

414

శ్రీ రస్తు

తటిగొండ వేంకమాంబప్రణీతమైన

శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యము

Checked
1963

CHECKED - 1963

చెన్నపురి :

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులుఅండ్ సన్స్ వారిచే

ప్రకటితము.

1937

All Rights Reserved.

Printed by
V. VENKATESWARA SASTRULU
of V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS
at the 'Vavilla' Press,
Madras.—1937.

Acc. No.

414

H. 258

84

ప్రీతి క.

తఱికుండ యనుగ్రామంబునకుఁ గొందఱు తఱికుండ యనియఁ, మఱి
కొందఱు తఱిగొండ యనియఁ జెప్పుచున్నారు. ఈవిషయముగూర్చి నే నా
గ్రామంబునకుఁ బోయియుండినపుడు, “వైద్యజ్యోతిషాంధ్రసంగీతవిద్యావిశార
దు”లగు రాయదుర్గము నరహరిశాస్త్రిలువారి నడుగుటంజేసి ఆయన నాకిట్లు
వచించె.

పూర్వము రాయదుర్గమనుగ్రామనివాసులు టేమచోర బాధలకు
నాగ్రామంబున నుండనోపక నిజగృహంబులు వదలి పశువులం దోలుకొని తమ
కుటుంబములతో నెండేని జలసస్యసమృద్ధిగలప్రదేశంబున కేగుదమని వచ్చుచు
మార్గమధ్యంబున నొక్కయెడ నందఱు మార్గాయాసంబునకుఁ గొన్నాళ్లుండి
వోదలంచియుండిరనియు, వారునిల్చియుండిన ప్రదేశంబునకుఁ, “బ్రత్తిమిట్ట”
అని పేరుండినదనియు, నొకదిన మందఱుం దమకష్టంబులకుఁ దమగ్రామమునం
గల శ్రీనృసింహస్వామిని, “హా! ప్రహ్లాదరక్షకా! దీనబంధూ! మమ్మి దుర్భిక్ష
కాలంబున డగ్గఱమండి రక్షింపుమా!” అని యనేకవిధంబుల భజనచేయుచుండి
రనియు, మఱునాఁ డుదయంబున నొక బ్రాహ్మణస్త్రీ తనవాడుక-నొప్పన మజ్జిగఁ
దఱుచుచునుండ నామృజిగకుండలో నొకతాయి యుండి కవ్వమునకుఁ బలు
మాటుఁ దాఁకుచుండ నది యేమని తలంచి యావిప్రాంగనయగు లక్ష్మీనరసమ్మ
తనకరంబున నాకుండను దడవి చూడ నేమియఁ దొరకకుండెననియు, మఱల
నానారీమణి తఱుచుచుండఁగా ముందువలె నొకతాయి తగులుచుండెననియు,
మఱలఁ బరిశోధింప నాకుండలో నొకతాయిగాని లేకుండెననియు, నిర్విధము
రెండు మూడుమాటులు చూచి విస్తయపరితచి తయై కొంతపడి యూరకుండి

క్రమము జలుకుచుండఁ దొల్లింటివలె తాయితుగులుటంజేసి వెఱగఁది భర్తకడ కుంబోయి మజ్జిగకుండలో నివ్వడువున చున్నదని చెప్ప నతఁడు వచ్చి చూచు నప్పటికి నాకుండ నుడుతాయి నృసింహకారంబుతో నుండినదనియు, నారూ పము చూచి విస్తయభయపరీతచేతస్కందై భార్యంజూచి, తరుణీ! నీవిపు డీవిషయ మెల్లవారికిం జెప్పి దోడ్కొని రావలయు ననఁగ, నామె పోయి యెల్లవారికిం జెప్పి పిలుచుకొని వచ్చినదనియు, నావల నందతాస్వామిని యనేక విధంబులం బ్రార్థించిరనియు, అత్తఱి నశరీరవాక్కుల నాస్వామి, భక్తాగ్రే సదులారా! మీదురంతకష్టంబులఁ బాపి మీయిష్టంబు లిచ్చుటకు నీతఱికుండ నుదయించితి ననియు, నిక మీరెందేని సోఁజనదనియు, మీరు నాకయ్యెడ నాల యంబు నిర్తించి నన్నారాధించుచుండుండనియు, మీరు నన్నీదినమునుండి “తఱికుండ నృసింహుఁడు” అని నామంబిడి భజించుచుండుండనియుఁ జెప్పుటం జేసి, వారట్లుచేసెరనియు, నక్కారణంబున నీయూనికి నిపుడు తఱికుండ యని చెప్పుచున్నారనియు, (తఱికుండ=మజ్జిగ చిలుకుకుండ) తఱికుండ యని చెప్ప వలయుంగాని, తరిగొండ యని చెప్పనొప్పుదనియు, మాపెద్ద లాకాలంబున రాయదుర్గగ్రామంబుననుండి వచ్చి యిచ్చట నిల్చియుండుటం జేసి మమ్మిపుడు రాయదుర్గమువారని పిలుచుచున్నారనియుఁ జెప్పె.

కాబట్టి యీతఱికుండ యనుగ్రామము కడపమండలము బాయిల్పాడు నకు నాల్గుమైళ్లదూరంబున నున్నది. ఈగ్రంథకర్తయగు వేంకటాచలగ్రామం బుననుండిన దగుటంజేసి తఱికుండ వేంకటాచల యని చెప్పుచున్నారు. ఈమె రచించినగ్రంథములలో, రాజయోగసారమును ద్విపదకావ్యమును, వేంకటాచల మాహాత్మ్యంబును నొకపద్యకావ్యంబును, ముక్తికాంతావిలాసంబును నొకయక్ష గానగ్రంథమును ముద్రింపఁబడియున్నవి. ఈమె తాను భాగవతము ద్విపద శ స్కంధంబులను ద్విపదకావ్యముగ రచించినట్లు వేంకటాచలమాహాత్మ్యమునఁ జెప్పుకొనియున్నదిగాని ఆపుస్తక మెచ్చటం గానరాదు. వేంకటాచలమాహాత్మ్య ములోఁ బ్రథమాశ్వాసములో నేడవపద్యమునందు:—

క. “అలకాశినుండి వెలువడి

వలనుగ మాకొఱకు నందవరపురమందే

నెలకొని కులదైవతమై

యలరుచు మమ్మేలు చౌడమాంబను గొలుతున్.”

అని వ్రాసియుండుపద్యంబునుబట్టి చూడఁగ నీమె నందవరీక బ్రాహ్మణస్త్రీ యని తెలియఁబడుచున్నది. ఈపె తనభర్తయొక్క నామగోత్రసూత్రంబులు చెప్పక “వసిష్ఠగోత్రపవిత్ర కృష్ణయామాత్యతనూభవ” అని తాను గృష్ణయామాత్యునికూఁతురైనట్లు చెప్పుకొనుటచేత నీమె బాలవితంతునయి తన కాలమంతయుఁ దత్వగ్రంథపఠనాదులయందుఁ గడపినట్లున్నది. ౧౮౪౦ సంవత్సరమునందు జీవించియుండినట్లు తఱికుండగ్రామంబునఁ గొందఱు పృథ్వులు చెప్పుచున్నారు. ఈవేంకమాంబగారు మదనపల్లెలోనుండిన, బ్రహ్మశ్రీ, రూపావతారం సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రులువారి నాశ్రయించి తత్త్వముపదేశింపఁబడి నాలుగైదువత్సరంబులు తఱికుండ శ్రీనృసింహస్వామిదేవాలయంబునంగల, ఆంజనేయస్వామివిగ్రహంబునకు వెరుకప్రక్కగనుండు నొకరహస్యస్థలంబున యోగంబున నుండినట్లుచు, అర్చకుఁ డొకదినంబునఁ గని, అదివఱ కాయూర సీవేంకమాంబపై నేదియో యొకదోషము కల్పించియుండుటకును, నాలుగైదేండ్లు వేంకమాంబ కన్నట్టకుండుటకును కల్పించినదోషము సత్యంబని తలంచి యాయర్చకుఁ డామెకు బిలిచి, “ఓసి రండా! దుష్కర్తంబులు చేయుటగాక యీదేవాలయంబునకు వచ్చి యీలాగు వేషము పూని స్వామివారి వస్త్రధూషణంబుల నపహరింప నమకట్టితివా” యని దూషించి ఆమె చేయు యోగంబును భాగవఱచి యీపల కిడ్చి కొట్టి పంపుటంజేసి ఆమె యందుండక శ్రీతిరుపతి వేంకటాచలంబునకు వచ్చి తుంబురుతోనయం దొక్కైడ నైదాఱువత్సరంబులు తపంబొనర్చి పిదప శ్రీస్వామిపుష్కరిణికి నుత్తరభాగంబున నొకచిన్నమంట పంబునఁ జేరియుండినదనియు, అట్టి కాలంబున ముందెఱింగించిన గ్రంథంబులు వ్రాసినదనియుఁ తెలియఁబడుచున్నది. మఱి యామె స్త్రీలకు ననేకములగు

పాటలు వ్రాసియిచ్చియుండిన దగుటంజేసి యాపాటలెల్లఁ దత్వమునే బోధించుచున్నవి. ఈమె కవిత్వకల్పనాశక్తి వేంకటాచలమాహాత్మ్యమునందు వసంతఋతువర్ణనంబును, ఎఱుకచెప్ప పట్టనందును, మఱి యందందు మృదుమధుర శైలితోఁ దత్వార్థంబులు సందర్భోచితముగ నెలకొల్పి కవన మతికఠినముగాక పదలాలిత్య మొప్పార వ్రాసినది. కవిత్వమునం దక్కడక్కడ నల్పదోషంబులు గానవచ్చుచున్నవిగాని, స్త్రీ యిట్లు రచించియుండుటకు నెంతయు సంతసింప వలయును గదా!

ఇదియునుంగాక నాచేత నొక గుజిలీయంగడిలోని వేంకటాచలమాహాత్మ్యపుస్తకమునీచ్చి పరిశోధించి వ్రాయుమని, శ్రీవావిళ్ల వేంకటేశ్వరులు గారుచెప్పినందున నేనియ్యకొని నాశక్తికొలది, పద్యములలో నందందు విడిచిన పదంబులను గూడినంతవఱకుఁ గూర్చి వ్రాసితిని. గుణగ్రాహ్యులగుపండితులు సంతసింతురుగాత.

ఇట్లు,

ఆలూరు వాసుదేవయ్య.

విషయసూచిక

ప్రథమాశ్వాసము.

విషయము.	పుట.
కవిస్తుతి	4
శ్రీ వేంకటాచలపురవర్ణనము	7
షష్ఠాంతములు	10
నైమిశారణ్యవర్ణనము	11
గరుత్మంతుఁడు శేషాద్రికిఁ గ్రీడాచలంబు దెచ్చుట	17
హరి విటవేషధారి యగుట	33
కుమారధారమహిమ	41
శంఖణరాజుకు వేంకటాచలపతి ప్రత్యక్షం బగుట	46
ఆత్మారాముఁ డనువిప్రునిచరిత్రము	48
వేంకటాద్రి యుగభేదంబులం బ్రకాశించుట...	58
శ్రీరాములు వేంకటాద్రికి వచ్చుట	60
ఆశ్వాసాంతము	70

ద్వితీయాశ్వాసము.

బ్రహ్మాండ్రాదులు వేంకటాద్రికి వచ్చుట	80
బ్రహ్మకు వేంకటేశ్వరుఁడు ప్రత్యక్ష మగుట	88
దశరథమహారాజు శ్రీస్వామిని స్తుతించుట.	97
బ్రహ్మాత్సవము	102

తృతీయాశ్వాసము.

వైష్ణవధర్మము	140
జీవబ్రహ్మప్రశంస	146

విషయము.

పుట.

అష్టాంగయోగంబులు	...	...	147
మంత్రయోగము	...	...	156
లయయోగము	...	...	158
నైమిశారణ్యమునుండి మునులు వేంకటాద్రికి వచ్చుట	...	...	183
మునులు సూతుని నుతించుట	...	...	191

చతుర్థాశ్వాసము.

భవిష్యోత్తరపురాణము	...	...	197
మాధవుండను విప్రునిచరిత్రము	...	...	214
పద్మావతితో నారదుండు సంభాషించుట	...	...	266
శ్రీనివాసుడు వేటాడుట	...	...	269
పద్మావతి హరిపై జాలను రుద్దించుట	...	...	279
హరి వకుళకు రాములకథ చెప్పుట	...	...	289
వకుళమాలిక నారాయణవనపురమున కేగుట	...	...	297

పంచమాశ్వాసము.

సూర్యాస్తమయ చంద్రోదయ సూర్యోదయములవర్ణనము	...	...	354
---	-----	-----	-----

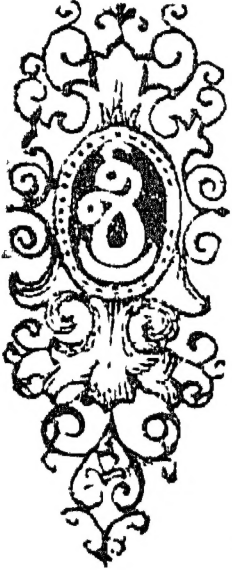
షష్ఠాశ్వాసము.

పద్మపురాణాబిను వీరలక్ష్మీవిలాసము	...	...	414
----------------------------------	-----	-----	-----

శ్రీ రఘు.

శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యము

ప్రథమాశ్వాసము.

కాంతాత్మసరోజచండకిరణం
శీతాంశుబింబాననం
శ్రీకంఠాబ్జజసన్నుతాంఘ్రికమలం
చింతాత్రమప్రాకృతం,
లోకాతీతమనేకగోపయువతీ
లోలం పరం సర్వగం
స్వాకారం తటికుండశేషకుధరా
దృశ్యం భజేహం సదా.

1

ఉ. క్షీరసముద్రమందు సువిశేషమతిఁ జనియించి కూర్చితో
వారిజనాభుదివ్యతరవక్షమునందు వసించి పూర్ణశృంగం
గారవిలాసలీలల సుఖస్థితి నొప్పుచు భక్తకోటికే
గౌరవమొప్పుగా నెపుడు గల్తులనిచ్చుసిరిన్భజించెదన్. 2

శా. శ్రీవిఘ్నేశుని క్షేత్రపాలకు నజ్ఞా శ్రీశంకరున్ దుర్గనున్
దేవేంద్రాదుల నాశ్రయింపుదును జిత్రే సత్తగా నాత్మలో

భావింపన్ గుఱి జూపినట్టిగురు సుబ్రహ్మణ్యపాదాబ్జముల్
నేవెంటుం బరవస్తుత త్వము మదిం జింతెంటు నశ్రాంతమున్.

శా. అక్షీణాక్షరపంక్తిరీతి మును మధ్యాహ్నంబునన్ నాకుఁ బ్ర
త్యక్షంబై గురు నాదిపూరుషుని బ్రత్యక్షంబు గావించి చి
త్సాక్షే బ్రహ్మమటంచుఁ జూపుచుఁ దదర్థంబుం గృపం జెప్పినన్
రక్షింపం బనిఁబూను భారతిని గీర్వాణిన్ సదా నెంచెదన్.

చ. అలఘునభంబునుండి విమలాక్షరపంక్తులరీతి వచ్చి నే
నలసత నొందియున్నతటి నాననమందు వసించి జ్ఞానముం
గలుగఁగఁజేసి మానసవికారములం దొలఁగించి జిహ్వాపై
నిలిచి నటించుశారదను నిత్యము సన్నుతిఁ జేయుచుండెదన్.

శా. పంకేజాసనుఁ డాలకింపనొగి సత్ప్రవీణ్యముం దెల్పుచున్
శంకాతంకములేక తాళగతులన్ సద్వీణ వాయించి యే
ణాంకున్ హాస్యము నేయ నోపు ముఖమం దాహ్లాదముం
జూపుచి, న్యోమకారాకృతి యైనభారతిని నాయుల్లంబునం
గొల్చెదన్.

6

సీ. విప్రమాతృకలకు వెలిపట్టు తెల్లక

ల్వలు గంధమౌక్తికంబుల నొసంగి

రాజమాతృకలకు రహిని గాపులుమృగ

మదసుమశోణాగ్రమణు లొసంగి

వైశ్యమాతృకలకు బచ్చపట్టులు చంద్ర

మరకతంబులు బొండుమల్లె లొసంగి

శూద్రమాతృకల కచ్చుగ నల్లవల్వలు

నగరుమొల్లులు నయంబార నొసంగి

తే. యానవాల్నేయితేనెయు *నాసవమును
బొసంగనర్పించి కృతులునెప్పుదురు కవులు
నేర నొక్కటి దఱికుండనృహరికృపను
భక్తి మ్రొక్కెద మాతృకాశక్తులకును.

7

క. అలకాశినుండి వెలువడి
వలనుగ మాకొఱకు నందవరపురమునఁ దా
నెలకొని కులదేవతయై
యలరుచు మమ్మేలుచౌడమాంబను గొలుతున్.

8

శా. నే విజ్ఞానము మోసవోవుతఱి దా నే నచ్చి సత్ప్రేమమ్మై
ధావశ్యాకృతిఁ జూపి మించినయవిద్యాచేదముంజేసి ము
ద్భావంబున్వసించి యిచ్చు నొగి శబ్దశ్రేణి నెమ్మిక్ హాయ
గ్రీవుక్ సత్కరుణాపయోధిని సదా కీర్తింతు సద్భక్తితోన్.

శా. ఆంతర్యంబున నుంచి సంతత మనంతాఖ్యుం బ్రశంసించెదన్
స్వాంతంబు నివనతాసుతుం బ్రవిమలస్వాంతం దలంతున్వహ
సంతోషం బలరంగ భక్తి తగ విష్వక్సేను నేవించెదన్
భ్రాంతుద్దీరగఁ బూర్వదేశికుల సంభావించునిష్టాన్వికె. 10

శా. ధాటిక్ దుష్టనిశాటులం దునిమి సద్ధర్మంబు నక్షించి శా
ర్యాటోపం బుపశాంతిచేసి సణిపర్యంకంబునన్ నిశ్చితుం
డై టెక్కొప్పగఁ బవ్వళించియును సర్వాధారుఁ డొగ్గూ
నం, గూటస్థుం డితఁ డంచు నెన్నుదు మనన్ గోవిందరూప
హ్వయున్.

11

మ. ఆలఘుత్వంబున రావణాద్యఖిలవైత్యాళి నివిదారించి స
ల్లలితన్ సీతను గూడి యాత్మపుర ముల్లాసంబునో జేరి యు

- జ్వలపట్టాబున కర్పూరై నిలచి విశ్వస్వామియై యొప్పుటం.
 గొలుతున్ సంతత మిష్టదై వమనుచుం గోదండదీక్షాగురున్.
- శా. శృంగారాకృతితోడ వచ్చి పదముల్ శృంగారసారంబుతో
 డా గూఢంబుగఁ జెప్పు నీవనఁగ నట్లే జెప్పలే నన్నసన్
 ముంగోపంబునఁ జూచి లేచి యట నేమ్రొక్కంగ మన్నించి త
 చ్చృంగారోక్తులు తానె పల్కికొనునాశ్రీకృష్ణునేవించెదన్.
- ఉ. కోరినశ్రీనివాసునకుఁ గొంకక నై జనివాసమిచ్చి యా
 పీరుఁ డొసంగినంత పదివేలని తృప్తిగ నారగించుచుం
 గ్రూరతలేక యోగివలె గుప్తతనుండు వరాహదేవునిన్
 సారపరాత్మతత్వమని సన్నతి నేయుచునుండు భృత్యవై.
- మ. తిరమై శ్రీయలమేలుమంగయురమందేనిల్చి దీపింపఁగాఁ
 బరమైశ్వర్యధురంధరుండగుచు నాపాలం గృహన్ నిల్చి సుం
 దరదివ్యాకృతి నప్పటప్పటికి మోదం బొప్పఁగాఁ జూపి మ
 ద్వరదుండై తగు వేంకటాచలవతి స్వర్ణింతు నశ్రాంతమున్.
- ఉ. శ్రీరమణీహృదీశ్వరుని చింతయమూర్తిని విశ్వతోముఖున్
 ఊరసముద్రశాయిని వశీకృతమాయుని దివ్యకాయునిన్
 సారతర్థము దైలిపి సత్కృపతో ననునేలు దేవునిం
 గూరిమిమై భజింతుఁ దఱికుండన్యసింహునిదూరితాంహునిన్
- క. అలసూర్యాదినవగ్రహ
 ములను బ్రజాపతుల యోగిముఖ్యులఁ ద్రిమతం
 బుల నుద్ధరించుధన్యులఁ
 దలఁతున్ మోక్షాభిలాషుఁ దద్దయు వేడ్కన్.

—ॐ క వి స్తు తి. ॐ—

సీ. ఆదికవీశ్వరుం దై నవాల్మీకికి

వ్యాసమకానికిఁ గాళిదాసకవికి

నరయంగ వరలబ్ధ మన్న మాచార్యున
కాంధ్రభాషాకవిత్వాధ్యు లగుచుఁ
దనరునన్నయను దిక్కననోమయాజికే
బోతరాజునకును నీతులయిన
కవులకుఁ బండితాగ్రణులకుఁ బౌరాణి
కులకు భక్తిని మ్రొక్కికొనుచు నేను

తే. వేంకటాచలమాహాత్మ్యవిభవములను
బద్యరీతిని రచియించి భక్తి మెఱయ
శ్రీనివాసునిపాదరాజీవములకుఁ
బొసఁగ నర్పింతు మోక్షంబుఁ బొందుకొఱకు.

18

సీ. పండితాగ్రణులార ప్రజలార యిపుడు నా
బాలభాష కసూయపడక వినుఁడు
తల్లిదండ్రులు చిన్న పిల్లలపల్కుల
కానంద మొందెడునట్లు యిందు
మీరు నాతప్పొప్పు లేరీతిగానైన
గేలిసేయక చిత్తగింపవలయు
నాంధ్రగీర్వాణమహాకృతు లుండఁగా
నిప్పు డీకృతి విననేల యనక

తే. భక్త్యములు మెక్కి యావలఁ బచ్చడియును
నంజుకొనినవిధంబున నాప్రబంధ
మాలకింతురటంచుఁ బేరాసచేత
నేను రచియింతు దీని మన్నించి గనుఁడు.

19

శా. నారీతిం దగ విన్నవించును గృహన్నాతండ్రిలారా వినుం
డా రాజీవదళాక్షుసత్కరుణ నాయందుండు నై నన్మదిక

సారాధ్యంబుల నేర్పఱిచికొని భాస్వద్భక్తియోగక్రమ
శ్రీరమ్యంబుగ నాంధ్రరీతిని ప్రకాశింపం గృతిం జేసెదన్. 20

సీ. నాచిన్న నాట నోనామాలునైన నా
చాచ్యులచెంత నే జదువలేదు
పరగుఁచందస్సులోఁ బదిపద్యములనైన
నిక్కంబుగా నేను నేరలేదు
లలికావ్యనాటకాలంకారశాస్త్రము
ల్వీనులనైనను వినఁగలేదు
పూర్వోహాసవిస్ఫురితాంధ్రసత్కృతు
లోఁబిడించి వరుసఁగఁ జూడలేదు

తే. చేరి తఱికుండపురినారసింహదేవుఁ
డానతిచ్చినరీతిగ నే నిమిత్త
మాత్రమునఁబల్కుదును స్వసామర్థ్యమిప్పు
డరయ నించుకయేని నాయందు లేదు.

21

సీ. దారునిర్మితవీణ నారూఢిఁ బల్కించు
గాయకపుష్పనికరణిగాను
పురుషోత్తముఁడు దయాపూర్ణుడై నాజిహ్వా
యందుఁ దా వసియించి యరుదుగాను
బలికించుఁ గావున భాగవతపురాణ
మమర నేద్విపదకావ్యంబుగాను
ద్వాదశస్కంధము ల్తగఁ జెప్పి హరికి స
మర్పించి శ్రీ వేంకటాద్రిమహిమ

తే. మతనిపై రమ్యపద్యకావ్యం బొనర్చి
శ్రీనివాసునికే సమర్పింపనుంటి

నీగ తోయధిఁ దాటఁబోయినవిధమున

నాస్వతంత్రత కిల బుధు ల్న వివోచారె.

22

తే. నవ్వి నను సమ్మతంబని నన్ను బ్రోచు
చున్న శ్రీ వేంక టేశ్వరుఁ డున్న తముగ
నిరవుకొని యున్న వేంకటగిరిపురంబు
నిపుడు వర్ణింతు నించుక యెట్టులనిన.

23

శ్రీ వేంకటాచలపురవర్ణనము.

సీ. ఘనగోపురములు ప్రాకారమంటపములు

తేదలు సత్పుణ్యాతీర్థములును

కమలా ప్తకిరణసంకలితంబులై ప్రకా

శించుచుండెడు హేమశిఖరములును

పావనపరివార దేవాలయంబులు

మహిమ నొప్పువిరక్తమతవరములు

రంగత్తురంగమాతంగతురంగము

ల్గొమరారుబహుసాధుగోగణములు

శ్రీ. ముద్దుగాఁ బల్కుశుకపికములును సీల

కంతములును మరాళసంఘములు మఱియు

ఫలవనంబులు తులసికాదళసుమములు

క్రిక్కిరిసి యుండు వేంకటగిరిని యెపుడు.

24

వేదశాస్త్రపురాణవిద్యాప్రసంగవి

వేకభాస్వరు లైనవిప్రవరులు

మహనీయసత్యధర్మపరాక్రమములచే

భుజబలోన్నతు లగుభూమిపతులు

రమణీయకృషియు గోరక్ష వాణిజ్యము

వరసంపదలు గల్గువైశ్యజనులు
 బ్రాహ్మణసేవాప్రభావజ్ఞులై సుదా
 సులుగాను మెలఁగెడుశూద్రజనులు

తే. తేరువీధులు నమితశృంగారవనము
 లమర మందిరములు పంకజాకరములు
 గల్గి మెలఁగఁగ మర్త్యలోకంబునందుఁ
 గీర్తిచే నొప్పు వేంకటగిరిపురంబు.

25

సీ. ఘనభూవరాహదేవునకుఁ దూర్పున శ్రీని
 వాసున కీశాన్యభాగమందు
 స్ఫటికసుకాంతిసోపానమధ్యమునందు
 మరకతేఛాయల మలకలొప్పుఁ
 బూర్ణమౌ శ్రీస్వామిపుష్కరణి జనాఘ
 ముల హరింపఁగ మహాముఖ్యులయిన
 తీర్థవాసులు సర్వదేశాగతులకు స
 త్సంకల్పములు చెప్పి సకలదాన

తే. ధర్మశాస్త్రవివేకవితానములును
 జెప్పి విత్తము నపు డుపార్జించి హరికి
 నర్పణముసేయ నాతీర్థ మావరించి
 యనిమిషులమాడ్కి వర్తింతు రాఘ్యులగుచు.

26

క. ఆపుష్కరిణికిఁ బడమర
 భూపతి యగుకిటికిదూరుపున వేదికిపై
 వ్యాపకజపతపములచే
 దీపింతురు గొంద అచట ద్విజు లతిభక్తిన్.

27

సీ. మాశవ నేపాశ మశయాశ బంగాశ
 చోశ టెంకణ సింధు శూరసేన
 సావీర కుంతల శక కళింగ కిరాత
 కోసల కేకయ కుకుర సాశ్వ
 ద్రవిడ పుళింద విదర్భ మహారాష్ట్ర
 బర్బరాభీరాంధ్ర పాండ్య మగధ
 కాంభోజ కొంకణ కాశ్మీరముఖ్యదే
 శస్థులు వేంకటాచలము చేరి

తే. పుష్కరిణిలో మునింగి శ్రీభూవరాహ
 దేవు నీక్షించి వేంకటదేవుఁ గాంచి
 సకలవస్తువు లర్పించి సంతసించి
 యాడుచుం బాడుచుండుదు రనయమందు.

28

క. జలరుహసుమధలపరిమళ
 ములు మృగమదసౌరభంబు మొగి ధూపస్వా
 దులు పునుఁగు తైలగంధము
 లలరుచు వాసించు వేంకటాఖ్యపురమునన్.

29

ఉ. అప్పురియందు దివ్యతరహాటకకుంభవిరాజమానమై
 యొప్పువిమానమధ్యమున నుత్తమపూరుషుడై మహాత్ముడై
 యొప్పులకుప్పయై ధర మహోన్నతుడై వెలుఁగొందుచుండు
 మా, యప్పుడు వేంకటేశ్వరుఁ డహర్నిశముం గమలా
 సమేతుడై.

30

తే. అమృహాత్మునిచరితంబు లాదిమునులు
 సంస్కృతంబునఁ జెప్పి రాసరణి నృహరి
 తెలియఁజేసినయంత నేఁ దెనుఁగుగాను
 బద్యకావ్యంబు రచియింతు భక్తిమెఱయ.

31

—ॐ ష స్త్యం త ము లు. ॐ—

క. హేమాక్షాంతకునకు సం

గ్రామభయంకరుని కఖిలకారణునకు శ్రీ
భూమివరాహస్వామికి

గామితఫలదాయకునకు గరుణానిధికిన్.

32

క. అక్షీణశౌర్యధైర్యా

ధ్యక్షహిరణ్యాక్షరాక్షసాధిపవక్షో

విక్షోభకనఖరశిఖా

దక్షున కత్తికోపవిభవతామ్రాక్షునకున్.

33-

క. హారహారహీరదరశర

పారదనారదవిభావిభవగాత్రునకుం

గూరిమిమై బ్రహ్మాదుని

సారకృపకా బ్రోచినట్టిశాంతాత్తునకున్.

34

క. చండతర శౌర్యగౌరవ

ఖండీభరదరికి భక్తకలుషజలరుహ

ఖండతరకరికి శ్రీతటి

కుండన్యకేసరికి నాదుగుటికి హరికిన్.

35

క. వేంకటగిరినాయకునకు

బంకజభవజనకునకును బరమాత్తునకున్

శంకరవరమిత్రునకు గ

లంకవిరహితునకు మోక్షలక్ష్మీపతికిన్.

36

వ. అంకితంబుగ నాయొనర్పంబూనిన వేంకటాచలమాహాత్మ్యం
బునకు గథాక్రమం బెట్టిదనిన.

37

—ॐ నైమిశారణ్యావర్ణనము. ॐ—

సీ. జంబీరమందారసహకారమాలూర
సాలరసాలహింతాలములును
వటబిల్వబదరికాశ్వత్థనందనకుంద
కురువకక్రముకతక్కోలములును
నారికేళార్జుననారంగబంధూక
పారిజాతాశోకపాటలులును
కాదంబకాంచనకరవీరపున్నాగ
కోవిదారమధూకకుటజములును

తే. మొదలుగాఁగలబహువృక్షములును లతలు
పూచి కాచి ఫలంప సంపూర్ణమగుచు
సర్వకాలంబులందు వసంతకాల
రమ్యమై యున్న నైమిశారణ్యమునను.

38:

క. సెలయేటులు కమలాకర
ములు బహుకాసారబృందములు పూర్ణములై
కలకాలము నొకవిధముగఁ
బొలుపుగఁ బ్రవహించు నచట బుధసేవ్యంబై.

39

వ. అట్టి నైమిశారణ్యంబునందు శౌనక కపిల గాలవ కాశిక
పిష్పల గార్గ్య శంఖకుత్స శ్రీవత్స శమీక కణ్వాసుమేధ వాల
ఖిల్యాదిమహామునులు సూతునివలన సకలపురాణంబులు విని
తదనంతరంబున నొక్కశుభదినంబునందు సూతుంజూచి, కథ
నకా భూలోకంబున నూటయెనిమిది తిరుపతులు గల వందు
స్వయంవ్యక్తంబులు, శ్రీరంగంబును, శ్రీముష్ణంబును,
తోతాద్రియును, సాలగ్రామంబును, నైమిశంబును, బదరి

కాశ్రమంబును, కాంచీయును, వేంకటాచలంబును, నీ యెని
మిది స్వయంవృక్తంబు లగుం గావున నిందు విశేషించి సకలే
ష్టార్థసిద్ధిప్రదం బయినస్థలం బెయ్యది దెల్పుమనుచు వెండియు
నిట్లనిరి. 40

క. ఘనముగ నర్చారూపము

లను నారాయణుడు భూతలంబున భక్తా

వనుడై విఖ్యాతీని బొం

దినసత్కథ మాకు నీవు దెల్పుము సూతా. 41

మ. అనినన్ సూతుడు నవ్వి మేలు భళి మీ రాసక్తితోఁ బ్రశ్న
చేసిన దీలోకహితంబు దీన వరలక్ష్మీకాంతుఁ డుప్పొంగి మి
మ్మును నన్నుం గృహఁ గాచుఁ గావున మహాముఖ్యంబుగాఁ
జెప్పెదన్, వినుఁ డోతాపసులూర నెమ్మదిగ మీవీను ల్విన్ో
దింపఁగన్. 42

క. శ్రీ వేదవ్యాసులకృప

చే వరుసగఁ దోచినంత చెప్పెద వినుఁ డా

దేవునిచరితములన్నియు

నావశమే చెప్ప మకానినాయకులారా. 43

వ. అయిన నాకుఁ దోచినంతకు వచించెద నెనిమిది స్వయంవృక్తం
బులయందు వేంకటాచలం బైహికాముష్టికఫలప్రదం బగుం
గావున నతిశయం బగుచుండు శ్వేతవరాహకల్పంబునందు
శ్రీహరి శేషాద్రియందుఁ బ్రవేశించినవృత్తాంతం బంతయు
సావథానులరై వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 44

శ్రీ. నారాయణస్వామినాభిసారసమున

మును చతురాస్యుండు జనన మొందె

సృష్టికాలమునంద శేషభూతప్రపంచం
 చంబు నొప్పంగ సృజనం బొనర్చె
 నున్నతుండై చతుర్ముగసహస్రంబును
 జాగరూకతను విశ్వంబు గాచె
 నప్పు డాదిత్యానలానిలాంబువపంతు
 లొప్పంగా హస్తాలు నప్పుకుండె

తే. మహిమ మిఱు జతుర్దశమనువులందు
 వెలుగుచును విష్ణుదేవుండు విశ్వమెల్లఁ
 బాలనమునేయఁగా బ్రహ్మపగలు జరిగె
 బద్ధజుడు రాత్రిరాగఁ దా బవ్వలించె.

45.

సీ. ఆ బ్రహ్మ నిద్రించినట్టిరాత్రివేళ
 భానుఁ డుగ్రకరాళి బ్రబలఁజేసె
 గాలానలజ్వాలకణముల గ్రక్కఁగా
 స్థావరజంగమచయము లడఁగె
 బ్రశయవాతూల మంబర మానరించుచు
 విసవిస నమితమై విసరసాగె
 సంవర్తకాదిదు స్థరమేఘబృందంబు
 మిన్ను ఘూర్ణిల నార్చె మెఱపు లెసఁగె

తే. ద్విరదశుంభనిభంబులై దీర్ఘగతుల
 వర్షధారలు గుఱిసె నివ్వసుధ నీటి
 బరువు కోపంగలేక లోపలికి గ్రుంకు
 నపుడు హైరణ్యలోచనుఁ డార్భటించి.

46.

వ. ధరణీతలంబును రసాతలంబునకుం గొనిపోయి యందు బహు
 కాలంబు క్రీడించు చుండె నంత బ్రహ్మదేవుండు క్రమ్మఱ

మేల్కొంచిన సమయంబున హరి పునస్సృష్టి నేయింప
 నుద్యుక్తుండై శ్వేతవరాహరూపంబు ధరించి మహాజలంబునం
 బ్రవేశించి రసాతలంబున కేగి భూమిని పైకెత్తుసమయంబునఁ
 గాంచనాక్షుండు కోపాద్రేకుండై యడ్డంబు వచ్చి యుద్ధంబు
 నేయ నాదుష్టుని నిజదంష్ట్రాగ్రంబున శిరంబు ఖండించి
 తద్రక్తంబునం గలసిన ప్రళయజలంబు రక్తతోయంబు
 కరణం బొడకట్టినం జూచి జనలోకనివాసులు వెఱగంది నిజ
 యోగదృష్టిం జూచి హరి క్రోడాకారుండై చేసినకృత్యంబు
 తెలిసి తత్ప్రభావంబును వినుతించు చున్న సమయంబున
 శ్వేతవరాహస్వామి నిజదంష్ట్రాగ్రంబున భూమిం గ్రుచ్చి
 మీదికెత్తి దెచ్చినం జూచి దేవేంద్రాదులు వరాహస్వామికిఁ
 బ్రణామంబు లాచరించి భేరి మృదంగాది వాద్యంబుల
 మ్రోయించి సుమవృష్టి గుఱియించి యనేకప్రకారంబులఁ
 బ్రస్తుతించి యిట్లనిరి.

47

ఆ. హరి వరాహరూపుఁడై దానవుని జంపి
 యచని నింకఁ దెచ్చి నట్టిదిట్ట
 నీర యచని నమర నిల్పుమి నీటిపై
 ననంగ యజ్ఞఘోషి హర్ష మెసంగ.

48

వ. నిజఖురంబుల మహాజలంబు నడంచి చదరంబునేసి యానీటిపై
 భూమిం గుదురుగ నిల్పి జనలోకవాసు లైనదేవేంద్రాదుల
 నాదరించి యథాప్రకారంబుగ మీస్థానంబుల నుండుఁ డని
 నియమించి బ్రహ్మను మేల్కొల్పి పూర్వప్రకారంబుగ
 సృష్టిం జేయుమని యాజ్ఞాపించి వీడ్కొని తలంగి సన్ని
 హితుండై మ్రొక్కుచున్న పక్షింద్రుం జూచి యిట్లనియె.

- క. ధారుణి నీటను మునిగిన
కారణమున దాని నెత్తుకార్యంబున కీ
ఘోరాకారము దాల్చితి
నారూపము చూచి లక్ష్మీ నగదె ఖగేంద్రా. 50
- క. నారూపం బీభూమికి
గౌరవముగఁ దోచి నన్నుఁ గామించెను నే
నీరమణిని మోహించితి
నారామామణికి నొప్పునని విహగేంద్రా. 51
- క. ఈకఠినశరీరము మఱి
యీకరణిం బెఱుఁగునటలు నీవికృతాక్షుల్
ప్రాకటదంష్ట్రాయుగ మీ
భీకరతను జూచి లక్ష్మీ బెగడు ఖగేంద్రా. 52
- క. ఆవైకుంఠపురంబున
కేవిధమున వత్తు లక్ష్మీ యెకసక్కెముగా
నీవెవ్వఁ డంచు నడిగిన
శ్రీవిష్ణుం డనఁగ నాకు సిగ్గుగు గరుఁడా. 53
- క. కాపున నచటికి నేరా
నేవిధమున నైన ధాత్రి నెడఁబాయక యిం
దే నసియించెద నన విని
యావిహగేంద్రుండు మ్రొక్కి హరి కిట్లనియెన్. 54
- శా. దేవా ధారుణి నుద్ధరించుటకుఁ బోత్రత్వంబుచే మించి ర
క్షోవీరుం బరిమార్చి యబ్బురముగా క్షోణీతలం బెత్తుటం
బ్రావీణ్యం బొగి నాదిదేవత మహాభక్తిం బ్రశంసించునం
దే వేంచేయుడు వేడ్కమీఱ హరి యోదేవోత్తమా
మ్రొక్కెదన్. 55

- క. మీ కనపాయనియై తగి
యాకమలాదేవి వక్షమందుండును మీ
సూకరరూపము చూపిన
నాకాంతకు వెఱపుఁ దోచదయ్య మహాత్మా. 56
- తే. మీరు సర్వజ్ఞమూర్తులు మీకుఁ దెలియ
కున్న దే నాకుఁ దోచ కీవిన్నపంబు
చేసినా నింక దేవరచిత్తమునకు
సమ్యతం బైన నది లోకసమ్యతంబ. 57
- వ. అని పక్షింద్రుం డురుతరభక్తిం బ్రణామంబులుం జేసినం
జూచి హరి కరుణించి యిట్లనియె. 58
- సీ. అనఘ ఖగేంద్ర నే నచటికి రానిపు
ధరణిపై వసియించి దానవులను
బరిమార్చి సుజనులఁ బాలింతు నిక నీవు
పొల్పుగువైకుంఠపురము చేరి
వనధికస్యకకు నీవార్త లొప్పఁగఁ జెప్పి
క్రీడాచలముగొని * గెలివి మెఱయ
రమ్ము పొమ్మన ఖగరాజచ్యుతునినాజ్ఞఁ
గొని వేడ్క నరిగె వైకుంఠమునకు
- తే. నపుడు కిటి యగువిష్ణు వియ్యవనిఁ దిరిగి
తాను వసియింపఁ దగినట్టితావుఁ గనుచు
వచ్చుచును నిల్వకెందును వనజనేత్రుఁ
డొక్కయెడఁ జూచి యిదియ స ర్వోత్తమంబు. 59
- వ. అని మనంబున నిర్ణయించె, నయ్యది గౌతమీనదికి దక్షిణం

బుగ నటువది యోజనంబుల దూరంబును, దూర్పులన
ణార్ణవంబునకుఁ బశ్చిమంబుగా నైదుయోజనంబులును వక్షి
ణంబుగ సువర్ణముఖరికి నుత్తరంబుగ నుండునంద నిలిచి
గరుడాగమనంబున కెదురుగనుంగొనుచు నుండె నంత. 60

సీ. గరుడుండు వైకుంఠపురిఁ జేరి శ్రీరమా
దేవికి మ్రొక్కి ప్రార్థించి పలికె
నోతల్లి హరి వరాహాగ్రహము దాల్చి
హైరణ్యనేత్రుని హతునిజేసి
యల రసాతలమునం దెలమిఁ గ్రుంకి ధరిత్రి
దంష్ట్రాగ్రమున యథాస్థానమునకుఁ
దెచ్చి చక్కఁగ నుంచి యచ్చట నిల్వ సం
కల్పించినాఁ డాప్రకార మటకుఁ

తే. దెమ్మటంచును జెప్పె నీదివ్యసౌఖ్య
దమగుక్రీడాచలంబును దనరవారి
యాజ్ఞ వచ్చితి ననవు డయ్యభిక్తన్య
విస్తయంబంది గరుడుండు వినఁగ ననియె.

61

— గరుత్మంతుఁడు శేషాద్రికిఁ గ్రీడాచలంబు దెచ్చుట. —

చ. హరి కిటిరూపవైభవము నద్భుత మొప్పుఁగ నేను జూచెదన్
సరగునఁ దోడితె మ్మనిన సాగిలి మ్రొక్కి ఖగేంద్రుఁ డిట్లనెం
గరుణను రమ్మటంచుఁ బదకంజములం బడి సన్నుతించినన్
హరి ధరవీడి రాననియె నానయి వచ్చితి శ్రీహరిప్రియా.

ఆ. సూకరోగ్రమూర్తి మీకుఁ జూపిన మీరు
వెఱతు రంచుఁ బల్కె విష్ణు వంచు

విహగనాయకుండు విన్నవించిన నవ్వి
లక్ష్మీ యిట్టు లనియె లలిత మెసంగ.

63

ఆ. నేను దనకు నెప్పుడు నిత్యానపాయిని
నగుచు నుండుటెఱిగి యద్భుతముగఁ
గ్రొత్తమాట లన్న గ్రోడవిగ్రహమాయ
విత దోచె మదికి విహగనాథ.

64

క. తా నేరూపము దాల్చిన
నే నారూపము ధరించి నిశ్చలమతి నై
పూని యురంబున నుండుదు
నానడవడి క్రొత్త యీదినమున ఖగేంద్రా.

65

క. తా నిచటికి రాకుండిన
నే నచ్చటికైన వచ్చి నిజముగఁ గిటియై
యానందించుమహాత్ముని
మానితవక్షమున నుండు మహి విహగేంద్రా.

66

సీ. పాతీనమై తాను బ్రళయాబ్ధిపై నీదు
నప్పుడు తనవక్షమందు నుంటి
గూర్చరూపము దాల్చికొని యబ్ధిలో మునిం
గినయప్పు తనయంద దనరుచుంటి
నంగుష్ఠమాత్మై యాకుపై శయనించి
నప్పుడు నే దనయంద నుంటి
చంద్రచంద్రికల కెచ్చట వేటులేకుండు
నట్టుల నే దనయంద నుంటి

తే. నిప్పు డెదఁబాసి యుందునె యొప్పుకొంచు
నిచటిపరివారములతోడ నచటి కేను

వచ్చి యాక్రోడవిగ్రహునక్షమందు
నిలిచి యుండెద ఖగరాజ తలఁగ కెప్పుడు.

67

క. వేడు కలర భూదేవికి

గ్రీడాకారంబు జూపి కులికెడుహరికిం

గ్రీడాచల మొప్పినచో

గూడుదలయగాదె యటకుఁ గొనిపో మ్మింకన్.

68

సీ. అని పల్కి పరినారమును దాను నిజకళ

లొనర వై కుంతమందుంచి యొక్క

కళతోడ గ్రీడానగంబుపై కెక్కి రం

దటుతోడ సిరి యానదప్ప కప్పుడు

గరుడుఁ డాక్రీడాద్రి శిరమున నిడికొని

ధాత్రికి దిగి నచ్చుతఱిని వివిధ

పుష్పలతాదులు పొల్పుగ నుయ్యెల

వలె నూఁగ భృంగంబు లొలసి తిరుగ

తే. కనకగిరిమీఁద నీలాద్రి గ్రాలుచుండు

కరణి హేమాంగుఁ డనఁదగు నురగవైరి

శిరమునం గ్రీడనగమును జెలఁగుచుండ

గగనదిగ్భాగములు దివ్యకళల నెసఁగె.

69

సీ. చందన జంబీర చంపక వకుళాది

పాదపంబులతోడఁ బ్రబలుదాని

కనకరత్నాదులకాంతులచే మించి

కనిపించు నమితశృంగములదాని

కలకంఠశుకనీలకంఠమరాళాది

విహగకూజితముల వెలయుదాని

కమలసీలోత్పలప్రముఖపుష్పజ్వల
రమణీయసద్భాకరములదాని

తే. లలితవిస్తారసిద్ధస్థలములదాని
నమితముక్తికి నామపట్టెనదాని
సిరిని నీశను భరియించి చెలఁగుదాని
గాంచి యాశ్వేతకీటి నవ్వి మించి మదిని.

70

క. అచ్చెరువుగ నాచెంతకు
వచ్చెను సిరి వచ్చె నీశ వచ్చెను గిరియున్
వచ్చెను బరివారము నా
కిచ్చట సుసార మింక హెచ్చె నటంచున్.

71

వ. అని తలంచుచుండుసమయంబున విహగేంద్రుండు వచ్చె
నంత నా వరాహరూపుఁడు చూపిన దివ్యస్థలంబున నాక్రీడా
చలంబును డించి దండప్రణామంబు లాచరించ నాఖిగరాజు
నకు సంతసించి యప్పర్వతం బెక్కి యందుంగల పుష్కరి
ణికే బళ్ళిమతటంబున నిలిచి యున్న సమయంబున బ్రహ్మ
దుద్రేంద్రామరదిక్పాలకమునులును గంధర్వాదిసిద్ధులును
విచ్చేసి శ్వేతవరాహస్వామిని వీక్షించి సకలనిగమార్థసం
ప్రశ్నల బహుప్రకారంబుల నానందబాష్పించితథారా
కలితనేత్రులై సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించి
జయజయశబ్దంబులు మిన్ను ముట్టంజేసి ముకుళితకరకమల
ములు గలవా రగుచు నిట్లు నుతించిరి.

72

దండకము. శ్రీమస్తహాశ్వేత సత్కోడరూపాయ నిర్దేపబోధ
ప్రదీపా ప్రతాపజ్వలా శ్రీవభూపా హిరణ్యాక్షకాఠిన్య
దేహాద్రిదంభోళిథారా సురాధార ధాత్రీతలోద్ధార

భర్తాద్రిధీరా జగత్పూర్ణచిత్సారభూతా భవాంభోధిపాతా
 సుమోక్షప్రదాతాగుణాతీత వేదాధనిర్ణేతపూతాత్మధాతా
 మహాపంచభూత ప్రపంచాకరా శ్రీకరా సుప్రసన్నాత్మవై
 మమ్ము రక్షించు మీశా రమాధీశ సీసత్ప్రభావంబు లెన్నఁ
 సహస్రాననుండైనఁ దానోపునే మాకు శక్యంబె సీయుగ్ర
 దంష్ట్రాకరాళాస్యమున్ సీసటల్ వేడిచూడ్కుల్ మహా
 భీకరాకారమున్ జూడ మాకే యసాధ్యంబుగాఁ దోచె
 లోకంబున న్తానవవ్రాతము లుచ్చిచి భీతిల్లరే దేవ మమ్ముధ
 రింపన్ సదాసౌమ్యరూపంబునుం దాల్చి శ్రీభూమినీలాసమే
 తుండవై తండ్రి తిర్యజ్జనుష్యాఖ్యజీవాశులన్ బ్రోసుచున్
 సర్వనిత్యోత్సవంబు ల్తహాభక్తబృందంబు లర్పింపఁగా దివ్య
 లీలాప్రభావంబులం జూపుచు న్నీరు క్రీడాచలంబందు
 వేంచేసి యుండుండు శ్రీపూర్ణకామా గుణస్తోమ దేవో
 త్తమా దేవతాసార్వభౌమా నరాహావతారా నమస్తే నమస్తే
 నమస్తే నమః.

73

మ. అని వారెల్ల బహుప్రకారముల వేదాంతోక్తులం బ్రస్తుతిం
 చిన మోదించి వరాహదేవుండు దయాసింధుండు బ్రహ్మాదులన్
 గని రుద్రాబ్జజముఖ్యులార వికృతాకారంబు నే దాల్చి దై
 త్యునిఖండించితి భూమి నెత్తితిమహతోయంబులందాచితిన్.

క. మీమీసుస్థానములం

దామోదము మీరఁ జేరి యందఱు పూర్వం

బేమాడ్కి మెలఁగుచుండుదు

రామేరలు దప్పకుండుఁ డమలాత్మకులై.

75

శా. భూమ్యాదు ల్దదనుజ్ఞ దప్పక సదా పూర్వస్థితిన్నిల్చు నే
సౌమ్యత్వంబున సాగరాత్త జను వక్షస్థానమం దుంచెదన్
రమ్యాకారము నొంది భూజనములన్ రక్షించి యెల్లప్పుడున్
గామ్యార్థంబులు నిచ్చి వారిభయదుగిఖంబు ల్ని వారించెదన్.

ఆ. అనుచు వారి కీట్టు లానతెచ్చి వరాహ
దేవుఁ డపుడు సౌమ్యదేహుఁ డగుచు
వరకృపారసంబు వారిపైఁ జిలికించి
శాంతచిత్తుడై ప్రశస్తముగను.

77

సీ. క్రీడాచలంబున శ్రీస్వామిపుష్కరి
ణికిఁ బశ్చిమంబుగోఁ బ్రకటితమగు
భవ్యపుష్కరిణికి వాయవ్యదిశసమీ
పంబునఁ జిత్రహర్ష్యంబు లెసఁగి
దివ్యనీలస్తంభ నవ్యహాటకకుంభ
మరకతోన్న తముఖమంటపములు
భానుకోటిప్రభాభాసమానసురత్న
గోపురప్రాకారకుడ్యములును

తే. కలిగి యప్రాకృతాదిత్యకాంతికలిత
మహితమాయానిగూఢవిమానమందు
మెఱయు శ్రీ భూమిసీళాసమేతుఁ డగుచు
శ్వేతకిటియొప్పె జగములు వినుతినేయ.

78

వ. అట్లు పరమవైభవంబున నుండువరాహస్వామిని బ్రహ్మరుద్రా
దులు పొడగని యానందసముద్రమగ్నలై యనిమిష
దృష్టులై పీఠించు చున్న సమయంబున వరాహదేవుండు
విమానంబుతో నంతర్ధానంబు నొందె నప్పుడు బ్రహ్మాదులు

జయజయశబ్దంబులుచేసి వరాహస్వామి తిరోహితుం డైన
దిక్కునకు మ్రొక్కులిడుచుఁ దత్ప్రభావంబులం బొగడుచుం
దమ నివాసంబులకుం జని రంత శ్రీభూసీథాదేవులును బరి
వారంబులును హరికి దండప్రణామంబు లాచరించినం జూచి
సంతసించి హరి సిరితో నిట్లనియె. 79

క. సిరి నీవు నన్నుఁ గన్గొని

వెఱచెద వని రమ్మనుటకు వెఱపించితి నీ

వరయఁగ నీశను దోడ్కొని

పరివారముతోడ రాఁగ బహుమే లయ్యెన్. 80

వ. అనిన విని సిరి నగుచు హరి కిట్లనియె. 81

తే. స్వామి నినుఁ బాసి నిముస మోర్వంగఁజాల

నని యెటుంగవె గావునఁ జనినదానఁ

దప్పు నై రించి మమ్ము నందఱును బ్రోవు

మనుచు వేడఁగ హరి సిరి కనియె నిట్లు. 82

క. భూమిస్థలి వెదకఁగ నా.

కీమహితస్థలము దొరికె నిచ్చట నిలువక

నామది కిష్టం బయ్యెను

గోమలి మన కిప్పు డిది వికుంతంబ గదా. 83

సీ. ఈఫలద్రుమములు నీప్రసూనలతాళు

లీపుణ్యతీర్థము ల్పాపు నుండు

మున్యాశ్రమంబుల మోక్షస్థలంబుల

ధన్యంబు లయినభూధరచయములఁ

జూడఁ జూడఁగ నాకు వేడుక పుట్టెను

గాన నిల్చితి నిందుఁ గమలనయన

భూలోకవాసుల బ్రోవంగవలయును
నరము లొసంగి సత్కరుణ మెఱసి

తే. నాకు నిష్టంబు గలరీతి నీకు నిష్ట
మైన నిల్తును లేకున్న నరయ నిందుఁ
నుండ నని వల్కు నిందిర యుల్ల మలర
దరహాసితవక్తయై యనె హరికి నిట్లు. 84

తే. మీరు సర్వజ్ఞులరు ప్రియంబార నేను
మీరు నిల్చినయెడ నాకు మేటి మీకుఁ
జింతయేటికి దేవ మీచిత్త మింక
ననిన లచ్చిని యురమునం దలరఁ జేర్చి. 85

చ. అపుడు వరాహవిగ్రహుఁ డనంతకళాపరిపూర్ణుడై మహా
నిపుణత మీఱఁగా సిరిని నీళను డగ్గఱ నాదరించుచు
విపులపరాక్రమక్రమవివేకవిచక్షుణు లైనపార్షిదుల్
కపటము లేక గొల్వఁగ నఖండసుఖస్థితి నొప్పె నయ్యెడన్. 86

తే. అనిన తాపసు లిట్లని రయ్య సూత
స్వామిపుష్కరిణీప్రభావంబు మాకుఁ
దెలుపవే యన విని నన్ని దెలిపె దంచుఁ
బలికె నీరీతి మునిపుంగవులను గాంచి. 87

నీ. మునులార వై కుంతమున నుండుక్రీడాన
గంబుపై స్వామిపుష్కరిణి యుండి
పరఁగ నప్రాకృతపరిమలోదకమై మ
హాపూర్ణమై యుండు నచట సిరిని
భూనీళలనుగూడి పురుషోత్తముఁడు జల
క్రీడ లాడుచు నుండు వేడు కలరఁ

గ్రీడాచలముతోడ నీడకు దిగి వచ్చి
విరజాసమానమై ధరణి వెలసి.

తే. హరికి సంతోష మగుచు గంగాది

కన్నిటకు మాతృదేవత యగుచు

పాపముల హరియింపుచు దాప

యిష్టకామార్థములను దా నిచ్చు

వ. ఇట్టిస్వామిపుష్కరిణి తీర్థదర్శనపానంబుల

బులం బావనులంజేయు గావున విశేషిం

నిత్యనైమిత్తిక సకలకర్మకలాపంబు లాచ

పుణ్యం బెంతయని చెప్పనగు నిదియునుం

స్నానంబును బరమంబగు నేకాదశీవ్రతం

నేవనంబును గల్గుట దుర్లభంబు మఱియు

మంబులందు మనుజుజన్మంబును బుష్కరిణీన్ధ

టాద్రియందు జీవించుచుండుటయు నత్యంత

కంబు, గావున వేంకటాచలమాహాత్మ్యంబును బుష్కరిణీ

ప్రభావంబును వచింప నాచతుర్ముఖునికైన నశక్యంబు తత్ప్ర

భావంబులు సంక్షేపంబుగఁ జెప్పితే నింక నొక్కయితిహాసంబు

సెప్పెద నాలకింపుడని మునులకు సూతుం డిట్లనియె.

సీ. మును తారకాసురుం డనువాని నేనాని

యదిమి చంపిన బ్రహ్మహత్యవలనఁ

బీడితుడై నిజపితృవాక్య మంగీక

రించి గ్రక్కున నిర్గమించి మొనసి

యావేంకటాద్రికి నభిముఖుడై వచ్చు

నప్పు డాతని బ్రహ్మహత్య గాంచి

యాకుమారస్వామియందుండ కతిదూర

మరిగె భయంపడి యంత గుహుడు

తే. వేంకటాద్రికి వచ్చి తా వేడ్క స్వామి
పుష్కరిణియందుఁ గ్రుంకి తెప్పన వరాహ
దేవు నీక్షించి భక్తి బ్రార్థించి మ్రొక్కి
యపుడు కృతకృత్యుఁ డయ్యె షడాననుండు. 90

ఉ. కావున వేంకటాచలమఘంబుల కెల్ల భయంకరంబునై
పావనమై సువర్ణమణిభాస్వరమై ధరణీసురాలికిన్
జీవనమై తపాజనవశీకరమై యజరుద్రశక్రసం
సేవితమై సుభక్తులకు శ్రీకరమై నుతిపాత్రమై దగున్. 91

క. హరికల్యాణగుణమ్ముల
వరవేంకటగిరిన్ వెలయు వారక సత్యా
కరమై యపి వచియించిన
పరమాత్మం బొకటె చూడఁ బండితులారా. 92

క. ఘనమై ప్రాకృతజనముల
కనులకుఁ బాషాణములుగఁ గన్పట్టును స
జ్జనములకుం గనకాచల
మునుబోలె వెలుంగు నిత్యమును మునులారా. 93

వ. ఆవేంకటాచలంబుననుండి వరాహస్వామి జనులకు దృశ్య
దృశ్యుం డగుచు వర్తించు నప్పర్వతంబు భవతారకం బగు
చుండు ననిన శౌనకుండు సూతుం జూచి యిట్లనియె. 94

ఆ. ఆవరాహదేవుఁ డాపర్వతాగ్రాన
నుండి యేమి సేయుచుండె నెవరి

కేమి యొసఁగె వినుట కిష్టంబు గల్గె మా
కావిధంబు దెల్పుమయ్య సూత.

95

క. అన విని సూతుం డిట్లనె

ననఘండు వరాహదేవుఁ డాగిరిమీఁ

ఘనుడై నెమ్మి వసించుచుఁ

దనకాంతామణులతోడఁ దగు క్రీడల్లి

సీ. వనపుష్పలతలచేతను బ్రకాశించుచు

నిరవయి తగుపొదరిండ్లయందు

నీలకాంతులచేత నెఱి నొప్పుచుండెడు

సదమలసాను దేశంబులందుఁ

బరిమళపుష్పముల్ పై వ్రాలుచుండఁగఁ

జల్లనై తగుపల్ల శాలలందుఁ

గనకమందిరములకై వడి దీపించు

రమణీయగిరిగవ్వారములయందు

104

తే. మెప్పుగా వ్రాలుపుప్పొడికుప్పలందు

వన్నె కెక్కినసెలయేటిదిన్నె లందుఁ

గాంతలను గూడి చక్రి యేకాంతముగను

గ్రీడసల్పుచు నుండును వేడు కలర.

97

చ. పరఁగ నధర్తవాదు లగుపాటిఁ దృణంబుగ నిగ్రహించుచున్

వరుసగ ధర్తచిత్తులను వారకబ్రోవుచు నుండు నెప్పు డా

హరి కివి నైజసద్గుణము లై తనరారును గాన నెప్పుడున్

ధర నవతారముల్తులుచు దాల్చుచునుండు కృపాసముద్రుడై.

సీ. మాటిమాటికిని బ్రహ్మకు రాత్రి యైనప్పు

డతఁడు నిద్రింపఁగా నఖిలగురుఁడు

తా నందు మేల్కొని తనకుక్షిలో విశ్వ
మును దాచికొనియుండి వనజభవుడు
నిద్ర మేల్కొనఁగానె నిఖిలకారణకార్య
యుక్తసృష్టిని వాని కొప్పగించు
రమణమై మీనవరాహాదిరూపంబు
లటువంటికాలంబులందుఁ దాల్చు

తే. దుష్టనిగ్రహ మొనరించి శిష్టజనుల
రక్షణము నేయు నొక్కవరాహకల్ప
మందుఁ జక్రికి మ్రొక్కి పద్మాసనుండు
వినయ ముప్పొంగ నిట్లని విన్నవించె.

99

ఉ. శ్వేతవరాహరూప ననుఁ జేకొని విన్నప మాలకించి యీ
భూతలమందు శేషగిరి పూజితమై తగు నందు మీరు వి
ఖ్యాతిగ నిల్చితేనిమిము గాంచి తరింతురు మర్త్యులందఱో
తాతఁడనుచుఁ బల్కఁగ విధాతను జూచి ప్రసన్నచిత్తుడై.

చక్రి యిట్టులనియె జలజసంభవ నీవు
కోరినట్ల యేను గ్రోడరూప
ధరుడ నగుచు శేషధాత్రీధరమునందు
నిలిచియుందు ననియె నెమ్మిమిఱ.

101

తే. అనిన విని మ్రొక్కి సనియెఁ బద్మాసనుండు
శ్వేతకిటితన్ని మిత్తంబుచేత శేష
శిఖరియందు నివాసంబు చేసి జనుల
రక్షణము నేయుచుండు నిరంతరంబు.

102

ఆ. ఆవికుంతమున సదాదిత్యమండల
మందు సర్వమందు హరి నసింగు

3

నంతకంటె ముఖ్యమని వేంకటాద్రిపైఁ
జక్రధరుఁడు నిల్చె సంతసముగ.

103

సీ. అనినఁ దాపసు లిట్టు లనిరి శేషాద్రి క్రీ
డాద్రి వేంకటగిరి యనఁగ మూఁడు
నామధేయంబు లేమేమికారణమునఁ
గల్గెను వినిపింపు గరుణ ననఁగ
విని సూతుఁ డిట్లనె మునులార మూడభి
ధానంబులే కావు పూని చెప్ప
ధరణి నొక్కొకనిమిత్తమున నొక్కొకపేరు
చెలఁగుచుండును శేషశిఖరి కెపుడు

తే. గాన నాయాయీవృత్తాంతగౌరవములఁ
జూచి భావించి నామదిఁ దోచినంత
వఱకుఁ జెప్పెద మీరలు వరుస వినుఁడు
ప్రీతిమెఱయంగ ననుచును సూతుఁడనియె.

104

క. చింతించినయర్థము లిపు
డెంతయు లేదనక జనుల కీచ్ఛుచునుండుకొ
సంతోషంబున గిరిపైఁ
జింతామణి యనఁగఁ బేరు చెలఁగెను జగతిన్.

105

క. జ్ఞానం బించుక గల్గిన
మానవు లయ్యుద్రి నుండ మహితజ్ఞానం
బానాట వృద్ధిచెందును
దానకొ జ్ఞానాద్రియంచు ధరపే రొప్పెన్.

106

క. అర్థముఖము లగుగోర్కెలు
సార్థకములుచేసి జనుల సారక్షింపం

- దీర్ఘాదు లుండ నయ్యచి
తీర్థాచల మనంగఁ బేరు దీపితమయ్యెన్. 107
- క. నిష్కామతపోధనులకుఁ
బుష్కలముగ స్నానపానపూజ లొనర్పం
బుష్కరిణులు గల్గుటచేఁ
బుష్కరశైలం బనంగఁ బొలుపొందు ధరన్. 108
- క. మును వృషభాసురుఁ డనియెడి
యనిమిషవైరుండు దానియం దుండి తపం
బొనరించిన కారణమునఁ
దనరారె వృషాద్రి యనంగ ధరణీస్థలిలోన్. 109
- క. అనిమిషులు సమ్మదంబునఁ
గనునప్పుడు స్వర్ణమయముగా నగ్గిరి యు
ర్విని వెలయ దానికిం దగ్గఁ
గనకాచల మనంగ మానిఘనులార యొగిన్. 110
- క. నారాయణుఁ డనువిశ్రుం
డాహుధిగఁ దప మొనర్చి హరి మెప్పించెన్
ధారుణిఁ దత్కారణమున
నారాయణశైల మనంగ నామం బలరెన్. 111
- క. ఆవై కుంతపురంబునఁ
బావన మైయుండుదాని పక్షీంద్రుఁడు తేఁ
గా వచ్చినకారణమున
శ్రీవైకుంఠాద్రి యనంగఁ జెలువారె మహిన్. 112
- క. నరసింహుం డాదైత్యుని
నురుకోపముతోడఁ జంపి యొగి బ్రహ్మాదుం

- దీర్ఘాదు లుండ నయ్యది
తీర్థాచల మనంగఁ జేరు దీపితమయ్యెన్. 107
- క. నిష్కామతపోధనులకుఁ
బుష్కలముగ స్నానపానపూజ లొనర్పం
బుష్కరిణులు గల్గుటచేఁ
బుష్కరశైలం బనంగఁ బొలుపొందు ధరన్. 108
- క. మును వృషభాసురుఁ డనియెడి
యనిమిషవైరుండు దానియం దుండి తపం
బొనరించిన కారణమునఁ
దనరారె వృషాద్రి యనంగ ధరణీస్థలిలోన్. 109
- క. అనిమిషులు సమ్మదంబునఁ
గనునప్పుడు స్వర్ణమయముగా నగ్గిరి యు
ర్విని వెలయ దానికిం దగ్గఁ
గనకాచల మనంగ మానిఘనులార యొగిన్. 110
- క. నారాయణుఁ డనువిశ్రుం
డాహాధిగఁ దప మొనర్చి హరి మెప్పించెన్
ధారుణిఁ దత్కారణమున
నారాయణశైల మనంగ నామం బలరెన్. 111
- క. ఆవై కుంతపురంబునఁ
బావన మైయుండుదాని పక్షింద్రుఁడు తేఁ
గా వచ్చినకారణమున
శ్రీవైకుంఠాద్రి యనంగఁ జెలువారె మహిన్. 112
- క. నరసింహుం డాదైత్యుని
నురుకోపముతోడఁ జంపి యొగి బ్రహ్మాదుం

- గ్రీడించుటచే దానికిఁ
గ్రీడాచల మనఁగ నొప్పెఁ బృథ్వీస్థలిలోన్. 119
- క. సరగున శ్రీవైకుంఠము
ధరణీస్థలి నిడఁగఁ దెచ్చి దైత్యారికిఁ దాఁ
బరమానంద మొనర్పఁగ
గరుడాచల మనఁగ నట్టికతమున నలరెన్. 120
- క. శేషాకృతితోఁ జక్రి వి
శేషత్వము నొంది సర్వశేషిని దనపై
భూషణముగ నిడికొనుటను
శేషాచల మనఁగ భూప్రసిద్ధం బయ్యెన్. 121
- ఆ. అరయఁగా వకార మమృతబీజము కట
ములును సంపదస్థముల నెసంగు
నట్టిమూఁడు గూడి యమృతసంపద లిచ్చు
నందుచేత వేంకటాద్రి చుయ్యె. 122
- వ. ఇవిధంబున నప్పర్వతంబునకుఁ గల్పభేదంబులవలన ననేక
నామంబులు గలుగుచుండు నప్పర్వతమాహాత్మ్యం బింత యని
వచింప నమరగురుచతురాననగుహావాసవాదులకుఁ దరంబు
గాదు గావున. 123
- తే. వినుఁడు మునులార శ్రీహరి వేడ్క నందు
దేవితోఁ గూడి యుత్తరదిశ వనంబు
నందు విహరించుచుండఁగ నతివిచిత్ర
ముగ మునీంద్రులు గొందఱు మొనసి యచట. 124
- సీ. భార్యామణులతోడఁ బరమముదంబున
నయ్యదివసతియు నరసి యెలమి

- గ్రీడించుటచే దానికిఁ
గ్రీడాచల మనఁగ నొప్పెఁ బృథ్వీస్థలిలోన్. 119
- క. సరగున శ్రీవైకుంఠము
ధరణీస్థలి నిడఁగఁ దెచ్చి దైత్యారికిఁ దాఁ
బరమానంద మొనర్పఁగ
గరుడాచల మనఁగ నట్టికతమున నలరెన్. 120
- క. శేషాకృతితోఁ జక్రి వి
శేషత్వము నొంది సర్వశేషిని దనపై
భూషణముగ నిడికొనుటను
శేషాచల మనఁగ భూప్రసిద్ధం బయ్యెన్. 121
- ఆ. అరయఁగా వకార మమృతబీజము కట
ములును సంపదస్థముల నెసంగు
నట్టిమూఁడు గూడి యమృతసంపద లిచ్చు
నందుచేత వేంకటాద్రి చుయ్యె. 122
- వ. ఇవ్విధంబున నప్పర్వతంబునకుఁ గల్పభేదంబులవలన ననేక
నామంబులు గలుగుచుండు నప్పర్వతమాహాత్మ్యం బింత యని
వచింప నమరగురుచతురాననగుహావాసవాదులకుఁ దరంబు
గాదు గావున. 123
- తే. వినుఁడు మునులార శ్రీహరి వేడ్క నందు
దేవితోఁ గూడి యుత్తరదిశ వనంబు
నందు విహరించుచుండఁగ నతివిచిత్ర
ముగ మునీంద్రులు గొందఱు మొనసి యచట. 124
- సీ. భార్యామణులతోడఁ బరమముదంబున
నయ్యదివసతియు నరసి యెలమి

ఆ. వీరికర్తనిష్ఠ వేడుకగాఁ జూడ

వలయు నిపుడు యజ్ఞవాటమునకుఁ

బోయి వారు సేయుపుణ్యవపాయాగ

సరణిఁ జూచుటొప్పు చంద్రవదన.

127

ఉ. కావున వేశ్యచందమును గైకొను మీవు హాయి ల్చెలం
గఁగా, నే విటకానికై వడిని నిక్కుచు సొక్కుచు వచ్చి
యచ్చటం, బావకకుండమందు వప భక్తిని బ్రాహ్మణు లుంచి
నప్పు డే, నావప నారగించెద బుధావళి మెచ్చఁగ నీవు
చూడఁగన్.

128

సీ. అన విని సిరి మందహాసాస్వయై కామ

రూపిణియై కుల్కుచూపు లెసఁగఁ

బరఁగఁ జందురు కావిపావడవైఁ జల్వ

జిలుగుబంగరుపూలచీర మెఱయ

ముత్యము ల్తుకురము ల్తుద్దుముద్దుగఁ గూర్ప

రంగుమించినపట్టురవికె వెలుఁగఁ

గుచభారమున వడంకుచు నుండుమధ్యంబు

నొగి మేఖలాబంధ మొప్పుచుండఁ

తే. గనులఁ గాటుకగంధలేపనము మేన

నుదుటఁ గస్తూరితేలకంబు కుదురనీల

కుటిలకుంతళములు ముద్దుగొలుపఁ బైఁడి

బొమ్మవలె నొప్పె లక్ష్మీ సంపూర్ణకళల.

129

సీ. బటువుముత్యములపాపటబొట్టు రాకడి

జడబిళ్లలును గుచ్చు లడరి వెలుగ

బంగరుకడియము ల్పచ్చలచేకట్లు
 రత్నాలవంకీ ల్కరముల వెలయ
 మగతాలకమ్మలు పగడాలపేరులు
 చెవుల గళంబునఁ జెన్నుమీఱ
 వ్రేళ్లనుంగరములు వివిధకాంతులమీఱ
 మీఁజేత గొలుసులు మెఱయుచుండ

తే. నాసికాగ్రంబున న్జిగినత్తు వెలుంగఁ
 జిటుతగజ్జెల మొలనూలు చిందుద్రొక్క
 ఘల్లుఘల్లుని పదహాసకములు మొరయ
 శ్రీననిత విశ్వమోహినిదేవి యయ్యె. 130

క. క్రొక్కాటుమెఱుపు లన్నియు
 నొక్కెడ గుమిఁగూడి నిల్చి యున్నవిధముగాఁ
 గ్రీక్కిఱిసి యద్భుతంబుగ
 మిక్కుటమై యుండె లచ్చిమేనిమెఱుంగుల్. 131

క. కరమునఁ గమలము చేకొని
 సుమచిరమగు తళుకుబెళుగుఁ జూపులతో నా
 హరినొగిఁ జూడఁగ నాహరి
 సిరిమోముం జూచి నగుచుఁ జెలఁగుచు నంతన్. 132

సీ. ఆకామినీమణి కనురూపముగఁ జక్రి
 చక్కని మనుజవేషంబు వాలె
 నది యెట్లు లన్న నీలాంబుదవర్ణుండు
 నాజాసుబాహుఁ డాహ్లాదముఋండు
 నీలకుంతలయుక్తబాలేందుఘాటుండు
 కంబుకంతుండు మంగళకరుండు

నీరజాక్షుండు గంభీరవక్షుండు సింహ

మధ్యుండు మస్త ధమస్తధుండు

తే. లలితసౌందర్యవిలసితోల్లాసకలిత

మందహాసితాననుండు నిర్మలప్రవర్త

నములుగలవాడు శృంగారనయప్రియోక్తు

లాడువాడుగ విటుడయ్యె హరిగనంగ.

133

సీ. కనకపుష్పముల నొప్పిన గుసుంబాపాగ

రాణింపఁ గల్కితురాయి మెఱయ

బొండుమల్లియపూలదండలు భుజముపై

నొఱపుగ మెఱయుచు నూగియాడఁ

జల్వచేసిన పైడిసరిగంచు దోవతి

చుంగు లొప్పుచు మేనిసొగసు చూపఁ

బరిమళగంధలేపనపక్షమున నాణి

ముత్యాలహారము ల్తుచ్చటింప

తే. నవ్యమాక్తికస్వర్ణరత్నాంచిత మగు

కర్ణభూషణములు దివ్యకాంతు లెసఁగ

పరమకౌశేయమధ్యము బాగుమీఱ

ముద్దుటుంగరములు వ్రేళ్ల మురియుచుండ.

134

సీ. విలసితభ్రూలతావిక్షేపణంబు లా

యనిమిషపతిధనస్సును జయింప

నుదుటిగందపుఞ్జుక్క కదసి నీలాభ్రము

నొఱయు పూర్ణశశాంకు నెఱి హసింప.

దంతాళికాంతి వింతగ వజ్రములపంక్తి

దీధితులను మించి గిక్కిరింప

గర్హారతాంబూలకలితాధరపుబింబ

ఫలరక్తిమం జూచి పరిహసింప

తే. మఱియు నాసాగ్రముననొప్పు మౌక్తికమున
కిరుకెలంకులకాంతుల నెనసి సొగసుఁ
దనరఁగా మీసఁగట్టునందంబు చూపఁ
జెక్కుటద్దములొఱపు రంజిల్లుచుండ.

135

సీ. మేఘంబుపై వెల్లు మెఱుపుఁదీఁగలుచలెఁ

దగిన బంగరుజన్నిదములు మెఱయ

నుంగరంబులకాంతు లొప్పెడు కుడిచేత

నొకలీలగాఁ గత్తియొఱపు నెగడ

శరణాగతత్రాణబిరుదంబు లనఁదగు

నందియ ల్పాదంబులందు మొరయ

వామహస్తంబున వరరత్నమయచాప

మొగిఁ దళుకొత్తంగ నుల్లమలర

తే. విటునివలె హరి సొగసుగ వేసమెసఁగఁ

దాల్చి విటకత్తెవలెనుండు తరుణిఁ గూడి

పాదుకల మెట్టికొంచు నాప్రథిత యజ్ఞ

వాటిఁ జేరంగఁ జూచుచు వచ్చుచుండె.

136

సీ. ఆచక్రి నీక్షించి యాగాఢ్యులపు డితఁ

డెవ్వఁడో యని గని యిట్టు లనిరి

వనితామణిం గూడి వచ్చుచుండెడివాఁడు

మహిమ నొప్పు వసంతమాధవుండొ

నలుండొ జయంతుండొ నలకూబరుండొ సు

రేంద్రుండొ చంద్రుండొ యీశ్వరుండొ

యీమహాటవి కిప్పు డేల విచ్చేసిరో
వీరిదేహసుకాంతు లారయంగ

తే. దిక్కులెల్లను వ్యాపించె దెలియఁ జూడ
విప్రు డగుటకు యజ్ఞోపవీతచిహ్న
మమరియున్నది త్కత్రియుం డగుట కెడమ
చేత విల్లున్న దటుగాక చెల్వ చూడ.

137

వ. విటునికై వడి వేశ్యాంగనామణితోడం గూడి యున్న వాఁ
డనుకొను చుండుసమయంబున.

138

ఆ. వేడ్కమీఱఁగాను విప్రులు చూడంగ
వచ్చి చక్రి యజ్ఞవాటిలోనఁ
జేరి ద్విజుల నడుమ సిరితోడఁ గూర్చుండి
విడెము సేయుచుండె వేడబమున.

139

క. అప్పుడు వారల నొడలం
దొప్పెడు కస్తూరిగంధ ముర్వీసురులం
గప్పుకొనంగ నొగి న్వా
రప్పద్మదళాక్షుఁ జూచి యని రీరితిన్.

140

సీ. ఓమహారాజ నీయూరేది పేరేమి

యెవరు నీతలిదండ్రు లిచటి కేల
వచ్చితి విప్పు డీవనమున సవనము

లేయుచుండెదము నీచిత్తమునను
మామీఁద దయ యుంచి మామఖంబులకు స

హాయుడ వై యుండి యసురవేధ
చోరబాధయు మృగస్తోమంబుచే వేధ

దప్పించు మావంటిదాపసులకు

తే. వసుమతీశ్వరు లెపు కావలియు ననెడు
 ధర్మపద్ధతి దప్పు కర్థ్వరము లిచట
 నీవు నేయించు మాచేత నిర్మలాత్మ
 యనినఁ జిటునవ్వు నవ్వి యిట్లనియెఁ జూచి.

141

సీ. రాజును గాను ధరామరుండను గాను
 కడకు వైశ్యుడను శూద్రుడను గాను
 తల్లితండ్రులు లేరు ధరణి నాకొక్కని
 వాసంబు లేదు సర్వస్థలముల
 సర్వస్వరూపుడై చరియించు చుండుదు
 నగుణుండ నామవర్ణాశ్రమములు
 లేవని పల్కుఁగా నావిప్రు లిట్లని
 రయ్య మీవాక్కుల కర్థ మిపుడు

తే. మాకుఁ దోడుదు నీచెంత మచ్చికలర
 నిపుడు కూర్చున్న లలితాంగి యెవతె యనిన
 మందహాసితాస్యుడగుచు నమ్మాధవుండు
 పల్కె నిట్లని వారితోఁ బ్రౌఢి మెఱయ.

142

ఆ. నాకు నేన కాని నాకెవ్వరును లేరు
 చూడ నొంటివాడఁ జూచి నన్ను
 వనమునందుఁ బుట్టి నచ్చె మోహినివలెఁ
 బట్టె నిది ప్రియంబు వఱల మునులు.

143

క. మచ్చికతో నిరుపురు కడు
 ముచ్చటగాఁ గలసియుండి మును లగుమీ రిం
 దచ్చుగ నుండుటఁ గనుఁగొని
 వచ్చితి మీటు మిమ్ముఁ జూడ వరమునులారా.

144

సీ. ఇచ్చోట మీఱంద తేమేమొ చేసి సం
 గీతము ల్పడెడురీతు లేమి
 యశాదుంబరపుశాఖ లమరంగఁ జేబట్టి
 వేత్వేర విప్రులఁ బిల్చుటేమి
 యీయగ్నికుండ మే మీదారుపాత్రలే
 మీపశుహింస యే మిన్ని మీరు
 మాకుఁ జెప్పుఁ డటన్న నాకర్తనిష్ఠు లి
 ట్లనిరి వపాయాగ మాచరింప

తే. సమయ మిదిగాన వేదోక్తశాస్త్రవిహిత
 మగువపాయాగ మొనరించి యవల మీరు
 మమ్ము నడిగినదెల్ల సమ్మదములీలఁ
 జెప్పెదము వీను లాలింప నిప్పు డుండు.

145

తే. అనుచు వచియించి యాగాఢ్యులందు హరిని
 నాత్మనొచుచు నావపాయాగ మెలమిఁ
 జేయుసమయాన శంఖచక్రాయుధములు
 దాల్చి యందఱుచూడంగ దనుజహరుఁడు.

146

వ. సముల్లాసంబుగ నవ్వపను గ్రహించి తనచిహ్నము లెఱింగించి.
 చ. హరి పరమాత్ముఁ డచ్యుతుఁ డనంతుఁడు నిర్జరులెల్లఁ జూ
 డఁగాఁ, గరముల నంది యావపను గ్రక్కున మెక్కఁగ
 సంయమిశ్వరుల్, వరుసఁగ నందుఁ జిత్తరువు వ్రాసినబొమ్మల
 రీతి భక్తిచేఁ, బరవశు లై రమేశుఁ డగుపద్మదళాతుని
 జూచుచుండఁగన్.

148

వ. నారాయణుండు శ్రీవత్సలాంఛనాంచిత విశాలవత్సుండును
 సదమలరత్నాభరణభూషితుండును కౌశేయపరిధానుం

దును సహస్రమాతాండప్రభాభాసితుండును వసాపరిమళ
మిళితాధరుండును గరుణాకటాక్షవీక్షితుండును నగు హరి
మునీంద్రులం జూచి మీసేయుజన్నంబున నత్యంతతృప్తి
నొందితి నని పల్కి మోహినీరూపిణి యగునిందిరాదేవిం
గూడి తిరోధానంబునొందె. ననంతర మమ్మునిపుంగవులు
పరమానందవిస్త్రితాంతరంగు లై హరివేడబంబునకుఁ గొం
డొకతడవు హరిం బ్రార్థించి కృతార్థుల మైతి మనుచు
జన్నంబు పరిపూర్తిచేసి యవభృథస్నానం బొనర్చి రని
సూతుం డువెండియు మునుల కిట్లనియె.

149

మ. మును జాబాలిమునీంద్రుఁ డీకథను సమ్మోదంబుతో నాకుఁ
జెప్పెను నే నట్లుగ మీకుఁ జెప్పితిని సంప్రీతికా రమేశుండు
చేసిన దిలకొక్కటి చెప్పెదం గథ మహాచిత్రంబుగా మీరు
మున్వినినట్లే యని శౌనకాదులు విన న్వేడ్కం దగం
దత్కథన్.

150

వ. వినిపింపఁ దొడంగె, నంత శ్రీహరి తద్గిరి కుత్తరభాగ మం
దార వట వకుళ చందన పిచుమంద జంబు జంబీరాద్యనేక
తరుబృందశోభితారణ్యాంతరంబున విహరించు చుండుసమ
యంబున నొక్కదినంబున.

151

—ॐ కుమారధారమహిమ. ॐ—

. దేశాంతరాగతద్విజృంభ వృద్ధవయస్కుఁ
డత్యంతబలహీనుఁ డతనిసుతుఁడు
కౌండిన్యుఁ డనువానిఁ గానక యందందుఁ
దడవుచు వచ్చి దా దారి దప్పి

ఘనవేంకటాద్రిమార్గంబునం జని మహా
 రణ్యంబునం గుమారా యటంచు
 పిలుచుచు నేడ్చు చాకలి దప్పి మించుటం
 జేసి నేలం బడి చెవులు మూసి

తే. కొనియు నప్పుడు గూడ నోకొడుక యెందుఁ
 బోతేవి యటంచుఁ బలువిధంబులుగ దుగిఖి
 పడుచుఁ జేర్కొనుచుండఁగ భవ్యమూర్తి
 యిందిరేశుండు చని దయాహృదయుఁ డగుచు. 152

తే. వృద్ధవిప్రుఁడ యియ్యుగ్రవిపినభూమి
 కేల వచ్చితి జగమున నింకఁ గొన్ని
 దినము లుండెదవో లేక దేహ మిచట
 విడిచెదో దెల్పు మేడ్వకు జడియ వలదు. 153

క. అన విని విప్రుం డిట్లనె
 ననఘ శరీరంబుమీఁద నాసక్తియు లే
 దనిమిషుల ఋణము దీర్చక
 చనుటె ట్లనుసందియంబు జనియించె ననెన్. 154

క. ఆవార్తలు విని మాధవుఁ
 డావిప్రునికరము వట్టి యచ్చట గల యా
 పావనతీర్థమునందునఁ
 గావించెను స్నాన మపుడు కరుణాత్ముండై. 155

వ. అట్లు స్నానం బొనరించుటంజేసి యావృద్ధవిప్రుండు పదియా
 తేండ్లబాలకుమారుండై, షోడశకళాపరిపూర్ణుండై మ్రొల
 నిలిచియుండు శ్రీహరిం జూచి వందనంబు లాచరించుటంజేసి
 యద్దేవుండు సహస్రాక్షుండును, సహస్రపాదుండును,

సహస్రశీర్షండును, సహస్రబాహుండును నై, నిజస్వరూపం
బక్కుమారవిప్రునకుం జూపుటంజేసి గగనంబుననుండి దేవేం
ద్రాదులు దేవదుందుభులు మొరయించిరి శీర్షంబునఁ బుష్ప
వృష్టి గురియించిరి పలువిధంబుల నుతించి రప్పు డవ్విశ్వ
రూపుం డగుచక్రి యవ్విప్రుం జూచి యో భూసుర
కుమారా! యిజ్జగంబున ధనధాన్యసమృద్ధితో నిత దేవ
ఋణంబు దీర్చుటకు నాశ్రమంబునకుం జని యాగంబు
సేయు మని యానతిచ్చి యతనికుమారుం డగుకౌండిన్యుని
యున్ని నెఱింగించి యంతర్ధానంబు నొందె సంత నవ్విప్రు
పుంగవుం డత్యంతానందసుధాంబుధి నోలలాడుచు హరిం
గొనియాడుచుఁ దనయెడకుం జనియెఁ దత్కారణంబున
నందుండు ధారాతీర్థంబునకుఁ గుమారధారాతీర్థం బసం
బరగె. మఱియు నాకుమారధారాతీర్థంబునఁ ద్రికాల
స్నానం బాచరించినవారికి నరోగదృఢకాయంబును, నవృద్ధ
త్వంబును, సకలసౌభాగ్యపుత్రావాప్తియు సగు నని యమ
రులు నిర్ణయించి నిజస్థానంబుల కేగిరంచు జాబాలి నాకిక్కఱ
వక్కాణించుటంజేసి చెప్పితినని వెండియు నిట్లనియె. 156

సీసమాలిక.

వాల్మీకి నాకుఁ బూర్వచరిత్ర మొక్కండు
చెప్పె దానిని వినుఁ డొప్పుగాను
చంద్రవంశజుఁ డైన శంఖణుఁ డనురాజు
కాలవశంబున బేల యగుచుఁ
దనశత్రువుల కొగిఁ దనరాజ్యమును గోలు
పోయి రామేశ్వరంబునకుఁ జేరి

యట రామనేతువునందఁ గ్రుంకి మఱిందు
 ముదమునఁ గొన్నాళ్లు వదలకుండి
 వచ్చుచు మార్గాన వరశంఖమునిగిరి
 పై నుండి వచ్చెడు బావన మగు
 శ్రీసువర్ణముఖరిఁ జెలఁగి స్నానము జేసి
 దానికుత్తరముగఁ దరలి వచ్చి
 దానవాంతకగిరి దరినుండు జంబుజం
 బీరగాలవచిరిబిల్వవకుళ
 పాదపచయముచేఁ బరిశోభితం బగు
 భూమియం దొక్కడఁ బొదలుచుండు

తే. కమలకల్పారపుండరీకాదిపుష్ప
 శోభితం బగుసరసిలో సుఖముగాను
 స్నానమును జేసి యాతీరసాలమూల
 మునఁ దగంజేరి యివ్విధంబునఁ దలంచె.

157

చ. కటకట శాత్రవు ల్గినిసి కయ్యమొనర్చి మదియమండలం
 బటువలె నాక్రమించి రిపుడన్నము వస్త్రము గల్లుపెట్లు నే
 నెటువలె నోర్తు కష్టమున కీశ్వరుఁ డీగతిచేసె నింక మీఁ
 దటిగతి యేమటంచుఁ బరితాపముతో విపులార్తిఁబొందుచున్.
 వ. దేవుని మనంబున నెంచుచు దేహంబు పరవశత్వంబు నొందుటం
 జేసి యాసమయంబున నశరీరవాణి యిట్లనియె.

159

తే. నిర్మలాత్మఁడ మదియందు నీవు ధైర్య
 మొందు చింతింప కిచటికి నుత్తరముగఁ
 గ్రోశదూరాన వేంకటకుధరమున్న
 దటకు నరుగుము భక్తితో నార్తి తొలఁగు.

160

వ. మఱియు నప్పావనపర్వతంబు మహాపన్నులకుఁ గామధేనువు
 చందంబున నత్యంత శోకార్దులకుఁ గల్పవృక్షంబుకై వడిఁ
 జింతితార్థంబు లిచ్చుచుఁ జింతామణి నామంబునం బ్రకాశించు
 నందు నిర్వైతుకజాయమానకటాక్షవీక్షణుం డై సకలజనార్తి
 నివారకుండై మనోభీష్టదాయకుండై శ్రీహరి సంపూర్ణకళా
 న్వితుం డగుచు నిరంతరానందనిలయనివాసుఁ డై యుండు
 నందు శ్రీస్వామిపుష్కరిణి సకలాఘనిచయ నివారిణియై
 యుండు తత్పశ్చిమతటంబున వాల్మీకిమునిభూధరంబుండు
 నందు నిల్చి మూడుకాలంబుల నాపుష్కరిణి శుభోదకంబునఁ
 గ్రుంకులిడి షణ్మాసంబులు విజితేంద్రియుండవై శ్రీమద్వేం
 కటనాథునివిధివిహితంబుగ షోడశోపచారపూజలు సమర్పించు
 చుండు మనంతర మాస్వామి కరుణార్ద్రహృదయుండై
 ప్రసన్నంబయి నీయభీష్టం బొసంగునని పల్కుచుండు నశరీర
 వాక్కులు విని సంతోషాయత్తచిత్తుండై యావేంకటాచలా
 రోహణంబు చేయుచు వీవిధఫలపుష్పతరులతాశోభితంబును
 నానావనచర చమరీ భల్లూక సారంగాది మృగావాసంబును
 శుక కలకంఠ మయూరవిహంగాదిమనోహరకూజితకలితంబును
 నవరత్నమయతపనీయప్రకాశితంబగు సానుప్రదేశంబులును
 నగువేంకటాద్రి నెక్కి తన్వధ్యంబునఁ బావనపరిమళోదక
 పూర్ణంబును కమలకల్పారనీలోత్పలకై రవకుసుమోపేతంబును
 నిరంతరసంగీత సంకాశభృంగసందోహఝంకారమనోజ్ఞంబును
 కమతమీనగ్రాహప్రముఖసంకులంబును నగు స్వామిపుష్క
 రిణి సందర్శనంబుచేసి తత్తీర్థంబున ననుపమభక్తి సంకల్పపూర్వ
 కంబుగ స్నానంబొనర్చి యశరీరవాణిఃస్కినయట్ల షణ్మాసం

బులు శ్రీమద్వేంకటాచలనివాసుని ధ్యానంబు చేయుచుండె
ననంతరంబు. 161

శంఖణరాజుకు వేంకటాచలపతి ప్రత్యక్షంబగుట. ౧౬౧

సీ. హారకుండలకీరీటాదిభూషణభర్త
చేలకాంతులఁ బ్రకాశించువాఁడు
తులసీసుదళపరిమళపుష్పహారవి
రాజితసూక్ష్మోదరంబువాఁడు
తెలకాంతనిటలప్రదేశమందు నటించు
కమనీయకుటిలాలకములవాఁడు
శ్రీనత్సకౌస్తుభచిహ్నము ల్గలవాఁడు
కరుణ నొప్పిన గొప్పకనులవాఁడు

తే. శంఖచక్రగదాబ్జహస్తములవాఁడు
సరవిలక్ష్మీనిఁ జెలఁగు వక్షంబువాఁడు
భూమినీశలఁ గెలఁకులఁ బొల్చువాఁడు
దీనజనపాలుఁ డఖిలైకదేవుఁ డపుడు. 162

న. కవికోటిప్రకాశ సదృశ దివ్యవిమాన మధ్యప్రదేశమునం
దుండి స్వామిపుష్కరిణిమధ్యంబున నిలిచి శంఖణమహా
రాజుకుఁ బ్రత్యక్షంబుగాఁగ నయ్యెడ బ్రహ్మద్రేంద్రప్రము
ఖులు వచ్చి భేరిమృదంగాదిమంగళవాద్యంబులు మ్రోయ
పుష్పవృష్టి గురియించి నృత్తగీతంబులు గావించి నిగమాంత
సూక్తంబుల సన్నుతించుచుండి రంత శంఖణమహారాజు
ప్రసన్నుఁ డైనశ్రీహరికి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచ
రించి కరంబులు మోడ్చి సద్భక్తి మెఱయ నిట్లనియె. 163

సీ. దేవదేవమహాత్మ దీనరక్షక జగ

న్నాథ సత్కరుణతో నన్నుఁ జూడు
మునుపు మాపూర్వుల కొనర మీ రిచ్చిన

పృథ్వి శాత్రువుల కొప్పించి వచ్చి
యతిదీనదశ నొందినట్టి నా కిప్పుడు

ప్రత్యక్ష మైతివి పరమపురుష
నాశత్రువులఁ ద్రుంచి నారాజ్య మిప్పించు
మనిన శ్రీహరి శంఖణునికి ననియెఁ

తే. జింత విడువుము రాజ నీసీమఁ జేరి

పట్టభద్రుడ వైయుండు భార్యతోడ
ననుచు నభయంబొసంగి చక్రాయుధుండు
తగ సురులైచ్చి గనఁ దిరోధానుడయ్యె.

164

తే. అప్పు డాబ్రహ్మముఖ్యులు హరి నుతించి
స్వామిపుష్కరిణీస్నానసత్ఫలంబు
పొగడ శక్యంబె యనుచు నాభూరమణుని
భక్తికి నైచ్చు చేగిరి భాగ్య మనుచు.

165

ఆ. శంఖణుండు భక్తి స్వామిపుష్కరిణికి
మ్రొక్కి శైలమునకు మ్రొక్కి హరికి
మ్రొక్కి భార్యతోడ ముదమున గిరి డిగ్గి
పోవుచుండ నతని భూమియందు.

166

క. విమలుం డగుశంఖణరిపు
లమితాశనురాజ్య మేల నన్యోన్యవిరో
ధము లెసఁగఁ బోరి మడిసిరి
క్రమముగ నమ్మహికి రాజు గావలె నంచున్.

167

వ. తద్దేశవాసులు రాజును వెదకుచు వచ్చుచుండ దారియందు
 శంఖణమహారా జగుపడుటంజేసి యాతనికి దండంబులిడి
 శత్రునాశనవృత్తాంతంబంతయు నెఱింగింప సంతసించి శ్రీవేం
 కటాద్రిశ్వరుం గొనియాడుచుఁ గొంతవడికి నవ్వారలకుఁ దా
 జనినపుణ్యక్షేత్రమహిమాతీశయాదులు కర్ణామృతంబుగ
 నుడివి వారితో నిజదేశం బగుకాంభోజదేశంబున కరిగి
 తొల్లింటినలె రాజ్యపాలనంబు నేయుచుండె నిదియునుంగాక
 మఱియొకయితీహాసంబు చెప్పెద నాలకింపుఁ డని మునులకు
 సూతుండి ట్లనియె.

168

❧ ఆత్మారాముఁ డనువిప్రునిచరిత్రము. ❧

సీ. మధ్యరాష్ట్రమున నాత్మారాముఁ డనెడుస
 ద్బాహ్మణుం డనఘుండు వందితుండు
 దేవ భూసురపూజ లేవేళఁ జేయుచు
 విహితధర్మజ్ఞుఁ డై వెలయుచుండు
 నతఁడు పితృత్వార్థాదు లించుకయేని
 లేకుండునట్లుగ లేమి గల్గఁ
 గా దీనుఁ డై పెక్కుకష్టంబు లొదవుటం
 జేసి పల్విధముల చింతపడుచు

తే. నిల్లు విడనాడి శ్రీవేంకటేశుఁ డుండు
 పర్వతశ్రేష్ఠమున కథోభాగమునను
 దనరుచుండెడు కపిలతీర్థంబుచెంతఁ
 జేరి స్నానంబు నేసి తత్తీరమునను.

169

క. కపిలేశుని సన్నిధిఁ దా
 నపు డాన్వికనిష్ఠ నుండి యట లేచి మహా

వ. తద్దేశవాసులు రాజును వెదకుచు వచ్చుచుండ దారియందు
 శంఖణమహారా జగుపడుటంజేసి యాతనికి దండంబులిడి
 శత్రునాశనవృత్తాంతంబంతయు నెఱింగింప సంతసించి శ్రీవేం
 కటాద్రీశ్వరుం గొనియాడుచుఁ గొంతవడికి నవ్వారలకుఁ దాఁ
 జనినపుణ్యక్షేత్రమహిమాతీశయాదులు కర్ణామృతంబుగ
 నుడివి వారితో నిజదేశం బగుకాంభోజదేశంబున కరిగి
 తొల్లింటినలె రాజ్యపాలనంబు నేయుచుండె నిదియునుంగాక
 మఱియొకయితీహాసంబు చెప్పెద నాలకింపుఁ డని మునులకు
 సూతుండి ట్లనియె.

168

ॐ ఆత్మారాముఁ డనువిప్రునిచరిత్రము. ॐ

సీ. మధ్యరాష్ట్రమున నాత్మారాముఁ డనెడున
 ద్బాహ్మణుం డనఘుండు వందితుండు
 దేవ భూసురపూజ లేవేళఁ జేయుచు
 విహితధర్మజ్ఞుఁ డై వెలయుచుండు
 నతఁడు పిత్రార్జితార్థాదు లించుకయేని
 లేకుండునట్లుగ లేమి గల్గఁ
 గా దీనుఁ డై పెక్కుకష్టంబు లొదవుటం
 జేసి పల్విధముల చింతపడుచు

తే. నిల్లు విడనాడి శ్రీవేంకటేశుఁ డుండు
 పర్వతశ్రేష్ఠమున కథోభాగమునను
 దనరుచుండెడు కపిలతీర్థంబుచెంతఁ
 జేరి స్నానంబు నేసి తత్తీరమునను.

16

క. కపిలేశుని సన్నిధిఁ దా
 నపు డాన్వికనిష్ఠ నుండి యట లేచి మహా

క. ఆచారవిహీనుడవై
యేచోటనఁ గాని గుడిచి యెచ్చగుజనులం
జూచి హసించుచు నుంటివి
దాచితి వర్ధంబు కరుణ దాన మొకరికిన్. 176

ఆ. ఈకయుంటఁ జేసి యెసఁగిన పాపంబు
కపిలతీర్థమునను గడుముదమున
మునిఁగినపుడ తొలఁగె మొనసి నీకిక లక్ష్మీ
కరుణ నెవ్విధంబుఁ గల్గు ననఁగ. 177

క. వ్రాహ్మహామహాలక్ష్మీ సదా
శ్రీహరివక్షస్థలమునఁ జిరభూషణ మై
మాహాత్మ్యముతో నెలకొని
బాహుశ్యము నెగడ సిరుల భక్తుల కిచ్చున్. 178

సీ. ఆ వ్రాహ్మహాలక్ష్మీవృత్తాంతంబు విను దయా
లోలతరంగాక్షి లోకమాత
పూర్ణచంద్రనిభాస్య పురుషోత్తమునిప్రియ
పద్మనివాసిని పద్మపాణి
వ్రాహ్మభేదములచే నొనరి మహాలక్ష్మీ
యనఁ గీర్తి యన జయ యనఁగఁ దనరు
గారుణ్యసాగర కమనీయమంగళ
విగ్రహసజ్జనవినుతపాత్ర

తే. విను మనాయాసముగ భక్తవితతి నేయు
పాపనిచయం బడంచి సంపద లొసంగు
నమ్మహాదేవి మంత్రమే నా హృదయముగను
జెప్పెదను నీవు సద్భక్తీచే జఘించు. 17

క. ఆచారవిహీనుడవై

యేచోటనఁ గాని గుడిచి యెచ్చగుజనులం
జూచి హసించుచు నుంటివి
దాచితి వర్ధంబు కరుణ దాన మొకరికిన్.

176

ఆ. ఈకయుంటఁ జేసి యెసఁగిన పాపంబు

కపిలతీర్థమునను గడుముదమున
మునిఁగినపుడ తొలఁగె మొనసి నీకిక లక్ష్మీ
కరుణ నెవ్విధంబుఁ గల్గు ననఁగ.

177

క. వ్యాహమహాలక్ష్మీ సదా

శ్రీహరివక్షస్థలమునఁ జిరభూషణ మై
మాహాత్మ్యముతో నెలకొని
బాహుశ్యము నెగడ సిరుల భక్తుల కిచ్చున్.

178

సీ. ఆ వ్యాహాలక్ష్మీవృత్తాంతంబు విను దయా

లోలతరంగాక్షి లోకమాత

పూర్ణచంద్రనిభాస్య పురుషోత్తమునిప్రియ

పద్మనివాసిని పద్మపాణి

వ్యాహభేదములచే నొనరి మహాలక్ష్మీ

యనఁ గీర్తి యన జయ యనఁగఁ దనరుఁ

గారుణ్యసాగర కమనీయమంగళ

విగ్రహసజ్జనవినుతపాత్ర

తే. విను మనాయాసముగ భక్తవితతి నేయు

పాపనిచయం బడంచి సంపద లొసంగు

నమ్మహాదేవి మంత్రమే నాప్తముగను

జెప్పెదను నీవు సద్భక్తీచే జఘించు.

179

సీ. కుండలాంగదరత్న కోటిరకాస్తుభ

ముఖభూషణము లంగముల వెలుంగ
నురమునం దరుదుగా వ్యూహలక్ష్మీ యెసంగ
శతకోటిమస్తకధనదృశుఁ డగుచు
రమణీయ కనకాంబరముల చెంగులు జారఁ
బరిమళగంధ లేపనము మెఱయ
నీలకాంతుల నొప్పు నిటలాలకంబులు
బాలభృంగావళిపగిది వఱల

తే. నపుడు భూ నీళ లిరుగడలందుఁ జెలఁగఁ
బుండరీకాక్షుఁ డందున్న భూసురునకు
దయను బ్రత్యక్షమయ్యె నత్తఱిని విప్రుఁ
డలర సాష్టాంగదండంబు లాచరించి.

182

వ. అనేకవిధంబులం బ్రస్తుతించి యేమియుం దోచక గద్గదకంఠుం
డయి యనిమిషదృష్టిం జూచు చున్న నాత్మారామునిం గని
దయార్ద్రహృదయుం డై హరి యిట్లనియె.

183

తే. నీకు భయమేల వ్యూహలక్ష్మీకటాక్ష
మిపుడు నీయందుఁ బొందిన దింకమీఁద
నాయురారోగ్య మైశ్వర్య మమర నీకుఁ
గల్గు సుజ్ఞాననిష్ఠయుం గల్గు విప్రు.

184

సీ. అని పల్కి మాధవుం డాబ్రహ్మణున కప్పు
డభయం బొసంగె బ్రహ్మాదిసురలు
తగ నుతింపఁగఁ దిరోధానంబు నొందె న
య్యవనీసురుండు భయంబు వాసి.

యిపు డానతిచ్చిన యీశ్వరుఁ డిందుండి
యెటువోయె మఱి యాతఁ డీశ్వరుండొ
కాడొ నేఁ జూచుట కల్ల యో నిక్కమో
గలఁగంటినో యని కలవరమునఁ

తే. గొంతసే పుండి యవల సద్గురునికృపను
హరి వరము లిచ్చినది నిక్కమంచుఁ దలఁచి
నమ్మి గిరి డిగ్గి తనమందిరమ్ము నేరి
సిరుల నొప్పుచు దానము లేయుచుండె.

185

క. ఈకథ పూర్వము శ్రీవా
ల్మీకిమునీంద్రుండు పోడిమిం జెప్పె నొగి
శ్రీకర మగు వినుమని నే
న్దాకై వడి మీకుఁ జెప్పితిని ముద మొప్పున్.

186

చ. అనిన వరాహపర్వతమహాత్మ్యము చక్కఁగ నీవు దెల్పుఁగా
వినుటకు మాకు నెల్లరకు వేడుక పుట్టెనుగాన మానసం
బుననొకయింత కోపమును బొందక చెప్పుమటంచుమౌను ల
త్యనఘుని సూతుఁ జూచి యనిరందటు ప్రీతియెసంగ వెండి
యున్.

187

౩. అనిరి సూతా! యమృహాగిరియందుఁ బదియేడు తీర్థంబు లున్న
వని చెప్పితి వయ్యవి వరుసగ విశదీకరింపవలయు ననిన
నమ్మునులం జూచి సూతుండు హరితేజోవిరాజమానుం డగు
కర్దమమునికి సుతుం డగుకపిలుండు తొల్లి.

188

౪. ఆపాతాళమునందు సౌఖ్యవరయోగాభ్యాసముం జేయు
చుం, జాపల్యంబు నడంచి నిర్మలమహాత్మాహంబుతో లింగ
మున్, శ్రీ పెంపొందఁగ నిల్చి యర్చనము తాఁ జేయంగ

నాలింగమున్, వ్యాపించెన్ ద్రిజగంబులందు సుకృతవ్యా
మోహ మై శ్రేయమై. 189

వ. ఆలింగంబు నిర్జరప్రకరంబులచేతను సజ్జనంబులచేతం బూజ
గొనంబడిన కారణంబునఁ గపిలలింగంబని ప్రసిద్ధంబయ్యె.

ఆ. సగరనందనులకు సద్గతి నొసఁగి యం
దున్న భోగవతి మహాన్నతముగ
వేగ లింగమూర్తి వెంటనె ధాత్రి భే
దించి వచ్చి కపిలతీర్థ మనఁగ. 191

క. ప్రవహించి సకలజనముల
భవతాప మడంచి లోకపావని యయ్యెన్
భువి నాటఁ గోలె భక్తిగ
నవగాహమునేయుచుండు రమరులు మనుజుల్. 192

సీ. కపిలతీర్థమునఁ జక్కఁగఁ జక్రతీర్థంబు
ప్రవహించు మును దేవపతి యహాల్య
నెంచిన యఘము పీడించుటంజేసి యా
జలమున స్నానంబు సల్పె మఱియుఁ
దదుపరిభాగానఁ దనరు విష్వక్సేన
తీర్థంబు సుకృతవృద్ధియు నెసంగి
ప్రవహించుచుండు పూర్వము వరుణాత్మజుం
డైనవిష్వక్సేనుఁ డచటఁ దపము

తే. సలువఁగా మెచ్చి హరి వచ్చి శంఖచక్ర
యుగళ మపుడిచ్చి పరివారయూథములకుఁ
గర్తగాఁ జేసినందున త్కౌతలమున
నతనిపే రన నాతీర్థ మలరుచుండు. 193

- క. పంచాయుధతీర్థములు స
మంచితముగ దానివై ని నలరారును దీ
పించు ఘనానలతీర్థము
మించి తదూర్ధ్వంబునందు మేలిడ నద్రిన్. 194
- ఆ. పరగ దాని కుపరి బ్రహ్మతీర్థము మహా
పాతకము లడంచి ప్రజల కెల్లఁ
బుణ్యాఫలమొసంగు పాసఁగ నద్దానివై
మునుల తీర్థములును దనరు నేడు. 195
- ఆ. ఒండుకంటె నొండు నిం డు త్తమఫలంబు
తీర్థములకు మహిమ తేజరిల్లు
నింత నొప్పుచుండు నెఱిగి బ్రహ్మాదులు
చెప్పలేరు నేను జెప్పఁ గలనె? 196
- క. సరవిగ నింకొకచరితం
బరుదుగఁ జెప్పెదను దొల్లి యవసీసురుఁ డొ
క్కరుఁ డెలమిఁ దీర్థములఁ దా
వరుసఁగ జూడంగ నెంచి వచ్చుచు నుండన్. 197
౧. మార్గాన నొకతియ్యమావిచె ట్టండకుఁ
జేరి తచ్చాయను దారిశ్రమము
వాయంగ నిద్రింప స్వప్నములో హరి
వచ్చి యిట్లనె విప్రవర్య వినుము
అదె చూడు మీపుష్కరాద్రిసమీపము
నందు దా నభయప్రదాఘచయము
వాసెడు తీర్థాలు పదియేడు గల వందు
స్నానం బొనర్చినచో నిజముగ

తే. సకలపాపహరం బయి సంతతార్థ
ములును బొందెదు మఱి చింత తొలఁగు నీకు
ననఁగ నావిష్మృత డాశ్చర్య మంది నిద్ర
మేలుకొని యిట్లు తలపోసె మెచ్చుకొనుచు. 198

తే. తలఁచె నిమ్రైయి శ్రీరమాధవుఁడు స్వప్న
మున వచించినగతి నిపు పుష్కరాద్రి
జేరి తీర్థంబులను గ్రుంకి కోరినట్టి
కోర్కె లెల్లను బొందెదఁ గుతలమునను. 199

వ. అని యెంచి కపిలతీర్థాది సప్తదశతీర్థంబులయందు విధిప్రకా
రంబుల స్నానంబునేసి సకలాభీష్టంబు లొందె నని వెండియు
సూతుం డిట్లనియె 200

తే. మునివరేణ్యులు తీర్థాలు మూఁడుకోట్లు
తనకు నీవేంకటాద్రిపై ధరణి వేఱ
చోటలే దెందుఁ గావునఁ జూకు రడఁగు
తాతకై నను వర్ణింపఁ దరము గాదు. 201

వ. మఱియు నివ్వేంకటాద్రి నొకతూరి సద్భక్తిం బ్రదక్షిణంబు
నేసిన వారికి మాతృప్రదక్షిణతుల్యం బగుటం గాక భూ
ప్రదక్షిణంబు వలనం గల్గుఫలంబుకంటె ననంతఫలంబు సిద్ధించు
నిదియునుం గాక యొక విశేషంబు గల దదియెట్లన మున్నొక
సమయాన హలాయుధండు వేంకటాద్రిశిఖరదర్శనంబు చేసి
సకల తీర్థాదులం దలంచి యనుపమసుకృతంబు గాంచె. నింతి
య గాక ధర్మరాజాదు లరణ్యవాసము చేయుచుండ నొక
నాడు శ్రీకృష్ణుండు వచ్చి పాండవుల కిట్లనియె. 202

సీ. పాండవాత్మజులార ప్రబలురయ్యును మీరు
 కర్తవశంబునఁ గాన నిట్లు
 వసియించుకొలంబు వచ్చె గదా యైన
 జయము శీఘ్రమ గల్గు భయము వలదు
 శ్రీకరం బైనట్టి శ్రీవేంకటాద్రికి
 భక్తితో నేగి గోప్యముగ నుండు
 డేత్రపాలకునిచే జెలఁగి పాలిత మయిన
 పరమపావనతీర్థప్రాపుఁజేరి

ఆ. స్నానపానజపము లూని నేయుండు శత్రు
 ప్రకరహాని గల్గి ప్రాభవంబు
 తనరునంచుఁ జెప్పఁ దద్దయుఁ బాండవుల్
 వేంకటాద్రి కేగి వేడ్క నెగడ.

203

ఆ. డేత్రపాలుఁ డుండు సిద్ధస్థలంబున
 నిలిచి స్నానపాననిష్ఠ లచట
 సలుపుచుండ నొక్కసంవత్సరము చనె
 నంత వేంకటేశుఁ డాదరమున.

204

సీ. స్వప్నమునం బాండవాగ్రజుం గని యిట్లు
 లనె మహారాజ నీవరుల నెల్ల
 సమయించి రాజ్యంబు చక్కఁగ నేలుము
 సందియంపడకు పో సదయ ననఁగ
 ధర్మజుం డటు లేచి తగ మ్రొక్కి యావల
 భీమాష్టనాదులం బిలిచి స్వప్న
 సంగతిఁ దెల్పంగ సంతసం బందిరి
 యంత నందఱతోడ నద్రి డిగ్గి.

- తే. శత్రువుల గెల్చి గజపురి శస్త్రముగను
జేరి రాజ్యంబు నేలుచు భూరికీర్తి
నొందె ద్రౌపది యిష్టంబు నొందె గృష్ణు
నిష్ట మీడేరె ప్రిజగంబులెల్ల బొగడ. 205.
- చ. గుఱుతుగఁ బొండునందనులు గొన్నిదినంబులు భక్తియుక్తు
లై, తఱమిడి నందు నిల్వినకతంబునఁ బొండవతీర్థ మంచు ని
త్తటి నరు లెన్ను చుండుదురు దానిమహాత్మ్యము క్షేత్రపా
లకుం, డెఱుఁగును గాని యెంచ మఱి యెవ్వ రెఱుంగరు
ధారుణీస్థలిన్. 206
- వ. మఱియు స్వామిపుష్కరిణికేఁ బూర్వభాగంబున జరాహరం
బును, వలిఘ్నంబును రసాయనంబును అనుమూఁడు తీర్థంబు
లును, హరి వసింపఁ దగిన వైకుంఠపర్వతగహ్వరంబును,
అష్టలోహఘాతంబులును గల్గియుండు నింతయు నాపుష్కరి
ణికే ద్వావింశతిశరపాతదూరంబున మాయాతిరోహితశక్తి
యన్నిట నావరించి యుండుం గావునఁ దత్తీర్థాదులు బుధుల
కైనఁ గాంచ నశక్యంబు లగుచుండు నట్టిమహిమ లొప్పు
చున్న వేంకటాచలంబున నంధులు మూకలు బధిరులు
గొద్రొండ్రు ధనహీనులు శ్రద్ధా భక్తి హరిం గొనియాడుచు
నుండిరేని వారికి నభీష్టాదు లాపూర్తియగు నని యుగ
భేదంబువలన నొక్కవిశేషంబు కల్గుచుండు నయ్య దెఱింగింతు.
వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 207

—ॐ వేంకటాద్రి యుగభేదంబులం బ్రకాశించుట. ॐ—

సీ. ఆవేంకటాద్రి మహాద్భుతంబుగ నొక్క
తఱి హరివిగమునఁ గనగుచుండు

నొకతటి కనకాద్రి యొప్పునఁ జూపట్టు
 నొకవేళ జ్ఞానసంయుతము నొందు
 నొకసమయంబునఁ బ్రకటిత మరకత
 మణివోలె దీపించు మహిమమీర
 నొకకాలమున మహి నొప్పును గలికాల
 పాషాణశైలరూపములుగాను

తే. గాన నావేంకటాచలఘనత నుడువ
 నాదిశేషునికైనఁ గా దరయ నింక
 నేను జెప్పంగ నేర్తునే నెమ్మి మీకు
 పరమమునులార విమలకృపాత్మలార.

208.

క. అని యిటు సూతుఁడు వల్కుఁగ
 విని శౌనక ముఖ్యు లనిరి వేంకటశైలం
 బున కెసఁగు మహిమ లెంతయు
 వినినం బరితృప్తి లేదు వీనుల కనఘా.

209

క. కావునఁ బెద్దలు దెల్పిన
 శ్రీవేంకటగిరి మహావిచిత్రమహిమలకా
 భావింపఁగ నీవే ముద
 మావిర్భవముగ వచింపు మాకర్ణింపన్.

210

కీ. అనిన జైమినిముని చెప్పినట్టిరామ
 చరిత మిపు డేను వచియింతు సరవి మీరు
 వినుఁ డటంచును మౌనులఁగని ముదమునఁ
 జెప్పఁదొడఁగెను దత్కథఁ జిత్రమలర.

211

. మునులార ! దశరథతనయుఁడై జనియించి
 గాధేయజన్మము గాచి వేడ్క

శంకరుచాపంబు ఖండించి జానకి

జేబట్టి భార్గవుఁ జెలఁగి యతని
బల మాఱ్ఱి సాకేతపట్టణంబును జేరి
జనకునానతిఁ గొని చని యరణ్య
వాసంబు నేయ రావణుఁ డనుదై త్వుండు
లలన సీతను దనలంక కెలమి

తే. బట్టి కొనిపోన రామభూపాలకుండు
రావణుని ద్రుంచుకొఱకు సుగ్రీవుఁ జేరి
యాంజనేయాదికపులతో నపుడు వేంక
టాద్రిచెంతను లంకకు నరుగుచుండ.

212

❧ శ్రీరాములు వేంకటాద్రికి వచ్చుట. ❧

తే. అంజనాదేవి శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద
నుండి రాముఁడు కపిపుంగవులను గూడి
వచ్చుటం జూచి యెదురుగ వచ్చి యతని
పాదకమలంబులకు మ్రొక్కి భక్తిమెఱయ.

213

క. ఘనుఁ డగురాముఁడు విష్ణుం
డని మనమున నిశ్చయించి యానందముతో
వినుతులు నేయుచు మఱి యి
ట్లని రాముని కీర్తి యవనియం దలరంగన్.

214

ఉ. రామ సుకీర్తికామ ఘనరాక్షసబృందవిరామ సద్గుణ
స్తోమ దినాధినాథకులతో యధిచంద్రమ శౌర్యధామ నీ
శ్రీమహితప్రభావము ధరిత్రి నుతింపఁగ నాకు శక్యమే
కామఫలప్రదాత ననుఁ గావఁగదే జగదీశ రాఘవా. 215

సీ ఈవేంకటాద్రిపై నెలమి వర్తించుదుఁ
 గావున నాయందుఁ గరుణనుంచి
 వేంకటాద్రికి మీరు విచ్చేయుఁడన విని
 శ్రీరాముఁ డిట్లనె వీరకపులు
 తోడ శీఘ్రముగాను దూరప్రయాణంబు
 కలిగియున్నది కార్యఘటనమైన
 వెనుక నీయిష్టము వేంకటాద్రికి వత్తు
 మనఁగ దేవరదర్శనార్థ మచటఁ

తే. గాచి యున్నారు మునివరు ల్లాన వారిఁ
 జూడ రావలె ననుచు నాచేడె పిలుచు
 సమయమున నాంజనేయుఁ డచ్చటికి వచ్చి
 వినయమున మ్రొక్కి యీరీతి విన్నవించె.

216

తే. దేవ మాతల్లి యంజనాదేవి మనవి
 చేసినట్లుగఁ గరుణించి చిత్త మలర
 వేంకటాద్రికి నేగుట వేడ్క మాకు
 మఱియుఁ గపులెల్ల నలసిరి మార్గమునకు.

217

వ. ఇదియునుం గాక యాహారంబు గొనవలసియుండుటం జేసి
 యిప్పుడు.

218

సీ. శ్రీజయనాశ్రమసిద్ధస్థలమునందు
 ఫలసుమవృక్షము ల్లలిగి యుండుఁ
 గందమాలాదులు ఘనపుణ్యతీర్థంబు
 లందుండుఁ గనుక నేఁ డచట నిలిచి
 యావలఁ బోఁ దగు నంజనాద్రికి నొగి
 మనప్రయాణమునకు మార్గ మదియ.

యటు గాన మాతల్లియందు సత్కృప నుంచి
యటకు రావలె నిపు డనగ రామ

తే. చంద్రుడబ్బాత్తనుతునిలత్తేణునిఁగాంచి
మందహాసితాస్యుడై హనుమంతుడనుట
పింకిరే యన్న వారు భూవిభుని జూచి
దేవ మీయిష్ట మని రంతఁ దెఱఁగునెంచి.

219

క. మనమున దశరథతనయుం

డనుమోదము నొంది వత్తునని చయ్యన న
య్యనిలతనూజుని గని యి

ట్లనియె న్నౌరవమెసంగ నందలు వినఁగన్.

220

ఉ. మారుతపుత్ర నీమనవి మామది కిష్ట మొసంగె నిప్పుడా
చారుతరాంజనాఖ్యవరశై లపథంబున వేడ్కఁ బోద మా
దారిని వానరావళికేదప్పక చూపు మటంచుఁ బల్కు న
వ్వీకుఁడు సంతసించి కపివీరులఁ బిల్చి ప్రియంబు మీఱఁగన్.

ఆ. వేంకటాద్రిమార్గ మంకం బెఱింగించి

హరిసమూహవిభునియనుమతమున

రామలక్ష్మణులను రహి మీఱ భుజములం

దుంచికొని బలంబుఁ బెంచి నడచి.

222

ఆ. నిక్క వేంకటాద్రి కెక్కుమార్గమునందు

వరమునీంద్రు లెదురు వచ్చి నిలిచి

బహువిధముల రామభద్రుని వినుతించి

యిట్టు లనిరి కీర్తి యినుమడింప.

223

ఉ. రామనృపాల ఘోరతరరావణశౌర్యవిఫాల భవ్యసు
త్రామ సురార్యయోగిజనతాపసపాల కృపాలవాల శ్రీ

భూమిసుతాత్మలోల పరిపూర్ణ యశోధనధామ నానర
స్తోమముతోడ వచ్చుమిముఁ జూచికృతార్థుల మైతిమెల్లరున్.

నీ. చిరకాలమున నుండి శ్రీవేంకటాద్రిపైఁ
దప మొనర్పఁగ నావిధాత వచ్చి
రామసౌమిత్రు లీ రమ్యవేంకటశైల
మునకు వచ్చెదరు సమ్మోద మలర
వారు వచ్చెడుదాఁక వదల కిచ్చట నుండి
వచ్చినప్పుడు మీరు వారి నిచట
సంతోష మొదవించి సత్యలోకమునకు
రండు మీరనినకారణముచేత

తే. నెదురుచూచుచు నుండి మేమిచట మిమ్ముఁ
గాంచితిమి మాతపంబు లిక్కడ ఫలించె
నింతయే చాలు సెలవు నిమ్మిపుడు బ్రహ్మ
లోకమున కేగెదము దుష్టలోకనాశ.

225

మ. అనినక రామనృసాలకుండు పరమాహ్లాదంబుతో వారలం
గని యోతాపసవర్యులార! మిము నీకాంతారమధ్యంబునం
దొనరం గంటిమి సంతసం బొదవె మీరుల్లంబుల నేడ్వడమై
జనుడబ్బోద్భవుఁడున్న చోటికనుచుకొనంప్రీతితోఁబల్కుఁగన్.

క. ఆమకానులు ముద మొందుచు

రామునిచే సెలవునంది రయమున నపుడే
తామరసోద్భవులోకము

రాముని నెంచుచును జనిరి రహి నంద టొగిన్.

227

వ. అనంతరము రామచంద్రుండు తత్పర్వతోత్తరమార్గంబున
నొకపర్వతారోహణంబు సేయుచుండి తన్మధ్యంబున యక్ష

శాపమోక్షంబు చేసి వచ్చి కందమూలఫలభరితేం బగు నంజ
 నాశ్రమమునందు నాకాశగంగసమీపంబునం గపిసమూహ
 ముతో నిలిచి తత్తీర్థంబున స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానంబులు
 నిర్వర్తించిరి. అంజనాదేవి పుష్పంబులఁ బూజించి పరమ
 రుచ్యఫలంబు లొసంగి ముదమార వేడుటంజేసి యారామ
 లక్ష్మణులు సంతుష్టు లై యంజనాదేవిని నాదరించి వీడ్కొని
 యందుండి సుగ్రీవాంగదకషిముఖపరివృతులై స్వామి పుష్క
 రిణికి వచ్చి జయప్రదసంకల్పపూర్వకంబుగ స్నానం బొనర్చి
 తత్తీరశృంగారవనంబునం దొక్కింతతడవు సుఖాసీనులై దర్శ
 నార్థంబుగ వచ్చినమునుల కనేకఫలదానంబు లిచ్చి పుష్క
 రిణికి నిఋతిభాగంబున నొకపర్ణశాలం జేరి యున్న సమ
 యంబున నాంజనేయుండు వివిధఫలకందమూలాదులును దేనె
 పెఱులును దెచ్చి సమర్పించె బరివారముతోడ రామలక్ష్మణు
 లారగించి పరిపూర్ణులై రట్టియెడ.

228

సీ. ఘనుఁడాంజనేయుండు కపిసమూహముఁ జూచి

పిలిచి యిట్లనియె సంప్రీతి మెఱయ

వానరులార యీవనపర్వతములందుఁ

జూతజంబూఫలవ్రాతములను

బనసపండ్లును ద్రాక్షపండ్లును బదరికా

ఫలము లనంటులు పాలపండ్లు

పరమముదంబున సరవి మెక్కుఁడు వనం

బున విహరింపుఁడు మనసులార

తే. ననిన విని కపిబృందంబు లపుడు చెలఁగి

ఫలమహీరుహములఁ బ్రాకి పండ్లఁ గోసి

కడుపులారంగఁ దిని యార్చు చొడలఁ గీలు
కొనుచుఁ గొండలపై కెక్కి తేనెలరసి.

229

వ. ఆమధుకోశంబులం జేకొని చించి యందుండు తేనెలతో మఱి
కొన్ని పండ్లునుగల్పి పంచుకొని యబ్బురపాటునఁ జప్పరించుచు
నొండొరులు తొప్పుచు ముక్కులు చిట్టించుచు నొకరిచెవు
లొకరు గొలుకుచు పండ్ల గీటించి కన్నులు బిక్కరించి వెక్కి
రించుచుం గొండకొండకు లంఘించుచు నుల్లాసం బొక్కింత
తడవుండి యంద తొకచోట గుంపుగూడి యిట్లునుకొనిరి.

క. రాములకృపచే నిచ్చటి

కామోదముతోడ వచ్చి యఖిలఫలములం

గామించి భుజించితి మిపు

డేమే లొనరింపవచ్చు నినకులపతికిన్.

231

సీ. శ్రీరామునకు నపకారం బొనర్చిన

రావణుం దెచ్చి శ్రీరామునెదుటఁ

బెట్టి కొట్టియు దయ పెట్టక తోడలం

జుట్టి భూమిం బడఁ బట్టు విడక

మఱి లంకఁ గొనివచ్చి మానవేశ్వరుఁడాత్మ

మెచ్చ ముందటఁ బెట్టి మేలుగొనెద

మనువారు కొందఱు ఘనరాక్షసుల నబ్ధిఁ

గలపి రావణశిరంబులను నఱికి

తే. గ్రద్దలకుఁ బెట్టుదము వేడ్కఁ గలుపు దీఱ

ననుచుఁ గొందఱు రావణుం డబ్ధి డాఁగి

నప్పటికి వాని విడువక యందు నరిగి

పట్టుకొని వత్త మధిపునిపట్టు కడకు.

232

ప. ఆసువారు నంత నందలు స్వామిపుష్కరిణికి నీశాన్యభాగం
 బుచం వొక్కగిరిగహ్వరంబు నీక్షించి యయ్యంధకారబిలం
 బుచం బొచ్చి కిచకిచ లాడంచుం బోవుచు నందొకదివ్యజ్యోతి
 నీక్షించి తత్సమిపంబున కరుగుచున్న సమయంబున. 233

సీ. ఆగుహలో దివ్యహాటకనవరత్న
 గోపురప్రాకారకుడ్యతతులు
 వజ్రకవాటము లై వైదూర్యమాణిక్య
 మరకతమకా క్తకమండపములు
 ప్రాసాదము ల్చిత్రభవనసంక్తులు మేటి
 పచ్చతోరణములు బాగు మీఱ
 హేమరథంబులు సామజాశ్వంబులు
 వివిధవింతలు దగువీధు లొప్ప

తే. విమలగానంబులును నృత్యవివిధవాద్య
 ములును ఘోషింప యువతులు మెలఁగుచుండ
 వరచతుర్భుజులును గదాధరులు శంఖ
 చక్రపాణులు సచ్చట సంచరింప. 234

తే. ఆమరి యప్రాకృతంబై మహాప్రకాశ
 మహిమచే నొప్పు నప్పురమధ్యమందుఁ
 గాంచనాద్రినిభంబై ప్రకాశయుతము
 భానుసంకాశ మైనవిమానమునను. 235

సీ. నీలాభ్రగాత్రుండు నీరజనేత్రుండు
 నాజానుబాహుండు నచ్యుతుండు
 కనకాంబరుండు సత్కంబుకంఠుండు స
 ల్లలితసద్భాషణాలంకృతుండు

శంఖచక్రగదాబ్జసహితహస్తుండు మ
హాత్ముండు పూర్ణచంద్రాననుండు
సురుచిరసుందరసుకుమారదేహుండు
విమలసత్కారుణ్యావీక్షణుండు
తే. నగుచు ఘనభోగిభోగపర్వంకమునను
వాసి మిఱుగఁ గూర్చుండి వామపదము
ముడిచికొని కుడిపాదంబు పుడమిమీఁద
నింపుగాఁ జూచుచుండు లక్ష్మీశ్వరుండు. 236

క. కరములు రెం డా ఫణిపై
నిరవుగ నూనుకొని లక్ష్మీ యెదపై వెలుఁగన్
ధరణియు నీశయు భక్తిని
నిరుగెడ వసియించి వేడ్క నెసలారంగన్. 237

౪. ఇవిధంబున సుఖాసీనుఁ డైయుండు పురుషోత్తమునకుం
గరుడసుందరీమణులు చామరంబులు వీన మఱి కొందఱు
శ్వేతచ్ఛత్రంబులు పట్టఁ గోటిసూర్యప్రభాభాసితం డై
వెలుంగుశ్రీహరిని సంతోషమగునై చూచుచున్న కపుల
నీక్షించి యం దొకవేత్రహస్తుండు మార్గంబు చూప నక్కపు
లామార్గంబున నీనలకు వచ్చి యాశ్చర్యంబు నొంది తమలోఁ
దా మిట్లు తలంచుకొనిరి. 238

శ్రీరామచంద్రుని చెలఁగి గెల్వఁగ లేక
రావణుండు గుహాంతరాళమునను
జేరి రాక్షసమాయ లీరితిగాఁ జూపె
నని తోచు చున్నది యనెడువారు

నాదశకంతుమాయలు గావు భావింప

హరిమాయ గావలె ననెడువారు

నీసంశయము దీర నీమాటు గుహలోని

కరిగి క్రవ్వుఁ జూత మనెడువారు

తే. మనము మాత్రము పోరాదు మర్కటముల

నన్నిటిని గూడి పోవచ్చు ననెడువారు

నపుడు కలగంటి మిది దబ్బ రనెడువారు

ననృత మేలగు నిజ మిది యనెడువారు.

239.

వ. ఇవిధిధంబున నందఱు సందేహములు వడుచు మరల నాగు

హను జూడంగఁ బోన నది కన్పట్ట కుండుటం జేసి యందందుం

గలగుహ లన్నియు వెదకి గానక రామచంద్రుని కడకు

వచ్చి గుహవృత్తాంతం బంతయు నెఱింగింప నక్కరుణాసము

ద్రుండు చిటునగవు మోమున మొలకలెత్త నిట్లనియె. 240.

సీ. దేవర్షి రాజనదీమూలములు పరి

క్షించి నిర్ణయముగఁ జెప్పరాదు

మహిమాఘ్నఁ డైనరమామనోహరుఁ డిందు

నలరు రీతిని కల్ల యనఁగరాదు

హరిగిరిమహిమ లా హరి యెఱుంగును గాని.

దేవతలకుఁ గూడఁ దెలియఁబడదు

యీయద్రిమహిమల నెఱచ కేరితరంబు

మించి పరీక్షింప మీకుఁ దగదు

తే. మంచి డైనను గొదవేమి మాధవుండు

కరుణతో మీకు దర్శనం బరయ నిచ్చె

ధన్యు లైతిరి పాపము త్తలఁగె నంచు
నాడి శ్రీరాముఁ డాదినం బచటనుండె.

241

క. సరవిగ మఱునాఁ డద్రిని
హరిబలములతోడ డిగ్గి యారఘురాముం
డరి గెలువం జని యంబుధి
గిరు లిడి బంధించి మించి కీర్తియెసంగన్.

242

చ. కపులును దమ్ముఁడుం గొలువఁగా నొగి లంకకుఁ బోయియచ్చ
టన్, విపులబలంబుతో నసురవీరుల నెల్ల వధించి ధీరతం
గుపితుని గుంభకర్ణు ధరఁ గూలిచి రావణుతోడఁ బోరి యా
రిపునివధించెదేవమునిబృందము మెచ్చఁగరాముఁడెంతయున్.

నీ. నీత నచ్చటఁ బరీక్షించి శ్రీరాముఁడు
గూడి విభీషణుఁ గూర్చి కలరి
యాలంక కాతని నధిపునిగాఁ జేసి
జానకీలక్ష్మణసహితుఁ డగుచు
వానరచయముతో వరపుష్పకం బెక్కి
సాకేతపురి సంతసమునఁ జేరి
భరతశత్రుఘ్నులు భక్తిమై గొలువంగఁ
బట్టాభిషిక్తుడై ప్రజలనెల్లఁ

తే. బ్రథిత దయఁబూని పాలింపఁ బృథివి తఱిని
పండుచుండెను సస్యంబు మెండుగాను
మౌనివర్షుల కీరీతిఁ బూని చెప్ప
విని ముదంబంది గుహలోనఁ దనరినట్టి.

244

౪. పరమపురుషం డెవం డాయద్రిమహిమ ససాకల్యంబుగ
వచింపు మనిన మునులకు సూతుం డిట్లనియె.

245

- శా. వైకుంఠం బెడఁబాసి శేషగిరిపై పర్తించునారాయణుం
దాకాలంబున నాగుహాంతరమునం దావానరశ్రేణికిం
బోకం జూప నిజస్వరూపము కపులోచ్చద్యంబుగాఁ జూచి భూ
లోకంబందు వచింపఁగా నెఱిగి రీలోకంబులో మర్త్యులున్.
- ప. ఇవ్వీధంబున నాగుహాంతరమున నుండి శ్రీహరి వానరసమూ
హంబునకు వైకుంఠంబు చూపినందున నాగుహకు వైకుంఠ
గుహ యనంబరఁగె. నందు నిత్యముక్తులు నేవింప శ్రీభూ
నీశా సమేతుడై యుండునాగుహాంతరమును జూచిన వారికి
ముక్తి శ్రీప్రదం బగు ననిన విని శౌనకాదులు ప్రమోద
స్వాంతులై సూతపౌరాణికుం జూచి యిట్లునిరి. 247

❧ ఆశ్వాసాంతము. ❧

- క. శంకజలోచన దనుజభ
యంకర సుగుణాభిరామ యవ్యయథామా
శంకరమిత్ర శుభాకర .
వేంకటగిరినిలయ మహానివినుతాంఘ్రియుగా. 248

మాలిని.—

- కలశజలధిబాలాకాంతశృంగారలీలా
సలలితగుణజాలా సామగానాభిలోలా
కలుషనిచయశైలోగ్రాశనీ వేదమూలా
విలసితగుణశీలా వేంకటాఖ్యాద్రిపాలా. 249

- గద్యము. ఇది శ్రీతఱికుండ శ్రీలక్ష్మీనృసింహకరుణాకటాక్షకలిత
కవితావిలాస వసిష్ఠగోత్రపవిత్ర కృష్ణయామాత్యతనూభష
వేంకమాంబాప్రణీతం బగు వేంకటాచలమహాత్మ్యంబును.

వరాహపురాణంబునందు వేంకటగిరిపురవర్ణనంబును, నైమి
శారణ్యవర్ణనంబును, శౌనకాది మహామునుల ప్రశ్నలును,
బ్రహ్మ దినప్రశయ ప్రకారంబును, హరి శ్వేతవరాహంబై
హిరణ్యాక్షుని సంహరించి రసాలగతయగుభూమిని యథా
స్థానంబునం దుంచుటయు, వరాహస్వామి యనుమతంబున
శ్రీభూనీశల తోడ వైకుంఠమునం దున్న క్రీడాద్రిని గరుత్మం
తుండు గొనివచ్చి భూలోకమునందు నిల్పుటయు, బ్రహ్మేం
ద్రాదులు వచ్చి స్వామికి మ్రొక్కి వినుతించుటయును,
వరాహస్వామి శేషాద్రియందు విహరించుటయును, పుష్క
రిణి మాహాత్మ్యంబును, వేంకటాద్రికి నొక్కొక్కనిమిత్తం
బున నొక్కొక్కనామంబు గల్గుటయు, వరాహస్వామి
క్రీడానగంబునకు నుత్తరదిగ్భాగంబున విహరించు చుండి
విటవేషధరుడై మకానుల యజ్ఞశాలయందుఁ బ్రవేశించి
వసాగ్రహణంబు నేయుటయు, దేశాంతరగతుం డైన వృద్ధ
బ్రాహ్మణుని హరి కటాక్షించి కుమారధారాఖ్య తీర్థంబున
స్నానంబు నేయించి బాలకుమారునిగాఁ జేసి పంపుటయు,
శంఖణమహారాజునకుఁ బుష్కరిణియందుఁ బ్రత్యక్షంబయి
రక్షించుటయు, నాత్మారాముఁ డనుబ్రాహ్మణునకు హరి ప్రస
న్నుండై సమస్తైశ్వర్యంబుల నిచ్చుటయు, కపిలలింగ కపిలతీర్థ
సంభవంబులును, దత్కపిల తీర్థాది సప్తదశ తీర్థప్రభావంబు
లును, తీర్థయాత్రపోవు విప్రునకు స్వప్నమునందు హరి
ప్రసన్నుండై పుష్కరాద్రియందుఁ గల తీర్థంబులఁ జూపు
టయు, ధర్మరాజాదు లొక్కసంవత్సరము వేంకటాద్రియం

దొకపుణ్యతీర్థంబు నాశ్రయించి యుండుటయు, యుగ భేదం
బులచేత వేంకటాద్రి ప్రకాశించులాంఛనంబులును, రావణ
సంహారార్థంబుగ నడుగునప్పుడు రామచంద్రుం డొకదినము
వేంకటాద్రియందు వసియించి గుహా ప్రభావంబు కపులకుఁ
జెప్పుటయు, గుహాంతర రహస్యంబు మునులు సూతుని
నడుగుటయుఁ గల ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యము ద్వితీయాశ్వాసము.

క. వ్యాసమునీశ్వరహృదయని
వాస చిదుల్లాస దుగ్ధవారిధిశయనా
వాసవవందితపదయుగ
భాసుర తటికుండనృహరి భవదురితారీ.

1

ఆ. విశ్వచర్య లెల్ల విశదంబుగా నీవు
తెలిసినావు మాకుఁ దెలుపఁ గలవు
గాన విష్ణుకథలు క్రమముగ ముదమునఁ
దెలుపు సూత విమలధీసమేత.

2

క. మాయావి యగుచు విష్ణుం
డాయాస్థలముల వసించి యతివర్యులకున్
బాయక దాఁ గనిపించుచు
నాయెడఁ గనుపింప కుండు నంటివి సూతా.

3

సీ. అంజనాద్రిసమానుఁ డైన శ్రీస్వామినం
దెవ్వరు నిల్పినా రిరవు చెసి
యెవ్వరు ప్రార్థింప నీశ్వరుఁ డచోచ్చట
నిలుకడగా నిల్చె నిత్యుఁ డగుచు

నారీతిఁ దెల్పు నీవని మును లడుగఁగా
 నాసూతుఁ డనియె నావ్యాసమాని
 చెప్పినకథ మీకుఁ జెప్పెద నెట్లన్న
 సనకాదియోగుల శాప మంటి

తే. జయుఁడు విజయుండు దితియందు జననమొంది
 కనకలోచనుఁడును హేమకశిపుఁ డనఁగ
 ధరణిపైఁ బుట్టి సాధు బాధల నొనర్ప
 సరగఁ గిటియై హిరణ్యలోచనుని ద్రుంచి.

ఆ. అపుడు స్వర్ణకశిపుఁ డాగ్రహంబును మించి
 సాధు భక్తులకును బాధ చేసె
 నందుచే నృసింహుఁడై చక్ర యాదైత్యుఁ
 గడుపుఁ జించి చంపెఁ బుడమిఁ బడఁగ.

సీ. పరమభక్తుం డైన ప్రహ్లాదు రక్షించె
 నటు లేగి కనకాక్షుఁ డాహిరణ్య
 కశిపుఁడు మఱి కొంతకాలంబునకుఁ గుంభ
 కర్ణ రావణు లనఁగా జనించి
 రామచంద్రునిచేత భూమిపైఁ బడుదాక
 బాధించుచుండిరి సాధువులను
 గావున శక్రుఁడు దేవర్షు లెల్లరు
 నారావణునిదుర్గుణాళి హరికి

తే. మనవి చేసెదమని వోయి ఘనసుధాబ్ధి
 తీరమును జేరి పలికి రో దేవదేవ
 రావణునిబాధ తప్పించి నీవు మమ్ముఁ
 బాలనము సేయు నోమహాపరమపురుష.

వ. అని యనేకవిధంబుల నాక్షీరాబ్ధికి సుత్తరభాగంబున నిలిచి
వేదాంతరహస్యోక్తుల విసుతించి యిట్లునిరి. 7

ఉ. దేవ సుధాబ్ధివాస హరి దీనదయాపర చిత్తగింపుమా
రావణనామధేయుఁ డగురాక్షసుఁ డెప్పుడు క్రూరచిత్తుడై
భూవలయంబునందుఁ గృతపుణ్యుల నేచుచునుండు వాని నీ
వేవిధిగాని ద్రుంచుము మత్తెద్దియుపాయము లేదుమాధవా.

వ. అని వేడుటంజేసి విష్ణుదూత యొకండు మరుత్పథంబున. 9

ఆ. వచ్చి యిట్టులనియె వనజాక్షుఁ డిందు లేఁ
డవనిమీఁదఁ బర్వతాగ్రమునను
మెలఁగుచుండు నటకు నెలమిగఁ జనుఁ డిందుఁ
గలకలంబు నేయవలదు పొండు. 10

క. అని వాడు పలికి పోయిన
విని మౌనులు సురలు దేవవిభుఁ డాశ్చర్యం
బును బొందుచు నందుండక
చని చని శోధించి రిలను శైలము లెల్లన్. 11

వ. అనంతర మెందుం గానక వై కుంతమార్గంబున నిర్గమించి పోవు
చున్న సమయంబున. 12

సీ. శరదభ్రశుభ్రభాస్వరశరీరమునందు
శ్వేతప్రకాశవిభూతి మెఱయ
ధవళసంపూర్ణచంద్రకళంక మనంగ
నైల్యవత్కృష్ణాజినంబు వెలుగ
సురుచిరారుణజటాజూటంబు శిరమునఁ
దఫనబింబంబుచందమునఁ దోడ

ననిశంబు నారాయణాష్టాక్షరిం దగఁ
బలికించు వీణియఁ బట్టి భుజము

తే. మీఁద హత్తించి శ్రీహరి మెచ్చునట్టి
గాననై పుణ్యమును జూపు చూని నడచు
నారదులు రాగఁ జూచి యానంద మొంది
యిట్లు వినయంబునడిగె నం దింద్రుడపుడు.

క. ఓ నారద త్రిభువనముల
మానక చరియింతు వీవు మర్త్యంబులు నీ
ధ్యానమునకుఁ గన్పట్టును
గాన మహాత్ముడవు నీవు ఘనమునిచంద్రా.

1

సీ. శ్రీశైలభూములఁ జేరి రావణుఁ డతి
క్రూరుఁ డై సాధులఁ గొట్టువాఁడు
గావున వాని నేగతెనైన శ్రీరమా
పతియ దండింపఁ గా వలయు నడఁగ
విష్ణుదేవుని మేము వెదకుచు క్షీరాబ్ధిఁ
జేరి యెంతయు నుతిసేయ మాకుఁ
బ్రత్యక్షమును లేక పల్కక యుండఁ గా
హరి దూత యొక్కరుం డంతరిక్ష

తే. మునకు వచ్చి మముంజూచి ఘనుడొ చక్రి
భూతలంబున నొక పెద్దభూధరమున
నున్న వాఁ డట కేగుఁ డం చొరిమఁ జెప్పి
పోయినాడంత మేమెల్లఁ బాయకుండ.

15

వ. ఈభూలోకంబున గాఢారణ్యంబులును భూరిభూధరశృంగం

బులను వెదకి వేసటనొందితి మింత కా హరి యుండు నెడ
నెటుంగక యీమార్గంబున. 16

క. చనుదెంచితి మాదేవుం

డనుపమ వై కుంతపురమునందుండును గా
వున రావణవృత్తాంతము
వినిపించెద మచట హరికి విస్తయపడఁగన్.

17

చ. అన విని నారదుం డనియె నయ్య వికుంతమునందు విష్ణుదే
వుని గని రాను నేను బహుళోత్కలికం జను నొక్కపార్ష
దుం, డనియె వికుంతము నిద్దచి యాహరి భూతలమందు
లక్ష్మితో, నొనరఁగ నొక్కకొండపయి నుండును పొమ్మనె.
వింటి నంతయున్. 18

క. కావున నచటికి మీ రిక్క

బోవలసిన దేల చక్రిపుత్రునికడకుం
బోవుద మా జలజాసనుఁ

డే వివరము దెల్పు ననుచు నె మీరు సమేచు

19

క. దేవమకాని వల్కె దేవేంద్రసురముని

ముఖులు సత్యలోకమునకుఁ బోయి

ఘనచతుర్ముఖములు కరచతుష్టయములు

గలిగి యొప్పుచున్న కమలభవుని.

20

క. కాంచి రచ్చటఁ దప్తకనకాభదేహుండు

లోకవందితుఁ డప్టలోచనుండు

మహనీయ దండకమండలహస్తుండు

బాలభానుప్రభాభాసితుండు

నతేశయ దివ్యపద్మాసనాసీనుండుఁ
 బ్ర ధితతాపసజనపరివృతుండు
 నిర్మలసత్కర్త నిష్ఠాగరిష్ఠుండు
 పరమామృతధ్యానపరవశుండు

తే. నగుచు నామ్నాయగోప్యశాస్త్రాదులందు
 వింతవింతగ మూర్తీభవించి మెలఁగఁ
 జేరి సావిత్రి గాయత్రి భారతియును
 గొలువఁగాఁ గొల్పునం దున్న జలజభవుఁడు.

21

ఆ. దేవతలను మునులఁ దిలకించి వేడ్కమైఁ
 జెంత కం డటంచుఁ జేర్చి వారి
 కార్యములను దెలియఁగా నడ్డ వారెల్ల
 నుడివి రిట్లు మ్రొక్కి నుతు లొనర్చి.

22

వ. పితామహుఁడా! రావణాసురునివలన మేము వడు బాధ
 లెంతని చెప్పఁగలము తద్రావణుండు నశింపక యుండిన సాధు
 జుబ్బులకు బాధలుమాన వదియునుం గాక.

23

సీ. పరసుధాంబుధియందు వైకుంఠపురియందుఁ
 ద్రిభువనంబుల మేము దిరిగి వెదకి
 వచ్చితి మం దెందు వాసుదేవుఁడు లేడు
 కావున మేము మీకడకు వచ్చి
 శరణు వేడితిమి శ్రీహరియుండు తా వెందుఁ
 గలదొ యెఱింగింపవలయు మీరు
 చక్రి సంచారంబు సర్వం బెఱింగిన
 వారు గావున వేడువారు మేము

తే. చెలగి తపముల విఘ్నము లేసి మాకు
నమిత బాధలు గల్గించునట్టి దనుజు
నడఁచఁదగుశక్తి యాహరి కలరియుండుఁ
గానఁ గరుణింపవే యని పూని యడుగ.

24

క. విని యావిరించి వారిం
గని యిట్లనె రావణుండు కాలము రా కె
వ్వనిచేతఁ దెగఁడు వాఁడొక
మనుజునిచేఁ జచ్చుఁ దుదకు మహిపై మఱియున్.

25

క. దేవతలుచేత నితరుల
చే వధ్యుండు గాఁడు తాను జీవించుటకై
చేవం గొనె వరమును దగఁ
గావించి తపంబుఁ గెల్వఁగా దెవ్వరికిన్.

26

సీ. దాని కుపాయంబు దగఁ జెప్పెదను మీకు
శ్రీవేంకటాద్రిపైఁ జేరియున్న
హరిపాదములఁ బడి శరణు వేఁడుండు ప్రేమ
నార్తి నివారించి యతఁడు జగత్తి
మానవరూపంబుఁ బూని యా దశకంఠుఁ
దునిమి రక్షించు మిమ్మును ముదమునఁ
జింతింప నేటికి శ్రీవేంకటాద్రికి
నేగుండు మీతోడ నేను వత్తు

తే. ననుచు నిట్లనె యాతండు మనసు హాయిఁ
జెంద శ్రీదేవితోఁ గూడి చెట్ల పొదల
బరఁగు మృగములఁ బతులఁ బట్టు చెట్టి
క్రీడ నున్నాఁడొ దెలియదా శ్రీకి నెఱుక.

27

వ. అయిన నొక్క విశేషంబు గల దది యెట్లన్న నయోధ్యాధి
పతియగు దశరథుండు పుత్రార్థి యై స్వామిపుష్కరిణీ
తటంబునఁ దపంబు సేయువాఁడు ఆరాజేంద్రునకు హరి
ప్రత్యక్షం బగు వాఁడు. మన మెల్ల రచ్చట నిలిచి యుండి
ప్రత్యక్ష మగు హరికి మ్రొక్కులిడి ప్రార్థింత మని యా
యజుండు దేవతలం దోడ్కొని వేంకటాద్రికి నుత్తరభాగం
బునఁ దిరుగుచుండ నద్భుతంబగు నొకపర్వతంబు నందు. 28

సీ. సంతానమందారచంపకవకుళవి

ఖ్యాతద్రుపదివృత మైనదాని
దిక్కులను స్వాదు పిక్కటిల్లఁగఁ జేయు
ఫలపుష్పవితతిచేఁ బ్రబలుదాని
శుకపికప్రముఖపటులు వినోదంబుగా
నుప్పొంగి పల్కఁగా నొప్పుదాని
ఘనగండ భేరుండకంఠీరవాది మ
హామృగధ్వనులు విన్నందుదాని

తే. గరుడ గంధర్వ యక్ష కిన్నరగణంబు
లెలమిఁ దిరిగెడు సానువు లలరుదాని
నదులు కమలాకరములు నానాముఖముల
నతీశయింపఁగ విస్తీర్ణ మైన గిరిని. 29

◀ బ్రహ్మాండ్రాదులు వేంకటాద్రికి వచ్చుట. ▶

చ. కనుఁగొని బ్రహ్మముఖ్యులతెకొతుక మొప్పఁగ నాగిరింద్రమం
దనువుగఁ జేరి భక్తి యెసలారఁగఁ దీర్థములందుఁ గ్రుంకుచున్
వనఫలపుష్పముల్గొనుచు వారిజనాభుని పూజ సేయుచున్
వినమితభక్తి నచ్యుతుని వేచిరి యాతనిరాకకందలున్. 30

వ. ఇవ్విధం బుండఁ గొన్నాళ్లకు నయోధ్యాపురీశుండు. 31

సీ. దశరథుం డర్థిమైఁ దనకుఁ బుత్రులు లేమి
పరితాపపడి నిజగురుని జేరి
మ్రొక్కి యిట్లనియె నో మునినాథ తమవంటి
గురువుండఁగాఁ బుత్రవరము నాకు
నేల యిఁగూడదు మేలొంద ననఁగ న
మ్ముని యిట్టులనియె నో మనుజనాథ
తొలికర్త మ్రొక్కింత గలది దానం జేసి
సుతులు లేరైరి యప్పతితమడఁగ

తే. వేంకటాద్రికి నేఁగి సద్వృత్తి మెఱయఁ
బుష్కరిణియందుఁ గ్రుంకి యాభూమియందుఁ
దానవారిని నిరతంబుఁ దప మొనర్తు
వేని పాపంబు తలఁగి నీ యిష్టము గను. 32

క. ఇనవంశోద్ధారకు లగు
తనయులు పుట్టెదరు నీకు దైత్యారిదయం
జను మిప్పుడ వేంకటగిరి
కని ముదమున ననఁగ మాని కారాజనియెన్. 33

క. ఆవేంకటగిరి యెక్కడ
పావనమునివర్య! యటకుఁ బయనపులగ్నం
జేవాసరమున్నది నా
కావారము దెల్పు పోయెదని యడుగంగన్. 34

సీ. అపు డావసిష్ఠుఁ డిట్లనియె గంగానది
కటు దక్షిణంబుగ నా సువర్ణ

ముఖరికి నుత్తరంబుగ నొక్క క్రోశదూ
రముగ గంగకు దక్షిణముగ ద్విశత
యోజనంబుల దప్పు నుండు వేంకటగిరి
యందు గంగానది కతిశయంబు
లగు పుణ్యతీర్థంబు లలరియుండును మఱి
స్వామిపుష్కరిణియు వరలుచుండు

తే. చందూఁ బరిమళ పుష్పచయాది లతలు
మధురఫలవృక్షములచేత మహిత శక్తు
వనమునకు మించి ఫల పుష్పవార మవ్వ
సంతకాలంబు వోలె నజస్ర మొప్పు.

35

వ. మఱియును.

36

సీ. మేరుసమానము తేరు శృంగారించి
నట్టుల శ్రీ వేంకటాద్రి యొప్పు
రమణీయ మగు చైత్రరథముచందంబుగఁ
గన్నుల పండువై గానవచ్చుఁ
గిన్నర గంధర్వ గీర్వాణ వనితల
గాననృత్తములందుఁ గలిగియుండు
ఘనకులాచలముల ఘనతఁ జూడని హేమ
శిఖరాళిచేఁ బ్రకాశించుచుండుఁ

తే. బ్రాకృతులు చూడ సామాణపర్వతంబు
కరణిఁ గన్నట్టు నాగిరిగౌరవంబుఁ
జెప్ప నొప్పునె యేరికి శేషుఁ డైనఁ
బొగడఁ జాలఁడు వింటివె భూపతీంద్ర.

37

న. మఱియు నీ కీదినంబున నభిజిల్లగ్నంబునందుఁ బ్రయాణంబు
నకు శుభంబుగ నున్నయది యనిన నవ్వసిష్ఠుని నాశీర్వచ
నంబునొంది ప్రయాణంబై, గోదావరీకృష్ణాఘహారి ప్రముఖ
నదులందుం గ్రుంకుచు వచ్చుచు ముందట శ్రీవేంకటా
చలంబుం గని మ్రొక్కి యారోహించి తగ్గిరిగహ్వార సాను
దేశప్రముఖ సిద్ధస్థలంబుల నీక్షించుచు నచ్చి యనంతరంబు.

సీ. పద్మనీలోత్పలప్రముఖాంబుజశ్రేణు
లందుఁ దుమైద లింపుఁ జెంది పాడ
వనజనాశంబులు ఘనమరాశంబుల
తుండంబు లం దంటి తూలి యాడ
మత్స్య కచ్ఛప తతి మసల కాహారార్థ
ముగ నీట నీడెడు వగలు మెఱయఁ
దఱు తరంగము ల్దగి పైని మారుతం
బల్లన వీనంగ నలరునట్టి

తే. స్వామిపుష్కరిణిం గని సంతసించి
దశరథుం డప్పు డాతీర్థతటము నేరి
యచ్చ టచ్చట యోగంబులందునుండు
మునులఁ గన్గొని వారికి మ్రొక్కి నిలచి.

39

౧. మఱియు న తీరంబున ననేక జటాధారులును, సిద్ధాసన భద్రా
సన గోముఖాసన స్వస్తికాసన పద్మాసన దర్భకాసన కుక్కు
టాసన అర్భకాసన ప్రముఖాసనాసీనులై రేచక పూరక
కుంభక యుక్తప్రాణాయామంబులు నేయువారును, ఆధార
స్వాధిష్ఠానమణిపూర కానాహత విశుద్ధాజ్ఞాచక్రంబులయం

దున్న పంచాశద్వర్ణంబుల నవలోకించుచుం దత్త దధిష్ఠానదేవ
 తల నజపవిధానంబున నర్చించుచు నాడీ శోధనం బొనర్చి
 క్రమంబుగ పాదాధారంబులు భేదించి సుషుమ్న నాడీమార్గం
 బున నూర్ధ్వముఖంబుగ గమనించి సహస్రార కమలాంతర్గత
 సుధా బిందుపానానుభవంబునఁ బరవశులై చొక్కుచుండు
 వారును, హృదయకమలకర్ణికామధ్యంబున నంగుష్ఠమాత్రం
 పై ప్రకాశించుచున్న పరమపుష్పని ధ్యానించి తదనుభవం
 బున నానందించువారును, సాంఖ్యతారకామనస్కయోగా
 భ్యాస పరవశులై యంతర్లక్ష్య మధ్యలక్ష్యవలోకనంబులు
 నేయువారును, శ్రోత్ర నేత్రనాసాపుట నిరోధం బొనర్చి
 యాత్మ ప్రత్యయ ప్రకారంబు నీక్షించుచు దశవిధనాదంబు
 లాంకించ వారును, మఱియు సంతర్లక్ష్యంబున నుండి యట
 గంటి చూడ్కిని స్వరూప ధ్యానంబు నేయువారును,
 కన్నులు మూసి శిరంబు వంచి యూర్ధ్వజ్ఞప్తిఁ గళా
 మాత్రంబు నిల్చువారును, ఇద మిత్థ మనుట మఱచి
 యెఱుకమాత్రంబై శేషించి కేవల తాత్పర్యభావంబు నేయు
 వారును, స్థూల జిహ్వగ్రంబును దదుపరి సూక్ష్మ జిహ్వ
 గ్రంబుఁ దాకునట్టుగాఁ జొన్పుచుం దదేక నిష్ఠచే లంబికా
 యోగం బొనర్చువారును, ఇవిధంబున ధ్యాన పణ్ఠుఖి
 శాంభవీ రాధాయంత్ర ఫేచరీ ముద్రాభ్యాస పరులై యనేక
 పాదస్థులై సవితృ మండల మధ్యవర్తియైన నారాయణ
 విగ్రహంబును జూచువారును, పంచాగ్ని మధ్యంబునందుఁ
 గూర్చుండి మహాఘోర తపంబు నేయువారును, నృసిం
 హానుష్ఠభంబును, రామతారకంబును, గోపాలమంత్రం

బును, వరాహమంత్రంబును, వాసుదేవ ద్వాదశాక్షరం
బును, నారాయణాష్టాక్షరంబును, శుద్ధప్రణవ మంత్రం
బును, బ్రహ్మస్తవ్యకోటి మహామంత్రంబుల న్యాస ధ్యాన
పూర్వకంబులుగ నేకాగ్రచిత్తంబున జపంబులు నేయు
వారును, శ్రీమన్నారాయణ విగ్రహంబును బూజించుచుం
దంత్రపారాయణులై యుండువారును, వ్యాఘ్రకృష్ణా
జినవల్కలాంబరు లై వాతాంబు పర్ణకందమూల ఫలా
హారు లై కర్మ జ్ఞాన భక్తి వైరాగ్య జప తప హోమాది
సకల సత్కర్మ నిష్ఠుల నుండు మహామునిజన సమూహ
మధ్యంబున.

40

శ్రీ. అలఘు చతుర్బాహువులు చతుర్ముఖములు
నెనిమిది కన్నులు ననల సదృశ
తనువు దీపింపఁగ ధ్యాన యోగ సునిష్ఠ
నూని పద్మాసనాసీనుఁ డగుచు
ననుపమ నారాయణాష్టాక్షరీ జప
కలితుఁ డై నాసికాగ్రమున దృష్టి
హత్తించి స్ఫటిక సదక్షమాలికఁ జేతఁ
బట్టి చిత్తము బిగఁబట్టి చక్ర

శ్రీ. పాణిపదములయం దుంచి పరమభక్తి
చే భరన్యాస యోగసంసిద్ధుఁ డగుచు
వనజసంభవుఁ డుండఁగాఁ గని వసిష్ఠ
సూర్యమింద్రుఁడు విస్తయంబంది యపుడు.

41

శ్రీ. దశరథేశ్వర యిచ్ఛహా తాపసులను
గూడి పద్మజుఁ డిచట నెక్కువ తపంబు.

నేయుచున్నాడు గావున శ్రీ శృంగ డింక
సమరవరునకు బ్రత్యక్ష మగుట నిజము.

42

ప. మఱి యేను భవదీయ పురోహితుండ నగుటంజేసి యిచ్చటి
కేతెంచితి గావున.

43

తే. ధన్యు డగు సర్వలోకపితామహుండు
భక్తి మెఱయనివాతదీపంబు వోలె
హః జలింపక యున్నాడు దనర నజాని
మెచ్చి ప్రత్యక్ష మగును లక్ష్మీవిభుండు.

44

ఉ. కావున వివ్యపుష్కరిణీ కామఫలప్రదయంచు నమ్మి యో
భూవర నీవతీ త్వరగఁ బుష్కరిణీ జలమందుఁ గ్రుంకి స
త్పావన భక్తి మీఱఁగ జపం బొనరించుమటన్న నప్పు ధా
త్రివిభుఁ డిట్లనెం బరమదేశిక తజ్జపమీవు చెప్పవే.

45

నీ. అనిన శ్రీ వేంకటేశాష్టాక్షరీమంత్ర
మా వసిష్ఠుండు పుత్రార్థయైన
దశరథేశ్వరునకు దయ నుపదేశంబు
నేయఁగా నృపతీ వసిష్ఠమునిని
బూజించి కూర్చుండి పుత్రార్థయై మహా
శిష్ఠుఁ డై జపమును జేయుచుండె
నపుడు వసిష్ఠుఁ డత్యంత నిర్తలచిత్తుఁ
డగుచు నొక్కెడఁ దపం బొచరించు

తే. చుండె నంత నభంబున నుఱిమినట్ల
కడు భయంకర నినదంబు గల్గె నాస్వ
నంబునకు బ్రహ్మ తనశరీరంబుఁ దెలిసి
కనుల నలువంకలం గనుంగొనుచు నుండ.

46

తే. దశరథుఁడు లేచి వెఱగంది ధాతృముఖ్య
దేవతాళికి మునులకు భావ మలర
మ్రొక్కె నప్పుడు వారెల్ల మొనసి నీకు
వంశ మభివృద్ధి యగునని వర మొసంగి.

47

ప. దశరథుని దీవించిరి యనంతరంబు.

48

క. ఆకాశంబునఁ బొడమిన
భీకరశబ్దంబు చెవుల భేదించిన దిం
దీకాల మభ్రమోషం
భీకరణిం బుట్టఁ దగిన హేతువదేమో.

49

క. అని యందఱు గగన దిశం
గనుచుండ ననేకు లయిన కమలాపులు గూ
డిన యట్టులఁ దేజంబుగఁ
గనుపించెం దానిఁ జూడఁగాఁ జిత్రముగన్.

50

క. జ్వలన గ్రహ నక్షత్రము
లలఘు తటిల్లత లనేకు లగు చంద్రులతోఁ
గలసిన గతి నమిత ద్యుతి
విలసితముగ నభము నిండె విస్తయ మారన్.

51

క. ఎక్కడఁ జూచిన కాంతులు
క్రిక్కిరిసినఁ జూడలేక గీర్వాణముఖుల్
చొక్కుచుఁ గన్నులు మూసిరి
నిక్కము దెలియంగ రాక నెఱి నామీదన్.

52

సీ. అప్పుడు కోటిసహస్రమార్తాండప్ర
భానిభంబైన విమాన మొండు

పొల్పుగ వివిధ గోపురము లనేకంబు
 లైన ప్రాకారము ల్హార్త్యములును
 లలితంబు లైన సీలస్తంభములు బహు
 పటుసజ్రసద్వారబంధనములు
 భర్త కవాటము ల్భాసురవిద్రుమ
 మంటపంబులు దీర్ఘమందిరములు

తే. కాంచ నోన్నత గోపురకలశములును
 భూరి మరకతముల నొప్పు తోరణములు
 ఘనతేరధ్వజములు పతాకములు మెఱయ
 పంచవర్ణద్యుతుల నొప్పు పట్టణమున.

53

తే. పుష్ప మాక్తిక హారము ల్భూరి కలశ
 జాలముల నంటి గాలికి దూలి యాడఁ
 గలికి చిల్కలు శిఖి కలకంఠములును
 దేనె లొల్కెడు పల్కులఁ బూని వల్క.

54

— బ్రహ్మకు వేంకటేశ్వరుఁడు ప్రత్యక్ష మగుట. —

వ. న ట్లొప్పు విమానపట్టణమధ్యంబునం దనరు సభా మంటపంబు
 ను దన్తధ్యంబున సహస్రమణిస్తంభయుక్తంబైన క్రీడా
 మంటపంబును దన్తధ్య నవరత్నస్థగిత మంటపచతుర్ద్వార
 రంబులయందు ద్వారపాలకులు నిలిచి యుండ, నామంటః
 పరివృతరాజవీధుల నవయావనాలంకృత సుందరీజః
 సమూహంబులును మెలంగ, విచిత్ర కలితంబగు నద్వివ్య విమా
 నంబు వీక్షించి డగ్గఱ నుండు వసిష్ఠాది మునులం జూచి య
 వివరించి యిట్లనియె.

55

చ. మునివరులార ! మజ్జనకు ముఖ్యవిమానలస త్ప్రకాశ మా
దినకర చంద్ర పావకుల దీధితుల౯ హాసియించుచు న్భువి౯
ఘనతరమై నభోదిశను గన్పడుచున్నది చూతమంచు న
య్యనిమిష తాప సోత్తముల నందఱు బిల్చి ప్రమోద చిత్తుడై.

సీ. అంబరమార్గాన నరిగి విమాన పూ

ర్వద్వారమునఁ జొచ్చి వనజభవుఁడు
పోవుచుండఁగఁ జూచి పురుహూతముఖసుర

సంయము ల్దశరథ చక్రవర్తి
యజుఁడు వోయిన త్రోవ నావిమానమునందుఁ

జేరి యచ్చట విష్ణుసేవ నెంచి
యంతరాంతరములం దరుదుగా వెదకుచు

భయభక్తు లెసఁగ నాబ్రహ్మముఖులు
తే. వాసుదేవుని వీక్షించి వాంఛ మీఱ
మనము లుప్పొంగ నాస్థానమంటపముల
లోఁ బ్రవేశించి రప్పుడా లోక కర్త
యైన నారాయణుండు దయాద్వై డగుచు. 57

వ. క్రీడా మంటప మధ్యంబున నవరత్నస్థగిత పద్మ పీఠంబునందుఁ
బ్రాకృత ప్రకాశుండై మఱియును. 58

సీ. మకుట కౌస్తుభ రత్న మకర కుండలములు

ఘన మేఖ లాంగద కంకణాలు
వర వనమాలికా వైజయంతుల దీప్తి

నలరు క్రైవేయక హారములును
కనకాంబరం బొగి గాంతుల నీను దే

హమునందు వెలుగఁగా నభయదాన

కలిత దక్షిణ కర కమలంబు పావన

చరణంబు లర్చింప సరవిఁ జూప

తే. వామ హస్తాంబుజము కటిసీమ నొప్పు
దక్కిన కరంబులను శుభద మగు శంఖ
చక్రములకాంతు లెసలార శస్త్రశాంతి
సర్వతోముఖుడై దయాస్వాంతుడగుచు.

59

క. హరి ముద మొందుచు నుండఁగ

వరవక్షమునందు సత్య వరభూషణ మై

సిరి దనరఁగ నిరుగడలను

ధరణియు నీశయు వసించి తద్దయు మెఱయన్.

60

నీ. నీలమేఘమునందు నిలచిన క్రొక్కాటు

మెఱపు రీతిగ సిరి యురమునందుఁ

గుడిభాగమున నీశ యెడమ భాగంబున

భూదేవి బహురత్న భూషణములు

బంగ రంచులు కుసుంబావస్త్రములు దాల్చి

కుటిలాలకంబులు నిటలములను

లీలగఁ జాల మిళింద పజ్జులవలెఁ

జలయింపఁ గస్తూరితిలకములును

తే. గనులఁ గాటుక గంధలేపనము లమర

వరకిరీటంబులను విరిసరులు గదలఁ

జంద్రబింబనిభాస్య లాచక్రధరుని

గొలిచి మెలగుచు సంతోషకలిత లయిరి.

61

వ. ఇవ్విధంబున నతి కోమల తులసీదళచ్ఛాయ దేహకాంతి
నొప్పుచు దక్షిణహస్తంబున నీలోత్పలంబుఁ బూనిన

భూదేవియు విద్యుల్లతాసంకాశ యై ప్రకాశించి కరంబునం
గరంబు మెఱయు శ్వేతకమలంబు ధరించిన శ్రీదేవియుఁ
గమలకర్ణి కాసన్నిభయై దీపించు వామకరంబున శోణాంబు
జంబుఁ దాల్చిననీళాదేవియు హరింజేరి ఛత్రచామరం
బులు వట్టిన సుందరీమణులు గొలుచుచుండుసమయం
బున శ్రీనివాసుండు కరుణా కటాక్షవీక్షణుండై బ్రహ్మాండ్రా
దులకుఁ బ్రత్యక్షంబయ్యె నప్పుడు కమలగర్భాద్యగ
స్త్య వసిష్ఠ మహామునులును సనకసనందనాదిమహాయోగు
లును బురుహూతాది గీర్వాణులును శ్రీహరికిం బునః పునః
ప్రణామంబు లొనర్చి పులకాంకితశరీరులై సంపూర్ణానందం
బున గద్గదకంఠులై బాష్పపూరితాక్షులై కరంబులు
మొగిడ్చి యిట్లు నుతించిరి.

62

దండకము.—శ్రీమత్పరాకాశ శేషాచలాధీశ మంగాముఖోల్లాస
మానీంద్రహృద్గేహ శృంగారసద్భక్త మందార మాధుర్య
వాగ్వాత మాయాగుణాతీత సర్వార్థనిర్ణేత సంతోష
సంధాత శ్రీభూమి నీళా సమే తాంబుజాతాక్ష పాతీన
కూర్తామితక్రోడరూపా నృకంతీరవా వామనా రామ
రామా మహాసీరహస్తా యశోదార్భకా బుద్ధకల్కిప్రభావో
జ్వలాకార కాలానురూప ప్రకారాద్భుతానంత లీలావతారా
నిరాకార వేదాంత సారాబ్ధిగంభీర హేమాద్రిధీరా పకా
రాకరా పాదసంసారదూరా చిదాకార కారుణ్యపూ రాగ
మాగణ్యపుణ్యానుగుణ్యా సదాక్షిణ్య హైరణ్య నేత్రాది
దైత్యేశ్వరారణ్య దావానల జ్వాల దేవేంద్ర ముఖ్యామర
శ్రేణి పాలా సుశీలా సువర్ణాభచేలా రమాలోల విశ్వాది.

మూలా మహాయోగి జాలాత్మ కంజాత రోలంబ బింబాధరా
 కంబుకంఠా నిరాలంబ గోవింద నందాత్మజా గోప బృందా
 ననా దివ్యబృందాటవీవాస కందర్పసౌందర్య మందస్థితాజ్ఞో
 పమానా సదానంద చిత్తా ముకుందా గదా శంఖ చక్రా
 ద్యనేకాయుధా ఘోరనక్రాంతకా దీనమాతంగసంరక్షకా
 ఖండచండప్రతాపా, లసత్కుండలాలంకృతాజాండభాండో
 దరా నంతశాంతస్వరూపాఘనిర్లేప నిర్వాణమార్గప్రదీపా
 రణోద్దామలోకాభిరామా ఘనశ్యామ సంపూర్ణకామా
 మహాశత్రుభీమా జితశ్శౌర్యభౌమా మునిస్తోమ దేవో
 త్తమా దేవతాసార్వభౌమా సదా మిమ్ము సేవించు మమ్మెల్ల
 రక్షించు మీశా సుఖావాస శ్రీమ న్నసింహా నమస్తే
 నమస్తే నమః.

63

వ. అని యివ్వధంబున నుతించి మ్రొక్కు లిడుచున్న బ్రహ్మాం
 ద్రాదులం గరుణించి శ్రీహరి యిట్లనియె.

64

ఆ. వనజగర్భ నీవు వచ్చిన పని యేమి
 దెలుపు మనిన బ్రహ్మదేవుఁ డెలమి
 మది నెసంగఁ గనుల మధుసూదనుని జూచి
 యిట్లు లనియె మోద మినుమడింప.

65

సీ. దేవదేవ పరాత్త దీనరక్షక విన్న
 వించెద మనవి యాలించి వినవె
 వసుధ నిప్పుడు దశవదనుండు తప మాచ
 రించి గర్వోన్నతి మించినాడు
 సుర యక్ష కిన్నర గరుడ గంధర్వప్ర
 ముఖులచే మడియని ముఖ్యవరము

లడిగె లేదన కూర కా వరంబులు వాని
 కిచ్చితి నందున హెచ్చి వాడు
 తే. లంకలో నుండి సుంతైన శంక లేక
 భటులఁ బురికొల్పి శ్రీగిరి ప్రాంతదేశ
 ములఁ జరించుచు మునిసాధువులకు హింస
 చేయుచున్నాడు వాడు నశించిపోడు.

66

ఆ. వరము లడుగువేళ వాడు మానవునిచే
 మడియ కుండువరము నడుగ లేదు
 గానవాని కంతకాలంబు వచ్చిన
 తఱిని ద్రుంచు నరుడ తథ్యమనుచు.

67

క. సరసిజగర్భుడు వల్కన
 హరి దరహాసితాస్యుఁ డగుచు నప్పు డగస్త్యుం
 గరుణం గనుగొని మానీ
 శ్వర నీ విపు డిచటి కేల వచ్చితి వనఁగన్.

68

ఉ. అప్పు డగస్త్యమాని గమలాక్షుని సన్నతి చేసి యిట్లనె
 ముప్పిరిగొన్న గర్వమున మూర్ఖు డశాస్యుడుమ ర్త్యకోటులం
 దెప్పునఁ ద్రుంచుఁగాన జనదీనదశం గనలేక తత్క్రమం
 బిప్పుడు మీకుఁ జెప్పఁ దగు హేతువు గల్గఁగ వచ్చితీశ్వరా.

ఆ. రావణాఖ్యుఁ ద్రుంచి ప్రజలను రక్షించి
 మమ్ముఁ గావుమంచు మానివరుడు
 విన్నవింప నగుచు విని యపు సనకాది
 యోగివరులఁ జూచి శ్రీగురుండు.

70

ఇ. ఆదియోగు లగుచు నానందమున నుండు
 వారు మీరు కోరి వచ్చినట్టి

హేతువేమొ తెల్పుఁ డిపుడన్న సనకాది
యోగు లిట్టులనిరి యో మహాత్మ.

71

క. ఆంతర్య జ్ఞానాత్ముల

సంతతమును జూచుచున్న స ద్విగ్రహమున్
పొంతగఁ గర్తాత్ములఁ గను

భ్రాంతిని నచ్చితిమి మేము ప్రవిమలహృదయా.

72

చ. అని సనకాదియోగివరు లాత్మరహస్యవిచారలక్షణం

బెనసిన యోగమార్గ రతి హెచ్చిన సూక్తుల విన్నవింపఁగా
విని ముదమొంది నవ్వుచును విష్ణుని జిష్ణుని జూచి నీవు వ
చ్చిన పనియేమి మాకిపుడ చెప్పుమటన్న సురేంద్రుఁ డిట్లనెన్.

సీ. యజ్ఞేశ యజ్ఞాంగ యజ్ఞభావనయజ్ఞ

కర్తృఫలప్రద నిర్తలాత్మ

మాధవ మాపితామహుఁడు నగస్త్రుండు

మనవిచేసినరీతి ననిశ మవని

యందు రావణుఁడు దురాత్మకుఁ డై మమ్ము

బాధించు శ్రీనగప్రాంతములను

ముని మనుష్యాదుల మూఘుఁడై వేధించు

వాని మర్దింప నెవ్వఁడు లేఁడు

తే. దేవ రయమున వాని మర్దించి సకల

జనుల మౌనుల మమ్ము రక్షణము నేయఁ

శక్తి యుక్తులు మీయందుఁ జాల గలవు

గాన మే మెల్ల దుగ్ధసాగరమునందు.

74

ఆ. మిమ్ము వెదకి చూచి మీ రందు లేమికి

విపిన గిరులయందు వెదకి మూఁడు

లోకములను మఱియు వైకుంఠముఁ జూచి
కట్టకడకు నిటకుఁ బట్టువట్టి.

75

క. మీపాదములను బడితిమి

తాపము నెడె వచ్చితిమి ముదంబున ధర నా
బాపాత్తుఁడైన రావణు
నేపగిదిం జంపి మమ్ము నేలు ముకుందా.

76

ప. అని యనేక విధంబుల నుతింప న క్కమలాక్షుం డాబ్రహ్మాది
దేవతలం జూచి నగుచు నిట్లనియె.

77

చ. జలజముఖ్యులార మీము సత్కృప మీఱఁగ నేన గాచెదన్
ఖలుడగు రావణాసురుని ఖడ్గముపాలును జేయుదేను మీ
రలరఁగ నబ్ధి దాఁటి భయమందకుండింక సుఖంబునుండుడం
చెలమిని బల్కుచుండ శివుడేగి నుతించి నయోక్తులారఁగన్.

సీ. మర్త్యలోకమునకు మనుజాశనులవేధ

దప్పింప శేషభూధరమునందు

నిలిచి మానవులకు నీవు ప్రత్యక్ష మై

యుండ రాక్షసులు రాకుందు రిటకు

నవల నెప్పుడు నిన్ను నందఱు నేవించు

చుందురు నిర్భయ మొంది యిచటఁ

బొసఁగ నీ కీ గిరి భూలోక వైకుంఠ

మగుచుండు నేను బాయక వసింతుఁ

ఆ. గాన నాకుఁ దగిన తానకం బొండిందుఁ

జూపు మిర్వరమును సురగణంబు

పొగడ నుండ మంచు నగజేశుఁ డనఁగ నా

చక్రి నగుచు ననియె శంకరునకు.

79

ఉ. ఓహరమేశ నీ విచట నుండుట నిష్ట మెసంగె నాకు నీ
వీ పరమాద్రిక్రింద వసియించుము తీర్థము డగ్గఱం దగం
బ్రాపునఁ జేరి మానవులు భక్తి నినుం గొనియాడు చుండ్రునీ
వీ పని సేయు పెంతయు మహితలమందు నెసంగుఁ గీర్తియున్.

వ. అని పల్కుటంజేసి యా యుమాకాంతుండు సంతసించిన
వాడయ్యె సంత. 81

క. హరిహరు లీభూతలమున
నిరవుగ నుండుటకు నజసురేంద్రాదిమునుల్
పరమానందము నొందిరి
హరి యంతట దశరథేంద్రు నటు గని యనియెన్. 82

ఆ. దశరథేశ నీవు తాపసులం గూడి
యిటకు వచ్చినట్టి హేతు వేమి
దెలుపు మనిన భక్తి దీపింపఁగాఁ గోస
లేశ్వరుండు శ్రీరమేశుఁ జూచి. 83

వ. కరకమలంబులు ముకుళించి యిట్లు వినుతించె. 84

తే. విశ్వకారణ విశ్వాత్త విశ్వరూప
సంతతానంద విగ్రహ చక్రపాణి
మిమ్ము జూడంగ మది నెంచి మీకటాక్ష
మిపుడు గామించి వచ్చితి మిందిరేశ. 85

ఆ. ఎవరికొఱకుఁ బద్మజేంద్రప్రముఖులు
తప మొనర్తు రెవరి ధన్యసూక్తు
లెపుడు వినఁ దలంతు రెవరి ప్రత్యక్షంబుఁ
గోటుచుండు రట్టి గురుడ వీవ. 86

ఆ. నాశరహితమై యనాదిప్రకాశమై
బట్టబయలనుండు పరమపదము
మానివాసమయ్యెఁ గానమీసర్వోన్న
తత్య మెఱిఁగి వొగడఁ దరమె దేవ.

87

❧ దశరథమహారాజు శ్రీస్వామిని స్తుతించుట. ❧

సీ. దేవదేవ పరాత్త దీనుడనై యొక్క
మనవి చేసెదను నెమ్మదిగ వినుడు
మీరిచ్చినటువంటి భూరిభాగ్యంబులు
గలిగి యున్నవి వంశశౌరవంబు
నిలుపఁగాఁ దగుపుత్రకులు లేరుగావునఁ
జింత పుట్టినది నాచి త్తమునను
బుత్తహీనులకు సత్పుణ్యలోకములు లే
వని వేదపూరుషుం డవనిఁ బల్కెఁ

తే. దాపమొందుచు వచ్చి నే మీపదములు
నమ్మి నేవించితిని గాన నెమ్మిమీఱ
సత్యధర్మపరాక్రమశక్తిమతులు
గలుగు పుత్రుల నాకిమ్ము కమలనాభ.

88

1. అని దశరథుఁ డిమ్మెయి నన
విని మనమున సంతసించి విష్ణుం డపు డి
ట్లనియెను జన్మాంతరమున
ఘనపాప మొనర్చినావు కావున నీకున్.

89

తే. పుత్రకులు గల్గరైరి యోభూప యనిన
విని మనంబున లజ్జించి వేగ ధైర్య

కలితుడై శ్రీరమేశుని నెలమిఁ జూచి
యివ్విధంబున ననియె నరేంద్రుఁ డపుడు.

90

సీ. నలినాయతేక్షణా నాపూర్వజన్తానఁ
జేసినదురితంబు సేరియున్న
నర్కోదయంబుచే సంధకారము వాయు
నట్లు మత్కలుషచయంబు సరగ
మిముఁ జూచినప్పుడ సమసె నిఁకేమి ధ
న్యుడ నైతి నాతప్పు లెడఁద నిడక
పుత్తుల నొసఁగి సంపూర్ణ సంతోషాత్ముఁ
జేయుము సత్కృప శ్రీనివాస

తే. యనుచు నానావిధంబుల వినుతినేసి
పావనాంఘ్రియుగంబులం బడిన నృపునిఁ
జూచి శ్రీచక్రి కృపనిట్లు శుభదవచన
ములను బల్కెను మునులెల్ల ముదమునొంద.

91

సీ. దశరథేశ్వర నీకు భృశకలుషంబెల్లఁ
వొలఁగెఁ జింతింపకు నెలమినుండు
బాహుబలాఘ్నులుఁ బరిపంథిగజయూధ
కంఠీరవంబులుఁ గమలమిత్ర
తేజులు నగుచు ధాత్రి భారము వహించి
వెలయుదు రాత్తజాతులు యశమునఁ
బొమ్ము నీపురిఁ జేరి పుత్ర కామేష్టి గా
వింపు శీఘ్రంబుగ వేడ్కఁ దనర

తే. నినకులేశ్వర నీనుతి కేను సంత
సించినాడను విప్రులఁ జేరి యచల

చిత్తుఁ డై యొగి నప్పని జేయు మంచుఁ
బలుక నారాజవర్షుఁడు పరమభక్తి.

92

ప. దండప్రణామంబు లాచరించి బ్రహ్మాదులకు మ్రొక్కి వారి
దీవన లంది నిజగురు వసిష్ఠసహితుఁ డై పురంబు నేరి
పుత్రకామేష్టి నేయుచుండె.

93

అ. అంత బ్రహ్మదేవుఁ డాహరికిని మ్రొక్కి
చక్రి! యేను మిమ్ము సరవి నొక్క
విషయ మడుగఁ దలఁతు వేడ్క నానతియిండు
నేమనంగ వినుఁడు శ్రీమణిశ.

94

ప. ఈ కల్పాంతంబు వఱకు నే నిందుండి మనుజులు నేయుదురా
చారంబులకు యముండు దండించుటం జేసి వారి జనన మర
ణాదులకుఁ దగిన యేర్పాటు లొనర్పవలయు నందులకుఁ
దాము దోడ్పడి రక్షింపవలయు మఱియును.

95

సీ. కలియుగంబున నింకఁ గల్గు మానవులు దు
రాగ్రహుల్ దుష్కర్త కాదిరతులు
మలినాత్ము లల్పాయువులు లోభు లన్యాయ
పరులు మూఘులు నయవంచకులొగి
బరధనకాంతులు పరభార్యగమనలీ
లావినోదులు గర్వభావయుతులు
బ్రాహ్మణదూషణపరులు స్తోత్రప్రియు
లాత్మపుత్రద్రోహు లాత్మహత్య
తే. రతులు నిర్దయహృదయులు రాజభక్తి
విరహితులు ధర్మశాస్త్రసర్వేదనింద

కులు కులద్రోహు లెంచగ గురులదూఱు
వారు మాత్యర్యకలితులు వసుధ మఱియు.

96

వ. జారచోరప్రవృత్తులు, స్వకన్యకా విక్రయాసక్తులు, దేవతా
రాధనాదులకు నయిష్టులు, సాధుజనుల బాధించువారలు
కావున వారివారి కర్తవిధులం బరికించి రక్షింపవలయు ననిన
నాహరి విని కుమారుం జూచి నీయిష్టం బొక్కింత గొఱంత
నేయక యీశేషగిరింద్రంబునందు వసియింతు వైకుంఠపురం
బున నుండి సకలతీర్థంబులకు స్వామినియై వెలయు పుష్కరిణి
యీశైలమునందుండ నట్టిపాతకు లీ పుష్కరిణియందు
నత్యంత భక్తి గ్రంకు లిడిరేని వారి పురార్జిత కలుష చయం
బెల్ల నశింపడె. వారి యభీష్టంబులు పరిపూర్ణంబు లగుచుండు
ననినఁ జక్రిం జూచి యజుం డిట్లనియె.

97

క. దనుజులు భూలోకంబున

ననుపమ గర్వంబు మించి యటవుల గిరులం
దను నిల్చి బాధ పెట్టెద
రనఘా తద్బాధ మాన్పు మలజనములకున్.

98

తే. అనిన నాచక్రపాణి నయంబు మెఱయఁ

జక్రమును జూచి యిట్లనెఁ జక్రరాజ
వివిధసాధనములతోడ వేగ ధాత్రి
కేగి రాక్షసులను ద్రుంచు మిపుడ కడఁగి.

99

సీ. అన చిని యాచక్ర మబ్జాక్షునకు మ్రొక్కి

కుముదాది వీరులఁ గూడి వెడలి

ప్రళయకాలాభీల భానుబింబమురితి

సరభసంబునఁ బోయి సకలదుర్గ

దిగ్దేశములనుండు దేవకంటకులపైఁ
 గవిసి పోరాడి యాగ్రహము పెంచి
 చంపి దేశములకు శస్త్రము గావించి
 శ్రీఘ్రము కంజాక్షుఁ జెంతఁ జేరి
 తే. మ్రొక్కి మోస్వామి దశకంతుఁ ద్రూచి వాని
 బలము నేల్పాలు గావించి వచ్చితనిసఁ
 జక్రముం జేతఁ బూని యా జలజనవుని
 జూచి యిట్లనె సంతోషచూడ్కి నపుడు.

100

ఆ. అజాడ నీవు చెప్పినట్లు చక్రం బేగి
 యమరరిపుల నెల్ల నవని ద్రుళ్ల
 నేసి వచ్చె నీవు పో సుఖంబుగ మనం
 బుననొకింత వింతఁ బొంద కనఁగ.

101

ఖ. విరించి యూరక నిలచియుండుటం జూచి చక్రి యిట్లనియె.

క. వనజాసన నేఁ బొమ్మన
 విని యూరక యుండ నేల వివరింపుము నీ
 మనమునఁ గల వాంఛను వే
 యనినం బంకజభవుండు హరి కిట్లనియెన్.

103

శ్రీ. దేవ మీరును రమాదేవి నావిన్నప
 మాలకింపఁగవలె నదియు వినుఁడు
 వేంకటగిరిమీఁద పఖ్యాతినుండు మీ
 కున్నత మైన రథోత్సవంబు
 నేయింపవలె నది చిత్తగింపుఁ డటంచు
 విన్నవించంగ నా వెన్నుఁడలరి

యట్టుల నేయుమటంచుఁ జెప్పఁగ నజం
డంత మానుల నమరాది దేవ

తే. బృందములఁ గూడి యప్పు గిరింద్ర మందు
విశ్వకర్తను రావించి వివిధ చిత్ర
వీధులం దేజరిల్లఁగ వేడ్కఁ బురము
సరవి నిర్తింపు మనఁగ నాశ్చర్యమొంది.

104

చ. అనఘుఁడు విశ్వకర్త విపులాద్భుతచిత్రవిచిత్రరీతులన్
బెనుపుగఁ దప్తపేమపుట భేదనముల్ రచియించి పిమ్మటన్
ఘనతర మేరుతుల్యముగఁ గాంచనరత్న రథంబు దీర్చి యి
చ్చినఁగని పద్మజుండు నిజచి త్తమునందు ముదంబునొందుచున్.

క. ఘనుడగు విఖనసుఁ డనుమునిఁ
గనుఁగొని వైఖానసప్రకారససూత్రం
బును విడక తగిన లగ్నం
బును గనుమని సంతసంబు పొంపిరివోవన్.

106

—॥ బ్ర హ్మో త్స వ ము. ॥—

సీ. అజుఁ డప్పు వల్క నాయనఘుఁడౌ నిఖనస
ముని యిట్టు లనియె నో వనజభవుఁడ
వినుము కన్యారాశి నినుఁ డుండు మాసానఁ
జిత్రతారాన నుచితముగాను
శాస్త్రసమ్మతముగ శస్త్రముగాన నా
రోహణాదులు చేసి రూఢి మెఱయ
నుత్తరాషాఢ రథోత్సవం బొనరించి
రహిఁ దీర్థవారి నా శ్రవణమందుఁ

తే. జేయు టుచితంబనఁగ సురజ్యేష్ఠుఁ డంత
సకలదేశాధిపతులను సంతసముగ
నుత్సవముఁ జూడ రావించి యుత్కటమగు
వేడుకలు మించఁ జేయించువేళ నటకు.

107

వ. ద్రవిడ కర్ణాట కురు కుకుర కేరళ కేకయ కోసల మగధ
మాళవ శూరసేన చోళ నేపాల మళయాళ బంగాళ పాం
డ్య పాంచాల కొంకణ టెంకణ విదర్భ సౌరాష్ట్ర శక సౌవీర
యుగంధ రాంధ్ర విదేహ మత్స్య పుళింద చేది త్రిగర్త
సింధు సింహల లాట కాంభోజ కాశ్మీర మహారాష్ట్ర దేశా
ధీశ్వరులు పరిజనంబులతోడను, బంధుమిత్రకళత్రపుత్రసహి
తహితంబుగ గోవిందేతినామంబులు స్మరించుచు నవ్వేంకటాచ
లారోహణంబుచేసి శ్రీపుష్కరిణియందు సభక్తిస్వాంతు లై
స్నానం బొనర్చి శుచివస్త్రధారు లై, శ్రీవరాహస్వామి
నీక్షించి పరమానంద మొదవ వినుతించి నమస్కరించి కాన్క
లర్పించి శ్రీనివాసుని మందిరంబున కేతెంచి యనేకవిధంబులం
బొగడుచు దండప్రణామంబు లాచరించి వివిధవస్త్ర భూషణ
ఫలపుష్ప తాంబూలము లర్పించి ధన్యులమైతి మని సంత
సించు నెడ నజుండు విష్వక్సేనుం బిలిచి యిట్లనియె.

108

క. విను సేనాధిప మజ్జన
కునకు మహాత్సవము లిచటఁ గొనియాడఁగ నె
మ్మనమున సమకూర్పఁగ వే
జను మందల మెక్కి యనఁగ సంతసమారన్.

109

సీ. అపుడు సేనాపతి హరి కజునకు మ్రొక్కి
యందలం బెక్కి సానందుఁ డగుచు

దనపరివారంబులను గూడి వీధుల
 యందుఁ జరించుచు నందఱకును
 దగుపను ల్నియమించి ధాతచేతకు వచ్చి
 యంజలి గావించి యచటఁ జేయఁ
 దగు పను లేయింపఁ దా నాద్యుడై యుండె
 నా విఖనసుఁడు దా నంతవేడ్క

తే. ననఘ మంత్రాలచేతఁ బుణ్యాహవాచ
 నంబు గావించి వరశరావంబులందుఁ
 బాలికెలనిడి ధాన్యాదు లోలి వైచి
 యొప్పు నాగమవిహితమంత్రోక్తముగను. 110

వ. హస్తయందు నంకురార్పణంబును, నై వేద్యాదికృత్యంబులు
 నెఱవేర్చి, యమ్మఱునాఁ డుదయంబునఁ బుణ్యాహవాచన
 పాస్తుహోమ గరుడప్రతిష్ఠా గరుడహోమ భేరి తాళ తాడ
 న కంకణ ధారణార్చక బహుమానాది కృత్యంబు లొనరించి
 మఱియును. 111

సీ. హరికి భూమికి నీశకబ్ధికన్యకు నూత
 నాంబరాభరణంబు లర్పణములు
 చేసి శృంగారము లేసి హాటకరత్న
 దీధితు లొప్పిన తిరుచయందు
 వేంచేపు సేయించి వివిధమంగళవాద్య
 ములు భూనభోంతరంబుల నెసంగ
 మ్రోయుచు నుండఁగ ముందఱ దిగ్బలి
 తగఁ జల్లుచుండఁగ ధ్వజపటంబు

తే. ప్రబల చక్రము సేనాధిపతియు నడువ
మునులు సనకాదియోగులు మొనసి వొగడ
చక్ర చామరములఁ బూని సకల దేవ
గణములు స్తోల్వ వీధులఁ గడు ముదమున.

112

సీ. అఖిలవై భవములు నానందనిలయంబు
నకుఁ బ్రదక్షిణముగ నలినభవుఁడు
శ్రీహరి వేంచేపుఁ జేయించికొనిరాగ
విఖనసుఁడటు శాస్త్రవిహితముగను
వారక వేడ్క ధ్వజారోహణము చిత్త
యందొనరిచి రాత్రియందుఁ బరఁగ
నావాహన మొనర్చి యానాటఁ గోలె దీ
క్షును దగి యగ్నిని దనర నునిచి

తే. సకలదై వత్య సార మాత్మికము లనఁగఁ
దగిన హోమము లొనరించి తక్క కపుడు
నిత్యహోమంబులం జేసి నెమ్మిమిఱఁ
జక్రమును వాద్యములతోన వక్ర మలర.

113

ప. దిగ్బలులతో వేంచేపు చేయించి రథము వెంట శేషవాహా
నంబు మీఁద శ్రీనివాసుని నాసీనుం జేసి విమానంబునకుఁ
బ్రదక్షిణంబుగ ననేకసేవకులతో నుత్సవం బొనరించి
యజుండు హరిని స్వస్థానంబునకుఁ జేర్చి యనంతరంబు నవకల
శపాలకారాధన నై వేద్య హోమచక్ర బలి ప్రముఖ
నిత్యకృత్యంబులు నిర్వర్తించి యలఘు శేషవాహానోత్స
వంబు గావించిన మరునాఁ డుదయంబున లఘుశేషవాహా
నోత్సవంబును, దద్రాత్రి హంస వాహానోత్సవంబును,

మూడవ దినం బుదయంబున సర్వభూపాలకోత్సవంబును,
 దద్రాత్రి కల్పవృక్షోత్సవంబును, దన్తఱునాడు మోహినీ
 వేషధరుం పైనహరికి నాందోళికోత్సవంబు నాటవదినం బుద
 యమున హనుమద్వాహనసంచారోత్సవంబును, తత్సాయం
 కాలము వసంతోత్సవానంతరము సప్తమదినోదయంబున
 సూర్యప్రభోత్సవంబును, దద్రాత్రి చంద్రప్రభోత్సవంబును,
 నెనిమిదవదినంబున షోడశమహాదానాది విహితకృత్యంబులు
 నడపి మఱియును.

114

సీ. ఘనతరోన్నతముగఁ గనకాద్రితుల్యమై
 రంగునిగ్గులనొప్పు రథమునందు
 నెలవుగ శ్రీభూమి నీలలతోఁ గూడ
 హరి నుంచి బ్రహ్మాదు లలఘురథము
 సాగించుచుండఁగ సకలదిక్పాలకుల్
 గరుడ గంధర్వ కిన్నరగణములు
 సిద్ధవిద్యాధరుల్ నేవింప వేదదుం
 దుభులు మ్రోయఁగ మహాద్భుతము దనరఁ

తే. బారిజాతసుమంబు లా బ్రహ్మరథము
 పైన రంభాదులటఁ జల్లి పాడియాడి
 కనులబండువఁగాఁ జూడఁగా ధరిత్రి
 యందుఁగల మానవులు వేంకటాద్రిమీఁద.

115

సీ. ధీరయుతుల్ వాసుదేవుని విజ్ఞాన
 సురుచిరభక్తులఁ జూడఁగాను
 నుపనిషత్తులు చెప్పు చొగి స్థార్థ లాహరిం
 జిత్స్వరూపమును లక్షింపఁగాను

మొనసి వైష్ణవకోటి గని భక్తి బాడుచు
 బరవశత్వము మీరఁ బరగఁగాను
 తత్వవాదులును భేదశ్రుతిసార మీ
 దేవతోత్తముడని తెలియఁగాను
 తే. జెలఁగి హరికీర్తనలు కవు లైప్పఁగాను
 పండితులు విని శ్లాఘించుచుండఁగాను
 బ్రాహ్మణస్త్రీలు పాటలు పాడి హరికి
 నెయ్యమున మంగళారతు లియ్యగాను.

116

సీ. పరమభాగవతులు భక్తిమై బాడుచు
 నుప్పొంగి యాడుచు నుండఁగాను
 గరములు ద్రిప్పి భోగస్త్రీలు ముందఱ
 జతలుగ నృత్యము ల్గులుపఁగాను
 గ్రమముగ వంది మాగధ సూతబృందము
 ల్పురుషోత్తమునికీర్తి బొగడఁగాను
 శిరములఁ గలశము ల్జేర్చి కొందఱు భక్తు
 లొక్కెడఁ బ్రేంఖణ ల్ద్రొక్కఁగాను
 తే. మొనసి కొందఱు గోవింద యనుచు భక్తి
 పరవశత్వముచే మించి పలుకఁగాను
 రథముపై నక్షతల ననురాగయుక్తి
 సతులు మేడలపై నుండి చల్లఁగాను.

117

వ. ఇట్లనేకు లనేకవిధంబులుగ వినోదించుచు వినుతించుచు
 భక్తి మెఱయింపుచుండఁగఁ గనక కమల సుగంధ పుష్ప
 మాక్తిక హారంబులం దులదాగుచు మేరు సమానంబగు
 తే రానంద నిలయంబునకుఁ బ్రదక్షిణంబుగ వచ్చి యథా

స్థానమునందు నిలిచె నంత శ్రీవేంకటాద్రిశుండు భూ నీశా
సమేతంబుగ రథంబు డిగ్గి బ్రహ్మ రుద్రాదులతోడఁ గల్యాణ
మంటపంబునందుఁ బ్రవేశించి నిత్యహోమాది కృత్యంబు
లొనర్చి సకల దేవగణంబులచేతఁ బూజితుం డై ధ్వజారోహ
ణంబు మొదలుకొని యారగించినరీతి నానావిధ భక్ష్య
భోజ్యంబులం బరితృప్తి నొందినవాఁ డయ్యె. అంత బ్రహ్మ
దులు నారగించి పరితృప్తి నొంది హరిని యుచ్చైశ్శ్రవంబున
నుంచి విమానప్రదక్షిణంబు నేయించి కల్యాణమంటపంబున
నునిచి వేడ్కల నలరించి యథాస్థానంబున నుంచి చూర్ణాభి
షేకంబు నేయించి క్రమ్యుఁ జక్రతాల్వారును హరిని శ్రీ
భూమి నీశలను దిరుచయందు విమానప్రదక్షిణంబుగ
స్వామిపుష్కరిణీతీరంబున వేంచేపు నేయించి వరాహస్వామి
ముందట మంటపంబున నునిచి పంచామృతస్నానాది తిరు
మంజనంబును జక్రస్థాన నైవేద్య క్రమంబుల నాచరించి
బ్రహ్మదు లవభృథస్నానంబులు నేసి రప్పుడు హరి వారలం
జూచి కరం బెత్తి యిట్లనియె.

118

సీ. బ్రహ్మ రుద్రాది దిక్పాలకు లందఱు
నామాట వినుఁడు నిర్ణయముగాను
శ్రవణోడునందుఁ జక్రంబుతోఁ గూడ నా
స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానములను
సల్పువారలు పూర్వజన్తంబులను జేయు
పాపంబులను బాసి భాగ్యవంతు
లై యిహ పరములయందు సుఖింతురు
నామాట నిజముగ నమ్ముఁ డనిన

తే. శంకరుం డజుఁ డియ్యది సత్యమంచుఁ
బల్కి రటుమిఁద సకలవై భవము లెసఁగ
శ్రీనివాసుఁడు కోవెలఁ జెంది యచటఁ
బొసఁగఁ గల్యాణమంటపంబున వసించె.

119

వ. మఱియు విఖనసప్రముఖులు ప్రసూనయాగ నిత్యకృత్యంబు
లొనరించి పత్నీ సమేతంబుగ శ్రీపతిని విమాన ప్రదక్షిణంబు
సేయించి క్రమ్మట నిజస్థానంబునం దుంచి బ్రహ్మాది దిగ్దేవతా
బలియు నుద్వాసనంబును ధ్వజారోహణంబు నంకురాక్షతా
రోపణంబును సంపూర్ణహోమంబును గలశోద్వాసనంబును
శ్రీస్వామియందుఁ బ్రధానకలశావాహనంబును గావించి
రప్పుడు, శ్రీనివాసుండు విఖనసునకు బహుమానం బొసంగి
కనకరత్న మయం బగు సభామంటపంబునందు శ్రీభూ నీళా
సమేతంబుగ సకల దివ్యభూషణ కనకాంబర గంధోపేత
కుసుమదామాలంకృతుడై బ్రహ్మ రుద్రేంద్ర ముని యోగీ
శ్వరప్రముఖులును సకలదేశాధీశ్వరు లైన రాజులును పరి
వేష్టించి కొలువ సకల వైభవంబు లంగీకరించుచుఁ గర
దీపికా సహస్రంబులు ప్రకాశింప హేమసింహాసనాసీనుం డై
కొలుపుండి బ్రహ్మాను జూచి సంతసంబున నిట్లనియె.

120

౩. కమలజ నీసంకల్పము

క్రమముగ ఫలియించె మోదకలితుడ నై తిక్క
సుమహితముగ నీయుత్సవ
మమరఁగ బ్రహ్మాత్సవాఖ్య మవని న్వెలయున్.

121

౪. స్థిరమతితోడ నీవిచటఁ జేసినయట్టి రథోత్సవంబు భా
స్వరమగు భక్తి నిచ్చటికి వచ్చుచుఁ జూచుచు నుండువారు దు

స్తరభవఘోరవారినిధి దాటి సుఖింతురు వారి నెల్ల నే
 గరుణను బ్రోచుచుండుదును గంజభవా యిది నమ్మ నీమదిన్.
 శా. నారూపంబు మనంబునం దలచుచు న్నా నామము ల్బాడు
 చున్, వేరే చింతలు లేక నాయెడఁ గడు నిశ్వాసము
 నిల్పుచున్, శ్రీరమ్యం బగుభక్తి జేసి నను నర్చింపంగ
 శాస్త్రోక్తిచే, నారూఢిం దగు పూజ సేయుజనులం దాసక్తి నే
 నుండెదన్.

123

సీ. వారి యాపదలెల్ల వారించి ప్రియముగ
 వారు కోరినయట్లు వరము లిత్తు
 ధనవస్తుసంతాన ధాన్యరత్నాదుల
 ననుపమభోగభాగ్యముల నిత్తు
 నాయందు ననిశంబుఁ బాయని భక్తులొ
 జనులకుఁ దోడ్పడి గనుచు నుందు
 నెంతనమ్మినవారి కంతఫలం బిత్తు
 నమ్మనివారికి నెమ్మి నొసఁగ

తే. ననిశమును నన్ను మది నిల్పి యాడుజనుల
 కిత్తు మోక్షంబు మఱి యెవరేని యిందు
 నఖిలదానంబు లతేభక్తి నరసి వేద
 వాండ్ర కిచ్చినచో వారి వఱలఁ గాతు.

124

వ. అని పల్కి రుద్రేంద్రాదులం జూచి యిట్లనియె.

125

సీ. అరయఁ గన్యారాశి కర్కుండు వచ్చిన
 యదను శ్రీయుత్సవం బాచరింప
 వలయు మీరెల్లరు వచ్చి వేడుకమీఱఁ
 బ్రతివత్సరంబును జాగుమెఱయ

నని రాజులంజూచి యవనీశులార! మీ

రేడాదికొకసారి యిచటఁ జేరి

బంధుమిత్రులతోడ వై భవంబులతోడ

నేవల నొనరించి చిత్తవృత్తి

శ్రీ. దార్ధ్యముగ మీకుఁ గల్గిన ధనమునందు

నాలుగవపాలు గొనితెచ్చి నాకు నొసఁగి

వేడుకలునేయుచుండుండు విభవమొంద

నిరతమును మీరటంచును నెమ్మిఁ బల్కె.

126

ప. అని యిట్లు చాతుర్వర్ణ్యములవారికిం దగిన ధర్మంబు లుపదే

శించి వస్త్రభూషణాదులు సన్ని ధానంబున నుండి పారితోషి

కంబు లిప్పించి స్వస్థలంబులకుఁ బోనియమించిన వారంద

తాహరిచరణారవిందంబులకుఁ బ్రణమిల్లి యవ్వేంకటా

చలంబు డిగ్గి తమ నెలవులకుం జనిరి. అనంతరం బాబ్రహ్మాది

దేవతలం జూచి శ్రీహరి వెండియు నిట్లనియె.

127

సీ. బ్రహ్మాదులార! నా పల్కులు మఱికొన్ని

యాలకింపుండు వేంకటాద్రియందు

ధరణీసురులకన్న దానంబుచేసిన

నేఁ దృప్తిఁ బొంది మన్నింతు వారి

నదిగాక సకలవిద్యాదానములు చేయు

వారును మఱి వారివంశజులును

వారివంశజులును వారివంశజులును

బుణ్యలోకంబును బొందుచుండు.

శ్రీ. తులసిననములు నిర్మించి తొడరి తద్ద

శముల నాకర్పణమునేయ లలితసౌఖ్య

పదవి నిచ్చెద మఱియు సద్భక్తి దులసి
నెలమి బృందావనమునందు నిడినజనుల.

128

వ. కరుణాజూచి స్వర్గసామ్రాజ్య మిత్తు నిదియునుంగాక ప్రతి
దినంబున భక్తిమై పడ్రసోపేతాన్నంబు యథోచితంబుగ
నాకు సమర్పించినవారికి శాశ్వతైశ్వర్యంబు నొసంగుదు నని
యనేకప్రకారంబులఁ గర్తజ్ఞానభక్తి ధర్మసూక్త్యంబులు బ్రహ్మ
దుల కానతిచ్చి బ్రహ్మకు వేటుగ నిట్లనియె.

129

సీ. జలజసంభవ! నీవు సత్యలోకము వాసి
నాకొఱ కిచట నిన్నాళ్లు నిలిచి
బ్రహ్మాత్మవాఖ్యచే బ్రబలు మహాత్మవం
బిచటఁ జేయించితే విందువలన
వనధిజాభూసీశలును నేను సంతోష
భరితుల మైతిమి ఫణినగమున
నిలిచియుండెద మింక నీకు వరంబు లే
మిత్తు నన్నను భారతీశుఁ డనియె

తే. జనక నను మున్న మన్నించి సద్వరంబు
లిచ్చియున్నాడు నా కిపు డేమిగొదవ
యికఁ దిరోధానమొందక యిచట నెపుడు
నిలిచి యుండుఁడు నెలమిగ జలజనయన.

130

క. నరకములం బడనీయక
నరులను మీచరణరక్షణము చేసినదే
వర మింతకన్న వేఱొక
వరమేలా నాకుఁ దండ్రీ వరద ముకుందా.

131

సీ. అన విని హరి యిట్టు లనియె నీమాట స
 మ్మతమ నా కింకొకమతము గలదు
 విను మది నాయందు విశ్వసించుచు భక్తి
 సల్పుచు నున్నట్టి సాధువులను
 బాధించువారు మద్బాహుసమానులై
 యెసఁగిన వారికి నెగ్గుచేతు
 నన్నెవ రేమి యన్న ను నే సహింతును
 భక్తుల నన్న నోపను జగాన

తే. జయుఁడు విజయుండు సనకాదిసంయములకు
 మించి చేసిన యపకృతి కొంచెమేని
 గొప్ప యై వారలను నేలఁ గూల్చినట్టి
 సరణి నే నన్నమాటకు సాక్షి గాదె.

132

ఉ. భాగవతాపచార మతిపాపము గావున నట్టిద్రోహమున్
 లోఁగక చేయువాని యమలోకమునం బడఁద్రోతు వాని నే
 నేగతి బ్రోతు నింక మఱి యెన్నియఘంబులఁ జేసివచ్చి నీ
 వేగతి యంచు నన్నిచట వేడినదీనుని గాతుఁ బద్మజా. 133

క. వరభక్తుల నిందించిన
 నరులను గురుదూషకులను నమ్మినవారిం
 బరమాపదలకుఁ ద్రోసిన
 నరకంబులఁ ద్రోతుఁ గాని నయపద మియ్యన్.

134

సీ. అతిశయదంభ దర్పాద్యభిమాన దు
 రాచార ఘోరదురాగ్రహముల
 నలరుచుండెడు మర్త్య లాసురాంశజులు గా
 వున సురాంశజులై న జనులనెల్ల

బాధింతు రట్టిపాపాత్ముల శిక్షింతు
 దుష్టుల మర్దింతు శిష్టజనుల
 రక్షించుకొలు కీధరాధరమున నుందు

నిక నీవు పోయి యింపెసంగ సత్య

తే. లోకమున కేగు నిన్నెప్పు శ్రీకరముగ
 బ్రోచుచుండెద సకలముఁ బొందుగాను
 సృష్టిసేయుచు నుండుము దృష్టివిడక
 యనుచుఁ బల్కుచు శక్రుని కనియె నిట్లు.

135

ఉ. పాకవిరోధి! నీవు సురవర్షులఁ గూర్చిగఁ గూడి వేడ్కతో
 నాకముచేరి యచ్చట ఘనం బగుబాహుబలంబు పెంచి ము
 ల్లోకము లేలు దైత్యులకు లోగి చరింపకు మింక ధీరుడై
 యేకలుషంబులేక జయమేర్పడెఁ నొందుచునుండు మెప్పుడున్.

ఆ. అనుచు శ్రీనివాసుఁ డనిమిషపతి కిట్లు
 లానతిచ్చి నెయ్య మలర శివుని
 గాంచి మందహాసకలితాస్యుడై చూచి
 యిట్లు లనియెఁ బ్రీతి యెసంగ నపుడు.

137

శా. గౌరీనాయక నామహాత్మ్యములం గల్పించి సానందులై
 చూరూఢంబుగఁ జేరి చూచితిరి నే నానందముం బొందితిన్
 శ్రీరమ్యంబగువెండికొండపయి సంప్రీతిం దగన్ భక్తులన్
 గారుణ్యంబున బ్రోచుచుండు మిఁకఁ బోకందర్పవై రీతగన్. 138

సీ. వై కుంతమునకంటె వరసుధాంబుధికంటె
 లలి దివాకరమండలమునకంటె
 ధన్యమైనట్టి శ్వేతద్వీపమునకంటె
 శేషాచలంబు విశేషమగుచు

వజ్రులు భూలోకవైకుంఠమన నేను
 నిలిచితి గావున నెలమి నిటకుఁ
 దూర్పున నలరెడు దురితఘ్నయా సువ
 ర్ణముఖరీతీరంబు రహిఁ జెలంగఁ
 తే. బ్రబల భూలోకకైలాసరాజ మనఁగ
 నలరు పుణ్యస్థలంబునం దెలమి నుండు
 మని వచించి యగస్త్యుని గని ముదంబు
 దనర నిమ్మెయి ననియె దైత్యారి యపుడు. 139

తే. పరమపావన కుంభసంభవమునీంద్ర!
 నీకుఁ దగినట్టి యెడఁ జేరి నిష్ఠమెఱయఁ
 జితరంబుగఁ దపమొప్పుజేయుమనుచుఁ
 జెప్పి సనకాదిమునుల వీక్షించి వల్కె. 140

తే. యోగివరులార మీరు విరాగమహిమ
 నరసి జ్ఞానామృతము గ్రోలి పరమత్పత్తి
 నొంది యిష్టావిహీతులై యుండుఁ డంచు
 సంతసంబందఁ బల్కె నాచక్రధరుఁడు. 141

1. అనంతర మాబ్రహ్మరుద్రేంద్రాది కుంభసంభవ సనకాదుల
 కివ్విధంబున నానతిచ్చి శ్రీభూనీలా సమేతంబుగ నంతర్విమా
 నంబునందుఁ బ్రవేశించె. నావల బ్రహ్మ మరాళ వాహనం
 బెక్కి సత్యలోకంబున కేగె. నింద్రుఁ డైరావతంబు నెక్కి
 దివంబునకుం బోయె. నందిని గూర్చుండి రుద్రుండు కైలా
 సంబున కరిగె. నగస్త్యప్రముఖులైన మునులును సనకాదు
 లును స్వామిపుష్కరిణికిను త్తరభాగంబున నుండుపాపవినాశ

తీర్థోత్తరభాగంబునందుఁ గొందఱు మునులు తపంబు లొన
రింప నేగిరి యియుత్సవక్రమం బెవరేని చదివిన వీనుల
వినిన నాయురారోగ్య భాగ్యంబులు చేకూడునని చెప్పిన
సూతుంజూచి శౌనకాదిమునీంద్రు లిట్లనిరి. 142

క. సుందరవిగ్రహ ఘనతర

మందరగిరిధర సమస్తమకానిహృదబ్జా
నందకర వేంకటాచల

మందిర సురరాజవినుత మాయాతీతా.

143

మాలిని.—

సురుచిరగుణహారా శుభ్రకీర్తిప్రచారా
వరజలధిగభీరా వాసవారిప్రహారా
దురితచయవిదారా దుగ్ధసంసారదూరా
గురుతరగిరిధీరా క్రూరగర్వాపహారా.

144

గద్యము. ఇది శ్రీతఱికుండ నృసింహ కరుణాకటాక్షకలిత కవితా
విచిత్ర కృష్ణయామాత్యతనూభవ వేంకమాంబాప్రణీతం
బైన శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యంబునందు వరాహపురా
ణంబున దేవేంద్రాదులు క్షీరాబ్ధిప్రముఖస్థలంబులయందు
హరిని వెదకుటయు, నారదప్రేరితులయి బ్రహ్మలోకంబున
కరుగుటయు బ్రహ్మతోడ దేవేంద్రాదులు హరిని వెదకుటకు
వేంకటాచలారోహణంబు నేయుటయు, దశరథుండు వసిష్ఠ
యుక్తుం డై వేంకటాద్రికి వచ్చుటయు, బుష్కరిణీతీరంబున
బ్రహ్మాదులు తపంబు నేయుటయు, శ్రీవేంక టేశ్వరుండు విమా

నంబుతోడ బ్రహ్మాదులకు ప్రసన్నుం డగుటయు, స్వామిని
 బ్రహ్మాదులు వినుతించుటయు, బ్రహ్మాదులకు హరిప్రసన్నుండై
 భాషించుటయు, దశరథుఁడు హరిని స్తోత్రంబు నేయుటయు,
 శ్రీనివాసుండు దశరథునకు వరమిచ్చి యయోధ్యకుఁ బంపు
 టయు, బ్రహ్మాత్సవ ప్రకారంబును నను కథలంగల ద్వితీ
 యాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యము

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీకర ! నిర్జరమానివ

శీకర ! సద్భక్తహృదయశృంఖల యభవా !

రాకేందువదన ! శుభకర !

ప్రాకటతఱికుండనృహరి ! పాపవిదారి !

1

సీ. ఓసూత మేము బ్రహ్మాత్సవక్రమము న

త్యాశ్చర్యముగ వింటి మపుడు విష్ణు
చక్రంబు బహుచోరసంఘంబులను నిగ్ర

హించె నంటివి వారి నెట్లు ద్రుంచె
నారీతి విన వేడుకైనది దెల్పు నీ

వనిన సూతుండు సంయములఁ జూచి
మునులార వినుఁ డక్కథను వివరించెద

నాచక్రమహిమ విఖ్యాతిఁగాను

తే. చక్రరాజంబు మాధవాజ్ఞను వహించి

సంతసముమీఱ రాజవేషంబు దాల్చి

యరిగి జగములు భయమంద నమితశౌర్య

మును గడంగి దిశల్కీర్తి దనర నపుడు.

2

నీ. పటిమమీఱ సహస్రబాహుఁడై మకుటాది
 రక్తభూషణములు రక్తవర్ణ
 చేలంబులను దాల్చి కాలాగ్నిసదృశుఁడై
 దంష్ట్రాకరాశవక్త్రంబు మెఱయ
 వేడ్క రథంబెక్కి వివిధసాధనముల
 ధరియించి వెడలి గంధర్వగణము
 లలఘుముద్గరపట్టిసాద్యాయుధంబులు
 గొని తనవెంబడి జనుచునుండఁ

తే. గుముదుఁడనువాఁడు జ్వాలాముఖుండు సకల
 సైన్యములనెల్ల నడపింప సామజాశ్వ
 వారములతోడ ఘనరణభేరి మొరయ
 నిఖిలవాద్యరవంబులు నింగి కెగయ.

3

వ. ఇవ్విధంబున సంగరోస్తుఖుండై చక్రరాజశేఖరుండు శేష
 చలంబు మొదలు పూర్వసముద్రపర్వతంబున నాక్రమించి
 కొని సాధుజనులను బాధించు చోరసమూహంబుల వెదకి
 వారి కుటుంబములతోడ నశేషంబుగ సంహరించి దేశబాధ
 నివారించిన, చక్రరాజు సాన్నిధ్యంబునకు వచ్చి తద్దేశవాసు
 లగు సాధుజనులు వినుతించి యిట్లనిరి.

4

తే. ఓమహారాజ యీభూమి కొక్కప్రభువు
 లేనికతమున నయ్యయో మానవులను
 జాల వేధించుచోరులఁ జంపితివు
 బ్రోచితివి మమ్ము సుఖముగఁ బుణ్యపురుష.

5

. యెక్కడనుండియొ యిచటికి
 మక్కువతో వచ్చి నీవు మాజీవనముల్

దక్కించినపుణ్యాత్ముడ
విక్కడ సుతసము నెగడ నెపుడుండుమయా.

సీ. అని పల్కుసుజనుల నాదరించుచుఁ జక్ర
రాజు తద్బామికి రాజునొకని
వెదకి పట్టముఁగట్టి విప్రాదిజనులను
మించిన నెమ్మి రక్షించుమంచు
వానికి నియమించి శ్రీనివాసాద్రికి
మనుజులు రాదగు మార్గములను
దనర నేర్పఱచి యాదారులయందు ధ

త్తాత్తుల నుంచి మహాద్భుతముగ
తే. నచట జయభేరివేయించి యపుడు వెడలి
కరులు హయములు రథములు కాల్బలములు
మొనసి గొల్వఁగ వాద్యము త్తొరయుచుండ
శౌర్యకార్యధురీణుడై చక్రరాజు.

సీ. సంతోషభరితుడై సరవిగ నందందు
వివిధదుర్తార్థుల వెదకికొనుచుఁ
బరఁగ నాగ్నేయదిగ్భాగంబునకు వచ్చి
చోరులు విన రణభేరి నచట
మొరయించుచును మున్ను మొఱకులై పాటుల
బాధించుచున్నట్టి పాపమతుల
వై దాడివెడలి యార్భటముసేయఁగ వారు
దైత్యాంశజులు గాన దైర్యమెసఁగ
తే. నాయుధంబులు పూని ఘోరాట్టహాస
కలితులై నిల్చి మార్కొని కయ్యమెసఁగఁ

- జేయఁగా వారిపైఁబడి వాయకుండఁ
బోరుచును రెండుబలములు ఘోరముగను. 8
- వ. కలసికొని కడునబ్బురంబుగఁ గొంతవడిఁ బోరాడి. 9
- క. జ్వాలాముఖకుముదాదులు
నాలో నెడఁ దాకి నట్టహాసముతోడన్
గాలాంతకుసన్నిభులై
యాలం బొనరించి త్రుంచి రసురాంశజులన్. 10
- క. తక్కినయాదనుజాంశజు
లక్కడఁ బడియున్న శవము లటుద్రొక్కుచుఁ బో
నిక్కుచుఁ జని గంధర్వులఁ
గ్రక్కసపడి గొట్టి రమితగదలం దలలన్. 11
- క. అప్పుడు గంధర్వులు గురిఁ
దప్పక శస్త్రాస్త్రములను ధరియించి యిదో
దప్పించుకొనుఁ డటంచుం
జెప్పుచు రిపులడఁగునట్లు చేసిరి కడిమిన్. 12
- వ. అప్పుడు హతశేషులై నచోరులు తమదొరలకుఁ దమబలం
బులుపడిన నికారక్రమంబు నుడువఁ చోరప్రభువులు స్థల
దుర్గ వనదుర్గంబులయందుండి త్రిపురంబులందున్న రాక్షస
బలంబుకై వడి వివిధమా యోపాయంబులు సేయుచు విడి
వడి యార్చుచుఁ గరవాల శూల ముద్గర భిండివాల పరశు
పట్టిన శరచాప పరిఘాద్యనేక సాధనంబులఁ గొని గం
ధర్వబలంబులపైఁబడి యాలం బొనరించుచుండి రప్పుడు భేరి
ప్రముఖ భయంకర వాద్యఘోషంబులును, గంధేభఘోషంకా
రంబులును, దురంగహేషారవంబులును, రథనేమిభీషణ

శబ్దంబులును దిక్కులు పిక్కటిల్లి భూతలంబున రక్తంబు
వెల్లువలై పాటె. తత్సమయంబున జ్వాలాముఖుండు చక్ర
రాజేంద్రునకు జరుగుచుండు కయ్యం బెఱింగింప నాతఁ
డత్యంతకోపావేశుడై త్రిపురాంతకుండైన కాలరుద్రుం
బోలె నేనూటుకరంబుల నేనూటుకార్తుఖంబులు ధరించి
తక్కిన యేనూటుకరంబులఁ జండకాండకాండంబులంగొని
ప్రత్యావీర్యపాదుడై నిలిచి ధనుర్జ్వాఘోషం బొనరించి
శాత్రువనికరంబునందుఁ బ్రయోగింపఁ గడుపులు చీలియు
నడుగులుతెగియుఁ దలలు పగిలియుఁ జేతులు తునిగియు
నిట్లు చిందఱవందఱ యగుటంజేసి చోరనాయకులు జడిసి
పఱతెంచి తమదుర్గంబుల డాగి రంత. 13

ఆ. చలము విడక యపుడు చక్రరాజేంద్రుఁ డా
గ్నేయనామ మొప్పు సాయకంబు
వింటఁ గూర్చి వైవ విసినంబులం గాల్చు
చరిగి చోరచయము నవనిఁ బడఁగ. 14

వ. కూల్చి భస్మంబునేయం బుడమి నవ్వేడికిఁ బొగలుచుండె
నంత నమితవృష్టి గుఱియించి యాభూతలంబును శీతలంబును
గావించి ధర్తాధ్యక్షుండనువాని నమృహీస్థలికి రాజుగఁ జేసి
ధర్మమార్గంబున నెల్లజనులను బరిపాలించుమని యానతి
యిచ్చి యనంతరంబున. 15

సీ. చతురంగబలములు మితిమీఱఁ గొల్వఁగ
ధీరుడై దక్షిణదిక్కు కరిగి
వనదుర్గములయందు వారక వెదుకుచుఁ
జిక్కినచోరులఁ జక్కఁబఱచి

వచ్చుచునుండఁగ నచ్చటచ్చటఁ గల
 సజ్జనులెల్లరు చక్రరాజు
 నీక్షించి మాపాలి యీశ్వరుడై వచ్చి
 రక్షింపఁ బూనెనో కాంక్షఁజేసి

తే. యనుచు ముదమందుచుండఁగ నపుడు మొనసి
 చాలకుం డనువాఁడు బిడాలకుండు
 ననెడువాఁడు పులిందులు తనరఁ జూచి
 యాయుధంబులఁ బూని చక్రాధిపతిని.

16

వ. మార్కొన వచ్చి తమకుఁదా మిట్లనుకొనిరి.

17

సీ. ఈరీతి మననెదిరించినశత్రుల
 నదలించి నేఁ ద్రుంతుననియె నొకఁడు
 గంధేభములఁ దురంగంబులనెల్లను
 మొనసి ధాత్రిని గూల్తుననియె నొకఁడు
 కాల్బలంబులఁ గూల్తు గములుగ వచ్చిన
 నవనిపైఁ బడివోవ ననియె నొకఁడు
 రథముపైఁ గడుగొప్ప రాజుగవచ్చెడు
 ఘనుని ద్రుంచెద నెంచ కనియె నొకఁడు

తే. కరుల హయముల మితిలేనికాల్బలముల
 రథముపై వచ్చుమగవానిఁ బృథుబలాన
 నేను సమయింతు నొక్కఁడ పూని లావు
 మెఱయఁజేయంగవచ్చినఁ గలుగుఁ జూపి.

18

వ. ఇట్లు పంచమహాపాతకు లై నయంగవంగపులింద బిడాలచాల
 కులు ప్రచండబలంబునఁ జక్రరాజబలంబున కెదురేగి హుంక
 రించి స్ఫులింగాతుండును, బలాదృతుండును, జ్వాలాకేశుం

డును, కాలాంతకుండును, రణఘ్నుండును, చక్రరాజేంద్రు
నానతిరీతిఁ గరవాలాద్యాయుధంబులం బూని శత్రుబలం
బులపైఁబడి యప్పాతకులం జూచి యిట్లనిరి. 19

సీ. పాపాత్తులార సదబ్బ్రహ్మణోత్తములను
జెఱచి యాచారము లైలఁగ నడచి
బాధింపుచును ధర్మపథమును విడనాడి
జీవనంబులు లేక చెఱచినట్టి
క్రూరాత్తులార మీకుం గడుమేల్కొల
మిదివఱకుండె నింకెందు డాఁగె
దరు రండు యమలోకదారిఁ జూతురు మిమ్ము
ఖండించి కాకులుగ్రద్దలకును

తే. విందుపెట్టెద మావల విప్రకోటి
కమితసౌఖ్యంబు గల్గింతు మాశ విడుఁడు
సారెసారెకు మాకంటె శౌర్యవంతు
లెందు లేరని వల్కంగ నేల యంచు. 20

వ. అతీభీషణాకారులై యస్త్రశస్త్రంబుల నద్దురాత్తుల నొప్పిం
చినఁ దలంగివోక యంగవంగాదిరాక్షసులు స్ఫులింగాక్షుల
మీఁదఁ బడి ఘోరయుద్ధంబు సలుప నాస్ఫులింగాక్షుండు
మార్కొని యంగుండనివానిం బరిమాత్తై, బలాద్ర్యక్షుండు
వంగుండనువాని ద్రుంచె, జ్వాలాకేశుండు పుళిందుం డను
వాని జక్కాడె, కాలాంతకుండు బిడాలుం డనువాని నేలం
గూల్చె, రణఘ్నుం డనువాడు చాలకుం డనుదుష్టుని
వధించె, నంత వారిభటు లాహాకారంబులు నేయుచుఁ జక్ర
రాజబలంబునంబడినఁ దచ్చక్రరాజాజ్ఞచేత హయశిరుండను

వాడు తద్దంష్ట్రులపై నర్థచంద్రబాణప్రయోగంబు చేసి
యందఱ రెండేసి ఖండంబులు గావించె నంత హతశేషులైన
వారు కొందఱు వెఱచి పఱచి గుహారణ్యంబుల డాగినంజూచి
చక్రరాజేంద్రుడు చిత్రబాణప్రయోగంబు నేయ డాగిన
శాస్త్రపులఁ జక్కాడి వచ్చె నంత దక్షిణభూమి నిష్కంఠకం
బయ్యె నంత దేవతలు చక్రరాజశీర్షంబునఁ బుష్పవర్షంబు గురి
యించి యనేకప్రకారంబుల వినుతించి యిట్లనిరి. 21.

సీ. చక్రరాజోత్తమ సకలపాపాత్ముల
సమయించి యిచ్చట సాధువులను
రక్షించితివి నీపరాక్రమం బెంతయు
శేషునికైనను జెప్పఁదరమె
పరఁగ శేషాద్రికిఁ బశ్చిమోత్తరములఁ
జోరులు క్రూరులున్నాడు నీవు
వారల సమయించి వసుధామరాదిస
జ్జనులను రక్షించు చక్రరాజ
తే. యనుచుఁ బ్రార్థించి దేవత లరిగి రట్లు
చక్ర మచ్చోట శత్రుశేషంబు లేక
యంత మొందింపఁగాఁ జూచి సంతసించి
బ్రాహ్మణులు వచ్చి యాచక్రరాజుఁ గాంచి. 22.

సీ. వినుతించి పల్కిరి విమలాత్మ! యీదేశ
మందు ధర్మాత్ముఁ డైనట్టిరాజు
గలుగనికతన దుష్కర్ములై చోరులు
బాధించుచుండిరి బ్రాహ్మణులను

నీవు మాపాలిటిదేవుడవై వచ్చి
 సకలక్రూరాత్ముల సమయజేసి
 మమ్ముఁ గాపాడితి విష్ణుహిఁ బాలింపఁ
 దగినట్టిరాజును దనర నిలుపు

తే. మనుచు వారెల్లఁ బ్రార్థింప నపుడు చక్ర
 రాజు తద్ధాత్రికిని తగురాజు నొకని
 నిలిపి ధర్మంబు దప్పక నీవు జనులఁ
 బాలనము సేయుమని చెప్పి బ్రాహ్మణులను.

23

తే. కాంచి యిట్లనె మీరు సత్కర్త నిష్ఠు
 లగుచు జన్మములొనరింపుడంచుఁ బ్రియముఁ
 జేలఁగ నందఱు నప్పు డాశీర్వాదించి
 వీడుకొల్పఁగ నారాజవీరుఁ డపుడు.

24

వ. దక్షిణప్రాంతగహనంబులయందు వేంకటాద్రికి జనులు వచ్చు
 టకుఁ ద్రోవలేర్పఱచి యాత్రోవలయందు సజ్జనాగ్రేసరులం
 బాలింపుమని యచటిసజ్జనునొకని రాజుంజేసి యనంతరంబు.

సీ. అందుండి సకలనై న్యాయశులను గూడి
 జయభేరి వేయించి సంతసించి
 పై నమై నియురతి ప్రాంతదేశములందుఁ
 గదలిపోవుచును దుర్గస్థలముల
 శోధించి శోధించి చోరులనెల్లను
 బరుగిడకయ చంపి పశ్చిమమున
 కరిగి మహాన్నతుఁ డై నిజగంధర్వ
 బలములతో నందు నిలిచి కదన

తే. భేరి వేయించి యప్పు డభేద్యవిపుల
విపినదుర్గస్థలంబుల వెదకి వెదకి
చోరులను ద్రుంపఁగాఁ జోరచారు లదిరి
చెదరి తమదొరయగువానిచెంతఁ జేరి. 26

క. మ్రొక్కుచు నిట్లని రధిపా
యెక్కడనుండియొ దళంబు లీప్రాంతములం
గ్రిక్కిరిసి చోరవీరులఁ
జక్కాడుచు నున్న వారు శౌర్యోన్నతులై. 27

ష. అనిన విని సమధికకోపావేశంబున. 28

సీ. శివునిగూర్చి తపంబుచేసి తానెవరిచేఁ
గూలనివరము గైకొనినవాఁడు
బహుచోరులంగూడి పర్వతాగ్రములందుఁ
జేరి సాధులను హింసించువాఁడు
పటుశక్తితోఁగూడి సాంధుల నెసఁగొట్టి
యమితవిత్తము గూర్చినట్టివాఁడు
కాలకింకరులనఁగాఁ దగినకిరాతు

లను గూడి గర్వంబు దనరువాఁడు
తే. వనములందు రిపుఘ్నుడన్వాఁడు గన్న
కొడుకు వనకర్తయనువాఁడు క్రోధమెసఁగ
నిక్క పొంగుచు నక్షౌహిణీబలములఁ
గూడి విడి వడివచ్చి దుర్గుణము మెఱయ. 29

కలకలు కొమ్ములు తుడుములు
బలముగ వాయించికొంచుఁ బ్రతివీరులపై

నులుకక పడి పోరుండని

సెలవియ్యంగఁ దద్బలములు చెదఱక కడిమిన్.

30

వ. చక్రరాజబలంబులపైఁ గదిసి యనేకసాధనంబుల ధరించి
యత్యంతభయంకర యుద్ధంబుచేసి రాచక్రరాజభటోత్తము
లాకిరాతబలంబుల నొకక్షణంబునఁ జంపి రంత రక్తంబు
వెల్లువలై పాటుచున్నంజూచి వనకర్త క్రోధరక్తాతుండై నిజ
సేనాధిపతియైన జ్వాలాపాతుం డనువానింజూచి యిట్లనియె.

సీ. అసహాయశూరు లై నట్టియఁడౌహిణి

భటులను జంపిరి పరునిభటులు

కావున నీవేగి కరవాలశూలాలాది

సాధనంబుల వారిఁ జంపుమంచుఁ

దనదొరయైన కాననకర్త చెప్పఁగ

నపుడు జ్వాలాపాతుఁ డాయుధములఁ

గైకొని యుష్ట్రాళిఁ గట్టినరథమెక్కి

సక్రోధుడై వచ్చి చక్రరాజు

తే. బలముపయిఁ బడఁగా బడబొముఖాఖ్యుఁ

జూచి యోచక్రరాజ! యో శూరవర్య!

రయమునం బోయి నీవు కిరాతవిభుని

దశపతిని గొట్టి గూల్పు మిద్ధరణియందు.

32

క. సరిగానిసీచజనముల

సరిగానెంచుకొని పోరఁజనునే యిపుడీ

వరిగి జవంబునఁ గడిమిని

బరగింపుము పాపమతుల్యపై సుచరిత్ర.

33

క. అని చక్రరాజు వల్కుఁగ
వినియె న్బడబాముఖుండు వే సాధనముల్
గొని యాజ్ఞాలాపాతా
ఖ్యనిరథమును గొట్టి వానిఁ గూల్చెను ధాత్రిన్. 34

ఆ. తనరె విష్ణుచక్రమని యప్పు పేరొందె
గానఁ జక్రమెత్తి గహనకర్త
యనెడువానిమీఁద ననువఁగ నాచక్ర
మతనిశిరము పుడమి నడఁగఁ గొట్టె. 35

వ. ఇవిధంబు బడబానలంబు సముద్రోదకంబు నింకఁజేసినచందం
బున వనకర్త పై న్యంబును జక్రరాజశస్త్రాస్త్రంబుల సంహరించె
దదూభిమి నిష్కుంటకంటె ప్రకాశించె నప్పుడు చక్రరా
జేంద్రుఁ డరణ్యకంటకవృక్షంబుల నఱికించి సర్వభక్తజనం
బులు శేషాద్రికి వచ్చుటకుఁ దగినమార్గంబుల నేర్పఱచి
తన్తార్గప్రాంతంబులఁ బుణ్యాత్మలైన జనంబుల నునిచి తజ్జనం
బులఁ బాలింపఁదగినరాజునకుఁ బట్టంబు గట్టి ధర్మపరిపాలనంబు
సేయుమని నియమించి యనంతరంబున. 36

౧. చక్రరాజేంద్రుఁడు జయభేరి వేయించి
చతురంగబలములు సరవిఁ గొల్వ
ధీరుడై వాయవ్యదిశనుండుచోరుల
సమయించుచును వచ్చి శౌర్యమెసఁగఁ
గంకణరాక్షసగాఢాంధకారంబు
దట్టమైనట్టి యుత్తరపుదిశకు
నప్పుడ మరలి సహస్రార్కకరముల
కరణి దీర్ఘసహస్రకరము లమరు

తే. చుండె రెండవచండమార్తాండుఁ డనఁగ
 నొప్పుచును వేంకటాద్రికి నుత్తరముగ
 నుండుకొండలనడుమ మహాగ్రుడగుచు
 సరభసంబున నిలిచె నాచక్రరాజు. 37

వ. అపు డాచక్రరాజు నీక్షించి భీతినొంది కొందఱు రాక్షసులు
 తమదొరయగు భేరుండునిచేతఁ జేరి యిట్లనిరి. 38

సీ. చండప్రతాపభేరుండ ! మహాస్వామి!
 విను మద్భుతంబుగ వీరుఁ డొకఁడు
 చతురంగబలముల జతఁ గూడి యున్నాఁడు
 కాలాగ్నిరుద్రులఁ బోలినాఁడు
 ఖ్యాతిగ నొకవేయిచెతులు గలవాఁడు
 ఘనరక్తచేలము ల్లట్టినాఁడు
 హరకిరీటకేయూరము ల్ధరియించి
 యెక్కువతేరుపై నెక్కినాఁడు

తే. మించుభానునిగతి వాఁడు మించినాఁడు
 వాఁడు భయదాంగుఁడగుచు నున్నాఁడు చూడ
 నంచుఁ జెప్పంగ భేరుండుఁ డప్పుడటకు
 రక్కసులతోడఁ జని కడురౌద్రమెసఁగ. 39

క. ఆచక్రరాజుఁ గనుఁగొని
 యాచోటికిఁ దాన రాజు ననుచున్ భేరుం
 డేచినకింకను జూచి ని
 శాచరుల న్తించి వల్కె శౌర్యోద్ధతుడై. 40

శా. ఓరక్షోవరులార చూచితరె ? వీఁ డుత్సాహము న్తించి న
 న్నారూఢాహవమందుఁ గెల్పుటకు నేఁ డాసన్నుడైవచ్చినాఁ

డీరాజం బరిమార్చి రావణునకే నిష్టంబు గావించి నా
భేరుండాఖ్యమహీతలంబునఁ గడుం బేర్కిం దగం జేసెదన్.

౪. అని యనేకవిధంబులఁ బ్రతాపోక్తులాడి తనబలంబులఁ జక్ర
రాజబలంబులపైఁ బురికొల్పె నప్పుడు చక్రరాజబలంబులు
రణభేరి మొరయించి యట్టహాసంబున నవ్వారల నట్టిట్టు
గదలనీక మిట్టిపడుచుఁ గొట్టవచ్చు భేరుండబలంబుపైఁ గవిసి
కరవాలాదిసాధనపాణులై నటకుచుఁ బొడుచుచు హుంక
రించుచు బింకంబులు వల్కుచు మీసలు నడద్రిప్పుచుఁ
బండ్లు గొఱకుచు నార్భటించుచుం గిలారిండుచు దక్షి
ణోత్తరసముద్రంబు లుప్పొంగి ఘోషించుచు వచ్చుభంగి
పోరుచుండఁ దొడలు మెడలు గరంబులు శిరంబులు నడు
ములు దెగినవారును, భయంకరంబుగ నేడ్చువారును,
మొరలిడువారును, నేలంబడి పొరలువారును, ప్రాణంబులు
వోలేక మిట్టిమిట్టిపడు మొండెంబులును గల్గి మోగచెట్ల
గుంపు పూచినతెఱంగుఁ దోచుచుండె. అప్పుడు రక్త
ప్రవాహంబు లేపాటం బాటె. నందుఁ దెగిపడిన కరంబులు
మీలును బదంబులు కర్కటంబులు పగిలిపడిన తలపుట్టెలు కమ
తంబులు చెదరిపడిన చర్మఖండంబులు భేకంబులు కూలిన
గజతురంగంబులు దీవులు భగ్నంబులై పడిన చామరంబులు
జలపక్షులు శ్వేతఛత్రంబులు డిండిరఖండంబులు తునిగిపడి
రక్తంబునం దేలుచున్న శిరోజంబులు శైవాలంబులుగాఁగ
నొప్పుచున్న రక్తప్రవాహంబును కాక గృధ్ర ఖగాదు లావ
రించి యున్నం జూచి యనేక భూత బేతాళ పిశాచంబులు
చక్రరాజుచేసిన సంతర్పణంబునకు రండు రండని యొండొరు

లను విలుచుచు బోయి తద్రణభూమి నీక్షించి సంతసించి
తమలోఁ దా మిట్లు చెప్పుకొనిరి. 42.

సీ. చక్రరాజేంద్రుఁ డిండ్డిక్కమంబున సమా
రాధన మొనరించె రండటంచుఁ
బిల్చుచుఁ గండలుం జ్రేవులు బాగుగ
భుజియించుచుండెడు భూతములును
బలుమాటు రక్తంబుఁ దలపుట్టెలను ముంచి
పూని పానమునేయు భూతములును
గడుపులు నిపురుచు గట్టునం ద్రేపుచుం
బొరలుచు లేచెడు భూతములును

తే. గలిగి రణభూమి యద్భుతం బలరుచుండ
నప్పు డావిష్ణుచక్రరా జనఘుఁ డెలమి
నొందె భేరుండు దుగిళించి యొప్పుమికిని
మఱల హతశేషులను గూడి మారుకొనఁగ. 43

వ. చక్రరాజేంద్రుండు కనుబొమలు ముల్లవడం గినిసి భేరుండుని
జూచి హుంకరించి యుద్ధంబునకు సమకట్టు మనఁగ నాభేరుం
డుండు వేయిపిడుగులు వడినట్ల బాహుస్థాలనం బొనర్చి
మించుటంజేసి తత్సమయంబున. 44

సీ. ఆకాశ మగలె దిగంతముల్ గ్రుంగెను
ఘనశైలములు గడగడ వడంకెఁ
దపనచంద్రులగతు ల్దప్పె ఘోరాకారు
లైనదైత్యులగుండె లదరసాగె
బ్రహ్మాండభాండంబు పగిలినగతి నుండె
విపరీతవాయువు ల్విసరసాగె

నప్పుడు చక్రమహారాజు పావకుఁ
 డనువానిఁ బుట్టించి యరులపైకిఁ
 తే. బంపెఁ దత్పావకుఁడు శత్రుబలముమీఁద
 నతిరయంబున సమ్మోహనాస్త్రమేసె
 నప్పుడు మేనులు మఱచుచు నసురవరులు
 తాము దమలోనఁ బోరాడి ధరణిఁ బడిరి.

45

తే. చక్రరా జావిధము చూచి జాలినొంది
 యిది యధర్మము గనుక నీ వీశరమును
 మించనీయక యుపసంహరించుమనిన
 పావకుఁడు దాని మరలించి పతిమ మెఱయ.

46

క. దనుజులపైఁ గ్లౌంచాంబక
 మును విడువఁగ నదియు వారిముక్కులు చెవులన్
 గొని తఱిగినఁ గోపము పెం
 పెనుగొన భేరుం డపుడు విభీకరవృత్తిన్.

47

సీ. పావకుం డనువానిపైఁ బడవచ్చిన
 నప్పావకుఁడు మారుతాస్త్రమేసె
 మూఁడు యోజనముల మొనయుదేహముతోడ
 నాభేరునిం గొని యద్భుతపడ
 వేంకటాద్రికిఁ జుట్టి వేడ్కమై మూఁడుమా
 రులఁ ద్రిప్పి కడభూమితలమునందుఁ
 బడవేసెఁ బెద్దగువ్వుడికాయ పడినట్ల
 రాక్షసుఁ డరిగెఁ జక్రంబు మించి
 తే. యరుల నందఱఁ ద్రుంచె నయ్యవసరమున
 సురవరేణ్యులు మిక్కిలి సొంపుమీరఁ

జక్రరాజుశిరంబునై సంతసమునఁ
బుష్పవృష్టియుఁ గురిసిరి పొగడి యనిరి.

48

తే. చక్రరాజేంద్ర నీ విష్ణు సకలరిపుల
సమయఁ జేసితి నవని సజ్జనులనెల్లఁ
గాచితేవి కృపచిత్తుడై గానఁ జక్ర
సంతసించెను జయుడని శాంతిఁబొంది.

49

వ. శ్రీ వేంకటేశ్వర సన్ని ధానంబున కరుగుమని చెప్పి యమరులు
చనిరంతఁ జక్రరాజు యుద్ధంబున మడిసిన చతురంగబలంబుల
నిజప్రభావంబునం గ్రమ్మట సజీవితలుంజేసి కరుణాకటాక్ష
వీక్షణామృత బిందు సందోహంబుల వారియందు నొలుక
చేసిన, వారును శాంతిఁబొంది పూర్వప్రకారంబునఁ జక్ర
రాజు ననువర్తించి కొలిచియుండి రప్పు డుత్తరదిగ్భాగంబు
నందు శ్రీ వేంకటాద్రికి వచ్చుభక్తులకు మార్గంబు లేర్పరించి
తన్మార్గంబులయందుఁ బుణ్యాత్మ లైనజనుల నిల్పి వారలం
గాపాడుటకు నం దొక్కని రాజుగఁజేసి యీశాన్యదిగ్భాగం
బునఁ జెదరియున్న చోరుల నిర్జించి యష్టదిక్కులయందు
నిష్కంఠకంబులఁ జేసి దేశంబుల శాంతిం బొందించి క్రమ్మట
సకలబలంబులతో వేంకటాద్రికి వచ్చి స్వస్వరూపంబున నంత
ర్విమానంబునం బ్రవేశించి శ్రీహరి దక్షిణకరంబున నిలిచి
యుండె నిట్లు దేశంబులు సురక్షితంబులైన వెన్నడి శ్రీస్వా
మికి మహాత్సవంబులు జరుగుచుండెనని చెప్పిన సూతుం
జూచి క్రమ్మట శౌనకాదు లిట్లనిరి.

50

సీ. శ్రీనివాసస్వామి చిత్రచారిత్రముల్
సలలితకర్ణరసాయనములు

గనుక మే మెంత విన్నను దృష్టిలేదు శ్రీ
 వేంకటేశ్వరుఁ డిట్లు వెలసి శేష
 గిరిమీఁదనుండి యేక్రియలందు నడిపించె
 నెవ్వరెవ్వరికి నేమేమి యొసఁగె
 దెలియఁగ కృతయుగత్రేతాయుగద్వాప
 రములయం దంతట క్రమముగాను
 తే. జెలఁగి వర్తించుచుండును గలియుగముల
 నేవిధంబులనుండు నా యీశ్వరుండు
 సల్పుచుండినచరితము ల్సమృతముగఁ
 దెలుపవే సూతసత్సూత ధీసమేత.

51

తరళవృత్తము.—

అని ముదంబున శౌనకాదిమహామునీశ్వరు లందఱున్
 వనజనేత్రుచరిత్రము ల్విను వాంఛతోడను బ్రశ్నచే
 సిన ముదంబున సూతుఁ డిట్లనె శ్రీరమేశుఁ దలంచుచున్
 వినుఁడు సంయములార చెప్పెద వేంకటేశువిఘోదముల్. 52

పంచచామరము.—

పరాపరస్వరూపుడైన పద్మనేత్రుఁ డాధ్యుడై
 యరాతివీరుల న్వధించి యద్భుతక్రమంబుగన్
 సురేంద్రమకానిముఖ్యులెల్లఁ జోద్యమంది చూడఁగన్
 ధరామరాదిభక్తులన్ ముదంబుమీఱఁ గాచుచున్. 53

ఉ. భూతలమందు నిల్చి పరిపూర్ణుఁడు తానగుచుండియున్ జన
 వ్రాతము చూడ శేషగిరివాసుఁ డనంగ జగంబులందు వి
 ఖ్యాతిని బొంది భక్తజను లందఱు గొల్వఁగ వారికెల్ల సం
 ప్రీతి వరంబు లిచ్చి కడు పేర్కొగ నుండె రమాసమేతుడై.

సీ. ఆవేంకటేశ్వరుఁ డరుదుగఁ గలియుగం
 బున ఘనమౌనముద్రను ధరించి
 యచట నరాచవిగ్రహంబుకై వడిగాను
 గర్త నేత్రములకుఁ గానవచ్చు
 భక్తులతోనైనఁ బ్రత్యక్షమున మాట
 లాడఁడు స్వప్నములందుఁ దగిన
 మాటలొప్పుగఁ జెప్పు మఱి యదేమనువేళ
 కవ్వలఁ జుణుఁగు మాయావి యగుచు

తే. మానవులకెల్లఁ దనయందు మరులుగలుగఁ
 జేసి వారలవిత్త మార్జించుకొఱకు
 వారి కొకభీతిఁ బుట్టించి వారిచేత
 రూక లొప్పించికొని వారి బ్రోచు నవల.

55

క. మోక్షము గోరుచు దేహఁ
 పేక్షను మది రోసి విడిచిపెట్టుచుఁ దనునే
 వీక్షించుభక్తజనులకు
 సాక్షాత్కారముగఁ జూపు సద్విగ్రహమున్.

56

సీ. వైకుంఠముననుండి వచ్చియున్న విమాన
 మెక్కువగా వారి కొక్కవేళ
 దగఁ జూపు నప్పు డంతర్ధాన మొందించు
 నానందనిలయంబునందు నిలిచి
 మొనసి యున్నటువలె జనులకుఁ గనుపించు
 నంతర్విమానంబునంద యుండు
 నావిమానము దేవతావళులకుఁ జూపు
 దీపించునరులకుఁ జూపకుండు

తే. పాసఁగ మనుజులచే బాహ్యపూజలందు
గుప్తముగ దేవపూజఁ గైకొనుచునుండు
పరులు తను జేరి కొరినవరము లిచ్చి
మహిమఁ దనరారఁ జూపును మాధవుండు.

57

ఆ. అల్పదానమైన నధికంబుగను జూచి
స్వల్పపూజకైన సంతసంచి
పుణ్యమోక్షములను బొందించు దాసుల
నెన్న వశమె వేంకటేశుమహిమ.

58

క. ఘనవేంకటగిరిమహిమన్
మనసారఁ దలంచునట్టి మానవులకు నె
మ్మనమునఁ గనిపించుచు దా
నెనసినదయతోడ వరము లిచ్చుచునుండున్.

59

శీ. అప్రాకృతుండు దానై ప్రాకృతునిరీతి
దేశప్రజలవెంటఁ దిరిగి తిరిగి
తనమీఁదమోహంబు జనియింపఁగాఁజేసి
ప్రేమఁ జూపుచు వారిఁ బిలిచి పిలిచి
నయభయంబులతోడ నాకొండ కిప్పుడు మీ
సొమ్ములు ముడుపులు దెమ్మటంచుఁ
బలుకుచు వారివెంబడి నంటి ముల్లెలు
దెప్పించుకొంచును ధీరుఁ డగుచు

తే. వారపుడు వచ్చి సకలోత్సవములు వేంక
టాద్రిమీఁదను జేయింతు రాధ్యులగుచు
నపుడు వారిని మెచ్చి భాగ్యంబు లిచ్చి
మఱలఁ బంచుచునుండు సమ్మదము నెపుడు.

60

తే. అట్టియుత్సవకాలంబులందు సకల
నిర్జరులు వచ్చి పుష్కరిణీజలమున
స్నానమును జేసి వేంకటేశ్వరుని నఖిల
పుష్పములఁ బూజనేతు రద్భుతము మీఱ.

61

ఆ. సొరిది భక్త్యభోజ్యచోష్యలేహ్యజలంబు
లర్పణంబు నేయ ననుము దాన
నారగించు నెవరి కైనను గనుపింప
నియ్యఁ డాక్రమంబు నీశ్వరుండు.

62

తే. మానితం బగుమాయావిమానమందుఁ
దాను నిజరూపమున నుండి ధరను గృతక
కాంచనానందనిలయము దంచితముగ
ఘనశిలావిగ్రహమురీతిఁ గానుపించు.

63

సీ. స్వల్పదానమునకు సంతృప్తుడై వారి
కాయురారోగ్యభాగ్యాదివివిధ
వరముల నిచ్చుచు వారల రక్షించు
నతిసీచజాతివారైనఁ గాని
భక్తితో శరణని పర్వతంబును జూచి
నిలిచి మ్రొక్కినను మన్నించి బ్రోచు
కర్తాధికారులు గాని యోషిజ్ఞున
శూద్రులకును భక్తి సుస్థిరముగ

తే. వేంకటేశునిచరణారవిందయుగళ
మందు విస్తారముగఁ బట్టు నందువలన
మూఢభక్తులు గలియుగమున విశేష
కరుణ నేలుచునుండు వేంకటవిభుండు.

64

వ. కృతత్రేతాద్వాపరంబులయందుఁ బెక్కువేలయేండ్లు తపం
 బులు చేసిన హరి ప్రసన్నుం డగుట దుర్లభంబు. కలియుగం
 బున ముహూర్తమాత్రంబు నిశ్చలుండై ధ్యానించినం
 బ్రసన్నుం డగుచుండు. కాబట్టి కలియుగంబున శ్రీవేంక
 టేశుని నేవించు టుత్తమం బని ద్వీపాంతరముల నుండు
 వారును, సకలదేశవాసులును, వేంకటేశుని తుల్యుం డగు
 దేవుండు లేడనియుఁ బుష్కరిణినిభం బగుతీర్థంబును లే
 దనియు నిది సత్యం బనియు మఱియుఁ గృతయుగాది
 మూఁడుయుగంబులయందు వేంకటాద్రి కనకమయంబుగ
 నుండి కలియుగంబున శిలామయంబుగ జనులకుఁ గన్పట్టు
 చుండు. తద్గిరియందు వసించియున్న శ్రీనివాసస్వామి లీలా
 వినోదవిహారంబు లనంతంబులై యుండుం గావున మీకు
 సంక్షేపంబుగ నుడివితి నట్టి వేంకటాద్రియందు నిల్చి
 యాచార్యసమాశ్రయణంబుగల్గి విష్ణుభక్తులగు వైష్ణవులం
 జూచి వైమానికులు సంతసించుచుండుదు రన్యమతావలంబ
 జను లైనను వేంకటేశునియందు భక్తిసల్పుచు నుండుదు
 రందు వారును గృతార్థు లగుదురు. కలియుగమునందు జను
 లతిశయవిత్తార్జనపరులై యనేకదుర్గుణంబుల నాశ్రయింతురు
 గాని హరిని సుస్థిరచిత్తులై ధ్యానింపజాలరు. ధ్యానించి
 రేని యయ్యాశ్వరుండు ముక్తిధనం బిచ్చువాడు. సకల
 పాపనస్థానంబులకు మించినస్థానంబు వేంకటాద్రి యనిన
 సూతుంజూచి శౌనకాదు లత్యద్భుతంబంది యిట్లనిరి. 65

❧ వైష్ణవధర్మము. ౧ ❧

ఉ. ఖ్యాతిగ శ్రీనివాసుఁ డతఁగౌరవమొప్పఁగ వేంకటాద్రివై
భూతలవాసులం గృహను బ్రోచినసత్కథ వింటి మిందుచే
మాతపము ల్ఫలించినవి మంచిది వైష్ణవధర్మ మెట్టిదో
సూత తదీయధర్మములఁ జొప్పడఁ జెప్పుమొకింత యింపుగన్.

మ. అనినన్ సూతుఁడు సంతసించి మునివర్యభిన్నిలోకించి యి
ట్లనియెన్ ధాత్రిని శుభ్రఘోణిఘనదంష్ట్రాగ్రంబుతో నెత్తితె
చ్చినమీఁదన్ ధరణీసమేతుఁడగుచున్ శేషాద్రియం దుండఁ
గా, నొనరం దత్కిటి చూచి భూమి యపు డత్యుత్సాహ
ముప్పొంగఁగన్.

67

తే. ఇట్టులనియెను గిటిరూప యీశ్వరేశ
నిర్మలము లైనవైష్ణవధర్మములను
జెప్పుమని వేడ భూమి నీక్షించి యజ్ఞ
పోత్ర యిట్లని పల్కె సంపూర్ణదయను.

68

నీ. వైష్ణవధర్మము ల్వరుసగ నన్నియుఁ
జెప్పవే యిపుడు సంతేపముగను
దయ ననఁగాఁ జెప్పెదను సంతసంబుగ
వైష్ణవాచారము ల్వసుధయందు
విశ్వాసహృదయులై వినినవారికిఁ బర
గతులు సిద్ధించు నిక్కంబుగాను
గురుఁడె ధర్మంబు సద్గురువే పరమగతి
గురుఁ డాత్మ యని నమ్మికొనినపారి

తే. భూరిదురితము నశియించి పోవు గనుక
యేవిధంబున గురుమర్త మెఱిగి భక్తి

సలుపఁగాఁ దగువారు వైష్ణవులటంచుఁ
జెప్పఁ దగియుండు లోకప్రసిద్ధిగాను.

69

తే. ఎన్ని పాపము లొనరించి యున్నఁగాని
సద్గురుని జేరి శరణన్న సమయమునన
భూరిదురితము నశియించి పోవు గురుని
శిష్యుడై పాప మావలఁ జేయరాదు.

70

వ. అదెట్లనిన గురుకటాక్షంబు లేనియప్పుడు తెలియక చేసిన
పాపపుంజంబును గురువరేణ్యుండు సమయింప నేర్చు నాచా
ర్యానుగ్రహంబు గల్గినవెనుక తెలిసి చేసినపాపంబు గురుండు
శమింపలేడు గావునఁ దత్పాపంబు గురుని బొందునని తెలిసి
బుద్ధిమంతు లైనవారు పాపభీతి గలవారై యుండవలయు
నవ్విష్ణుండ గురుండనినిర్ణయించుకొనవలయు, మనుజమాత్రుం
డని గురుని నెంచిరేని యుత్తమగతి సిద్ధింపనేరదు, సంసార
సముద్రంబునంబడి మునింగి పోవుచున్న సమయంబున నుత్తమ
శాస్త్రధర్మం బను హస్తంబునఁ బట్టి వారి లేవనెత్తి మోక్ష
తీరంబున నిలిపి యుపకారం బొనర్చినగురువర్యునకుఁ దాను
బాపంబు నేయకుండుటయుఁ బ్రత్యుపకారం బగుచుండు
నాచార్యులెట్టివా రనినఁ జెప్పెద విను మని వరాహస్వామి
భూదేవి నీక్షించి యిట్లనియె.

71

1. న్యాయమార్గమునంద నడువడి గలవార
లెలమి ధర్మ మధర్మ మెఱుఁగువారు.
పుణ్యసత్కర్మ తపోనిష్ఠు లగువార
లతిశాంతహృదయు లైనట్టివారు.

మదియం దహంకార మమకార దంభద
 రాపిదుగ్గణముల నడచువారు
 ప్రారబ్ధకలితాఘఘోరసంసారదా
 వానలకీలల కలుకువారు

తే. అవని నిండాస్తుతులకు మానావమాన
 ములకుఁ దగ్గక హెచ్చక భూతదయయు
 ముఖ్యగుణము సుహృద్భావమును బరోప
 కారమును గల్గు గురువుల ఘనులటండ్రు.

72

సీ. అట్టియాచార్యుల కనుగుణు లగుశిష్యు
 లెట్టివా రనిన నీ వింక వినుము
 విశ్వాసమును భక్తి వినయంబు శాంతియుఁ
 గమనీయగుణములు గలుగువారు
 సకలమంత్రాంతరసాధనాంతరముల
 యందుఁ బరాజ్ఞులు లైనవారు
 సకలభారంబు లాచార్యులపాదంబు
 లం దుంచి నిశ్చలు లైనవారు

తే. అనిశమును బాపభీతు లైనట్టివారు
 గురువరేణ్యుని హరి యనుకొనినవారు
 మాయ విడనాడి సేవను జేయువారు
 ధాత్రి సచ్చిష్యులని చెప్పఁదగినవారు.

73

వ. ఎవ్వరేని ముముక్షువు లైనవారికి జ్ఞానం బనుసంసారబీజంబు
 నశింపవలె నయ్యది నశించినను నహంకార మమకారంబులు
 విడువవు. విడిచినను దేహాభిమానంబు వదలదు. వదలినను
 స్వస్వరూపజ్ఞానంబు పుట్టదు. పుట్టిన నైశ్వర్యభోగాపేక్ష

మానదు. మానిన నర్థకామ్యాదిరాగద్వేషాదులు వీడవు.
 వీడినను బారతంత్ర్య ప్రకారంబు గలుగనేరదు. కలిగినను
 శ్రీవైష్ణవత్వంబు చేకూరదు. చేకూరినను సాత్త్వికపరి
 గ్రహుండు కాడు. అయినను భాగవతపరిగ్రహుండు కానే
 రడు. అట్లయిన ననన్యార్థప్రయోజకుడు కాడు. అయిన
 ననన్యార్థ శేషభూతుడు గానేరడు. అయిన ననన్యార్థ
 శరణుండు కాజాలడు. అయిన నధికారపురుండు గాడు.
 అయిన నష్టాక్షరి కధికారి యగును.

74

అట్టి సచ్చిష్యుల కాచార్యు లుపదేశ
 మిచ్చి రక్షించుట యెట్లు లనిన
 శ్రీవైష్ణవాచారచిహ్ని నుసరణంబు
 గా నుపదేశించి కరుణఁ బెంచి
 యష్టాక్షరీమంత్ర మతిశయం బంతక
 న్నను మంత్ర మెందు లేదనుచుఁ జెప్పి
 నారాయణుఁడె మహోన్నతుఁ డతనికి మించి
 నట్టిదేవుండు లేఁ డంచుఁ బలికి

తే. పట్టుగా ద్వయచరమప్రసృత్తి భక్తి
 నిష్ఠలను జెప్పి హరిని ధ్యానించువిధము
 చెప్పి యొప్పుభరన్యాసచిత్సుఖంబు
 నందుఁ బొందింతు రాచార్యు లైనవారు.

75

సీ. చక్కఁగ నాచార్యసంశ్రయణం బైన
 వెనుక గామాదుల విడిచిపెట్టి
 తలపున నెపు డహంతామమతలు లేక
 విజనస్థ లములందు విమలు లగుచు

- మితభోజనంబును మితసుఖస్థియు మిత
సంభాషణంబు లాచార్యభక్తి
యతిశాంతము పరిగ్రహంబు నారాయణ
విగ్రహధ్యానవివేకగుణము
- తే. లభ్యసింపంగ మానసం బమల మగుచు
నిలుచు హరియంద మది యిట్లు సలిచెనేని
యున్నతం బగువిష్ణుసాయుజ్యపదవి
నొందుదురు వైష్ణవశ్రేష్ఠు లుర్వియందు.
- తే. వేంకటేశుడ నగునాకు వేడ్కమీఱ
వివిధపరిచర్య లొనరించి విశ్వసించి
చెలగి యాచార్యశుశ్రూష చేయునట్టి
నిర్మలశ్రద్ధ వైష్ణవధర్మ మవని.
- సీ. వరగురువులఁ గన్న వస్త్రభూషణములఁ
బ్రీతి రెట్టింప నర్పించువారు
ఆసక్తితోఁ దదీయారాధనంబులు
నంచితంబుగ నడిపించువారు
దేశికశ్రీపాదతీర్థప్రసాదముల్
భక్తి గ్రహించి మేల్బడయువారు
పట్టెన శేషత్వపారతంత్ర్యంబు జీ
వాత్మధర్మము లని యలరువారు
- తే. తగనితామసరాజసద్వయము నడచి
యొనర సాత్వికనిష్ఠలై యుండువారు
శాంతియును భూతదయయును సత్యవాక్య
ములను గలవారు వైష్ణవు ల్కొనసి చూడ.

వ. అనిన విని భూదేవి వైష్ణవధర్మంబునకు సంతసించి జ్ఞానభక్తి
వైరాగ్యంబులు గలవారు కర్తంబులం గ్రమంబున నాచరింప
వలయు ననిన వరాహస్వామి యిట్లనియె. 79

సీ. భాసురవిజ్ఞాన భక్తి వైరాగ్యము
ల్లలిగినవారును గర్తములను
విడువఁగాఁ దగ దది వేదోక్తమార్గంబు
గాన సల్పం దగు కర్తములను
స్నానసంధ్యాదులు సవనము ల్నిజశక్తిఁ
గొలఁది సల్పం దగు గోర్కె విడచి
హరి కర్పితం బని యాచరించినయపు
సంతుష్టఁ డగునది సత్ఫలంబు

తే. గనుక విప్రులు వేదమార్గక్రమమున
జన్మములు చేసిరేని యీశ్వరుఁడు మెచ్చి
యిష్టఫలముల నవ్వారి కిచ్చుచుండు
నందు జన్నాలు సేయుదు రార్యులెల్ల. 80

వ. ఇవిధంబున నిష్ఠామసత్కర్తంబు నాచరింపవలయు మదాజ్ఞో
ల్లంఘనంబు నేసినవారు దోషయుక్తు లగుదురు గావున
సద్బ్రాహ్మణులు యజనాదిషట్కర్తంబు నాచరింపుదు రందుఁ
గొందఱు బ్రహ్మచర్యాదిధర్మంబు లాచరించి తత్వజ్ఞులై
సన్యసించి కర్తముక్తులై ప్రణవోచ్ఛారణంబు సేయుచు
సన్యాసవిధిఁ గొన్నియబ్దంబు లాచరించి పూర్ణజ్ఞానోదయం
బైనపిదప విధియుతంబుగ దండకమండలువులు విడిచి యవ
ధూతాశ్రమంబు నంగీకరించి శీతోష్ణసుఖదుఃఖాది ద్వంద్వా
తీతుఁడై సచ్చిదానంద నిత్యపరిపూర్ణబ్రహ్మనుసంధానంబు

నేనుచండవలయు నట్లు చేసినవారు బ్రహ్మసాయుజ్యంబు
నొందుదురని చెప్పి వరాహస్వామి వెండియు నిట్లనియె. 81

— జీవబ్రహ్మప్రశంస. ౧ —

సీ. వెలది బ్రహ్మము రెండువిధములై యుండుఁ బ
రాపరము లనంగఁ బ్రబలునందుఁ
బర మక్షరంబును బరమేక్షరం బీక్ష
రంబు జీవుం డక్షరంబు విమల
కూటస్థుఁ డనఁబడు పాటింపఁ బరమాత్ముఁ
డాతఁడ పరమేశుఁ డతఁడ గురువు
పురుషోత్తముఁడు సర్వపూర్ణుఁ డాబ్రహ్మశ
జుం డనఁదగిన జీవుండవిద్య

తే. అట్టిపరిమిత లేనిదేహంబునందుఁ

జొచ్చి వెడలుచుఁ గడుమోహశోకవార్ధు
లందు మునుఁగుచుఁ దేలుచు నహము పెంచి
భూరికర్తంబు లొనరించి పుట్టు గిట్టు. 82

వ. కాబట్టి యట్టిజీవుం డవిద్యోపాధిచేత భిన్నుండగు ననేక
దేహంబు లెత్తుచుండు నందుఁ గొన్ని దేహంబులయందుండి
యెక్కుడు పాపకర్తంబులు చేసి యధోగతి నొందుచు
నిష్కామపుణ్యకర్తంబులు చేసి యూర్ధ్వగతిఁ బొందుచుఁ
బుణ్యపాపమిశ్రకర్తంబులు చేసి సుఖదుఃఖంబు లనుభవిం
చుచు మర్త్యలోకంబునఁ బుట్టుచు గిట్టుచు నుండు నందుఁ
గొందఱు కామభోగసక్తులై యుందురు మఱియును. 83

ఉ. కామముచేఁ గ్రతుప్రముఖకర్తము లొప్పగ నాచరించి సు
త్రామపురాదిలోకములఁ దక్కగచేరి సుఖంబులొంది యం

దేమటి యున్న పుణ్యతతు లెప్పుడు నాశము నొందునప్పుడే
భూమినిబుట్టి క్రమ్మటను బోవుచు వచ్చుచునుందు రెప్పుడున్.

౪. అందుఁ గొందఱు యోగాభ్యాసనిష్ఠులై సత్పదంబు నొందు
దురు గావున. 85

శ్రీ. ఘనతరము లైనయోగప్రకారములను
దేవ! సత్కృపతో నాకుఁ దెల్పవలయు
ననుచుఁ బ్రార్థింప ముదమంది యవ్వరాహ
దేవుఁ డిట్లనె నాభూమిదేవి కపుడు. 86

౫. యోగమార్గక్రమం బెట్లనిన గురూపదేశక్రమంబుగా యమ
నియ మాసన ప్రాణాయామ ప్రత్యాహార ధ్యానధారణ
సమాధులనియెడి యష్టాంగయోగంబు లభ్యసింపవలయు
నందు యమం బెట్టిదనిన. 87

❧ అష్టాంగయోగంబులు. ❧

సీ. జగతి నహింసయ సత్య మస్తేయంబు
బ్రహ్మచర్యం బార్జనంబు ఊమయు
నతిశయధృతిమితాహారముల్ శౌచంబు
నీపది యమముల నెట్టులనిన
సకలజీవులకుఁ గ్లेशంబు పుట్టింపకు
న్నట్టిచంద మహింస యనఁగఁ బరఁగు
నవని నందఱ కిష్టుఁడై దబ్బరాడకు
న్నట్టిచందము సత్యమన్న ధనము
శ్రీ. కోరి మాయలఁ బన్ని గైకొనఁదలంప
కుండు టస్తేయ మనఁబడు నొరులసతుల

మాతృభావంబుగాఁ జూచుమతము బ్రహ్మ
చర్యమన నొప్పుచుండఁ నోసరసిజాక్షి.

88

తే. సారదయభూతమైత్రీయాష్టన మనంగ
నకుటిలత్వమగున్ తమయనంగ నోర్పు
ధృతియనంగ ధైర్యమనదగు మితపుభుక్తి
యనంగ మితభోజనము శౌచమనంగశుద్ధి.

89

వ. యమం బిష్పదివిధంబులం జెప్పందగు నింక నియమంబు లెవ్వి
యనిన యోగశాస్త్రరతియు సత్పాత్రదానంబును సంతో
షంబును లజ్జయు వ్రతంబును మతియు నాస్తిక్యంబును
నీశ్వరార్చనంబును దపంబును జపంబు నననొప్పు నీదశవిధంబు
లైన నియమంబులయందు వాదాస్పదశాస్త్రంబు లుదక
పోషణార్థంబని నిరసించి మోక్షప్రదశాస్త్రంబు లభ్యసించుట
యోగశాస్త్రరతి యగుఁ దనకుఁ బ్రాప్తంబైన ధనంబు గురు
ద్విజార్థులకు సమర్పించుట పాత్రదానం బగు. లాభాలాభ
శుభాశుభ సంయోగవియోగ మానావమాన స్తుతినిందా
దుల మోదభేదంబులు లేకయుండుట సంతోషం బనందగు.
సుజనసాంగత్యంబువలనఁ దనదుర్గణంబులఁ దాఁ దలచి
తన్నుఁ దా నిందించుకొని దుర్గణంబుల మాని సుగుణంబు
లభ్యసించుట లజ్జయగు. దానసుకల్పించినేయు మోక్షసాధ
నంబు విడువక యాచరించుట వ్రతంబనదగు. తాఁ జేయు
యోగంబునకు రోగదారిద్ర్యసంశయశాస్త్రవాద రసవాద
దుష్టస్త్రేహాది విఘ్నంబులు వచ్చినను జలింపకుండుట బుద్ధి
యగు. మతభేదపురాణేతిహాసాది సద్గ్రంథంబులను శ్రద్ధం
గని సారార్థగ్రహణంబుసేయుట యాస్తిక్యంబగు. నతితేజో

మయంబైన యీశ్వరరూపంబును గురుముఖంబుగ నెఱిగి
హృత్కమలమునందు మనంబున ధ్యానించి పూజించుట
యీశ్వరార్చనంబగు. గురువాక్యంబు సత్యంబుగనమ్మి చెప్పిన
నియమంబు తప్పక కట్టంబున కొరపింపుడ తపంబగు. జప్తా
జప్తంబులయందుఁ దనకు గురుండుపదేశించిన మంత్రంబు
నిశ్చలుండై విడుచక జపించుట జపంబగు. నీవదియు నియ
మంబులగు నిష్ఠియమనియమంబు లిరువదియు నంతశ్శుద్ధి
ప్రదంబులగుం గాపున వీనినభ్యసించి యంతశ్శుద్ధి నొంది
కీటాదిజంతువులు మెదలకుండునట్టి విజనస్థలంబునందుఁ
జేలాజిన కుశోత్తరంబుగ నాసనసుఖంబు నిర్మించి యందు
నాసనంబుల నభ్యాసంబు నేయవలయు నన్విధం బెట్లనిన. 90

శ్రీ పద్మాక్షి విను మేను పదినాల్గులక్షలై
నష్టత్రయీయాసనములం దతిశయములు
నీలమై నెనుబదినాలు గాసనములం
దధికంబు లష్టాదశాసనంబు
లటువంటి యష్టాదశాసనంబులలోన
నతిశయించినవి సిద్ధాసనంబు
భద్రాసనంబును బద్ధాసనంబును
సింహాసనంబని చెప్పెదగిన

తే. నాలుగాసనములయందుఁ జాలమేటి
యనఁగ నొప్పుచునుండు సిద్ధాసనంబు
పొలతి యష్టాదశాసనంబులవిధములు
వినుము వేర్వేరుఁ జెప్పెద విశదముగను.

వ. స్వస్తికాసన, గోముఖాసన, వీరాసన, కూర్మాసన, కుక్కుటాసన,
 నోత్తాన కూర్మాసన, ధనురాసన, మత్స్యేంద్రాసన, పశ్చిమస్థా
 నాసన, మయూరాసన, సిద్ధాసన, మతాంతరసిద్ధాసన, భద్రా
 సన, పద్మాసన, మతాంతరపద్మాసన, బద్ధపద్మాసన, సింహాసన,
 శవాసనంబు లనునీయష్టాదశాసనంబులందు స్వస్తికాసనం
 బెట్లనగ. 92

తే. తరుణి విను జానుజంఘికాంతరములందుఁ
 బదము లొడికిలిగా నుంచి పదిలపఱచి
 యున్న నది స్వస్తికాసనం బొప్పు గోము
 ఖాసనం బెటులన్న పద్మాక్షి వినుము. 93

వ. ఎడమకాలిమడమ కుడివీపుప్రక్క కుడికాలిమడమ నెడమ
 వీపుప్రక్కగ మోకాటిమీద మోకాలు కదియనుంచి
 కూర్చున్న గోముఖాసనం బనంబడు. నొకపాదము తొడ
 గ్రింద నొకపాదముతొడ మీద నునిచి కూర్చున్న నదివీరా
 సనం బనంబడు. నాథారమునకు నుభయపార్శ్వంబుల రెండు
 కాళ్లమడమలు కదియ హత్తించి చక్కగఁ గూర్చుండ నది
 కూర్మాసనంబగు. పద్మాసనంబుగ మోకాళ్ల మెడలసందులఁ
 జేతులదూర్చి హస్తముల నేలనూని పద్మాసనంబు వైకెగసి
 నట్లుండుట కుక్కుటాసనంబగు. నిట్లు కుక్కుటాసనస్థుడై
 యుండి రెండుచేతులును మెడను పట్టుకొని కూర్తమువలె
 వెలికిలఁబడియున్న నది కూర్మాసనంబగు. పాదాంగుష్ఠంబుల
 రెంటిని రెండుచేతుల ధనురాకృతిగ వీపువెనుకగఁ జెవులకు
 సరిగఁ బెట్టియుండుట ధనురాసనంబగు. నెడమతొడ
 మొదటికుడిపాదము వట్టుకుని పెడమఱులఁబడియున్న, దీని

వలన జతరాగ్ని ప్రకాశించి కుక్షిరోగము నశించును. అభ్యాసమువలనఁ గుండలిని మేలుకొల్పును బురుషునకు దండస్థిరత్వంబు కల్గు నిదియ మత్సేన్ద్రాసనం బనంబడును. భూమినానునట్టుగ రెండుకాళ్లుఁ జక్కఁగ సాచి నడుము వంచి మోఁకాళ్లమీఁద లలాటముంచి రెండుచేతులుసాచి రెండు కాళ్లవేళ్లు రెండుచేతులం బట్టియున్న దీనివలన వాయువు పశ్చిమమార్గముగ నడుచును. జతరాగ్ని పుట్టి కడుపుపలుచనై రోగములునశించును, ఇదియపశ్చిమతాణువాసనంబగు. హస్తములురెండు నేలఁ బూని, మోచేతులు రెండు నాభికిరు ప్రక్కల నుంచి ముఖము పైకెత్తి రెండుకాళ్లు సాచి నెమలితోఁక పైకెత్తికొనినట్లున్న దీనివలన గుల్తాదిరోగములు నశించి జతరాగ్ని ప్రకాశించి విషమునైన జీర్ణమునేయునది. యిదియ మయూరాసనంబగు. నెడమకాలిమడమ మూలాధారమునందును, కుడికాలిమడమ లింగస్థానంబునందుంచి యేకాగ్రచిత్తముగ శీర్షగ్రీవభుజంబులఁ జక్కఁగ నునిచి నడుమునిక్కించి భ్రూమధ్యావలోకనంబు నేయుచున్న, దీనివలన మోక్షద్వారకవాటభేదనంబగు నిదియ సిద్ధాసనంబగు. లింగాసనోపరి యెడమమడమనునిచి దానిమీఁదఁ గుడిమడమ నునిచిన నిదియ మతాంతర సిద్ధాసనంబగు. నిదియ వజ్రాసనంబు, నిదియ ముక్తాసనంబు, నిదియ గుప్తాసనంబగు. మడమలురెండు నండాధగిప్రదేశలింగపార్శ్వంబులనుండి రెండు పార్శ్వములు రెండుచేతులంబట్టి కదలకుండిన దీనివలన విషములు సకలరోగములు హరించును, నిధియభద్రాసనం బిదియ గోరక్షాసనంబునగు. నెడమతోడమీఁదనున్న కుడిపాదము

కుడితొడమీఁద నెడమపాదము నునిచి వీపుగుండ కుడిచేత
 నెడమతొడమీఁదనున్న కుడిపాదము బొటనవ్రేలింబట్టి
 యట్లన వీపుగుండ నెడమచేతఁ గుడితొడమీఁదనున్న
 నెడమపాదము బొటనవ్రేలింబట్టి హృదయమునందుఁ జుబు
 కంబు నునిచి నాసికాగ్రంబుచూచుచున్న దీనివలన వ్యాధులు
 నశించు నిదియ పద్మాసనంబగు. నెడమతొడనడుమ కుడి
 పాదము వెలికలనునిచి కుడితొడనడుమ నెడమపాదము వెలి
 కల నునిచి హస్తములురెండును రెండుతొడలమీఁద వెలిక
 లగ నునిచి నాసాగ్రమునందు లక్ష్యంబుంచి దంతమూలమున
 నాలుక హత్తించి వక్షమునందుఁ జుబుకంబు నుంచి మెల్లన
 వాయువు నిల్పియున్న, దీనివలన సర్వరోగంబులు నశించు
 నిది మతాంతరపద్మాసనం, బిదియముక్తపద్మాసనంబగు. హస్త
 ములు రెండు హత్తించి చిత్తమునందు ధ్యానంబుసేయుచు
 నపానవాయువు సూర్యముఖముగ నడువఁగఁ గుండలిశక్తి
 యుక్తమై నిల్పిన ప్రాణవాయువును విశువఁగ నతిశయంబగు
 జ్ఞానబోధకల్గును, దీనివలన నాడిద్వారములయందు వాయువు
 నిల్చును, ఈవిధమునన మరణమునొందిన ముక్తులగుదు రిది
 బద్ధపద్మాసనంబగు. లింగాండోభయపార్శ్వములయందు నెడ
 మకాలిమడమ దక్షిణపార్శ్వము కుడికాలిమడమ నెడమపా
 ర్శ్వంబున నునిచి చేతులురెండు మోకాళ్లుమీఁదుగ సాచి
 వికసింపఁబడినవ్రేళ్లుగ నునిచియున్న, దీనివలన మూలోఁద్యా
 .ణజాలంధరబంధత్రయానుసంధానంబుకలుగు నిది శ్రేష్ఠమైన
 సింహాసనంబగు. భూమియందు శవమువలె వెలికలుగఁ
 గాళ్లురెండు బొటనవ్రేళ్లు సరిగఁగూర్చుండినయట్లుగ సాచు

కొని హస్తములు రెండు వక్షంబునందుఁ గదియ నుంచి పండుకొనియున్న, దీనివలన సమస్తాసనములు వేసియున్న బడలికలు తీటు నిది చిత్తవిశ్రాంతి సాధనమైయుండు, నిది శవాసనంబగు. క్రమంబుగ నాసనాభ్యాసంబులు చేసిన నాడులు వశీకృతంబులై దేహంబునకు జవలఘుత్వంబులు గల్గి సర్వరోగహరంబగు. గావున దీనిసాధించిన యనంతరంబు ప్రాణాయామంబు నేయవలయు, నదెట్లున్న వినుము.

“ప్రాణవాయువు నుద్దేశించి చంద్రనాడివలన హరించి యథా శక్తిగ నిల్పి తిరుగ సూర్యనాడిచేత మెల్లఁగ నుదరము పూరించి శాస్త్రప్రకారంబుగఁ గుంభకంబును ధరించి మఱలఁ జంద్రనాడిచేత విడువవలెను. బాగుగ నేమార్గంబున విడుచునో యామార్గంబునఁ బూరించి ధరింపవలెను. మొదటి మార్గముకంటె రెండవమార్గమున త్వరపడక మెల్లఁగ విడువ వలయును. మఱియు నిడయందుఁ బూరించి కుంభించి పింగళ నాడిని విడచి మఱలఁ బింగళనాడిని పూరించి కుంభించి యిడయందు విడువవలయును. సూర్యచంద్రనాడు లీక్రమంబుగఁ జేసి వాయువెంతయు క్తమో యంతనిలుపవలయు. నీక్రమంబునఁజేయు రేచకపూరక కుంభక త్రయంబు నొక్కప్రాణాయామంబగు. నుదయమధ్యాహ్న సాయంకాలార్ధరాత్రంబులఁ గాలంబున కిరువైచొప్పునఁ గుంభకంబులు మెల్ల మెల్లఁగ నెనుబదిగ, నొకదిన మభ్యసింపవలెను. ప్రాణనిరోధ మగుచుండఁ జెమటపుట్టినట్టయ్య నేని కనిష్ఠంబగు, వడఁకుఁ బుట్టినట్టాయె నేని మధ్యమంబగు, మాటిమాటికిఁ బద్మాసనం బెగసినట్టాయెనా యుత్తమంబగు, నిష్ఠియభ్యాసమునఁ బుట్టిన

చెమట మర్దనంబు సేయఁగఁ దనువునకు దృఢత్వలఘుత్వః
బులు పుట్టును. మఱి యీ ప్రాణాయామముచేత మూఁడు
నెలలు మీఁదట నాడిశుద్ధి గల్గును. నిదియ ప్రాణాయామ
బగు నింకఁ బ్రత్యాహారంబెట్లున్నను. 94

సీ. శ్రీగురుబోధ విశేషతగలబుద్ధి
చే మానసమును సుస్థిరముచేసి
యామదియం దింద్రియవ్యాప్తు లడఁగింప
నందొప్పుగానిల్చు ననిలగతులు
కమఠ మంగములను గదలనీయక కుక్షి
యందు డాచినరీతి నఖిలవిషయ
కరణానిలములఁ జక్కఁగఁబట్టి నిల్పఁగ
నదియ ప్రత్యాహార మనఁగఁబరగు

తే. దాన దేహంబు సుస్థిర తత్త్వంబు నొందు
దీపితంబుగ నేకాగ్రదృష్టి నిలుచు
దీని సాధించి యటమీఁద ధ్యానయోగ
మెలమి సాధింపవలె నది యెట్టులనిన. 95

తే. రోష దుర్భావవైకల్య దోషములను
కపటవచనంబులను విడి గర్వమడఁచి
సద్గురూ క్తులు వించును శాంతుఁ డగుచు
నెపుడు కరువలినూని సర్వేంద్రియముల. 96

చ. అపురుషసంహరించి గురుఁడానతియిచ్చిన లక్ష్యముద్ర లం
దుపముగ మానసంబునిడె యొండొకచింతను లేక చిత్తముం
జపలతఁ బొందనియ్యక నుషద్వసజంబులనూని లోనఁ దా
నెపుడు చలింపకున్న మదికింపొనరించెడి ధ్యానయోగియై.

౪. ఇది ధ్యానయోగంబు నిత ధారణాయోగంబులఁ జెప్పెద
నెట్లనినఁ, జరణాదిజానుపర్యంతంబు పృథ్వితత్వంబగు. తదధి
దైవతం బైన బ్రహ్మను లకారయుక్తంబైన వాయుధారణా
భ్యాసంబున ధ్యానింపఁ బృథ్విజయంబు గల్గు, జాన్వాదినాభి
పర్యంతంబు జలతత్వంబగు. తదధిదై వతంబైన విష్ణుని వకార
యుక్తంబైన వాయుధారణాభ్యాసంబున ధాన్యింప సలిల
జయంబుగల్గు, నాభ్యాదికంతపర్యంతం బగ్ని తత్వంబగు. తదధి
దైవతం బైనరుద్రుని రవర్ణయుక్తంబైన వాయుధారణా
భ్యాసంబున ధ్యానింప నగ్ని జయంబుగల్గు, కంఠాదిభ్రూమధ్య
పర్యంతంబు వాయుతత్వంబగుతదధిదై వతంబైన మాహేశ్వ
రుని యకారయుక్తంబైన వాయుధారణాభ్యాసంబున
ధ్యానింపఁ బవనజయంబు గల్గు, భ్రూమధ్యాది బ్రహ్మరంధ్ర
పర్యంతం బాకాశతత్వంబగు. తదధిదై వతంబైన బిందుమయ
గగనశరీరుండైన సదాశివుని యకారయుక్తంబైనఁ బ్రాణా
నిలధారణాన్యాసంబున ధ్యానింపఁ దన్తయత్వంబును గగన
జయంబును గలుగు నిట్లు ధారుణియు, పారుణియు,
నాగ్నియు, మారుతవ్యోమంబులుపంచధారణాధ్యానాభ్యా
సంబునఁ బంచభూతజయంబు గల్గు నివ్వధంబున. 98.

తే. ధ్యానమభ్యాస మొనరింపఁ దలఁగకపుడు
మానసము నిల్చు మదినూని మతియు నిల్చు
బుద్ధి నిల్చిన నానందపూర్తి గలుగు
నదియధారుణయంద్రు యోగాధ్యు లవని. 99

౪. ఇది ధారణయోగంబు నిత సమాధి యెట్లనిన, నాసనజయం
బునం గుంభకసిద్ధిచేత నిర్మలంబైనజ్ఞానభాను ప్ర కాశంబుచేత.

మాయాంధకారంబు నడంచి ప్రకాశించుమానసంబు నాత్మా
కాశంబునందుఁ గూర్చి తన్మయత్వంబునొంది శాంతవర్తనను
దైన సుయోగవియోగ సుఖదుఃఖంబుల మఱున బ్రహ్మపద
ప్రాప్తభావనిశ్చలానందభరితంబైన స్వానుభవబోధయ సమా
ధియగు నియ్యష్టాంగయోగాభ్యాసంబుచేయువారికి నీసమా
ధిఫలితార్థంబగునట్టివారు బ్రహ్మపదంబునొందుదు రివి స్థూలా
ష్టాంగయోగంబు లగు మిఁక మంత్రలయహతరాజయోగం
బులు గలవనిన వరాహస్వామికి మ్రొక్కి భూదేవి యిట్లనియె.

తే. దేవ ! యష్టాంగయోగము తైలియ వింటి
రమ్యతర మంత్ర లయ హత రాజయోగ
ములను నామీద దయయుంచి తెలుపుమనిన
శ్వేతకిటి భూమిదేవి నీక్షించి పలికె.

101

వ. దేవి విను మిఁక మంత్రయోగవిధానంబు చెప్పెద నదియును.

— మంత్రయోగము. —

సీ. పూని విసర్జనస్థానంబునందుండు
నాధారకమలంబునందు వ శ ప
స లు నాలుగైన తేకులయందు దీపించు
విఘ్నేశుఁ డచ్చట వెలుగుచుండు
దానికి నంగుళద్వయముపై నుత్పత్తి
కైన స్వాధిష్ఠానమందు ప భ మ
య ర ల కావలనుండు నదియాటుదళములం
దజుఁడుండు నుత్పత్తికాఘ్రుఁడగుచు

తే. మెఱసి యష్టాంగుళములకు మీద డాది
ఫాంతవర్ణావళిం గూడి పదిదళముల

నొప్పు మణిపూరకము నాభినుండు విష్ణుఁ
డచటఁ దా స్థితకర్తయై యలరుచుండు.

103.

సీ. పదియంగుళములకుఁ బై హృదయస్థాన
మం దనాహతపద్మ మమరుచుండు
శాంతవర్ణంబు లుండఁగ పదిరెండైన
దళములచే నొప్పు దానియందు
నధికుడై లయకర్త యైనరుద్రుండుండు
నావలఁ బదియు రెండంగుళముల
పై విశుద్ధంబుండు భావింప కంతంబు
నందున నాల్గుపదాటుదళము

తే. లందు వెలుఁగు సదాశివుం డచటనుండు
దానిమీఁదట నాజ్ఞాభిధానచక్ర
మున హకారక్షకారంబు లొనరునచట
నున్నతంబుగఁ బరమాత్మ యొప్పుచుండు.

104.

1. అట దానిపైన సహస్రారకమలంబు
శీర్షంబునందు భాసిల్లుచుండు
నది యమృతస్థాన మగు దేహవృక్షంబు
నకు మూలమై గురునకు నివాస
మగు నిడాపింగళలం దేకవింశతి
సాహస్రములు మఱి షట్చతంబు
లైనశ్వాసములు ప్రాణాపానకలితంబు
లై హంసలై యజపాఖ్యునొందు
నట్టిశ్వాసలు గణపతి కాటునూలు
జలజసంభవ విష్ణురుద్రులకు సంఖ్య.

దప్ప కాజేసివేలు సదాశివునకు

నొగి బరాత్తుకు గురున కొక్కొక్కవేయి.

105

వ. ఈప్రకారంబు సప్తకమలంబులయందు హంసలు ద్రొక్కు
చున్నప్పుడు కాలఘటికాక్రమంబు నెఱుంగవలయు నదెట్లన.

❦ లయయోగము. ❦

సీ. ఆధారమున హంస లాఱునూ అర్పితం

బగువేళ కొకటి యాత్రైనగడియ

పదివినాడులునగు పరంగుస్వాధిష్ఠాన

మం దాఱువేలైన హంసలొనర

నర్పితంబగువేళ కగును షోడశఘటి

కలు నర్ధఘటిక విగడియలు పది

క్రమముగ మణిపూరకమున కార్యేలైన

హంస లర్పిత మగునపుడు పదియు

తే. నాఱు నరగడియ విగడియలును బదియు

నగు ననాహతమున హంస లాఱువేలు

నర్పితం బగుతటి పదియాఱు నరయ

గడియ లొకపదియైన విగడియ లగును.

107

సీ. ప్రకటవిశుద్ధంబునకు వేయిహంసలు

నర్పితం బగువేళ కగును రెండు

గడియలు సగమైన గడియ పదాఱు వి

గడియలు హంస లక్కడికి నాల్గు

నాగ్నియందు సహస్రహంస లర్పితమగు

నపుడు రెం డఱగడియలు విగడియ

లును బదాటును హంసలును నాలు గగు సహ

స్థారంబునందు సహస్రహంస

తే. లర్పణముగాఁగ రెండున్న తైనగడియ
లలవిగడియలుపదియాటు హంసలొక్క
నాలు గగుచుండు నీరీతి ననుదినంబు
జరుగు నరువదిగడియలై జనుల కెల్ల.

108

౪. ఇవిధంబున నుదయాద్యుదయపర్యంతము నడచుచున్న నిరు
పదియొక్క వేయియు నాటునూటుహంసలు నజప యనందగు
నట్టి యజపగాయ త్రిమహామంత్రంబు గురుముఖంబుగ నెఱింగి
యరుణోదయంబునఁ బరమశుచి యై పద్మాసనాసీనుఁడై
కూర్చుండి నాసాగ్రావలోకనుండై సప్తకమలాధిదేవతలకు
న్యాసధ్యానపూర్వకంబుగ నర్పణంబుసేయుచుండుట మంత్ర
యోగంబగు. నింక లయయోగంబెట్లన్న, విజనస్థలంబున
భద్రాసనాసీనుఁడై గూరుచుండి దిగువ నాసికాగ్రంబునుజూచు
చుం బైనున్నదిసాధించుచుం బై నాసికాగ్రంబును జూచుచు
దిగువనున్నది సాధించుచు రెండుతర్జనులచేత రెండుకర్ణ
ద్వారంబులును రెండనామికలతో రెండునాసికద్వారంబు
లును బంధించి శిరంబు వంచి యేకాగ్రచిత్తుండై వివేకుడై
యూర్ధ్వంబుగఁ జూడ నది రాధాయంత్రంబను ముద్రయగుఁ
దస్తుద్రాభ్యాసంబుం జేయుచున్న బ్రహ్మరంధ్రంబునందుఁ
బ్రణవనాదంబు దశవిధంబుగ మ్రోయుచుండు నది యెట్లన్న
మొదట శింజినీగతియు, రెండవది తరంగఘోషంబు, మూడ
వది ఘంటారవంబు, నాల్గవది వేణునాదంబు, నైదవది వీణాస్వ
సనంబు, నాఱవది భేరిధ్వనియు, నేడవది తాళధ్వని, యెనిమిద

పది శంఖారవంబును, దొమ్మిదవది మృదంగనాదంబును, పదియ
 వది ప్రణవనినాదంబును మేఘనాదంబుకరణి వినంబడు నిట్లు
 క్రమంబుగ నాదానుసంధానంబు సేయ నందు నవనాదంబులు
 లయించి పదియవదైన మేఘనాదంబున శ్రవణసహితంబుగ
 మనంబునునిచి నిర్వాప్యపారంబుగనిల్చి బాహ్యంబు మఱచి
 యున్న నవ్త్వానసంబుతోఁ బవనంబందు లీనంబగు నిది నా
 లీలానందకరంబైన లయయోగంబగు. నింక హఠయోగః
 బెట్టిదనిన, రాజపరిపాలితంబైన సుభిక్షరాజ్యంబునందు హఠ
 యోగమండపంబు నిర్మించి యందుండి యభ్యాసంబు సేయ
 వలయు నదెట్లున్న, సుగంధపుష్పఫలభరితంబునగు వన
 మధ్యంబున గాలిచొరకుండ సూక్ష్మద్వారయుక్తంబైనమండ
 పంబొందు నియమించుకొని దినదినంబును గోమయంబున
 శుద్ధిసేయించుచు నందు వసియించి యతిశయించిన, నుష్ణ
 పులుసు, కారము, చేదు, వగలు వస్తువులను, పిదప
 దిలతైలంబును, అజాదిమాంసమద్యమీనంబులును, రేగుమ
 డ్లును, మిక్కిలిపసరాకుకూరలును, దధి, తక్ర, కుళుత్థములును
 శర్కర మొదలైన సాత్వికాహారంబును గ్రహింపవలయు,
 దాభుజింపఁదగిన యన్నంబు నాల్గుపాళ్లు చేసి యొకపాలువిడచి
 మూడవపా లీశ్వరప్రీతిగ భుజించుచుఁ ద్రిఫలంబు లౌషధ
 బుగ గ్రహించుచుఁ బ్రాతస్నానోపవాస వ్రతస్త్రీసాం
 త్యాదిదేహప్రయాసంబులు విడచి యనలొక్కొదితంబు
 లైన, కాఠలంబడక శీతవాతంబులయందునుండక, యోగష
 ట్కర్తంబు లాచరింపవలయు నదియైయ్యదియనిన, ధౌతికర్త

వస్త్రీకర్త, నీతికర్త, త్రాటకకర్త నుహళీకర్త, గఫాలభాతి
కర్తంబు నాటుగల వందు ధౌతకర్తం బెట్లంటివేని. 109

తే. వినుము మృదువస్త్ర మొకనాల్గువ్రేళ్ళ వెడలు
పుగఁ బదేనగుచేతుల పొడవుగల్గి
నట్టివస్త్రంబు తేట నీళ్లందుఁ దడిపి
మెల్ల మెల్లఁగ లోనికి మ్రింగవలయు. 110

సీ. అటుమ్రంగి యీవల నతివేగమునఁ దీసి
యటుమీఁద వింశతిహస్తసంఖ్య
గలవస్త్రమును మెల్లఁగా దిగమ్రంగుచుఁ
దీయుచునుండఁగ దీపనంబు
గలుగునపానంబు గంతనాశముగుండ
వెడలింపఁ బై త్వంబు వెడలిపోవు
నది యభ్యసింపఁగ నక్షిరోగములు కా
సశ్వాస ముఖరోగచయము లడఁగు

తే. గురుముఖంబుగ నీమర్త మరసి ధౌతి
గజకరణి యన నొప్పు నీకర్త మొనర
నభ్యసింపఁగ వాయువు లన్ని తనకు
వశములై నిల్చుచుండు నోవారిజాక్షి. 111

వ. ఇక వస్త్రీకర్తం బెట్లన్న నాభిపర్యంతముగ నీటియందుఁ
జొచ్చి యథోద్వారమునందు క్రోలయుంచి కుక్కుటాస
నస్థుండై గూర్చుండి యపానవాయువుచేత జలమును మీఁదికి
నెగయంజేర్చి తిరుగ నథోద్వారంబున నాజలంబును విడువ,
దీన నధికశూలలు గడ్డలు మహోదరాలు వాతపిత్తశ్లేష్మం
బులచేఁ గల్గు సకలవ్యాధులును దొలంగు సప్తధాతు చక్షు

కాదింద్రియాంతకకరణప్రసన్నతయు, శాంతియు, తుత్తు
 గలిగి. సర్వతోష మొనరించి వివిధభయంబులఁ బోఁగొట్టు నిది
 నస్తీకర్తంబగు. నిత నీతికర్తం బెట్లున్న జానెడుపొడుపు
 సూత్రము మలినములేని నేతియందుఁ దడిపి నాసికమునం
 బీల్చి నోట వెడలఁదీయఁగఁ దివ్యదృష్టి గల్గు నితఁ ద్రాటక
 కర్తంబు నచిఁచెదఁ, గదలనిచూపువలన, సూక్ష్మంబైనగుడిని
 యేకాగ్రచిత్తంబునఁ గన్నీరొల్కఁ జూడఁగ నేత్రరోగా
 దులువోయి బంగరుపెట్టియవలె గోప్యమునేయం దగినది.
 ఇత నహుళికర్తంబును వక్కాణింతు వినుము, తీవ్రంబునం
 గడుపును గుడియెడమగఁ ద్రిప్పఁగఁ గడుపులోని మందాగ్ని
 విడచి దీపనంబు గల్గి పాచనాదులు గల్గుచు నానందమలరి
 సమస్తరోగదోషంబులను బోఁగొట్టును. హఠయోగంబునకు
 శ్రేష్ఠమైయుండు నిన్నహుళికర్తం బితఁ గపాలభాతికర్తం
 బెట్టిదంటివేని వినుము. లోహకారకుండు కొలిమితిత్తినూడి
 నట్లు రేచకపూరకంబులు చేయం గఘాదిరోగంబులు తలం
 గును. చేహదార్థ్యము నాయురారోగ్యము గల్గుచుండు
 కాబట్టి యీషట్కర్తంబులు క్రమంబుగ నభ్యసించి రోగ
 విరహితులైన నాడులు వశవృత్తులగుచుండునప్పుడు సిద్ధాస
 నాసీనుడై. రేచక పూరక కుంభ కాన్వితంబైన ప్రాణాయామ
 పూర్వకంబుగ షణ్ముఖముద్రాభ్యాసంబుసేయుచుండు. నావల
 సుషుమ్న నాడికిం గారణంబైన మూలాధారాధిక బ్రహ్మరం
 ద్రంబు గలదు. ఆరంధ్రంబును దత్వమనియుఁ ద్రిబింగళ
 నాడులు ముఖంబనియుఁ జెప్పుదురు. తత్కారణంబున నమృ
 తంబు స్రవించునట్లు స్రవించుటవలన మానవశరీరములకు

మృత్యువు గలుగును. తదమృతము నిల్పుటకై మడమచేత
 యోనిస్థానంబును లెస్సంగ నొత్తిపట్టి గుదము నూర్ధ్వముఖ
 ముగ నెగయనెత్తి యపానవాయువును మీది కాకర్షించి
 బలవంతముగ నూర్ధ్వంబుగ నాకుంచనంబుసేయ నది మూల
 బంధంబగు వానంజేసి ప్రాణాపానవాయువులును నాద
 బిందువులును గూడి యైక్యమై యోగసిద్ధప్రదంబగు
 సపానవాయువు మీది కెగసి యగ్నియందుఁ బొందుచుండ
 సపుడగ్నిజ్వాల వాయువుతోఁగూడి పొడువుగ వృద్ధియగు,
 సపుడగ్నిపురుష వాయువులు ప్రాణవాయువును బొందు నివ్వి
 ధంబున దేహమునందుఁ బుట్టినయగ్నిప్రజ్వరిల్ల నందు నిద్రిం
 చిన కుండలీశక్తి తపింపఁబడి మేల్కని కట్టెచేఁ గొట్టఁబడిన
 భుజంగస్త్రీవలె నిశ్వాసంబు పుచ్చి చక్కఁగ సుషుమ్నద్వా
 రానఁ బ్రవేశించి శాంతమై బ్రహ్మనాడినడుమఁ బొందు
 గనుక తదభ్యాసంబు సేయుచున్న మూలశక్తి యాకుంచితం
 బగుమధ్యశక్తి మేల్కను నూర్ధ్వశక్తి పాతంబునొదవుఁ బవ
 నుండు మధ్యమార్గంబునఁ జననోపు నదియుం గాక మూలం
 బాకుంచితంబై నాభినొత్తిన నది యొడ్డాణబంధం బగు కం
 తంబు సంకుచితంబై చూబుకంబు టొమ్మునొత్తిన నది జాలం
 ధరబంధం బగు మూలం బాకుంచితం బైనపు డపానపాయు
 వెగయనంతన హృదయంబునం బ్రాణంబుదిగి నాభియం దపా
 నునింగలయనప్పుడు కుంచితం బైననాభిని వెనుక నొత్తిన,
 ప్రాణాపానంబులు గలసి వెన్నంటిపోవునంతలోఁ గంతనికుం
 చనం బడచిన నష్టాశుతమునం బడ్డంబైన కుండలిం బడ
 నూకి మధ్యబిలంబునం జారఁబడి చిత్తయత్వంబు నొందునప్పు

డంతరాశనాశంబు నిశ్శబ్దంబగు కంతము ద్రవవనంబున నాగి,
నిల్పంగ సర్వపరిపూర్ణ పరిభావన సిద్ధించు నీప్రకారంబుగ
నాకుంచిత కంతనిరోధం బొదవినప్పు డమృతం బగ్నియందుఁ
బడక స్వానుభూతికి లోకువై ప్రాణిని నిశ్చలానందంబు
నొందించు నదియునుంగాక.

112

సీ. వరయోగి యగువాఁడు వజ్రాసనమునుండి
నయ మొప్పగను వామనాడివలన
నాలోనఁ గుంభించినట్టి మారుతమును
మెల్లఁగ విడచి యామీఁద మఱల
దక్షిణనాడిచేతను వెలువలివాయు
వును మెల్లఁగను లోని కొనరఁదీసి
యప్పుడు కేశనఖాగ్రపర్యంతంబు
నరికట్టి కుంభకం బచటఁజేసి

తే. వామనాడిని విడువ నవ్వలఁ గపాల
శోధనం బగు శ్రమ వాతబాధ లడఁగు
గొమ్మ యిది సూర్య భేదనకుంభకంబు
కోరి వినుమింకఁ జెప్పెదఁ గుంభకంబు.

113

సీ. తగ నోరు బంధించి తనముక్కుక్రోవుల
నుంచి వాయువును బూరించి కంత
మున ధ్వని బుట్టించి మొనసి హృదబ్జంబు
దాఁక లోనికిఁ దీసి తనువునందుఁ
బ్రాణుని గుంభించి పరగ నిడనాడి
చేతను విడువఁగ శ్లేష్మహరము

వ.

నను జఠరాగ్ని మహావృద్ధియగు ధాతు
గతరోగములు నెడఁ గ్రమముగాను

తే. నడచుచుండిన గూర్చుండి యనుదినంబు
గోప్యముగ నిట్టియజ్ఞానము కుంభకంబు
క్రమముగను జేయఁదగును సీత్కార మనెడి
కుంభకం బేను జెప్పెదఁ గొమ్మ వినుము. 114

తే. వనిత నాసాపుటములచేఁ దనరుచుండఁ
బడినసీత్కార మనెడుకుంభకము ముఖము
నందుఁ జేయఁగ నిద్రయు నాకలియును
దెలియకుండును స్వచ్ఛందదేహుఁడగుచు. 115

౪. అది యెట్లనిన నాడికచేతను జెక్కిళ్ల చేతను వాయువును సదా
పానంబునేయఁగ నతఁ డాటునెలలకు రోగరహితుఁ డై
యోగినీచక్రసమానశక్తిగలవాఁడై రెండవ వామదేవుం
డనఁదగియుండు నిది సీత్కారకుంభకం బగు నింక సీతలి
యనుగుంభకంబు చెప్పెద వినుము. 116

౫. యోగి రసనంబుచేత వాయువును మెల్లఁ
గాను బూరించి పూర్వప్రకారముగను
కుంభకముచేసి నాసికగోళములను
విడువ బహురోగబాధలు విడచిపోవు. 117

ఇక భస్మికాకుంభకంబు చెప్పెదను. పద్మాసనాసీనుఁడై యుదర
గ్రీవంబు చక్కఁగ నిలిపి నోరు లెస్సఁగమూసి ప్రాణవాయు
వును ముక్కుచేత వ్యాపింపజేసి వేగవిడిచి బ్రహ్మరంధ్ర
పర్యంతంబు వ్యాపించిన మేఘధ్వనితోడఁ గూడి వాయువును
హృదయపద్మపర్యంతం బించుకించుక నిండించి విడిచి మఱలఁ

బూరించి విడచి మఱియుఁ బూరించి రేచించుచుఁ గ్రమ్మఱు
 గొలమితేత్తు లూఁదిసట్లు రేచించి పూరించుచు దేహమునం
 దున్న వాయువును బుద్ధిచేతఁ జలింపఁజేయుచుండఁగ నెపు
 డైన బడలికపుట్టిన గాలిచేతఁ గడుపునిండిన సూర్యనాడివలన
 వాయువును విడువఁగ బడలికదీరును గడుపును జాలకనగు
 నపు డంగుష్ఠానామికలుచేత నాసికము బిగఁబట్టి వాయువును
 గుంభించి యిడానాడిని విడచిన వాతపిత్తశ్లేష్మాదులు నశిం
 పఁగ జతరాగ్ని ప్రకాశించుచు సకలనాడులు విమోచనం
 బగును. బ్రహ్మ విష్ణు రుద్ర గ్రంథులను భేదింపఁబడు నిది
 సుఖప్రదంబగు భస్మికాకుంభకం బింక భ్రమరికాకుంభకంబు
 చెప్పెద వినుము.

118

క. పురుషమిళిందధ్వనివలె

నఱిముఱిఁ బూరించి భృంగి యానందముతో
 నరుదుగఁ జేసిననాదము

కరణిని రేచింపవలయుఁ గ్రమముగ నెపుడున్.

119

క. ఈరీతి నభ్యసించిన

వారల కానందమూర్ఛ వరచి త్తమునన్

దారూఢిగ జనియించును

గౌరవమగు నిదియ భ్రమరికాకుంభకమకా.

120

వ. ఇంక మూర్ఛాకుంభకంబును వివరించెద వినుము.

121

తే. రహిని బూరించి జాలంధరంబు నొలయఁ

బెట్టియుండ రసద్యోధ పుట్టిలోన

నిలిచి జీవుని బొక్కించి నిండుచుండు

నది మనోమూర్ఛ యనుకుంభకాఖ్య వింటె.

122

వ. శంకః కేవల కుంభకవివరంబు వివరింతు వినుము. రేచక
 పూరక కుంభకంబులు విడచి స్వభావంబుగ మారుతధారణం
 బొనర్చి నిజహోధానందమగ్నుడై చొక్కుటయ కేవల
 కుంభకంబగు. నిట్టి కుంభకం బభ్యసించుసిద్ధుడై నవారికిఁ
 ద్రిలోకంబులయందు దుర్లభం బగుకార్యంబు లేదు. సర్వ
 స్వతంత్రుడై యుండు, నిట్టి హతయోగంబు యమనియ
 మాసనప్రాణాయామాద్యష్టాంగయోగ త్రిబంధాష్టకుంభక
 ముద్రాది సాధనంబులచేత నీయోగంబు ద్వాదశాబ్దంబు
 లభ్యసింప సిద్ధియగు నది యెట్లన, ప్రథమాబ్దంబునందు రోగ
 రహితుండగు, ద్వితీయాబ్దంబునఁ గవిత్వంబు నెప్పుడ, దృతీ
 యాబ్దంబున విషజయుండగు, చతుర్థాబ్దంబున తుత్తృష్టా
 నిద్రాలస్యంబుల జయించు, పంచమాబ్దంబున వాక్సిద్ధి నొందు,
 షష్ఠాబ్దంబున ఖడ్గాభేద్యుండగు, సప్తమాబ్దంబున భూమి
 నంటకుండు, నష్టమాబ్దంబున నణిమాద్యమైశ్వర్యసంపన్నుం
 డగు, నవమాబ్దంబున నభోగమనుండగు, దశమాబ్దంబున
 మనోవేగమునొందువాడగు, నేకాదశాబ్దంబున విశ్వవశ
 త్వము గలవాడగు, ద్వాదశాబ్దమున సాక్షాదీశత్వంబు
 నొందు, నిత హతయోగంబు సూక్ష్మాంగయోగపూర్వకం
 బుగ నభ్యసింపవలయు నదెట్లుంటివేని వినుము. 123

సీ. ఆహార నిద్రాదు లాశేంద్రియవ్యాప్తు
 లడచి శాంతతనొంద నది యమంబు
 నిశ్చలగురుభక్తి నిస్సంశయము సుయో
 గాసక్తి తృప్తి యేకాంతవాస

పరతయు వై రాగ్యభావంబుకరణ ని
 గ్రహమును నియమంబు సహజసుఖము
 నొసఁగు నాసనమందు నుండుట నిస్పృహ
 త్వంబునొందుటయు నాత్మను మనంబు

తే. నదిమి కుదిరించి నిల్పుట యాసనంబు
 ప్రకట రేచకపూరకుంభకసమేత
 మైనశ్వాసలలోనఁ బ్రయత్నముగను
 గుదురఁ జేసిన యది రుద్ధకుంభకమగు.

124

వ. ప్రాణుని సుస్థిరంబుగ నిల్పి ప్రపంచం బనిత్యంబని తలంచు
 టయు ప్రాణాయామంబగు. నంతర్ముఖం బైన నిర్మలచిత్తం
 బునఁ జైతన్యజాలంబుల నడచుటయు బహుప్రకారంబులై
 జనియించు మనోవికారంబుల నేర్పరించి ద్వికారగ్రాసనంబు
 చేసి మనంబును నిర్వాప్యపారంబుగ నిల్పుటయు, ప్రత్యా
 హారం బగుస్వస్వరూపానుసంధానభావంబుచే, ద్వితీయ
 తారహతాత్మానుభవంబున సర్వప్రపంచంబు నాత్మగ నెఱింగి
 సకలభూతదయాసమత్వంబున, నిత్యత్మప్తిం జెందియుండుట
 ధ్యానంబగు. నంతర్బాహ్యప్రకారం బేకంబుగ స్వతేజో
 మయంబుగఁ బరత్వంబు నుద్దేశించి తదీయధారణంబుం
 జేయుచుఁ జిత్తంబును జునిగిపోనీక నిల్పుటయ ధారణం
 బగు. తద్ధారణాభ్యాసంబునఁ జిత్తంబేకాగ్రం బగునప్పుడు
 జీవాత్మపరమాత్మయందు జలశర్కరన్యాయంబుగఁ గలసి
 యఖండబోధ నొందుటయ సమాధియగు. నిష్ఠి సూక్ష్మాప్తాం
 గంబులం బ్రకాశించునారాజయోగంబునకు లక్షణంబు
 సంక్షేపంబుగఁ జెప్పెద నది హంసాక్షర సిద్ధాసనకేవల కుంభక

నాదములను నీనాల్గింతవలన రాజయోగం బొప్పునందు
సాంఖ్యతారకామనస్కము లనంద్రివిధంబులు నందు సాంఖ్య
యోగంబును వివరింతు. 125

సీ. పంచతంత్రాలు పంచభూతంబులు
పంచీకృతంబులై పరఁగుచుండు
సకలేంద్రియంబులు సర్వవిషయజాల
ములు గుణత్రయకామముఖవికార
ములుగాను దనువులు మూఁడునుగా నవ
స్థలుగాను దగనన్నఁ దలఁచి యెఱుఁగు
నటువంటియెఱుక నేనని నిశ్చయించి వి
క్షేపావరణములఁ జిదిమివైచి

తే. తాను దనలోనఁ దనుదాను దఱచితఱచి
యన్నిటకు మీఁద శేషించి యచలవృత్తి
నుండుటది సాంఖ్యయోగమై యొప్పుచుండు
గురుముఖంబున నీయోగ మఱయవలయు. 126

న. ఇఁకఁ దారకంబనునది యెఱింగింతు వినుము. 127

క. అఱగన్నులతో నైనను
మురువుగ నొగి రెండుకనులు మూసియు నైనక
బరమాత్మను లోఁజూపున
గుఱిగా నీక్షింపవచ్చు గురుభక్తుం డై. 128

తే. చంద్రసూర్యంతరములందు సహజముగను
వెలుఁగుతారకములయందు విమలబిందు
వమరఁ గూర్పఁగ నది తారకాఖ్యయోగ
మై ప్రకాశించు లక్ష్యత్రయంబు నగుచు. 129

వ. అది బాహ్య మధ్యాంతర్లక్ష్యంబు లననొప్పు నందు బాహ్య
 లక్ష్యం బెట్లన బహిర్నాసికాగ్రావలోకనంబు మనోమాహ
 తంబులంగూడి స్థిరంబుగ నిల్పు నందుఁ జతురంగుల ప్రమాణ
 మున నై ల్యమును, షడంగుల ప్రమాణమున ధూమ్రమును,
 నష్టాంగుల ప్రమాణమున రక్తిమంబును, దశాంగుల ప్రమాణ
 మునఁ దసరంగ ప్రభయును, ద్వాదశాంగుల ప్రమాణమునఁ
 బీతప్రకాశంబు నగు నీయైదుఁ బంచభూతవర్ణంబులై
 యెదుటం దోఁచునప్పు డపాంగదృష్టుల వెనుకగూర్చి శీర్షము
 మీఁదఁ జొనుపుచు నిశ్చలచిత్తుఁడై చూడ నందుఁ జంద్ర
 ప్రభ గానవచ్చు నదియుంగాక. 130

తే. కర్ణనాసాపుటాక్షిమార్గముల వ్రేళ్ల
 నమరఁ బీడించి చిత్తంబు నచట నిల్పు
 బ్రణవనాదంబు వినవచ్చు ప్రకటదీప
 కళలు నవరత్న కాంతులఁ గానవచ్చు. 131

వ. ఇది యాత్మప్రత్యయప్రకాశంబైన బహిర్లక్ష్యంబునగు నింక
 మధ్యలక్ష్యవిధం బెట్లన. 132

తే. కంటిపాపల రెంటిని గదలనీక
 మానసముతోడ భ్రూయుగమధ్యమునను
 జొన్పి తన్మధ్యముననుండు సూక్ష్మబిలము
 లోఁ బ్రవేశించి చూడ నాలోన నపుడు. 133

క. మెఱుపులు నక్షత్రంబులు
 తరణి శశిప్రభలు భూతతలి వర్ణములున్
 గరువలి నెనయుచు లోపలఁ
 బరిపరివిధములుగ మెఱయు భావములోనన్. 134

౪. మఱియు నిరవధికం బగునాకాశంబును గాఢాంధకారం
 బైనమహాకాశంబును కాలాగ్నినిభం బైన పరాకాశంబును
 నధికప్రకాశంబైన తత్త్వాకాశంబును గోటిభానుసంకాశం
 బైన సూర్యాకాశంబును నగు నియ్యాకాశపంచకంబు
 నవలోకించు నతండు తన్మయుండై నిరవకాశాకాశసదృశం
 డగునిది మధ్యలక్ష్యంబగు నిక నంతర్లక్ష్యం బెట్లనిన. 135.

౫. ఆపావకచంద్రార్క
 వ్యాపకమై పంచభూతవర్ణకలితమై
 యాపోజ్యోతిరసం బిల
 రూపాశ్రయ మగుచునుండు రూఢప్రజ్ఞన్. 136.

౬. చక్షుర్త్వధ్యంబునఁ బర
 మాక్షరహైరణ్యసచ్చిదమృతకణంబుల్
 సాక్షిగ బాహ్యంతరముల
 నీక్షించుచు నిత్యసుఖము నెనయుచునుండున్. 137

౭. ఆయమృతాంకురయుగళము
 నాయకమై స్ఫటికరుచుల నైల్యంబుగ సు
 చ్ఛాయలమెఱయుచుఁ బవన
 స్థాయిని నెలవగుచు జీవతారక మయ్యెన్. 138.

౮. ఈరహస్యంబు సద్గురూపదేశక్రమంబుగ నెఱిగి బాహ్యంత
 రంబులకు నడిమిశృంగాటకంబునం దాకారదీపితరగ్రసీవార
 శూకాణు వగు సగుణపంచకంబు నీక్షించుట తారకాంత
 ర్లక్ష్యంబగు నదియును గాక సరస్వతీనాడి చంద్రప్రభానిభం
 బై మూలకందంబునందుండి దీర్ఘాస్థిమధ్యంబున బిసతంతు
 కైవడి విద్యుత్కోటిసంకాశంబై బ్రహ్మరంధ్రపర్యంతంబు.

వాపించి యూర్ధ్వగామినియై సర్వసిద్ధిప్రదయగు తత్స్వ
రూపంబు నాత్మయందు భావించుచు ఫాలోర్ధ్వకోల్లాట
మండలంబున స్వస్వరూపమునందు లక్ష్యం బుంచి చూచుట,
పరమాంతర్లక్ష్యంబగు నిర్విధంబున. 139

మ. అనిశంబుక భవతారకాఖ్య పరయోగాభ్యాసముం జేయఁగా
మనము న్నారత మంతరంగమున మర్తజ్ఞత్వముంబొందు నం
దనుకూలంబగు నంతరాత్మ పరమాత్మానందముం బొందు ని
కొనరంగా నమనస్కు యోగవిధమున్ను తాపియై చెప్పెదన్.

సీ. ఆత్మాశ్రయములగు సలహాంసమార్గంబు
లకుఁ గుడియెడమల లలితనీల
కాంతులఁదగు నుదకద్యోతులందు భా
స్వరతర దర్పణచ్ఛాయ లమర
వెలుఁగఁగఁ దన్త ధ్యములయందు సూక్ష్మత
సూక్ష్మంబు లైనట్టి సుషిరములను
మానసంబున నిల్పి మాని యంతర్లక్ష్య
మును బాహ్యదృష్టు లమ్మలఘటించు

తే. నదియ ఘనశాంభవీముద్ర యగుచునుండు
రెండుజాములదనుక కూర్చుండి దీని
నభ్యసింపంగ మానసం బనిలగతుల
నిలుచు నేకాగ్రభావము నిలుచునపుడు. 141

సీ. వినుకుల బలుకుల నిర్విధచిత్రములైన
తలఁపులు తనయంద నిలుపుకొంచు
నట పరమాత్మయం దంతరాత్మను గూర్చి
తా నంద లీనమై తనరి వాత

దీపంబుకై వడిఁ దేజరిల్లుచు నిస్త
రంగాబ్ధివలె నంతరంగమందుఁ
గనఁ డొకరూపంబు వినఁ డొకశబ్దంబు
మొనసిన భేచరిముద్రనంటి

తే. యచలితానందరసమగ్నుఁ డగుచుఁ జొక్కి
వరమనోన్మణి యున్మధ్యవస్థ లొంది
చలనరహితామనస్కుంబ జాడ్యనిద్ర
యొగనిద్రయు నారాజయోగి పొందు.

142.

వ. అట్టిరాజయోగికి జాగ్రత్సృష్ట సుషుప్తి తుర్యా తుర్యాతీ
తంబులను పంచావస్థలు గలవు. చతుర్వింశతితత్వాత్తకంబైన
దేహంబు తాఁగానని పంచవింశకుం చైనదేహి తానని తెలిసి
నది జాగ్రత్తయగు. మనంబు నింద్రియబృందంబుతో నాత్మ
యందుఁ బొందించి ధ్యానింప నమ్మనంబు సర్వవిషయవాసనా
సంగరహితమై బాహ్యంతరంబుల మెలఁగు కేవలబహిర్ము
ఖంబుగాక తన్నుఁ దాను దనరుచుండుట స్వప్నంబగు. నిది
యభ్యసించుచున్న మనంబు బాహ్యమునందు విస్తరిల్లక
సుస్థిరంబై మాయాజాలం బనిత్యం బని సత్యవస్తువందుఁ
బొందుచున్న పుబహిర్జ్ఞప్తివచ్చినం దెప్పున నంతర్ముఖంబై జగం
బనిత్యంబుగ నాత్మ సత్యంబుగ నెఱింగి నిత్యబోధనొంది
యుండుట సుషుప్తి యగు. జీవేశ్వరభావంబుల నొందునాత్మ
యందు నిల్చినమనంబు బాహ్యభావనారహితంబై పరంబును
భావించు నిట్లు పురుషపురుషోత్తమభావంబు లన, నుభ
యాత్మకం బైన చైతన్యంబునంబొంది యమ్మనంబు విషయవాస
నావిముఖంబై సర్వేంద్రియ వ్యాప్తులతోడ దేహాభిమా.

నంబు విడిచి ముక్తిమార్గంబున సంసారబంధ విముక్తమై
 యాత్మానుభవామృతపానంబునం జొక్కి తన్మయంబై స్వతంత్ర
 త్రతఁ బాసి యాత్మపరతంత్రం బగుచుండు నంత జీవుండస్వ
 తంత్రుడై యీశ్వరాధీసుండగుచు నుండఁగ నీశ్వరభావంబు
 సత్యంబగునప్పుడు సర్వమయుండైన పరమేశ్వరునియందు
 మనం బుపరతం బగుచుండునపు డాత్మ యెందాక మనో
 దృశ్యంబగు నందాక మనోన్తనియగునప్పుడు ద్రష్టృదృశ్యం
 బులు లేక తాను దానై ధ్యానవిరహితంబై చింతాత్రం బైన
 యెఱుక తాన సత్తామాత్రం బగుచుండు నప్పుడు మనంబు
 కలదు లేదనరాకుండు, నది యున్మన్యవస్థ యైనతుర్యంబగు
 నది స్వరా ట్టనుపరమపదంబు నగుచుండు, నందు సహజంబుగ
 మానసంబు సకలేంద్రియప్రాణానిలంబులతోడ లీనంబగు
 నది యమనస్కంబై నతుర్యాతీతం బగుచుండు కలదు లేదన
 రానిదై ఘటాకాశంబు మహాకాశంబునం బొందిన స్థైకంబై
 దేశ కాల కార్య కర్తృ కారణ గురుత్వలఘుత్వాద్యవస్థలు
 తోడకుండునది సహజామనస్కం బగు. పట్టు విడుపు లేనిదై
 చెప్పజూపరాక సహజభావంబైయున్నయదియ జాడ్యనిద్ర
 యగు. కడఁగనరాని నిస్తరంగసముద్రంబులెఱంగున నాద్యం
 తరహితంబైన నభంబుకరణి నింతితనరాక యంతయు నిండి
 మలయజగంధంబును వృక్షంబునం దనలంబను నిక్షుదండంబు
 నందు మాధుర్యంబును క్షీరంబునందు ఘృతంబును, దిలల
 యందుఁ దైలంబు నెట్లుండు నట్లు చరాచరప్రపంచంబునందుఁ
 బరమాత్మ పరిపూర్ణంబై, యిదమిత్థ మనరాకుండు టది
 యోగనిద్ర యగు నిది యెంతంత సాధనకు ననుభవంబుగ

ననుభవించినయోగికి ననుభవైకవేద్యం బగుంగాని వాక్కునఁ
జెప్పఁగూడ దది యెట్లంటివేని. 143

౧. బ్రహ్మంబద్వయవస్తువౌ ననెడుశాస్త్రంబెప్పుడుం బల్కుచున్
బ్రహ్మహస్తునునంతమాత్రముననే బ్రహ్మంబుగానేర్చునే
బ్రహ్మంబైన గురుస్వరూపము మదిన్ భావించి భావించి తా
బ్రహ్మంబైనటువంటి కాలముననే బ్రహ్మం బనంగూడునే. 144

౨. ట్లవాఙ్మానసగోచరం బైనబ్రహ్మనుభవంబు రాజయోగం
బగు ముందుచెప్పిన మంత్రలయాదియోగంబుల యనుభవ
క్రమం బెట్లనిన. 145

౩. మంత్రయోగంబుచే మారుతసంచార
దేహమర్తంబులఁ దెలియవచ్చు
లయముచేఁ దనలోని లలితప్రణవనాద
సూత్రంబు మది నూని చొక్కవచ్చు
హఠముచే జ్వరజరత్వాదిరోగంబులు
మృత్యువుం గెలిచి మేల్తొంచవచ్చు
సాంఖ్యయోగంబుచే సకలేంద్రియవ్యాప్తు
లరయుచుఁ దన్ను దా నరయవచ్చు

౪. తారకముచేతఁ దనువునఁ దానువెలుగు
చున్నరీతిని గనవచ్చు నుచితమైన
రాజయోగంబుచేఁ బరబ్రహ్మమందుఁ
బొంది యుండఁగవచ్చు సంపూర్ణుడగుచు. 146

౫. విను మంత్రయోగికన్న ను గొప్ప లయయోగి
లయయోగి కధికుఁ డుల్లాసిమైన

హతయోగి యగుచుండు హతయోగికన్నను
 సరసమానసుడైన సాంఖ్యయోగి
 యధికుడ యగువానికన్నఁ దారకయోగి
 యధికుండు నగువానికన్న నెంచ
 సాంఖ్యతారకముల సంగ్రహించుకొని వై
 రాగ్యభావన నొప్పు రాజయోగి

తే. యుత్తమోత్తముడని చెప్పనొప్పు నతని
 కన్న గొప్పైనయోగి లేఁ డవనియందు
 నతఁడు సంసారముననున్న నడవి నున్న
 సకలనిర్దేపుడగుచుండు శాంతుఁ డగుచు

వ. ఆరాజయోగివరునిలక్షణంబు లెవ్వి యనిన.

సీ. తనుకాంతియును మృదుత్వంబు వాఙ్మధుర్య
 మును మితభాషణంబులును భూత
 దయయు వివేకశాంతములు మితాహార
 మును నిశ్చలమనంబు ముఖ్యమైత్రి
 గలవాఁడు రాజయోగసునిష్ఠుఁ డంబర
 మధ్యస్థకలశంబుమాడ్కి లోన
 వెలి నెందు నంటక వెల్లు నంబుధిమధ్య
 గత కలశమురీతిగాను లోను

తే. వెలిని బరిపూర్ణుడై నిండి వెలుగుచుండు
 వాఁడు నొకవేళ సంసారివలె నటించు
 నొనరు నొకవేళ వైరాగ్య మొందుచుండు
 వానియనుభవమెఱుక రెవ్వారు ధరణి.

క. ధర్తాధర్తము లొల్లక
కర్తాసక్తుండు గాక కా దౌ ననకన్
నిర్తలభావుం డగుచును
మర్తజ్ఞత నతఁడు మెలఁగు మనుజులలోనన్. 150

క. ప్రాజ్ఞుండై దేహముతో
నజ్ఞానులయందు మెలఁగు నందున నాయో
గజ్ఞుని మదిఁ దెలియకఁ గని
యజ్ఞానులు నిందఁ జేతు రాగతి నోలిన్. 151

తే. దూషణము సేయువారికిఁ దొల్లి యతఁడు
చేసియుండిన పాపము చెందుచుండు
భూషణము సేయువారికిఁ బుణ్యఫలము
నపుడు పొందఁగ నిర్లేపుఁడగుచునతఁడు. 152

సీ. పెద్దవన్న నహంబుఁ బెంచి వల్కుఁడు చిన్న
వనినఁ దగ్గఁడు భాగ్యమతిశయముగఁ
గల్గిన నుప్పొంగి గర్వింపఁ డొకవేళ
దనకు లేవడియైనఁ దగ్గిపోఁడు
ప్రారబ్ధ మనుభవింపకతీరదని యస
హ్యముగ దుగ్గిసుఖంబు లనుభవించు
నబ్జపత్రంబున నంటనిజలబిందు
వట్ల సంసారము నంటకుండు

తే. జగతిగల బంధమూలంబు దెగినదాని
వచ్చి కొన్నాళ్లు నిలిచినపగిది దేహ
మూలమగు గారణావిద్య మొదలు తెగిన
నాయువనుపచ్చియున్న నాళ్లంగముండు. 153

చ. అటువలె గారణంబు తెగినప్పటికైనను గార్యజాలవి
స్ఫుటతనుయుగ్మముండు పరిపూర్ణచిదాత్మ వికారిగాక త
స్ఫుటములనాశ్రయించి గుణకర్తములం దెపుడంటియంటకన్
సటలనిరోసి యెన్నటికి సాక్షిగనుండు సుఖస్వరూపమై. 154

సీ. అలబుద్ధియును జిత్త మాయహంకృతి మాన
సంబును ఋత్విగ్గణంబు గాఁగఁ
బ్రణవవర్ణంబు యూప స్తంభమును గాఁగ
బ్రాణదశేంద్రియపంక్తి యచట
పశుసమూహముగాగ భాసురానాహత
నాదంబు మంత్రముగాఁ దనరఁగఁ
బొసఁగఁ దత్పశువుల బోధాగ్నిలో వేల్చి
జ్ఞానామృతము నోమపానముగను

తే. ద్రావి చొక్కుచు మోక్షకాంతాసమేతుఁ
డగుచు పేదాంతసూత్రంబు లనెడుకర్ణ
కుండలంబులు వెలుఁగఁ ద్రికూటమార్గ
మందు శాంతప్రముఖమిత్రులలరి కొలువ.

155

సీ. ప్రకటితాచారము ల్బండికమ్ములుగాఁగ
శమదమాదులు సుచక్రములుగాఁగ
బ్రాణపంచకము నేర్పడ గాడిగాఁగ న
మానహృద్వచనంబు నొగయుఁ గాఁగ
వరకర్ణ నేత్రము ల్వాహనంబులుగాఁగఁ
రహి వివేకంబు సారధియుఁగాఁగఁ
దగు నిష్క్రియత్వమే త్యాగధ్వజముగాఁగఁ
బ్రబలయోగరథంబుపైన నెక్కి

తే. పోయి నడిమి సరస్వతింబొంది గంగ
యమునయునునిల్చు నాల్గుమార్గములనడుమ
నవబృథస్నాన మొనరించి యాత్మ సోమ
యాజియన నొప్పుచుండు నీయననిమిద.

156

ఉ. ఇంతటి యోగపూరుషుడు హెచ్చుడు తగ్గుడు సంతసంబునే
కాంతమున న్వసించుఁ దనయందుఁ బరాత్మను జూచుచుండువి
భ్రాంతులు దన్నుఁ దిట్టినను బక్కునఁ దిట్టెడు వారి నెప్పుడీ
శాంతుడు రాజయోగి ఘనసద్గురుడంచు వచింపఁగాఁదగున్.

సీ. అటువంటిదేశికుం డిటువంటియోగంబు
నింతింత శిష్యున కీయరాదు
శిక్షించి కాంతిఁ బరీక్షించి తనశిక్ష
కొప్పినవారికి జెప్పవలయుఁ
దనశిక్షకొప్పని తామసాత్మునకుఁ ద
త్వంబు చెప్పినవాడు దంభుడగుచు
వేషభాషలచేత విట్టివీఁగుటగాని
వాడు తత్వజ్ఞుడు గాఁడు గనుక

తే. తొలుతనే శిష్యుడగువానిదుర్గుణములఁ
జూచి తిట్టుచుఁగొట్టుచు సుగుణములను
జెప్పఁగావలెఁ దనశిక్ష కొప్పుకొన్న
నూరకయ శాంతిఁబొంది తా నుండవలెను.

158

తే. అంతయేకాని దుర్గుణుండైనవానిఁ
దాఁ బరీక్షింప శిక్షింపఁదలఁచెనేని
వానిదుర్మార్గములు తనమానసమున
నిలిచి కోపముపుట్టించి నిక్కముగను.

159

క. కోపం బెవ్వనికైనను

దాహము పుట్టించుఁగనుక దామసశిష్యుం

బ్రాపునకుఁ జేర్పఁదగ వొగి

దాపత్రయహేతువగును దనశాంతి నెడున్.

160

క. దుర్గణములు విడువక ష

డ్వర్గంబును గూడినట్టివాఁ డతిశయ దు

ర్భాగ్గుం డగు వై రాగ్యము

భగ్గుఁడు నెప్పినను వాఁడు పట్టుగ వినునే.

161

వ. ఇంక సచ్చిష్యుఁ డెవ్వఁడనిన సాధనచతుష్టయసంపన్నుడై
వంచన లేక జారచోరక్రూరగుణంబులు విడచి పరమశాంతి
గలవాఁడై మోక్షసక్తుడై గురుసేవజేసి తద్గురువను
గ్రహంబునకుఁ బాత్రుఁ డైనవాఁడు దేహాభిమానంబు విడచి
ప్రణవపూర్వకంబుగ వేంకటేశానుస్మరణంబు నేయుచు నిజ
యోగబలంబున సుషుమ్నద్వారంబు భేదించుకొని యర్చాది
మార్గంబునం జని పరంబును జెందునట్టి యోగాభ్యాసంబు
సేయలేకున్న నత్యంతగురుభక్తి గలవాఁడై తత్కటాక్షం
బున భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యమున నభ్యసించి యుపశాంతిబొంది
జ్ఞానినని యహంకారంబునొందక యుండవలయు నదెట్లన.

క. జ్ఞానాహంకారంబే

మానవులను జెటుచుఁగాన మతిమంతులు తత్

జ్ఞానాహంకారంబును

మానుచు నుపశాంతులగుట మంచిదికాదే.

163

క. ఉపశాంతి లేనిమనుజుల

జపతపములు యోగవిధులు సవనాదులొగి

గపటములై¹ సెడుఁగావున

నుపశాంతియ పరమధర్మ ముర్విస్థలిలోన్.

164

౪. ఇట్టి జ్ఞానభక్తివై రాగ్యయోగంబులకు ననేకవిఘ్నంబులు
గలుగుచుండు తద్విఘ్ననివారణంబగుట కొక్క యుపా
యాంతరంబుగల దదెట్లనిన. “వేంకటాద్రియందు సనకసనం
దనతీర్థం బతిగోప్యంబు, నరులకుఁ దెలియరాకుండు, తత్స
మీపంబునఁ బాపవినాశతీర్థ తీరంబు సిద్ధస్థలంబైయుండు,
మార్గశీర్ష శుద్ధద్వాదశిదినం బరుణోదయకాలంబున స్వామి
పుష్కరిణీస్నానంబుసేయుచుం ద్ర యోదశిదినంబు మొదలు
కొని సనకసనందనతీర్థంబునం గ్రుంకుచు శ్రీవేంకటేశ్వరుని
దర్శనంబుసేయుచు శ్రీమదష్టాక్షరిమంత్రజపంబుఁ జేయుచు
యోగాభ్యాసంబు సేయుచున్న నెట్టివిఘ్నంబులు రానోపవు,
యోగంబులు సిద్ధించు, పాపవినాశతీర్థసమీపంబున నతి
గుప్తంబైన కాయరసాయనం బనుపుణ్యతీర్థంబు గలదు.
తత్తీర్థంబు పానంబుచేసిన దేహంబు దృఢత్వంబునొందు.
శ్రీవేంకటేశ్వరుని కైంకర్యంబుసేయుట పురుషార్థంబగు నట్టి
కైంకర్యంబు శక్తివంచకుండై సేయకుండిన స్వామిద్రోహి
యనందగుం గావున ననిశంబు వేంకటేశుని నారాధింపవలయు
నని వరాహస్వామి భూదేవికుపదేశించినక్రమంబు వ్యాస
మునీంద్రుఁడు తెలిసి తదుపదేశక్రమంబు నానతిచ్చె నారీతి
మీకుం జెప్పితి ననిన సూతుంజూచి శౌనకాదు లిట్లనిరి. 165

౫. సూత మహానుభావ పరిశుద్ధములై తగుయోగమర్తముల్
ఖ్యాతిగ భూమిదేవికి నఖండకృపం గిటి సెప్పఁగా నతి

ప్రీతిని బాదరాయణుడు పెంపువహించి గ్రహించినట్టి వా
గ్వారితము నీకుఁజెప్పటను వాసిగఁజెప్పితి వీవు మాకొగిన్.

సీ. సంతోషమయ్యె వేదాంతవేద్యుండైన

వేంకటేశార్చనవిభవములను

మాకుఁ దెల్పుమటన్న మది సంతసించి యా

సూతుఁ డిట్లనియె సంప్రీతి మెఱయ

ననఘాత్తులార మీ రడిగినవిధముగ

ఘనుడైన శేషుని కపిలగురుఁడు

ముదముమై నడంగ నిమ్ముగ శేషుడనె నిట్లు

మునినాథ వినుమది మోదమునను

తే. గురుతరంబు హరిప్రీతికరము పరమ

కోపదూరము శరితాప పాపహరము

రమ్య మష్టోత్తరశతంబు కామ్యఫలద

మగుచు దీపించు నది యెట్టులనిన వినుఁడు.

167

తే. స్వర్ణనదిఁ బుట్టినట్టి సువర్ణకమల

జాలమును దెచ్చి వేంకటేశ్వరుని బ్రహ్మ

దేవుఁ డష్టోత్తరశతంబు నై వెలుంగ

నామములఁ బూజచేసె సానందుఁ డగుచు.

168

తే. స్వామిచే సర్వలోకపితామహుండు

సకలకామ్యార్థముల నంది సంతసించె

నట్టి యష్టోత్తరశతంబు నైన నామ

ములఁ బఠించుట కెవరైన ముందుగాను.

169

వ. ప్రణవపూర్వకంబుగ శ్రీ వేంకటేశాష్టాక్షరీ మంత్రరాజంబు

న్యాసయుక్తంబుగ జపంబొనర్చి హరికి సమర్పించి తదనంత

రంబు ధ్యానావాహనార్ఘ్యపాద్యాచమనస్నానవస్త్రయజ్ఞోప
వీత గంధాక్షతపుష్పాదులు సమర్పించి, వేంకటేశాష్టాక్షరి
మంత్రంబు జపించి యష్టోత్తరశతనామంబుల నర్చించుచుఁ
బాదాదిశీర్షపర్యంతంబుగ సర్వాంగార్చనంబు నేసి ధూపదీప
నై వేద్యతాంబూల సువర్ణపుష్పకర్పూర నీరాజనమంత్రపుష్ప
ప్రదక్షిణనమస్కారంబులు సమర్పించుచుఁ దదైకధ్యాననిష్ఠుం
డైనభక్తునకు నావేంకటేశ్వరుండు ప్రసన్నుండై యైహికా
ముష్టికఫలంబుల నిచ్చు నీయష్టోత్తరశతం బత్యంతగోప్యంబు
నగు శ్రద్ధాభక్తులు గలవాఁడై గురువిశ్వాసంబు గల్గితద్గురు
ముఖంబుగఁ దెలిసి పఠించినవాఁడు కృతార్థుం డగు నంచుఁ
జెప్పెనని సూతుండు శౌనకాదులతో వెండియు సంతోషా
యత్తచిత్తంబు మెలయ నిట్లనియె.

170

చ. కపిలమునీశ్వరుం డడుగఁగా మును శేషుండు సమ్మతించి ని
ష్కపటముగాను దత్క్రమము కర్దమపుత్రున కొప్పఁ జెప్పెనా
కపరిమితప్రభావుఁ డగు నాకపిలుం డుపదేశమిచ్చె మీ
కిపు డెఱిగించితెన్ వరమునీశ్వరులార తదీయగోప్యమున్.

క. ఈయష్టోత్తరశతమును

బాయని సద్భక్తితోడఁ బారాయణముం

జేయు సుసాత్వికులకు వే

యా యహిగిరివాసుఁ డిచ్చు నవ్యయపదమున్.

172

ॐ నైమిశారణ్యమునుండి మునులు వేంకటాద్రికి వచ్చుట. ॐ

చ. అన విని శౌనకాదులు మహద్భుతమందుచు వేంకటేశ్వరుం
గనుఁగొన నిశ్చయించుచు నఖండతరం బగుభక్తిచేత నే

మనుటకుఁదోడకున్న విధమప్పుడు సూతుఁడుచూచియిట్లనెన్
మునివరులార మీకిప్పుడు ముఖ్యముగా నిక నేమి చెప్పుదున్.

వ. మీరెల్ల రావేంకటగిరికరిగి యందుండుట జన్మపావనంబు
లనిన నమ్మునులు. 174

క. విని మాశ్రవణంబులు తృ
ప్తినిబొందెను సూత నీవు ప్రియమున శేషా
ద్రినిగూర్చి చెప్పినందునఁ
గసుఁగొనఁ బోయెదము వేడ్కఁ గదలి దయాత్మా. 175

మ. అని యవ్వుకానులు వల్కు సూతుఁడు మునీంద్రాభిన్విలోకించి
యిట్లనియెం దాపసులార! మీరిచట నింకాలస్యముం
జేయకన్, జని యావేంకటశైలశృంగముల నాశ్చర్యంబుగాఁ
జూచి యం, దొనరన్ శేషగిరిశ్వరుంగనుఁడు పొండుత్సాహ
ముప్పొంగఁగన్. 176

మ. అని యాసూతుఁడు వేంకటాద్రివిభవం బాశ్రీనివాసోన్నతం
బును స్వామితత్వము నొందుతీర్థమహిమంబున్ భూవరాహాఖ్య
నొందిన నారాయణచిహ్నము ల్పటేయుఁ దద్దివ్యప్రభావం
బులున్, వినిపింప నివ్వని సంయము ల్చెలఁగి యవ్వేశం బ్రయా
ణం బొగిన్. 177

సీ. గౌతమజాబాలికశ్యపాంగీరస
శ్రీనత్సకౌత్సమైత్రేయపులహ
కణ్వాగార్దేయమృకండుభరద్వాజ
కౌశికదేవలక్రతుపులస్త్య
ముఖ్యులై నట్టి సన్తునులందఱానైమి
శాటవి వదలి మేలైన గంగ

సాన్నిధ్యముం జేరి స్నానంబు లొనరించి
యటఁ జని గౌతమియందుఁ గృష్ణ
తే. వేణియందును గ్రుంకి యావిమలపథము
నందుఁ గల పుణ్యాతీర్థములందుఁ గ్రుంకు
లిడుచు సద్భక్తితో వేంకటేశుఁ జూచు
వాంఛతో వచ్చి రమ్మునివర్యు లెల్ల.

178

‡ శ్రీమద్వేంకటగిరికి ప్రదక్షిణంబుగఁ గపిలతీర్థంబునకు వచ్చి
తత్ప్రముఖంబులైన పుణ్యాతీర్థంబులయందున్న నాదులొనర్చి
వేంకటాచలారోహణంబుచేసి మేరుగిరితుల్యంబులై సువర్ణ
ప్రభలొప్పుచున్న శృంగసమూహంబులును, నవరత్న ప్రభా
భాసితంబైన సానుదేశంబులును, ఫలపుష్పభరితంబులైన
పావనవృక్షసందోహవిరాజితంబును, గంగానిభంబులైన
నైర్మల్యతీర్థంబులును, శుకపికకల కంఠ మరాళమయూర
ప్రముఖవిహంగ నికర కోలాహలంబును, కంఠీరవవ్యాఘ్ర
వరాహమదేభభల్లుకమహిషాసరగ ప్రముఖనానాసత్వసంతా
నంబును గరుడగంధర్వకిన్నరాది దేవగణనివాసంబును
గన్నులపండువుగంజూచుచు సామగానంబు లొనరించుచు
వచ్చి యప్రాకృతజలపూరితంబును, కనకకమలకల్హార కైరవ
నివయ విరాజితం బగు స్వామిపుష్కరిణిని దర్శనంబొనర్చి
సభామండపంబున నిచిలి శ్రీవేంకటేశ్వరు దర్శనంబునేసి
మ్రొక్కులిడి పులకాంకితశరీరులై యానందబాష్ప ధారాపరి
పూరితనేత్రంబులు గలవారై గద్గదకంఠంబుల ననేకవిధంబు
నుతించి యనంతరంబున.

179

సీ. శ్రీనివాసుని జూచి యానందపరవశు
 లై జడ వ్రీరాడ నాడియాడి
 యిదమిత్థ మననేర కెనలేనిముదమున
 నిందిరేశునిచెంత నెగిరియెగిరి
 భక్తియుక్తావేశభరితాత్మలై యప్పు
 చక్కగఁ జిందులు త్రొక్కిత్రొక్కి
 ఘనపదక్రమజటకలితస్వరంబుల
 సకలవేదంబులఁ జదివించదివి

తే. నిలిచి యానందదుగ్ధాబ్ధి నెమ్మి మునిఁగి
 శ్రీనివాసునిరూపంబుఁ బ్రియము గదురఁ
 గనులఁబండువుగఁ జూచి మనము లచట
 మగ్నము లొనర్చి రెంతయు మోనివరులు.

180

క. అష్టోత్తరశతనామము
 లిష్టంబుల నుచ్చరించి హేమాబ్జములన్
 సృష్టిస్థితికారణ నా
 శిష్టులు పూజించి రమల చిత్తము లలరన్.

181

సీ. అప్పుడు కోటిసూర్యప్రకాశుండును
 నాజానుబాహుండు నచ్యుతుండు
 పరిపూర్ణచంద్రబింబసమానవదనుండు
 మందస్థితాస్యుండు మాధవుండు
 లలితమౌ మకరకుండలకర్ణయుగళుండు
 మణికిరీటోజ్జ్వలమస్తకుండు
 శ్రీవత్సలాంఛనాంచితభవ్యవక్షుండు
 లలితపీతాంబరాలంకృతుండు

తే. శంఖచక్రధరుండు సజ్జలజపత్ర
 లోచనుండు పరాత్తుండు లోకకర్త
 యైననారాయణుండు దయాంతరంగుఁ
 డగుచు నమ్మునులను జూచి యనియెనిట్లు.

182.

చ. మునివరులార! మీరిటకు మోదముతో నను జూడవచ్చి నం
 దునఁ గడుభక్తి పూర్ణులని తోచిన దిప్పు వరంబు లేమి యి
 త్తును దగఁ దెల్పుఁ డర్థిమెయి దూరమువచ్చితి రంచుఁ
 బల్కుఁగా, విని మునిపుంగవు ల్గునుచు వేంకటనాథుని వేడు
 చొప్పుచున్.

183.

సీ. పనికి రిట్లని పరబ్రహ్మస్వరూప వా
 జ్ఞానసాతీతుఁడ వై ననీవు
 వైకుంఠముననుండి వచ్చి వేంకటగిరి
 యందున్న నిన్ను మే మనిశ మాత్మ
 లను జూచుచుందుము తనర నాదివ్యమం
 గళవిగ్రహం బిప్పు గంటి మిందు
 నలరు చర్మాక్షుల సంతియఁ జాలు మా
 కొక్కవరం బేల నిక్కముగను

తే. గరుణమై మోక్షమార్గంబు గాంచి యివ్వు
 వేయివరములు మాకేల వేంకటేశ
 యనఁగ నాశ్రీనివాసుఁ డమ్మునులఁ జూచి
 దహసితాననుఁడై వల్కె దయ యెసంగ.

184.

మ. మునులారా! పరిపూర్ణ కాములు మహాముఖ్యు ల్జగత్పావనుల్
 తనర స్తీరు వరంబు లొల్లమని నిత్యానందముం బొందినం
 దున సంతోషము నొందితిం బరమశాంతు స్త్రీకుఁ గామార్థ.

ముల్, పనిలే దాత్తల మద్దుణానుభవమే పాటింపుఁ డశ్రాంత
మున్. 185

క. మీమనముల నేఁ దెలియుట

కై మేటివరంబు లడుగుఁ డంటిని మీని

ష్కామత్వము గంటిని మీ

కీమీఁదట మత్పదంబు నిచ్చెద ప్రీతిన్.

186

క. ఘనతరకామ్యార్థములను

మనుజుల కొసఁగుచును విపుల మహిమాఘ్యుడ నై

యనుపమఘనబ్రహ్మాత్సవ

మొనరఁగ నంగీకరించుచుండెద నిచటన్.

187

సీ. మొనసి కన్యామాసమున మహాత్సవ మందు

నాకజుఁ డొనరించినాఁడు గనుక

వానిసంకల్పంబుఁ బూనికతో వృద్ధి

బొందెంపఁ దలఁచి యీభూప్రజలను

గొండకు రప్పించి కోరిక లె్వస నిచ్చి

యఖిలవై భవము లిం దనుభవింతు

నిట్టినాశీలలఁ బట్టుగఁ దలఁచుచు

భజనసేయుచు నుండు భక్తజనులు

తే. దూరమున నున్న దగ్గఱజేరియున్న

వారి కిష్టార్థముల నిచ్చి వారివాడ

నగుచు రక్షించుచుండుదు సంతమునను

బుణ్యగతి నిత్తు నిశ్చయంబుగను వినుడు.

188

క. అని హరి పల్కినపల్కులు

విని ముదమును మీరి మోనివీరులు చక్రి

వినుతించుచుఁ బంచాబ్దము

లొనరఁగ శేషాద్రియందు నుండిరి వేడ్కన్.

189

క. అటుపిమ్మట మౌనుల వేం

కటగిరినాథుండు చూచి కరుణను మీ రి

చ్చట నుండ నేల దడయక

పటుతర మగునాశ్రమములఁ బడయుఁడు చనుఁదీ.

190

సీ. అని యప్పు డానతిచ్చిన వేంకటేశ్వరు

నకు శ్రీకి భూసీశలకును మ్రొక్కి

పదలి పోవుటకును మదిరాక హరిమోము

లోచనోత్సవముగఁ జూచి చూచి

యానందబాష్పంబు లటులవెడలంగ

నిగమాంతసూక్తులఁ బొగడి పొగడి

తనియకాస్వామి సుందరరూపమును జిత్త

నీరజాతములను నిల్పి నిల్పి

తే. తన్మయత్వంబు నొంది యాతపసు లప్పు

డాయనంతుని విశ్వమోహనుని బాయఁ

జాల కందుండి యందటు సనకయుండఁ

జూచి యిట్లనె యప్పద్మలోచనుండు.

191

తే. పరమమునులార నిర్గుణబ్రహ్మమైన

నేను సగుణవిలాసము ల్తానవులకుఁ

జూపి రక్షింపఁదలఁచి యిచ్చోట నిలిచి

యుండ నిట్లుండు నంతట నిండియుండు.

192

ఉ. కావున మద్వియోగ మొగిగల్గదు పూర్ణవివేకి కంతటన్

నావిమలస్వరూపమును నాటఁగఁజూపుచు నుందుఁగాన స.

ద్భావనచేత వాడు ననుబట్టుగనంతటఁ జూచుచుండు మీ
రావిధముకొగ్గహించి చనుఁడక్కడనిక్కడనుండు నెంచగన్.

తే. పుణ్యతమమైన నైమిశారణ్యభూమి
కరుఁగుఁడని మకానివర్షులకానతిచ్చి
మకానముద్రధరించి యాశ్రీనివాసుఁ
డప్పు డరాచక్రతీందాల్చె నద్భుతముగ.

194

తే. అప్పు డందు శిలావిగ్రహంబుకరణి
నమరియుండిన శ్రీవేంకటాద్రివిభుని
చూచి మునిపుంగవులు కడుచోద్యమంది
పూర్ణభావనచే హరిం బొగడిరిట్లు.

195

శ్లో. సరోజపత్రలోచనం సుసాధులోకపావనం
చరాచరాత్మకప్రపంచ సాక్షిభూతమవ్యయమ్,
పురారిపద్మజామరేంద్రపూజితాంఘ్రిపంకజం
స్తరామివేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మజేశ్వరమ్.
పురాణపూరుషం సమస్త పుణ్యకర్తృరక్షణం
మురాసురాదిదానవేంద్రమూర్ఖదర్పభంజనమ్,
ధరాధరోద్ధరం ప్రశాంతతాపసాత్మవీక్షణం
స్తరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మజేశ్వరమ్.
శరాసనాదిశస్త్రబృందసాధనం శుభాకరం
ఖరాఖ్యరాక్షసేంద్రగర్వకాననోగ్రపావకమ్,
నరాధినాథవందితం నగాత్మజాత్మసన్నతం
స్తరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్మజేశ్వరమ్.
సురారిశౌర్యనిగ్రహం సుపర్వరాట్పరిగ్రహం
పరాత్పరం మునీంద్రచంద్రభావగమ్యవిగ్రహమ్,

ధరామరాఘశోషణం సుధాతరంగభూషణం
స్తరామి వేంకటేశ్వరం చ సాగరాత్త జేశ్వరమ్.

౪. అని యివ్విధంబున సంస్తుతించి పునఃపునఃప్రణామంబులు చేసి
వేంటాచలంబును డిగి కపిల తీర్థమార్గంబున నిర్గమించి యగ్గిరి
కిం బ్రదక్షిణపూర్వకంబుగ నరుగుచుం దలకోనాఖ్యస్తానం
బున ననేకవత్సరంబులు తపంబుననుండి యందుండి లేచి సురా
ఘటక్షేత్రంబునకరిగియందుఁగొన్ని మాసంబులుండి యందుండి
గోదావరీతీరంబునం గొన్ని దినంబులుండి యందుండి నైమిశా
టవి కరిగి యచ్చట దమయంతితస్థానంబులంజేరి సూతుంజూచి
వెండియు నిట్లనిరి.

196

౫. సూతా నీకరుణను వి
ఖ్యాతిం దగు వేంకటాద్రి కరిగితి మచటన్
బ్రీతిగ నీ వెఱిగించిన
రీతుల మేమెల్లి దద్దిరిం గంటి మొగిన్.

197

౬. అహో నీసకలజ్ఞవాక్కులకు మాకానందముం బుట్టె నీ
మాహాత్మ్యంబధికంబుచూడఁగనుసామాన్యుండవే సూతమా
తో హెచ్చై తగినట్టిచిత్రములు సంతోషంబుగాఁ జెప్పిన
ట్లాహారణ్యగిరింద్రమందుఁ గల వీ వం దెట్లు గన్గొంటివో.

— మునులు సూతుని నుతించుట. —

సీ. భర్తాద్రికరణి నప్పర్వతం బున్నది
చైత్రరథమురీతి సద్వనంబు
గన్నట్టుచున్నది ఖగమృగాదులు జాతి
వైరము ల్విడిచి యవ్వనమునందుఁ

జరియించుచున్నవి స్వామిపుష్కరిణి సం
 పూర్ణమైయున్నది భూవరాహ
 దేవుఁ డాపడమట దీపించుచున్నాఁడు
 తద్దక్షిణంబునఁ దప్తహేమ

తే. కుంభముల నొప్పుచుండెడు గోపురములు
 మణులచే నొప్పు ప్రాకారమంటపములు
 నమఱియున్నవి తత్తద్యమందు దివ్య
 కాంతి నొప్పు విమానంబుఁ గంటిమయ్య.

199

శా. మే మాదివ్యవిమానమధ్యమున లక్ష్మీకాంతు నీక్షించి త
 త్సామిష్యంబుననిల్చి మ్రొక్కుతఱినాశ్చర్యంబుగా నంతలో
 నేమో మేము శరీరము ల్తఱచి యందింతైన లజ్జింప కా
 స్వామింజూచుచునాడుచుండితమయాసంతోషముప్పొంగఁగన్.

క. అటువలె నాడితి మాపి
 మ్మట హరి నర్పించితిమి సమాధానమునం
 గుటిలత లేకయ శ్రీవేం
 కటపతి మాటాడె జలధిగంభీరముగన్.

201

క ఆమధురోక్తులు వించును
 మే మచ్చట నుండ మాకు మిత్రునిరీతి
 నైమిశమున కరుగుండని
 యామాధవుఁ డానతిచ్చి యర్చాకృతియై.

202

తే. మౌనముద్ర ధరించి తా మఱల మాట
 లాడకుండిన చక్రమాహాత్మ్య మచటఁ
 జూచి గిరిడ్గి యెలమి నిచ్చోటి కిపుడు
 వచ్చితిమి మేము సద్గుణవ్రాత సూత.

203

క. నీ వెఱిగించిన చిహ్నము

లావేంకటగిరిని గంటి మహాహా యవి నీ

భావమునకుఁ గన్పించెనొ

నీవే చూచితివొ సూత నిజవిఖ్యాతా

204

సీ. అని తాపసోత్తము లందఱు ప్రీతిగ

నడుగ నాసూతుఁ డిట్లనియె నపుడు

మునులార మావ్యాసమునికటాక్షము గల్గి

నది మొదలుగ సకలార్థములును

దోచునామదికి నాదొడ్డతనము గాదు

బాదరాయణునిప్రభావ మంత

గావున నను గొప్పగాఁ జూడఁ బనిలేదు

మీరు ధన్యాత్ము లివ్వెయిని నన్నుఁ

తే. గరుణ మీరంగ నడిగినకతన నేను

చిత్తమున నిట్లు భావించి చెప్పినాఁడ

నంతియేకాని శ్రీవేంకటాద్రియందుఁ

జూచి చెప్పితిని మీకుఁ దోచవలదు.

205

తే. తారశీకరసికతావితానములను

గణుతి నేయఁగ వచ్చు వేంకటగిరింద్ర

నాయకునిలీల లన్ని నిర్ణయముగాను

శేషుడైనను లెక్కించి చెప్పఁగలఁడె ?

206

క. శ్రీకరవేంకటనాథుని ప్రాకటచరితంబులెల్ల భవహారములుగా
నాకుందోచెడిరీతిగమీకుంజెప్పితిని సంయమింద్రులువినరే.

క. అని సూతుఁడు సద్భక్తిని

మన మలరఁగ వేంకటాద్రిమాహాత్మ్యంబున్

వినఁగోరిన శౌనకముఖ

మునివరులకుఁ జెప్పె మోదముం దనరంగన్.

208

క. శ్రీవిభ్రాజితచరిత మ

హావిభవోన్నత జగత్త్రయప్రఖ్యాతా

శ్రీవేంకటగిరినాయక

పావన తటికుండనృహరి భద్రయశోధీ.

209

మాలినీవృత్తము.—

సరసిజదళనేత్రా సన్తునిస్తోత్రపాత్రా

సురవనపరచైత్రా శోకవల్లీలవిత్రా

సురుచిరఘనగాత్రా సూరిచిత్తాబ్జమిత్రా

దరహాసితసువక్త్రా ధాత్రి సచ్చీకశత్రా.

210

గద్యము. ఇది శ్రీతటికుండనృసింహకరుణాకటాక్షకలిత కవితా విచిత్ర కృష్ణయామాత్యతనూభవ వేంకమాంబాప్రణీతం బైన శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యం బను వరాహపురాణంబు నందుఁ జక్రరాజదిగ్విజయంబును, శ్రీవైష్ణవధర్మప్రసక్తియు, విహితసత్కర్తృప్రకారంబును, యమనియమాదియోగాభ్యాస క్రమంబును, శ్రీవేంకటేశాష్టోత్తరశతనామప్రభావంబును, నైమిశారణ్యానివాసు లగుమునులు వేంకటాద్రికివచ్చుటయు, వేంకటేశ్వరుం డామునులకు దర్శనం బిచ్చి సంభావించు టయు, నంత నమ్మునులు వేంకటేశ్వరు నానతిం బడసి నైమి శారణ్యాంబున కేగుటయు, నందు సూతుంగనుంగొని మునులు వినుతించుటయు, మునిసహితంబుగ శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామికి మంగళాశాసనంబు నేయుటయు ననుకథలం గల తృతీయా శ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యము

చతుర్థాశ్వాసము.

శా. శ్రీనారాయణ మాత్మమూల మనఘం శ్రీవత్సవక్షణ్ణలం
నానాస్థావరజంగమాత్మకజగన్నాథం ప్రధానాశ్రయం
ధ్యానధ్యేయ మచింత్యమవ్యయపదం ధర్మస్వరూపం సుపూ
ర్ణానందం తఱికుండ శేషకుధరాధ్యక్షం భజేఽహం సదా. 1

ఉ. శ్రీరమణీమనోహరుని శేషశయానుని సర్వశత్రుసం
హారుని ధీరుని నఖశిఖాహతరాక్షసచతుని సహ
స్రారసరోజహంసుని సదానతదైత్యకుమార పాలకు
గోరి భజింతు నేను తఱికుండనృసింహుని శుభ్రచిత్తునిన్. 2

చ. కలశపయోనిధిం బొడమి కల్తులపంటల కాటపట్టునై
జలగుహనాభునక్షమున సాంద్రవిలాసమున న్వసించి యు
జ్జ్వలతరశుభ్రతోయదనివాసతటిల్లతమాఘ్ని నౌసిరిన్
వెలయఁదలంతు మోక్షపదవిం దనరారఁగ నెప్పుడాత్మలోన్.

చ. విలసితమాక్తికప్రభల వెల్లుసితోత్పలమాలికాసము
జ్జ్వలతవహించు నాథుమెడ సత్కనకద్యుతు లీనుమేనితో
సలలితవృత్తిమై వికచచంపకమాలికభాతి నుండు మే
ల్వెలదుక నాదిలక్ష్మి నొగి వేమఱుఁ గొల్చెద మోక్షసిద్ధికై.

శా. సర్వజ్ఞం డగుమధ్యమం గొలిచి యశ్రాంతంబు సదృశిచే
నిర్వాణప్రదుఁ డౌవినాయకుని వాణి నేర్పడి తొల్లింటి స
ద్గీర్వాణాంధ్రకవీంద్రులం దలచి యక్షీణాత్తబోధోల్లస
త్పుర్వాచార్యులపాదపద్మయుగముల్ పూజింతు నిష్టాప్తికిన్.

క. పంకజహితశశినేత్ర క
లంకరహిత మోక్షదక్ష లక్ష్మీరమణా
శంకరవిధిసన్నుతపద
పంకజ తటికుండనృహరి పాపవిదారి.

6

సీ. అని యిష్టదేవతా ప్రార్థనం బొనరించి
వేడ్కఁగొల్పెడు ఘనవేంకటాద్రి
మాహాత్మ్యమునను వరాహపురాణంబు
ముప్పదియధ్యాయములను దొలుత
మొనసి మూఁడాశ్వాసములు చేసియావరా
హస్వామి కర్పించి యవల నెడఁద
రహిని భవిష్యత్తరపురాణమున శ్రీని
వాసువిలాసము ల్వసుధయందుఁ

తే. బ్రజకుఁ దెలియంగఁ దేటగఁ బద్యరీతి
ధృతి రచింతును దటికుండ నృహరికృపను
దప్పులుండినఁ దగ దిద్ది యొప్పుగాను
చదువ నెంచెద బుధులార సదయులార.

7

వ. ఆకథాక్రమం బెట్లన్న వినుండు.

8

ఉ. శ్రీకరనైమిశాటవిని శిష్టమును ల్వరమాద్భుతంబుగం
బ్రాకటభక్తిమై నొగి వరాహపురాణము విన్నమిఁద సు

శ్లోకుని సూతునిం బ్రియముఁ జూచుచు వేంకటశైల మిద్ధరణ్
జ్ఞోకుగ నేయుగంబునను శోభితమై పొగడొందుఁ జెప్పవే.

ప. అనిన విని సూతుండు చూచి మీఱు నన్నడిగినట్లు జనకుండు
శతానందుని నడిగిన సతఁ డతనికిఁ జెప్పిన పూర్వేతిహాసంబు
చెప్పెద వినుండని సంతసంబున నిట్లనియె. 10

సీ. వినరయ్య మునులార వేడ్కమై గ్రమముగ
ధర్మకాలంబు త్రేతాయుగమున
జనకుండు నిర్మలస్వాంతుఁ డై శాంతుఁ డై
యెస మిథిలాపురి నేలుచుండి
తనతమ్ముఁ డగుకుశధ్వజుఁ డనువాని కూఁ
తులను దాఁగన్న కూతుకును దగిన
పతులను దనలోన భావించి వెదకుచు
దొరుకునె తగినబంధుత్వ మనుచు

తే. నలుపురగుకన్యలకు నరనాథుసుతులు
నలుగు రొకయింటఁబుట్టియున్నను బ్రియంబు
వారి కీబాలికల నీయవచ్చు నంచుఁ
జిత్తమున నెంచుచుండఁగఁ జెలఁగియపుడు. 11

❧ భవిష్యత్తరపురాణము. ❧

క. చనుదెంచె శతానందుం
డనుకులగురువర్యుఁ డెలమి నాజనకుండు గ
న్దొని లేచి యెదురుసని పద
వనజంబుల కెఱగి దెచ్చి వరభక్తి దగన్. 12

ప. భర్తాసనంబునఁ గూర్చుండఁ జేయ నయ్యాచార్యవర్యుం డి
ట్లనియె. 13

తే. మానవాధీశ ! సీతకు మాండవికిని
 యూర్తి శకు శ్రుతకీర్తికి నొగి వివాహ
 యత్నమును జేయు మింక నీ వప్రయత్న
 ముగను నుండుటగాదు నెమ్మిగను ధాత్రి. 14

వ. తగినపతుల నన్వేషింపు మూరకుండకు మనిన. 15

సీ. విని మిథిలాపురివిభుఁ డగుజనకుండు
 గని శతానందుని వినయ మెసఁగ
 ననియె నోగురువర్య ! మును సవనానికి
 భూమిదున్నంగ నద్భుతముగాను
 ధరణి జనించెఁ గదా సీత లోకైక
 మాత యటంచు నామదికిఁ దోచి
 యున్నది యిపు డట్టి యుర్వీతనూజను
 నరున కీదగునె యెన్నాళ్లకైన

తే. సీత చిహ్నము లన్ని లక్షించి చూడ
 శ్రీరమాదేవియంశజ సిద్ధ మిట్టి
 సతికి హర్యంశగలవాడె పతిగ నమరు
 గాన నిద్ధర నెందేని బూని చూడ. 16

వ. అట్టి మహనీయుండును, పురుషోత్తముండును, గలఁడేని వచిం
 పుము మఱియును. 17

క. హరి పూర్ణాంశుండై ధర
 నరపతి జనియించియున్న నామందిరమున్
 బరఁగుచునుండెడు శ్రీశం
 కరచాపముఁ ద్రుంచు ముజ్జగంబులు వొగడన్. 18

చ. హరి యతఁడంచు నెంచఁదగు నంచుఁ బరీక్షకునై ముదంబు
నన్, సరవిని మీరలెల్లఁ గన శంకరకార్త్యక మక్కజంబుగం
గరమునఁ బట్టి ద్రుంచుబల గౌరవవంతుని కిత్తు సీత నే
నకుదుగఁ బల్కితిం గనుక యట్టిమహాత్ముఁడు పుట్టియుండునే.

సీ. అను డాశతానందుఁ డాజనకునిచూచి
పలికె నిమ్మైయి మహీపతివరేణ్య
భూమిజ కనుగుణ్య పురుషశార్దూలుండు
పుట్టినాఁ డీచింతఁ బెట్టవలదు
సరవిగ నీదు నల్వరకన్యలకుఁ దగి
యొకరాజుకొమరులీ యుర్వియండు
నలుపురుగానె యున్నారు వారలు నీదు
బాలికామణులఁ జేబట్టుకొఱకు

తే. వేంకటాచలమహిమంబు వినుము కోర్కె
లన్ని సఫలంబు లగుఁగాన నంబుజాస
నాదులకునై న తరమె యయ్యుద్రిమహిమఁ
జెప్ప విని మేలునొందిరి క్షితితలేశ.

20

న. కావున నచంచలచిత్తవృత్తి నావేంకటాద్రిప్రభావంబును
వినిన సకలాభీష్టంబు లొడఁగూడు నప్పర్వతంబు కృతయుగం
బున వృషభాద్రియనం బ్రసిద్ధి నొందుఁ ద్రేతాయుగంబున
నంజనాచలం బనంబరఁగు ద్వాపరయుగంబున శేషశైలం
బన నొప్పుఁ గలియుగంబున వేంకటాచలం బని విఖ్యాతఁ
గాంచు, నరఁగ నాజనకుండు విని శతానందుని జూచి, యా
శైలంబునకు నీనామంబు లెట్లుగల్గె ననియడిగిన, శతానందుం
డిట్లనియె.

21

సీ. వృషభాసురుం డనువీరుఁ డాకొండపైఁ
 జేరి మకానుల హింస చేయుచుండ
 నట్టిబాధలు వరాహస్వామితోఁ జెప్ప
 వలె నంచు వాకిళ్లు వచ్చి మ్రొక్కి
 ప్రార్థించి పల్కిరి పరమాత్మ యీశైల
 మున వృషభాసురుం డనెడువాఁడు
 వచ్చి మ మ్మనయంబు బాధించుచున్నాఁడు
 రయమున మించియా రాక్షసేంద్రుఁ

తే. ద్రుంచుఁ డనివేడ నాస్వామి గెంచి దయను
 బల్కె మునులార మీరు నిర్భయముగాను
 దపము లొనరించుకొనుఁడు నాదై త్యునింక
 యమునిపాలికి నంపెద యశము మెఱయ.

22

వ. ఆకిటిరూపుం డవ్వారి నప్పుడు వీడ్కొనఁగ నమ్మునులు తమ
 నెలవుల కేగి భయంబుమాని తపంబు లొనరించుకొనుచుండిరి.

తే. దేవరిపుఁడును దుంబురుతీర్థమునను
 మూడుకాలంబులను స్నానములు నొనర్చి
 చిత్త మలరఁ గరాశనృసింహమంత్ర
 జపముసేయుచుఁ బూజలు సల్పుచుండి.

24

వ. తత్పూజానంతరంబు నిజశీర్షంబును దనఖడ్గంబున ఖండించి
 హరి కర్పితంబుసేయుచుండ నాస్వామికరూప నాశిరంబు
 గ్రమ్మఱఁ గంతంబున నిలుచుచుండు నవ్విధంబునఁ బంచ
 సహస్రాబ్దంబులు చేసినపూజకు మెచ్చి వరాహస్వామి కరాశ
 నృసింహరూపంబున వానికిఁ బ్రసన్నుం డైనంజూచి వృష

భాసురుండు నమస్కరించి యనేకవిధంబుల నుతించిన నయ్య
మరారింజూచి నరహరి యిట్లనియె. 25

క. విను దానవ నీతపమును

గని మెచ్చితి వరము లెవ్వి గావలె ననఁగా
విని వృషభాసురుఁ డపుడి
ట్లనె నానరహరిని గాంచి యానందమునన్. 26

సీ. పరమాత్మ నాకంబు బ్రహ్మలోకముగాని

యేనొల్ల నాహవం బెందుగాని
తగఁజేయవలె నవతారము ల్పది తొల్లి
యెత్తినప్పుడు గల యెలమిబలము
నొక్కఁడవే పూని చక్కఁగ నాతోడ
సమరంబుసేయు మోస్వామి యనిన
విని వానియవివేకమునకు నవ్వచు విష్ణు
వనె నిట్లు కదనంబు పలచితీవు

తే. గాన నిచ్చెద రమ్మన దానవుండు

గట్టుపైఁబడినట్టుగ నట్టహాస
మురుతరంబుగఁజేయుచు నొరిమ విడచి
కదిసినం జూచి హరివాని నదునునెంచి. 27

వ. ఇవివిధంబున నిర్వురు సింగంబులభంగి నింగి కెగసి నేలనిల్చి
యొండొరుల డాయుచుం బాయుచుం బలుతెఱంగులైన
నాయుధంబులచేతఁ గొట్టుచుఁ గరికరి హరిహరి గిరిగిరిపారి
పారినొరసి పోరుకరణి ననేకప్రకారంబుల విడివడినడువం
బుడమి గడగడ వడంక వడిఁబెడగబడలక జలంబులానం
దడవక కడువడి పిడుగులుపడువడువునం దొడరి పెనునగవుల

నొండొరులు మొండొడ్డి వెళ్ళిచూపుల నిక్కి వెక్కిరించు
 కొంచు ధిక్కరించుచుఁ గక్కసంబడి నిక్కిహుంకారంబులు
 సేయుచు నహంకారంబులు పెంచుచుం గేకలువేయుచు
 లోకభీకరంబుగ మేఘంబులవలె నులుముచు గండసిలలు
 బెండువడి తండోపతండంబులై బెడబెడఁబొరిలివచ్చి మొండు
 బండలపైఁబడి రెండేసిఖండంబు లగుచుండఁగఁ గొండ
 కొండకుం, జంగుననెగిరి లంఘించునట్లు బహువిధంబుల భండ
 నంబుసేయుచుండి రంత, నవసానంబున మలఁగుదీపంబధికంబుగ
 వెలుఁగుఁజూపినచందంబున పృషభాసురాంగబలంబు ప్రచు
 డోద్బంధంబై నిండిన నరకంతీరవునిమించి కబళించుకైవడి
 గానవచ్చినం గని వెఱఁగుపడి యమరులు నభోమార్గంబున
 నుండి నరహరివిజయంబుంగోరుచుండి రప్పు డప్పరమపురుషుం
 డుప్పొంగి రక్కసునిం గనుంగొని తొప్పుచుఁ దెప్పన గరుడ
 వాహనారూఢుండై సహస్రాయుధంబులు ధరించి దైత్యుని
 పైఁబడి పట్టి కొట్టవచ్చినంజూచి రాక్షసుండు మిట్టివడి పట్టు
 వడక యట్టిట్టు జుఱుఁగుచు నాఖండలాదినిర్జరభ్రాంతి కరంబైన
 తనమాయాబలంబున ఖగవాహనారూఢుండై సహస్ర
 భుజుండు సహస్రాయుధధరుండై కృత్రిమవిష్ణురూపధారిని
 నిర్మించి నారసింహునిఁపైఁ బురికొల్పెనప్పు డమాయావిష్ణు
 రూపంబు మహావిష్ణు నెదిరించి పోరవచ్చినంగాంచి చక్రియది
 రాక్షసకృత్యంబని తలంచి నిజమాయంబెంచి యమాయకృత్రి
 మవిష్ణురూపధారిని మాయంబుచేసి నగుచు నిట్లనియె. 28

సీ. చపలరాక్షస నిన్ను సరిచేనుకొని పోర
 వలసి పోరితి నింతవట్టు కీవు

ననుఁ గూర్చి జపము మున్నొనరించుటంజేసి
యింతకుఁ జంపక యెంచితిట్లు
గడపితిఁ గాలంబు గావున నింక నో
పను నది యేలన వినుము విష్ణు
వును సృజించి యొనర్చు చున్న కార్యంబులు
దెలిసె వాడెందేగె బలమడంగి

తే. యింక నీవెందుడాఁగెదో యెఱుంగఁజేయు
చూడు నాశక్తి నేడు పెచ్చుగను లేని
పోనిమాటలు వల్కుకుఁ బూని శత్రు
భయదచక్రాన్ని కోపుదుష్పథరతుండ.

29.

ప. మఱియు నీశీర్షంబు చక్రాన్ని కాహుతి యీకున్న నేఁ
గరాశన్మసింహుండను గానని.

30.

తే. కరమునం గ్రాలుచుండు చక్రంబుఁ జూపఁ
జూచి వృషభాసురుండు పరిశుద్ధమైన
భక్తి నా నారసింహుని పాదయుగళ
మునను శరణాగతుం డయి వినుతిచేసి.

31

ప. క్రమృత నిట్లనియె. దేవా! భవదీయ చక్రప్రభావం బెంతని
వర్ణింప నాబ్రహ్మాదులచే నశక్యంబు గీర్తియు నరిబరీషాది
రాజప్రముఖులకు విజయంబు లిచ్చినదట, యదియున్నుంగాక
భవచ్ఛక్రతప్తులై నవారలకుం బునర్జన్మంబులు రావట, కావున
నట్టియప్పరమచక్రంబులం దెగి ముక్తినిందెద మన్నామం
బీయద్రికిడినం జాలునని ప్రార్థింప నాన్మసింహుఁడారక్కసుని
నాలింగనంబుచేసి ముక్తినిచ్చి యప్పర్వతంబున కాయమర
వైరినామం బిడియె నక్కారణంబునం గృతయుగంబునందు.

వృషభాద్రియని పేరొందు. నంత మునులు తమనెలవులనుండి
వచ్చి స్వామిని సన్నుతించుటంజేసి యద్దేవుండు వారియభీ
ష్టంబు లొసంగి తిరోధానంబునొంది, భూదేవీ సహితుండై
యిచ్చావిహారుడై యుండెనని చెప్పిన శతానందుని జూచి
జనకుం డిట్లనియె.

32

సీ. మునినాథ వృషభాద్రి యనుదాని కంజనా
చల మని పేరెట్లు గలిగెఁ జెపుమ
యాశతానందుఁ డిట్లనియెఁ గేసరియను
వనచరోత్తముభార్య తనకు సుతులు
గలుగకుండుటంజేసి తలచి మతంగ ఋ
షీశుని జూచి తా నిట్టులనియెఁ
బుత్తహీనులకెందుఁ బుణ్యగతు ల్కహి
లేదంచుఁ దొల్తను వేదములను

తే. జెప్పియుండుటచే నాకుఁ జిత్తమునను
భయము గదురుచు నున్నది దయను నాకుఁ
బుత్తుఁ డెట్లు లభించునో పుణ్యరూప
చెప్పుముని వేడ నమ్ముని యప్పుడనియె.

33

శే. పొలతి యిచ్చటికిం బూర్వపు వలనొప్పు
నున్నఁ జనఁ జన నేబదియోజనాల
దవ్వనం దనరారును ధాత్రి శ్రీనృ
సింహనామాశ్రమంబు శ్వశ్రేయదంబు.

34

న. తదాశ్రమంబునకు యామృతభాగంబునం బ్రకాశించుచున్న
నారాయణాద్రి ప్రదేశంబులం బరమపావనం బైయొప్పు
స్వామిపుష్కరిణికి నుత్తరంబుగఁ గ్రోశమాత్రదూరంబునం

ఛాకాశగంగాప్రవాహం బున్నయది నీవందుఁ జేరి త్రీకాల
 స్నానంబు లాచరించుచు ద్వాదశాబ్దంబులు తపంబొనర్చు
 చుండు మంత సుతుం డుదయించు ననిన మహాప్రసాదం బని
 మ్రొక్కి యమ్మనినాథు నానతిచొప్పుఁ దప్పక నారాయణా
 ద్రింజేరి స్వామిపుష్కరిణిం గ్రుంకులిడి తత్తీరాశ్వత్థవృక్షంబు
 నకుఁ బ్రదక్షిణంబు లొనర్చి వరాహస్వామికి మ్రొక్కి
 యందుండి యాకాశగంగకు నరిగి యందుండుమునివర్యులకు
 నమస్కరించి వారియాశీర్వాచనపూర్వకంబుగ నత్తిర్థంబునం
 ద్రికాలస్నానంబులు నేయుచు నీరాహారంబున నొకసంవత్స
 రంబు తపంబు నేసిన నంత వాయుదేవుండు ప్రసన్నుండై
 ప్రతిదినంబు నొక్కొక్కమధురఫలం బొసంగుచుండ నది
 భక్షించుచు నత్తపస్విని ద్వాదశవర్షంబులు పూర్తిగఁదప
 మాచరించె నంతనొక్కనాఁడు వాయుదేవుండు సద్వీర్యగర్భి
 తుడైన ఫలంబియ్యఁగ దానిభుజించి యత్తరుణి గర్భంబు
 ధరియించె ననంతరంబున.

35.

తే. అంత నాదేవిగర్భమం దనిలదేవుఁ
 డొక్కనాఁడు ప్రవేశించు చుండునటుల
 సంయమింద్రుల కచ్చోట స్వప్నమయ్యె
 నందుచే వారు నిస్సంశయాత్తు లైరి.

36.

తే. దశమమాసంబు నిండాఁరె దగధరిత్రి
 నంజనాదేవిగర్భమం దనఘుండైన
 పుత్రుఁ డుదయింపఁగాఁ జూచి పుష్పసృష్టి
 సురలు గుఱియించి సంతోషభరితులైరి.

37.

మ. ఘనవజ్రాంగము దీర్ఘవాలము లసత్కాంతు ల్బలస్థైర్యముల్
మునులెల్లంగని యాంజనేయుఁడు మహాముఖ్యుం డగున్
ధాత్రిపై, నని దీవించుచు మారుతాత్మజున కత్యాసక్తితో
నందఱున్, హనుమంతుం డని నామధేయమిడి రత్యాహ్లాద
ముప్పొంగఁగన్. 38

వ. త్రేతాయుగంబునం దంజనాదేవి తపంబుజేసి పుత్రుని వడసి
కతన నంజనాద్రి యని ప్రసిద్ధంబయ్యె మఱియును. 39

తే. ఉరగపతిశేషుఁ డనిలున కోడి ధాత్రిఁ
గనకగిరినాథుఁ డైనవేంకటనితోడ
ద్వాపరమునందుఁ బడి శైలరూపమొందె
నందుచే నది శేషాద్రి యనఁగనొప్పె. 40

తే. అనిన విని జనకుం డిట్టులనియె శేషుఁ
డెందు కాపవనుని కోడె నెఱుంగఁజెప్పు
డన శతానందుఁ డిట్లనె హరిని జూడ
ననిలుఁ డొకనాఁడు వైకుంఠమునకుఁ బోవ. 41

సీ. హరిమందిరద్వారమందుఁ గావలియున్న
శేషుఁ డాపవను నీక్షించి పల్కె
బవనుఁడా నీవు పోవలదు లోనికి నిందె
నిలువుమంచు వచింప నిష్ఠురముగ
ననిలుఁ డిట్లనియె నే నబ్జాతు నీక్షింప
బోవుచుండఁగ నన్ను నీవు విలిచి
పోవల దనిచెప్పుఁగా వశమే నీకు
నీయెచ్చు నాయెచ్చు నెఱి దలంప

తే. నెంతయంతర మహాహ నే నిప్పు హరిని
జూడఁబోవలె నని లోనఁ జొచ్చుచుండ
బుసలువెట్టుచు ననిలుని బోకుమంచుఁ
ద్రోసె నీవలి కప్పు వెఱరోషమతీని.

42

ప. తనమెడఁ బట్టి ద్రోసినకతంబున దారుణరోషయుక్తుడై
యనిలుఁడు శేషునిం గని బలాధమ నీవొకధర్తసంధుడే?
నను మెడఁబట్టిత్రోసితివి నాగకులాధమ నేను నిన్నుఁ ద్రో
సిన నిలువంగఁజాలుదువె? ఛీ యవివేకుడ పొమ్ము పొమ్మనన్.

క. విని శేషుం డనిలుడ లోఁ
జనునే యన్యుండు నిన్నుఁ జయ్యనఁ బోనీ
యను నీరాకాచక్రికి
వినిపించెద నవల నన్ను వెన్నుఁడు దయతోన్.

44

సీ. తోడ్కొనిరమ్మనం దోడ్కొనిపోయెద
నంతియకాని ని న్నటకుఁబంప
ననగ నప్పవనుఁ డిట్లనియె నంతగిపుర
మున కేల పోవలె మూర్ఖ వినుము
మందిరంబున నెప్పు మూర్ఖారముండును
మదకరి వీధి నెమ్మదిగ నుండు
నందుచే నొకతక్కువగునె పిల్లికి గజ
ములయంతరంబును దలఁచుకొనుము

తే. లోనికరుగకు మంటివి గానరాను
నీవయందుండు నిచ్చట నేను నిలతు
నితమాత్రన కొఱత నాకేమి లేదు
పోర భుజగాధమా నీవు పొంగుటేల?

45

మ. అనుచుం దన్నుఁ దిరస్కరింప విని రోషావేశ ముప్పొంగ ని
ట్లనియెన్ శేషుఁడు మారుతా యెపుడు నా కాహారమైనట్టి నీ
వనఁగా నెంతటివాఁడు నాయెదుట నీయారాభటముంజెల్లునే
యనఁగానప్పువనుండువలె విని కోపాటోపముంబెంచుచున్.

క. శేషాగర్వంబున దు

రాభిషలు భాషించి నీవు పట్టుగ నాకున్

రోషము వుట్టించితి విక

భాషింపఁగ నేల పొమ్ము ఫలమందె దొగిన్.

47

వ. అయినను నాబలంబునకు నీబలంబునకు గజమశకన్యాయుంబై
యుండు నేను సర్వజీవాంతర్యామియునై జగత్ప్రాణుండ
నైయుందుఁ గావున నీకంటే నేనధికుండ ననిన విని యురగే
శ్వరుం డిట్లనియె.

48

సీ. విను మనిలుడ నేను విపులాద్రిగణముతో

మొనసిభూమిని శిరంబున భరింతు

బహువిధ బ్రహ్మాండభాండోదయం దైన

నీరజాతాక్షుని నే భరింతుఁ

గాన నీకంటెను నేన గొప్పగుచుందుఁ

జాలకదనంబుగఁ జూడవలదు

పొమ్మని వల్కఁగ భూరికోపంబు మైఁ

బవనుఁ డిట్లనియె నో పన్న గేంద్ర

తే. నేను నీలోన నుండఁగ నీకు బలము

గలిగియున్నది లేకున్న ఘనతరమగు

నీబలం బేడ నిలుచును నాబలంబు

ముందటను నీవు తక్కువ యెందుఁగాని.

49

సీ. అని యివ్విధంబున ననిలుండు వచియింపఁ
 బన్న గేంద్రుఁడు విని వల్కెనిట్లు
 పవనుఁడా విను వృథా వాగ్వ్రయం బేటికి
 నీవునే నొకదిక్కు నిలిచి మించి
 యెల్లువారలు సూడ మల్లయుద్ధంబును
 జేయుదమపు నీచేవ దెలియు
 రాకమ్మనఁగఁ బెద్ద రభసంబు సేయంగ
 విని చక్రి యేతెంచి గనుచునుండ
 తే. నపుడు శేషుండు పవనుండు హరికి మ్రొక్కి
 తమవివాదంబు నెప్పి యోదైత్యనాశ
 కదనమును జేయవలయు దీర్ఘాయువులుగ
 దీవనలొసంగు దయచేసి దేవదేవ.

50

మ. అని వాతూలుఁడు శేషుఁడాహవము సేయంబూనువాక్యంబు
 ల్క, విని యోచించి వినోదముల్లనుట కావేశ్క రమేశుండు
 వా,రిని వారింపక కారణంబొకటి వేరే యుండఁగా వీర లి
 ట్లనుచున్నా రిది మంచికార్యమని రోషావేశముం బెంచుచున్.

సీ. కార్యార్థియై రమాకాంతుఁడు నవ్వుచుఁ
 బవనశేషులఁ జూచి వలికె నిట్లు
 వినుఁడు మీరిర్వురు వీరాగ్రగణ్యులు
 గావున నొక్క రొక్కరుని గెలువ
 నూరక సేయుఁడు ధీరులై వేఱయు
 ధ్ధముసేయఁగాను లోకములు మనవు
 గాన నీకొకయుక్తి నేను జెప్పెద శేష
 వినుమది యెట్లనఁ గనకనగము

తే. నందుఁ బుట్టిన యా వేంకటాద్రిఁ జుట్టుఁ
 జుట్టుకొని ఫణముల బిగఁబట్టి యదుము
 చుండు మవ్వాయువాపైఁడిగొండ నెగర
 మీటఁగా దొడ్డవాఁడె సమీరుఁ డపుడు.

52

ఆ. పలికి పవన నీవు పన్న గేంద్రుఁడు చుట్టి
 పట్టియున్నగిరిని పట్టి పైకి
 నెగరమీటగానె హెచ్చి నీవటుమీఁద
 లేకయున్న హెచ్చు లేదు నీకు.

53

వ. అని విష్ణుం డానతిచ్చిన విని మహాప్రసాదం బని మ్రొక్కులిడి
 యాదిశేష ప్రభంజను లిద్దఱు వేంకటాద్రింజేరి రందుఁ బన్న
 గేంద్రుఁ డప్పుర్వతంబును జుట్టుకొని సహస్ర ఫణంబులనడుమ
 బిగంబట్టి యుండె నంత వాయుదేవుండు నిజశక్తి పెంచి
 యగ్గిరిపై వీచుచుండె నివ్వధంబున.

54

క. తొడిబడక మొఱయు చనిలుఁడు
 విడివడి వీవంగ నచలవితతులు వడిగా
 గడగడ వడఁకుచుఁ దిరుగుచు
 బెడబెడఁ బొరలాడఁ జూచి భీతాత్మకులై.

55

క. అప్పుడు బ్రహ్మాండ్రాదులు
 తప్పక గుమిఁగూడి మాచతా యని కడకుం
 దప్పటదుగులిడుచుంజని
 యొప్పుగ నిట్లనిరి భయము నొందుచు నపుడున్.

56

సీ. ఓవాయుదేవ యాయుత్పాతహేతువు
 గా విసరుటవేళ గాదు వినుము

చాలించు కల్పాంతసమయమం దిటు సేయు
 టుచితంబుగాని ధీనుతుండ మాను
 మని వారు ప్రార్థింప ననిలుఁడారోషంబు
 విడువక మఱిమఱి విసరుచుండె
 పననుని రోషస్వభావంబు గనుఁగొని
 శేషాహిచెంగటం జేరి వినుతి

తే. చేసి యిట్లని వల్క్రి శేష వినుము
 నీబలం బెక్కువైనది నీరజాక్షుఁ
 డెఱుఁగు గౌరీమనోహరుం డెఱుఁగు మేము
 నెఱుఁగుదుము నీప్రభావంబు నెన్నఁ దరమె. 57

ప. అని బహుభంగులఁ బ్రార్థించిన శేషుండు పట్టినపట్టు విడువ
 కుండినంజూచి బ్రహ్మాండ్రాదులు మఱియు నిట్లనిరి. 58

క. వినుమోక్షజగకులాధిప
 కినిసి మహాశక్తి హేమగిరివరతనయున్
 ఘనముగ బిగఁబట్టిన ని
 న్ననిలుఁడు గదలింపనోపఁ డయ్య మహాత్మా. 59

క. అనిలుఁడు నీకోడఁడు నీ
 వనిలునకోడవు జగంబు లదరి నశింపం
 బనివచ్చెను గావున నీ
 ఘనరోషము నడచి జనుల కాపాడఁగదే. 60

చ. అనుజులు మూర్ఖులంచు విడనాడి సుసాత్వికమూర్తియైన వె
 న్నుని పదమాశ్రయించితి వనూనమతుండవు నీకుఁగోప మే
 లను నిజశుద్ధసాత్విక బలంబున నీవు చలంబడంచి నీ
 ఘనఘణమెత్తి మాకొఱకు గాఢ్పుకు గెల్పునొసంగమేలగున్.

వ. అని యనేకప్రకారంబులం బ్రార్థింప నాశేషుండు కరుణార్ద్ర
 చిత్తుండై లోకరక్షణంబునేయుటకై యొకఫణంబెత్త నష్ట
 డప్పవనుం డుప్పొంగి తేప్పున నష్టణంబుసందునఁ బ్రవేశించి
 నిజబలంబుకొలఁదికొ వీచుచు నంగుష్ఠంబకొండపాతును
 గ్రుచ్చియెత్తి పైకెగరమీటుటంజేసి యప్పుడు వేంకటాద్రి
 గాలిపటంబుచందంబున నెగిరి మొఱయుచు గంగానదికి దక్షి
 ణంబుగ ద్విశతయోజనదూరంబునం దూర్పులవణాబ్ధికి నైదు
 యోజనంబుల దూరంబునను సువర్ణముఖరీసద్యుత్తరతీరం
 బునకు సార్థక్రొశదూరంబున నొప్పుపుణ్యకాననమునందుఁ
 దననుజుట్టుకొనియున్న శేషునితోడంబడియె. నివ్విధంబున
 శేషుండోడెనని సంతసించుచుం బవనుండు నిజేచ్ఛంజనియె
 జగంబులు కుదిరియుండె నంత శేషాహి తానోడుటకుఁ జింతిం
 చుచుండఁగ బ్రహ్మాండ్రాదులు వచ్చి శేషునాదరించి రందు
 బ్రహ్మ యిట్లనియె.

62.

సీ. విను శేష మారుతంబున కొడితి నటంచుఁ

జింతింపవలదు నీచిత్తమునను

వేంకటగిరిని నీవంకితంబుగఁ గూడి

యవనిపైనుండు నీయందుఁ జక్ర

పాణి వసించి నిన్బాలించునని పల్కు

విని ఫణీంద్రుడు చాల విన్ననగుచుఁ

బలికె నిట్లని నేను పవనునితోఁ బంత

మాడి యోడుటను నాయందుఁ దప్పు.

తే. గలిగె గర్వంబడంగె నాకర్తృమింత

చేసె నికనేల నాయందు శ్రీధరుండు.

నిలుచునని పల్కి- చాల కన్నీరు నింపఁ
జూచి శేషునితోఁ దమ్మిచూలి నలికె.

63

౩. విను ఫణివర నీయందా
వనజదళాతుండు గృహను వచ్చి వసింపం
బని నే వెదకెదనిక నీ
మనమునఁ జింతింపవలదు మఱి యురగేశా.

64

మ. హరి నీయందు వసించియుండఁడని నీకాంచిత యేలా? యశో
ధరుఁడా చక్రధరుండు వచ్చుటకు సంధానంబు గావించెదన్
గిరిరూపంబుననుండు మోడితిని నాభేదంబు వర్జింపు పం
కరుహామౌయని నాత్మ నెంచుచును సౌఖ్యంబొందు నాగాధిపా.

౩. హరి నిచటికి రప్పించుట
కరయఁగ నేఁబూటకాపు నైతినటంచున్
సరసిజగద్భుండు శేషుని
శిరములవై నివిరి నమ్మఁ జెప్పెను గరుణన్.

66

మ. అపుడాయురగేంద్రున కభయంబిచ్చి బ్రహ్మాండ్రాదులు నిజ
నివాసనంబులకుంజనిరి. యంత నాశేషుం డప్పుండరికాతునకుఁ
దండప్రణామంబు లాచరించి పర్వతాకారంబునొందె. నప్పు
ర్వతప్రమాణంబుం చెప్పెద వినుము దశయోజనవిస్తీర్ణం బై
ముప్పదియోజనంబులునిడివిగలిగియుండు నట్టిశేషాఖ్యునొందిన
మహాద్రిఫణప్రదేశంబు వేంకటాద్రియు, మధ్యప్రదేశం
బహోబలంబునుం, బుచ్చంబు శ్రీశైలంబును నగుచుండ, సర్వ
క్షేత్ర సర్వతీర్థమయంబగుచు సకలఫలద్రుమపుష్పలతాశోభి
తంబై నానావిచిత్రధాతుప్రకాశం బగుచుండు నయ్యద్రి
యందు సురబృందంబులు తరుబృందంబులై ఋషిసమూ

హంబులు మృగసమూహంబులై పితృగణంబులు ఖగగణంబులై యక్షకిన్నహలు పాషాణరూపులై యుండఁగ శేషునకు వరంబిచ్చి వోయిన పరమేష్ఠి శేషాద్రియందుఁ బ్రవేశించి యుండుఁ డని వరాహస్వామిని ప్రార్థింప నద్దేవుండు వైకుంఠ పురంబున నున్న క్రీడాద్రిని గరుడునివలనఁ దెప్పించి శేషాద్రి యందుంచి తానందు వసియించియుండఁగ నాస్వామికిఁ బూర్వ భాగముననున్న శ్రీస్వామిపుష్కరిణి గంగాదిపుణ్యతీర్థంబు లకు జస్తస్థానంబై మకరమత్స్యకచ్ఛపాదిజలచరావాసంబై కమలకుముదాది పుష్పరాజవిలాసంబై సరస్వతీ సరోవరంబని చెప్ప నొప్పుచుండె నప్పుష్కరిణియందుఁ గ్రుంకులిడినజనులు పాపరహితులయ్యెద రదియునుంగాక ధనుర్తాసంబున శుద్ధ ద్వాదశీదినం బరుణోదయంబు మొదలుకొని యారుగడియల పర్యంతము గంగాదినదు లాపావనపుష్కరిణియందుం గలసి యుండు, నట్టిపుణ్యకాలంబున నాతీర్థంబున స్నానంబుచేసిన వారలు ముక్తి నొందెద రదియునుంగాక, తత్తీర్థతీరంబున శ్రాద్ధంబులు చేసిన వారి పితృదేవత లమృతపానం బొనర్చి తృప్తి నొంది స్వర్గంబునకేగి సుఖంబుండుదురు, మఱియు నారాయణాఖ్యుండను బ్రహ్మాణుం డాతీర్థంబునం గ్రుంకు లిడుచుండి హరిదివ్యధామంబునం బొందె నిది శేషాద్రి ప్రభావం బిడ వేంకటాద్రి ప్రభావంబు వచింతు. 67

—॥ మాధవుండను విప్రు నిచరిత్రము. ॥—

సీ. చెప్పెద వినుమయ్య శ్రీకాళహస్తిలోఁ
జూడఁ బురందరసోమయాజి

తనయుఁ డై నట్టి మాధవనామధేయుండు
 తనకర్తృవశమునం దనకు భార్య
 యగుచంద్రరేఖను బగలు రతికిఁ బిల్వ
 నయ్యింతి భీతితో నకట పెద్ద
 లింటనుండఁగఁ బగ లీరతి తగదంచు
 బహువిధంబులఁ జెప్పి పట్టువడక
 తే. తలఁగిపోవుచు నుండఁగఁ దాళఁజాల
 కతఁడు ప్రార్థింపఁగాఁ బతియాజ్ఞ మిఱఁ
 దగదటంచును మది నెంచి ధవునిమోము
 సదయమైఁ జూచి పల్కె నాచంద్రరేఖ.

68

1. స్వామి దేవతార్చనాగ్నిహోత్రాది సత్కీయ లాచరించు
 సమయంబున నిట్లు దివాక్రీడాసక్తిఁ గడంగఁగూడునే యని
 యనేకవిధంబులంజెప్పినను వినకుండు పతింజూచి, “యైన
 మీరు సమిత్కుశతులసీపుష్పార్థంబుగ సువర్ణనదీతీరవనంబు
 నకుం జని యందుండుండు. నేనచ్చటికి నుదకంబు గొనివచ్చు
 టకు ఘటంబుచేఁగొనివత్తు నచ్చట మర్తస్థానంబున భవ
 త్సంకల్పపూర్తిం జేసికొనుఁ డటంచుం బతికి ముదంబునొం
 దించి యాతని పంప నతండట్లుపోయి సువర్ణనదీతీరంబునం
 బుష్పవనాంతరంబుచేరె. అచ్చటికి నంతకుమున్న వచ్చి స్వర్ణ
 భూషణశ్వేతాంబరాలంకృతయై యొక్కకాలు ముడిచికొని
 యొకకాలిబొటనవ్రేలి నేలఁ గ్రుత్తి యెత్తుచు మోఁకాలి
 మీఁదఁ జుబుకంబుంచుకొని దీర్ఘనీలకుంతలంబులు మెఱయఁ
 గూర్చునియున్న పద్మినీజాతి యగు చండాలస్త్రీనింజూచి
 యమ్మాధవాభిఖ్యవిప్రుండు మోహించియుండె నట్టిసమయం

నేయుచు దిగ్దేవతాదులను దలంచి, “ఈ బ్రాహ్మణుండు పాశ
జాతినైన నన్నుఁ బొంది కులహీనుండై నరకంబునంబడుటకుఁ
బ్రయత్నించి సముద్రముప్పొంగి వచ్చునట్లు నావైఁ బడ
వచ్చుచున్నవాఁడు, నావలన నించుకేని దోషంబులేదు మీ
రెల్లరు నాకు సాక్ష్యమిచ్చువా రగుదురుగాక యనుచుండ
నాభూసురుం డాయువతికడకుం జని యిట్లనియె. 74

తే. భామ నీవిపు చెప్పిన పరమధర్మ
వచనముల నేనెఱుంగుదు వసుధఁ గామ
మునను నావలె నెందఱో మున్ను ధర్మ
మును దలంపక స్త్రీలను గొనిరదేల? 75

తే. తరుణి నానోము ఫలియించె బరఁగ నీదు
జవ్వనపుఁగారణంబునఁ జాలు వేయి
జన్తములుసేయఁ గల్గునే సౌఖ్య ముర్విఁ
గాన నాయిష్ట మీడేర్చు కరుణహృదయ. 76

వ. అనిన నయ్యంతే భయభ్రాంతచి త్తమై యవ్విప్రుని కిట్లనియె.

చ. కటకట! బ్రాహ్మణోత్తముడ కామసుఖంబును గోరి లేనిసం
కటపడనేల నీగృహముఁ గ్రక్కునఁ జేరి నిజాంగనామణిం
బటుముదమొప్పు గూడు ననుబట్టిన నేమిఫలంబు గాన న
న్నిటచనిపట్టరాకు మిదియేమి యపభ్రమ నీకు మానుమా. 78

క. చండాల్స్త్రీ నెనయుట
పండితుఁడా వినుము నీకుఁ బాపమురాదే
మెండొడ్డి విప్రకులమున
టుండుము నన్నంటరాకు ముర్వీసురుఁడా. 79

క. అని యది వెనుకకుఁ జనఁగాఁ

గని విప్రుఁడు కులము మించి కామాంధత్వం

బును గదుర వడిగఁ జని దా

నిని బట్టంబోవ నదియు నిలువక చనుచున్.

80

వ. అప్పు డాగుంతల యతనింజూచి, “బ్రాహ్మణోత్తమా! నీజననీ
జనకులుతోడె, గురుదైవంబులతోడె, నన్నంటకు మను
చుండఁగ వాఁడు వినక యాయువతిం బట్టికొనియె నంత నది
చూచి నీవు నన్నంటినకతన నంటువడితివి సచేలస్నానం బొనర్చి
యింటికరుగు మూరక దురాశచేత మేటికొలం బేల వమ్ము
చేసుకొనెద వనుచుండ నవ్విప్రుం డది పాటించక యాయబల
పైబడి కట్టుకుని యిష్టంబు పరిపూర్తి గావించుకొనియె. ననం
తరం బాగుంతల యాభూసురునింగని, “కటకటా! నే నబల
యగుటంజేసి నీపట్టుకు నెందేని దవ్వునరుగ లేనైతి నవజలద
జలప్రవాహంబు ట్రోరోదధిం బడినవిధంబు నీవు నాసంగమం
బునఁ గులభ్రష్టుండవైతివి నీ వింక యజ్ఞోపవీతపరిత్యాగంబు
చేసి మదీయ చండాలజాత్యాహారాదులుచేసి, నాకుఁ బరిణ
యంబు లేనికతన నికవేట నాకు వివాహంబు పనిలేదు గావున
నాతోడ నుండుమనిన నావిప్రుం డందులకు నంగీకరించె.
అంత నయ్యిద్దఱు గృష్ణానదీతీరంబునంజేరి ద్వాదశహాయ
నంబులు కామోపభోగంబు లనుభవించుచుండఁ గొంతకాలం
బునకు నక్కుంతల మృతినొందుటంజేసి మాధవాభిఖ్యబ్రాహ్మ
ణుండు దుగ్గిఖాక్రాంతచిత్తుడై యొంటిందిరుగుచుఁ దనమనం
బున నిట్లు చింతించె.

81

సీ. గురుతరం బగుబ్రహ్మకులమున జనియించి
 కుంతలయనుదాని గూడి కులము
 నమ్ము చేసుకుని హా యిమ్మైయిఁ గష్టంబు
 గుడువఁగల్గెను భార్యఁ గూడనైతి
 పాపంబుచేసితి పాపహరంబుగ
 శ్రీహరి యింక రక్షింపవలయు
 ననుచుఁ బశ్చాత్తాపమును బొంది గొందఱు
 భక్తులౌరాజులు పరమవేంక

తే. ట్లాది కరుగుచునుండంగ నరసి తాను
 వారివెంబడిఁ జని త్రోవ వారిభోజ
 నాంతమున వారియెంగిలి యన్నమలరఁ
 దినుచు హరి వేడుచును భక్తిఁ దనరుచంత.

82

వ. దేహాభిమానంబు వదలి కపిలతీర్థంబున కేతెంచి యాపావన
 తీర్థంబునకు మ్రొక్కి, తోడుగవచ్చి రాజు లాపుణ్యక్షేత్రం
 బున వసనంబులు చేసుకొని స్నానంబు లాచరించి పితృలకు
 శ్రాద్ధంబులు పెట్టి పిండప్రదానంబు సేయుచుండఁ దాను గనుం
 గొని బ్రాహ్మణకులోద్భవుండయ్యు నూరకేల యుండవలె నని
 తలంచి తనతలిదండ్రులు మృతినొందినవార్త యెఱింగినవాఁ
 డగుటంజేసి తానట్లు వసనంబు చేసుకొని తీర్థంబున మునింగి
 సంకల్పశ్రాద్ధంబుచేసి మృత్పిండంబులు మంత్రభక్తియుక్తంబు
 గఁబెట్టి తత్పిండంబు లెత్తి తత్తీర్థంబున విడుచుచుండఁగఁ
 బితృదేవత లాపిండంబులం బ్రయంబునఁ గరంబుల నందికొని
 రనిన విని జనకుండు శతానందుని గనుంగొని యిట్లనియె. 83

క. చండాలాంగన నొప్పుచు
నుండినకులహీనుఁ డూరకుండక నేవి
పుండ నటంచుం బెట్టిన
పిండంబులఁ గొనరె వానిపిత లయ్యారె.

84

క. అనఁగ శతానందుం డి
ట్లనె జనకా కపిలతీర్థమందున మొదటన్
మునిఁగిన పుణ్యముచేఁ గై
గొని రాపిండములు వారు కొంకక వింటే.

85.

సీ. ఆపుణ్య మటులుండె నటుగాక యాతని
మహిమఁ జెప్పెద విను మఱుదినంబు
పరమముదంబు నా గిరియొక్క-చుండఁ ద
త్పర్వతస్పర్శచే బాపమెల్ల
నాతని విడి వాంతమయ్యె భయంపడి
యప్పాపగహనంబు నప్పుడద్రి
పావకంబు దహింపఁ గా వియద్విధి మం
టలు మించెనప్పుడు జలజభవుఁడు

తే. వామదేవాదు లీక్షించి వచ్చి దివిజ
మార్గముననుండి యాశ్చర్యమగును లగుచు
నేమి యీవెంత యని మర్త్యలెంతయునపు
డద్రినిం గనుచుండిరి యదటిపడుచు.

86:

ఉ. అప్పుడు వేంకటాచలమహామహిమంబు దవాగ్నిరూపమై
తప్పక విప్రుపాపమును దగ్ధముచేసె నటంచు మాధవున్
గొప్పగ నెంచి శీర్షమునఁ గొల్లఁగఁ బువ్వులవాన నించి యం
దొప్పఁగఁ జూచుచుండి రజుఁ దుర్వికే దా దిగివచ్చి నవ్వుచున్.

ఉ. వానిశిరంబు మూర్క్కొనఁగ వాఁడు కృతార్థుఁడనైతినంచుఁడా
నానళినోద్భవుం బొగడి యంజలిచేసి భయంబు మీఱఁగా
దీనతనొంచి యిట్లనియె దేవ వివేకము లేక పాపముం
బూని యొనర్చితీం బరమపూరుష నాగతి యెట్లు చెప్పుమా.

తే. అనుచు వాఁడా ర్థిబొందుచునడుగ నజుఁడు
వల్కె నిమ్మైయి నోవిప్ర ! పాపమెల్ల
భస్మ మైపోయె సంశయంపడకు మింక
వేంకటాద్రికి నీవు వేవేగ నరిగి.

89

సీ. స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానంబుచేసి యా
భూవరాహస్వామి పూజసల్పి
మ్రొక్కుచు నీదేహమును విసర్జించుము
తదనంతరంబు భూతలమునందు
ధన్యత పొండవదొహిత్యవంశజుఁ
డగుసువీరునిసుతుఁడై జనించి
నట్టిసుధర్మని కాత్మసంభవుఁడవై
వసుధ నారాయణవనపురమున

తే. నిలిచి హరిభక్తి నెదనుంచి నిర్మలముగఁ
దొండమండలదేశ మఖండధర్మ
మార్గమున నేలుచుండు రమావిభుండు
పెండ్లియాడును నీపుత్రిఁ బ్రేమదనర.

90

తే. లక్ష్మీయ కుమారిగా నీకు లక్షణాంగి
గల్గు శ్రీహరి కిచ్చి సౌఖ్యంబుగాను
బోయి వైకుంఠమును జేరు భూసురుండ
ననుచు మాధవునిం గని వనజభవుఁడు.

91

కౌసుణ్యార్థచిత్తుండై వరంబు లొసంగుటంజేసి యప్పర్వతం
బునకు వేంకటాద్రి యనునామంబు సార్థకంబయ్యె. వేంకటా
ఖ్యాక్షరత్రయార్థంబు చెప్పుమనిన జనకుంజూచి శతానందం
డిట్లనియె. 92

విను వే మ్మనుసావేంధన
మును గటయుగళాక్షరాగ్నిముఖ్యంబై కా
లెను గావున వేంకటగిరి
యనిపే రాయద్రి కొప్పె నవసీనాథా. 93

మొనసి ప్రాతగికాలమున లేచి వేంకటా
ద్రిస్తరణము నేయుధీరు లవని
గ్రమముగ నూలు గంగాస్నానములు మఱి
నేతుయాత్రలు వేయి చేసినంత
పుణ్యఫలంబులం బొంది సుఖింతు రి
కథ మద్గురుం డగుగౌతముండు
నాకుఁ జెప్పినరీతి నీకుఁ జెప్పితి నిది
వినినవారికి శుభవితతు లొదవు
నసుధ నిహపరసుఖములు వలసినట్టి
వార లీకథ వినవలె వాంఛమీఱు
నని శతానందముని చెప్పినందువలన
జనకుఁ డావేంకటాద్రికిం జనదలంచి. 94

మంత్రిప్రముఖులం దోడ్కొని శతానందునితోడ వేంకటా
ద్రికి వచ్చి స్వామిపుష్కరిణియందు స్నానాదులుచేసి భూవ
రాహశ్రీనివాసులసాన్నిధ్యంబునఁ గొన్నిదినంబు లుండి
క్రమ్మఱ మిథిలాపురంబుచేరె నివ్విధంబు వేంకటాద్రిదర్శనంబు

చేసిన పుణ్యంబువలన రామచంద్రుండు శంకరధనుర్భగ్గుంబు
చేసి సీతను బరిగ్రహించె నంత సౌమిత్రి యూర్తిశను, భక్త
తుండు మాండవిని, శత్రుఘ్నుండు శ్రుతకీర్తిని బరిగ్రహిం
చిరి యనిన జనకుండు సంతసించె, ననిన విని శౌనకాదులు
సూతుంగని యిట్లనిరి.

95

క. కమలాసనుండు రథోత్సవ
మమరంగ శ్రీ వేంకటాద్రియం దాహరికిన్
విమలుండై చేసె గదా
కమలాక్షుం డచట నెంతకాలం బుండెన్.

96

క. అన విని యాసూతుం డి
ట్లనియెన్ శ్రీ వేంకటాద్రియం దాఘ్యండై
వనజాక్షుండు కలియుగ మడఁ
గిన దనుక యహీంద్రనామగిరిపై వేడ్కన్.

97

సీ. ప్రాకృతజనులలోపల మెలంగుచు భూమి
యందుండి శ్రీ వేంకటాద్రివిభుండు
పరఘనప్రాకృత ప్రభలచే దీపించు
మిహిరాబ్జకాంతులు మెచ్చకుండు
బహురత్న గోపురప్రాకారసౌధము
ల్తానయఁ జతుర్ద్వారములును గలిగి
మహనీయమరకతమణితోరణంబులం
గొమరొందుచున్న వైకుంఠపురము

తే. దలచి యచ్చటి నిత్యముక్తులును దాను
జూడఁగోరుచు శేషాద్రి శుభ్రఘోణి

కొప్పుగా నేలుమని చెప్పి యొప్పగించి
మంచిమాయానిగూఢ విమానమెక్కి.

98

శ్రీభూనీలాసమేతుండై హరివైకుంఠపురంబుంజేరి యందుండు
నిత్యముక్తులంజూచి యాదరించి యప్రాకృతమణిమయాంతరి
పురంబున శేషతల్పంబునందు వసియించియుండె నంత శేషాద్రి
యందుండు వరాహస్వామి విశ్వకర్తనిర్మితపురంబును నంత
ర్థానంబొనరించి యిచ్చావిహారంబుగఁ బ్రవర్తించుచుండె
చిమ్మట వృషభాసురునితో యుద్ధంబు సేయంజనియె నివ్విధం
బునం గొన్నియబ్దంబులు జరిగినవెనుక యొక్కనాఁడు నార
డుండు వేంకటాద్రికి వచ్చి శ్రీనివాసుఁడు వైకుంఠంబుచేరిన
వృత్తాంతంబు నెఱింగి సత్యలోకంబునకేగి బ్రహ్మదేవునకు నమ
స్కరించి యిట్లనియె.

99

తండ్రి విను చక్రశేషభూధరము శుభ్ర
ఘోషి కొప్పించి తాను వైకుంఠమునకుఁ
జేరె ననఁగా నజం డలించితనొంది
యేమియుందోష కతనితో నిట్టులనియె.

100

విను నారద భూలోకం
బున శేషాచలమునందుఁ బురుషోత్తముఁ డుం
డినకాలంబునఁ దదూర్భ
జను లతిపుణ్యాత్మ లైరి సాత్వికు లగుచున్.

101

ఆస్వామి వైకుంఠమందుఁ గ్రవ్వుటఁ జేరి
నందుచే శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద
నేను సంకల్పించి నెనరునఁ గావించి
నట్టి రథోత్సవం బావరాహ

దేవుఁ డొక్కఁడు సమర్థింప లేఁ డాశ్రీని
 వాసుఁ డందొండఁగ వలయుఁ గనుక
 మనుదేన దశరథ వరతేజములఁ దింత్రి
 ణీవృక్షముగ దీర్చి నిలుపుదునట
 తే. సరవి దేవకీశను గౌసల్యగళను
 బుట్టఁగాఁ దీర్చియుంతు నాపుట్టలోన
 శ్రీనివాసుండు వేగమ చే రుపాయ
 మీపు గావింపు మెట్టున దేవమాని.

102

క. వనజాక్షుం డాగిరి జే
 రినపిమ్మట హరికి నాఁటిరీతిని నరదం
 బున వేడ్కఁ జేయవలె మే
 లొనరంగ జగద్ధితంబు నొందఁగ మఱలన్.

103

సీ. ఊతిమీఁద నెప్పుడు శ్రీనివాసుండు లేని
 కతన మానవులు దుష్కర్తు లగుచు
 గలిమాయనొంది సత్కర్తముల్ శ్రద్ధతో
 జేయలే రిఁకమీఁద శేషగిరికి
 మఱల శ్రీహరివచ్చి మనుజులనెల్ల ర
 ఊంప నుపాయంబు నేయకున్న
 జనుల పాపంబును శమనుండు గని నార
 కమునందుఁ ద్రోయించు గాన భూత

తే. దయ మనంబున నుంచి మాధవుండు శేష
 పర్వతము చేరునట్టియుపాయ మీపు
 నేయుమన విని సురమునిశ్రేష్ఠుఁడలరి
 యజునిపాదంబులకు మ్రొక్కి యాదరమున.

104

శ్రవభ్రశుభ్రలసత్కాంతి నిజదేహ
మందు రప్పింపఁగా సరుణవర్ణ
కళితజటాజూట కళలుస్ఫుటిల్లఁగ
లలిఁ బూర్ణచంద్రకళంక మనఁగ
నొఱపుఁగృష్ణాజిన మొప్పుఁగఁ గటియందు
మధ్యభాగమునందు మాంజివెలయ
మొఱపుఁదీవెనుదాను మెచ్చకయురమునఁ
దగినబంగరుజన్నిదము వెలుంగ

శ్రీ. నారదుఁడు లేచి యప్పుడా నలినభవుని
యనుమతిని జాన్ప వీరీరమునను జేరి
క్రతువు లచ్చట నొనరించు కశ్యపాది
సయమింద్రుల నీక్షించి సవినయమున.

105

శ్రీ. వీణ మీటుచు గానధురీణుఁ డైన
వరమునీంద్రుఁడు సరసపువాటమునకు
రాఁగఁ గశ్యపముఖులు నారదుని జూచి
విహితరీతిని బూజించి విసుతిచేసి.

106

శ్రీ. ఘనతం దగ మఱి మును లా
యనిమిషమునివరుని గాంచి యని రిమ్మైయి నో
మునినాథుఁడ భవదాగమ
మున మే మెల్లరును మోద మొందితిమి కడున్.

107

శ్రీ. అనఁగ విని మానులార మీఱంద టిచట
యజ్ఞమును సల్పి తత్ఫలం బలర నెవరి
కర్పితంబులు గావించు రావిధంబు
దెలుపుఁడని వల్క మునులు సందియముకొంది.

108

వ. అప్పు డాభ్యుగమునీంద్రునితోడఁ దమలోఁ దాము విత్త
ర్కించుచు యజ్ఞఫలభోక్తయైన వేపుని నేర్పఱచి చెప్ప
టకుఁ దోచక యూరకుండ నారదుండు చూచి యిట్లనియె.

సీ. మానితాష్టాక్షరీమంత్రాక్షమును వీణె

నందుఁ బల్కించి సానందుఁ డగుచుఁ

బలికె నిట్టులు ప్రజాపతులార మీరు స

త్కృతువులుచేసి లోకములయందు

విలసితముగఁ బ్రజావృద్ధి జేసితిరి మే

లయ్యె మోక్షప్రదుఁ డైనదేవుఁ

డజుఁడొ పద్మాక్షుఁడో హరుఁడొ విచారించి

ముక్తిప్రదంబైన మూర్తియందు

తే. సహస్రల మొగి నర్పించి సంతసింపుఁ

డనుచు హితమొప్పు జెప్పి వీడ్కొనె విషంచి

తంత్రులను మీటుచును బరతత్వమాత్మ

యందుఁ జూచుచు నేచ్చాఁచిహారియగుచు.

110

వ. అమ్మనీంద్రుండు త్రిలోకసంచారంబు నేయుచు నుండె

నజుండు శేషాద్రియందు వల్క్విక తింత్రీణీవృక్షంబుల నిర్మాణ

బొనరించి యుంచె ననంతరంబున.

111

మ. ఘనుడై నారదుఁ డన్న వాక్యముల నాకర్ణించి భావించి య

మ్మనులెల్లఁ గుమిఁగూడి తాము తమలో మూర్తి త్రయ

బందు మించినమోక్షప్రదుఁ డైనవేల్పును పరీక్షించుప్ర

రం బదెట్టని యొచించి భృగుండు నేర్పుంగన నిం కామూర్తి

చందంబులన్.

112

అని నిశ్చయించి త్రీమూర్తులయందు ముక్తిప్రదమందైన
 మూర్తిని విచారించుకొని రమ్మని భృగుమునీంద్రుని నంపగ
 నమ్మని సత్యలోకంబునకేగి తపోజనపరివృతుండై కొలువున్న
 బ్రహ్మనీక్షించి మ్రొక్కి యాబ్రహ్మ కూర్చుండుమనక మున్న
 కూర్చుండినంజూచి యజానిమనంబునఁ గోపంబువొడమిన
 నాకోపం బడంచుకొని విధాత మాటాడ కుండినంజూచి
 యాబ్రహ్మ రజోగుణస్వరూపం బిట్టిదనియు నిట్టిరజోగుణ
 ప్రధానం దైనవాడే మోక్షప్రదండు గాఁడు గావున
 సతనికి భూలోకంబున నాలయం బొక్కెడఁగాని లేకుండు
 సని నిశ్చయించి యాభృగుమునీంద్రుండు దిగ్గునలేచి కైలా
 సంబునకుం బోయి పార్వతీసమేతుండై క్రీడించుచున్న శివుని
 ముదట నిలిచినంగని పార్వతీ లజ్జించె, చప్పుడాశివుండు గాని
 తఱి నిట్టిస్థానంబునకు నిమ్మరాదగునే యని క్రోధోద్రేక
 రక్తాక్షుండై చూచుచు మాటాడమండుటం జూచి యా
 రుద్రుని తమోగుణస్వరూపం బిట్టి దని యెఱింగి యిట్టి
 తమోగుణుండు ముక్తిప్రదండుగాఁ డీతనికి శరీరపూజలేక
 లింగపూజ యగుం గాక యని నిశ్చయించి యందుండి
 వైకుంఠంబునకు నరిగి యమ్మునీంద్రుఁడు శేషతల్పంబునందు
 రమాసమేతుండై శయనించియున్న యాశ్రీనివాసునిపక్షంబు
 నందు నిజవదం బెట్టి తన్నుటంజూచి యాహరి దిగ్గునలేచి
 యమ్మునికేఁ బ్రణామంబు చేసి యర్ఘ్యపాద్యాది విధులం
 బూజించి కూర్చుండి తన్నుం దన్నిన యమ్మునిపాదంబు తన
 తొడపై నిడికొని యొత్తుచు మందస్తితవదనుండై యాభృగు
 నీక్షించి యిట్లునియె.

సీ. పరమమునీశ మీ వచ్చుటఁ దెలియక
 యూరక పనలించి యుంటఁ గనుక
 యపచారి నైతి నాయందఁ గృపాకటా
 డుం బుంచవలయు నోసంయమివర
 నాయపచారంబునకుఁ దగుశిక్షకై
 యెఱిఁగి తన్ని తిరి నాకిష్టమాయె
 గరినమైనట్టి వక్షమునందుఁ దన్న మీ
 పదమెంత నొచ్చెనోగద యటంచు

తే. నేమి నేయుదు మృదువైన దీపదంబు
 చిగురుటాకులవంటిది నేద్యమైన
 దిట్టిపాదము తాఁకిన నెదను నొప్పి
 లేదు యోగీశ కోపము లేదు నాకు.

114

క. వనజముఁ దాఁకినచందం
 బున మీపదఘాత మెదను భూషణ మయ్యెన్
 ఘనకఠినతరోరస్థల
 మెనయఁగఁ దాఁకినపదాబ్జ మెట్లుండెనొకో.

115

వ. అని వల్కి యమ్మనీంద్రుని పాదప్రక్షాళనంబుచేసి తత్త్వంబు
 శిరంబునం జల్లెకొని యిట్లనియె.

116

క. వరవిప్రునిపదరేణువు
 లిరవుగ శిరమున ధరింతు నీనాటికి మీ
 చరణం బురమున సోఁకఁగ
 ధరణీసురవర్య నేడు ధన్యుడ నైతిన్.

117

ఉ. అని హరివల్కుఁగా భృగుమహాముని సంతసమంది మానసు
 బున భయభక్తులంబొడమ పుండరికాక్షునిమోము చూచి ల

జ్ఞను దలవాంచి యిట్లనియె శాశ్వతసద్గుణమూర్తిపీఠ గా
పున ననుబ్రోచి తిందు నిఖిలోన్నత నిన్ను నుతింప శక్యమే.

వ. అని వినుచించి హరిని వీడ్కొని చని గంగానదీతటంబునఁ
గ్రతువు లొనరించుచున్న కశ్యపాదిమునివర్యులచెంతఁ జేరి,
అజదుద్రుల రజస్తమోగుణస్వరూపంబులను హరిశుద్ధసత్వ
గుణస్వరూపంబును దాఁ బరీక్షించి వచ్చినవృత్తాంతంబు
లమ్మునివర్యులకు వినిపింప వారు సంతసించి నారాయణుం
డొక్కఁడ ముక్తిప్రదుండని నిశ్చయించి సకలక్రతువుణ్యా
ఫలంబు లాస్వామికి సర్పించి విష్ణుధ్యానంబు నేయుచుండి
రంత.

119

సీ. వనజాక్షు నాభృగుముని దన్ని నప్పుడా
హరివక్షమున లక్ష్మీ యలరుచుండి
తననివాసమునందుఁ దన్ని నభృగునివై
నలుక రెట్టింపఁగ హరికి మ్రొక్కి
పలికె నిట్లని నిన్ను బ్రహ్మస్వరూపుడ
వనినమ్మి నీయురంబునను నిల్చి
యిరవుగనుంటి నేఁ డీ భృగువర్యుండు
నన్నెంచకుండఁ దాఁ దన్నెఁ గనుక

తీ. యతఁడు తన్నుట సంతోషమయ్యె నీకు
నాకుఁ గోపము పుట్టియున్నది మునీంద్రు
నేమి నేయుట కిష్ట మొక్కొంతలేదు
గానఁ దపమాచరించెదఁ గమలనాభ.

120

మానసమున మీపదములు

ధ్యానింపుదు నెచ్చటైనఁ దద్దయు నెపుడున్

జ్ఞానము నాకిప్పు డొసగుము
నేనీపదముదె నిలుతు నీరజనయనా.

121

క. అనుచు రమాకాంత మనం

బునఁ గోపముగదూర నల్కఁ బురుషోత్తమఁ డా
వనజాలయతో నిట్లనెఁ

గనుఁగొని ప్రియమార నయముగా విసుమనుచున్. 122

క. సీరి నన్ను మోని దన్నుట

కరమరగాఁ జూడవలవ దమ్మునిపాదం
బురమునఁ దాఁకినదే శుభ

కరమయ్యెను గోపగింపఁగాఁ దగ దింతి. 123

చ. ఆన విని లక్ష్మీ యిట్లనియె నాత్మలకాత్మపు విశ్వకారణుం

డననిను బూజనేయ కిప్పుడక్కట యిక్కడ వచ్చి తన్నె న

మ్ముని కిడ నేమిగల్గు నతేమూర్ఖుఁడు వానిఁ దలంప నింక నా
మనమున కింపుగాను బహుమానముచేసితివీపు కేశవా. 124

సీ. తనతండ్రి యైనవిధాత నీకు సుతుండు

తానావిధాతకుఁ దనయుఁ డయ్యె

దనకుఁ బితామహుం డని యెంచి పిన్న పె

ద్దంతరమును జూడ కదరఁ దన్నె

నదియటులుండంగ నమ్ముని పరమాత్మ

వని నిన్నుఁ దెలియ లే కజ్ఞుడయ్యె

నటునందీమునిపాద మిటు నీయురంబున

సోకినంతటన యిచ్చోట నిలువఁ

తే. దగదు నెందైన నేను జిత్తమున నిన్ను

నిల్పి పూజించుచుండుట నీతి నాకు

సెలవొసంగుము జగదీశ చిత్ప్రకాశ
యంచు సిరి వల్క హరి యిట్టులనియె నగుచు.

125

శ్రీ. సుదతి విరించి నాసుతుఁ డాభృగుఁడు పౌత్రుఁ
డని యంటి బిడ్డబిడ్డైనవాఁడు

తన్ని న నెఱుఁగఁడు పిన్న వాఁడని నేను
గూర్తిఁ దలంపక కొట్టనగునె?

కడుపులోపలబిడ్డ కాలదన్నె నటంచుఁ
దల్లి క్రమ్మట వాని దన్నదగునె
జీనకోటులను గుఱిని నుంచుకొనిన నే

నిట్టిదోషముల సహింపకున్న

తే. నెవరు నైరించి గాతురు భువిని మఱియు
బ్రహ్మపుత్రుడతండు సద్బ్రాహ్మణుండు
తాపసోత్తముఁ డదిగాక తత్వవేది

నిజముగా భక్తి నాయంద నిలిపినాఁడు.

126

ఉ. భక్తుఁడు నా కతిప్రియుఁడు భక్తుని కేనుఁ చ్చియుండఁ గాన
నా, భక్తుఁడు నన్నుఁ దన్నుటకుఁ బాపియటంచును నింద
నేతురే, ముక్తుడతండు మానిజనముఖ్యుఁడు మూర్ఖుఁడు
గాఁడు గాని భేదోక్తులు మాని శాంతమతి నుండుము
నాయురమందు భామినీ.

127

క. అని విష్ణుం డనుటకు సిరి
కనుగవఁ గెంపెసఁగఁ గోపకలితాననమై
మనమున నసహ్యపడుచును
దనపతి కిట్లనియె వినుము దైత్యవినాశా.

128

క. పరపురుషపదస్పర్శం

బరుదుగ నురమందు సోఁక బాగగునే నం

దురుప్రేమ నుండఁదగునే

వరపాతివ్రత్యధర్తవర్తన సెడదే ?

129

సీ. తన్ని నవిప్రుని దండనసేయక

యంపితే భయపడె నంచుఁ జెప్పు

చులకఁదనంబుగఁ జూచి నిన్నెంచైన

గొల్లవాఁడైనను గొట్టఁగలఁడు

ధర నాఁడువారైన దట్టించి నీమీఁద

నవ్వుచు తాలతో రువ్వఁగలరు

నిను మ్లేచ్చు లీరితి విని సద్దసేయరు

మించి నీగుణ మాక్రమించఁ గలరు

తే. తొలుతఁ బుట్టిన నీశాంతి తుదకు నన్ను

నిన్ను నెడఁబాపె నెందైన నిన్నుఁ జిత్త

మందుఁ బూజించుచుండెద నంతెగాని

నీయురంబున నే నెట్లు నిల్తు నధిప.

130

సీ. అని పల్కి తిలకించి యనమితాననయాచు

మఱిమఱి జూచుచు మదిని లక్ష్మి

నిజపదాంగుష్ఠంబు నేల వ్రాయుచుఁ జింత

నెనయుచుండఁగఁ జూచి నెనరు దాచి

కారుణ్యమూహించి క్రమ్మఱ మాటాడ

కున్న వెన్నుని జూచి యుదధికన్య

హరి తన్ను మన్నింప కఱమరఁజేసినాఁ

డీజాలిమాల నా కేలయింక

తే. నని తలంచుచు వైరాగ్య మగ్గలింపఁ
గమలనాభుని హృదయపంకజమునందఁ
జక్కఁగానుంచికొని మ్రొక్కి చని రయమున
రమ్యతరమగు కొల్లాపురంబు చేరె. 131

క. ఆకొల్లాపురివాసులు
శ్రీకమలాదేవి నచట శ్రీకరభక్తిం
బ్రాకటముగఁ బూజింపఁగఁ
జెఱి ని యాచోటు నుండె జిరకీర్తి దగన్. 132

ప. ఈక్రమంబుగ లక్ష్మీనారాయణులకుం బొడమినప్రేమ కలహ
వ్యాజంబున లక్ష్మీ కొల్లాపురంబు చేరెననిన సూతుం జూచి
శౌనకాదిమహామును లాశ్చర్యంబంది యిట్లనిరి. 133

శా. శ్రీనారాయణుఁ డీప్రకారముగ నాక్షీరాబ్ధిజన్ బాసి యా
భూనీశాంగనలందు మోహమును సంపూర్ణంబుగానుంచెయం
దానందించుచునుండెనో సిరిని నెయ్యంబొప్ప భావించుచున్
దీనత్వంబును బొందుచున్ వగచెనో ధీరాత్ముఁ డైయుండెనో.

క. అని శౌనకుఁ డడుగఁగఁ దగ
విని సూతుం డిట్లు లనియె వెన్నుఁడు సిరిపై
నెనరు మనంబును బెనఁగొనఁ
దనలో నిటు తలచె విరహతాపము మీఱన్. 135

సీ. ఆదేవముని వేంకటాద్రిపైనే లేని
తప్పు విరించితోఁ జెప్ప నేల
యజుఁడు నారదునంప నతఁడు మకానులచెంతఁ
జేరి మూలప్రశ్న నేయనేల

తత్పరీక్షకు భృగు తాపసేంద్రుడు వచ్చి
 ధైర్యముతో నన్నుఁ దన్ను పేల
 యదిచూచి నాకు నిత్యానపాయనియైన
 భామ నన్ని పుడెడఁబాయు పేల

తే. కటకటా యేమిసేయుదు కర్తమునకుఁ
 గాల మెంతటివారైనఁ గడవ లేరు
 శ్రీయువతీ యిప్పు నన్నెడఁబాయుకొఱకుఁ
 గలిగె నద్భుతముగ నెన్ని కారణములు.

136

తే. మంచి దిది యొకకొఱతగ నెంచు పేల
 చంద్రబింబమునందుండు చంద్రికవలె
 విమలయై లక్ష్మీ నాయందు వెలయుఁగాని
 పరగ నసువీడ చెందు సాభాగ్యలక్ష్మీ.

137

క. సిరి యెదలోనే నెప్పుడు
 కరముప్రియంబొర నుండి గ్రమ్మఱ నాహృ
 త్సరసిజమున నివసింపఁగఁ
 దిరముగఁ జేసుకునిబ్రోతుఁ ద్రిజగము లలరన్.

138

సీ. తోయధికస్య కాస్థూలదేహం బిష్ణు
 డెందున్నఁగాని నాయంద సూక్ష్మ
 తసువొప్పుచున్నది దానిచేఁ జింతలే
 దైనలోకవిడంబనార్థముగను
 మొనయు సర్వజ్ఞత్వమును డాచి శ్రీరమా
 వనితను వెదకఁగవలయు నిప్పుడు
 నేనూరకుండినఁ బూని యోపిక లేని
 కొంద అందురు లేని నింద లిడుచు

తే. గొలువుఁ డని పార్షదులకు వైకుంఠపురముఁ
బాయ కుండుఁడు నిరతంబు పటిమ విడక
జెప్పి భూసీలలకు వారి నొప్పగించి
మఱల నిట్లని తలఁచె నమ్మాధవుండు.

139

క. కొంతకాలం బట్లుండిన నయ్యిందిరను మద్వక్షంబునం దుంచు
కొందు నని నిశ్చయించి భూసీలలంజూచి బుజ్జగించి రమా
దేవిని వెదకి గ్రమ్మఱు దోడ్కొనివత్తునని వారితోఁ జెప్పి
వైకుంఠంబువిడిచి వేంకట్రాదికి వచ్చెననఁగ శౌనకాదులిట్లనిరి.

శ్రీవనితామణి నరయుచు
శ్రీవైకుంఠంబు విడిచి ఊతిపై నుండెన్
శ్రీవేంకటగిరిఁ జేరిన
శ్రీవిష్ణుం డచట నేమిసేయుచు నుండెన్.

141

సీ. అని మును లడుగఁగ నాసూతుఁ డిట్లనె
వినుఁ డాదివిష్ణుండు వేంకటాఁ
జేరి యచ్చటనుండు శ్రీవరాహస్వామి
కిని పుష్కరిణికి దక్షిణము గాను
విలసిల్లు తింత్రణీవృక్షమూలమునందు
మెఱయుచున్నట్టి వల్లీకవిరివి
యందుఁ బ్రవేశించి యయుతవత్సరములం
దెవరికిం గన్పింప కెలమిగాను

తే. బుట్టలో వెల్లుచుండఁగ భూతలమునఁ
దప్ప కిరువదియెనిమిది ద్వాపరాంత
మందుఁగలియుగముదయించె నపుడు చోళ
రాజు భువినేలుచుండె ధర్మంబు దనర.

142:

ప. అట్టికాలంబునఁ బర్జన్యుఁడు కాలవృష్టిఁ గురియించుచుండ
భూమి సమృద్ధంబుగ సస్యాభివృద్ధి నొసంగుచు గోవులు బహు
క్షీరంబు లిచ్చుచుండు, పక్షప్రతాంగనామణులును సతీవ్రతు
లగుపుష్పలును, మాతా పితృ గురు దైవభక్తి గలపుత్రు
లును గల్గియుండుదు రట్టి యుగాదికాలంబునఁ గొల్లాపురి
జేరిన లక్ష్మి, శ్రీహరి వైకుంఠంబు విడిచి శేషాచలంబునందుఁ
దింత్రిణీతరుమూలస్థలపస్తీకంబునందు వసించియుండుచందంబు
భావించి తెలిసి తనమనంబున నిట్లు వితర్కించె. 143

క. నాకొఱ కంబుజనాభుఁడు
వైకుంఠము విడిచి వచ్చి వల్లీకములో
నేకాకి యగుచు నం దిపు
డాకొనినాఁ డేమిసేయు దకటా యంచున్. 144

క. చింతించుచు నే నాహరి
చెంతం జేరినను నన్నుఁ జేకొను నైనం
బంతము విడువం దగదని
స్వాంతంబున నిశ్చయించి సరవిగ నంతన్. 145

తే. వేగ కొల్లాపురంబును విడిచి గొల్ల
పాలతీకై వడి నొంటిగఁ బోయి చోళ
రాజసతియున్న మణిమందిరంబుచెంతఁ
జేరి హరికిఁ నెటుత్పత్తి జేతునంచు. 146

వ. మనంబున దలంచుచున్న సమయంబున మహాలక్ష్మీభావం బజం
డెఱింగి రుద్రుం దోడ్కొనివచ్చి యచ్చట ధేనురూపంబు
ధరించె నదెట్లనిన. 147

కషిలవర్ణంబుతోఁ గరమొప్పు దేహంబు
మంగళకరమైన శృంగములును
కాటుకకనులు సింగారంపుఁ జెవులును
నల్లనై మెఱసెడు నాసికయును
గునుతరకంతంబు గోపురం బుదరంబు
తగుదీర్ఘవాలంబు తక్కుచూపు
ద్విరదతుండములట్ల దీపించుతోడలును
పూర్ణకుంభాభమై పొసఁగుపొదుగు

తే. బటువు లైనట్టి కదళికాఫలములట్ల
నునుపుగా నొప్పు నాల్గుచన్నులును గల్గి
క్షీరవారిధిలోఁ బుట్టి చెలఁగినట్టి
కామధేనువువలె లక్ష్మీకడకు వచ్చె.

148

తే. వత్సరూపంబుఁ దాల్చె నీశ్వరుఁడు సరవి
ధవళరూపంబు మెఱయంగఁ దల్లిచెంతఁ
బాలుద్రాపుచు నెగరుచు బాల్యలీల
లరుదుగాఁ జూపఁగాఁ జూచి యాపిలక్ష్మి.

149

చ. కమలజు శంభు వీక్రమముగా హరికిష్టము నేయుకోర్కెతో
నమలినధేనువత్సయుతు లైనవిధంబు మనంబులోపలన్
గ్రమముగ నందుఁ దా నెఱిగి గ్రక్కున రెంటిని దోలితెచ్చి
పెంపమరఁగ దూడనావు నపు డమైదనంచు వచించు
చుండఁగన్.

150

క. విని చోళనృపాలుని సతి
తనబిడ్డకుఁ బాలు దాను ద్రాగించుట కా

వనితకుఁ గోరినవిత్తం

బనువమగతి నిచ్చి కొనియె నావుకా దూడన్.

151

వ. అట్లు కొని ముచ్చు తమకుండిన ద్విసహస్ర ధేనుగణః
బులలోఁ దోలి గోపకుని కొప్పించె నంత నమ్మహాలక్ష్మీ యజ
హరులు ధేనువత్సరూపంబులను ధరించి వత్తికవాసి యగు
వాసుదేవుని బోషింతు రింక నాకు నొకచింతలే దీస్వామి
యెందైన సుఖించుచుండుట చాలునని తలంచి కొల్లాపురం
బున కరిగె నంత బ్రహ్మస్వరూపంబైన ధేనువు దినదినమున.

క. గోవులలో మేయుచుఁ జని

శ్రీ వేంకటశైల మెక్కి క్షీరంబును చా
నావత్తికములోపలి

శ్రీవిష్ణుని కర్పణంబు సేయుచు నుండెన్.

153

క. హరి యాక్షీరము ద్రావుచుఁ

బరమానందంబునొంది బ్రహ్మను కుద్రుక
మురియుచు మెచ్చుచు నుండిన

తటిఁ జోశనృపాలుభార్య తనబిడ్డకుగాన్.

154

తే. మున్నుతాఁగొన్నదూడతో మొదవునపుడు

సదనమున కొప్పుఁ దెప్పించి సాధ్వి గోవు

దానిమేనెల్ల నివురుచుఁ దాను దాని

పిండఁబోవఁగఁ బాలులే గుండఁగాను.

155

తే. తాను దనమదిలో నిట్లు దలఁచె నావు

పొదువు యొచించి చూచినఁ బూర్ణకలశ

మట్ల మెఱయుచు నుండియం దద్భుతముగఁ

బాలు లేకున్న దిదియేమి పాపమనుచు.

156

౩. కొండొకతడవు చింతించి యాధేనువందు లక్ష్యం బుంచి
యుండి, మఱికొన్నిదినంబులు గడచిన యొకనాఁడు పాలు
పిండగడంగినం బాలు లేకుండుటం జూచి గోపాలుని రావించి
యిట్లనియె.

157

శ్రీ. గోపాల యిపుడింత గొప్పావుపొదుగులోఁ
బాలులేకుండెడి లీలయేమి

నీవరణ్యములోనఁ ద్రావినా వనవిని
గోపఁ డిట్లనియె సీగోవుపాలు

నేఁ ద్రావలేదమ్మ యెంచ దూడయద్రావి
యుండును సనఁగఁ జాలుండునదియు

మాయింట నున్నది పోయిపాలానునె
దబ్బరలాడెదు దెబ్బలొదవు

తే. సనఁగ నవ్వాఁడు భయపడి యమ్మ నేను
గనుట లే దెట్టిదుష్కార్య మనుచు నావు
తనకుఁ దాఁ బొదువునుబడి త్రావెనేమొ
యనఁగ వానిని దన్నించి యపల నంపె.

158

శ్రీ. అపుడు వాఁడెచ్చుచును జని యాలమంద
వెంటఁ దాఁబోక యాగోవు వెంటనంటి
బోవఁగా నది ఫణిరాజభూధరంబు
మీఁది కెగనెక్కిపోయి వల్లీకమందు.

159

శ్రీ. పొదుగు దిగజారవిడచి పా ల్పొలుపుగాను
బుట్ట నిండింపఁగాఁ జూచి దిట్టఁడైన
గోపఁ డప్పుడు తనచేతిగొడ్డ లెత్తి
గోవునడినెత్తిపె మించి గొట్టఁబోవ.

160

ఉ. అప్పుడు విష్ణుదేవుఁ డహహా నిలు వావును గొట్టఁబోకుమా
దప్పక పా లొసంగినను దల్లివిధంబునఁ గాచె నిత్య మా
విష్ణుడు గొల్లచే మడియు టెట్లు సహింపఁగవచ్చు నంచుఁ దా
దెప్పున నైజమస్తకము ధేనువుశీర్షముమీఁద నిల్పఁగన్. 161

సీ. గొల్లవాఁ డెత్తిన గొడ్డలి హరిమస్త
కంబులోఁ జొరఁగ రక్తంబు వెడలె
తక్క కప్పుడు సప్తతాళవృక్షప్రమా
ణంబున నూర్ధ్వముఖంబుగాను
బొంగుచు దిగజారి భూమిపైఁ బడఁజూచి
గోపకుం డదరుచుఁ గూలి మడిసె
నది చూచి గోవు శేషాద్రిఁ జెచ్చెర డిగ్గి
తనచోళభూపతిసభకుఁ బోయి

తే. నేలఁ బొటలుచు నటచి కన్నీరు నింప
ధేనువును గాంచి యారాజు దిగులుపడియె
నప్పు డాపశు నందుండ కొప్పుగాను
పటచుటంజూచి దానితోఁ బంపెఁ జారు
లను గనుంగొని వచ్చుటకును విభుండు.

162

వ. అప్పు డాచారు లాగోవువెంట నంటిపోవ నాగోవు వేంక
టాద్రికి వచ్చి వత్తికంబుడగ్గఱ నిల్చె నంతఁ జారు లాపుట్టలో
నుండి రక్తంబెగురుటయును, గో. వందు నిలుచుటయును,
గో.పఁ డందుఁ బడియుండుటయును జూచి భీతిల్లి యందుండి
రాజుకడకువచ్చి తద్వృత్తాంతం బంతయు నెఱింగింప నారాజు
విని దిగ్గున లేచి పల్వంకంబునఁ గూర్చుండి పరివారంబుతో
నగ్గిరికి వచ్చిచూచి వెఱఁగుపడి తనమంత్రింజూచి యీవత్తికం

బునం దిట్టిరక్తంబు ప్రసహించుటకు హేతువేమనుచు
గోవు కన్నీరునించుటకును గోపడు పడియుండుటకు
మోచించి వితర్కించుచుండు సమయంబున. 163

నవజదళాక్షుఁ డావల్క్రికమందుండి
యపు డతిరక్తసిక్తాంగుఁ డగుచుఁ
గన్నీరువెడల గద్గదకంఠుడై శంఖ
చక్రము లేచిపట్టి సరగలేచి
యాశాజునుంజూచి యనియె నోపాపాత్మ
యీపుట్టలోఁ జేరి యెసఁగఁచుండ
నేడు నీగోపాలుఁ డీడకు వచ్చి కో
పంబున నాకెప్పు పాలనొసఁగు
తే. నావు నడినెత్తి గొడ్డఁట నవనిఁ బడఁగఁ
జుపెదని మించి పొంచి యాక్షణమ గొట్టఁ
బోయి నాశిరమునఁ గొట్టి భూమిమీఁదఁ
గూలినాఁ డతిపాపంబుఁ గూడినాఁడు. 164

1. విను రాజ దిక్కెక్కడను లేక తల్లిదం
ద్రులు లేక నాలుబిడ్డలను లేక
బాంధవులును లేక బహుపేదవాడనై
పరదేశి నై వచ్చి ఫణినగంబు
పైనుండు పుట్టలోపలఁ జేరి యుండఁగఁ
దల్లిచందమగు నీధర్మసురభి
క్షీరంబు లిచ్చి రక్షించుచుండంగ నీ
పశుపాలుఁ డేడ్డఱఁ బశువుఁ జంప

తే. వచ్చి నను గొట్టె దానను వచ్చినట్టి
 పాప మవ్వఁడు మోయును వాఁడు నీకు
 బంటుగావున నీవును వానివలెను
 పాప మేఁదైఱఁ బొందుము ప్రాపు చెడఁగ.

165

తే. పొమ్ము ధాత్రిఁ బిశాచమై నెమ్మిలేక
 శాపమిచ్చిన విని మదిఁ దాపమంది
 తాముహూర్తంబు మూర్ఛిల్లి ధరణివ్రాలి
 లేచి భేదంబునొందుచుఁ జూచి యపుడు.

166

వ. లీలామానుషవిగ్రహం దై నిలిచియున్న హరికి సాష్టాంగ
 దండప్రణామంబు లాచరించి ముకుళితకరకమలుండై గర్జ
 స్వరంబునఁ గన్నీరు వెట్టుకొని యిట్లనియె.

167

చ. కటకట దేవ నే నెఱిఁగి కష్టము నీ కొనరింపలేదు దు
 ర్ఘట మగుశాప మిచ్చితివి కష్టమునం బడఁజేసి తీవు నే
 నెటువలె నోర్చియుందు జగదీశ్వర నాయెడఁ బ్రేమనుంచి వి
 స్ఫుటతర మైనశాప మిడఁబోవు నుపాయము నేయు నెప్పుడిన్.

చ. అని నృపుఁ డార్తుఁడై పలుక నంబుజనాభుఁడు వానిఁ
 జూచి తా, నెనఱున నిట్లనెన్ నృపతి నీయెడ నేరములేనిరీతి
 నే, నొనర నెటుంగకుండ నిటు లూరక శాప మొసంగితిన్
 భువి, దనరఁగ నాదువాక్య మిడఁ దప్పదు గావున నేమి
 నేయుదున్.

169

చ. భుజగగిరింద్రమం దొదిగి పుట్టమటుంగున డాఁగియున్న నన్
 గజిబిజి చేసి కాలగతి గష్టము నా కొనరించె నందుచే
 నిజము నెటుంగలేక యతినీచుడనై సుజనుండవైన నిం
 గుజనునిఁగాఁ దలంచి యతిఘోరపుశాపము నీ కొసంగితిన్.

ప. వసుధ నీశాపంబు వారింపఁగాలేను
 విపులవాత్సల్యంబు విడువలేను
 గాన నీపైనుండుకిరుణ మహాదుగిఖ
 కరమయ్యెఁ బై శాచగతిని బొంద
 లేక నావలెఁ దగ నీకు దుగిఖముగల్గె
 నిరువురకును భేద మేకమాయెఁ
 గలియుగ మున్నంతేకాల మీశాపంబు
 ననుభవించుచునుండు మనసుఁబట్టి

తే. సరవి నాకాశరాజను జనవిభుండు
 తనకు సుతయైనపద్మావతిని ముదమునఁ
 జేమమీరఁగ నాకిచ్చి పెండ్లిసేయు
 నపుడు మకుటముగా శీర్షమందు నిలువు.

171

ప. అట్టికిరీటం బెట్టిదనిన నూలుబారవులు కనకంబుతోఁ దీర్చి
 వెలలేనిజీవమణులఁ దాఁపించియుండు ప్రతిశుక్రవారంబును
 దప్పక యమ్మకుటంబు నాటుగడియలు శిరంబున ధరింతు
 నపుడు మదీయాటులం దానందబాష్పంబులు ధరించు
 నయ్యాటుగడియలు నీవు సుఖంపుచుందువుగాక యని
 యానతిచ్చిన విని చోళరాజు శాపగ్రస్తుడై చనియె. అంత
 హరి వల్లీకంబునం బ్రవేశించి గొడ్డటంబడినగాయంబున
 కోపంజాలక బృహస్పతిని మనంబునఁ దలంప నాగునుండు
 వల్లీకంబుకడకు విచ్చేసినం జూచి దీనవదనుండై హీనస్వరం
 బుతోఁ దన కందుజరిగినవృత్తాంతం బంతయుఁ జెప్పి హరి
 వెండియు నిట్లనియె.

172

సీ. ఓదేవదేశిక సాదరంబున విను

గాలకర్తంబులు గ్రహగతులును
గూడినందునఁ గోపకుఁడు నడినె త్తివై
గొప్పగొడ్డంటను గొట్టినాఁడు
నొప్పి మెండైనది దెప్పున నొషధం
బిప్పుడ భావించి చెప్ప మనఁగ
సురగురుం డది విని శోకాకులస్వాంతుఁ
డగుచు నిట్లనియె మహాత నీకుఁ

తే. గాలమును గర్తమును గ్రహగతులు గలవె
నీమహిమ లన్యు లెఱుగరు నీకుఁ దెలియు
నైన మంచిది నన్ను మున్నడిగి తీవు
గానఁ జెప్పెద నొకమందుఁ గమలనాభ.

173

తే. పట్టుగా విను జిల్లేడిప్రత్తినెత్తి
పాలలో నద్ది నడినెత్తి పట్టి గాయ
మం దిడిన నొప్పి శాంతమాననుచుఁ జెప్పి
హరికిఁ బ్రణమిల్లి సురగురుం డరిగె నంత.

174

సీ. హరి గురుఁ డెఱిగించినట్టమం దాగాయ
మందుఁ బెట్టుచునుండె ననఁగ నవ్వి
శౌనకాదులు విని జాలినొందుచు సూతు
నీక్షించి వెఱగంది యిట్టులనిరి
ఘనరోమహర్షణమునిపుత్ర తింత్రిణీ
భూజవృత్తాంతంబు పుట్టవిధము
మొదలగువృత్తాంతములు చెప్పు మీకథ
విన వేడుకయ్యెడు మనసులందు

తే. లలిని పుట్టించు రక్షించు లయ మొనర్చు
నట్టిసర్వజ్ఞునకు లేనియాపదలును
గలిగె నిదివిన్న మది వెన్న కరణి గఱఁగు
చున్నదని బాగుగాఁజెప్పు సుకృతధనుఁడ.

175

క. అని వా రడుగగ సూతుఁడు
విని యిమ్మెయిఁ బల్కె నాది వెన్నునిచరితల్
ఘన మగుగూఢార్థంబులు
గనుక విశేషముగఁ జెప్పఁగా వశమగునే ?

176

ప. అయిన నాకుఁ దోచినంతవఱకుఁ జెప్పెద వినుండు. దశరథుం
డును గౌసల్యయు దేహముక్తు లగుకాలంబున నారామ
చంద్రునియం దత్యంతమోహంబుంచి చనినకారణంబులఁ
బద్ధసంభవుండు భావించి దృణానుబంధానుసారంబుగ రామ
కృష్ణరూపంబులకుఁ గారణంబు నైనహరికి నిరవుగ నుండు
ఓకై దశరథునితేజంబు తింత్రిణీవృక్షంబుగఁ గౌసల్యాదేవి
తేజంబు వస్త్రీకంబుగ వేంకటాద్రియందు నిర్మించె. తత్క్ర
మంబుగ వసుదేవదేవకులును దేహవిముక్తికాలంబులఁ
గృష్ణునియందు వాత్సల్యతకుఁ దింత్రిణీమహిజరూపదశర
థునితేజంబున వసుదేవునితేజంబును, గౌసల్యరూపం బగు
వస్త్రీకంబున దేవకీదేవితేజంబు నుంచె. నారామకృష్ణాభిధాన
కలితుఁ డైనవిష్ణుం డాకాలంబున మాతృగర్భంబునం దున్న
శిశువుకరణి పదివేలవత్సరంబు లాపుట్టయందు వసియించి
యుండె గావున దశరథుండు తింత్రిణీపాదపంబు, కౌసల్యయ
వస్త్రీకంబు, లక్ష్మణుండ శేషపర్వతంబు, అయోధ్యయ తదూభ
ధరపుణ్యకాననంబు, సరయువ స్వామిపుష్కరిణి, రామ

చంద్రుడ వత్తికవాసియగు శ్రీనివాసుడు, తదనంతరంబు
 వసుదేవుండ తింత్రణితరువు, దేవకిదేవియ వత్తికంబు, బల
 భద్రుండ పన్నగాచలంబు, మధురానగరంబె వేంకటగిరి,
 యమునానదియ స్వామిపుష్కరిణి, యాదవులె మృగంబులు,
 గోపికలె ఖగంబులు, కృష్ణుండె వత్తికవాసి యగువేంక
 టేశుండు, మఱియు వైకుంఠంబ నిగమమయం బగుశేషా
 చలంబు, విరజానదియ సువర్ణముఖరి, నారాయణుండ లీలా
 మానుషవిగ్రహుం డైన శ్రీనివాసుండు, అచ్చట ననేక
 ముక్తబ్రహ్మ లనేకఖగంబులై యనేకముక్తరుద్రులు మృగం
 బులై సకసనందనాదులు పనచరులై వర్తించుచుండఁగఁ
 బరమపుష్పండైన వేంకటేశ్వరుం డందు విచిత్రలీలావినోదం
 బులఁ గ్రీడించుచుండియుఁ దనకు శరీరబాధగల్గినట్ల మాయగా
 నటించినాఁ డింతయగాని యమృతహానుభావున కాబాధ లేదు.
 మీరలు నెమ్మదిగ వినుండు, ఆస్వామిని దర్శింపవచ్చినవారు
 సకలసత్కర్మసిద్ధులం బొందుదు రని చెప్పి సూతుండు
 వెండియు శౌనకాదుల కిట్లనియె.

177

శా. వైకుంఠంబును వీడి శేషగిరిపై వత్తికగర్భంబులో
 శ్రీకాంతుండు వసించి చేసిన మహాచిత్రంబుల నిన్వంటి రిం
 కాకంజాతుండు మర్త్యుడై నరులలో నాటాడె నాచందమున్
 మీకుం గొంచె మెఱుంగఁ జేసెదను నెమ్మి న్వినులం బట్టఁగన్.

మ. వినుఁ డానిర్జరదేశికుండు హరికి వే నొప్పి వారింపఁ జె
 ప్పినపాల్దూదియఁ దెచ్చి గాయముపయిం బెట్టెన్ హితుం
 డొక్కడై, నను లేకుండఁగ నేమిసేతు నని శ్రీనారాయణుం

డార్దురై, తనమం దప్పుడు తాన దెచ్చుటకుఁ బ్రాతః
కాలమం దొక్కడే. 179

సీ. అరుగునప్పుడు వరాహస్వామి వృషభాసు
రునితోడఁ బోరాడి దునిమివైచి
యవల భూదేవితో నఖిలపర్వతగుహ
సానుశృంగములందు సంచరించి
బహువత్సరములకుఁ బన్న గాద్రిఁ దలంచి
మఱివచ్చుచు నున్న మార్గమునను
నరునిచందమున శ్రీహరి నిల్చియుండఁగఁ
గని నరుంబోలి రక్కసుఁ డొకండు

తే. క్రచ్చరం జూచి పోరాడ వచ్చినాఁ డ
టంచుఁ గడు నట్టహాసంబు మించిచేసి
దిగ్గజంబులు మూర్ఛిల్ల దృఢముగాను
ఘుఘ్ఘురారావ మొనరించె ఘోరముగను. 180

క. ఆరభసంబున కులుకుచు
నారాయణుఁ డదిరి చూచి ననపొదలోనన్
దూఱుకొనంగాఁ గని యా
దారిని గిటిదేవుఁ డరిగి దర్పము మీఱన్. 181

క. ఘోరాకారం డగుచును
గోరులు గీటించి యంత గొబ్బునఁ బొదలో
దూఱిన ఘోణిం గని యపు
మారక యొకమూల విష్ణు వొదుకుచు నుండెన్. 182

వ. అట్లుండి కన్నీరు నించుచుండ సతనిదీనదశం జూచి దనుజుండు
గాడు దనుజాంతకుం డని తెలిసి నిష్కారణంబుగ నితని

యందుఁ గోపంబుచేసితి నని మనంబున వగచి బాష్పపూరిత
లోచనుండై యందుండు లీలామానుషవిగ్రహునిచెంతఁ జే
యొడకు మని యిట్లనియె. 183

సీ. వైకుంఠ మెడఁబాసి వచ్చినగతియేమి
సిరి యురంబున లేనిచిత్రమేమి
మానవాకృతి నిందుఁ బూనియుండుటయేమి
తలమీఁద గాయంబు దగులుటేమి
యుడిగినబలముతో నొదుగుచుండు టిదేమి
గన్నులబాష్పముల్ గారుటేమి
నేను వచ్చినయపు నిల్చి పల్కక నాకు
లోగిన ట్లడవిలో డాగుటేమి

తే. వింతగాఁ దోచుచున్న దీవిధము నాకుఁ
దెలుపు నిక్కంబుగా నంచుఁ గలతనొంది
యడుగ నటమటలేక దీనాస్యుఁ డగుచు
నిష్ఠైయు బల్కె నాతని కివ్వు మెఱసి. 184

సీ. విను ఘోణిరూప నావృత్తాంతమంతయు
వైకుంఠమున నుండ శ్రీకలితఁడయి
యప్పు డాభృగుమౌని యక్కునఁ దన్నె నా
యందు నుండినలక్ష్మీ యపుడు చూచి
పరపుష్పఁ డేతెంచి పాదంబునం దన్ని
నట్టియెడంబాసి యరుగుదాన
నంచుఁ గొల్లాపురం బందుఁ జేరినయంత
వై రాగ్యమును బొంది వచ్చి తిటకుఁ

తే. గాన సంసారసౌఖ్యంబు నేను రోసి
 నీకడకు వచ్చి విపులవల్లీకమునను
 గుదిరియుండఁగ నందొక్క గొల్లవాడు
 గొడ్డటం గొట్టె నడినెత్తి యెడై డగుచు.

185

క. ఆగాయము మానెడుకొఱ
 కాగీష్పతి మందు చెప్పె నయశ్యాషధమే
 యిగిరిమీఁద న్నెదకుచు
 రాఁగా నినుగంటి నోవరాహవరేణ్యా.

186

క. తలగాయము నొప్పింపఁగ
 బలహీనుడ నైతఁ గాన బలవంతుడవై
 చెలఁగుచు నాపై రొప్పిన
 నలుకుచుఁ బొదఁజేరి తీట్టు లనుపమధైర్యా

187

ఆ. కరుణమీర నీవు గలసి మాటాడితి
 వందువలన డెందమందుఁ బూర్వ
 మున్నచింత దీరె నన్ను నీవానిగఁ
 జెంత నుంచుకొనుము శ్రీవరాహ.

188

క. ఆవై కుంతము నొల్లక
 నీవే నేనంచుఁ జాల నెన రెనయఁగ నీ
 తావున నుండితి నెక్కడ
 నీవుంటివి చూడ లేదు నే నిం వనుచున్.

189

సీ. హరి యపు డడుగఁగ నావరాహస్వామి
 పలికె నిట్లంచు నీపర్వతమున
 వృషభాసురుడు చేరి విడివడి శ్యామాక
 ధాన్య మెందుండినఁ దా గ్రహించి

నేఁచుచు రాక్షసులకు భయప్రదమందై భక్తులకు ముక్తి
ప్రదమందై గొడ్డటిగాయంబు మాయంబై పోవ దివ్యసుందర
లీలామానుషవిగ్రహమందై తల్లిచెంత ముద్దులు చూపు
చుండునట్లు వకుళమాలికయొద్ద సతంపుచుండె ననిన మును
లిట్లనిరి.

195

సీ. వకుళమాలిక యెవ్వ రకళంకచరిత మా
కెఱిగింపు మన సూతుఁ డిట్టులనియె
శ్రీయశోదాదేవి చిన్నికృష్ణునియందుఁ
బుత్త వాత్సల్యంబు పొసఁగనుంచి
కాలగతిని నొందఁగా హేమగర్భుండు
గని యట్లచేయుట గాదటంచు
వకుళమాలిక యన వసుధను బుట్టించి
భూవరాహస్వామిపొంత నిలిపె

తే. నప్పు డాకిటిదేవుఁ డాయతేవఁ జూచి
చక్రధరుఁ జెంతనుండఁగఁ జెప్ప నాపె
జననివలెఁ గాచుచుండె సుస్వాంత యగుచు
నాయశోద మఱొక్కతె యనఁగఁబడదు.

196

ఉ. శ్రీరమణీవిభుం డవల శేషగిరింద్ర ముమీడ నిల్చి వి
స్తారముగా వినోదములు సల్పుచునుండి యశోవిహారుడై
గారవమొప్పు నొక్కనృపకన్యను బెండిలియాడె మెచ్చి స
చ్చారిత నెల్లనిర్జరులు సంతసమందఁగ వింటిరే యనన్. 197

సీ. వినిమాను లాసూతుఁ గనుఁగొని విస్తయం
బంది యిట్లనిరి యాహరికిఁ దగిన

కన్యకామణియందుఁ గల్గె దానికిఁ జూడ
దలిదండ్రు లన్నను దమ్ము లెవరు
సాసధానుండవై యావిధంబంతయు
విశదీకరించుము వినఁగవలయు
నడుగఁగ సూతుఁ డిట్లునియె నిర్వదియెన్ని
ది ద్వాపరాంతానఁ దెలియ నవని
తే. వెలయు కలియుగమం దొప్పు విక్రమార్క
ముఖ్యరాజులు జనియించి ముదముమీఱ
భూమిఁ జక్కఁగఁ బాలించి పోయి స్వర్గ
లోకమునఁ జేరి రిపుడు భూలోకమణులు.

198

౪. తదనంతరంబు చంద్రకులపాండవదౌహితృవంశంబున సువీరుం
డనురా జుదయించి భూమి నేలుచుండె నాతనికి సుధర్మం
డనుపుత్రుం డుదయించె, మాధవుండనువానిచరిత్ర మిది
నఱక వినియుండువారలుగదా! యాతఁడ, యాసుధర్మనకు
జ్యేష్ఠపుత్రుడై పుట్టి యాకాశరా జనుపేరం బ్రసిద్ధుఁ
డైయుండె ఆమాధవాఖ్యునిభార్యయగు చంద్రరేఖ పతి
స్తరణంబు నేయుచు దేహంబు చాలించుటంజేసి యామె
యొక రాజింట ధరణీదేవినామంబున జనించి యుండ నాధరణీ
దేవి యాసుధర్మండు తనకుమారుం డగునాకాశరాజు కిచ్చి
వివాహం బొనరించిరని వెండియు నిట్లనియె.

199

సీ. తలఁపఁగ వినుఁ డాసుధర్తాధిపుఁ డొకనాఁ
డడవిలోపల వేట యాడి బడలి
యచ్చట నొకపంకజాకరంబున కేగి
సుకుమార నాగకన్యకను జూచి

మోహించి వలువిధముల దానిఁ బ్రార్థింప

నది యొడంబడక యిట్లనియె రాజ!

నీవు మానవుడవు నే నాగకన్యక

గాన దాంపత్య మేకరణి నమరు

తే. పొమ్ము నీత్రోవ ననినల్కు పోక దాని

వీడఁజాలక మఱిమఱి వెంట నంటి

చాల వేడఁగ నాకన్నె జాలినొంది

యవలఁ బోలేక నీ వెవ్వఁ డనఁగ నృపతి.

200

క. తనకులమును గోత్రము పే

రును దాఁ బ్రభువగుటయును నిరూఢిగఁ దెలుపన్

విని యానాగకులాంగన

మనుజేశుని మోముఁజూచి మఱి యిట్లనియెన్.

201

సీ. భూనాథ ననునీవు పొందిన పుత్రకుం

డురగలోకంబున గరిమ నెసఁగు

తనతండ్రి యెవఁడని యనఁగ నేనప్పు డే

మని చెప్పనగు విను జనవరేణ్య

అనఁగ సుధర్మఁ డిట్లనియె నీకు సుతుండు

గల్గి నన్నడిగినకాలమునను

నాపేరుచెప్పి నిర్ణయముగ సంపుము

తగ నర్థరాజ్యంబు తడయక గొను

తే. మనుచుఁ దనముద్దుటుంగరం బానవాలు

గా ముదంబున నానాగకన్య కిచ్చి

డెంద మారంగ నాకన్యయందుఁ జొక్కె

నవల నాకన్య యేగెఁ దా నలరవచ్చె.

202

తే. పరగ నా నాగకన్య గర్భంబుఁ దాల్చి
నాగలోకంబునకుఁ బోవ భోగినాథుఁ
డావిధంబు నెఱింగి యేమనక కార
ణంబు నూహించి మది సంతసంబు నొందె.

203

క. ఆకన్యక కందలు దగఁ
జేకొని రక్షించుచుండ శ్రీకరుఁ డనఁగాఁ
బ్రాకటశుభలగ్నమున సు
ధాకరునింబోలెఁ గల్గెఁ దనయుం డెలమిన్.

204

తే. అంతకంతకు నభివృద్ధి యగుచు బాలుఁ
డమ్మ నాతండ్రి యెవ్వఁడటంచు నడుగ
నాగకన్యక వినుచును నగుచుఁ దనయు
నెత్తి ముద్దాడి లాలించి యిట్టు లనియె.

205

తే. తనయ నీజనకుండు సుధర్మరాజు
ధారుణీతలమును బ్రసిద్ధంబుగాను
బాలనము సేయు నటకు నిర్భయుఁడ వగుచుఁ
బోవలసియున్న సుఖముగఁ బొమ్ము తనయ.

206

ఉ. అచ్చట నర్థరాజ్యము మహాముదమందఁగ నాఘనుండు నీ
కిచ్చు సుధర్మపద్ధతిగ నేలుము నన్నుఁ దలంచుచుండు మిం
కిచ్చట కార్యమేమి యట కేగి సుఖంబుగ నుండుమంచుఁ దా
మచ్చికమీరఁ జెప్పి చనుమార్గము తేటఁగఁజూపెఁ బ్రీతితోన్.

వ. అప్పు డబ్బాలుండు మాతామహుం డగునాగరాజేంద్రునకు
నమస్కరించి దీవనలంది తల్లికి నమస్కరించి దీవనలంది పాతాళ
బిలమార్గంబున నిర్గమించి వచ్చుచుండఁ దల్లియు వెంటనంటి
భూమిపై కిం దెచ్చి విడిచి తనభర్త యొసంగినయుంగరంబక్కు

మాకున కిచ్చి, హరిభక్తుడ వై చక్రవర్తివై సత్యవ్రతుండ
వై యుండుమని చెప్పి ముద్దిడి నాగలోకంబునకుం జనియె.
నబ్బలకుండు నారాయణవనపురంబుంజేరి సుధర్మరాజు సమీ
పంబున కేగి మ్రొక్కంగ నయ్యర్భక శ్రేష్ఠుని జూచి స్మృపాలు
డిట్లనియె.

208

నీ. ముద్దుబాలక నాకు మ్రొక్కి నిల్చితివి నీ
వెవడవు తలిదండ్రు లెవరు చెపుమ
యడుగ నాడింభకుం డళుకింత లేకుండ
నరనాథ నాతల్లి నాగకన్య
తండ్రి సుధర్మభూధపుడు శ్రీకీర్తి వి
ఖ్యాతుఁ డటంచు నుంగర మొసంగ
నాముద్రికను జూచి యతఁడు మంత్రి పురోహి
తాత్మ బంధుజనమిత్రాదులకును

తే. నందనుని జూపి మును దాను నాగకన్యఁ
గలసి యుంగర మిచ్చినకారణంబు
పరఁగఁ జెప్పి కుమారుని బట్టి తొడల
మీదఁ గూర్చుండ నిడుకొని మెచ్చికొనుచు.

209

వ. తొండమానుండని. నామంబిడి యుపనయనవివాహాదులంజేసె
నంత నాసుధర్మరాజేంద్రుండు పుత్రు లగునా కాశరాజుకు
బట్టంబుగట్టె నాగకన్యకయందుఁగనిన తొండమానుని యుప
రాజుంజేసె నంతకొంతకాలంబునకు నాసుధర్మండు దివంబునకు
నేగె. కుమారు లాతండ్రి మరణంబునకు దుగిఖసాగరంబున
నోలలాడుచుఁ గ్రియలు నిర్వర్తించి యిర్వురేకోదరులచందం
బున నత్యంతమైత్రి గలవారై నారాయణనామపారాయణ

యుక్తులై యుండి రందు నాకాశరాజేంద్రునకు సంతానంబు
లేమింజేసి చింతించుచు బృహస్పతికి నమస్కరించి యిట్లనియె.

సీ. సద్గురువర నాకు సంతానభాగ్యంబు

గలుగకుండుట కేమికారణంబు

చెప్ప వేడె దటంచు నొప్పుగఁ గొనియాడ

నతఁ డిట్లులనియె నాక్షితిధవునకు

నీవు పాపము లెన్ని గావించియుండిన

పరిహారమగుట కుపాయ మొండు

చెప్పెద నెట్లన్నఁ జెలఁగి భక్తిని బుత్త

కామేష్టి గావింపు క్రమము మెఱసి

తే. సుతులు పుట్టెదరని ధర్మహితము దనరఁ

బల్కుఁగా విని మ్రొక్కి భూపాలుఁ డచటఁ

జెలఁగి యజ్ఞప్రయత్నముల్లేసి కనక

హలమున నూభమి దున్నించె నతిముదమున.

211.

చ. అటు ధర నపు దున్నఁగ సహస్రదళంబులుగల్గి యొప్పువి

స్ఫుటతరపద్మమందఁ బొడసూపినఁ జూచి నృపాలకుండు నేఁ

డిటువలె నబ్జ మీధరణి నెట్లు జనించె నటంచుఁ జూడఁ ద

త్పటుతరకంజమధ్యమున బాలిక గన్పడె నద్భుతంబుగన్. 212

ఉ. అప్పుడు దానిఁ జూచి నృపుఁ డార్యులనెల్లరఁ బిల్చి భక్తిమై

నొప్పుగఁ బద్మమధ్యమున నుండెడుకన్యను మెచ్చి వారికిం

దప్పక చూపుచుండఁగ ముదంబున నం దశరీరి యిట్లనెన్

మెప్పుగ దీని బెంపు మిడ మేలు ఘటించును నీకు భూవరా.

చ. అని యశరీరి వల్కుఁ గని యచ్చెరువంది నృపాలకుండు మె

ల్లనఁ గమలస్థకన్యకను లాలనఁ జేయుచు గారవించుచున్

జని తనమందిరంబునకు సంతస మారగఁ బోయి భార్యచే
 నొనరఁగ నిచ్చి చెప్పి బహుళోత్సవము ల్పడిపించి యిట్లనెన్.
 తే. విను మయోనిజ యైనట్టితనయ నపుడు
 నీకు దేవుఁడు దయనిచ్చె నెమ్మి నెగడ
 బాగుగం బోషణమునేయు పడఁతె నీవు
 పుత్రచింత యిఁకేలపో భూతలమున. 215

క. తద్దయు నాతలిదండ్రులు
 ముద్దాఱఁగఁ బెంచుచున్న మురిపెము దనరన్
 ముద్దులుసూపుచు జిలిబిలి
 సుద్దులు చెప్పుచును వేడ్కఁ జూపుచునుండెన్. 216

సీ. ఆకన్య తమయింటి కరుదుగ వచ్చిన
 ఘనలక్షణమున నాకాశరాజు
 భార్య గర్భము దాల్చెఁ బరమముదంబున
 నైదవనెలను శుభావహముగ
 సీమంతమారాజు నేయించె నటుమీఁదఁ
 బొలుపొంద నవమాసములు నెసంగె
 దశమమాసంబునఁ దరణి కన్యారాశి
 యందుఁ బ్రవేశించినపుడు శుక్ల

తే. పక్షదశమియు రోహిణి భార్గవాస
 రంబు సాయంసమయమున రాజుగారి
 కెలమి పుత్రుండు పుట్టె భూతలమునందు
 జనులు వొగడంగ నానాఁడు సౌఖ్యముగను. 217

వ. అప్పు డారాజేంద్రుఁడు సంతోషమగున్దై స్నానం బాచ
 రించి బ్రాహ్మణులకు నవధాన్యాదులు దానంబు లొసంగి నిజ

గురుపూజచేసి సుతునకు వసుధానుం డని నామకరణం
బొనర్చి సుతకుఁ బద్మావతి యని పేరిడి యందఱకు మృష్టా
న్నంబు పెట్టించి పుత్రీపుత్రకుల నత్యంతప్రియంబునఁ బెంచు
చుండఁగ దినదినప్రవృద్ధమానులై క్షీరసాగరాజమందిర
మధ్యంబునఁ లక్ష్మీయుఁ జంద్రు లుండినయట్లు రాజుగారి
సుందరమందిరంబునఁ బ్రకాశించుచుండి రంత నారాజు
కొన్నాళ్ల కయ్యిద్దఱకు విద్యాభ్యాసం బొనరించి యనంతరము
పుత్రునకు నుపనయనంబుచేసి పద్మావతీకిం దగినవరుని వెద
కుచు గురువుకు నమస్కరించి యిట్లునియె.

218

సీ. పుణ్యాత్మ గురుచంద్ర పుత్ర కామేష్ఠి మీ
యనుమతిఁ జేసెద మనుచు నేను
భూమి దున్నింపఁగ భూమియం దొకపద్మ
ము లభించె నందున లలిత మెఱుపు
బాలిక దొరకఁగఁ బద్మావతీ యని
పేరు శాస్త్రమురీతిఁ బెట్టి యిపుడు
పెంచుచున్నాము తా మంచితగుణవర్యు
నాకన్యకకుఁ దగినట్టివరుని

తే. గని వివాహంబు సేయంగ మనమునందు
నెంచియున్నాఁడ నెందైన నెఱిగియున్నఁ
జెప్పుఁ డన నాగురుండు నీకొప్పుగాను
దగినయల్లుఁడ వచ్చు సిద్ధం బటంచు.

219

మ. అని యాదేశికుఁ డానతిచ్చి చనె నం దారాజు పద్మావతిం
గనిసంతోషనిమగ్నుఁడై మురియుచుఁ గారాబుగాఁబల్లుచుఁ

ఘనదివ్యాంబరభూషణావళులు శృంగారించి ముద్దిచ్చి తా
దనయన్ సూనుని జూచి చూచి మదిలో ధన్యుండ నేనైతిగా.

వ. అని యానందించుచు నుండె.

221

సీ. అప్పుడు పద్మావతి నానందముగఁ బెండ్లి
యాడెద నని వేంకటాద్రివిభుఁడు
భావించుచుండఁగఁ బద్మావతికి నవ
యావనకాలంబు నవతరించె
నంతలోపలన వసంతకాలము వచ్చె
శృంగారములు లలిఁ జిగురులెత్తెఁ
గోరకంబులుతోడఁ గుసుమము ల్వికసించెఁ
దగిన * శలాటువుల్లనరె మించి

తే. యంతకంతకు ఫలియింప నచ్చ టచట
గుములుగాఁ గూడి కోయిల ల్గూయసాఁగె
నతిముదంబుగ నళులు ఝంకృతు లొనర్చెఁ
గలికి చిలుకలు కలరవంబులను మించె.

222

సీ. చిగురుటాకులు మెక్కి చెలరేగుపికములు
మేలు పూఁదేనియ ల్లోలు నళులు
పరిపక్వఫలములఁ గొఱకుశారిక లబ్జ
నాశము లైక్కు మరాశములును
సందడింపఁగ సదానందకరంబు లై
తనరారు శృంగారవనము లన్ని
మెఱయఁ బద్మావతి మేడపైనుండి యా
సుమవనంబుల నెల్లఁ జూచి చూచి

---

* శలాటువు = పచ్చికాయ.

శ్రీ. వనవిహారము తాఁ జేయవలయునంచుఁ
జెలులతో ముచ్చటాడి మచ్చికలు చేసి
పేడ దిగివచ్చి తల్లిసమీపమందుఁ
జేరి యిట్లని పల్కె నాచిగురుబోడి.

223

తే. జనని శృంగారవనము విస్తయముగాను
గనకసౌధంబుమీఁదికిఁ గానుపించె
గానఁ జెలులును నేను నక్కడికిఁ బోయి
తెచ్చెదము నీకుఁ బుష్పము లెచ్చుగాను.

224

చ. అన విని తల్లి యిట్లనియె నమ్మ సుమంబుల కీవు వోయినం
గని జనులెల్ల నవ్వెదరు గాన వనంబున కేను నిన్నుఁ బం
పను జెలికత్తెల న్బసుపు భాసురపుష్పము లింటి కిప్పుడే
ఘనముగఁదెచ్చియిచ్చెదరు గావునఁ బోకుము బిడ్డ యంచనన్.

క. రంతులు సేయుచు నప్పుడు

గంతు లిడుచు నన్న మెంచకయ పానుపుపైఁ
జింతించుచుఁ బవళింపఁగ
నంతటఁ దనసుతను బిలిచి యాదర మొప్పున్.

226

ప. అక్కుం జేర్చి మందస్థితసుందరవదనారవింద యగుచు బుజ్జ
గించి యిట్లనియె.

227

సీ. వనమున కీవు వోవల దన నలిగితి

నైన మంచిది లెమ్మ యనుచుఁ జెప్పి
చెలులను బ్రాప్తాణస్త్రీలను బిలిపించి
సుతతోడ వారల జతగఁ జేర్చి
తినుపదార్థంబులఁ గొని చెలికత్తెల
చే నిచ్చి పల్లకిఁ జేర్చి యపుడు

- పంపంగఁ జెలులతోఁ బరమముదంబున
మాట లాడుచు నట్టి దోట కరిగి
తే. రమ్యతరమగు కమలాకరంబుచెంతఁ
నందలము డిగ్గి లేచి యందందుఁ దిరిగి
విరులు గోసెద నని చాల వేడ్కనొంది
వనవిహారము నేసె నెఱ్ఱునము మెఱయ. 228
- సీ. చెలఁగి పువ్వులఁ గోసి చెలులపైఁ బడవేసి
కిలకిల నవ్వు నాకీరవాణి
మధురఫలంబులు మాటిమాటికిఁ గోసి
చెలుల కందిచ్చు నాచిగురుఁబోడి
లాలించి బేలించి నీలకంఠములతో
మేలంబు లాడు నానీలవేణి
రాయంచగతివలె నాయెడ నటియించి
సారెకు నోలు నాజలజవదన
తే. కోరి కోవెలలట్ల తాఁ గూజితంబు
చేసి చొక్కుచుఁ బలుమాటు చిలుకగముల
సరణిఁ బల్కుచు భృంగినిస్వనమురీతి
గాన మొనరించు సొంపుగఁ బూని యచట. 229
- క. మొల్లలు పొన్నలు వొగడలు
మల్లెలు సంపెంగవిరులు మందారములన్
గొల్లగఁ గరములఁ గోసి మ
ఱుల్లాసము మీఱఁ బుడమి నొక్కెడఁ బెట్టున్. 230
- క. ఒయ్యారంబున నడుచుచు
బుయ్యారంబుగ నెసంగుబొదరింటను దా

సుయ్యైల లూఁగును జెలులను
నెయ్యంబుగఁ బిలిచి యందు నెమ్మది తనరన్.

231.

క. వింతఁగ మోదుగపూల వ
సంతము చేయించి చెలులు సంతస మందఁ
దంతపుఁజిమ్మనగ్రోవులఁ
బంతంబులఁ జిమ్మి చిమ్మి పకపక నవ్వున్.

232

క. తెప్పన నేలను రాలిన
పుప్పొడి చేనంది మించి పొలఁతులపై మే
లొప్పఁగఁ జల్లుచు సుద్దులు
చెప్పుచుఁ గమలాకరంబు చేరుచు వేడ్కన్.

233

తే. చెలఁగుచును విప్రవనితల చెలులతోడ
వేడుకలు మీఱఁగా జలక్రీడఁ గొంత
తడవు సల్పుచుఁ దీరంబుఁ గడక చేరఁ
దడిసిన శరీరమెల్లను దడయ కపుడు.

234

సీ. తరుణికి మృదులవస్త్రంబుతోఁ దడి యొత్తి
పట్టుపావడ మొలఁ గట్టె నొకతె
చలువగు వలిపెపుసరిగదువ్వలువ నా
పట్టుపావడమీఁదఁ గట్టె నొకతె
మొలనూలు నొడ్డాణమును దనుమధ్యము
నం దుంచె నొకతె మఱందముగను
జిలిబిలితళుకొత్తు చెంగావిఱవికను
బొందుగ నమరించె బొలఁతి యొకతె

తే. భాసురం బగు నూతనాభరణములను
బొసఁగ నంగాంగములయందుఁ బొందుగాను

- బెట్టె నొక్కతె మఱి పూలఁ జుట్టె నొకతె
 నెమ్మొగంబును వలువచే జెమ్మఁ దుడిచి. 235
- సీ. తిలకంబు నిడె యోర్తు లలిఁ గన్నులకు నోర్తు
 గాటుక నీటుగఁ గ్రాలఁ దీరె
 పరిమళగంధ మాబాలికామణిమేన
 నలరంగఁ జల్లఁగ నలఁదె నొకతె
 చల్లనిగాడ్పులు మెల్లఁగ నొడలపై
 నొలయంగ విసరెఁ బూవులను నొకతె
 నెమ్మోము గనుఁగొన నమ్ముద్దియకుఁ బట్టె
 నిలువుటద్దము దెచ్చి పొలఁత యొకతె
- తే. రాజనందన కిమ్మాడ్కిఁ బ్రమద మారఁ
 జెలులు సేయంగ బ్రాహ్మణస్త్రీలకెల్లఁ
 బసుపు కుంకుము విరిసరు ల్ఫలము లలరఁ
 గన్యకామణి యొసఁగె సద్భునత మ్రొక్కి. 236
- వ. అప్పు డవ్విప్రాంగనాశిరోమణు లా పద్మావతిని దీవించి రంతఁ
 దెచ్చిన భక్త్యభోజ్యంబు లచ్చోటఁ గుడిచి చెలులు రచించిన
 పూఁబాన్పునఁ గూర్చుండఁ జేసి సుగంధోపేత మగువిడి
 యంబు లిప్పించి తాను విడియంబు సేయుచున్న సమయం
 బున. 237

— పద్మావతితో నారదుండు సంభాషించుట. —

- క. ఆవనమునకుం జయ్యన
 దేవమునీంద్రుండు వచ్చెఁ దిలకించి చెలుల్
 భావించి యీతఁ డెవఁడని
 యావరముని నడుగ నాతఁ డనెఁ గని యెలమిన్. 238

క. పరుడను గా దీన్యపతికి
గురుడను నన లేచి భక్తి గూర్తి యెసంగ
సరగునఁ బదావతి *యా
స్తరణము మునికిచ్చి మ్రొక్కె దాపసుఁ డంతన్. 239

తే. వనజలోచన నీకు వివాహసిద్ధి
వేగ యగుఁగాత మంచు దీవించె రాజ
కన్యకామణి సంతోషకలిత యగుచు
నొదిగి సిగ్గున మాటాడకున్నఁ జూచి. 240

సీ. అమ్మని పల్కె నోయమ్మ నామీద నీ
కటమట వలదు రమ్మనుచుఁ బిలిచి
కూర్చుండ నియమించి కూర్తిమాటలను హ
స్తంబు చూపు మనంగ నంబుజాస్య
పల్కె నిట్లని మునిప్రవర నాతండ్రివి
యనుచు హస్తంబు నాతనికి సాచి
చూపఁగఁ జిటునవ్వుఁ జూపు చాతాపసుం
డనియె నీహస్తాబ్జమును గనంగ

తే. శ్రీకరాంచితమైనట్టిరేఖ లలరి
యమ్మహాలక్ష్మీలక్షణా లన్ని చేతి
యందుఁ గన్పట్టుచున్నవి యైన నవియు
నమ్మరో విను చెప్పెద నవియు నిపుడు. 241

తే. స్వస్తికము పద్మమును ఛత్రచామరాలు
యవకులిశమత్యశంఖరేఖాదిలాంఛ

- నంబు లలరారుచున్న వి యఖిలశుభము
లొనరు నివి చేతఁ గలకాల ముర్వి నీకు. 242
- తే. మఱియు నిట్లనెఁ గిసలయమార్దవంబు
గలిగియుండెడు నీవామకరమునందుఁ
గాంతి నొప్పుచు నిత్యమాంగశ్యరేఖ
వఱలుచున్నది చూడు భూవరకుమారి. 243
- క. ఈరేఖ లుండుబలమున
నారాయణుఁ డెలమి నీకు నాథుం డగు నీ
కోరిక ఫలియించునుపో
శ్రీరామామణిగ నుండు చెలఁగుచు నమ్మా. 244
- సీ. అనుచుఁ బద్మావతి కమ్ముని సర్వాంగ
సౌందర్యకలితలక్షణములన్ని
బాగుగఁజెప్పి తా నేగె నాదినమున
నంబుజాక్షుఁడు వేంకటాద్రిమీఁద
నుదయకాలంబునం దొనరంగ భుజియించి
కడువేడ్కఁ బసిఁడిచల్లడము దొడిగి
కొనలందు ముత్యాలకుచ్చు లొప్పినదట్టి
తనరంగ తననడుమున బిగించి
- తే. కురులు సవరించి విరులతోఁ గొండఁ గట్టి
మేలు చందురుగావిరుమాలఁ జొట్టి
సరిగెజిగి వల్ప మేన మెచ్చంగఁ దాల్చి
మెఱయుభూషలు నొడలపై మెఱయఁజేసి. 245
- క. తిరుమణిఁ దిరుచూర్ణము శ్రీ
కరము లలాటమునఁ దీర్చి గంద మలఁది బం

గరుజన్నిదంబు భుజమునఁ

గరము ప్రకాశింపఁజేసి కమలాక్షుఁ డొగిన్.

246.

తే. కనకమయ మగుసున్నపుఁగాయ వక్క

లాకులును వస్త్రమున సొబ గలరఁ గట్టి

కక్షమందుంచి కోదండకాండములను

బరఁగఁ జేబట్టె నప్పుడు హరి ముదమున.

247.

శ్రీనివాసుఁడు వేటాడుట.

సీ. దైవయోగంబునం దనసమీపమునను

నురుతరజవనాశ్వ మొకటి వచ్చి

నిలువఁగ దానిపై నీరజాక్షుం డెక్కి

చని వనగిరులందు సంచరించి

సారంగభల్లూక చమరీశరభసింహ

శార్దూలముఖమృగసంఘములను

వేటాడుచుండె నావేశ నందొకమద

కరి చక్రి నెదిరించె గహనమందు

తే. దాని సమయింప సమకట్టి దానివెంట

నరుగ నది షర్వతము డిగి యరిగెఁ జక్రి

తఱిమె వెంబడి యోజనార్ధంబు వోయి

చేరె బద్ధావతిగలశృంగారవనము.

248.

తే. చెంగటం జేరి ఫీంకృతిఁ జేయ గజముఁ

జూచి పద్మావతీదేవి చొప్పరయుచుఁ

జెట్లచాటునఁ జేరఁగఁ జెలులు నట్ల

చేరి యిట్లని పల్కిరి చిత్రపడుచు.

249.

సీ. అతిసలాకా చూడుఁ డబ్బురంబుగ నాము
 టేనుంగు వచ్చె నిఁకెట్టులమ్మ
 కన్నులు దెఱచి చక్కఁగ దానిఁ జూడక
 తలకు నేలకు పంచి తలఁగ మేలు
 నడుమఁ బద్మావతి నిడికొని చుట్టును
 మన ముండఁబోదము మంచిదమ్మ
 మనమెట్టులైనఁ బద్మావతిం దనరార
 రక్షింతమమ్మ ధైర్యంబు మించి

తే. యనుచు నొండొరు లిమ్మైయు నంచునుండ
 ఘనతరం బైనగుఱ్ఱంబు గానవచ్చె
 దానిపై నొక్కపుష్పండు దటుముకొనుచు
 పచ్చుచున్నాఁడు గూర్పుని వనితలార.

250

వ. అట్లు చెప్పుకొనుచుండుసమయంబున నగ్గజంబు తన్నుఁ దటు
 ముచు వెంబడివచ్చుహారిం జూచి భీతిల్లి తనకరంబు పైకెత్తి
 దండంబు వెట్టినం జూచి హరి కరుణించి తటుమక నిలిచె నంత.

క. హరి తన్నుఁ గరుణ విడువఁగఁ
 గరివరుఁ డటువోయి పెద్ద కాననమందుం
 జొరఁబడె నావల నచ్చట
 సరసిజనాభుండు పొదలచాటున డాఁగెన్.

252

వ. అంత నందున్న కాంత లాదంతిని తురంగంబును బుర్నుని గానక
 వెఱఁగంది యిట్లనికొనిరి.

253

సీ. అమ్మలారా చూడుఁ డచ్చట గజతురం
 గంబులఁ బురుషుని గాన మిపుడు

మాయగ నున్నది మహిమ యేమనువారు
 నది వట్టి కల్లపో యనెడువారు
 భ్రాంతిఁ బొందితిమంచుఁ బకపక నగువారు
 కలఁగంటిమో యని పలుకువారు
 స్థాలసి నిద్దురవోక గలగా దనెడివారు
 సహహ యేమిచిత్ర మనెడువారు

తే. నంద అన్నివిధంబుల ననఁగ నవ్వి
 చెలులఁ గన్గొని డగ్గఱఁ జేరఁ బిలిచి
 యనియెఁ బద్మావతీదేవి మనకదేల
 యెట్లువోయినఁ బోనిండు నిపుడు మనము.

254

ప. అని తొల్లియెడం గూర్చుండి చదరంగము సంతసంబౌర
 నాడుచుండె.

255

సీ. శృంగారవని నిట్లు చెలులతోఁ జదరంగ
 మాడుపద్మావతి యంద మలరఁ
 గాంచి తద్రూపరేఖావిలాసము లన్ని
 పొదలమాటునఁ జూచి పొసఁగఁ జక్రి
 తనమదిలోఁ దాన తలఁచె నిట్టుల నహః!
 యీరాజకన్యక యెలమిప్రాయ
 మును జూడ రతికన్న ముదిత భారతికన్న
 వరగౌరికన్న శ్రీవనితకన్న

తే. నతిశయంబై నయందంబు నలరియున్న
 దెట్లు ననుఁ జూచి మోహించు నిపుడటంచుఁ
 దలఁచి యాయితినెఱ్ఱెముదళుకుఁ జూచి
 యిట్లు వర్ణించె ముదఘూర నెట్లు సనక.

256

సీ. పాదజంఘోరువు ల్పల్లవకాహళ

కరికరంబుల భంగపఱచి మించు

గటిమధ్యకుచయుగ్మగౌరవంబులు చక్ర

మృగపకందుకముల నొగి హసించు

హస్తకంతమనోహరాననంబులు కంజ

కంబుసోములను జక్కఁగ జయించు

భాసురాధరదంతనాసికీలాదులు

ఫలకుందతిలపుష్పములను గెల్పు

తే. నింతచక్కనిలలితాంగి యెచటగాని

చూడలే దీవనంబునం జూచినాడ

నిట్టిసుందరి నానజుం డెట్లు దీర్చె

ననుచు మెచ్చుచు మఱి యిట్టులనియె మెచ్చి.

257

సీ. కర్ణ నేత్రభ్రూయుగములు శ్రీకారాబ్జ

పత్రకందర్పచాపముల గెల్పు

గాంతిసౌరభనీలకుంతలంబులు హేమ

పాటలబంభరప్రభల నడచు

గమనభాషణనిరీక్షణములు గలహంస

కలకంతమదనాస్త్రముల నదల్చు

ఘౌంటిసుస్థితగానసరణులు ధర కౌము

దీవీణలను జాల ధిక్కరించు

తే. నహహ యీకాంతరూపంబు నవనియందు

హాటకము మెత్తఁగా నూఱి యమృతరసము

పోసి మెదిచి మహాచిత్రముగ నజుండు

నేను మెచ్చుటకై చేసి నిల్పినాడొ.

258

క. అటుగాకుండిన నిజముగ
నిటువంటిశరీరకాంతు లింతులకు మహిం
బటిమగ నుండునె ? యిమ్మెయి
నిటలాటుండు దీనిబొగడ నేరండు చూడన్.

259

సీ. కమలాసనుండు సర్వకాంతిసంచయమున
నతులితసౌందర్యవతిని దీర్చి
కమలమునం దిడఁగాఁ జూచి యాకాశ
నరపతి గైకొనె నా కటంచుఁ
గావున దీని శీఘ్రంబుగ నేఁ బెండ్లి
యాడెదనని మోహ మగ్గలింప
నంతఁ బద్మావతీచెంతకు మెల్లఁగఁ
బోవుచు నందందుఁ బూలఁ గోసి

తే. పొలతి నీకిటు తలఁబ్రాలి బోతుననెడి
పైగగాఁ బుష్పములఁ గొని చల్లు చొరిమ
నేయుచును మించి రా చూచి చెంతఁజేర
నపుడు దిగ్గున నాలేమ యతని జూచి.

260

తే. పసిఁడిచెఱఁగులరవనెల్ల పైన వేగ
పొదువుగాఁ గప్పుకొని పూలపొదమఱుఁగున
నిలిచి యళుకుచు బెళుకుచుఁ జెలులఁ జూచి
చిలుకవలె ముద్దుపల్కులఁ బల్కె నిట్లు.

261

చ. అరమఱిలేక రాజసుత లాడుచునుండెడుచోటు కీగతిం
బరపురుషుండు రాదగదు భామినులార భయంబునొందితొం
దరపడనేల రావలదు దవ్వుగ నేగు మటంచుఁ జెప్పు మ

త్తరుణి వచింపఁగా నపుడు ధైర్యముతో హరి గాంచి నవ్వు
చున్. 262

క. ఆపద్ధావతి కడ్డుగ
నాపొలఁతులు నిలిచి హరికి నగుపడకుండఁ
బ్రాపించి కోపమున నా
శ్రీపతి నీక్షించి చాలఁ జిడిముడి వడుచున్. 263

సీ. పలికి రిట్లని రాచపట్టి యిందుండఁగఁ
బరుడ వొక్కింతను భయము లేక
వచ్చితి విప్పు డావల కేగుమంచును
దలుముచు రాఁగ నాదైత్యరిపుఁడు
నగవుతో నిట్లనె నలినాటులార మీ
రాజపుత్రిని జూచి రహిఁ జెలంగ
మాటాడ వచ్చితి మాటలాడక మీరు
పొండన నారాజపుత్రిఁ గాంచి

తే. చెలులతో ననె నతఁడు మిమ్ములికిపడఁగఁ
బలుకుచున్నాఁడు శబరుండు పాపమేమి
వీనిబందువు లెవ్వరో వీఁడెవండా
వీనికులగోత్రములు నేవో విశదముగను. 264

తే. అడుగుడని రాజసుత పల్క నపుడు చెలులు
చక్రధరుదిక్కుఁ దిరిగి యోశబర నీకుఁ
దల్లిదండ్రులు పేళ్లేమి దగ కులంబు
గోత్రమును చెప్పుమనఁగ వై కుంఠుఁ డపుడు. 265

ఉ. వారిని జూచి యిట్లనియె వారిజలోచనలార యిచ్చటం
గూరిమిమీర నాకులము గోత్రములెల్లను జెప్పుదేను మీ

భూరమణాత్మపుత్రి ననుఁ బొందఁగఁ జేసితిరేని మీకు నేఁ
గూరిమి నిచ్చెదన్ ముదము గోరినవన్నియు నిశ్చయంబుగన్.

అని చక్రి మఱల నిట్లనియె మాకులము శీ
తాంశుకులంబు వసిష్ఠగోత్ర
మగు తండ్రి వసుదేవుఁ డాదేవకే తల్లి
యగుహలపాణి మాయన్న గారు
లలితురా లైనచెల్లెలు సుభద్రాదేవి
పావనుం డైనగాండీవి మఱది
ధర్మరాజాదులు దగు బంధుజను లన్న
తెఱవలు నగుచు నీదేహమెల్ల

తే. నలుపిదే మన్న వెన్నుండు నగుచుఁ బలికె
గృష్ణపక్షము నడిరేయి గినిసి కూడి
నపుడు పుట్టితి గనుక దేహంబు నీల
మయ్యె నందున ననుఁ గృష్ణుఁ డనిరి బుధులు.

267

నాకులగోత్రము లిప్పుడు
మీ కెఱిగించితిని గనుక మెండొడ్డక మీ
రీకన్యకులము గోత్రము
నా కొనరఁగఁ జెప్పుడనఁగ నగి చెలులెల్లన్.

268

అనిరి చంద్రకులంబును నత్రిగోత్ర
జనితుఁ డాకాశరాజను జనవిభునకుఁ
బుత్రికామణియై పుట్టి భూతలానఁ
బెరిగి పద్మావతీ యనం బరఁగె వినుమ.

269

మేటియై మము నొగిఁ జిన్న నాటనుండి
యొరిమ మాతోడ నాటాడుచుండు మాకు

సకలవస్తువు లిప్పించు సఖ్యమెసంగ
నెపుడు నీయమ్మ సదయ మమ్మేలుచుండు. 270

చ. అన విని వెన్నుఁ డిట్లనియె నంబుజలోచనలార మిమ్ము నె
ల్లను గృహ నేలుచున్న కమలాక్షిని సఖ్యము నేయ వచ్చితే
ఘనముగ నన్నుఁ గూడుమని గన్గొని మీదొరపట్టి కిప్పుడే
మనమలరంగఁజెప్పుఁ డనుమానము లేకయటంచుఁబల్కుఁగన్.

క. విని పద్మావతి కోపం
బునఁ జెలులం బిలిచి దిట్టి పొమ్మను వానిన్
ఘనత నెటుంగక యున్నాఁ
డని తాఁ బొమ్మనియె దూర మరుగు మటంచున్. 272

సీ. అనిన వెన్నుం డిట్టు లనియె నోలలితాంగి
నిఘరంబేలనే నీకు నాకు
మార్దవంబుగ మేటిమాటల నాడుము
చెలఁగి కన్యాపేక్ష గలిగి యిటకు
వచ్చితి నను నీవు వరియించుటకుఁ దగు
పాత్రుఁడనేగాని బరుఁడఁ గాను
బాత్రదానముసేయు ప్రభువుకు నిహపర
సౌఖ్యము ల్గల్గు నీజనకుఁ డెలమి

తే. నన్నుఁ గాంచినయప్పుడ నిన్ను నాకు
నీయఁ గోరును సందియం బేమి లేదు
చంద్రకులజుండ వేఱ వంశజుండఁ గాను
నన్నుఁ జేరుము సరవి ననంగ నపుడు. 273

క. నీవు నిషాదుడ వయ్యును
వావిరి ఘనచంద్రకులమువాడ నటంచున్

గావలసి వల్కినా విపు

డావలఁ బొ మైదుటనుండ కల్పుడ మఱియున్.

274

సీ. తగ వెలుంగక తప్పుదారిసుద్దులు చెప్ప

కరుగు మాతండ్రి సీవన్నమాట

విన్నను సంకిళ్లు వేయించుఁ గొట్టించు

నంతకుమున్ను నీవరుగు మెచట

హరి యిట్టులనియె నాయం దధర్తంజేమి

నే బ్రహ్మచారిని నీవు కన్య

వగుటచే నీవివాహము చేసుకొనుట ధ

ర్తముగాని యది యధర్తంబు గాదు

తే. నీవు నాయందు దయయుంచి నిష్ఠురోక్తు

లాడ కింపుగ ననుఁ బెండ్లియాడు మనినఁ

గనుబొమలు ముడివెట్టుచుఁ గన్ను లెఱ్ఱ

చేసి యాయ్నింతి చక్రి నీక్షించి పలికె.

275

క. ఓరి నిషాదుడ నీ వీ

క్రూరపుమాటంటి వైనఁ గొట్టింపను బో

మారక నీత్రోవం జను

మూరక మాటాడనేల నొప్పుమి గలుగున్.

276

వ. అనిన విని హరి యిట్లనియె.

277

క. చుట్టపుదాన వటగచుకొ

గుట్టుగ నే నిన్ను వేడికొన్నందున నం

గొట్టింపకు మన్యునిచేఁ

గొట్టింపఁగనేల నీవ గొట్టుము తరుణి.

278

సీ. అని చక్రి వలుకఁగ నతివ యిట్లనియె నీ
 . . . వీలీల మోదుగుపూలు వేసి
 పలుమాటు నాకుఁ గోపంబు పుట్టించెద
 విఁక జీవితెలుపు లేదేమొ నీకు
 ఛీ పొమ్మనఁగ హరి చిటునవ్వు నవ్వుచు
 ననె జనించినవారు చనుట నిజము
 గనుక చింతెక్కడఁ గలసినపెమ్మట
 జగతి నుండిన మేలె చనుట మేలె

తే. రమణి నా కందుకై విచారంబు గలదె?
 వినుము తలఁచినపని యైనవెనుక నీవు
 పట్టి కొట్టిన దిట్టిన భయము లేదు
 వేటమాటలు వల్కుకు వెలఁది నీవు.

279

వ. అనిన విని పద్మావతి యిట్లనియె.

280

క. నాకడ నీ విటు ప్రేలుట
 యాకాశనృపాలుఁ డెటుఁగ నంతట ని న్ని
 లోకంబున మననీయఁడు
 పో కష్టంబేల దూరముగ మేలొందన్.

281

వ. అనినవిని హర్షి నగుచుఁ బద్మావతి కిట్లనియె.

282

సీ. పుట్టినవారెల్లఁ బోవుట నిజమైన
 డెటుఁగుదు నేను ని న్నెట్టులైన
 విడువను నీతండ్రి విమలధర్మాత్తుండు
 గాన న న్బాధింపఁ డైనఁగాని
 బాధింపఁ జూచెద భయము లేదు మతేమి
 ప్రియముగ నా కిచ్చి పెండ్లిసేయ

నావల నేమగు ననంగ నాపద్మాక్షి
 యిట్లనె నావేంకటేశుఁ డుండ
 తే. కంచీశ్రీవరదుఁడు రంగఁ డంచితలయి
 యుండఁగా నీకు నాతండ్రి యొప్పి దాన
 మిచ్చునే పొమ్ము నీకేల యిట్టిభ్రాంతి
 కానికార్యంబునకు నీవు పూననేల. 283

వ. అనిన విని చక్రి యిట్లనియె. 284

క. పోపా మ్మని మొగమాటం
 బీపట్లను నీకు లేక హెచ్చుగ నాపైఁ
 గోపము చేసితి వని నిను
 బ్రాపించక నేను బోను పద్మదళాక్షి. 285

క. అనఁగాఁ బద్మావతి యి
 ట్లనెఁ దలిదండ్రులను విడచి యకటా నీవి
 ట్లనుట యసంభావితమై
 చను మూరక లేనిభ్రాంతి సమకొననేలా. 286

వ. అనిన నాదైత్యారి మందస్తితవదనారవిందుండై యిట్లనియె.
 చ. విను సతి నీవు నా కిటు వివేకము చెప్పితి వెంత చెప్పినకా
 వనజభవుండు నానుదుట వ్రాసినవ్రాతఫలంబు దప్పు నే
 నిను వరియించి పిమ్మటను నే నెటు వోయినఁగాని నేమమే
 గనుక నిజంబుగాను నినుఁ గొఁగిటఁ జేర్చకపోను జేడియా.

❧ పద్మావతి హరిపై తాలను రుద్దించుట. ❧

వ. అని పల్కుచు డగ్గటకు వచ్చుటం జూచి పద్మావతి కోపో
 ద్రేకియై చెలులం బిలిచి యీదుష్టుని తాలంగొట్టి దూరం
 బుగఁ దఱుముడనిన వారలప్పుడు తెప్పన తాలనందికొని

యొప్పుమి గల్గునట్లు తప్పక గుఱిమిఱి గొట్ట నాహరిమిఱ
 శిలావృష్టి గురిసె నప్పు డప్పద్మాక్షుండు కార్యము తప్పెనని
 తలంచె నప్పు డప్పొలంతులు పాటవంబున మీటు తాల
 పోటులు నాట ఘోటకంబును దాటి పోనేరక నేలంబడియె.
 నంత శ్రీకాంతుండు హయంబును డిగి యూరక వారి
 జూచుచుండ నాబోటులు వాటంబుగ తాలనంది మఱి మఱి
 రువ్వుచుండిరి. ఆతాలవ్రేటులు దప్పించుకొనుచు నిలువనేరక
 యుత్తరాభిముఖుడై వేంకటాచలంబునకు నెగ నెక్కుచు
 దనకు నివాసంబైన వల్క్వికంబునం బ్రవేశించి వకుళమాలిక
 నిర్మించిన విరులపాన్పుపైఁ బ్రళయకాలంబున మహాభి
 యందు వటపత్రంబునఁ బరుండిన పరమపురుషనిచందంబున
 శయనించియుండె. అంత నిక్కడ వనమధ్యంబునందుఁ జెలులం
 జూచి పద్మావతి యిట్లనియె.

289

సీ. చెలులార మాతల్లి చెప్పినమాటలు

వినకుండ వచ్చి యీవిధముగాను

అనుభవించితేఁ గట్ట మమ్మమ్మ నేఁ జెల్ల

నీపుష్పవనమున కింక రాను

జాలు నిచ్చోటను శబరుఁ డాడినమాట

లప్పు డమ్మగు మీరు చెప్పవలదు

చెప్పిన మనకెల్ల సిగ్గుపా ట్లగునని

పలికి యందలమెక్కి చెలులతోడఁ

తే. గుసుమఫలములఁ గొన్నిచేఁ గొనుఁడటంచుఁ

బోయి మణిమందిరముచేరి పూలఁబండ్లఁ

దల్లికి నొసంగి యంతటఁ దాను బోయి
పాన్పువైఁ జేరె హాయిగఁ బల్కుకుండ.

290

వ. అని చెప్పి హరి యొనర్చినకార్యంబులు విని సంతసించి హరి
యావల నేమిచేసెనని యడుగ మునులకు సూతుం డిట్లనియె.

చ. మునివరులార మీ కిప్పుడు ముచ్చట మీఱఁగ నేనుజెప్పెదన్
వినుఁడు పరాత్పరుండు హరి విష్ణుఁడు మర్త్యనిరీతిఁ గాముకుం
డనఁదగి మోహతాపమున నారట నొందుచుఁ బవ్వళించి యే
మనక ముసుంగువెట్టుకుని యార్తునికై వడిఁ జింతసేయుచున్.

తే. వేడినిట్టూర్పు విడిచి తా విమలపాన్పు

పైని బొరలుచు దీనునిపగిది నున్న

వకుళమాలిక యచటికి వచ్చి హరిని

గాంచి యిట్లని పల్కె సత్కరుణ మెఱసి

293

శా. అన్నా వేంకట లెమ్ము లెమ్మిప్పుడు నీ వాకొంటి వాలస్యమే
మన్నంబుం బరమాన్న భక్ష్యములు నీ కర్పింప నేదెచ్చితిం
జెన్నొందన్ భుజియించు నీవనఁగ నాశ్రీస్వామి మాటాడలే
కున్నంజూచిమనబునన్ భయము పెంపొందంగనాఁ డెంతయున్.

సీ. వికలత్వమును బొంది వకుళమాలిక యిట్లు

లనియె నాతండ్రి నీ వార్తినొంది

కనులనీ రిటు నింపఁ గారణంబేమి నీ

వీవిధంబునఁ జింత యేలపడెదు

పగలు నిద్దురవోవఁ దగదని తెలిసి నీ

విప్పు డివ్వాడ్కి నిద్రించుటేల

విపులధైర్యస్థైర్యవీర్యంబులను వీడి

పోఁ జేసి దీనతఁ బొందుటేల

తే. లేచి కూర్చుండి నాదెస లెస్స చూచి
 నీమనంబునఁ గలచింత నిశ్చయముగఁ
 జెప్పుమని బుజ్జగింపఁగ శ్రీధరుండు
 మాటువల్కక యుండె సమ్మదము లేక.

295

వ. అంత వకుళమాలిక భీతాత్మయై దగ్గఱఁ గూర్చుండి వెండియు
 నిట్లనియె.

296

చ. అడవికి వేటఁబోయి మఱి యచ్చటిక్రూరమృగవ్రజంబునం
 బొడగని భీతినొందితివా భూతము సోకెనొ లేక తాలపై
 వడి చెడి జాఱి నేలపడి వాఁగులఁ జేరితో యేమి చెప్పుమా
 కొడుక నిజంబు నాకు నొగి గొబ్బున నిప్పు చికిత్సఁ జేసెదన్.

సీ. పడిలేచియుండినఁ బరఁగ మేనఁ బొసంగఁ

దైలంబుచేత రుద్దంగవలయుఁ
 జట్రాతిమీఁదఁ గ్రచ్చర జారి మ్రొగినఁ
 బొసంగ వేడిజలంబు బోయవలయు
 మృగభీతి హృదయాన నొగి నాటినట్టైన
 నెట్టన నడివీపుఁ దట్టవలయు
 నదిగాక భూత మెందైన సోకిన భూతి
 దెప్పునఁ బట్టి మంత్రించవలయు

తే. నిట్టి నాల్గుచికిత్సలం దేచికిత్స
 చేయు దది నీవు నిజముగఁ జెప్పుమనినఁ
 దెలియునే నామనంబున దిగులుదీర
 నున్న దున్నట్లు చెప్పు నాకన్న తండ్రి.

298

తే. అనుచు నాపాదశీర్షపర్యంత మప్పు
 డొనర నివరుచుఁ జెమటచే నుష్ణమైన

దేహమందున్న బలుతాలదెబ్బలుబ్బి
యుండుటంజూచి భీతిల్లి యూరకుండి.

299

ప. ఎట్టకేలకు నవ్వుకుళమాలిక హరి కిట్లనియె.

300

సీ. ఓతండ్రి నీమేన నుష్ణపుస్వేదంబు
పొంగుచు నీరీతిఁ బుట్టుటేమి
మృదుశరీరమునందు మెండుగ తాలదె
బ్బలు దాఁకియున్న దీపాపమేమి
ధీరుండ వయ్యును దీనదశను బొంది
నీవిట్లు కన్నీరు నించుటేమి
కల్గినరీతి నిక్కముగఁ దెల్పుమటన్న
మాటాడ విపు డింతమానమేమి

తే. యనుచుఁ గప్పినవస్త్రంబు నవలఁ దీసి
యొప్పుగా లేవనెత్తి గూర్చుండఁజేసి
వేగ గదుములు తాఁ ద్రోసి వేఱవస్త్ర
మొకటి వైఁగప్పి చందనం బొడలనలఁది.

301

క. చల్లనిజలములఁ గన్నులు
మెల్లఁగఁ దా నివిరి నివిరి మేల్కొల్పుచు మే
ల్కొల్లు గ్రుచ్చినమృదుతర
పల్లవముల విసరివిసరి బడలికఁ దీర్చెన్.

302.

క. హరి కిటు బడలిక దీరిన
సరవిగ వకుళాఖ్య యింతి సదయహృదయ యై
పరమాన్నము భుజియింపుము
వరసుత యని పిలువ శిరము వంచినవాఁడై.

303

క. పంకజలోచనుఁ డుండఁగ

సంకటపడి వకుళ చాల జాలిని బల్కెన్

మంకుతనము చేసెదవా

వెంకట నీమదిని యేమొ వింత జనించెన్.

304

మ. అని యాకాంత మఱిట్లువల్కె విను నీ వాకాన నెందేనియై

నను సౌందర్యవిలాసవిభ్రమకళానైషణ్యము ల్గలుకాం

తను మోహంబునఁ జూచి వచ్చితివె? చిత్తంబందుఁ దద్రూ

పమున్, ఘనమై నిల్చెనొ నీయురః స్థలమునన్ గామాస్త్రము

ల్పా టెనో.

305

సీ. నాతండ్రి నీవు గన్నది కిన్న రాంగనో

గీర్వాణకాంతయో గిరులయందు

గమనింపఁ జెంచితో గంధర్వకాంతయో

వనదేవతయొ లేక వగలుగుల్కు

నూర్వశియో మేనకో సర్వగుణములఁ

దగినరంభయొ తిలోత్తమ ఘృతాచొ

పూని యీపదుగురలో నెవ్వరిం జూచి

నీవు వచ్చితి వది నిక్కముగను

తే. జెప్పుమని వల్కఁ దల వంచి శ్రీధరుండు

పలుక కూరక కనుల బొప్పంబు లొల్కు

దిగులువడియుండుచక్రిని తగ మఱొక్క

సారి వీక్షించి పల్కెనో సత్కుమార.

306

తే. మోహిసీభూత మేమైన ముందు నిలిచి

కనులఁ బొడఁగట్టి పోయెనో గహనమందుఁ

గామినీభూత మెందేని గదసి నిన్నుఁ
బట్టెనో తెల్పు కొడుక మటెట్టివిధము.

307

క. అటు గాకుండిన నాతో

నిటు మాటాడకయ యుండ నేవిధమున సం

కటపడ వెన్నఁడు దీనికిఁ

గటగట నే నేచికిత్సఁ గావించునయా.

308

క. ఒకమాట నాకుఁ జెప్పక

వికలాత్ముఁడ వగుచు ఘనవివేకముగాఁ బ

ల్కక నీవుండఁగ నామది

కకవిక లొందినది నాకు గతియే మింకన్.

309.

సీ. మహానివై నీవిటు మాటలాడకయున్న

నిక్కడ మనకు దిక్కెవ్వరింక

నావరాహస్వామికైన నీవృత్తాంత

మెఱుంగఁ జెప్పఁగఁ దీర దింకమిఁద

నంత అట్టేల నా కాష్టంబుగా నీమ

దిని గలిగినచింత దెల్పు మిప్పు

నానావిధంబుల నేను విచారించి

నీచింత దీర్చెద నిశ్చయముగ

తే. నన్ను నటమఱగాఁ జూడ కన్న నీవు

బ్రదికియుండిన నేనిందుఁ బ్రదుకఁగలను

లేకయుండిన దేహంబు నాకు వలదు

నేను నీవున్నచోటన నిల్చియుందు.

310

సీ. కన్యకాదీక్ష నిక్కంబుగఁ బూనినే

గురునిష్ఠ నుండఁగఁ బరమగురుఁడు

పుణ్యాత్మ నీయజ్ఞిపుత్రరత్నంబును
 గనక పెంచక నిచ్చె ననుచు నిన్ను
 నెఱనమ్మి యుండఁగ నేడు నీ విచ్చట
 శోకించువిధ మేను జూడలేను
 నాయందు దయను మనంబునఁ గలయుష్ట
 మెఱిగించుఁ జేసెద నేదియైనఁ

తే. జేతిలోఁ జేయిఁ బెట్టి మచ్చిక శిరంబు
 నివిరి యాచక్రధరుని కన్నీరు దుడచి
 తాను గన్నీరు నింపఁగఁ బూనినాపె
 కివ్విధంబుగ ననియె నయ్యాశ్వరుండు.

311

చ. కనుఁగవ మెల్లఁగాఁ దెఱచి కామవికారము మానసంబునం
 బెనఁగొనఁ దల్లి నీవిపుడు ప్రేమను జెప్పిన దంతె చాలు నీ
 విను మొకవారణేంద్ర మటవిం బొడసూపఁగ దానివెంబడిం
 జని గిరి డిగ్గఁగా నెదుటఁ జల్లఁగఁ బుష్పవనంబు గన్పడెన్.

క. ఆపనమున నొకసుందరి
 లావణ్యవిలాసకలిత లక్షణవత్యయై
 భావజుబాణముకై వడి
 గా విద్యుల్లతీకరీతిఁ గన్పడె నెదుటన్.

313

నీ. ఆకాంతపాదంబు లమలపల్లవములు
 జంఘిక ల్కాహళుల్ సఖియతొడలు
 కదళికాస్తంభము ల్కట్టిసైకతంబు మ
 ధ్యము గగనంబు హస్తములు శోణ
 కమములైఱుంగునూఁగారు చీమలబొలు
 కలికి కుచములు బంగారుగిండ్లు

గళము శంఖంబు చక్కనిచెక్కు లద్దముల్
 తేటైనకెమ్మోవి తేనెబావి
 డంతములు మొల్లమొగ్గలు తళుక్కుచెవులు
 శ్రీలు నాసిక తిలపుష్ప మాలతాంగి
 కనులు బలుగండుమీలను గదియు బొమలు
 కళలచే సొగసై నసింగాణు లనంగ.

314

చ. తనరారుచుండు నదియుంగాక.

315

తే. చంద్రబింబసమానంబు సతీముఖంబు
 మెఱపుతుమ్మెదతెక్కు లమ్మెలతకురులు
 జనని యాకామినీమణిచక్కదనము
 చెప్పలే డజుడైన నే జెప్పగలనె.

316

చ. తలపు నిజంబుగా వినుము దానికి నాకుఁ బ్రియానుబంధ మిం
 కెలమిని గల్గెనేని యొగి నేలుచునుండెద దాని తేనిచో
 నిలువఁగ నోప నిందు జననీ తలగాయము మాన్పినట్టిని
 న్నిలనెడఁబాసివోవుటకు హేతువుగల్గునటంచు నాత్మలోన్.

చ. చింతించువాడ నప్పద్మ నేత్రను జొప్పడ నీవిటకుఁ దోడ్తెచ్చు
 త్రోవ యెఱింగి మాటాడితెమ్ము మద్దాని నిడుకొని యియ్యెడ
 నెయ్యంబార నుండెద.

318

చ. అని హరి వల్కుఁగా వకుళ యాతని నెమ్మొగమారఁ జూచి
 యి, ట్లనియెఁ గుమార నీవు గనినట్టి లతాంగికులంబు గోత్ర
 మున్, వినవలె దల్లిదండ్రులను వేడ్క నెటుంగఁగఁ జెప్పు
 దానినిం, గనవలె బెండ్లియాడఁ దగుకన్యకయైన వరింపఁగాఁ
 దగున్.

319

తే. దానిపేరేమి యుండెడుతా వదేది

చెప్పు మేర్పడ నే బెండ్లి నేయు దిప్పు
డంచు వకుళాడ నాచక్రి యనియె జనని
వినుము చెప్పెదనని యప్పు వివర మెల్ల.

320

సీ. జనని యాక్రమము నిశ్చయముగ విను సుధా

కరునికులజుడు నాకాశరాజు
తనకు సంతతి లేక ఘనపుత్ర కామేష్ఠి
దనరఁ గావింప నద్ధరణితలము
దున్నింప నవనిలోఁ దోయజం బుదయించె
నాతోయజంబునం దామృగాక్షి
గనుపింపఁగాఁ దెచ్చి గగనాధిపుడు పెంచె
ధరను బద్ధావతి దానిపేరు

తే. పరఁగ దానికి నాకు దాంపత్య మజుడు
నిశ్చయముచేసి యుండెనా నేను బ్రదుక
గలను లేకున్న నిచ్చోట నిలువలేను
వనిత వైకుంఠపురిఁ జేరవలయుఁగాక.

321

వ. అమ్మా! విను మక్కన్యకామణి లక్ష్మీసమాన యగుంగావున
జన్మాంతరపుణ్యంబును గలపుష్పనకు లభించుంగాని పెటవారి
కేల లభించు మత్పుణ్యపరిపాకంబున నక్కన్య నీక్షించి
సుభాషింపఁ గలిగె నట్టిసుందరిం జూచి విడిచివచ్చితి నిడ
నాకన్నోదకంబు లభిలషింప నప్పద్ధావతి నాయందు ననురక్తి
లేమి చెలులంబురికొల్పి శిలావృష్టిం గుఱియించె నావృష్టి
కోపంజాలక తురంగంబువైబడి తెప్పున నిప్పర్వతం బారో
హించి పునర్జీవితుండైతి నజుం డట్టిసుందరిం బుట్టించి కట్టిడి

బుద్ధినిచ్చి నాకింత కష్టంబు వెట్టె మత్పాతకం బింతకుఁ దెచ్చె
బ్రహ్మయు నక్కాంతకును నా కప్పుడ సంధింపఁజేయకపోయె,
నైన నీవు తత్కన్యకారత్నంబును నాకు నొడఁగూర్పు
బ్రహ్మతంత్రంబును దోడ్పడ నెంచెద, నట్లుచేసితివేని మజ్జననీ
జనకసహోదరాది బాంధవులును, మద్భక్తులగు ప్రహ్లాదనార
దాది పరమభాగవతోత్తములును, నీవ యని నిశ్చయింతు,
ననేక గోభూషారణ్యాన్నదానాదులఫలంబు చేకులు, నాచే
బద్ధావతికంతంబున మాంగల్యంబిడంజేయు మంతియ చాలు
నని మఱియు నిట్లనియె.

322

తే. తగిన శుభలగ్నమున నాకు దాని కీవు
పెండ్లిచేయించినంతకుఁ బ్రీతి నాకుఁ
గలుగ దేలోక మెందైనఁ గనుక వేగ
నాకుఁ బెండిలినేయించు నయనిధాన.

323

ష. హరివేడ్కన్ వచియింప నవ్వకుళ నెయ్యంబొరఁగాఁబుత్త కా
పరమాశ్చర్యముగా ధరాతలములోఁ బద్మంబునం దట్టిసుం
దరి బుట్టం దగు హేతువేమిపుడు మోదం బొప్పుఁగా నాకునీ
వారిమంజెప్పుమటన్నఁజూచిహరియిట్లొప్పారఁగాఁబల్లెదాన్

— హరి వకుళకు రాములకథ చెప్పుట. —

నీ. వినవచ్చు తొలికాలమున నపు త్రేతాయు
గంబును జరుగ శ్రీకరుఁడు ఘనుఁడు
దశరథేశ్వరునకుఁ దనయుండనై పుట్టి
గాధేయుసవనంబు గాచి శివుని
చాపంబుఁ ద్రుంచి యాజనకాత్మజను పెండ్లి
యాడి సాకేతాఖ్య నగుపురంబు

చేరి మజ్జనకాజ్ఞ శిరసావహించి నీ

తను లక్ష్మణుని దోడుకొని వనముల

తే. కరిగి యందుండ నొక్కమాయామృగంబు

నచట జానకిచూచి నెయ్యమున దాని

దెచ్చియిమ్మని యడుగ మేమచ్చటుండి

పోవ దశకంధరుడు వచ్చి పొలతిజూచి.

325

నీ. ధరణిజ నెత్తి రథంబుపై నిడుకొని

జనగ రామా యని జనకపుత్రి

విలపింప నెవరందు విడిపింప లేకున్న

నపు డగ్ని దేవుఁ డయ్యనిమిషారిఁ

జేరి దశగ్రీవ సీతగా దీకాంత

మఱి యెవ్వరన్న నెమ్మదిగ వినుము

చెప్పెద రాముఁ డాసీతను నాచెంతఁ

జేర్చి విప్రాంగన స్సీతవలెను

తే. జేసి యందుంచి చనియె నీన్నేహమేను

గోరి చెప్పితి నీరీతి గుట్టటంచు

శాంతముగఁ జెప్పి సీతవేషంబు వేద

వతికిఁ గల్పించి తెచ్చి రావణునికిచ్చె.

326

క. ఆమూఢుం డగురావణుఁ

డామైథిలి నచట విడచి యావేదవతిం

గామించి తోడుకొని చనె

నేమఱక యశోకవనిని యెలమిగ నుంచెన్.

327

క. రామా యని పేర్కొంచును

దా మైథిలిరీతి నచటఁ దల్లడబడుచున్

నేను మొకించుక దప్పక

యామానిని చెఱను నిల్చి యడలుచు నుండెన్.

328

3. అనలుడు తనసతిచెంగట

నొనరగ జనకజను డాచియుండగ నే నా

యనిమిషవైరిని దునుముట

కనిమిషపతి సుతుని ద్రుంచి యాసుగ్రీవున్.

329

4. చేబట్టి లవణాబ్ధి చెచ్చెర బంధించి

కదసి రావణకుంభకర్ణముఖ్య

లగురాక్షసులఁ ద్రుంచి యందఱు మెచ్చుట

కై యందుఁ జెరనుండునట్టిసతిని

గాంచి నీవగ్నిలోఁగాఁ బ్రవేశించి వ

చ్చినఁగాని నిన్నుఁ జేకొన నటంచుఁ

బల్కితి నయ్యింతి పావకజ్వాలల

యందుఁ బ్రవేశించె నందఱు గన

తే. నప్పు డిద్దఱు సీతలై యగ్నియందు

నిలిచియుండఁగ జనకజ నేను బిలిచి

చేడె నీవలెఁ జెంతను జేరియున్న

కమలలోచన యెవతె నిక్కముగఁ దెల్పు.

330

5. అన విని సీత యిట్లనె దశాస్యుడు నన్నుఁ

దెచ్చునప్పుడు నేను దిగులునొంది

పరఁగ ని న్భేర్కొని పలువిధంబుల నేడ్వ

ననలుండు దనచెంత నప్పుడున్న

వేదవతిని దెచ్చి విబుధాహితున కిచ్చి

నను దనలో డాచికొనియె వేద

వతీ లంకచేరి రావణునిచే హింసలు

వడియె నాకొఱ కిది భాగ్యవతీయు

తే. నిన్నుఁ గోరి తపంబున్నకన్నె మిన్న
గనుక నీభావమందు సత్కరుణనుంచ
ప్రేమ మీరఁగ నిద్దానిఁ బెండ్లియాడు
మనఁగ నే నందు కొల్ల కిట్లంటి నపుడు.

331

తే. పడఁతి వినుమేకపత్నీ వ్రతుడను గనుక
యిపుడు నేఁ బెండ్లియాడ నియ్యిందుముఖిని
రహిఁ జెలంగఁగ దేహాంతరమున దీని
పెండ్లియాడుదు వేడుక పెచ్చుపెరుఁగ.

332

వ. అదెట్లనిన నిరువైయెనిమిదవ ద్వాపరాంత కలియుగంబున
ననేకభక్తరక్షణార్థంబు వేంకటాద్రియందు నవతరింతు నపు
డీకన్యకను పెండ్లియాడుదు నంతపర్యంతంబు నీకాంత సత్య
లోకంబున వసియించి యుండవలయు, వేంకటాద్రియం దుద
యించిన నపు డియ్యింతి భూమియందు నుద్భవించు నపు
డేను పరిగ్రహింతు.

333

క. అని పల్కితి నీగోప్యం
బనలునకును నాకుఁ దెలియు నదిగా కిది యా
జనకజకును వేదవతికిఁ
దనరారఁగఁ దెలియు మర్త్యధర్మం బిదియున్.

334

సీ. పరు లెందు విననినీపరమరహస్యంబు
నీకుఁ జెప్పితి నేఁడు నెనరు మీఱి
మది నుంచు మటుమీఁద మహిమ మీరఁగ నేను
వహ్నియం దావేదవతిని నిల్పి

చిరతరకరుణ నాసీతను మెచ్చి చే
 బట్టి విభీషణుపట్ట మచటఁ
 గట్టి సౌమిత్రితోఁ గపులతో సాకేత
 పట్టణంబును జేరి ప్రజలనెల్లఁ
 తే. బాలనము సేయుచుంటి నక్కాల మట్ల
 జరిగె నటమిఁద నేను ద్వాపరమునందు
 మొనసి వసుదేవునకుఁ గృష్ణుడన జనించి
 యుంటి వల్లీకమున నిందు నున్న వాడ.

335

తే. అనుచు వకుళకుఁ బూర్వవృత్తాంతమెల్ల
 చక్రి వినిపింప నయ్యింతి సంతసించి
 వేదవతిపూర్వవృత్తాంతవిధము దెల్పు
 మనఁగ నాచక్రి యిమ్మాడ్కి ననియెనపుడు.

336

సీ. విను వకుళాదేవి ఘనపూర్వకథ నీకు
 విశదీకరించెద విప్రకన్య
 యగువేదవతి నన్ను మగనిగ భావించి
 తపము సేయుచునుండ దనుజవిభుఁడు
 తా దాని గామింపఁగా దేహమందాశ
 విడిచి యాలలితాంగి విశ్రవసుని
 తనయుని గాంచి సిద్ధంబుగ హరిచేత
 నిన్ను నేఁ జంపింతు నెఱిఁ దలంచు

తే. నంచుఁ బంతంబొనర్చి తానగ్నిఁ జొచ్చెఁ
 బావకుఁడు దానిడాచి తప్పక దశాస్యుఁ
 డెలమి సీతను గొంపోవ నెఱిఁగి వాని
 కిచ్చె వేదవతిని సీత నీయకుండ.

337

వ. అంత నాదశాస్యుని జంపి వేదవతీయనుసీత నగ్నిం బ్రవేశించె
నంత వేదవతీ పద్మంబుననుండి యాకాశరాజేంద్రుని
లభించె, నే నద్దానింగని మరులెసంగి తల్లడంబడువాడ
నయ్యది నను మఱిచివోయె నంత. 339

మ. అని యమ్మాధవుఁ డాత్మతం దనదృశ్యతాంతంబు పద్మావతీ
జననంబు నిన్వినుపించఁగా వకుళ శ్రీస్వామి నివ్విలోకించి యి
ట్లనె నోదేవ మహానుభావ మును నే నజ్ఞాననై మానవుం
డని బాలుండని యుండి తేను నిను బ్రహ్మం బంచు నేవించెదన్.

శా. నీవే బ్రహ్మను గన్న తండ్రివి మహానిర్వాణసంధాత వీ
వే విష్ణుండవు రామచంద్రుడవు నీవే కృష్ణదేవుండు వీ
వే వేదాత్మవు సర్వతోముఖుడ వీవే కర్త వాభోక్త వీ
వే విశ్వంబు పరాహదేవుడవు నీవే శేషశైలాధిపా. 340

క. తోయజలోచన నే నీ

మాయను గనలేక నా కుమారుడ వంచున్

నీయందుఁ బ్రేమముంచితి

నాయీశుడ వంచుఁ దెలియ నై తి మహాత్మా. 341

సీ. అన విని విష్ణుఁ డిట్లనియె నిచ్చట నీవు

తలగాయమును మాన్పి తల్లివలెను

బోషింప నీఋణంబును దీర్చు పెట్టుకో

యని నేను జింతింతు ననుచు వకుళ

మాలికపై విష్ణు మాయఁ దెప్పునఁ గప్పి

పుత్రవాత్సల్యసద్బుద్ధి నిల్పి

మఱల నిట్లనియె నమ్మా వివాహము నాకుఁ

జేయు మీవంచు మచ్చికలు వల్కి

తే. తప్ప కిప్పుడ వెండ్లి పెత్తనము చేయఁ
బోయి రమ్మని వల్కనా పొలఁతి హరిని
గాంచి పుత్రక యిప్పు డా కన్యయున్న
దివ్యపురమెట్టిదో దారి దెల్పుమయ్య.

342

తే. అనఁగ హరి యిట్టులనియె నీయద్రిదిగువ
నమరు నమరావతీపురం బనఁగఁ బుడమి
నున్నతంబై ప్రకాశించు నొక్క నగర
మట్టి పట్టణ మిపుడు నీవెట్టి దనిన.

343

సీ. వేదవేదాంగప్రవీణులై వేదాంత
వేత్తులై వెలసిన విప్రవరులు
ప్రవరబాహుశౌర్యపటిమజితారాతి
వారంబు గలభూమి వరమణులును
మణికాంచనోజ్జ్వలమందిరాంగణనట
ధ్వజమందిరులు నైన వైశ్యవరులు
ధరనిర్జరులపాదసరసిజనేవైక
శుభధురంధరు లైన శూద్రఘనులు

తే. గలిగి విలసిల్లు గోపురకలితలలిత
రత్నకాంతపరిభ్రాంతి రాజహంస
పథనిరోధకసాల విభ్రాజమాన

మై ప్రకాశించు నారాయణాఖ్యపురము.

344

ఉ. అప్పురమేలువాడు గగనాఖ్యధరాపతిచంద్రుఁ డుత్తముం
డెప్పుడు ధార్తికుం డతఁ డభీష్టసుఖప్రదుఁ డంచు సజ్జనుల్
మెప్పుగ నెన్నుచంద్రు కడు మేలుగ భక్తి విరక్తి యుక్తులం
దొప్పినవాడు దేవతచయొన్నతి సన్నుతిఁ జేయ నొప్పెడన్.

సీ. సప్తాంగములవెలి సవరించి యాత్మయం
 దష్టాంగసరణిపై నాసఁ బెంచి
 బైటశాస్త్రవకోటిపటమంబు నిర్జించి
 యంతర్విరోధుల నడఁగఁజేసి
 బాహ్యపుణ్యనదీప్రభావంబు నీక్షించి
 యాంతర నదులపై నాత్మనుంచి
 వెలుపలిచక్రము లేవ్విడకతోఁ బాలించి
 సొరిదిలో చక్రముల్ చూడనెంచి

తే. దీనజనమానసాధీన ధీరు విష్ణు
 చరణకంజాత సంజాత సారమధుక
 రాయమాన మనస్కుఁడై రహిని వెలయు
 నెమ్మిమీరంగ నాకాశనృపవరుండు.

346

తే. తొండమానుండు ముద్దుతమ్ముండు పరమ
 భక్తియుక్తుండు శాంతుండు పరఁగఁ బుత్ర
 కుండు వసుధానుఁ డని భార్య యోగ్యశీల
 ధరణి దేవీయనంగ పద్మావతిసుత.

347

చ. అని గగనక్షితీశ్వరుని యభ్యుదయంబును జక్రి చెప్పఁగా
 విని వకుళాంగనామణి వివేకము మీరఁగ నద్రి డిగ్గి యో
 వనజదళాక్ష మార్గమిఁక వారకచూపుమటంచుఁ బల్కు నె
 మ్మనమునఁ జూపు దేను వినుమాత కృపాన్విత ధర్మపాలితా.

వ. ఇప్పుర్వతంబు డిగివోవ నచ్చట పావనకపిలతీర్థం బొండు
 గలదు. అద్దానియందు మునింగి కపిలమునివలనఁ బూజ
 లందఁబడిన శివలింగంబునకు నమస్కారంబు లిడి శ్రీనివాసు
 నకు నతిశ్రీఘ్రంబుగ వివాహాలగ్నము సమకూర్చు మని విను

తించి యవ్వలంబోయి శుకాశ్రమంబు చేరి యం దాశుక
యోగీంద్రులకు మ్రొక్కి అగస్త్యాశ్రమంబున కరిగి యం
దమ్మనివలన నిర్తింపఁబడిన శివునకు నమస్కరించి తదాలయ
సన్నికృష్టగ్రామనివాసు లగుబ్రాహ్మణులకు మ్రొక్కి వారి
నారీమణులను గూడి మైత్రి యొనరించుకొని నారాయణవన
పురంబునకుఁ బోయి తద్రాజపత్ని కడకేగి యయ్యంగనామణిం
జూచి ప్రియోక్తులాడుచు నావలఁ బద్మావతీసంగతి నించుక
దెల్పించుము. జరుగు కార్యం బావల జరుగుననిన శకుశ
మాలిక విని యిట్లనియె.

349

సీ. విను దేవ! వారు నీ వృత్తాంత మడిగిన
నప్పు డే నేమేమి చెప్పవలయు
ననిపల్క నాయంబుజాతుండు గనుఁగొని
యనియె నోయమ్మ వా రడిగిరేని
వరచంద్రకులజులౌ వసుదేవకులు ధాత్రి
తలమున నాతల్లిదండ్రు లనుము
బలభద్రుఁ డన్న సుభద్ర సోదరియును
గోత్రమడ్ల వసిష్ఠగోత్ర మనుము
తే. రహిని నక్షత్ర మడిగిన శ్రవణమనుము
లలితయావనసౌందర్యకలితుఁ డనుము
మానధనుఁడను భవ్యనిధానుఁ డనుము
భువిని బద్మావతికేఁ దగు పుర్నుఁ డనుము.

350

— పశుశమాలిక నారాయణవనపురమున కేగుట. —

ప. అని చెప్పుచుండఁగ దేవమాయానిర్మితం బగుతురంగంబు
రయంబున హరికడకు వచ్చి నిలుచుటం జేసి పశుశమాలిక

సంతసించె నాచక్రితురంగంబునకుఁ దగునాజ్ఞ యిచ్చి వకుళ
నాతురంగంబున నారోహింపఁజేసె. అంత నావకుళ చక్రి చెప్పి
నట్ల కపి లేశ్వరునకు నమస్కరించి ప్రార్థించి శుకునకు నగ స్త్యు
లకు మ్రొక్కు లిడి శివలింగంబులకుం బ్రణమిల్లి యొక్కయెడఁ
గూర్చుండి తద్దేవాలయంబులో నిలిచియున్న కన్యకలయం
దొక్కకన్యను జేరఁ బిల్చి ప్రియోక్తుల నిట్లనియె. 251

క. చెలి నీవెవ్వరిదానవు

చెలువారఁగఁ జెప్పుమనినఁ జింతించుచు నా
చెలిమిన్న దాచ కిట్లనెఁ
జెలువారఁగే వకుళతోడఁ జిత్తం బలరన్.

352

సీ. ఆకాశరాజేంద్రు నాత్మజచెలికత్తె

ననఁగ నవ్వకుళ దానిని బ్రియంబుఁ
జూచి యమ్మా! మోము సొక్కినట్లున్నది
యేమి చెప్పు మటన్న నామెలంత
గని యమ్మ నాచింత కడుకష్టమైనదే
నెట్లు చెప్పుదు నీకు నెల్ల మగువ
వకుళ యిట్లనెను దాచకచెప్పు మంతయు
ననఁగ నాచెలికత్తె యనియె నిట్లు

తే. వనవిహారంబు సేయంగ వాంఛ యెసఁగి

మనుజనాథునిపుత్రి పద్మావతీయును
మేము నట కేగి విహరింపఁ మేటిగజము
వచ్చెఁ బరుగిడి వెనువెంట వచ్చె నొకఁడు.

353

హః డెట్టివాఁ డన్న *వనదాభవర్ణుండు
 లలిత సదూభిషణాలంకృతుండు
 నాజానుబాహుండు నబ్జప్రత్రాతుండు
 పర్వేందువదనుండు భాగ్యయుతుండు
 గంభీరవతుండు కరుణార్ద్రహృదయుండు
 మహితశ్రీమన్తథమన్తధుండు
 కమనీయతురగంబు గలవాఁడు శరచాప
 ములు పూని విక్రమంబును గడంగి

శ్రే. రాఁగ నాయాముటేనుఁగ నేగె నంతఁ
 దురగమును డిగ్గి వచ్చిన పురుషుఁ డపుడు
 పరఁగఁ బద్మావతిం జూచి పల్కులాడు
 చుండె నేమేమొ బహువింత లొప్పు నచట.

354.

వ. అంత నారాజకన్యక వచ్చిన శబరునియందుఁ గోపించి తాలను
 రువ్వించె నతఁ డెక్కినతురంగంబు నేలం బడియె నతం డుత్త
 రాభిముఖుండై మఱల నాహాయంబును దట్టి దానియందలి
 గూర్చుని నేగె నప్పద్మావతి నిజమందిరంబున కేగి యక్కిరాత
 విభుని మఱలఁ దలంచుటంజేసి, యేమో యొకవిచారంబు
 మనంబునం బొడమి మాటాడక తాపజ్వరంబునఁ దలిదండ్రు
 లతోడ మాటాడకుండుటంజేసి జననీజనకులు తజ్జ్వరతాపంబు
 నివారణంబు నేయుటకు బృహస్పతిని రావించియమ్మహాత్మునికిం
 బద్మావతింజూపి కన్నీరునించుచు నానృపాలుం డిట్లనియె. 355

సీ. దేశికా పద్మావతికి నిట్లు తాపజ్వ
 రంబు రాఁగా బిడ్డ రాత్రి నిదుర

* వనద = మేఘము.

పోక తాపంబుచే బొరలుచు నుండె మీ
 రిది మాన్ప నౌషధం బియ్యవలయు
 నన విని గురుఁ డిట్లు లనియె నృపాల యీ
 బాలామణికిఁ బ్రాణభయము లేదు
 చింతింపవలదు చెచ్చెరను దుద్రాభిషే
 కంబు నేయింపుఁడు కల్లు సుఖము

తే. నీవు చేయింపుమని వల్కు భూవిభుండు
 బ్రాహ్మణుల నిచ్చటికిఁ బంపి ఫలసుమములు
 గొనుచు పొమ్మని నాచేతఁ గోవెలకును
 జెప్ప వచ్చితి నవి గొని చింత నిదియ
 నింక నీవెందు వచ్చితో నెఱుంగఁ జెప్పుమ.

356

వ. అనిన విని వకుళ మనంబునఁ దలంచినకార్యం బనుకూలము
 నకు వచ్చినదని సంతసించుచు నవ్వెలఁది కిట్లనియె.

357

నీ. వినుమోలతాంగి నే వేంకటేశునిదాసి
 యొకకార్యమునకు ని ట్లుదయమునన
 పైనమైనచ్చితిఁ బట్టణం చిఁకఁజేరి
 యంతరంగంబున కరిగి యచట
 నాధరణీదేవి కాస్తవాక్యము చెప్ప
 వచ్చితి ననఁగ నవ్వనితపల్కె
 నభవుని కభిషేకమగునంత కిచ్చోట
 నిల్చియుండితివేని నేను నిన్నుఁ

తే. దోడుకొనిపోదు నన దాని తోడుకొఱకు
 వకుళ యచ్చటనుండె నవ్వల ఫణింద్ర

శైలపతి యప్పుడతిమీఁదిబాళిచేత

ధీరుఁ డయ్యును మదిని చింతించుచుండె.

358

వ. అని చెప్పిన సూతుంజూచి శౌనకాదు లావలిచరిత్ర మేమన
నతం డిట్లునియె.

359

క. సోమదివాకరలోచన

దామోదర శంఖచక్రధర భవహరసు

త్రామోద్ధారక గురువర

శ్రీమద్వేంకటగిరింద్ర జితదనుజేంద్రా!

360

మాలిని.—

సురుచిరగుణధామా శుభ్రసత్కిర్తికామా

మురదనుజవిరామా మోక్షకల్యాణసీమా

గురుతరశుభనామా ఘోరసంగ్రామభీమా

ద్విరదకుముదసోమా దేవతాసార్వభౌమా!

361

గద్య. ఇది శ్రీతఱికుండ లక్ష్మీనృసింహ కరుణాకటాక్షకలిత కవితా
విలాస వసిష్ఠగోత్రపవిత్ర కృష్ణయామాత్యతనూభవ వేంక
మాంబాప్రణీతం బైన శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యం బను
భవిష్యోత్తరపురాణంబునం దిష్టదేవతాప్రార్థనంబును, శౌన
కాదులు ప్రశ్నయు, జనకశతానందసంభాషణంబును, శేష
మారుతసంవాదంబును, శేషాద్రిప్రమాణ భావంబులును,
మాధవాఖ్యవిప్రునిచరిత్రయు, వేంకటేశ్వరుఁడు వైకుంఠం
బునుజేరుటయు, నారదుండు బ్రహ్మకు వేంకటేశ్వరుఁడు
వైకుంఠమునకుఁ బోయినట్లు చెప్పుటయు, నారదుఁడు
త్రిమూర్తులం బరీక్షచేయించుటయు, భృగుండు త్రిమూ
ర్తులగుణంబులు గనుటయు, హరితోడ లక్ష్మీదేవి ప్రేమకల

హంబు పూని కొల్లాపురంబు నేరుటయు హరి వైకుంఠము
 విడిచి శేషాచలంబున వల్లీకంబునంజేరుటయు, బ్రహ్మరుద్రులు
 ధేనువత్సరూపంబులం జని హరికి నాహారంబు నొసంగుటయు,
 చోళరాజాంగన గోపకుని దండించుటయు, హరిశిరంబునగో
 పకుండు గొడ్డంట నటుకుటయు, చోళరాజుకు చక్ర శాపం
 బిడుటయు, గీష్పతి హరికి నొషధంబు చెప్పిపోవుటయు, శౌన
 కాదులు హరిచరిత్రకుఁ బశ్చాత్తాప మొందుటయు, వల్లీకతిం
 త్రీణీప్రభావంబును, శేషపర్వతమహిమంబును, వరాహ
 శ్రీనివాసుల సంపాదంబును, హరికి వరాహస్వామి చోటిచ్చు
 టయు, వకుళమాలికావృత్తాంతంబును, శ్రీమదాకాశరాజు
 వృత్తాంతంబును, పద్మావతి భూమియం దుదయించుటయు,
 వసంతఋతువర్ణనంబును, పద్మావతి వనవిహారంబు నేయుటయు,
 నారదుండు పద్మావతితో సంభాషించి పోవుటయును, శ్రీని
 వాసుండు వేటాడుటయు, హరి కరిని రక్షించుటయు, వన
 మధ్యంబునఁ బద్మావతిని హరి చూచి తనయుదంతంబంతయుఁ
 జెప్పుటయు, పద్మావతి కలహించి చెలులచేత హరిపై తాల
 నువ్విించుటయు, హరి గిరికేగి వల్లీకంబునఁ జొచ్చుటయు,
 వకుళమాలిక హరిని ప్రియంబున మాటాడించుటయు, హరి
 యెట్టకేలకు వకుళకుం దననిజంబు వక్కాణించుటయు,
 రామకథయు, వేదవతీవృత్తాంతంబును, నారాయణవనపుర
 వర్ణనంబును, పద్మావతిగృహంబున కరిగి హరిం దలంచుకొని
 తాపజ్వరం బనుభవించుటయు, వకుళ నారాయణవనపురి
 కేగి పద్మావతి చెలికత్తెంజూచి మాటాడుటయుననుకథలంగల
 చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యము

పంచమాశ్వాసము.

క. విశ్వాతీతగుణాకర

విశ్వోద్ధర విష్ణుదేవ వేదవిహారా

విశ్వేశ్వర సురపూజిత

శాశ్వత తటికుండనృహరి జనహితకారి.

1

ఆ. సూత వకుళ దందశూకాద్రి దిగివోయి

నపుడు విష్ణుదేవుఁ డద్రియందు

నుండి యేప్రయత్న మొనరఁజేయుచునుండె

చెప్పు మనఁగ సూతుఁ డప్పు డనియె.

2

తే. వినుఁడు మునుఁగార హరిసేయు వింతలన్ని

చెప్పెదను మీ కదెట్లన శ్రీధరుండు

వేంకటాచలమందుండి వేడ్కగాను

దాను దనమదిలో నిట్లుదలఁచె నెలమి.

3

సీ. వకుళను నే నావివాహప్రయత్నంబు

నేయనంపితి వారిఁ జేరి యచట

నెళవుగ మాటాడ నేర్చునో నేరదో

పురుషుల పనులొనె పొలఁతిచేతఁ

బడుచు గల్గినవారు పట్టుగ నామూల
మెఱుంగఁగలు గనుక నా కీయమనుచుఁ
బొమ్మన నటుమీఁదఁ బోఁగూడ దచటికి
మొదట సంధానమే కుదురవలయు

తే. ననుచు యోచించి సర్వజ్ఞుడయ్యు నరుని
కరణిఁ జింతించి తాను శీఘ్రముగ లేచి
యప్పడతిఁ జూడఁగోరి మోహంబుచేతఁ
దాశనోపక యొకవిచిత్రం బొనర్చె.

4

ఉ. అవిధ మెట్టులన్న వినుఁ డబ్బదళాక్షుఁడు జీర్ణవస్త్రమున్
నివ్వటిలంగఁ గట్టుకొని నేరుపు మై నొకప్రాతకంచుకం
బవ్వల బాగుగాఁ దొడఁగి యవ్వ విధంబున నొంగి లేచుచున్
నవ్వుచుఁ గొండ డిగ్గి తన నాఁడెము లోకులకెల్లఁ జూపుచున్.

సీ. దంతపుసొమ్ములు తగుబండి గురిగింజ

దండ లొప్పంగ మెడనిండఁ దాల్చి
నీరజభవు నేడునెలలబాలుని చేసి

యాదరించుచుఁ బ్రక్క నంటఁగట్టి
సంకుటుంగరములు పొంకంబుగాఁ బెట్టి
తగువగు నొక్క బెత్తంబు వట్టి
మునుకొని నవధాన్యములు నించి యొకబుట్టి
శిరమునం దిడుకొని శీఘ్రముగను

తే. బోయి నారాయణాఖ్య సత్పురము నేరి
చెలఁగి యాయూరియమ్మలక్కలను జూచి
యెఱుక యెఱుకోయటం చెలుంగెత్తి పలుక
విని పురస్త్రీలు దాని బల్వితగాను.

6

తే. మురిపమునఁ జూచి పలికిరో ముసలిదాన
గద్దె చెప్పుము మాకు నిక్కంబుగాను
బలుకగా నంతలో రాచచెలులు వచ్చి
యెఱుకతను జూచి వేడ్కమై నిట్టు లనిరి.

7

4. దిట్టతనంబుగ నీవిపు
డెట్టిట్టు వచింపకుండ నెదనెన్నికలం
బట్టుగఁ జెప్పితె యెఱుకత
పట్టువలువ లిత్తు మెలమి వలుకుము సరవిన్.

8

5. ఎఱుకత యిట్లనియెను నా
యెఱుకయ జీవనము జనులకెల్ల నెపుడు నా
యెఱుకయ శుభదము శాశ్వత
మెఱుకయ సకలప్రపంచ మెఱుకయ నేనున్.

9

6. వినుఁడు నా యెఱు కెట్టిదని యంటిరేని యీ
పంచభూతాలఁ బుట్టించు నెఱుక
సరసజాగ్రత్తకు స్వప్నంబునకు దుదఁ
మొదలు తానై మూఁట గుదురు నెఱుక
దండిగ బ్రహ్మాండభాండతండములందు
నిండి కుండలినంటి యుండునెఱుక
మొనసి యాపొజ్యోతి నెనసి తాఁ దనయంద
నిలిచి యానందించి వెలుగునెఱుక

7. యిట్టి యెఱుకెవ్వ తెరుఁగరా యెఱుక నిజము
నెఱుక నేర్చినవారి కాయెఱుక యేను
జెప్పెదను గాని మీకు నేఁ జెప్ప ననినఁ
జెలులు విని ధరణీదేవి చెంత కరిగి.

10

తే. పల్కి రెట్లని తల్లి యీపట్టణమున
కొనర నెటుకలసాని వచ్చినది దాని
నిటకు రప్పించి సుతకష్ట మేవిధమున
దీరునో తద్రహస్యంబు దెలియ నడుగు.

11

మ. అని యాకాంతలు వల్కు రాజసతి నెయ్యిం బొప్పుగా
దానిఁ దోడ్కొని రాఁ బొండని వల్కుఁగా నరిగివే కొర్కె
ల్లనం దాని రమ్మనుచుకొ గొప్పఁగ నెంచి వారు పరమాష్టా
దంబుతో నందుఁ బిల్చిన వేరాకయ బిడ్డఁ డేడ్చు ననుచుం
జేదట్టి లాలించుచున్.

12

ఉ. ఆకుఱవంజి యిట్లనియె నాటకు రమ్మని బిల్వ వచ్చి నా
రాకొనినాఁడు బిడ్డఁ డిప్పుఁ డమ్మల సక్కల నేడనైన నే
జోకుగఁ జేరి వారలకు సోదె నిజంబుగఁ జెప్పకుండినకొ
నాకడు పెట్లు నిండునని నవ్వుచుఁ బల్కుచుఁ మూర్తి యిట్లనెన్.

సీ. భాగ్యవంతులు వారు బహుపేదరాలు నే
నెటువత్తు నచటికి నెలమిమీఱ
నాబొక్కనోరును నాతెల్లవెండ్రుకల్
గొప్పకడుపును బెద్ద దొప్పచెవులు
గూని వీపును బండిగురిగింజదండలు
దంతపు సొమ్ములు వింతదెల్పుఁ
గనుఁగొని మణుల బంగరుసొమ్ము లొగిఁబెట్టి
యుండువారలు నవ్వుచుండ్రు గనుక

తే. నాకు సిగ్గగు నీరాచనగరి కేను
వచ్చుటకుఁ గార్యమేమి నావలెనె పేద

తేజవ లైన్యవారికి నెఱుక చెపుచు
బొట్ట గడుపుచు నుండుదు పొలతులార.

14

అనిన వారిట్లు లనిరి మాయమ్మ కెఱుక
నిజముగా నీవు చెప్పిన నీకురత్న
భూషణాలిచ్చి బంగరు పుట్టమిచ్చి
పొమ్మనును సీకవిప్పింప బూట మేము.

15

అని వా రాసతి కాత్తులై పలికి నెయ్యం బొప్పగా దాని దో
డొనియంతగిపురమందు జేర్చిరచటంగూర్తి కథరాకాంతదా
నిని బంగారపు బీటవై నునిచి మన్నింపంగ నీక్షించి యి
ట్లనె నానోదెలసాని నవ్వుచు మహాహ్లాదంబు దీపింపగన్.

వనిత నీవు భాగ్యవతి నేను గడుపేద
దాన గాన నాకు దనయునకును
బాలు బువ్వబెట్టి మేలైన విడెము నా
కిచ్చి యడుగు మెఱుక యెలమి గులుక.

17

అప్పుడు క్షీరాన్నంబును
దెప్పున బిడ్డడును దానిదిని లేచి ముదం
బొప్పగ ధరణీదేవిని
గప్పురవిడె మిమ్మటంచు గ్రక్కున నడిగెన్.

18

అయెఱుకలసాని కాధరణీదేవి
విడెమిచ్చి పల్కెనో వెలది మీది
యేదేశ మిపుడు మీ యిండ్లేడనుండు మీ
యూరు పేరేమి మాయూరి కేల
వచ్చితి వనగ నవ్వనితను జూచి సో
దెలసాని నవ్వుచు బలికె నిట్లు

తెఱవ మిన్నా ! విను మెఱుకులవారికి
 నిండెందుఁ గలవు భూమిశవనిత
 తే. గుడిసె లాడాడఁ గావించి కొన్ని దినము
 లుండిపోయెడువారల కూరు దేశ
 మేల యిాయూరిదయితల కెఱుక సెప్ప
 వలసి వచ్చితే వింటె మాకులగతులును.

1

సీ. ఎఱుకవారలకెల్ల గుఱికట్టుగా నిల్వ
 నొక్కచోటున్నది నిక్కముగను
 నది యేడనన్న నాల్గాలును బదియుఁ బం
 ద్రెండుపదాలును రెండునైన
 శృంగపంక్తులుచేత నింగి కెగురుచుండు
 నాఱుకొండలకు మీ దైన కొండ
 వేయు శృంగములొప్పు వీక్షింపఁ దగుకొండ
 మూఁడేళ్లతోఁగూడి మొనయుకొండ

తే. నాల్గు త్రోవలకును నట్టనడిమి కొండ
 పాము తనలోన నుండఁగఁ బ్రబలు కొండ
 మేటి కరువలిఁ దనరారి మెఱయు కొండ
 తొంటి మాపెద్దలున్నట్టి దొడ్డ కొండ.

20

క. ఆకొండమీఁద నిక్కము
 మాకాపుర మెప్పుడు చెలఁగు మఱి జీవికకై
 లోకుల కెఱుకలు సెప్పుచు
 బోకుగఁ బ్రదుకుదుము మేము సోదె లడుగుమా.

21

క. చెప్పెద ముంతెడు ముత్తైము
 లిప్పించుము నాకు ననుచు నెఱుకత తనతోఁ

జెప్పగ నాన్యపసతి విని

యప్పుడ ముత్యము లొసంగె యానందముగన్. 22

పసిడి చేటలోని పండుముత్తెంబు లా

గద్దె పొలతి సూచి కరము సాచి

ముత్తెములను బిసికి మూడురాసులు చేసి

మధ్యరాశియందు మనసు నిల్పి. 23

ముమ్మాటు నారాసికిం జేనెత్త మ్రొక్కి నోట గంగాపుణ్య

తీర్థంబులను గాశీగయాప్రయాగప్రముఖపుణ్యక్షేత్రంబు

లను, హరిహరబ్రహ్మాదిదేవతలను, బరాశక్తి ప్రముఖానేక

శక్తులను వచించుచు మ్రొక్కి మఱియు నిట్లనియె. 24

విను ధరణీసతి యిచటికి

నెనరున దేవుల్లువచ్చి నిలిసిరి నీవిం

కను దక్షిణతాంబూలం

బును గొనిరా మ్రొక్కు గద్దె బుట్టను దనరన్. 25

అనిన విని దక్షిణతాంబూలంబులు వెట్టి గద్దెబుట్టికి

మ్రొక్కులిడి యెటుకలసానితో ధరణీదేవి యిట్లనియె. 26

ఈకొమ్మ నామదిలోనుండు గోర్కె నీవు

చెప్పు సీకొడుకున కందె లొప్ప నిత్తు

నీకు దివ్యాంబరంబుల నెమ్మి నిత్తు

దబ్బరాడకు నెటుకత తలచి నుడువు. 27

అని పల్కగ రాణిం గనుఁ

గొని యెటుకత యిట్టు లనియెఁ గొడుకా మదిలో

ననుమానింపకు మిప్పుడు

ఘనతగ నీకోర్కెఁ జెప్పఁ గల నెసలారన్. 28

వ. అని చెప్పటంజేసి ధరణీదేవి దాని కెదురుగఁ బసిండిపీఠ-
గూర్చుండఁ దనచేతిబెత్తఁ బయ్యింతచేతి కిచ్చి తా నొక
ప్రక్క పట్టుకుని 'విఘ్నేశ్వరా వీరభద్రా మళయాళభగవతీ
మధురమీనాక్షీ యామ్నాయాక్షీ కామాక్షీ కనకదుర్గాంబ
చౌడాంబ జ్ఞానాంబ కొల్లాపురిలక్ష్మీ మీరెల్లరు వచ్చి
మంచివా కియ్యరే వాకియ్యరే యని ప్రార్థించి యిట్లనియె.

క. దిక్కులు సూడక సతి నా

దిక్కున నీవిపుడు చూడు దేవరతోడే

నిక్కము నెప్పెద నీకని

మక్కువ నాయెఱుకలప్పు మఱి యిట్లనియెన్.

30

వ. అవ్వో యవ్వ నీతలంచినతలంపు మేలొతాదంట దేవుళ్లు
పలుకుచుండారు, తలంచినతలం వేమంటివా నెప్పెద విను
దైతమ్మ బిడ్డంటె కడుపుసూపుదు తోడబుట్టంటె భుజంబును
సూపుదును నీవిట్లు తోడబుట్టు కడుగలేదు. ఇట్లా బిడ్డ
కడుగుసుండావు. ఆబిడ్డ ఆడుబిడ్డంటావా మగ బిడ్డంటావా
చెప్పెద సూడు కొడకా, యాడబిడ్డంటె చెవుసూపుదును
మగబిడ్డంటె గడ్డంబుసూపుదును, ఇదిగో యిట్టి మగబిడ్డ
కడుగలేదు. ఆడబిడ్డ కడుగుసుండావే, అవ్వో యవ్వ
ఆయాడబిడ్డకు నొకసంత కలిగుండాది ఆసంతయేమంటావా
నిన్నటిదినము నీబిడ్డ వనానికేగినాది ఆడ తురగారాధుండైన
నల్లనయ్యను జూచి మోహించియుండాది యెందుండి
ఆనల్లనయ్య వచ్చినాడంటారా చెప్పెదను దల్లి ఇదిగో యీ
మూలనుండాడు ఆమూల దెలియలేదంటె యీడి
వాయువ్యబాగాన బడిగెలతో మెఱయుసుండు బంగాళు

కొండమీఁద నుండెవాఁడె కొడుకా వాఁడెవం డంటావా
 బొల్లినామంబులు పెట్టుకొని బొల్లిగద్ద నెక్కి కొల్లకాఁడై
 యెల్లదిక్కుల దిరుగు నల్లనయ్యె తల్లి, వాఁడు నిబద్ధిగాను
 నారాయణుండెకాని నరుండుకాఁడే యమ్మా వాఁడు నీబిడ్డను
 బెండ్లాడవలె నని యుండాఁడె వాని నీబిడ పెండ్లాడనెంచి
 యుండాదె, కాబట్టి నీపుత్రికను ఆసామికిచ్చి పెండ్లిచేసి
 కన్నులార సూడుము తల్లి సుకంగానుంటాది లేకుంటె
 కష్టాలు రాబోతుండాదె యవ్వు' యని చెప్పిన విని ధరణీ
 దేవి యెఱుకతం జూచి సంతసించి యిట్లనియె.

31

క. ఓయెఱుకత నీమాటలు

మాయఁగఁ దోఁచినవి మనుజ మానినులను నా
 రాయణుఁడు పెండ్లియాడిన
 దీయవనిం గాన మెందు నిది నిజమేనా.

32

సీ. అని వింత పడి నవ్వి యడుగఁగ నప్పు డా

యెఱుకఁసాని తా నిట్టు లనియె
 నాస్వామి మదకరి నదలించి తఱుముచు
 వచ్చి నీసుతయున్న వనము నేరి
 తనకులగోత్రము త్తనకోర్కె నీముద్దు
 చిన్నా రిబిడ్డకుఁ జెప్పినాఁడు
 నీపుత్రి యది విని నిష్ఠురోక్తులు వల్కి
 యతఁ డెక్కి వచ్చిన హయముమీఁద

తే. తాల రువ్వింప నేల గుఱ్ఱంబు వడియె
 నతఁడు మన్నించి యావేంకటాద్రిఁ జేరె

ముదిత కామింద మఱికామ మూర్ఛదాకె
విరహతాపజ్వరంబుతో వేగసాగె.

33

తే. ఆజ్వరము మాన్ప వేఱ లే దౌషధంబు
కమలనయనుని మోము నీకన్య కిప్పుడు
చూప నాలేమమిన్నకుఁ దాప మడఁగు
నూరకే నన్ను నడుగుట నొప్పుఁ గలదె ?

34

తే. అనుచుఁ బల్కిన కొఱవంజి యవ్వఁ జూచి
ధరణిదేవి యిదేమిపో దబ్బ రనుచు
కమలలోచనుఁ డేడ మా కన్యయేడ
నతని యిది చూచుటేడ నీ వనుట కల్గ.

35

క. విన విన దబ్బరగాఁ దోఁ
చిన దిది యెప్పుడును లేనిచిత్రం బాహా
యన నెఱుకత విని యీవిధ
మనియెను నామాట దప్ప దవోయి వా.

36

సీ. ఇఁకఁ గొంతతడవున కిచటికిఁ బెండ్లి పె
త్తనము సేయుటకు మోదంబుమీఱ
నావేంకటేశ్వరుం డంపఁగ నొక యింతి
వచ్చును నానిజ మచ్చుమెచ్చు
తెలియు నీకిపు డెంత తెలియఁ జెప్పినఁగాని
దెలియలేదో ధరాదేవి నీకుఁ
దెలిసినప్పటికి న న్బిలిపించి బహుమాన
మిప్పించు మిప్పుడే మియ్యవలదు
తే. నాకిప్పుడు నీవు నెలవిమ్ము నీకొమార్తె
పెండ్లి నాటికి వత్తు నాబిడ్డతోడ

మగువనే నీకుఁ జెప్పిన మాట నిజము
దబ్బ రని యెంచ కమ్మరో తనయ నడుగు.

37

౪. అవ్వో యవ్వ కడుపుకూటికి దబ్బరాడితి నని తలంచి
యుండావే, అది కల్లగాదు కైలాటగాదు తరకట బరకట
గాదు తబ్బిబ్బుగాదు, తసుకుకాదు తాటోటు మాటలు
గాదు, ఆడంబరముగాదు, ఈడెలుగాదు, ఈటలు తాటలు
గాదు, బొంకుగాదు, బోనక తైలు మాటలుగాదే యమ్మ
కూతునుజూచి యడిగితె నిజంబు దెలస్తాదె, నామాట నా
గెద్దబుట్టతోడె నాబుడకడుతోడె నిజమేగాని కల్లగాదు తల్లి
యని దిగ్గునలేచి పోయి పరమపురుషుండైన నారాయణుండు
వేంకటాద్రియందు నిజరూపంబున నుండె నంత ధరణీదేవి
పరమాశ్చర్యంబునఁ బద్మావతీకడకుం జని యిట్లనియె. 38

ఉ. అమ్మ యిదేమి పద్మ యిపు డారటఁ బొద్దుచుఁ బవ్వళించి
యీ, సొమ్మసిలంగ నేల యిడఁ జొప్పడలే యిడ నిన్నుఁ
జూచి నే, నెమ్మది నెట్టు లుండెదను నీమదిలోఁ గల మర్త్య
మిపు ని, క్కమ్ముగఁ జెప్పు నీకలికి కన్నుల నీరిటు నించనేటికే.

క. నేవల దన్నను నిలువక

యావనమున కరిగి నిన్న నాటాడఁగ ని
న్బావించుచుఁ గని రెవ్వరు
నీవేవరిం గంటి వచట నీరజనేత్రా.

40

తే. నీవు బిడ్డవు నాగు నే నీకుఁ దల్లి
యటమటను లేక చెప్పు నీ యాత్మచింత
వింత దాచక యిడఁ జెప్పు వెలువనేల
యనిన నక్కన్య మాటాడ కడలసాఁగె.

41

క. ఆకన్యక యీవిధమున

శోకింపఁగఁ జూచి కొంత చోద్యపడుచు నీ
కీ కరణిగ నతేదుగిఖము

రాకకు గత మేమి బెల్పు రహి మాయవ్త్వా.

42

తే. అమ్మ నిజముగ లోకాన నాపు లింక

నాకెవరు లేరు నాకన్న నీకు లేరు

నన్ను నఱమఱఁగఁ జూడ కున్నమాట

దాడుకయచెప్పు మిపుడు నాతండ్రితోడ.

43

చ. అని యిటు లానఁబెట్టి సుత నప్పుడు మెల్లఁగ లేవనెత్తి తా

ననుపమప్రేమతోడను నిజాంకతలంబున నుంచి శీర్షమున్

దనచెయిదమ్మిచే నివిరి తద్దయు లాలనఁజేసి యడ్డఁగఁ

దన తలవంచి పల్కునిసుతం గని యిట్లనె ధాత్రి దేవి తాన్.

ఆ. పట్టినీడు పాపఫలమును గాదిది

యరయ నేనుజేసినట్టిపాప

ఫలముగాని నిన్ను బాధింప నేటికి

నంచు నీరు వెట్టె నటు లందు.

45

సీ. ఆరితఁ దనకౌట కార్తిబొందిన తల్లి

నాపడంతుక చూచి తాపమొంది

కనులబాష్పములొల్కఁగా నిట్టు లనియె నో

యమ్మపుష్పవనంబునందు నేను

సఖులతో నాటాడు సమయాన నచటికి

దివ్యపూరుషుఁ డొక్కతేజిమీఁదఁ

దగ నెక్కివచ్చిన న్నొగిజూచి యెక్కస

కైములాడె నేనట్టి గేలి కపుడు

తే. తాల రువ్వించి తతనిపై నేల యతని
గుట్టమొగ్గెను మఱి యతం డుట్టఁబాటి
నెఱఁకొఁపోయె నాతని నిప్పుగన్న
యట్టులున్నది తల్లి నాయాస పడకు.

46

క. అని పద్మావతి వల్కుఁగ
విని ధరణీదేవి సుతను వీక్షించి మనం
బున మోదము భేదము పెనఁ
గొనఁగా లజ్జించి ప్రేమ కూతురి కనియెన్.

47

సీ. నాతల్లి యీచిన్న నాట నీ కిటువంటి
బుద్ధి యేల జనించె బుత్రిచూడ
వనమున కేగి యావనపూరుషునిజూచి
వలచె నందులు నిన్ను వనజవదన
పుట్టిపుట్టక తొల్లి పురుషస్వరూపంబు
నీకెట్ల దెలిసెనే నీలవేణి
వానికులంబేమొ వానిపై నీకింత
మలులేల కల్గెనె మధురవాణి

తే. కటకటా! మానధనుఁడు ని న్గన్నతండ్రి
నీమనోవృథ నిజముగ నేఁడు వింటి
చింతచే దలయెత్తలే కింత మదిని
గుందుదును దీని కే త్రోవ గుట్టుగాదె.

48

క. వనమున సుందరపురుషుని
గనుఁగొని మదిలో వరించెగాఁ గూతు రటం
చును రాజు ననరె లోకులు
వినవలయుఁ గదా మఱింక విధి కేమందున్.

49

క. లోకం బంతయు మూయను

మూకుడు లే దతని నేల మోహించితేవే

కూతుర మాకును నీకును

బ్రాకటఋణ మింతె కీర్తి రాగలదె మహిన్.

50

సీ. అని యిట్టు వలుకఁగ నపుడు పద్మావతి

హరి పూర్వవృత్తాంత మాత్మయందుఁ

దలఁచి యిట్లనియె నోతల్లి నీ కపకీర్తి

వచ్చును ననుచింత వల దతండు

మనుజమాత్రుఁ డటంచు మసినెంచినావేమొ

మనుజుండు గాఁడు రమావిభుండు

పురుషోత్తముండు సంపూర్ణప్రకాశుండు

సర్వజ్ఞుఁ డాధ్యుండు శాశ్వతుండు

తే. గాన నాస్వామియందు నామానసంబు

కుదిరి నిలిచిన దసి నాకుఁ గొదువగాదు

నాకొఱకు భూమి నపకీర్తి మీకులేదు

కావలసినట్టిపను లింకఁ గాక వోదు.

51

వ. వినుము జననీమతల్లి చింతమాను మే మహామహుని దివ్య
చక్రంబు కౌరవబలంబులం ద్రుంచి కరినగరంబున ధర్మరా
జును పట్టభద్రుంజేసి తత్పురసంరక్షణంబు నేయుచుండు,
నేమహాత్ముని శంఖారావంబు దైత్యబృందంబునకు భయ
ప్రదంబై దేవతల కానందంబు నిచ్చుచుండు నట్టి శంఖ
చక్రధరుం డైన పరమపుష్పండు లీలామానుషవిగ్రహుండు
నై నిన్న నవ్వనంబున నాకుంగాక చెలులకుంగూడ దర్శనం
బిచ్చినవాఁడు నే నీమర్త్యలోకంబున నుండఁదగినరీతి కాతని

యందు తాలరువ్విించితి నయ్యపచారం బేనుజేసినందుల కమ్మ
హావిష్ణుండు నన్ను రక్షించునో రక్షింపఁడో యనుసందియం
బును భయంబును బెనఁగొని కన్నీరునించుటయకాని కామ
వికారవ్యాపారంబు నాకింతకేల శ్రీనివాసుని దివ్యమంగళ
రూపంబు నాకు నగుపడకుండినచో నుసురులఁ దొఱంగెడఁ
బ్రత్యక్షం బైనఁ బ్రాణంబు లుంచుకొనెదనని పూలపాన్పు
నందు వ్రాలుటంజేసి చూచి ధరణిదేవి యచ్చెరువంది
యిట్లనియె.

52.

సీ. అమ్మ పద్మావతీ హరిభక్తి నీచిత్త
మం దింతగా నిల్పినందువలన
నీకోర్కె సిద్ధించు శోకింప వల దింక
నాచక్రి నినుఁ బెండ్లియాడు ననుచు
దేటగ నొకధర్మ దేవత వచ్చి నా
కెఱుంగఁజెప్పినమాట లేలదప్పు
దప్ప దిప్పుడు నీవు ధైర్యంబుతో నుండు
మని చెప్పుచుండఁగా నంత నటకుఁ

తే. గ్రమముగా విప్రముఖ్యు లగస్త్యు లింగ
మునకు రుద్రాభిషేకంబు దనరఁజేసి
పరఁగఁ దత్తిర్థమును బూలు పత్తి పండ్లు
కోరి గైకొని రాజూచి వారితోడ.

53.

తే. చెలులతోఁగూడి గుడినుండి చెలిమి దనర
వకుళమాలిక పల్కుచు వచ్చె నపుడు
ద్విజులు రుద్రాభిషేకసత్తిర్థ మమరఁ
జల్లి పద్మావతిశిరంబు నుల్లసముగ.

54.

తే. పూలు మంత్రాక్షతలు పండ్లు పొలఁతేకిచ్చి
 దీపన లొసంగి వోయిరి వేగ పెండ్లి
 యగునటంచును వకుళను నపుడు వేట
 వనితగానుంట గనుఁగొని మనమునందు.

55

క. ధరణీదేవి రయంబునఁ
 బెరిమను దోడ్తెచ్చి రత్న పీఠమునందుం
 గరమర్థి నునిచి వకుళను
 గురుతర వినయంబు నడిగెఁ గూర్చియెసంగన్.

56

సీ. అమ్మ నీవెవ్వరికై వచ్చితివి యిట్టు
 లెందుండి వచ్చితి విటకు నెలమి
 వచియింపు మనఁగ నవ్వకుళమాలిక యిట్టు
 లనియె నోయమ్మ శేషాద్రినుండి
 వచ్చితి ననఁగ నెవ్వరిదాన వని ధర
 ణీదేవి యడుగఁగా నిక్కమేను
 ధర వేంకటేశుని దాననై యుందు నా
 స్వామిపంపించఁగ వచ్చి తిచటఁ

తే. జేరినానని వకుళ మచ్చికను బల్కు
 విని మహీపతి సతియేమి పనికి నీవు
 వచ్చినావని యడుగఁగ వకుళయేను
 బెండ్లి పెత్తనముగననెఁ బేర్కెదనర.

57

క. అనిపల్కిన వకుళనుఁ గనుఁ
 గొని ధరణీదేవి యెవరికొఱ కిప్పుడు పె
 త్తన మిచటఁ జేయవచ్చితి
 వని యడుగఁగ వకుళ యిట్టు లనియె ముదమునన్.

58

విను ధరణీదేవి వేంకటేశ్వరునకు

నల నీదుపుత్రిని నడుగ నిట్లు

వచ్చితి మీరన్యవరుని జూడంగ మాని

మాటచెప్పుడు నాకు మనసు నెంచి

యన ధరణీదేవి యనె నిట్లు కులగోత్ర

ములు చెప్పు దల్లిదండ్రులను నుడువు

మని ధరణీదేవి యడుగంగ వకుళ యి

ట్లనియె గులంబు శీతాంశుకులము

తే. వరవస్థిమలగోత్రంబు వార కతని

దేవకీదేవి మఱి వసుదేవుడెంచ

దల్లిదండ్రు లటంచును దనర జెప్ప

నాపె నాతనిరూపగుణాదులెల్ల.

59

వ. వినుపింప మనిన నవ్వకుళమాలిక యిట్లనియె.

60

సీ. సతి నీవు మాస్వామి సౌందర్య మడిగిన

మహితయామన్తధమన్తధుండె

పట్టుగ నతని సౌభాగ్యంబు నడిగిన

జెప్ప శక్యంబె లక్ష్మీవిభుండె

సురుచిరం బైనట్టి సుగుణంబు లడిగిన

గురుతరకల్యాణగుణగణుండె

చెలగి సదాచారశీలంబు లడిగిన

వేదోక్తసద్ధర్మవిధివశుండె

తే. సాహసౌదార్యగాంభీర్యసంపదలకు

శాంతసౌహృద్యకరుణారసంబులకును

విష్ణు వని యెంచురాజదేవీ భవత్ హృ
దయమునందున నింక నింతకును మించి.

61

వ. చెప్ప నాకుఁ దరంబుగాదు గావున నీకన్యకారత్నం బాత
నికిం దగినద పెక్కుయోచనలునేయకు సత్యంబు వక్కా
ణించితిని.

62

మ. అని యాభామినివల్కు రాజసతి నెయ్యం బారఁగా శ్రీరమా
వనితారత్నము చెంతనుండఁగను భావం బొప్ప మాకన్యకం
దమ చేబట్టు నటంచుఁ బల్కితివి చిత్తంబంచు నెంచంగ నా
కనుమానంబుగ నున్న దంతయు నరుల్ హాస్యంబు గావింపరే.

సీ. అని ధరణీదేవి యనుమానముగఁ బల్కు
వకుళ యిట్లనియె నవ్వార్ధితనయ
కొల్లాపురమునేరి యెల్లభక్తులను ర
క్షించుచు నున్నది చెలఁగి నచట
కమలలే దాతని కడఁ గాన నీపుత్రి
నీక్షించి చక్రి మోహించినాఁడు
మీరు మీకన్యను నారాయణున కిచ్చి
చెలఁగి వివాహంబు నేయుఁ డంచు

తే. జెప్పి యాసిరి యాపురిం జేరినట్టి
కారణం బంతయును జెప్పి కరము ప్రియము
వేదవతి జన్మవృత్తాంత మాదినుండి
పొసఁగ వినుపించి క్రమ్మఱ బొలఁతిఁజూచి.

64

తే. వల్కెనిమైయి వకుళ మీపట్టియైన
పద్మపద్మాలయాంశసంభవయగాని

వేట జన్మముగాదు భావింప మీకుఁ
బుత్రియై పుట్టె మీపూర్వ పుణ్యమునను.

65

తే. పెండ్లి యేర్పాట్లు గావింప వేడ్క నన్నుఁ
బంపు మేగెద నాచక్రపాణి మీకు
నల్లుఁ డగుటకు మీభాగ్య మంచు ధరణి
దేవి కలరంగఁ జెప్పి యో దేవి యింక.

66

ప. నావచ్చినకారణం బంతయు రాజేంద్రునకు సంతసంబౌట
వచించి నన్నుఁ బ్రయాణంబు గావింపు మనిన.

67

మ. ధరణీదేవి ముదంబుతో నరిగి చింతం బొందుచున్నట్టి భూ
వరునిం జూచి ప్రియోక్తులార శుభసద్వార్తల్ క్రమం
బొప్పఁగా, ధరఁ బుత్రీజననంబు దాని నిజవృత్తాంతంబు
నాశేషభూ,ధరవాసుండు వరించినట్టి విధముకొదార్థ్యం
బుగాఁ జెప్పఁగన్.

68

సీ. విని వింత నొంది వచ్చినవకుళాంగన
జూచి మన్నింప నాసుదతి చూచి
రాజుతో ననియె నో రాజ మీయింటికి
వచ్చి శ్రీశుభకర వార్తలన్ని
దేవేరి కెఱిగించితిని నిజం బిక్కార్య
మిఁకఁ బెండ్లిలగ్నంబు నెలమిజూడుఁ
డని వల్కు నానృపుం డానందమగ్నుడై
హరియేడ నేనేడ యహ యిదేమి

తే. వింతయనుచును వకుళతోఁ జింత తలఁగె
నామనంబునఁ బట్టు కున్నట్టితాప

మింక సుకృతుండ నైతి భూమిశులందుఁ
గీర్తి వడసితి నాభాగ్య కృతముగాదె.

69

వ. అని కొంత హరివీలాచరిత్రంబునకు నచ్చెరువంది వకుళతో
వెండియు నిట్లనియె. నీవు మాకుఁ బరమాపురాలైతివి, నీవ
శంబున నాచక్రి మాకు జామాత యగుటంజేసి మేము సుకృ
తాత్తు లైతిమి నాపుత్రి నాహరి వరించినకథ విన నాష్లాదం
బగుచున్న యది. అని వకుళమాలికను బ్రయంబునంజూచి
గౌరవించి పద్మావతి చెంతకేగి ముద్దిడి లాలించి యిట్లనియె. 70

క. విను పద్మావతి నీమన

మున నిఁకఁ జింతింపవలదు ముజ్జగములు పా
లనసేయు సామి కిప్పుడ

నిను నొసఁగుదు వేడ్క వెలయ నిజము కుమారీ.

71

వ. అని పద్మావతికి నెమ్మదిచెప్పి నిజగురుని ధ్యానింప నతండు
వచ్చుటంజూచి యాతని కెదురేగి యుచితార్చనలు గావించి
తోడ్తెచ్చి బంగరుపీట నునిచి వకుళమాలికవేంకటాద్రినుండి
వచ్చిన యుదంతంబెల్ల నుడువ నగ్గురువద్యుం డానందమొంది
రాజుం గని యిట్లనియె.

72

సీ. అరయ నీపురికి నుత్తరభాగమునఁ బంచ

క్రోశదూరంబున గొప్పగాను

బ్రహ్మనుసంధాన పరుఁ డైనశుకయోగి

యున్నవాఁడతని మీ రుచితులైన

వారిని బంపి యవ్వరమునిఁ రావించు

విని రాజు వేడ్కఁ దమ్మునిని బంపి

శుకుని రప్పించి తాఁ జూచి యాతని కుచి
తార్చనములు చేసి యమల రత్న
తే. వీరమునఁ జేర్చు నావలఁ బేర్చి గురుని
చూచి సంతోషచిత్తుఁ డై శుకుఁడు వల్కె
నేమి యీదిన మిచ్చట నెలమి మనము
చేరుటలటంచు నృపునకుఁ జెలఁగు శుభము.

73

క. సురగురువర నన్ని చటికిఁ
గరుణను బిలిపించినట్టి కార్యము నాతోఁ
ద్వరగాఁ జెప్పుడనంగను
గురుఁడు ముదంబొదవ నాశుకున కిట్లనియెన్.

74

సీ. విను శుకయోగీంద్ర ఘనుఁ డైనవేంకటే
శ్వరుఁడు పద్మావతి వలచి తాను
బెండ్లియాడెద నను జ్రేమ రెట్టింపంగ
వకుళమాలిక యను వనిత నెసఁగ
ఘనతగఁ బెండ్లి పెత్తనము నేయుటకు నేఁ
డంపించినాఁడు నన్నెందుకొటకు
నృపతి రప్పింపఁగ నేను వచ్చితి నీవు
వచ్చితి విపుడు భూవరునకేమి

తే. చెప్పవలె నన్న గురుని వీక్షించి శుకుఁడు
వల్కె నీరాజుపుణ్యప్రభావమునన
పద్మ గల్గిన దట్టి సౌభాగ్యవతికిఁ
దగఁడు మనుజుండు శ్రీరమాధవుడ గాక.

75

తే. అని నృపాలక నీవు మహాతపంబు
చేసి యుండుటఁజేసి లక్ష్మీసమాన

యగు సుతం గాంచితివి వివాహంబునేయు
శ్రీహరికి నిచ్చి పొందు సుశ్రేయసంబు.

76.

చ. అని శుకయోగి నల్కంగ ధరాధిపుఁ డెంతయు సంతసించి యి
ట్లనియె గురూత్తమా! యిక శుభాస్పదలగ్న మొకండు నీవు
పొం,తనములఁ జూచి వెట్టుఁ డనఁ దప్పక నాశుకుఁడు
గురుండు శ్రీ,తనరంగఁ జూచి చూచి విధి ధర్మపథంబుల నోలి
నత్తఱిన్.

77

వ. నాడీరజ్జుగణ యోనివర్ణదినమాహేంద్రదీర్ఘగ్రహ మైత్ర
కూటాదులు వధూవరులకు సమరియుండుటకు మెచ్చి పుష్క
రాంశప్రకారంబునఁ దిధివారనక్షత్రయోగకరణాదులం
బాతాభావాదిదోష విరహితంబుగం జూచి మధుమాసంబున
కెట్టి దోషంబులు లేవని వచించి పూర్వపక్షక్ష పాకరసంచార
కాలంబున నిర్దోషంబుగ నొకముహూర్తంబు నిశ్చయించి
రాజు కెఱింగించి సంతసింపఁజేసిరి. అంత నాయాకాశ
రాజేంద్రుం డాబృహస్పతిం జూచి యిట్లనియె.

78.

శ్రీ. హరికి నమస్కారమనుచు వ్రాయించెద
నన విని ధిషణుఁ డిట్లనియె రాజ
ఆస్వామి మానవుం డై నీసుతను బెండ్లి
యాడఁ దలంచినాఁ డందువలన
మొనసి నమస్కార మని వ్రాయఁగూడ దా.
శీర్వచనంబను శ్రేయమంచు
నమరఁ బత్రికవ్రాసి యంపించు మని శుక
బ్రహ్మయుఁ బల్కు భూపాలకుండు.

తే. సకల బంధుజనంబులు సకలమిత్ర
జనము లెల్లరు హర్షింప మనసునందుఁ
బొంగుచును భార్యయునువేడ్కఁ బొందఁగాను
బ్రాకటంబుగ బంగరుతేకుమీఁద. 79

వ. వకుళమాలిక సంతసింప నివ్విధంబున వ్రాయించె. 80

సీ. శ్రీమదఖండలక్ష్మీప్రసన్నేక్షణా
లంకృతులై సదుల్లాసు లైన
యఖలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకు లైన
సర్వజ్ఞులైన శ్రీ స్వామివారి
కాకాశనృపుఁ డాయురారోగ్యపుత్రపౌ
త్రాభివృద్ధులు గల్గునట్లుగాను
దీవించితేని మఱిదినమునఁ గుశలంబు
మాకు మీకుశలంబు మఱువకుండ

తే. వ్రాయుచుండఁగవలయు నావ్యాససుతుఁడు
గురుఁడు చెప్పఁగ మీకు నాకూతురైన
పద్మ నిచ్చి వివాహంబు బాగుగాను
జేయనెంచితి కరుణించు శ్రీనివాస. 81

వ. అని వ్రాయించి హరిద్రాలేపన చిహ్నంబుసేయించి గురువుచే
నొసంగె నతం డది చూచి శుకయోగీంద్రుని కరంబుననిడె,
నతండు గని యానందించుచుండ శ్రీనివాసున కీశుభపత్రిక
గొంపోయి యిచ్చి ప్రత్యుత్తరంబుదెచ్చుటకు యోగ్యులగు
వారు తామయనిగురుండు శుకునింగని వల్కు నదివిని శుకుం
డట్ల కానివ్వుని యాలేఖఁగొని వేంకటాచలారోహణంబు సేసి
వచ్చుచుండు శుకునిం గని శ్రీనివాసుం డెదురుసని ప్రియో

క్తులం దోడ్కొనివచ్చి తింత్రిణీవృక్షమూలంబునఁ దానిర్కించి
యున్న పుష్పపీఠంబునందుఁ గూర్చుండఁబెట్టి యిట్లనియె.

క. ఓ యోగీశ్వర సత్కృప

నీయెడ కిష్టూడ్కివచ్చు టిది మేలయ్యెన్
మాయావిరహిత ! నాపని

కాయో పండో నిజంబుగాఁ దెల్పుమయా.

83

క. అనఁగను మందస్తితుండై

విని శుకయోగీంద్రుడనియె విశ్వాత్మక నీ
ఘనచిత్తంబునఁ దలఁచిన

పని కాయని చెప్పనేల పండై యుండన్.

84

చ. అని శుకయోగి వల్క నపు డబ్బదళాక్షుడు సంతసించి య

మ్మునికి నమస్కరించి తనముచ్చటలెల్ల నొకింత చెప్పఁగా

విని ముదమంది తాపసుడు వేడ్కను దాఁ గొనివచ్చినట్టి శ్రీ
తనరెడు భవ్యరేఖను మదాసురవైరికరంబుఁ బెట్టఁగన్. 85

క. అప్పుడు హరి యాపత్త్రిక

తప్పక తాఁ జదివి తెలిసి తడయక యపుడే

యొప్పుగ గేదఁగితేకున

గొప్పగ నిటు వ్రాసెఁ జేతిగోటం గ్రమమున్.

86

సీ. అంత శ్రీశుకునకు నానంద మొదవంగ

సరసిజనాభుండు చదివెనిట్లు

శ్రీపూర్ణరాజపూజితులై నధర్మత

త్పరసుధర్మసుధర్మవరసుతులగు

సామ్రాజ్యకలితరాజశ్రీగగనరాజు

వారికి శేషాద్రివల్లభుండు

వందనందులు నేటివఱకు మాకు శుభంబు
 వఱలుమీకుశలంబు వ్రాయఁదలఁతుఁ
 తే. దనర వైశాఖమాసాది దశమి శుక్ర
 వారమునరాత్రి శుభలగ్న మారయంగ
 నుంట దెల్పుటచేత మే ముల్లసముగ
 వత్తు మానాఁడు పదివేలు వందనములు.

87

సీ. అని తాను వ్రాసియున్నట్టియు త్తరమును
 శుకునకు వినిపించి చుట్టిదాని
 తోఁ బుష్పహారంబు దొడరియొసంగి య
 మ్మునితోడఁ బర్వతంబును ముదంబు
 నం దిగి పంపి తా నగమున కేగెను
 నారాయణవనాఖ్యనగరమునకుఁ
 జేరిమానీశుఁడా భూరమణునకిచ్చె
 నతఁడంది భార్యకు నలరఁ జూపి

తే. బంధుమిత్రాదులకుఁ జూపి పరమముదము
 నొందె నావల శుకముని యుర్విపతికి
 హరివచించిన విస్తయం బై నపల్కు
 లన్ని యెఱిగించె దేవేజ్యుఁ డనుముదంబు.

88

ప. పొందెనంత నాకాశరాజేంద్రుఁ డాశుకమహర్షికిం ద్రిదశా
 చార్యుకుంబ్రణమిల్లి సంతానించుటంజేసి వారు తమస్థానంబుల
 కేగిరి నృపుండు పురంబలంకరింపఁ జేయుఁడని చాకులకు
 నానతిచ్చె, నాధరణీదేవి వకుళమాలికకు దివ్యాంబరా భర
 ణాదులచే సంతానించి వీడ్కొలుప శేషాద్రికివచ్చి శ్రీనివాసుని
 వీక్షించి యిట్లనియె.

89

- సీ. నాతండ్రి వేంకట నారాయణపురంబు
 నకుఁ బోయివచ్చితి సకలశుభము
 లొదవె వివాహమహాత్మ్యవంబునకు నే
 నేమిపనుల్ సేయు దిచట నింక
 విని హరివల్కెనో జనని యీ పెండ్లి పె
 త్తనము చేసితి వింక ద్రవ్యమేడ
 దెచ్చెద వేనేడ దెత్తు దీని కుపాయ
 మేమి నా కెఱిగింపు మిప్పుడనిన
 తే. వకుళమాలిక పల్కె నవ్వనధితనయ
 నిచ్చటికిఁ బిల్వనంపిన నెచ్చుగాను
 ధనము నీకిచ్చు ననఁగ నవ్వనజనేత్రుఁ
 డపుడు వకుళను గాంచి యిట్లనియెఁ బ్రీతి.
- సీ. వనజాలయను బాసి వచ్చి యిచ్చట పెండ్లి
 యాడెద ననిన నా కా ప్తమగును
 ధనమిచ్చునే సిరి యని పల్కి తల వాంచి
 చింతింప వకుళ యాశ్రీనివాసు
 నీక్షించి వారితో నెంతయు నిజముగఁ
 జెప్పి వచ్చితిని నీ విప్పుడిట్ల
 చింతనొందిననేమి సేయుదు నీమాట
 లావరాహస్వామి కై నఁ జెప్పి
 తే. తప్ప కేమైన నొక ప్రయత్నంబు చేసి
 మానరక్షణ గావింప మంచిదరయ
 వారు రమ్మన నపుడు ద్రవ్యంబులేక
 పెండ్లి కీరీతిఁబోవఁ బ్రాపించు గేలి.

క. అని యవ్వకుళ మహాభయ

మునఁ బలుకఁగ నవ్వి చక్రి ముచ్చటగా ని
ట్లనియె వరాహస్వామిని
ధన మిమ్మని యడిగిరమ్మ తల్లి యనఁగన్.

92

స. అని హరి వినోదంబుగఁ జెప్పుటంజేసి వకుళాంగన వరాహ
స్వామి కడకేగి నమస్కరించి యిట్లనియె.

93

సీ. శ్రీవరాహస్వామి శ్రీనివాసుఁడు పెండ్లి

యాడఁ దలంచినాఁ డర్థమిచట
లేదు వివాహ మేలీల నౌ నందుల
కేయిపాయమునేయ నెసఁగుధనము
పడుచు నిచ్చెడువారు భాగ్యవంతులు వారి
తో సరిగాఁ దుల దూగవలయు
నదిమాటవేంకటూఁ డామహీపతిగన్న

కన్యకు మెడబొట్టుఁ గట్టఁదలఁచి

తే. నాఁ డతం డిట్ల చేసిన నరులు నవ్వి
పోదు రటుగాని నీవైన భూరిధనము
పొసఁగ నొడఁగూర్చు మనఁగ నా భూవరాహ
దేవుఁడాసతి నీక్షించి ధీరుఁ డగుచు.

94

సీ. పలికె నోవకుళ నిర్భయముగ నుండుము

ధనము లభించు వెన్నునకు నిచట
నూరకుండుము శ్రీశుఁ డూరక నీతోడ
మాటాడియుండు నెమ్మదిగ నుండు
నీవు చెప్పకమున్న నే నాహరిచరిత్ర
ముల నెఱింగినవాఁడ నెలమి నీవు

హరికడ కేతెంచు మచట బ్రహ్మాదులు
వచ్చి చేయుదురు వివాహపనులు

తే. పొమ్మనంగను విని వింతఁ బొంది వకుళ
వచ్చి వరహావతారుఁడు వల్కినట్టి
పల్కులెల్లను వచియించె బద్ధనాభు
నకు విచారంబు లేకుండ నయము మెఱసి.

95

వ. అంత నాశ్రీకాంతుండు స్వాంతంబున నెంతయు సంతసించి
యంతరంగంబున గరుడుల స్థరింప నప్పు డుప్పొంగి యప్పన్న
గేంద్రుండును గరుడుండు నావేంకటాద్రికి వచ్చి చక్రికి
దండప్రణామంబు లాచరించినం జూచి రెండు శుభపత్రికలు
లిఖించి వారలచే నొసఁగి యిట్లనియె.

96

ఆ. గరుడ నీవు వోయి కంజసంభవునకీ
లిఖిత మిమ్ము మఱియు నిఖిలబంధు
సహితముగను వచ్చి సంతసముగ నాకు
క్షీప్రముగను బెండ్లి నేయు మనుము.

97

క. పొమ్మని యావిహగేంద్రుని
సమ్మదమునఁ బంపి శేష ! శర్వుని బిలువం
బొమ్ము కుటుంబయుతంబుగ
రమ్మను నాపెండ్లి కెలమి రయమున శివునిన్.

98

మ. అని నారాయణుఁ డండుగా నపుడు శేషాఖ్యుండు శ్రీకంఠుఁ
బి,ల్వును బోయె నివహగేంద్రుఁ డంత వడి నవ్వాణీశ్వరుం
జేరికొమ్మని యాపత్రిక చేతి కిచ్చె నపు డయ్యంభోజగర్భుండు
గ,న్గొని యచ్చో మునులెల్లరు నివనగఁ దాఁ గూర్చిం బఠిం
చెం దగన్.

99

శ్రీరస్తు బ్రహ్మ కాశీర్వాద మహిగిరి
మీఁద మాకు శుభంబు మీకు శుభము
వ్రాయించి పంపించ వలయును దర్వాత
సురుచిర వై శాఖ శుక్లదశమి
శుక్రవారమునాఁడు శుభముహూర్తంబున
గగనాధిపతి సుతం గ్రమముగాను
గలియుగంబునఁ గరగ్రహణంబు చేసెద
మేటికుటుంబసమేతముగను

తే. రాఁ దగిన మిత్రులనుగూడి రయముగాను
వచ్చి మెఱమెచ్చ నాకు వై వాహికంబు
సేయుమని యుండ మునులు విస్తితము నొంది
రంత నాపత్రికను గను లద్దికొంచు.

100

వ. అక్కమలాసనుండు శ్రీనివాసుని వై వాహంబునకు దిక్పాల
ప్రముఖులకు నుత్తరంబు వ్రాయించిరమ్మని వచించి మునులం
దోడ్కొని సకలదివ్యాభరణాలంకృతుండై సావిత్రి గాయత్రి
సరస్వతులంగూడి మదమరాశంబునెక్కి వివిధమంగళవాద్యం
బులు చెలంగ ఖగేంద్రునితోడ వేంకటాద్రికి వచ్చె నది
దెలిసి చక్రి లేచి బ్రహ్మ కెదురేగిన, యజుండు హంసవాహ
నంబును డిగి హరికి నమస్కరించినం జూచి విష్ణుం డజుని
మీఁది పుత్రవాత్సల్యం బగ్గలింప ముహూర్తద్వయంబు
గద్గదకంతుండై మాటాడకుండి యంత నజుని నాలింగనంబు
చేసుకొని వచ్చి తింత్రిణీ వృక్షమూలంబునఁ గూర్చుండఁ
జేసి వచ్చిన సన్తునిపుంగవులకుఁ దాఁ బ్రణమిల్లి వారికిం దగిన
యాసనంబుల నుండఁజేసి భృగుముసీంద్రుఁడు తన్ని నకతన.

లక్ష్మీ కొల్లాపురిచేరిన చరిత్రంబును దాబడిన చిక్కుపాట్లను
నుడివి వరాహదేవుండు దనకు నుండుటకు నెడనొసంగి
నదియుం జెప్పుచుండు సమయంబున.

101

సీ. శేషుండు కైలాసశిఖరికిం జని చంద్ర
శేఖరునకు శుభరేఖ నిచ్చె
నదిచూచి శంభుఁ డయ్యుద్రికుమారిత
ప్రమథగణంబులు బాగుగాను
వినఁగఁ బరింపఁగ వేడ్కఁజెందిరి వారు
శివుఁ డంతఁ బార్వతిం జెంతఁ బిల్చి
తమకుండు దివ్యవస్త్రాదిభూషణములు
దాల్చు మఱించును చాను బ్రమథ

తే.

తే. గణములను గూడి వృషతురంగంబు నెక్కి
వివిధవాద్యరవంబులు వేడ్కఁ జెలఁగ
విఘ్నపతి ముందు నడువ నుర్వితలానఁ
దనరుచుండెడు శేషాద్రి దాఁపుఁజేరి.

102

వ.

వ. వచ్చుచుండుటం జూచి శ్రీహరి లేచి యచటి యజునితోడం
గూడి యెదురేగినం జూచి శివుండు నందిని డిగ్గి నమస్కరించె
నాహరి రుద్రు నాలింగనం బొనరిచి తోడ్కొనివచ్చి మణి
మయాసనాసీనుంజేసి తనవృత్తాంతం బంతయు నెఱింగించె
నంతఁ దమతమ కళత్ర పుత్ర మిత్ర బంధుజనసమేతులై
యింద్రాదులు సని హరిహరబ్రహ్మలకు నమస్కరింప వార
లాశీర్వాదించి రంత శ్రీహరి శేషగరుడులంబిలిచి యింద్రాదు
లను నుచితాసనాసీనులం జేయుడని నియమింప వారట్లు

గావించిరి, హరివచ్చి కుశలప్రశ్నంబు లడిగి యనంతర మందఁ
ఱుజూచి హరి యిట్లనియె. 103.

భాద్రాదులార నే నీకలియుగమందు
నాకాశపతిపుత్రి నాత్మ వలచి
యటమటలే కుద్వహాబాడువాడ మీ
కిది యిష్టమేగద యెలమి ననుచు
నడుగఁగ వారందఁ జెబ్బాడు నీక్షించి
పరమసంతోష సంభరితు లగుచు
శ్రీకాంత మిక్కార్చ్య మీకలియుగమున
నడుపుట యిష్టంబ గడుముదంబ

యనఁగ హరి యప్పు డింద్రుని కనియె నీవు
మయుని రావించి యిపుడు రమ్యంబు గాను
భూరి భవనము నిర్మింప పోయి గగన
రాజు గల పురియందు నిర్ణయముగాను. 104.

అనిన నయ్యింద్రుండు మయుని దోడ్కొని వోయి మణి
మయాలంకృతకుడ్యకవాటకూటంబులునుశృంగాటకమందిరం
బులు, నింద్రనీలజాలకశయాగృహంబులును, చంద్రకాంతో
పలసౌధంబులును, వివిధవిచిత్రరచితసభామంటపంబులును,
రమణీయకమలకల్పార షండసంకలితశీతలవారిఘారితకాసార
తీర రసాలసాలవకుళమామూరాద్యనేకమహిజసందోహ పరి
వృతవిరాజితం బై యొప్పు నవ్యపురంబును హర్ష్యంబును,
నిర్మింపఁజేసి యిద్దఱు వేంకటాద్రికి విచ్చేసిరి. అనంతర
మాహరి, పిలువఁదగిన వారలం బిలుచుటకు షణ్ముఖు
నకును, బ్రతుకృణానాదికృత్యంబు లాచరించుటకు మన్మథు

నకు, పరిపక్వరుచిరాన్నాదులుచేయుటకుఁ బావకునకు, జలంబులఁదెచ్చియిచ్చుటకు వరుణునకు, జందనపుష్పాదులొసంగుటకు గంధవాహనునకు, ధనదానంబు నేయుటకుఁ గుబేరునకు, దీపప్రకాశంబు నేయుటకుఁ జంద్రునకు, వలసిన పాత్రలు దెచ్చి యిచ్చుటకును దండించుటకును దండధరునకు, నియమించె నంత వసిష్ఠుండు వరాహస్వామి సాన్నిధ్యంబున యజుశ్శాఖోక్త ప్రకారంబున గృహయజ్ఞ ప్రయత్నంబు నేయించె నంతం బద్ధభవుఁడు వివాహపీఠి నిర్మించి యందు భార్యతీప్రముఖ సువాసినులచేత సంపెంగతైలాదిమంగళ ద్రవ్యంబులును బంగరుపళ్లెరంబునఁ దెప్పించి యందుంచి హరిం జూచి యభ్యంగనస్నానాదు లొనర్చికొని పుణ్యాహవాచనంబును గులదేవతాప్రార్థనంబును జేయవలయు నతి శీఘ్రంబుగ రమ్మని చెప్పిన, హరి చింతాక్రాంతుండై బ్రహ్మ కిట్లనియె.

105

క. విను పద్మజ కొల్లాపుర

మున శ్రీసతి యున్నదిపుడు ముచ్చటగా న

వ్వనజాలయ లేనిది నా

మనసొప్పుడు స్నానమునకు మఱిచింత యగున్.

106

తే. కారణంబిట్టు లుండఁగఁ గార్యమటులఁ

బట్టనేటికి సిరి యల్లి పోయె నిపుడు

ప్రీతితో నట్టిసతి లేక పెండ్లియాడఁ

దగదు తగదంచు లక్ష్మిని తలచి తలచి.

107

సీ. హరి చింతపడఁగ నయ్యబ్బగర్భాదులు

బదులు నెప్పుఁగ లేక కొదుకుచుండ

నిదియేమి చోద్యమి యిందిరేశుని కని
 శివుఁ డాహరినిఁ జూచి చెప్పె నిట్లు
 శుభకాలమున నీవు శోకంపఁగారాదు
 మఱియు లొకకహాని మాను మదియు
 ప్రేమతోఁ దొల్తన పిలిపించుటను మాని
 యభ్యంగనస్నాన మందు నిట్లు
 నేయఁగారాదు నీవయీ చింతనుండ
 తే. నెవరు నీకెదురాడుదు రేరితరము
 మదిని భేదంబు మాని యీమంచిలగ్న
 మంద పీటకుఁ జేరుము సుందరాంగ.

108

క. అని రుద్రుం డాలగ్నం
 బున హరి నభ్యంగనంబు మోదంబునఁ జే
 యను హెచ్చరికగ లెమ్మన
 విని శంభుని జూచి యాదివిష్ణుం డనియెన్.

109

సీ. శంకర బాలభాషలు వల్క కింక వారి
 వారిదుగ్ధింబులు వారికెఱుక
 పరులకుఁ దెలియవా బ్రహ్మప్రళయవేశ
 పరదేశినై వటపత్రమందు
 నేనుండినపుడు నిత్యానపాయిని యశాచు
 నాహృదయంబును నంటియున్న
 కమలాలయను దుష్టకాలముచేఁ బాసి
 ఏకాకినై యుంటి యిన్నినాళ్లు
 తే. నాకపుడు మది నొకచింత లేకయుండె
 నిపుడు నేను వివాహేచ్ఛ నెంచఁగాను

గలిగిరందలు నిచట శ్రీ కాంత యొకతె
తక్కువైయుండుకతన భేదంబు గల్గె.

110

సీ. వనధిజరాక వివాహంబు కాఁగూడ

దన యెవ్వరైన నా కాత్తముగను
జెప్పుదు రనియుంటఁ జెప్పరై రిచ్చటఁ
గావున మదికి దుగిఖంబు పుట్టె
నని హరి వల్కు బ్రహ్మాదులు భీతిల్లి
ముకుళితహస్తులై ముందు నిల్చి
పల్కి లిట్లని రమాభామరాకయ పెండ్లి
యిప్పుడు సేయంగ నొప్పదంచు

తే

తే. సిరిని బిలిపింపుఁ డని మీకుఁ జెప్ప వెఱచి
యుంటి మఃచారమాయె నయ్యుదధికన్య
రాకయుండినఁ బెండ్లిగా రాదటంచు
మీకుఁ దోచినదే మాకు మేలు తండ్రి.

111

చ. సిరి నిపుడైన నిచ్చటికి శీఘ్రముగాఁ దగఁ బిల్వనంపు నం
దఱ కిది సమ్మతం బనఁగఁ దామరసాక్షుఁడు సంతసించి యిం
దిర నహిషర్వతంబునకుఁ దెప్పునఁ దోడ్కొనిరమ్ము పొమ్ముపో
సరసిజమిత్రయంచనఁగ సారసమిత్రుఁడు మ్రొక్కి యిట్లనెన్.

సీ. హరియేను గరవీరపురమునందుండెడు

శ్రీరమాసతి కేమి చెప్పవలయు
నారీతు లెఱిగింపు మన విని సప్తాశ్వు
నిం జూచి హరి నవ్వి నీరజాత్త

విను మాజలధికన్యఁ గని మ్రొక్కి శ్రీహరి
వేంకటాచలముపై వేడ్కమీఱఁ
గడు నశక్తుండయి కనులఁ జూడఁగ నిన్ను
వాంఛించుచున్నాఁడు వార్ధిపుత్రి

తే. మోము చూపు మటంచును జేమఁజెప్పి
తోడుకొని రమ్మటంచును నేడు నాకుఁ
జెప్పి పంపంగ వచ్చితిఁ జెప్పినాఁడ
ననుచుఁ జెప్పుము పోపొమ్ము మరసి లక్ష్మి.

113

వ. వచ్చును సందియం బుండదనిన విని దివాకరుం డట్లరిగి. 114

తే. శ్రీసతికి మ్రొక్కి వలె నోసింధుతనయ
చక్రి యిప్పు డశక్తుడై జాలివడుచు
శేషగిరియందు నున్నాఁడు శీఘ్రముగను
నేడు నినుఁజూడ నున్నాఁడు నిజము తల్లి.

115

క. అని యాసూర్యుఁడు వల్కఁగ
విని భీతినిబొంది లక్ష్మి వేగరథముపైఁ
దనరార నెక్కి నభవధ
మునఁ జని శేషాద్రి డిగియెఁ బురునిజూడన్.

116

క. అప్పుడు బ్రహ్మాండ్రాదులు
తప్పక సిరి రాక యెఱిగి తమవాద్యతతుల్
తెప్పున మొఱియించుచుఁ జని
రప్పరమపవిత్ర లక్ష్మి కానందముగన్.

117

సీ. శ్రీలక్ష్మి నీక్షించి చెలఁగి దండము లిడి
తోడ్కొని వచ్చిరి తొడరి యపుడు

- పార్వతీభారతీప్రముఖామరాంగనా
 మణులెల్ల నామెను మహితభక్తి
 మ్రొక్కిరి యంత దామోదరుం డాలక్ష్మీ
 జూచి డగ్గఱ కేగి సురుచిరోక్తు
 లాడుచు గారవం బారఁగఁ జేసి ము
 హూర్తద్వయము లక్ష్మీ కుల్లమలరఁ
- తే. గా రహస్యపుమాటల మీరఁ బల్కి
 తాను జేసినకార్యంబు పూనిచెప్పి
 యొప్పిదముచేసి పీఠిపై నొనరజేర్చి
 తాను గూర్చుని వెండియుం దనర ననియె.
- క. శ్రీవనితామణి నాపై
 నీవలుగుట మొదలుగాను నేటివఱకు ని
 న్ని వేళఁ దలఁచుచుండుదు
 నీవల్లికంబులోన నిరవుగ నుంటిన్.
- ఆ. గొల్లఁ డిటకు వచ్చి గొడ్డంట నడినెత్తి
 బగులఁ గొట్టినపుడు బాధపడుచు
 నుంటి నన్నుఁ జాల నూరడించుచు నిందు
 వకుళయుండెఁ దల్లివలెను గాచె.
- సీ. పటుకుఠారము తలపైఁ దాఁకు నప్పటి
 బాధకు నేనోర్చి బ్రదికినట్టి
 మహిమ యేమనిన నీమంగళసూత్రస
 స్తహిమయగాని నామహిమగాదు
 వనజాక్షి నీపతివ్రతనిష్ఠచే నేను
 జీవించితని యది సెప్ప నేల

యది యటులుండ ని మ్మాకాశనృపకన్య
 నన్ను మోహించెను సన్నుతించి
 శ్రీ గాన దానిని నేఁబెండ్లికరము ప్రీతి
 నాడ నెంచితి నీవాడ మంటివేని
 పెండ్లియాడెద లేకున్నఁ బెండ్లివలదు
 తొంటిసంగతి మది నెంచు తోయజాక్షి.

121

మ. అని పద్మాక్షుఁడు వల్కుఁగా మనమునం దాశ్చర్యముం
 బొందుచుకొ, వనజాతాలయ వల్కె- నట్లు మఱి యవ్వా
 మాక్షి మోహించి తా, నినుఁగాఁ బిల్చెనొ దాని నీవిపుడు
 మన్నింపం బ్రయత్నంబు లిం, దొనరంజేయుటఁ జూచితి
 న్ననసునం దుప్పొంగితిం గేశవా.

122

నీ. కమలాక్ష మంగళకరముగఁ బసపుజా
 బింపుగఁ దొల్తఁ బంపించకీపు
 మొగి నసక్తుడ నని మోము చూచుటకు ర
 మ్మని నన్నుఁ బిలిపించినందువలన
 భీతిల్లి వచ్చితి ఖ్యాతిగ నేవచ్చు
 రీతి రానైతి సంప్రీతిమెఱయ
 నేఁ దొల్త వచ్చిన నీపెండ్లి కిపు డొప్పు
 నని సంశయించితి వందుచేత

తే. నింత పనిచేసితివి మంచి దీవివాహ
 కారణముచేత నైన నిక్కడకు నన్ను
 నేఁడు పిలిపించినందున నీముఖంబు
 గంటి నా కింతయేచాలుఁ గమలనాభ.

123

తే. వనుధపై నీవు పెండ్లి కావలయు ననిన
 నేను విఘ్నమునేయను నీకు నేను
 గలిగియును లేకయుండెడు కారణంబు
 చే వివాహాచ్ఛపుట్టె నీ చిత్తమునను. 12

క. నా కిది సమ్యక్త యైనది
 నీకిక సంశయముగలదు నెవ్వదిగా నిం
 దాకన్యను జేబట్టుము
 ప్రాకటముగ నాకు సుఖము రహి నీకదియే. 12

క. నీవు మనుష్యునికై వడి
 గా వేంకటశైల మెక్కి గాయవడిన ని
 న్నీవకుళ వచ్చి గావగ
 జీవించితి వింతె చాలు చిన్తయరూపా. 12

ఉ. నాకిపు డేమిగావలయు నాడు భృగుం డెడఁబాపె నిన్ను
 నో కమలాక్ష నే నచట నుండిన నీమహనీయరూపమే
 జోకుగ నాత్మయం దునిచిచూచి సుఖించెదఁ గాని వేడ్కగా
 నాకలికి నివరించిముఖు లందఱు మెచ్చఁగఁ బెండ్లియాడుమా.

అని కన్నీరొల్కఁగ సిరి
 తనశిరమును వాంచియున్న దామరసాక్షుం
 డనుమానించుచు లక్ష్మీని
 కనుగొని యిట్లనియె నపుడు కరము ప్రియమునన్. 128

సిరి నీవు మదిలోనఁ జింతింపవలదు నీ
 కన్న నాకాపు లెందైన లేరు
 నీవ నాదైవంబు నీవ నాప్రాణంబు
 నీవ నాభాగ్యంబు నిశ్చయముగఁ

గావున నాపెండ్లి నీవిప్పు డొప్పి చే
సిన మేలె చేయకుండినను మేలె
నాకేమి గావలె లోకవిడంబనా

ర్థంబుగ నీప్రయత్నంబు నేడు
తే. కాలకర్తానుగుణముగఁ గల్గె ననుచుఁ
దాను గన్నీరు నించిన ధవునిజూచి
వల్కె సిరి యిట్లు దేవ యీపామరంబు
నీకుఁ దగ దని చాల మన్నించి నగుచు.

129

సీ. హరి నాదరించి బ్రహ్మాదుల నీక్షించి
యిదియేమి యాలస్య మెల్లవారు
లేచి మీమీపనుల్ చూచి చేయుడు చక్రి
కభ్యంగనము నేయుఁ డనుచు లక్ష్మి
యానతియ్యఁగ నంద టన్ని పసుట్టేసి
రపు డబ్బజుండు ఖగాధిపతీని
పన్న గేంద్రానిలప్రముఖులఁ బంపించి
పుణ్యతీర్థముల నా భుజగిరికిఁ

తే. గలశముల నిండఁ దెప్పించి క్రమముగాను
గుంకుమముగల్పి నాల్గుదిక్కులనుబెట్టి
సూత్రముల వానిచుట్టును జుట్టుఁ డనుచు
నతఁడు సెప్పఁగ గిరిజాముఖాంగనలును.

130

తే. మంగళస్నానములుచేసి రంగుమీఱ
వస్త్రభూషణములు దాల్చి వచ్చి దీప
కలశము ల్లోంగళారతు ల్కరములందుఁ
బట్టి కల్యాణపాటలుపాడు చెలమి.

131

ఉ. పాడి తలంగకుండఁ దొలి పద్మజుఁ డాడినరీతి నబ్దిశల్
 పోఁడిమిఁ గుంకుమం బిడినఁ బుణ్యశుభోదకకుంభము ల్దగ్గ
 వేడుకమీఱ నుంచి సరవి న్వరసూత్రము చుట్టి యైదువల్
 జోడుగ దానిమధ్యమున శోభిత సన్తఃపీఠ ముంచఁగన్.132

ఆ. అజుఁడు పెండ్లిపీటయందుఁ గూర్చుండుఁడో
 స్వామి యనఁగఁ జక్రీ జలధికన్య
 దెసనుజూడ విష్ణుదేవుని మోమెట్లు
 చూడ కాదిలక్ష్మీ చోద్యముగను.

133

సీ. చెక్కిట చెయిఁజేర్చి శిరమొగి వంచి ప
       దాంగుష్టమునసున్న లవనిమీఁద
 వ్రాయుచు మఱి చింతచేయుచు నెఱ్ఱెము
       చిన్న చేసుకుని యందున్న వేడ్క
 లైనఁ జూడకయుండి నట్టి రమాసతీఁ
       దాఁ జూచి హరి యిట్లు దలఁచె మదిని
 నేఁబెండ్లియాడుట కీయిందిరకుఁ జింత
       గల్గుచున్నది సేయుకార్యమేమి

తే. యనుచు యోచించి తసఁచింత నడచి సరవి
 వాలుగన్నుల నారమావనితమోము
 సారెసారెకుఁ జూచుచు జాలినొంది
 పద్మసంభవు నీక్షించి వలికె నిట్లు.

134

సీ. ధాత యీపెండ్లి యత్నముచేసి యేనొప్పి
       నందుచే దప్పు నాయందుఁ గల్గెఁ
 గాన నాకీపెండ్లి గావలసినదేమి
       నేనొల విగాగెల వేరుగగని

పోయి మీమీపురంబులు నేరుఁ డెప్పటి
పగిది వల్లీకగర్భంబునందు
నిలచెదఁ దల్లిదండ్రులు లేని పరదేశ
వానికిఁ బెండ్లి కావలెనె యిపుడు

తే. దిక్కులకు నేను దిక్కునై దిక్కులేక
నొంటిగా నిల్చి తేఱకామింటనుండి
మంటిపైవ్రాలి పొట్టకై మానవులను
జేరి యాచించి బ్రదుకుట సిద్ధమయ్యె.

135

తే. ఇట్టి నాకు వివాహేచ్ఛ పుట్టఁదగదు
గనుక యభ్యంజనము నొల్లననఁగ బ్రహ్మ
దేవుఁ డదరుచు శ్రీస్వామి దిక్కుచూచి
పాదముల వ్రాలి యిట్లనిపల్కె నపుడు.

136

వ. దేవా మహాలక్ష్మీ మీకు నిత్యానందదాయినయై పత్నియై
యుండి నేనును మన్తధుండును బుత్రులమై తక్కిన రుద్రపవ
నేంద్రాదులు మనుమలై మునిమలై వృద్ధి నొందుచుండఁగ
నందఱకు నాధారభూతమై కూటస్థబ్రహ్మంబైన నీకు విచారం
జేల యని సాభిప్రాయంబుగఁ బల్కిన విని హరి యిట్లనియె.

సీ. అంబుజాసనచేతఁ దాంబూల మిపు డిచ్చి
నన్ను దీవించు మానందముగను
నాకిప్పు డభ్యంగనముచేయు వార లె
వ్వారంచుఁ జింతతో నీరుకనుల
నింపఁగ సిరి హరినిం జూచుచుండఁగఁ
దమ్మిచూలి మఱపు నెమ్మి సంజ్ఞఁ

జేసి రమ్మనఁగ నా శ్రీలక్ష్మీ హరి చెంతఁ
జేరి నవ్వుచు రెండుచేతు లపుడు

తే. పట్టి లేపగఁ దనమదిఁ బుట్టియున్న
చింత విడిచి ముదమున వసిష్ఠముఖ్య
మునుల కప్పుడు మ్రొక్కి దీవనలునంది
యొనర పీఠంబుమీఁదఁ గూర్చుండెఁ జక్రి.

138

వ. అప్పు డరుంధతీప్రముఖసువాసినులు శోభనపాటలు పాడు
చుండ మంగళవాద్యంబులు మ్రోయుచుండఁ బార్వతీయు
సావిత్రియు సరస్వతీయుఁ గుంకుమోదకంబులు వైడిపల్లె
రంబుల నించి యారతు లిచ్చి రంత రమాదేవి మంగళాక్ష
తలు లలాటశీర్షంబులం దుంచికొని కర్పూరతాంబూలం బా
స్వామిచే నిచ్చి దీర్ఘనీలకుంతలంబుల చిక్కుఁదీయుచుఁ
బైడిగిన్నియలోని సువేంగలైలంబుం జేర నిండం బట్టికొని
దీర్ఘాయుష్షుంతుఁడవై యష్టపుత్రువంతుఁడవై చతుర్దశభువ
నంబు లనేకఛత్రాధిపత్యంబున నేలువాఁడవై వృద్ధినొందు
మోయంబుజాక్ష యని యాశీర్వదించి యభ్యంగనంబు
చేయించి కర్పూరకస్తూరి హరిద్రాచూర్ణములు పునుఁగు
లైలంబునం గల్పి నలుగుపెట్టి పరిశుద్ధోదకంబున నభిషేకం
బొనరించి కృతార్థురాలైతి నని సిరి మనంబున సంతసించె
నంత పార్వతీసావిత్రి సరస్వతులు కలశంబులఁ గుంకుమోద
కాభిషేకం బొనర్చి లక్ష్మీతోడఁ బుడిసిల్ల దత్తీర్థంబు వట్టి
శ్రీరామరక్ష యని శిరంబునకుఁ జుట్టి చల్లి రంత.

139

సీ. సావిత్రి దెచ్చి వస్త్రం బియ్యఁగా సిరి
తడియొత్తై శిరమును దనర నివిరి

చక్కని వెండ్రుకల్ చిక్కును సవరించి
గంధపుసామ్రాణి కమ్రధూప
ము నొసంగె బార్వతి ముదమునఁ బీతాంబ
రము లియ్య హరి గట్టె రమణమీఱ
శ్రీసరస్వతిదెచ్చి చేతి కీయఁగ లక్ష్మీ
వరరత్న భూషణావళు లమర్చె

తే. ముకుర మటుమీఁద గాయత్రి మొనసి చూపెఁ
దిలకమును రతిరీతిగఁ దీర్చె నుదుట
రమ్యముగ శచి వింజామరమును వీచెఁ
బట్టె ఛత్రంబుఁ బవనునిపత్ని గరిమ.

140

తే. పాదుకలు గంగ పెట్టఁగ బ్రహ్మసభకు
నడచుచును వచ్చి సింహాసనంబుమీఁద
నమరఁ గూర్చుండి మునిముఖ్యు లరిచూడ
బ్రహ్మనుంజూచి శ్రీహరి పల్కె నిట్లు.

141

వ. సురజ్యేష్ఠుఁడా ! యిడ లక్ష్మీదేవికి మంగళస్నానంబు సేయ
నియమింపు మనినఁ బద్మజుండు వోయి పార్వతీప్రముఖాంగ
నలం బిల్చి మజ్జననికి మంగళస్నానంబు సేయింపుఁ డని
వచించి లక్ష్మీని కనకపీఠికపైఁ గూర్చుండుమనిన శిష్యంబువంచి
విరించితో సేరి యిట్లనియె.

142

క. వనరుహభవ నే నభ్యం
గన మొల్లను మజ్జనంబు గ్రక్కున నేఁ జే
తును నని వల్కఁగ నది తా
విని సందియ మొంది యాది విష్ణుం డనియెన్.

143

సీ. అబ్ధిజ నీ విష్ణు డభ్యంగనస్నాన
 మొప్పకుండిన వివాహాత్సవంబు
 నేనొల్ల నని వల్కుఁగా నవ్వికొని రమా
 సతి యూరకుండఁగ శైలకన్య
 మొదలుగ నందున్న ముత్తైదువులు సిరి
 కభ్యంగనము చేసి యపుడు పసుపు
 నలుగొప్పఁబెట్టి స్నానంబును జేయించి
 తడియొత్తి నవ్యవస్త్రముల నొసఁగి

తే. కురులు విడఁదీసి గంటిడి విరిసరములు
 చుట్టి కుంకుమతలకంబు పెట్టి నుదుట
 గనులఁ గాటుగఁ దీర్చి శ్రీగంధ మలఁది
 వరుసగా రత్న భూషణావళులఁ దొడఁగి.

144

తే. పెండ్లిపాటలు పాడి సంప్రీతి సిరిని
 దోడుకొని వచ్చి యాచక్రితోడ జతగఁ
 గూరుచుండఁగఁ బెట్టి రవ్వారిజాతుఁ
 డంత సిరిఁజూచి తాను సంధ్యను నొనర్చె.

145

వ. ఆసమయంబున వసిష్ఠాదిమహామునులును సనకాదియోగివరు
 లును నింద్రాదిదేవతలును గరుడగంధర్వాదులును లక్ష్మీ
 నారాయణుల నానందంబునం జూచుచుండఁగా నిది శుభ
 లగ్నమంచు నందుండు భ్యోతిశ్శాస్త్రవేత్తలు చెప్పుటంజేసి
 వకుళమాలిక విని సరగున, మంగళద్రవ్యంబు లొక పైఁడి
 పల్లెరంబున నిడుకొని వచ్చి స్వామిసన్నిధానంబున నునిచి
 హరికి నలంకరించుమని సిరికిం జెప్ప నారమాకాంత సంత
 సంబున లేచి నిజకాంతునకు నలంకరించె నంత కుబేరుండు

దివ్యభవ్యరత్నాంబరాభరణాదులు దెచ్చి లక్ష్మీ కందియిచ్చె
నవి స్వామికి నాలక్ష్మీయ యలంకారంబు చేసె నంత వసిష్ఠకస్య
పాత్రిభరద్వాజశుకవత్ససాదిమహామునులకుం జక్రి లోక
విడంబనార్థంబుగ నమస్కరింప నాసమయంబున వసిష్ఠుండు.

తే. ముత్యముల చతురశ్రముగ వివాహ
వేదిక రచించి యర్ధి శ్రీవేంకటాద్రి
పతిని సతి యగులక్ష్మిని పరంగ నుంచి
తత్పురోభాగమున నగ్నిఁ దనరఁజేసి.

147

ప. అంత యజుశ్శాఖోక్తప్రకారముగ వైఖానససూత్రపద్ధతిం
బుణ్యాహవాచనాదిశుభకృత్యంబు లాచరించి వచ్చిన యశేష
జనంబులకు సవినయోచితపూర్వకంబుగఁ దాంబూలాదు
లిప్పించి తదనంతరం బాహరిం జూచి కులదేవతారాధనంబు
సేయవలయు నయ్యధిదేవత నామం బెద్ది యని యడుగ
నాహరి పాండవులకును మాకును శమివృక్షంబ కులదేవత
యనిన విని వసిష్ఠుం డయ్యవనీరుహం బెందుఁగల దనఁగఁ
గుంభసంభవుండు విని యది కుమారధారాతీర్థంబుకడ నున్న
దని వచింప నయ్యెడకు మంగళవాద్యంబులతోడ హరిం
దోడ్కొనివోయి యవ్వృక్షరాజంబునకుఁ బూజ లొనరిం
పించి ప్రదక్షిణనమస్కారాదులం జేయించి తత్పాదపశాఖా
గ్రపల్లవంబు లనుగ్రహించి హరి శిరంబున నునిచి యందుండి
వచ్చి కులదేవతకలశం బెందుండవలయు ననిన విని నార
దుండు వరాహస్వామిసన్నిధానంబున నుండఁ జేయవలయు
ననియె నంత నచ్చోట ముక్తతండులంబులరాశింబోసి తత్క
లశంబున కలంకరించి యందుంచి తదుపరి హరిద్రంబునఁ బద్మ

లాంఛనరచితవస్త్రయుగ్మంబును నారికేళంబును నిడి పూజింపఁ
జేయించి అఖండదీపంబు వెలుగఁజేసి తద్దీపంబునకు దీక్షార్చ
నలు చేయించి మ్రొక్కించిన వరాహస్వామిని హరి చూచి
యిట్లనియె.

148

సీ. శ్రీవరాహస్వామి నీవును భూదేవి
రావలె నిప్పుడు నావివాహ
మునకు నం చనఁగ ని ట్లనియె నాదేవుఁడు
క్షేత్రమంతయు ఫలించినది గనుక
రాఁ దీర దిప్పుడు నిర్ణయముగ నామాట
వకుళయ పెండ్లికి వచ్చుఁ బొమ్మ
మనవుడు నటులైన నానతీయుఁడు పోయి
వచ్చెద మని మెఱమెచ్చుఁ బలికి

తే. నంత బ్రహ్మను జూచి ప్రయాణభేరి
మొఱయఁజేయింపు మనఁగ నమ్ముదముఁ జూచి
బ్రహ్మ యిట్లనె నేమియో పరమపురుష
పరఁగ సంతర్పణంబు నెల్లరకుఁజేసి.

149

చ. రేపుదయంబు పై నం బొనరించుట శ్రేయంబు నేఁడు పై నంబు
గడుపందగదు. శుభాస్పదదినలాంఛనం బనఁగ నిదియ గదా
యసిన విరించిమాటలకు నంచితంబుగ హరి యిట్లనియె.

150

ఆ. దేశకాలములను దెలియక యత్నంబు
నీవు సేయ నెంచినావు చూడ
నలర దొరకు నేపదార్థ మాయద్రిపై
ననినఁ జక్రి కిట్టు లనియె శివుఁడు.

151

క. చేసినయత్నము పూర్తిగఁ

జేసిగదా మేలు నెపుడు చెందవలయు నేఁ

డీసంతర్పణ నేయక

గాలిసి యిపు డటకుఁ బోవఁ గారాదు హరి.

152

చ. అని గిరిజాధిపుం డనఁగ నాహరి నవ్వి పొసంగ నబ్ధిపు

త్రిని నడుగంగఁ బూనియు నిదేమి మగండయి సిగ్గుమాలి దా

నిని బతేమాలనేల యీవనికి నెమ్మివరాల నొసంగు మంచుఁబో

యనుచును శూలి నయ్యజని నర్థమెయిం గని గూడి గ్రక్తునన్

వ. వత్తికసమీపంబునఁ గూర్చుండి యుండు పార్వతీభారతీ

ప్రముఖవరాంగనల నడుమం గూర్చునియుండు లక్ష్మీదేవి

తోఁ జెప్పకపోయి పుష్కరిణీతీర్థతీరవరాశ్వర్థవృషఛాయం

గూర్చుండి కుబేరుని రావించుకుని యేకాంతంబున నిట్టు

లనియె.

154

నీ. ధనదావివాహయత్నము నేను జేసితే

నర్థంబు లేదిపు డబ్ధిసుతను

నాపెండ్లి కీపు ధనం బిమ్ము మనుటకు

నాకు నిష్టము లేదు నయముగాదు

నీవు ద్రవ్యం బిమ్ము నెఱి నీకుఁ బత్త్రంబు

వ్రాసియిచ్చెదను సంవత్సరమున

కొకమాటు వడ్డి నీ కొప్పించు చుండుదు

గలియుగాంతమున నేఁ గాసువీస

తే. మేమి నిల్పక యొసఁగెద నెడఁదనిదియు

మోసమనియెంచవలదు నాబాసఁగొనుము.

శంభుడును ధాతయునుగూడి సాక్ష్యములను
వేసియిత్తురు ననగ భావించి యతఁడు.

155

సీ. వలికె నిట్లనుచు నోపద్వాక్ష నీకృప
నిపుడుండు ధనమునే నెంతయైన
నిచ్చెద వడ్డియు నేటికి వైవాహ
మైనచోఁ జాలు మా కందఱకును
బరమసంతోషంబు భావింప నింతక
న్నను లాభ మొక్కండు గనుటఁగలనె?
యనగ నాహరి యిట్టులనియె దానం జేను
గొనుటకుఁ దగదు నీ కనువుగాను

తే. వడ్డిపత్రంబు నొకయాకుపసరుచేత
మ్రానిపట్టను దగఁ దాను బూని వ్రాసి
యజుని శంభుని సాక్ష్యంబు లలర నిడఁగఁ
జేసి యిచ్చెను విత్తంబు చెంతలేక. 156

వ. అంత శంభుని యజుని వీక్షించి హరి యిట్లనియె. 157

చ. అజహరులార! యీకలియుగాంతము వచ్చెడుదాక ధన్యమా
భుజగగిరీంద్రమందుఁ బరిపూర్ణవిలాసము లద్భుతంబుగా
సుజనుల కెల్ల మెచ్చువడఁ జూపి వరంబు లొసంగి విత్తమున్
నిజముగ సంగ్రహించి యట నేను గుజేరున కప్పుదీర్చెదన్.

తే. మీరు సాకిరు లని వల్కి భూరి ముదముఁ
దాను వ్రాసినయట్టిపత్రంబు నజుని
చదువుమన నబ్జభవుఁ డంత సరవి దాని
చదివె నీరీతి ధనదుఁ డీశ్వరుఁడు వినగ.

159

శ్రీకరలీల స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుద
యాష్టాదశద్వాపరాంతమందుఁ
గల కలి నాదివేంకటనాయకుఁడు ధన
పతి కొసంగిన వడ్డిపత్ర మెట్ల
యనిన నావై వాహమునకు నీచే నప్పు
గొనిన టెంకీలును గోటిసంఖ్య
లలిని జతుర్దశలక్షలందుకు వడ్డి
ప్రతివత్సరంబును బరఁగ నిత్తు

తే. కలియుగాంతమునందునఁ గాసువీస
ముంచ కొగిఁ దీర్చివేయుదు మొనసి దీని
కజుఁడు శంభుఁడు మఱియు హిమాంశుఁ డినుఁడు
సాక్షులు నిజంబు వృక్షరాజంబు సాక్షి.

160

తే. ఇట్లు నాయిష్టమున వ్రాసి యిచ్చినట్టి
స్వకరలిఖితం బటంచును వనజభవుఁడు
చదివి వినిపించి పార్వతీశ్వరునిచేత
నిచ్చి చూడు మటంచును మెచ్చు జెప్పి.

161

వ. ఇచ్చుటంజేసి యది చూచి యిందుకు నొకసందియంబుండదు
సఖుఁడా యని ధనదుని మెఱమెచ్చు బల్కి యొసంగె నప్పుడా
ధనేశ్వరుండు పత్రంబుచేకొని హరికి రయంబున యక్షులచే
స్వర్ణరామటెంకీలు కొటినిదెప్పించి యెంచి యొసంగుటంజేసి
పుచ్చుకొని క్రమ్మట నాధనం బాయక్షేశుని కడ నుంచి
వలసిన పదార్థంబులు దెప్పింపు మని చెప్పె. నాధనేశుం
డవివాహంబునకు వలసినమంగళద్రవ్యంబులును, వస్త్రభూ
షణాంబరంబులును, భోజనపదార్థంబులును, మఱి యితర

పదార్థంబులును దెప్పించె, నంత నాహరి పావకునింజూ
భక్ష్యభోజ్యాన్నాదు లింతకుఁ జేయకుండు టేల యని
యడుగ నతం డిట్లనియె.

162

క. పాత్రుడ వన్నింటకి నీ
క్షేత్రంబునఁ బాక మలరఁ జేయుటకును మృ
తాత్రంబు లైనలక్ష్మిక
శత్రా లేవనఁగ లేక లలియుండు నిటన్.

163

వ. అనిన విని షణ్ముఖునిం బిలిచి యడుగ నతం డూరకయుండుటం
జేసి బ్రహ్మాదులు వినుచుండ నగుచు నారాయణుం డిట్లనియె.

సీ. పరదేశి పెండ్లికిఁ బాత్ర లెందుండును
నమరు పుష్కరిణి దివ్యాన్నపాత్ర
పరిశోభితంబైన పాపవినాశమ
శుద్ధోదకానికి శుద్ధపాత్ర
ఆకాశగంగయ యన్నపుపాత్రగో
గర్భంబ పరమాన్నకంబు పాత్ర
గురుతరంబైన తుంబురుకోనచిత్రాన్న
పాత్రశాకముల నేర్పఱచి నేయు

తే. భక్ష్యముల నిడు శ్రీపరబ్రహ్మతీర్థ
పాత్ర మఱి పచ్చడులకును బాండుతీర్థ
పాత్ర ముపదంశములకు సత్పాత్ర మాకు
మారధారయ యనుచు రమావిభుండు.

165

వ. వినోదంబుగఁ బల్కుటం జేసి యష్టవసువులు విని చిన్న వోయి
లజ్జించి సత్వరంబున నక్షయపాత్రలు దెప్పించి యొసంగుటం
జేసి వైశ్వానరుండు సంతసంబు మృష్టాన్నం బొనరించి భోజ

నంబునకు లెండని వచింప హరి విని కార్తికేయుని పిల్చి
 బ్రాహ్మణభోజనంబునకు విశాలప్రదేశంబు లేకుండుటం జేసి
 శంభుని నానతిచొప్పున భూతగణంబులం దోడ్కొని పాండవ
 తీర్థము మొదలు శ్రీశైలముపర్యంతము నేలం జదరంబు
 సేయింపు మనిన నతం డట్లు చేయించె, నంత నందఱు స్నాన
 సుధ్యాద్యనుష్ఠానాదు లొనర్చుకుని బంతులుగఁ గూర్చుండ
 నప్పు డజునిఁ జూచి యనర్పితాన్నంబు బ్రాహ్మణులకు యో
 గ్యంబు గాదనియు నహోబలనారసింహున కర్పితంబు సేయు
 మనియుఁ జెప్ప నప్పద్మజుం డట్లుచేసి వైశ్వదేవబలిహరణాది
 నిత్యకర్తకలాపంబుల నంతరంబు చేసి బ్రాహ్మణులకు నుచితా
 సనంబు లిచ్చె. శ్రీనివాసుండు నియమించిన రీతిం బవనుండు
 క్షద్రీపర్ణంబులు బంతులుగ వైచి ఘృతలాంఛన మిడి సకల
 పదార్థంబులను వడ్డించె. బ్రహ్మ గంధపుష్పాక్షతంబుల ద్విజా
 ర్చనంబు చేసి వరుణుండు బ్రాహ్మణులకును సుమంగిలీశ్రేణు
 లకు నాపోశనాంబువులిచ్చె. వసిష్ఠుండు “ఏకోవిష్ణుర్నహద్భూ
 తం ” అనుచు వచింప నందఱును జెప్పుచుం గృష్ణార్పణ
 మస్తని పంచప్రాణాహుతు లిడుకొనఁ బవనుండు హస్తోద
 కంబునొసంగె. మన్మథుండు నాంజనేయుండును బంతులఁ దిరు
 గుచుం బ్రౌద్ధయ్యె నిదానంబున భుజింపుఁ డని యుపచారం
 బులు చెప్పుచుండిరి. భక్ష్యభోజ్య లేహ్యాపానీయంబులతోఁ
 బరితృప్తింబొంది యజునివలన నుత్తరాపోశనంబు గైకొని
 లేచి పాణిపాదప్రక్షాళనంబు నాచమనంబును జేసుకొని హరి
 నియమింపఁబడిన రమ్యస్థలంబునం గూర్చుండి “తృతీయస్యామి
 తోదివి సోమ ఆసీత్ ” అనుచుఁ జెప్పు వేదధ్వనికి హరియానం

దంబు నొందుచుండఁగ మన్మథునిచేత నంజనీసుతునిచేత దివ్య
తాంబూలంబు లొసంగఁజేసి బ్రహ్మ ధనదునివలన దక్షిణలిప్పిం
చె. శ్రీహరి లేచి యాబ్రాహ్మణశ్రేణికి నమస్కారంబుసేయ
వాసు మంత్రాక్షతల నాశీర్వాచనంబులుసేసిరి. అవి తాఁగొని
పుత్రకళత్రాదులకును భటులకును శిరంబులం గరంబర్ధి
వైచి తా సంతోషమగుండయ్యె. అంత హరిహరబ్రహ్మేంద్రా
ద్రాదులు తమ నిజభార్యాసమేతులై సంతసంబార భుజించిరి.
హవ్యవాహనపవనమన్మథకార్తికేయాంజనేయాదులు భుజించి
భూతగణాదులకును, తదితరులకును, మృష్టాన్నభోజనంబు
లంబరితృప్తి గావించిరి. పాకపాత్రంబు లందుండు చారులు
పరిశుద్ధంబు చేసిపెట్టి రంత.

తే.

తే.

166

ॐ సూర్యాస్తమయ చంద్రోదయ సూర్యోదయములవర్ణనము. ॐ

తే. హరివివాహంబునకు వచ్చినట్టిబ్రహ్మ
ముఖ్యులందఱు భోజనములను జేసి
రింక నిచ్చట నాకుండ నేమి మేరు
భూధరంబున నాదిక్కుఁ బోయి వత్తు.

తే.

167

తే. చంద్ర నీవింక వేంకటాచలముమీఁద
సకల సురమునిముఖ్యులు సంతసించు
కొఱకు వెన్నెల నంతట నెఱపు మనుచుఁ
జెప్పి చనినట్ల యపరాద్రిఁ జేరె నినుఁడు.

168

సీ. అబ్జబాంధవుఁ డిట్టు లపరాద్ధిఁ గ్రుంకఁగ
నపుడహిగిరినుండు నట్టిలక్ష్మి
మొదలై నసతులను ముచ్చటగాఁ జూడ
హేమాంబరము ధరియించి పద్మ

తే.

రాగభూషణములు రక్తచందనమును
 బసుపుకుంకుము దాల్చి భక్తిమెఱయ
 పశ్చిమాశాకాంత పై నమై వచ్చెనో
 యనఁగ సంధ్యారాగ మతిశయిల్లె
 తే. నందుచే బార్వతీప్రముఖాబ్జముఖుల
 మణుల భూషణముల రక్తిమములు మించె
 బటులారత్నములు చూచి ఫలములనుచు
 మెక్కుటకుఁ బొందుగతి చెట్లమీఁద వ్రాలె.

169

తే. విపుల నీలాంబరమునిండ విమలమాక్తి
 కముల గుమిగూర్చి శేషనగంబుపైనఁ
 గట్టునటువంటి *చందువాకరణిఁ దార
 కంబు లంతంతకు నభంబుఁ గ్రాలె నపుడు.

170

సీ. జలధి నుప్పొంగించి జలరుహపంక్తుల
 నీక్షించి నోళ్ల మూయించి మించి
 కుముదసంతతులను బ్రమదంబు నొందించి
 తొలఁగక శుభ్రకాంతులను బెంచి
 విరహుల నలయించి విరసము ల్గలిగించి
 చక్రవాకులవేడ్క లాక్రమించి
 చీకటిఁ గబళించి చిగురుటాకుల దీప
 ములమాడ్కి వెల్గించి మొనసి యెంచి
 తే. చలువచీతెలు సానుదేశముల నిండఁ
 బఱచినటువలె వెన్నెలఁ బ్రబలఁజేసి

* చందువ=మేలుకట్టు, సోపానము.

పూర్వదిక్కాంత నీక్షింపఁ బొసఁగుకరణి
సరగ వచ్చుచునుండె నాచంద్రుఁ డంత.

17.

చ. వసగిరి సానుశృంగముల వారిజసంభవుఁ డాదిగా మహా
మునులు శివుండు దిక్పతులు మోహము లొందఁగ నష్ట
గామినీ, జనములఁ గూడి యుండఁగను జక్రి మహానియమఁ
బుతో సిరికా, నెనఁపన వక్షమం దిడక నేల రచించు చిగుళ్ల
పాన్పులన్.

172

ఆ. వకుళయొద్ద లక్ష్మీ వర్తీకవివరంబు
చెంతఁ జక్రియును వసించి యొక్క
రొకరి నంటకుండు టుంటు రాజు గని క
లంక మొంది రోష మంకురింప.

173

క. నాతోడఁ బుట్టి వెలసిన
శ్రీతరుణీమణిని వేటచేసిన దనుజా
రాతికి నేఁ డుపకారము
బ్రాతిగ నేఁజేయననుచు పగఁ గనుఁగొనుచున్.

174

తే. చెలువుగా హరియురమున నలరి భోగ
లీల వెలయఁగ మును బవ్వళించులక్ష్మీ
రాగవిరహితయై కొండరాతిమీఁద
నిపుడు శయనించి యున్నది యెట్లుచూతు.

175

సీ. మునియగు భృగుఁడు చేసినపని కలిగి కొ
ల్లాపురమందున్న లక్ష్మీ నిటకు
మొదటఁ బిల్పింపక మోసతోఁ దాను మా
యలువన్ని తనకుండ లంటువేళ

విలిపించె నికనైనఁ జేమమై నురమునం
దుంచును గద యని యెంచి నమ్మి
వచ్చితి శ్రీరమావనిత నాహరి తేఱఁ
జేసినవిధము చూచితని గనులు

తే చల్లనాయెను నేను నాచలము దీఱ
నేమి నేయుదు నను గ్రోధ మినుమడింప
శ్రీశునేత్రాబ్జములనిండ శీతకిరణ
జాలమును జొన్ని ముకుళింప సరగఁజేతు.

176

తే. రెండుజాములు దనుక యీరీతి మేను
మఱచి నిదురించు మోబావమఱఁది యనుచు
హెచ్చి హిమకిరణుఁడు శాపమిచ్చెనేమొ
యనఁగహరినిద్రవోయెదేహంబుమఱచి.

177

తే. తలిరుఁబాసుపుపై విశ్వతైజసులను
నడచి ప్రాజ్ఞుని దాఁటి యఖండతుర్య
మం దమరఁ బొంది తదతీత మైనసుఖము
ననుభవించుచు నుండెఁ బద్మాక్షుఁడచట.

178

క. అంతట నలరులపై శ్రీ
కాంతామణి నిదురఁ జెందఁగాఁ జూచి కడుం
జింతాక్రాంతమనంబున
సంతోషము లేక చిక్కి సగమగుపగిదిన్.

179

సీ. శుక్లపక్షమునాఁటిసోముఁ డాలోచించి
తలఁచె నిమ్మెయి రమాతరుణి కిచట
నలుక దీఱిచి పక్షమం దుంచికొనియుండ
కాకాశరాజేంద్రునాత్మసుతను

దాఁ బెండ్లియాడుట దలఁచె గదా హరి
 దయ లేనివాఁ డయ్యె ధాతగూడ
 నిపుడైన నురమునం దిందిర నిడుకొని
 యేలంగ మేలు మతేల పెండ్లి

తే. యనుచు మునులైన జెప్పక యలరువారు
 కాని వీరికి వనములఁ బూని పోవు
 నపుడు చీకటి చేయింతు ననఁగఁ బశ్చి
 మాబ్ధి కేగుదు నని చంద్రుడరుగుచుండె.

180

చ. తమవిభుఁ డల్లివోవఁ గని తారలు విన్నదనంబు నొందుచుం
 గ్రమముగఁ జంద్రుతోడుతన గ్రక్కునఁ బోవుచు నుండె
 నప్పుడే, కుముదవరాహుఁ డేగుటకుఁ గ్రూరుఁడు వచ్చుట
 కార్తినొందుచున్, భ్రమయుచు నీటియం దొదుగుభావముతో
 ముకుళించె ఖన్నతన్.

181

ఉ. అప్పుడు చంద్రుఁ డే గె నిక నంబుజమిత్రుఁడు జాముప్రాద్భుతే
 తేప్పున వచ్చువాఁడు చనుదేరక మున్నె విరించిముఖ్యులం
 దప్పక చూడవచ్చును గదాయని నల్లన చీరఁగట్టి వే
 యొప్పుగ మబ్బుచాన చనుచున్న దనం దగఁ గ్రమ్మె గొండపై.

౩. ఆచీకటిని జూచి యద్విరూపమునున్న
 పన్న గేంద్రుఁడు నిజఫణము లెత్తి
 హరిహరబ్రహ్మాదు లంగనలనుగూడి
 యుండఁగఁ జీకటి యుండఁదగునె
 యని ఫణామణుల నత్యంతముగా వెల్లఁ
 జేసినాఁ డన నద్రి జెన్నుమీఱ

జ్యోతిర్లతావళుల్ చూపట్టె హేమాద్రి
కీవల నున్నట్టి* యిటులనెల్లఁ

తే. బట్టి గొట్టెను కో యనునట్టిరీతి
నుదయగిరియందు వనజావుఁ డొందె నైజ
కిరణములఁ జూపి యిటులెల్ల నురుభయంబు
వడి వడంకుచు డాఁగె నప్పుడు కడంగి.

183

ఆ. హరిని లేపి పెండ్లి కంపించుటకు శుభ్ర
వస్త్రమును ధరించి వగఁ జెలంగఁ
దూర్పుపడఁతి భక్తితో వచ్చెనో యనఁ
దూర్పుఁ దెల్లగాను దుఱఁగలించె.

184

తే. పసుపు సున్నము బంగరు పల్లెరాన
నీటితోఁ గల్పి చక్రికి నెమ్మి యార
తీయు నొసంగుటకై ఛాయ దేవి తెచ్చె
ననఁగ నరుణోదయంబయ్యె నంతకంత.

185

క. మక్కువతో హరిపెండ్లికిఁ
గ్రక్కునఁ బోవలయు ననెడుకై వడి నపు డా
చక్కని యుదయాచలమున
నెక్కుచు రానుండె వేడ్క నెసలారంగన్.

186

తే. చంద్రకిరణంబులకు హరిసరవి నేత్ర
సరసిజము మూసుకొనియుండఁ జనదటంచు
నెంచి లేచినవాఁడే మి యంచుఁ జూడ
వికసితములయ్యె ననినట్ల విష్ణుఁ డపుడు.

187

తే. కనులు దెఱచి ముదంబునఁ గమలముఖము
 చూచి శ్రీకర మగుఁగాక సొరిది నాకు
 నంచు మది నెంచి లేచి బ్రహ్మాదులకడ
 కెలమి రావించి పైదాని కేమి యింక. 188

వ. అనిన విని విహగనాథుం డట్లు చేసె. 189

తే. వసుధ మిత్రుండు తముఁ గావ వచ్చినపుడు
 శత్రుఁడగు చంద్రుఁ డల్కమై జనుటఁ జూచి
 నవ్వెను ననంగ సరసుల నళినచయము
 తనర వికసించె నానందదాయకముగ. 190

క. సరసిజములలో రాతిరి
 కరము చేఱం దనరుచుండి ఘనుఁ డినుఁడు చేఱన్
 సరగ విడిపింప వెడలిన
 కరణి నభుల్దిరుగుచుండె గడురుతములతోన్. 191

తే. కలకలధ్వనులెసఁగ ఖగంబులెల్లఁ
 జక్రి పెండ్లికి రమ్మంచు సరవిగాను
 బొసఁగ దిగ్దేవతలఁ బిల్వఁ బోవునటులఁ
 జెలఁగి కూయుచు నెల్లదిక్కులకుఁ బాటె. 192

ఉ. పీతనిజప్రకాశమును బెంచుచు వృక్షలతాద్రిదిక్కుర
 వ్రాతములందుఁ గప్పుచును వచ్చు దివాకరుఁ జూచి లేచి యా
 ధాతృముఖామరార్యులును దాపసులున్ హరియున్ శివుండు
 విఖ్యాతిగనుండు పుష్కరిణిగట్టునఁజేరి యథాక్రమంబుగన్.

శా. స్నానార్ఘ్యాదికనిత్యకృత్యవిధులన్ సంతోషముం జేసి రం
 దానారాయణుఁ డెండ మించు నిడ లెం డంచుం బ్రయా
 ణంబు తా, నానందంబునఁ జెప్ప వారలు ప్రియం బొరంగ

వెన్నెంట రాగా నాగేంద్రుడు చక్రపాణికిని సత్కల్యా
ణముం బాడుచున్. 194

శా. ముత్తైదుల్ చనుచుండఁగా ద్విజవరుల్ మోదానవేదంబులె
ల్లై త్తైంతో వచియింపఁగా నెలమిమై నింద్రాణి దేవాంగనల్
ముత్తైంబు ల్విరులన్ శుభాకర కరంబుల్పట్టి యాచక్రికిం
జిత్తైంబుల్ ముదమంద నేస లొగి శ్వశ్రేయంబుగన్ శీర్ష మున్.

ప. చల్లి రంత.

196

ఆ. హేమరథముమీఁద నిందిర పుష్పర
థంబుమీఁద వకుళ తాత్త్వవాహ
నంబుమీఁదఁ జక్రి నందిపై రుద్రుండు
హంసవాహనంబునందు బ్రహ్మ.

197

సీ. ఎక్కిరి పురుహూతుఁ డిభమునం దగరుపై
ననలుండు మహిషంబునందు యముఁడు
నరునిపై నిబురుతి వరమకరంబున
వరుణుండు మృగమునఁ బవనుఁ డెలమి
హయముపై ధనదుండు నవలతక్కినవారు
తమవాహనంబులం బ్రమదమారఁ
గూర్చుండి తమతమగూర్తి పత్నులతోడ
హరికి ముందఱ ధాత నరుగ వెన్క
రుద్రుండు కుడిదట్టు రూఢిగ శ్రీసతి
యెడమదిన్కున వెన్క నెలమి గుహుండు

తే. వివిధవాద్యంబు లెంతయు వీనులలరు
చుండ మోయింగ నరదంబు లోలిరాఁగ

నేములధ్వను లొప్పార నెమ్మి మాగ
ధులు ముదంబున బిరుదులు చెలఁగి వొగడ.

198

తే. గొడుగు శేషుఁడు పట్టఁగఁ గుడియెడమల
నమర పవనుండు వరచామరములు వీవ
భక్తి మెఱయంగ నేనాధిపతి ముదమున
నాలనట్టముపట్ట శేషాద్రి డిగ్గి.

199

వ. నేల యీనిన చందంబున నెఱసి కపిలతీర్థ మార్గంబునం జని
చని శుకాశ్రమంబునకుఁ బోవుచుండఁగ నాశుకుండు స్వామి
కెదురువచ్చి తోడ్కొని వోయి సుస్థలంబునందుంచి నిజ
యోగప్రభావంబున సకలపదార్థాకర్షంబుచేసి హరిహర
బ్రహ్మాదులకు విందుచేయించె నయ్యుష్టమినాటిరాత్రి హరి
గంధర్వయక్షకిన్నరగానంబు లాలకించుచు రంభాద్యప్సర
స్త్రీలనృత్యంబు లీక్షించుచు సామగానంబులు విని విని
చొక్కి సుమశయ్య విశ్రమించి లేచి యమ్మరునాఁడు నారా
యణవనపురసమీపంబునకు నాకాశరాజు పురోహితామాత్య
జనసమేతుఁడై చతురంగబలములతోడ నాచక్రి కెదురుగ
వచ్చి పూజాలింగనాది సత్కృత్యంబు లాచరించి కడువైభ
వంబునం బురమార్గంబున వేడ్కం దోడ్కొనివచ్చి విడిచి
గృహంబున నుంచి హరికి సంతోషం బొనరించి నిజమందిరం
బున కేగి తొండమానుని శౌరిసాన్నిధ్యంబునకుఁ బంప
నతండు వచ్చి హరిహరబ్రహ్మాదులకు నమస్కరించి గౌరవం
బున భోజనంబులు చేయించి తాంబూలంబు లిప్పించి గృహం
బున కేగి గురువాశ్వప్రకారంబున నాకాశరాజు భార్య
పుత్రికలతోడ సత్సంగశస్నానంబులు చేసి వివాహమండపం

బున వివిధవాద్యాదులు మ్రోయుచుండ నాందీప్రముఖవిధి
విహితకర్త కలాపంబు లాచరించె నంత. 200

సీ. అస్తమయముగాఁగ హరితోడ విడిదిలో
బ్రహ్మరుద్రాదులు పవ్వళించి
నిదురించి రావల నుదయపర్వతముపై
నరుణోదయంబయ్యె నపుడ లేచి
యందలు స్నాన సంధ్యాది కృత్యంబులు
నెఱవేర్చి రంతట హరియు స్నాన
సంధ్యాదు లొనరించి సంతోషమారంగ
నావసిష్ఠులఁ జూచి యనియె నిట్లు

తే. నేను లక్ష్మీయు నజుఁడును నీవు వకుళ
మాలికయు భుక్తి గొనక నేమమున నుండ
వలెఁ గదా కన్య నొసఁగెడివారలింట
నన్విధంబుండవలెఁగదా యనుచు మఱియు. 201

తే. తొండమానుండును బురోహితుండు నైన
సురగురుండు భుజింప కచ్చోటఁ దగిన
నియమమున నుండవలెఁగదా! నిలిచినట్టి
వారలందఱు భుజియింపవచ్చుఁ గనుక. 202

వ. త్వరగ బ్రాహ్మణభోజనంబు నేయింపందగు ననిన విని వసి
ష్ఠుండు కుబేరుని కాయుదంతంబంతయుం జెప్పి పంప నతం
డరిగి యుపవాసనియమ సంతర్పణప్రకారంబాకాశరాజుకుం
జెప్ప నృపాలుండు సంతసించి మధ్యాహ్నంబునకు బ్రాహ్మణ
సంతర్పణంబు నేయించి యొక్కొక్క నిష్కంబు దక్షిణ లిచ్చి
ప్రొద్దుగ్రుంకినపదమూఁడు గడియలకు ముహూర్తంబు

గావలయుఁ దగు మంగళద్రవ్యంబులు వివాహమంటప వేదిక
యందు నుంచవలయు నని పరిచారులకు నియమించి పుణ్య
హిత బంధుమిత్ర కళత్రజనాదులతో ధరణీదేవి సువా
సినులం దోడ్కొని సాయంసమయంబున మంగళవాద్యం
బులతో హరియుండు విడిది మందిరంబున కేగి నక్షత్రగణ
పరివృతుండైన సుధాకరుని చందంబున నజశంకరుల నడుమ
నవరత్నపీఠంబునం గూర్చునియుండు హరిని జూచి యానం
దించి వసిష్ఠాదిమునులం జూచి స్వామివారిం దోడ్కొని
మద్భహంబునకు రావలె నని ప్రార్థించె నపు డాస్వామిని
వసిష్ఠుండు పూజింపు మని చెప్పిన విని ధరణీదేవి సంకో
చంబున నరుంధతిని మున్నిడుకొని భయభక్తు లెసంగ
నాస్వామికి దివ్యవస్త్రాభరణ చందనతాంబూలంబు లర్పించి
పుష్పహారంబు కంఠంబున నుంచి కృతార్థురాలైతి నని సంతో
షించెనొండమానుఁడు సభాసదులకుం జందనపుష్పతాంబూ
లంబు లిప్పించెననంతరంబు.

203

సీ. ఐరావతముమీఁద హరిని శ్రీసతి నుంచి
కొని రాజవీధులం గోరి రాఁగ
వేడ్కమై వరచతుర్వేదఘోషణములు
ఘన యక్ష గంధర్వగానములును
మిన్నంది ఘోషింప మెఱయుచు రంభాది
వనితలు నృత్యముల్ వఱల సల్ప
ఘనతరకరదీప గగనబాణంబులు
పెక్కుదిక్కులను దీపింపఁగాను

తే. సకల దిక్పతులును పద్మసంభవుడును
గొలువఁగాఁ జక్రి సంతోషకలితుఁడగుచు
నిర్హలుం డగునాకాశనృపతి నగరు
నేడుటకు వచ్చి మందిరద్వారమునను.

204

తే. నిలువ మంగళవాద్యాలు నెమ్మిఁ జెలఁగఁ
దొండమానునిభార్య సంతోషముగను
నైదువులతోడఁ జేబట్టి హరికి సిరికి
మంగళారతు లిచ్చె శుభాంగముగను.

205

క. తనకును సిరి కారతు లి
చ్చిన వారికి వీడెములను జీనాంబరముల్
ఘనమతి వరనిష్కములను
బెనుపుగ నిప్పించె నాకుజేరునిచేతన్.

206

వ. అంత శ్రీనివాసుం డై రావతంబుడిగ్గి లక్ష్మీని కరంబు పట్టుకుని
బ్రహ్మరద్రాదులుతోడ నంతగిపురంబులోనికేగి కల్యాణమంట
పంబునం జతురశ్రరత్న వేదికలయందున్న హేమసింహాసనం
బుమీఁద లక్ష్మీసమేతంబుగఁ గూర్చుండఁగ విధ్యుక్తముగ
నాకాశరాజేంద్రుఁడు నిశ్చితార్థం బొనర్చె నంత.

207.

సీ. అమరఁ బద్మావతి కనసూయమొదలగు
నైదువలెల్ల సమ్మోదమెసఁగ
భాసుర నూతనాభరణంబులను నవ్య
చేల చందన పుష్పమాలికలను
గాటుక కుంకుమ క్రమముగ నిపు డలం
కారంబు చేసి శ్రీగౌరిచెంత

- నుంచి పూజలను జేయించిరి ఋషులు :
 న్యాయరణముచేసిరంత వేడ్క
 తే. సుతను దీవించి మంగళసూత్ర మటుతఁ
 గట్ట నాధరణీదేవి కన్యతోడఁ
 గూడ నైదువలను దోడుకొని వివాహ
 మంటపము చేర వచ్చి నెమ్మనము నెసఁగ. 208
- తే. తూర్పుముఖముగ సుతనుంచె దోయజాక్షుఁ
 డచట పశ్చిమముఖముగ నలరుచుండె
 నలఘు మంగళవాద్యము ల్చెలఁగుచుండ
 విప్రవర్యులు చూడంగ విధిక్రమమున. 209
- క. గడియలు కావచ్చిన దని
 కడువడిఁ బురుషాచారముఖ్య గంధర్వాదుల్
 కడుకొని చెప్పఁగ నృపు డ
 క్కడ హరిసాన్నిధ్యమునకుఁ గ్రక్కునఁ జేరెన్. 210
- సీ. అచ్చట వైవాహికాంగ ద్రవ్యంబులు
 గని వసిష్ఠుఁడు ముదంబును దగంగ
 నపుడు నూతనభర్త యజ్ఞోపవీతముల్
 ధరియించి కంకణధారణంబు
 చేయించుకొని యున్న శ్రీహరిపాదప
 ద్తముల బంగరుపల్లెరమున నుంచి
 తపసులు పురుషసూక్తంబులు చెప్పంగ
 పుణ్యతీర్థమును నాభూపవరుని
 ఆ. భార్య దెచ్చి యాయఁ బరమానుముదమునం
 గడిగి యమలతీర్థ మెడఁద భక్తి

శిరముఁ జల్లికొనుచు సరవి భార్యశిరంబు
నందుఁ జల్లె బంధులందుఁ జల్లె.

211

ఆచక్రి కాచమనార్ఘ్యము ల్తధుపర్క-
మిచ్చి పద్మావతి నెలమిఁ బిలచి
జగదీశుఁ డవల నుండఁగ నిర్వరకు మధ్య
మున యవనికఁ బట్టి మొనసి నృపతి
యను ముదంబున నప్పు డత్రిగోత్రజసువీ
రకభూమినాథపుత్రికను ధర్మ
రాజాత్మజుఁడ నభోరాజాఖ్యుఁడను నేను
నాకన్య నిచ్చెద నీకు నిప్పు

తే. డగ్నిసాక్షిగఁ జేబట్టు మంబుజాక్ష
యనఁగ విని చక్రి సంతోష మతిశయింప
సకలసురమునిముఖ్యులు సాక్షిగాఁగ
నావసిష్ఠానుమతి నిట్టు లనియె నపుడు.

212

ప. వసిష్ఠగోత్రోద్భవ శూరసేనాత్మజ వసుదేవపుత్రుండనై,
వాసుదేవనామధేయంబు నొంది శ్రీవేంకటేశ్వరుండ నైన
నీయత్రిగోత్రసంజాత యగు పద్మావతిని నగ్నిసాక్షిగఁ బాణి
గ్రహణం బొనర్చెద ననిపల్కిన విని నృపాలుండు హరికి వర
దక్షిణ కోటినిష్కంబులు సమర్పించి యవ్వల నమూల్యాభర
ణాంబరంబులును నవరత్న రచితశతభారకిరీటంబును దత్సం
ఖ్యాకభార సువర్ణ రత్న రచితబాహుపురులును విమలరత్నాం
చిత ముత్యాలహారంబును నాగాభరణంబును, దివ్య
మౌక్తిక కుండలంబులును ద్వాత్రింశ ద్భారసువర్ణ కటిసూ
త్రంబును, భాగ్యప్రదపద్మరాగ గోమేధిక స్థగితవీరము

ద్రాద్యంగుళీయకంబును, దశభార వజ్రకవచంబును, సప్తాదశ సువర్ణ భారపాదుక యుగళంబును శ్రీనివాసునకు నలంకారంబు నేయించి ఋషులు మంగళాష్టకంబులు చదువంగుళ పుష్ప హిరణ్యాక్ష తోదకంబులు చేబట్టి కనకరత్నాభరణాంబరభూషిత యగు కన్యకను హరి కరకమలంబుల దారవోసి యానందపూరిత బాష్పలోచనుండై ధర్తార్థకామ మోక్షసంకల్పంబులయం దీకన్యకారత్నంబును గొని ప్రియంబున రక్షింతువుగాత, అనిసాభిప్రాయపూర్వకంబుగ స్వామిని ప్రార్థింప నాకర్ణించి హరి మహాప్రసాదంబనుచు నాకాశ రాజేంద్రుని వచనంబు లంగీకరించె. నంత మాంగల్య కంకణ ధారణంబులును, అక్షతారోపణంబును, బ్రథానహోమంబును, సప్తపదాతి క్రమణంబును, లాజహోమంబును, ప్రవేశ హోమంబును, నరుంధతీపతి ప్రణావలోకనంబును, పతేత్ర తాంగనామణుల సందర్శనంబును, స్థాలీపాకంబును, నౌపాస నాదులును, వృద్ధదంపత్యాశీర్వాచనంబులును, మున్నగునవి గురువసిష్ఠాత్రిప్రముఖులు నిర్వర్తించి రంత రాజేంద్రుడు షోడశమహాదానంబు లిచ్చి గంధాక్షతపుష్పంబుల సభకుంబూజచేసి ఫలదక్షిణ తాంబూలంబు లొసంగి సంతుష్టులంజేసె నంత.

213

సీ. బ్రహ్మ రుద్రాదులు పరిధవిల్లెడు సభఁ
 బేర్చి యశా నవరత్న పీఠ మునిచి
 ఘటవజ్రకలితదీప స్తంభములమీఁద
 బహుళమాణిక్యదీపములఁ బెట్టి

వైడిపల్లెర ముంచి భక్ష్యభోజ్యాది ప
 దార్థము ల్వడ్డించి రపుడు శౌరి
 వనధిజ పద్మావతిని తా నుభయపా
 ర్శ్వముల నుంచుకొని ముచ్చటలు మీఱఁ
 తే. దనకుఁ జుట్టురు బంతులు దనరియున్న
 బ్రహ్మరద్రాదులుం గూడఁ బ్రమదమార
 నారగించుచు నుండఁగ నంద మొదవఁ
 దాను భుజియించె విభవంబు తనర నపుడు. 214

వ. అంత నందలు హస్తపాదప్రక్షాళనం బొనర్చుకుని దివ్యమం
 దిరం బొక్కయెడ వీడెములను జేసి యించుక నిదురించిరి. 215

ఆ. నిదురఁజెంది సూర్యుఁ డుదయింపఁగా లేచి
 వారివారిపనులు వఱలఁజేసి
 రంత సిరికిఁ బద్మ కలరంగఁ జక్రికి
 నల్లు లిడిరి దినదినంబు నెలమి. 216

సీ. నలుగులు *నామెతనంబులు బువ్వముల్
 సంతర్పణంబులు సంతసముగ
 నడుపుచు మూడవనాడు † పాకెనచేసి
 నయముగ నాల్గవనాటిరాత్రి
 అందఱతో శౌరి హరిబువ్వము భుజించి
 శయనించి పిదప దా జామురాత్రి
 కడలేచి సరవి నప్పుడు శేషహోమము
 గావించి యగ్నికి భావమలర

* ఆమెత = విందు. † పాకెన = సదస్సునాటి మహదాశీర్వచనము.

తే. మ్రొక్కు లిడి తనచేతికిఁ జిక్కినట్టి
కనకకలశముఁ గొని దొంగతనముగాను
బొరుగు వారిల్లు సేరె నప్పుడు రయమున
నగజమొదలగు నింతులు నగుచు లేచి. 217

తే. కాంచి పద్మావతిని హరికడకు నెలమిఁ
దోడుకొని వోయి మోహము దొడరఁ జంద
నంబు నలఁదించి పుష్పహారంబు గంత
మందు నిడఁజేసి తాంబూల మలర జేత. 218

వ. పట్టుకొను మని లజ్జమాని నాతోడ రమ్మ కోపం జేల యని
యడిగించి యిప్పించి రంత. 219

చ. అన విని పెండ్లికూతురు మహాభయభక్తులు మానసంబునం
బెనఁగొన హాసచంద్రికలు బింబ నిభాధరమందుఁ గ్రమ్మగాఁ
గనుఁగవ బెళ్ళు ముద్దుఁగులుకంగ నిజేశుని మోముచూచి ల
జ్జను దలవాంచి చిల్కవలె జాణతనంబున నవ్వు చిట్లనెన్. 220

సీ. ఆత్మేశ చోరుడ వై నీవు మాచెంబు
దెచ్చినా వదియేమి చెప్పవోయి
మఱి యజ శివులముందఱఁ జిన్న పని నీవు
చేసినదే చాలు చెప్పవోయి
అల లక్ష్మీకిని నాకుఁ దలవంపు పని నీవు
చేసిన కతమేమి చెప్పవోయి
ఘననాక బలికాలమునఁ దేఱ కీయల్కఁ
జేసి వచ్చిన దేల చెప్పవోయి

తే. దేవ పెండ్లికి నీవప్పుఁ దీసినట్టి
ద్రవ్యమున కీడుగా దొంగతనముచేసి

తెచ్చితివి చెంబు దీనిచే దీఱ దప్పు
రమ్ము మేమీయఁగలము వరాలు సామి.

221

ఆ. గొల్లవారియిండ్లఁ గొల్లఁబెట్టుచుఁ బాలు
వెన్న మ్రుచ్చులించు చున్నబుద్ధి
విడువ కూరివారి వేళ్లమునం దిట్లు
చెంబు దొంగిలింపఁ జెల్లదోయి.

222

వ. అని యనేకప్రకారంబులం బ్రియోక్తులం బ్రార్థించి వల్కినం
జూచి హరి చిటునవ్వు నవ్వి పద్మావతి కరంబును బట్టుకుని
తోడయందుఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొనఁగ నందుండు జను
లందఱు మందహాసంబులు చేసి రంత హరి పద్మావతి కరంబు
పట్టుకొనఁగ నందఱు వైభవంబున వివాహమందిరంబునకుఁ
దోడ్కొనివచ్చి యావలం గ్రమ్మఱ మంగళస్నానం బొనర్చి
వస్త్రభూషణాలంకృతుడై రమాపద్మావతులతో నవరత్న
పీఠంబునం గూర్చునియుండె.

223

సీ. ఆల నాకబలి దేవతార్చనంబును నీల
మణిధారణంబును మధురఫలము
లార్యులకొసఁగుట లైదువలకు శూర్ప
దానముల్ నేయుట దనరగా వ
సంతోత్సవంబును సరవి దంపతులకు
ఫలపుష్పతాంబూలములను జేళ్ల
నడిగి యిచ్చుట వార లానందముగఁ జెప్పి
దీవించి పోవుట భావ మలర

తే. నాంది వై సర్జనము చేసి నరధవుండు
వచ్చి యుండెడు బ్రహ్మాదివర్యులకును

బంధుమిత్రాదులకును సంపత్కరముగ
మంగళస్నానములను బొసంగ నపుడు.

224

వ. చేయించి దంపతులుగం గ్రమంబుగ నుచితాసనంబులం
గూర్చుండఁబెట్టి భార్యయుం దానును వారివారికిం దగు
మర్యాదవచనోక్తులం జందన పుష్ప నూతనాంబరాభర
ణాదు లొసంగి ఫలతాంబూలంబుల నిచ్చె నంత నాటి
సాయంకాలంబున నలంకారయుక్తంబు నగు నై రావతంబున
హరిని సిరిని పద్మావతినిం గూర్చుండఁ జేసి పురవీధులయందు
సంతసంబున నుత్సవం బొనరించి నిజమందిరంబునకుఁ జేర్చి
హరి తోడవచ్చిన పరిజనంబులకు సంతసంబౌరఁ బసదనంబు
లొసంగి యనంతరంబు కృతార్థుండ నైతి నని నెమ్మదిఁ జెందె
నమ్మటునాఁ డరుణోదయంబున హరి ప్రయాణోన్ముఖుండై
పద్మావతిం బంపుఁ డనిన నయ్యాకాశరా జిట్లనియె. 225

సీ. శ్రీశేషగిరివాస శ్రీసతితోడ మీ

రొక్కమాసం బైన నుండుఁ డిచట

ననుచుఁ బ్రార్థింపఁగ హరి యిట్లు లనియె నిం

దుండఁగూడదు పను లుండు నచట

ననఁగఁ బద్మావతి నంపించువిధ మెట్లు

పసిబిడ్డ యగు గాని ప్రౌఢగాదు

గాన నేనిపు డంప లేనన్న విని చక్రి

సిరిఁ జూచి కనుసన్న చేసె నపుడు

తే. చక్రిభావంబు దెలిసి యాజలధికన్య

తాను నాకాశన్మృదుఁ జూచి తండ్రి పద్మఁ

జక్రితోఁ బంప వచ్చును సంతసంబ
మాకు నిప్పుడ మఱి చింత మీకు వలదు.

226

సీ. వకుళమాలిక తల్లివలె బ్రోచు నచ్చోట
నన్యు లెవ్వారు లేరని యనేక
రీతులుగా సిరి ప్రీతిమై వల్కుఁగ
నతఁడు సమ్మోదము నప్పు డొంది
సిరికిని దనయకుం జెలువారు దివ్యాంబ
రాభరణంబు లొప్పార నొసఁగఁ
జేసి ముత్యంబులు చెలఁగి పుత్రికలకు
నొడఁబ్రాలుఁ గట్టించి యుల్లమలర

తే. హరికి వస్త్రాభరణముల నలరఁజేసి
తనయ నాసిరి కొప్పించె నెనరు మించి
హరి మఱిందికి వస్త్రభూషాదు లొసఁగె
వకుళ కాధరణీదేవి వఱలుగరిమ.

227

వ. అమూల్యాభరణాంబరంబుల నలంకరింపఁజేసి ఫలపుష్పతాం
బూలాదుల నెలమి వఱలంజేసె నంత.

228

క. గగనాధీశుం డంతట
జగదీశుని జెంతఁ జేరి సచ్చిత్తుం డై
నిగమాంతగుంభితోక్తులఁ
బొగడుచు మఱి యిట్టులనియెఁ బొలుపారంగన్.

229

సీ. పెద్దకాలమునుండి బిడ్డలు లేకుండి
గాంచితిఁ బద్మను గమలనయన
నీకన్యగల్గిన నెలమిచే వసుధానుఁ
డుదయించె వానిని ముదముగాను

బాలింపవలయు మాపద్మావతీదేవి

నిచ్చితి గనుక మీ రింకమీఁదఁ

జిరకృప నీటముంచినఁ బాలముంచిన

భారంబు మీదంచు బొప్పములను

తే. గన్నులను నించి మఱువల్కు కున్నచక్రి

భూవరుని జూచి వల్కె గంభీరముగను

మామ మీకూఁతునకుఁ జింత యేమి వలదు

రక్షణమునేయ నే కమలాక్షీనయ్య.

230

తే. పెద్ద లైతిరి మీరు సంప్రీతి నెపుడు

చూడుఁ డొప్పుగ మాయందు సుభగయుతుఁడ

యనుచు నుండఁగ నొకగంభ మొనరఁబట్టు

కొని ప్రియోక్తుల నత్త యిట్లనియె నపుడు.

231

తే. అయ్య మాపద్మ నేలుము నెయ్యమార

దాని కొక కష్ట మెఱుంగదు దైత్యనాశ

బాల సుకుమారి లక్ష్మీతోఁ బరఁగువాఁడ

వగుట పెక్కులు చెప్పంగ నగునె నాకు.

232

వ. అంత రమాదేవికిని వకుళమాలికకును జెప్పఁదగిన వచనంబులు

చెప్పె నంత నాహరి ప్రయాణంబై యున్నయెడ నారాజేం

ద్రుఁడు శాలితండులంబు లిన్నాఱులక్షల భారువులును,

ముద్గధాన్యంబు ముప్పదిభారువులును, తింత్రీణీఫలేక్షుఫలం

బులు నలువదివేల భారువులును, సహస్రక్షీరభాండంబులును

శతశర్కరమధుఘటంబులును, కదళీకూష్మాండకందమూలాది

శాకనిచయంబును, హింగుళీయాది పాకపదార్థంబులును,

హయగజవృషభంబులపై నిడి శ్రీనివాసార్పితంబుగ దత్తంబు

చేసె, మఱియు దాసీజనశతంబును ద్రిశతదాసజనంబులును,
దశసహస్రగోవులును, దివ్యపర్యంకాద్యనేకోపకరణంబును,
ద్రికరణంబుగా నిచ్చి హరి సాన్నిధ్యంబునకుఁ గ్రమ్మఱ
వచ్చినం జూచి శ్రీనివాసుండు లేచి యిట్లనియె. 233

సీ. అవనీశ మీసుత కరణంబు తగుమాత్ర
మీవలె నింతమాకేల ననఁగ
నాకాశ నృపుఁ డిట్టు లనియె లక్ష్మీశ మీ
కేమి తక్కువగాదు హెచ్చుగాను
బూని మీకీయను నేనెంతవాడను
గలుముల చెలి మాకుఁ గరుణమెఱయ
నిచ్చిన దిచ్చితి నింతమాత్రం బైనఁ
గైకొనుఁ డని వల్కి కరము మోడ్చె

తే. నపు డగస్త్యాశ్రమంబున కరుగవలయుఁ
బద్ధ నితఁ బంపుఁ డనఁగ నా పద్మతండ్రి
సుతనుఁ జూచి ప్రియంబొర సురుచిరోక్తు
లెనఁగఁ జెప్పి మఱింక నీ విపుడు చక్రి. 234

వ. వెనువెంటం జను మనిసం దల్లియు నిట్లు వచించె. 235

చ. అన విని పద్మ సంప్రియము నంబను జేతులఁ గౌగిలింపఁగా
నెనరున బిడ్డ నెత్తి ధరణీవతీ కన్నుల నీరు నింపుచున్
మనమునఁ బ్రేమ ముద్దులిడి మచ్చికమైఁ దగ గారవించి యి
ట్లనియె విచారమేల సిరి యంతకు నున్నది పో కుమారికా.

సీ. నాకన్న నెక్కువ నళినాక్షి నిను సిరి
మన్నించుచుండు నెమ్మనము దనర

నది గాక వకుళ నిన్నాదరించుచు భక్తి
 చేఁ గృప నచట పోషించుచుండు
 హరి సిరి నిను నొక్కసరణిగ నీక్షించు
 నేల చింతించెదు బేల యగుచుఁ
 బతిభక్తి గల్గి నీపతితోడ వేంకట
 గిరియందు సిరితోడఁ బరఁగుచుండు

తే. మేము వచ్చెద మచటికిఁ బ్రేమమీఱ
 నీవు వత్తువు మాతోడ నెమ్మి నిటకుఁ
 జెలఁగి వొమ్మని శ్రీలక్ష్మి చేతి కిచ్చి
 పరఁగ నిట్లని వల్కె నిందిరను జూచి.

237

క. అమ్మా సిరి పద్మావతి
 నిమ్మధుసూదనుని కిచ్చి తిటఁ గడు సమ్మో
 దమ్మున నాసుత మఱి మీ
 సొమ్మైనది గానఁ గరుణ చూడుము తల్లి.

238

సీ. ఆటలాడుచునుండు నబల యేపనిపాట
 లెట్టిదో తప్పొప్పు లెఱుఁగ దిపుడు
 కావున మీరు చక్కఁగ బుద్ధు లిఁకఁ జెప్పి
 వరుసగ దిద్దుకోవలయు సరవి
 నామఱంగున నిన్ని నాళ్లుండె నిపుడు మీ
 మఱంగునఁ జేరె నెమ్మదిగఁ గనుఁడు
 బిడ్డలు లేకయ పెద్దకాలంబుండి
 కాంచితి నీకన్యకను బ్రియమునఁ

తే. బెంచి నీచేతి కిచ్చితిఁ బిన్నపడుచు
 నెట్లు బ్రోచిన మీభార మింక నేను

జెప్పవలసిన మాటలు జెప్పినాడ
ననుచుఁ గన్నీరు నింప నిట్లనియె లక్ష్మీ. 239

మ. ధరణీదేవి ముదంబుతో జనక యీతాపంబు నీకేల నేఁ
బరఁగ న్నన్నును నీసుతం గరుణమై భావించి రక్షించు శ్రీ
హరియం దున్నది చింతనేయ కింక నీ వానందచిత్తంబునకొ
గరుణం జూడుము మమ్ముఁ బెద్దవు సుఖఖ్యాతిం దగం బొం
దుమా. 240

వ. అనుచుండఁ బద్మావతిం జూచి ధరణీదేవి యిట్లనియె. 241

తే. వినవె నాముద్దుపట్టి వివేకముగను
హరికి సిరికిని శ్రీవేంకటాద్రియందుఁ
గీర్తి నొందుము భక్తిసంపూర్తి సేవఁ
జేయుచును దల్లి ! సిరితోడఁ జేరి పొమ్ము. 242

క. అప్పద్మావతి తల్లిని
తప్పక కని కనుల బాష్పధారలు వెడలకొ
తెప్పల నడ్డము సేయుచు
నప్పుడు సిరితోడ విభుని కభిముఖి యయ్యెన్. 243

వ. అంత శ్రీనివాసుండు లక్ష్మీని బద్మావతిని దోడ్కొని గరుడ
వాహనము నెక్కి బ్రహ్మాదులతోడ సగస్త్రాశ్రమంబునకుం
బోయి బ్రహ్మరుద్రాదులకుం దమ కాదినంబందు సగస్త్రులు
తన తపోబలంబున నానందంబుగ విందులు చేయించె.
నమ్మటనాడు బ్రహ్మాదులతోడ వేంకటాద్రికేగి యచ్చట
నెల్లరకుం గ్రమ్మర విందు లొనరించి గౌరవింప వారెల్లరు
మాధవు నాజ్ఞానుక్రమంబునం దమ నివాసంబుల కేగిరి సిరి

కొల్లాపురంబునకుం బ్రయాణం బై హరిం జూచి సవినయఁ
బుగ నిట్లనియె. 244

తే. దేవ కరవీర పురి కరుదేరవలయుఁ
గరుణతో నెలవిమ్ము మోకంజనయన
విని శిరమువంచి విన్ననై వెన్నుఁ డపుడు
కమలనేత్రను జూచి తాఁ గరము పట్టి. 245

వ. ఇట్లు వక్కాణించె. 246

సీ. ఇందిర నన్ను నీ వెడఁబాసి పోను గా
ల్లాడునే నిన్నుఁ బొమ్మంచు నాకు
నోరాడునే ? నీవు నూతనబంధుల
వలె నెల విమ్మంచుఁ బలుకఁ దగునె ?
పద్మావతిని నీవె పాలింప వలయు నీ
కన్యను బోషింపఁ గలనె తగునె ?
యకట నీవిందుండ కరిగినకతముచే
ధనదుఁ డిచ్చిన యప్పు దప్పకుండ

ఆ. నేను దీర్పఁగలనె ? యియ్యెడ నాకూడ
నుండు మన్నిటకు నఖండసౌఖ్య
దాయని వయి నన్ను ధన్యునిజేయుము
నాకు దిక్కుగలదె నీకుఁ దప్ప. 247

వ. అనిన విని యిందిర మందహాససుందరవదనారవింద యగుచు
నరవిందదళాక్షున కిట్లనియె. 248

మ. సకలజ్ఞ త్వము డాచి దివ్యమహిమల్ చాలించి పద్మావతీం
బ్రకటాసక్తిని బెండ్లియాడితివి సౌభాగ్యంబు నీకిచ్చి నే

నిత నెందుండిన చింతలేదు నను నీ విందుండు మంచు న్వచిం
పక పంపించుము వచ్చెద స్త్రుల నోప్రాణేశ శీఘ్రంబుగన్.

౪. అన విని వెన్ను డిట్లనియె నంబుధికన్యక నేను రాముడై
జననము నొంది యున్నతటి జానకివై మఱి లంకలోన ము
న్నొనరుచు నున్న వేదవతి నొప్పి వివాహము చేసుకొమ్ము నీ
వనిన రహస్యసూక్తి హృదయంబున నున్నదొ లేదొ యెం
చుమా. 250

౫. అనలం బందుఁ జెలింపకున్నపుడు నీ కాప్తంబుగా మేలు చే
సిన యావేదవతీ వధూమణియ రాజీవంబులో నుండఁగాఁ
గని యాకాశనృపాలుఁ డీసతిని తా గారాబుగాఁ బెంచె నీ
నని యున్నట్టి విధంబుఁ దప్పక వివాహం బై తిఁ బద్మావతిన్.

౬. నే నీవాక్యము మీఱరా దనుచు నీ నీరేజపత్రేక్షి ని
ట్లానందంబుగఁ బెండ్లియాడితిని నిం కన్యోన్యభావంబుగా
దీనిం బాలనమాఱఁ జేయుటకు సీదే భారమై యుండఁగాఁ
బైనం బై తివి తేరక తైవలె నాపైఁ జ్రేమ యింతేగదా 252

౭. పావనమూర్తి యైనమునిపాదము నాయురమందుఁ దాడఁగా
నీవపు డల్లి వోయితివి ని న్నెడబాసిన జాలిచేత నే
నావల నన్నియు నివడిచి యార్తిని బొందుచు వచ్చి పుట్టలో
నీవటదాడ యుంటి నిపు డిందుముఖి యురమందు జేరుమా.

౮. నను విడనాడి దూరముగ నర్తిలి నెంచక తొంటియట్ల నేఁ
జనెదనిచెప్పుటేల పతి సన్నిధినుండుటె ధర్మ మింతికిం
దనకును దవ్వనుండుటకు ధర్మముగాదని నీ వెఱుంగవే
గనుక యురంబునం బ్రియముగా వరభూషణరీతి నుండుమా.

మ. అని నారాయణుఁ డానతీయఁగ మహాయాసంబుతో లక్ష్మీ
యి,ట్లనె నోనాథ భృగుండు నీయురమునం దజ్ఞానియై తన్ని
నం,దున నిచ్చో నిలువంగ లేక యట సంతోషంబుగా నిచ్చి నే
ననిశంబు స్తదిఁ గుందుదాన నిక నే మందుం ద్రిలోకేశ్వరా.

శా. కాలం బీగతిఁ జేసె నాభృగు ననంగానేల నాయందు నీ
మేలైనట్టి దయారసం బిడినచో మేలొందుచు న్నుండెదన్
లీలామానుషవిగ్రహం యిడ సదా లీలం దగంగన్య న
నోబ్బె న్నామది కిష్ట మియ్య వని నంభోజాక్ష మన్నింపవే.

క. శ్రీరాముడ వైనప్పుడు
వారక నేవేదవతిని వరకృపతో నీ
వారయఁ గొనుమని చెప్పితి
వారీతిం బెండ్లియాడి యైనది వేడ్కన్.

257

వ. అని ప్రియోక్తులం బద్ధావతిని గారవించి హరికి సంతసంబున
నేవఁ జేయుమని యనేకప్రకారంబులుగ బుజ్జగించిచెప్పి వకుళ
మాలికనీక్షించి యిప్పడంతినిబోషించుచుండుమని నియమించి
హరికి మ్రొక్కి రమాదేవి కొల్లాపురంబు చేరి చక్రిని హృద
యకమలమునం దిడుకొని సుఖస్థితినుండె నంత వేంకటేశుండు
అగస్త్యుని వీక్షించి యిట్లనియె.

258

తే. సంయమిశ్వర వేంకటాచలము చేర
మేమువోయెద మనివల్కుఁగా మునీంద్రుఁ
డనియె షాన్తాసపర్యంత మహిగిరింద్ర
మెక్కుదురె పెండ్లికొమరు లోయిందిరేశ.

259

క. అనఘా షాన్తాసంబులు
చను నంతకు నిచటనుండు సంతోషము చా

లన విని వేంకటగిరిపతి

తనసతితో నచట నుండెఁ దద్దయు వేడ్కన్.

260

అంతం గొన్నిమాసంబులకు నాకాశరాజేంద్రుండు వైకుం
తంబున కరిగిన వసుధానుం డుత్తరక్రియ లొనర్చి దూత
మూలకముగ నారాయణవనంబునకు నవ్వార్త వినిపోయి
తొండవానుని విచారించి దుగ్గిఱించుచుండినపద్మావతి నూర
డించె ననిన విని శౌనకాదు లిట్లునిరి.

261

. ఆకాశరాజు శ్రీ హరిపదంబునఁ జేరి

విమలుఁ డైవోయినవెనుక యతని

తమ్ముఁడు తనయుఁ డిద్దఱునుండి రందుఁ బ

ట్టార్తుఁ డెవ్వం డయ్యె నావిధంబు

చెప్పు మటన్నఁ దానప్పుడు సూతుండు

మునులార నృపతీతమ్ముఁడు ధరిత్రీఁ

దనదైన నగనృపతీనయుండు తమతండ్రి

యేలినరాజ్యమే నేలవలయు

కే. ననిన విని తొండవానుండు నాగ్రహించి

పలికె నిరువురమునుగూడి భండనంబు

చేయుదము నీవు మించి గెల్చినను బృథ్వి

నీది నే మించి గెల్చిన నాది ధాత్రి.

262:

క. అని యిర్వురు పౌరుషముల

నెనయుచుఁ గయ్యం బొనర్ప నేతెంచి హరిం

గని తొండవానుఁ డనె ని

ట్లని వీర్యం బారఁ జేయు మని మఱి యనియెన్.

263.

సీ. వసుదేవసుత నేను వసుధానుఁ డీక్షితి

కొఱ కింక ఘోరాజి మెఱయఁజేయ
వలయుఁ దోడ్పడు రమ్మ చెలఁగి నీవన నవ్వి
తన మది నిటు దాను దలఁచె శౌరి
తొండవానుని కేను దోడుగఁ బోయితి

నైనఁ బద్మావతి కలుక పుట్టు
తనతమ్ముఁ డగు వసుధానుని ప్రక్క నే
నుండిన సతి చాల నుత్సహించు

తే. తొండవానుండు పరమభ క్తుండు నాకుఁ
బరఁగ వసుధానునిం గన బావమఱఁది
గనుక యిర్వురితోను సఖ్యంబు వొసఁగఁ
జేయవలె దీని కిడ నేమి నేయు దకట.

264

మ. అని యొచింపుచుఁదొండవాను నపు డయ్యబ్జాతుఁ డీక్షించి
యిట్లనె నోమామమహాజి దిపుడు తోడై నేను నీదిక్కు వ
చ్చిన పద్మావతి తోడఁబుట్టు కొఱకై చింతించుచుండు న్నన్దో
నిను వీడం దగ దెట్టులైన జయమే నీతట్టుగా నుంచెదన్. 265

సీ. అని రహస్యంబుగ నతని కాప్తతఁ జెప్పి

సమ్మదంబునఁ దనచక్ర మిచ్చి
పంపించె నటుమీఁద బావమఱఁది వచ్చి
తనకుఁ దో డడుగఁగ విని రయమున
లేచి యావకుళమాలికకుఁ బద్మావతి
నం దొప్పగించి నెయ్యంబు మెఱయ
బావమఱఁదితోడఁ బైనమై నారాయ
ణాఖ్యపురంబున కరిగి యచట

తే. భండనము చేయఁ జతురంగబలములందుఁ
గొలువఁగా బావమఱఁదిని గూడి సమర
భేరి వేయించె నప్పు డాభూరిరవము
తొండవానుండు విని మహోద్బంధుఁ డగుచు.

266

క. శరచాపంబులు గైకొని
సరవిగ ధైర్యంబు గదుర సంగరమునకున్
హరికిని వసుధానునకును
సరగున నెదురేగి నిలిచె సంతంభముతోన్.

267

వ. అప్పుడు హరియును వసుధానుండును గనకరథంబు లెక్కి
వీర్యవీరులై నిల్చియుండుటం జూచి తొండవానుండు తన
రథముపై నుండి నిజచతురంగబలంబులం బరబలంబుపైఁ
బురికొల్పి నప్పు డుభయబలంబు లుప్పొంగి రథంబులుమీఁద
రథంబులును గజంబులమీఁద గజంబులును ఘోటకం
బులుమీఁద ఘోటకంబులును గాల్బలంబులపైఁ గాల్బ
లంబును బడి యొండొరులు కరవాలంబుల ఝళింపుచు
నఱుకుచు నుఱుకుచు ధనుష్టంకారంబుచేసి బాణంబులం
బ్రయోగించుచు డాయుచుం గుదియుచు నఱుచుచు బాహు
స్థలనంబుచేసి ప్రతాపంబులు వల్కుచుం గుంతలంబులన్
గ్రుచ్చుచు ముద్గరంబుల నొడిసిపట్టి ద్రిప్పుచుం బొడుచుచు
శూలంబుల నాటించుచుం బూర్వ పశ్చిమసముద్రంబులు
దారసిల్లినభంగి పోరుచుండిరి తొండవానునిబలంబు లరిబలం
బునంబడి పోరాడంజాలక యుఱుకుచున్నంజూచి నిలునిలువో
తగదని పిలచి వసుధానుండు తనరథంబు దోలించి చండకాం
డంబులం బ్రయోగింప నది యోపంజాలక తొండవానుం

గగనాఖ్యసృపునిపా లొగిఁ బంచి యీవసు
 థానుని కిపుడియ్య ధర్తమగును
 దొండవానునిపాలు తొండవానునికీయు
 నట్లు సేయుట మంచిదగును వినుము

... ..

... ..

ఆ. వేటవిధముసేయ విధి తప్పనని మును
 లపుడు వల్కఁ జక్రి యాసుధర్తు
 సొమ్ము రెండుపాళ్లు చొప్పుడ నొనరించి
 వారికిచ్చి మునులఁ బంపి యంత. 275

వ. తాను వేంకటాద్రికరిగి పద్మావతితో సంతసంబున నుండె. 276

తే. అర్ధరాజ్యము వసుధానుఁ డలర నేలు
 చుండఁగా నర్ధరాజ్యంబు తొండవానుఁ
 డేలఁగాఁ బుణ్యపరిపాకకాల మొదవ
 నప్పుడాన్యపుఁ డాత్త నిట్లని తలంచె. 277

ఉ. వేంకటనాయకుండు మఱి విష్ణువగాని నరుండు గాఁడు నే
 మంకుగుణంబుచే మనుజమాత్రుఁడటంచుఁ దలంచుచుంటినా
 పంకజనేత్రుదివ్యపదపంకజముల న్నది నమ్మి భక్తిమై
 నింక నిజంబుగా నతని నేర్పడఁ బూలను బూజచేసెదన్. 278

క. ఆపరమాత్ముఁడు మనుజుం
 డై పద్మావతిని గూడి యల్లునివలెఁ దాఁ
 గాపట్యముతో మెలఁగుట
 లీపట్లం దెలిసె నిందిరేశునిమహిమన్. 279

అని యగస్త్యశ్రమంబునకు వేగమ వచ్చి

శేషాద్రిపతిమర్త వేష మమరఁ

దెలియనడ్గి మఱిందు నిలువక హరిచెంతఁ

జేరి ప్రాకటభక్తి చిత్తమందుఁ

దనరంగ నప్పుడు దండప్రణామంబు

లం జేయ నక్కమలాక్షుఁ డెలమి

చూచి యిట్లనె నృపా యీచందమున నాకు

మామవై మ్రొక్కుట యేమిధర్త

మనఁగ నాతొండవానుండు ఘనత మెఱయఁ

గాంచి యోమాధవామాయ నుంచి నన్ను

వెట్టివానినిగాఁ జేయ వేడ్క నీకు

నహహ యిడ నిన్నుఁ బాయక యాత్మయందు.

230

ధ్యానించుచుండెద నెంతయుం గృతార్థం దైతి నని యనేక

విధంబులఁ బ్రార్థింప నాచక్రి విశ్వరూపంబుఁ జూపుటంజేసి

తొండవానుండు వెండియు నిట్లునుతించె.

281

షకము. శ్రీమద్రమాధీశ జీమూతసంకాశ కాలత్రయాతీత

కంజాతసంజాత తాతాజగత్తాత వేదార్థనిర్ణేత భూతాత్త

సీతాధిపా సద్గుణవ్రాత పూతావసీజాతనాథా శచీనాథ

దాతా మహాఘోర దైత్యాద్రిదంభోళిధారాసహస్రార

సంచార భర్తాద్రిధీరా సదాసింధుగంభీర మంథాచలోద్ధార

నారాయణానంత నీపాదముల్ చూడ పాతాళమై శీర్ష

భాగంబు నీక్షింపఁగా సత్యలోకంబునై మధ్యదేహంగము

ల్కధ్యలోకంబులై నేత్రముల్ సూర్యశీతాంశులై శ్రోత్రము

ల్దిక్కులై నాసికాంగంబు నాసత్యయుగ్గంబునై జిహ్వ నీర

ప్రభుండై మహాకుక్షీయంభోధిబృందంబునై నాడులెల్లన్
 బ్రవాహంబులై రోమముల్ వృక్షజాలంబులై శల్యముల్
 సర్వశైలంబులై కేశపాశంబులున్ మేఘజాలంబులై ప్రాణము
 ల్లంధవాహుండునై బాహు లింద్రాదులై దివ్యగుహ్యేంద్రి
 యంబుం బ్రజానాథుడై వృష్టి సద్విర్యమై సుస్తనంబెన్నఁగా
 ధర్మమార్గంబునై వెన్నుధర్మంబునై సారవాగింద్రియం
 బగ్నియై దంష్ట్రులుం దండహస్తుండునైమించె నిత్యాది
 చిత్రంబు లీవేశ నీయందుఁ గన్పింపఁగా మిక్కిలిన్ వేయు
 శీర్షంబులన్ వేయునేత్రంబులన్ వేయుహస్తంబులన్ వేయు
 పాదంబులన్ గోటికోట్యర్కసంకాశ పూర్ణప్రకాశంబుచే
 నొప్పు నీవిశ్వరూపంబు నేజూడ శక్తుండనే దేవ పూర్వస్థితి
 న్నీమహాసోమ్యరూపంబు నేచూపి రక్షింపుమీశా చిదా
 కాశ శేషాచలేంద్రా తరీకుండ సత్పట్టణాధీశ్వరా నారసింహ
 ప్రభూ శ్రీనివాసా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః. 282

వ. అని యనేకవిధంబుల వినుతించిన నాహరి సంతసించి తనవిశ్వ
 రూపంబు మాని యెప్పట్టియట్లనుండి తొండవానుని జూచి
 యిట్లనియె. 283.

క. మామా నేను వినోదము

గా మనుజుడనగుచు వేడ్కగా మీకన్యం
 బ్రేమమునఁ బెండ్లియాడితి
 నీమీఁద గృహస్థధర్మ మేను వహింతున్. 284

క. ఆమరఁగ వేంకటశైలా

గ్రమునందు నయంబు మెఱయఁగాఁ గనకమయం

బమలమణిరచితభవనమ

క్రమముగ భావింపు విశ్వకర్త కుశలతన్.

285

సీ. దేవాలయంబుగఁ దీర్పింపుమెట్లన్నఁ

గుదురుగ నొకరెండుగోపురములు

ద్వారసప్తకమును దగు వాస్తుశాస్త్రప్ర

కారంబుగాను వేంకటగిరింద్ర

మందుఁ గట్టించి నన్నందుంచి నీవు ప్ర

కాశునిజేయు నీకలియుగమున

మును పీనగంబుమీఁదను నీవు ద్రవ్విన

బావి గట్టడమును బాగుమీరఁ

తే. జేయుమన నద్భుతంబంది శ్రీనివాస

బావి నేనెప్పు డాస్వర్ణపర్వతమునఁ

ద్రవ్వలేదని నృపుఁడన నవ్వి నృపుని

గాంచి యిట్లని పల్కె శ్రీకాంతుఁ డపుడు.

286

క. మనుజేశ్వర జన్మాంతర

మునఁ జేసిన యట్టిధర్మములు మఱచితినే

యనుమానించెద వది నే

వినుపించెద నిచట నీవు వేడుకమీఱన్.

287

క. విను వైఖానసవంశం

బున నుద్భవమైన విప్రముఖ్యుఁడు విమలుం

డను శాంతుఁడు సద్గుణగణుఁ

డనఘాత్తుఁడు గోపినాథుఁ డనుఘనుఁ డవనిన్

288

తే. కృష్ణలీలల విని చొక్కి గెంట కతని

కలియుగాదిని పూజింపఁ దలచి చోళ

దేశమునకేగి యచ్చట ధీరుఁ డగుచుఁ
దపముచేయుటకై కుశస్థలిని నిలిచి.

289

సీ. శ్రీకృష్ణరూపంబుఁ జిత్తమందుంచి త
పంబునేయఁగను గోపాలవేష
ముల నేను బ్రత్యక్షముగ నిల్చి వరమేమి
కావలెనని పల్కుఁగా నతేండు
పరమాత్మ కృష్ణరూపంబుతో మీరుండ
వలె నేను బూజింపవలయు నట్టి
సద్వరంబీయుమో స్వామియంచు వచింప
నతని కిట్లంటి శేషాద్రియందు

తే. శ్రీనివాసుఁడనంగఁ బ్రసిద్ధి నొంది
యుందు నన్నందుఁ బూజింపుచుండుఁ గృష్ణ
వేషమునఁ బూజగొన నిది వేళగాదు
గాన నిక లేచి వేంకట* గ్రావమునకు.

290

చ. జనుమని రంగదాసుఁ డనుసజ్జనుఁ డొక్కఁడు దారిలోపలన్
గనఁబడువానిఁ దోడుకొని కాననభూముల దాటి వోవఁగాఁ
గనకమయాద్రి ముందటగఁ గన్పడు వేడుక మీఱ నందు నీ
వును నతఁ డేగ నే నెలమి నొందఁ బ్రసన్నుడ నయ్యెదం
గృపన్.

291

తే. శూద్రుడైనట్టి రంగదాసుండు పుష్ప
తులసికాదళములను సంతోషమెసఁగఁ
దెచ్చి నీచేతికిచ్చు సందేహ మాత్మ
నుంచ కవిగొని పూజించుచుండు నన్ను.

292

ఉ. అచ్చటఁ గృష్ణలీలల నొయారముగం బ్రకటించు నీకు నే
నెచ్చుగ వింతవింతలుగ నేడ్డెఱ నావల నీ కులస్థులే
వచ్చి సభక్తి నర్చనలు వారక చేయుచు నుందురంచు నే
నిచ్చితి సద్వరంబని యదృశ్యుడ నైతిని ధాత్రినాయకా.

శీ. వరవిష్ణుఁ డందుండి వచ్చుచుండఁగ రంగ
దాసాభిధానుఁడు దారియందు
జతగూడఁగా శేషశైల మాయిద్వరు
చేరి న న్నచట వీక్షించి మ్రొక్కి
యారంగదాసుడే యచ్చట నొకబావిఁ
ద్రొవ్వి గట్టునఁ బూలతోటవేసి
తాన శ్రీతులసిసద్దళసుమంబు లొసంగ
భూసురుం డవి గొని పూజసేయు

తే. నావిధంబుగఁ గొన్నియేం డ్లరిగె నవల
సకలజన మోహనం బౌ వసంతఋతువు
వచ్చె నాదాసుఁ డడవిలో వరసుమములఁ
బుట్టలోనుంచుకొని వచ్చి పుష్కరిణిని.

294

తే. జలకమాడెడు గంధర్వసతులఁ జూచె
నపుడు చిత్తంబు గఱఁగి వీర్యంబు జారి
నందు కపవిత్ర గాత్రుడనైతి ననుచుఁ
బుష్కరిణిలోనఁ గ్రుంకి తెప్పునను బోయి.

295

సీ. కుసుమముల్ క్రమ్మఱఁ గోసి తెచ్చిన నందుఁ
గోపినాథుఁడు చూచి కోపగించి
స్వామిని పూజించుసమయంబునకుఁ బూలు
తులసి దేనైతివి దుష్టచిత్త

గర్వించి చెడితివి గావున నిందుండ

కరిగి యథోలోకమందుఁ బుట్టు
మని శపింపఁగను వాఁ డడరి శోకింపఁగ

నే జాలినొంది మన్నించి పిలిచి

తే. దోషభోగ్యుడనే నీవు దుగిఖపడక

రంగదాసరి నీమనోరాగ మింత

చేసె బ్రాహ్మణశాపంబు సిద్ధముగను

నే నివారింప లేనట్లు గాన నిపుడు.

296

తే. పుష్కరిణిలోన మునిఁగి యీబొంది విడుపు

మటను ధర్మమహిపతియందుఁ జేరి

నాగకన్యకగర్భంబునన్ జనించి

ధారుణిం దొండవానాఖ్యుఁ దనరి యవల.

297

సీ. వసుధనేలుచును నావాడవయ్యెదవు సి

ద్ధముగ నానేవ వ్యర్థంబుగాదు

చింతింప కిపుడు నేఁ జెప్పినపని సేయు

మన రంగదాసుఁ డం దట్లచేసె

నతఁడు నీవై పుట్టి హితము రెట్టింప నా

భక్తుడ వైతివి పార్థివేంద్ర

పూర్వజన్తమున నేర్పుగ నీవు ద్రవ్విన

బావి యిందున్నది భద్రముగను

తే. జక్కఁజేయింపు మిఁక నది శాశ్వతముగ

నుండునేదాల్చి విడుచుచునుండు పుష్ప

ముల ధరించుట కది ధర ముఖ్యముగను

జారుశుభమూర్తి తొండవాఁచక్రవర్తి.

298

చ. అని హరి యానతిచ్చిన మహాద్భుతమంది ధరాధినాథుఁ డి
ట్లనియె మహానుభావ సకలాత్ముల కాత్మవు నీవు గాన నా
జననము పూర్వజన్మగతి సర్వము చెప్పితి వాదిదేవ నే
మనుజుఁడఁ గాన నీత్రిగుణమాయ నెటుంగుదునే పరాత్పరా.

క. అని బహువిధములుగా నిటు
వినుతులు గావించి హరిని వీడ్కొని యపు డా
జనపతి సంతోషించుచు
ఘనభక్తి చెలంగ విశ్వకర్తను గొనుచున్.

300

వ. వేంకటాద్రిఁజేరి తామున్నద్రవ్విన బావిని బాగుచేయించి
స్వామివారికి దేవాలయంబు నిర్మింపు మనిన విని యావిశ్వ
కర్త విధిచొప్పు దప్పక ప్రాకారత్రయంబును గోపురద్వయం
బును సప్తద్వారంబులును, స్వామి నిజాస్థానమంటపంబును,
గోశాలయును, ధాన్యశాలయును, వస్త్రభూషణాగారంబును,
శయ్యాగృహంబును, వైవాహిక మండపంబును, తైల
ఘృతాలయంబును, అన్నశాలయును, భూతీర్థకూపంబును,
నిర్మించి యన్నిటకు మధ్యప్రదేశంబునం దాశవృక్ష
ప్రమాణోన్నతవిమానంబు రచించి తదుపరి శాతకుంభంబు
నుంచి విశాలవీధిత్రయంబుగావించి వేంకటాద్రికి భక్తవరులు
వచ్చుటకు యోజనమార్గ నిరోధానంబులును, నడుమ నడుమ
మండపంబులును, నీరాగారంబులును, నిర్మించి సకల పదార్థా
కర్షణంబు నేయించి యాయాగృహంబులయం దుంచి గిరిడిగ్గి
హరిచెంతఁజేరి మ్రొక్కి యిట్లనియె.

301

మ. హరి మీసత్కృపచేత వేంకటగిరింద్రాగ్రంబున స్తీకు మం
దిరముం జెల్వగనై నదం దొగి సదా దేవిం బ్రియం బారఁగాఁ

దిరమై యుండఁగ నేను గింకరుడనై దేవా ! సభక్తి భవ
ద్వరపాదంబులఁ బూజసేసెద మునివ్రాతా కృపాంభోనిధి.

వ. అని తొండవానుండు వేడుటంజేసి. 303

క. ఘనవై ఖానసవంశం

బున నుద్భవుడైన విప్రముఖ్యునితోడన్
వనజాక్షుఁడు శుకకుంభజు

లను దోడ్కొని వేంకటాచలముమార్గమునన్. 304

క. వచ్చుట కుద్యుక్తుం డగు

టచ్చట వసుధానుఁ డెఱిగి యబ్జాక్షునకున్
మెచ్చుగఁ బద్మావతి కం

దిచ్చెదనని భూషణములు హేమాంబరముల్. 305

తే. తెచ్చి వారల కర్పించి దీనవదనుఁ

డగుచు నుండఁగఁ జూచి యిట్లనియెఁ జక్రి
చింత నీకేల వసుధాన శేషగిరిని

నిలచి యుండెద మనిపల్కి నెమ్మి మీఱ. 306

ఆ. మఱల నిట్లు లనియె మచ్చిక నార్యుల

నాదరింపుచుండు మబ్బవతిని

జూచుకొఱకు దందకూకాద్రి కెప్పుడైన

వచ్చు వోపుచుండు వసుధ నేలు. 307

వ. అని యిష్టంబుచెప్పి సంతసింపఁజేసి వాని వీడ్కొని పద్మావతి
సమేతుండై తొండవానుని దోడ్కొని మంగళవాద్యముల
మొఱయ వికృతినామసంవత్సరంబునఁ బాడ్యమితిధియు
నశ్వినీనక్షత్రంబును గురువాసరంబును, గూడిన శుభదినంబున
సాయంసమయమునకు వేంకటాద్రిఁ జేరి వైఖానస బ్రాహ్మ

ఋనివలన వైఖానసాగమోక్త ప్రకారంబునం బుణ్యాహ
వాచనాది కృత్యంబు లాచరింపించి సుస్థిరలగ్నంబున బ్రహ్మ
ఋషులు శుభదాశీర్వచనంబులు నేయ శ్రీనివాసుండు
మంగళకరంబగు నానందనిలయంబునం బ్రవేశించె నప్పుడు
బ్రహ్మాండ్రాదు లానందంబుగఁ బుష్పవృష్టి గురియించి శ్రీని
వాసునిచెంతఁ జేరి నుతించిరి. అందు వైఖానస సద్విజుండు
ద్వారపాలకుల నిల్పి యథాప్రకారంబుగ హరిం బూజించె
నప్పుడు హరి పద్మపీఠంబుమీఁదఁ బాదంబును నిల్పి కటి
ప్రదేశంబున వామకరంబు నుంచి దక్షిణపాదప్రదేశంబును
దక్షిణకరంబుతోఁ జూపుచు బ్రహ్మాదులంజూచి యిది పరమ
పదంబని పలికె నంతఁ బద్మజుం డా హరిసాన్నిధ్యంబున రెం
డఖండదీపంబులుంచి యింద్రాదులతో నిట్లనియె. 308

సీ. ఎందాక కలిధర్మ మిద్ధాత్రియందుండు
నందాక దీపద్వయంబు నుండు
నెందాక దీపంబు లొందును నందాక
మహాసీయదివ్యవిమాన ముండు
కలియుగం బడఁగిన మలుఁగుదీపంబులు
నపుడు విమాన మాయవని దైట్ల
నన్విమానము వడినప్పు డీవేంకటే
శ్వరుఁడు శ్రీవైకుంఠపురము చేరు
తే. నంత కృతయుగ ముదయించు నవనియందు
ధర్మ దేవత నాల్గుపాదముల నడచు
మూఁడుయుగములు వైకుంఠమున వసించి
కలిని శేషాద్రిఁ జేరు వేంకటవిభుండు. 309

క. అని బ్రహ్మ పల్కుపల్కులు

విని ముదమును బొంది యాదివిష్ణుం డిచటన్

వనజజ నాకు రథోత్సవ

మనువొందఁగఁజేయు మఱల నన నజాఁ డంతన్.

310

వ. అం దాఘ్యంధైయున్న తొండవానుం డనుచక్రవర్తిచేత
వైఖానసాగమోక్తంబుగ నుత్సవప్రయత్నంబు సేయించి
పూర్వప్రకారంబుగఁ గన్యామాసంబునం దంకురార్పణం
బును ధ్వజారోహణంబును వివిధవాహన రథోత్సవ తీర్థవారి
ప్రముఖకృత్యంబు లాచరింపఁజేసి బహుభక్ష్యభోజ్యంబులు
నైవేద్యంబులు సమర్పించి సర్వంబు శ్రీనివాసార్పితంబు
గావించి మ్రొక్కి తదాజ్ఞానుసారంబుగ నింద్రాదులు నిజ
నివాసంబుల కరిగిరి. అంతఁ దొండవానుండు హరికి సకలోత్స
వంబులు నడపి నిజరాజ్యపరిపాలనంబు సేయుచుండె నం
దొక్కనాఁడు.

311

సీ. శ్రీకరమతిని వసిష్ఠగోత్రుఁడు కూర్తుఁ

డను బ్రాహ్మణోత్తముఁ డటకు వచ్చి

తొండవానుని జేరి తొలుత గార్యార్థియై

యాశీర్వదించి యిట్లనియె రాజ

విను భార్యతో జాన్తవీయాత్ర వోవఁగ

భార్యకు గర్భంబు ప్రాప్త మయ్యెఁ

బంచాబ్దములవాఁడు బాలుండు తల్లిని

వీడి నావెంట రా లేఁడు గనుక

తే. ధర్మ సంకటమైన ది త్తఱిని సతిని

సుతుని నిందుంచి వోయెద సుసిగముగ

నిరువురకు నన్నమిప్పించి యీస్థలమున
నీవు పాలించుచుండుమో భూవరేణ్య.

312

మ. అని యావిశ్రుడు వల్కుగా నృపుడు నీ వారీతి నిందుంచి
పొమ్మనగాఁ గూర్తుడు నమ్మి యాత్ర జనె నం దావిశ్రు
భార్యకు సుతుక, మనుజేంద్రుం డొకమూలగేహమున
నేమం బొప్పుగా నుంచి తెప్పున మాసా లొగి నాటునం
దునిచె సంపూర్ణప్రియం బారగన్.

313

ఆ. బహువిశాలమైన భవనంబులో నంత
విశ్రుభార్య యుండె విధివశమున
వీధితల్పు చిలుకు వేసి యం దెవ్వఁడో
యుఱికె దాని విశ్రునువిద చూచి.

314

ఉ. వాకిలి తీయుఁ డం చవలివారిని బిల్చిన వారివీనులక
సోకకయుండె నప్పలుకుఁ జోద్యము నొందుచు విశ్రుభార్య
నే, నేకరణిం దరింతు హృదయేశ్వరుఁ డిచ్చట నుంచె నంచుఁ
దా, శోకము నొందుచుకొ దిశలు చూచుచు నచ్చట నుండె
నయ్యెడన్.

315

ఆ. ఆటనెలలబత్తె మైపోయె నటు మీఁదఁ
గూడులేక మిగులఁ గుంది కుంది
బెండువడి కృశించి బిడ్డ లిద్దలు తాను
బ్రాణములును విడిచి పడిరి ధరను.

316

చ. ఘనుఁ డగు తొండవానుఁ డిటు కర్తవశంబున విశ్రుకాంత
నం, దొనరఁగ నుంచుట న్నటచి యుండఁగఁ గాశికి బోయి
బ్రాహ్మణుండును దను జేరి పుత్రి సుతుడు న్నతి యేడ.

నటంచుఁ బల్కుఁగా, విని మది భీతినొంది నృపవీరుఁడు చారుల
నంపె నత్తఱిన్.

317

ఉ. చారులు వోయి విప్రుసతి సంతతితో నశియించి యుండుటన్
వారక చూచి వచ్చి నృపవర్యుని కంతయుఁ జెప్పఁగాను దా
నారటమొంది దుగ్గి మపు డాత్తను నుంచి సదైర్యచిత్తుఁ
డై, యూరక యుండి విప్రు గని యుల్లసముం దగఁ బల్కె
నిమ్మెయిన్.

318

సీ. విను బ్రాహ్మణోత్తమ వేంకటేశుని దర్శ
నార్థమై మాయింటియాఁడువారు
సనఁగాఁ బతివ్రత యన నొప్పు మీభార్య
వారితో శ్రీ శ్రీనివాసుఁ జూడఁ
బోయిన దిక్ వచ్చు భోజనకృత్యంబు
నేయించుచుండుము చిత్తమలర
నని చెప్పి సామగ్రి నంపించి యచ్చటఁ
బగ లంతయుం బుచ్చి పరిధవిల్ల

తే. రాత్రి కాఁగనె బిలము మార్గంబునందుఁ
బోయి శ్రీ వేంకటేశుని పుణ్యచరణ
యుగళముల బాష్పధారలు నొల్క నిల్చి
యుండుటంజేసి హరి యనె నుర్విపతికి.

319

సీ. రాజేంద్ర నీవిత రాత్రి కాలమున నొ
క్కడ విందు వచ్చిన కార్యమేమి
చెప్పు మేర్పడ నన శ్రీనివాసుని కిట్టు
లనియె నృపాలకుం డంబుజాక్ష

పాపాత్ముడై నేను బ్రాహ్మణస్త్రీ వధ
చేసితి నన్ను రక్షింపవలయు
ననుచుఁ దత్క్రమము దుగ్ధఖాక్రాంతుఁడై చెప్పఁ
గా హరి వల్కె భూకాంత వినుము

తే. మించి వోయిన పని కింక మిడుకుటేల
యెండి పడియుండు దట్టంబు లిచటి కిపుడ
నీవు దెప్పించు మనఁగ నాన్యపుఁడు భటుల
చేతఁ దెప్పించెఁ దనువుల శ్రీశుకడకు.

320

వ. అంత శ్రీనివాసుండు తొండవానునితోడ నక్కశేబరంబులఁ
బట్టించుకొని పుష్కరిణికిఁ బూర్వదిగ్భాగంబున నున్న దివ్య
సరోవరంబునకుఁ బోయి తత్తీర్థంబునం దాకశేబరంబులను
ముంచి యెత్తె నప్పు డమ్మవ్వురు సజీవు లై లేచి రంత దేవ
తలు పుష్పవృష్టిఁ గురియించి యష్టాణ్యతీర్థంబునకు, నస్థితీర్థం
బని నామం బిడి మఱియు నమృతసరస్సని వొగడి రందుఁ
దొండవానుండు సంతసించి హరిని వినుతంచె నంత శ్రీని
వాసుండు, కలియుగంబున మనుజులతో మాటాడినపక్షం
బున నిడ నిట్టి ధర్మసంకటంబులు పొసంగుచుండుఁ గావున
సీనాటఁ గోలె మానధారియై యుండవలయు నని నిశ్చ
యించె నంతఁ దొండవానుండు సజీవు లగువారిని దెచ్చి
గూర్తుం డనువిప్రున కొసంగె నపు డాబ్రాహ్మణుండు
భార్యాపుత్రులం జూచి యెందుఁబోయి యుంటె రని యడుగ
నత్తరుణి యిట్లనియె.

321

సీ. స్వామి నేనేమని చర్చించి చెప్పుదు
మహిమాధ్యుఁ డగువిష్ణుమాయచేతఁ

బుణ్యమార్గంబునం బోయి బ్రహ్మాదులు
 న్నట్టి లోకంబుల నన్ని చూచి
 వచ్చితి ననియె నవ్వలఁ గుమారుం డిటు
 లనియె నోతండ్రి నే నద్భుతముగఁ
 బోయి సప్తద్వీపములను దోయధులను
 గైలాసగిరిని శంకరుని జూచి

తే. వచ్చి తని చెప్పఁ బుత్రిక వచ్చి యిట్టు
 లనియె నోతండ్రి పర్వతవనములను వి
 బుధుల రాక్షసగణములఁ బుణ్యమునులఁ
 జూచి వచ్చితి వేడ్కమై దాచనేల.

322

క. అని యామువ్వురు తమతమ
 యనుభవములఁ జెప్పి రప్పు డావాక్యములన్
 విని వెఱఁగున విప్రుం డి
 ట్లనియెన్ మీపుణ్య మతిశయం బై యొప్పున్.

323

ఆ. అనుచు వారితోడ నరుగ నుద్యుక్తుండై
 యుండురీతిఁ దెలిసి తొండవానుఁ
 డపుడు భూషణంబు లంబరంబులు వారి
 కిచ్చె ద్విజుఁడు నృపుని మెచ్చి లేచి.

324

తే. రాజు నాశీర్వాదించి భూరమణ మేము
 పోయివచ్చెద మని పల్కి పొగడి సతిని
 బాలకులఁ దోడుకొని వోయి పరఁగ మదిని
 సంతసించుచు నిజనివాసంబుఁ జేరి.

325

క. తోషించి సతిని బిడ్డలఁ
 బోషించుచుఁ దాను ముక్తి బొందెడుకొఱకై

శేషాచలపతి మహిమ వి

శేషముగాఁ బ్రజల కెఱుంగఁ జెప్పుచు నుండెన్.

326

సీ. అన విని మునులెల్ల నాశ్చర్యమును బొంది

యిట్లని పలికి రిదేమివిత

యీక శేబరముల నెఱి నేలఁ బడవైచి

వోయి లోకాంతరంబులఁ జరించి

క్రమ్మఱ వచ్చి తద్దుటములలోఁ జొచ్చి

యాకూర్తునకు వార లచటఁ గనిన

వితలు చెప్పిన విధము తేటగఁ జెప్పు

మన విని సూతుఁ డిట్లనియె వారు

తే. స్థూలములను విసర్జించి సూక్ష్మతనువు

లందు వెల్లుచు నుండి లోకాంతరముల

స్వప్నములఁ గన్న వింతలచందముగను

గూర్తునకు వారు చెప్పి రాగులుతు లెఱిగి.

327

ఆ. బ్రహ్మమందు జీవపక్తులు కర్తృసం

స్కారలింగదేహకలితు లగుచు

నంబరమునఁ దిరుగునట్టి పక్షులరీతి

సకలలోకములను సంచరించి.

328

వ. అవ్వలం దమమునానుబంధంబుగఁ గర్తృసంస్కారంబులతోడం

గూడి యరుణరూపులై గగనాంతర్గతవాయుపథంబునం బడి

సూర్యకిరణోదిత మేఘబృందంబులం బొంది వృష్టిమార్గం

బున సకలౌషధీజాలంబులం జొచ్చి యన్నరూపంబు నొంది

పురుషవీర్యరూపంబై స్త్రీగర్భంబులయందుఁ బ్రవేశించి స్థూల

దేహంబుల ధరించి నవమాసంబు లందుండి వెడలి బాల్య

యశావనకౌమారవార్ధకదశల ననుభవించి కాలపరిపాకంబున
 మృతినొంది క్రమ్మఱం బుట్టిన వారలు లోకాంతరంబులం
 దనుభవించిన కష్టసుఖంబుల మఱలం జెప్ప మఱచి వోడు
 రటు గావున నీమువ్వురు కాలపరిపాకంబుగాకయ యన్నంబు
 లేకయ నశించిన స్థూలదేహంబులం దుండక సూక్ష్మదేహం
 బుల నవలంబించికొని లోకాంతరంబులం జరించి హరి కటా
 ఊంబువలన నప్పణ్యతీర్థంబునం బ్రవేశించి పరిపూర్తినొందిన
 పూర్వస్థూలదేహంబులంద మఱలం జేరినందున వారి
 కాలోకాంతరవ్యాపారంబును హృదయంబులందుండి నిద్ర
 జేంది కలలం గని మేల్కొంచి పరుల కాకలలు చెప్పిన
 చందంబున వారాకూర్తునకుం దమవిహారంబులు చెప్పి రిది
 యంతయు విష్ణుమాయ యని యెఱుంగవలయు. నీయితి
 హాసంబు విన్నవారి పాపంబు నశించి ధన్యు లగుదురని
 చెప్పిన విని శౌనకాదులు, సూక్ష్మజ్ఞానదృష్టిచేత జీవతత్వాను
 భవప్రకారంబుతెలిసి సూతుం జూచి వెండియు నిట్లనిరి. 329

సీ. నీవు చెప్పిన సూక్ష్మనిర్మలభావంబు

తెలిసెనో సూత సందియము తీరె

నది యటులుండని మూకూర్తుఁ డరిగిన

వెనుక నృపాలుండు వేంకటాద్రి

పతి నెవ్విధంబున భక్తుడై పూజించె

నారీతిఁ జెప్పు మిం కనిన మునులఁ

గని సూతుఁ డిట్లనె జననాయకుఁడు భూమి

నేలుచు శ్రీవేంకటేశ్వరునకు

తే. దాసుడై నిత్యమును హోమభాసురాబ్జ
ములను గొంపోయి బిలమునఁ జెలఁగి హరిప
దారవిందంబులకుఁ బూజ భూరి భక్తి
చిత్తమున నిడికొని యొగిఁ జేసె నపుడు.

330

ఆ. అవల మఱల పోవునపుడు కుమ్మరవాఁడు
మంటిపూలుఁ దులసి నింటఁ దీర్చి
దారుమూర్తియందుఁ దా సమర్పింపఁగ
నట్టిమంటిపూలు హరిని చేరె.

331

క. వనజాక్షుం దాసుమములఁ
దనయందే డాచుచుండు ధరణీంద్రునకు
గనఁబడనీక కులాలుని
తనమదిలో మెచ్చుచుండుఁ దద్దయుఁ బ్రేమన్.

332

సీ. రాజుచేసినపూజ రాజసం బని మెచ్చ
కుండి మృత్కుసుమంబు లొక్కనాఁడు
భూనాయకుఁడు తన్ను పూజ చేసెడువేళఁ
జూపె నాఁడామృత్ప్రసూనములును
గాంచి నేనితని బంగరుపూలఁ బూజింతు
నీమట్టిపూవు లిం దెవ్వఁ డుంచె
నని సంశయించుచు నబ్జాక్షునకు మ్రొక్కి
పలికె నిట్లనుచు నోపరమపురుష

తే. నే సమర్పించుసుమముల నేలఁ ద్రోసి
మట్టిపూ లిందుఁ బెట్టిన మనుజుఁ డెవఁడు?
దెల్పు మని నృపుఁ డడుగ నద్దేవుఁ డపుడు
నృపుని కిమ్మెయి ననియెను నీతి యెసఁగ.

333

తే. అనఘ యిచటికిఁ గ్రోశద్వయార్థదూర
మం దొకఁడు కుర్వక గ్రామమందఁ గలఁడు
ధరఁ గులాలుఁడు భీమాభిదానుఁ డధిక
భక్తుఁ డొగిఁ బేదవాఁ డందుఁ బ్రతిదినమున. 334

ఉ. కుండలు చేసిచేసి యొకగూటను బెట్టుచు నప్పుడప్పుడు
రెండు కరంబులం బులిమి రేగినమట్టిని చిత్ర పుష్పముల్
దండిగఁజేసి నావలనె దారుకరూపము నేర్పరించి తా
నిండినభక్తి మీఱఁగను సిత్యము నర్చనఁ జేయుచుండఁగన్.

సీ. ఆపుష్పములను నే నంగీకరింతు ని
ట్లనుదినం బని వల్కె నపుడు నృపతి
వెఱగు నొందుచు హరి వేవేగ పూజించి
బిలము వెల్వడివోయి భీముచెంతఁ
జేరిన రాజు నీక్షించి కులాలుఁ డి
ట్లనె మహారాజ నీ వద్భుతముగ
శూద్రగృహమునకుఁ జొచ్చి వచ్చుట కేమి
పని యానతిం డన జనవిభుండు

తే. పల్కె నిట్లని భీమ నీభక్తిశేష
శైలపతి మెచ్చినాఁడు నిశ్చయముగాను
నీవు చేసిన సద్భక్తి భావరీతిఁ
దేటగా నా కిప్పుడు నీవు దెల్పు మనఘ. 336

చ. అనినఁ గులాలుఁ డిట్లనియె నయ్య నృపాలక శూద్రజాతివాఁ
డను బహునీచకర్తుఁడ జడత్వమనస్కుఁడ నేను విష్ణుభా
వనఁ గని నీకుఁ జెప్పఁ గలవాఁడనె భూపనరేణ్య యంచు న
య్యనఘుఁడు వల్కుచున్న తఱి నంబరమార్గమునందు ధీరుడై.

తే. గరుడవాహన మెక్కి వేంకటవిభుండు
భీముఁ డన్నట్టిచోటుకుఁ బ్రేమఁ బోయి
పరమపావనచరితుఁ డాభక్తవరుఁడ
రమ్ము సాయుజ్య మిచ్చెద నెమ్మి నేడు.

338

క. సరసిజనాభుఁడు వల్కుఁగ
సరగున భీముండు మ్రొక్కి సతితో నపుడే
హరి సాయుజ్యపదంబున
కరుగఁగఁ గని తొండవానుఁ డారట పడుచున్.

339

సీ. హరి కిట్టు లనియె నోయబ్బాక్ష నీభక్తుఁ
డగుభీముఁ జూచి నే నాత్మముగనుఁ
భాషించు చుండఁగఁ బరమపదము వాని
కిచ్చి పంపించితి వింతలోన
నాకు సాయుజ్య మెన్నటి కీయఁ దలఁచి యు
న్నా వన విష్ణుండు నగుచుఁ బల్కె
నితనిసాత్వికభక్తి కిష్టంబు నొందితి
సాయుజ్య మిచ్చితి సజ్జనుండు

తే. పూర్వమే మోక్ష మడుగ నీ పూజపరుల
కెఱుకరై చక్రవర్తినియింటి కెపుడు
పచ్చునప్పుడు నీకు నీవనిత కేను
మోక్ష మిచ్చెద నని యంటి నీక్షణమున.

340

క. వానికి మోక్షం బిచ్చితి
దీనికిఁ జింతింపనేల ధీరుఁడ వగుచున్
నీనందనునకుఁ బట్టము
మానితముగఁ గట్టియుంచు మానవనాథా.

341

సీ. పట్టి విజ్ఞాన సద్భక్తివై రాగ్యము
 ల్లలవాడ వగుచు దుష్కామములను
 విడిచి నిర్మలుడవై విజనస్థలము చేరి
 నన్ను ధ్యానించు నిర్ణయము మెఱసి
 సారూప్యపదవి నిశ్చయముగ నిచ్చెద
 నని యతనికిఁ జెప్పి నంపెఁ జక్రి
 నిజనివాసముచేరి నెఱిఁ దప్పకయ తొండ
 వానుండు సుతునకు శ్రీనివాసుఁ

తే. జేరి వేడ్కను రాజ్యాభిషిక్తుఁ జేసి
 వేంకటేశుని చరణారవిందములను
 గ్రమముగాఁ గొల్చి నిత్యోత్సవములు నేయు
 మనుచు సుతునకు నియమించె ననఘుఁ డచట.

342

ఆ. తొండవానుఁ డంతఁ దుర్యభక్తిజ్ఞాన
 యుక్తుఁ డై మహావిరక్తుఁ డగుచు
 వేంకటాద్రిఁ జేరి విజనస్థలమునందు
 నిలిచి ధ్యానయోగనిష్ఠ నొందె.

343

ఉ. అంతటఁ గొంతకాలమున కంబుజలోచనుఁ డాన్యపాలకుఁ
 స్వాంతమునందు మెచ్చుచును సత్కృపతో నటకేగి నవ్వుచు
 వింతగఁ జెంత నిల్చె నటవి న్వసించిన భూవిభుండు శ్రీ
 కాంతుని జూచి లేచి కరకంజములన్ ముకుళించి నమ్రుడై.

ఉ. సద్గుణ మొప్పగా మది నచంచలభక్తిరసంబు నిండఁగా
 గద్గదకంఠుడై నృపుడుకన్నులు బొప్పములొల్క మ్రొక్కుచు
 మద్దురుచంద్ర న న్నిచట మానసమందుఁ దలంచి వచ్చితే
 చిద్దగ నాత్మ నీమహిమ శేషుండు సన్నుతి నేయ నేర్చునే. 345

- శా. నేనా మానవమాత్రుడం జపలుడన్ నీచాత్ముడం గాముఁ
డన్, నే నిన్నేమి నుతింపనేర్తు నను మన్నింపన్ స్వభావంబుచే
నే నిర్హేతుకజాయమానకరుణ న్నేఁ డిందు వేంచేసినా
వానందం బొదవెన్ గృతార్థుఁ డొగినేనైతిన్ జగన్నాయకా.
- మ. మును నేఁ జేసిన నేరము ల్తఱచి నామూర్ఖత్వమున్ గర్వమె
ల్లను బోఁగొట్టుచుఁ దండ్రీచందమున నన్ లాలించి విజ్ఞాన మి
చ్చిన నీదొడ్డబుణంబుఁ దీర్చుగలనే శ్రీస్వామి నీసత్కృపా
ఘనతం గాచితి విన్నినా శ్లిపుడు మోక్షం బిచ్చి రక్షింపవే.
- చ. మతినెడ విప్రుభార్యను గుమారుని కూతును దేఱ కేను జం
పితి నటువంటివాప మిల భీకరవృత్తిని ముంచు నంచు నన్
హితముగఁ గావ వారలకు హెచ్చుట దేహము లిచ్చినట్టి నీ
యతిశయమెంచ శంభునకు హాటకగర్భనకైన శక్యమే. 348
- చ. సతి పతి యేకమైనపుడు సారవివేకము లేక రాత్రివ
చ్చితి నలనాఁడు నేనిటులఁ జేసిన ద్రోహము నెంచ కింత బ్రో
చితి యటువంటిసై రణయుఁ జిక్కునె యెంతటివారికైన శ్రీ
పతి నినుఁ బోలు వేల్పులు ప్రపంచమునం గలరే రమేశ్వరా.
- వ. అని యనేకప్రకారంబుల వినుతించిన నృపాలకు న్నెచ్చి
హరి దయార్ద్రహృదయుఁ డై యిట్లనియె. 350
- చ. విను నృప నీకు సాత్వికవివేకము పుట్టుటకై తపంబునే
యను నియమించి తీర్పుడు మహాపురుషోత్తమ భక్తి నిష్ఠ నీ
మనమున నిల్చెఁ గాన ననుమానము లేదిక మోక్ష మిచ్చెదన్
నను బరమాత్ముఁ డంచు నెఱ నమ్మిననమ్మిక టిత్త వోవునే. 351
- చ. జనవర యింకఁ గొన్నిదివసంబులు భూతలమందు నిల్చెదో
ఘనభుజ మోక్ష మీక్షణమ కావలెనో నిజ మీవు చెప్పుమా

యన హరిఁ జూచి నవ్వి నృపుఁ డర్థిని మోక్షమ నా కొసంగవే
యని శరణాగతుం డగుచు నంచున రాఁ గని చక్రి నవ్వుచున్.

సీ. కరుణారసము నృపాగ్రణిమీదనిండించు
చుండఁగ గగనమందుండి దివ్య
పుష్పకం బచటి కద్భుతముగ వచ్చె న
ష్టుడు తొండవాను నాపుష్పకంబు
నందుంచి సారూప్య మతనికిఁ దానిచ్చి
వై కుంతపురికిని వఱల నంపి
తన నివాసము చేరెఁ దదనంతరమున నా
చక్రవర్తిసుతుండు సాంగముగను

తే. వేగ తండ్రికిఁ బరలోకవిధు లొనర్చి
శ్రీనివాసుని పాదరాజీవయుగళ
మందు భూభార ముంచుచు నచలుఁ డగుచుఁ
దాను వసుధానుఁడును రమాధవుని కచట.

353

సీ. ప్రథితనిత్యోత్సవ పక్షోత్సవములు మా
సోత్సవ సంవత్సరోత్సవములు
నడిపించుచుండఁగ నారాయణుఁడు శిలా
విగ్రహుఁ డై మహావిభవములను
సొంపుగ నంగీకరింపుచు వసుధాను
నాశ్రీనివాసుండు నాదరమునఁ
బాలన నేయుచు భక్తి భావించుచు
సకలకార్యములను స్వప్నములను

తే. దాన చెప్పుచు మానముద్రను ధరించి
కుదిరి పద్మావతిని గృహఁ గూడి వివిధ

వరము లందఱు కిచ్చుచు వారిధనము
లాదరించుచు శ్రీపన్నగాదియందు.

354

ఉ. వేంకట నాయకుం డనఁగ విశ్వమునందుఁ బ్రసిద్ధి నొందుచున్
గొంకక భక్తి విత్తమును గూరిమితోఁ గొని కోర్కు లిచ్చు
చున్, సంకరజాతి మర్త్యులకుఁ జానుగ విత్తము నొప్పగించు
చున్, బింకము చూపుచు స్థర కుబేరుని వడ్డికి రూక
లిచ్చుచున్.

355

క. లీలామానుషచర్యలుఁ

జాలం జూపుచు సమస్తజనులకు హేతుఁ డై
మేలు నొసంగుచు నీకలి

కాలము ఫణిశైలమునను గనుపడుచుందున్.

356

ఆ. కలియుగాంతమునను గ్రమ్మట వైకుంఠ

మందుఁ జేరి కలియుగాదికాల

మవల వచ్చినప్పు డావేంకటాద్రిపై

మఱలఁ జేరుచుండు మాధవుండు.

357

క. అని సూతుఁడు వేంకటపతి

ఘనచరితము లొప్పుఁ జెప్పుఁగా మునులెల్లన్

విని సంతోషము నొందుచు

నని రిట్లని సూతుఁ జూచి యద్భుతపడుచున్.

358

మ. అహహః సూతపరాత్పరుండు జలజాతాక్షుండు నిత్యుండు శ్రీ

యహిరాట్పర్వతనాథుఁ డవ్యయుఁడు సర్వాత్మండు లీలార్థ మై

మహి మర్త్యాకృతి నొంది పిమ్మట మహామాహాత్యపాపాణవి

గ్రహుఁ డై లోకుల బ్రోచు సత్కథల మాకర్ణప్రమోదం

బుగన్.

359

క. చెప్పితి విచ్చట వరుసగఁ

దప్పక వింటిమి మహాముదం బొదవెను నీ

గొప్పతనం బింతంతని

యప్పప్పా పొగడ శక్య మగునె మహాత్మా.

360

చ. అని ఘనశౌనకాదిమును లందఱు గౌరవ మొప్పు బ్రస్తుతిం

చిన విని సూతుఁ డిట్లనియె సింధుసతాధిపుఁ డైనపద్మలో

చనునిచరిత్రము ల్వాగడ శక్యముగాదు విధాతకైన నే

నొనరఁగ మీకటాక్షమున నూహకుఁ దోచినయట్ల చెప్పితిన్.

సీ. అనుచుఁ బల్కిన రోమహర్షణుసుతుఁ జూచి

మును లిట్టు లని రాదిమూల మైన

విష్ణుఁడ పాషాణవిగ్రహ మై యుండు

హేతువే మన సూతుఁ డిట్టు లనియె

ననఘాత్తులార శ్రీహరి స్వస్వరూపంబు

నందఱకును జూపఁ డందువలనఁ

దనచిహ్నములు సర్వజనులు చూచి తరించు

టకుఁ గృప లోకవిడంబనముగఁ

తే. దాము పాషాణమృత్తికదారుమూర్తు

లందు దీపించి భూలోకమందు వివిధ

పుణ్యానామంబులను దాల్చి పూజగొనుచు

వారి కిష్టార్థముల నిచ్చు భూరికృపను.

362.

వ. ఇవిధంబున నొప్పు నర్చావిగ్రహచిహ్నంబుల నీక్షించి హరి

చిహ్నంబు లిట్టివని తెలిసి యీచర్మచక్షుస్సులతోఁ జూచిన

విగ్రహంబులు మనోదృష్టికిఁ బ్రత్యక్షంబు లగుచుండఁగ

హరి వారి మనోమాలిన్యనివారణంబు నేయుచుండుం గావునఁ

బ్రతిమాంర్చనంబులు చేసి తర్వాత హరి సర్వాంతర్యామి
యగుటంజేసి రామకృష్ణాది విభవావతార ధ్యానగుణాను
భవంబు చేయుచుండి దాన యనిరుద్ధప్రద్యుమ్నసంకర్షణ
వాసుదేవ వ్యూహప్రభానంబు లెఱింగి ధ్యానించి తన్నామ
జపంబులు చేసి పరమగతిం బొందుట కర్చారూపంబులు
హేతువు లగు నందు సకలజనసంరక్షణంబు నేయుకొఱకు
శ్రీనివాసుండు స్వయంవ్యక్తార్చవిగ్రహం డయ్యెనని చెప్పి
సూతుండు వెండియు నిట్లనియె. 363

క. శృంగారాంగునకుం జయ
మంగళ మహిరాజశైల మందిరునకు శ్రీ
మంగాపతి కతిశయశుభ
మంగళ మొనఁగూడవలయు మహియం దెప్పుడున్. 364

క. అని సూతుఁడు వచియింపఁగ
విని శౌనకముఖ్యమునులు వేంకటపతినే
గొని యాడుచు సూతునితో
ననువొందఁగ గోష్ఠినుండి రచ్చట వేడ్కన్. 365

క. భావజజనక శుభాకర
భావజరిపుమిత్రభూత భావనవిలస
ద్భావాతీతజగన్తయ
శ్రీవేంకటగిరినివేశ చిదచిదధీశా. 366

తురంగవృత్తము.—

వికటసురరిపుహరణ గురుతరవిశ్వరక్షణకారణా
సకలమునిజనహృదయకమలవిచారణాఘనివారణా

మకుటకలితవిలసితమణిఘ్రిణిమస్తకాఖిలపూరణా
ప్రకటకనకరుచిరశిఖరయుతపన్నగాద్రివిహారణా.

367

మాలినీన్యత్ర భేదము.—

కర్తవిధాయక కర్తవినాశక కర్తఫలాశ్రితకాంతియుతా
ధర్తవివేచన ధర్తసుఖార్జన ధర్తయుతవ్రత ధర్తరతా
మర్తసుఖాస్పద మర్తఫలప్రద మర్తవిలక్షణ మర్తహితా
భర్తనగాత్తజ భర్తగిరిశ్వర భర్తమయాంబర బ్రహ్మమతా.

విభూతీమయన్యత్రము.—

జ్ఞానమార్గదీపకా జ్ఞానదివ్యరూపకా
జ్ఞానయోగరక్షకా జ్ఞానవిజ్ఞశిక్షకా
జ్ఞానసద్విధాయకా జ్ఞానశక్తినాయకా
జ్ఞానకర్తసాధకా జ్ఞానపూర్ణబోధకా.

369

మాలిని. సురహృదయవికాసా తుద్రరక్షోవినాశా
గురుతరసువిలాసా కోటిసూర్యప్రకాశా
పరమపదనివాసా సాలితాచార్యదాసా
సునుచిరదరహాసా సుందరా శ్రీనివాసా.

370

గద్యము. ఇది శ్రీతటికుండ లక్ష్మీనృసింహ కరుణాకటాక్ష కలిత
కవితావిలాస వసిష్ఠగోత్రపవిత్ర కృష్ణయామాత్య తనూ
భవ వేంకటాంబా ప్రణీతం బైన శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యం
బనుభవిష్యోత్తరపురాణాంబునం దెఱుక కథయును, హరి
ధరణీదేవి కెఱుక చెప్పుటయును, ధరణీదేవి పద్మావతి నాద
రించుటయును, పద్మావతి తల్లికి హరివృత్తాంతంబు చెప్పుట
యును, వకుళవచ్చి ధరణీదేవితో సంభాషించుటయు,
నాకాశరాజు హరికి శుభరేఖ పంపించుటయు, హరి యాకా

శ రాజునకుఁ బ్రత్యుత్తరలిఖిత మంపించుటయు, వకుళ శేషా
ద్రికి వచ్చి హరికి శుభవార్త లెఱింగించుటయు, వివా
హంబున కర్థంబులేదని వకుళ వరాహస్వామితోఁ జెప్పు
టయు, హరిచేత శుభరేఖ గైకొని గరుడుండు సత్య
లోకంబునకు నరుగుటయు, శౌరిచే శుభపత్రిక కొని సని
శేషుండు శంకరున కిచ్చుటయు, శ్రీనివాసుఁ డింద్రాదులతో
సంభాషించుటయు, సిరిం దలంచి హరి చింతించుటయు,
కొల్లాపురివాసి యైనలక్ష్మిని సూర్యుండు దోడ్కొని వచ్చి
హరిచేత నిల్పుటయు, సిరితో హరి తనకష్టంబు చెప్పుటయు,
హరితో లక్ష్మి సంభాషించుటయు, గులదేవతార్చనంబును,
హరి కుబేరున కప్పుపత్రంబు వ్రాసియిచ్చుటయు, సాయం
కాలవర్ణనంబును, సూర్యోదయవర్ణనంబును, బ్రహ్మాదులతో
శ్రీనివాసుండు వివాహంబునకుఁ దరలివోవుటయు, స్వామి
కాకాశరాజు కన్యాదానంబు చేయుటయు, వివాహానంత
రంబునం జక్రి యగస్త్యశ్రమంబునకుఁ బోయి బ్రహ్మాదుల
వీడ్కొల్పుటయు, శ్రీలక్ష్మి క్రమ్యుఁ గొల్లాపురంబున కరుగు
టయు, వసుధాతోండవానులు యుద్ధసన్నద్ధులై యుద్ధము
నేయుటయు, దొండవానునకు హరి విశ్వరూపంబుఁ జూపు
టయు, శ్రీనివాసునకు విశ్వకర్త దివ్యాలయంబు నిర్మించు
టయు, బద్ధావతీ సమేతంబుగ హరి శేషాద్రిచేరుటయు,
గూర్తునిచరిత్రంబును, శ్రీనివాసుండు భీమునకు సాయుజ్య
మిచ్చుటయును, దొండవానునకుఁ జక్రి సారూప్య మిచ్చు
టయు ననుకథలం గల పంచమాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యము

షష్ఠాశ్వాసము.

శా. శ్రీమతోక్తమలనీలతోయదనిభం శృంగారపూర్ణేక్షణం
హేమాభాంబరదివ్యభూషణధరం హేలావతీభేలనం
కౌమారీశ్వర సన్నతాంఘ్రికమలం కల్యాణలీలాగుణో
ద్దామం శ్రీతటికుండ శేషకుధరాధ్యక్షం భజేహం సదా. 1

క. శ్రీమద్గురువర శుభకర
శ్రీమన్నరసింహదేవ చిన్తయభావా
శ్రీమహిళాధిప ఘనతర
శ్రీమద్వేంకటగిరీశ జితదనుజేశా. 2

— పద్మపురాణం బనునీరలక్ష్మీవిలాసము. —

సీ. అని గురుదైవంబులను దలంపుచు వేంక
టాద్రిమాహాత్మ్యము చనుచు ధరను
వెలయు వరాహభవిష్యోత్తరపురాణ
ములయందు నలువదిమూడు నైన
భాసురాధ్యాయము ల్పద్యకావ్యంబుగ
మొనసే యైదాశ్వాసములు రచించి
హరికి సమర్పించి యవల పద్మపురాణ
మందు వింతగు వేంకటాద్రివిభుడు

తే. సిరిని గూరిచి తపమును జేసినట్టి
చరితములు కొన్ని లభియింప సంగ్రహముగ
సరవి నాశ్వాసమున కవి చాల వనుచు
వేఱకల్పన కొంత గావింపవలసె.

3

క. కావున నిపు డొకగతిఁ గృతిఁ
గావించెద బుధులు తప్పుగా నెంచక నన్
గావుఁడు సంతస మారఁగ
సేవించెద నెల్లప్రాద్దు చిత్తమునందున్.

4

తే. ఈకృతికిఁ దగునభిధాన మేది యనిన
శ్రీకరం బగువీరలక్ష్మీవిలాస
మనెడునామంబు పెద్దలయనుమతమున
నిర్ణయించితి నన్ను మన్నింపవలయు.

5

తే. భారతిని జిహ్వాయం దుంచి నారసింహుఁ
డేవిధంబునఁ బలికించు నావిధమునఁ
బలికెదను భాగవతులు నాబాలభాష
వినుఁడు నెయ్యంబు మీఱఁగ విబుధులార.

6

వ. తత్కథాక్రమం బెట్టి దనిన శ్రీనివాసస్వామి చారిత్రంబుల
విని శౌనకాదిమునీంద్రులు వెండియు నొక్కనాఁడు ప్రాతః
కాలమున స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానంబు లొనర్చుకొని
సూతుం జూచి యిట్లనిరి.

7

సీ. ఓసూతుఁడా శ్రీనివాసునిచరితంబు
లెన్నివిన్నను దృష్టి నెసఁగ దాత్త
కావున నీవు తత్కథ లింకనుం జెప్పు
మనుజవేషమును రమావిభుండు

ధీరుడై పద్మావతిం బెండ్లియాడిన
 వెనుక మహాలక్ష్మీ విశ్వసించి
 హరివక్షమందుండ కరిగి కొల్లాపుర
 మందున్న పిమ్మట నబ్ధిసుతను
 తే. దలఁచునో లేక చక్రి నిర్దయను మదిని
 దలఁచ కాకాశపతిసుతం దాను గూడి
 మఱచి యూరకయుండెనో మఱల లక్ష్మీ
 నెదను జేర్చెనో లేనో మాకెఱుంగమనుడు. 8

క. మనమున శ్రీ వేదవ్యా
 సుని దలఁచుచు మానివరులఁ జూచి నగుచు ని
 ట్లనియెను మునులారా హరి
 ఘనచరితంబులను జెప్పఁగా వశమే వినన్. 9

క. నను మీ రడిగినవిధమున
 మును దేవలుఁ డడుగ మోదమును దనరారన్
 విని దేవదర్శనుం డను
 ముని చెప్పెను విశదముగను మొనసి క్రమముగన్. 10

మ. విను మోదేవల వేంకటేశ్వరుఁడు శ్రీవిష్ణుండు పద్మావతి
 మన ముప్పొంగఁగ గూడి యుండియును వేమాఱున్ రమా
 దేవిని, దనచిత్తంబున నెంచుచుం బ్రియముతోఁ దద్రూప
 లావణ్యచింతనముం జేయుచుఁ బన్న గాచలముమీఁదన్ సర్వ
 భోగంబులన్. 11

సీ. అనుభవించుచు నుండె నటు కొన్ని యబ్దంబు
 లరిగినవెనుక శేషాద్రివిభుఁడు

తనమదిలోఁ దాను దలఁచె నిమ్మైయి సిరి
 నెడఁబాసి నరుడ నై యిన్నియేండ్లు
 గడపుచు నుంటి నింక నెడంబునం దుంచి
 యుండుట పాడిగా దుదధిసుతను
 వక్షమునం దుంచవలెఁ గాని యేరీతి
 నైనఁ బ్రార్థించి నెయ్యంబు నిటకు
 తే. నేను దోడ్కొని రాకున్న నిఖిలకార్య
 ములును సంపూర్తిగావు పెంపుగ యశంబు
 దక్కదు కుజేరునకు ఋణధన మొసంగు
 టకు నుపాయంబు లేదు దృఢంబు తలఁచు.

12

తగల.—

నిరతము న్నదిఁ జింతఁజేయుచు నీరజేక్షణుఁ డార్తుడై
 నరునిచందముగా విరక్తుఁ డనంగ నొప్పుచు సర్వమున్
 మఱచి తాఁ దను జూచుచుండెడి మానిమాడ్కిని పద్మమం
 దిరవిలాసగుణంబులెల్ల మదిం దలంచుచు నుండఁగన్.

13

సీ. అపుడు పద్మావతి హరి సర్వవైరాగ్య
 కలితుడై యున్న లక్షణములెల్ల
 భావించి భావించి భయమొంది యొక్కనాఁ
 డేకాంతసమయమం దిట్టు లనియె
 శ్రీస్వామి యిపుడు మీచిత్తంబునం జింతఁ
 బుట్టుట మీముఖాంబుజమునందుఁ
 గనిపించుచున్న దిక్కాలమం దరుదుగ
 నిటు చింత నొడమిన హేతువేమి

తే. దాచకయ చెప్పు మనుచు బాదములమీద
 ఫాలమును జేర్చి విడువక బహువిధముల
 వినుతినేయుచు నడుగంగ విడువదనుచు
 సతిని గరములతో నెత్తి హితము మెఱయ.

14

క. లాలింపుచు బద్ధావతి
 నాలింగన మారజేసి యన్యోన్యముగా
 శ్రీలక్ష్మీశ్వరు డపు డా
 హేలావతి మోము చూచి యిట్లని పలికెన్.

15

సీ. వినవె పద్మావతి వివరంబుగా నీకు
 జెప్పెద నెట్లన సృష్టిలేని
 కాలంబునం దొంటిగా నిర్వికారుండ
 నయి నిర్గుణబ్రహ్మ మగుచు నుంటి
 నాయం దనాదియై పాయక మూలప్ర
 థానమ మాయాభిథానమొంది
 చిద్రూపమై లక్ష్మీ సద్రూప మై నన్ను
 బొందంగ నప్పు డానందమొదవె

తే. నందు మహదాదితత్త్వంబు లన్ని వొడమె
 వాని మేళనమున సృష్టి వరుసగాను
 బట్టుగాఁ బుట్టి సర్వప్రపంచమయ్యె
 నప్పు డంతటికిని గర్త నగుచు నేను.

16

క. అది మొదలుగ బ్రహ్మాదుల
 పదపడి పుట్టింతు నీప్రపంచము నాలోఁ
 గుదురై యుండును వెలిపెం
 పొదవుచు నీరీతి వెల్లుచుండు మృగాక్షి.

17

క. ఇంత మహత్వం బా శ్రీ
కాంతకటాక్షమున నాకుఁ గలిగిన దిపు డా
యింతి నెడఁబాసి యుండుట
కెంతయుఁ జింతింపుచుందు నిందునిభాస్వా.

18

సీ. అద్వయ బ్రహ్మాంబు నై నిరాకారమై
యచలమై నున్న నాయందుఁ బొంది
ఘనసుందరాకారమును నాకుఁ గల్పించి
తగు సుందరాంగియై తాను నిల్చి
గురుతరకల్యాణగుణములు నాకిచ్చి
నను గొప్పచేసె నానాటనుండి
చంద్రునియందున్న చంద్రికవిధముగ
వెలయుచు నాయురస్థలిని నిలిచి

తే. వేడ్కమై నుండఁగా నొకవేళ భృగుఁడు
వచ్చి సిరియున్న యురముపై వఱలఁ దన్నె
నందుచే లక్ష్మీ నాయందు నలుకచేసి
విరసములు వల్కి కరవీరపురము చేరె.

19

క. అప్పుడు సర్వజ్ఞత్వము
తెప్పున నను విడచి లక్ష్మీదేవిం బొందెం
దప్పక యష్టార్గంబును
దప్పక యీగిరికివచ్చి దైన్యముచేతన్.

20

సీ. విలసిల్లఁ దింత్రిణీవృక్షమూలమున
నున్న వల్లీకాన నుంటి నపుడు
నాకు సర్వజ్ఞత లేకుండె నప్పుడు
తేటకు గొల్లచే దెబ్బవడితి

నినుఁ జూచి మోహించి నీసఖిజనముచేఁ

గలిగె తాల్దైబ్బలు కఠినముగను
సిరి లేకయుండుటం జేసి వివాహేచ్ఛ

చే నాకుబేరునిచేత నప్పు

తే. గలిగె మీతండ్రి తమ్ములు చెలఁగి యిచ్చి
నట్టిధనమున ఋణమును నెట్టలేక
చింత పుట్టిన దిప్పుడు సేయుకార్య
మేమిదోచక యున్నది యిందువదన.

21

క. అన విని పద్మావతి యి

ట్లనియె మహాస్వామి మీకు నమరఁగ నాలో
చన యేను జెప్ప నేర్తునె

నను మీ రిట్లడుగురీతి నబ్బురముగదా.

22

సీ. సృష్టిపూర్వమునంద చేబట్టి మిమ్మింత

గొప్పచేసినలక్ష్మీ నిప్పు డిట్ల

నెడఁబాయఁ దగదు మీ రెట్టైనఁ బ్రార్థించి

తోడ్కొనివచ్చి నాతోడఁ గూర్చి

మీచెంత నిడికొన్న మీకిర్వురకు దాసి

నై భక్తిసేవింతు నంతెగాని

నామది కాలోచనం బింతకన్న వే

ఱిక నేమి తోచలే దిందిరేశ

తే. రయమునం బోయి కొల్లాపురంబునేరి

కమల కుండెడు కోపంబు కడఁకఁ దీర్చి

యిరువురము దోడుకొని వత్త మీటకు సరవి

ననిన శ్రీచక్రి యిమ్మెయి ననియె నపుడు.

23

మ. విను పద్మావతి యొంటికాపురము నీవే చేయుచు నేడ్కగా
నను నర్థక్షణమైనఁ బాయక సదానందాత్మవై యుంటి వా
వనజాతాలయ వచ్చి సంతతము నావక్షస్థలం బందు ని
చ్చిన నీ వప్పుడు చూచి యోర్వగలవే చింతన్మదింబొందకన్.

క. నీవిచ్చట ననుఁ గూడుట

కై వననిధితనయ వచ్చినప్పుడు తిరుగా

నావక్షస్థలి నిడుకొన

కావేళనే పంచి తచటి కబ్బదళాక్షీ.

25

సీ. అన విని చింతించి యపుడు పద్మావతి

పలికె నిమ్మైయి రమాభామ యిటకు

వచ్చియున్నపుడు మీవక్షస్థలంబునం

దిడికొన్న కొడువ నా కేలగల్గు

నాలక్ష్మీ మీకు నా కన్యోన్యముగఁ జేసి

యంతటికిని గర్త యగుచు నుండు

శ్రీరమాకాంతయై సీతయై ననుఁ బెండ్లి

యాడు మటంచు నీ కాష్టముగను

తే. జెప్పినందుననే కదా చిత్తగించి

నన్ను జేబట్టితిరి సదానంద మొదవె

నింత భాగ్యంబు కృపను నా కిచ్చినట్టి

సిరికిఁ బ్రత్యుపకృతి నేను జేయఁగలనె.

26

క. ఏరీతిగ నిచ్చటికిని

గూరిమితో సిరిని దోడుకొని వచ్చిన నే

నారామామణిపదములు

గౌరవమునఁ గొల్చియుందుఁ గమలదళాక్షా.

27

మ. ననుఁ గొల్లాపురమందుఁ జేర్పుఁ డచట న్నా నాప్రకారంబులన్
వనజాతాలయ కొప్పు జెప్పి మఱి సర్వంబు స్సమర్పించి ర
వ్వుని నేఁ దోడ్కొని వత్తు నన్నదరహాసాస్యంబు దీపింప న
వ్వనజాతాక్షుఁడు సంతసం బెసఁగ నవ్వామాక్షితో నిట్లనెన్.

క. సతి నీలలితోక్తికి నా

కతే సంతసమయ్యె వకుళ యలరఁగ దోడన్

హితముగ నుండుము నే నా

సతి దోడ్కొనివత్తు నిటకు సంప్రీతి తగన్.

29

వ. అని శ్రీనివాసుండు నిశ్చయించె నట్టి వృత్తాంతంబు లక్షి
భావించి తనలోఁ దానిట్లు వితర్కించె.

30

సీ. శ్రీ వేంకటేశుఁ డాశ్రితజనావనుఁ డింక

నిందుండ నీయ కహీంద్రగిరికి

ననుసత్కృపం దోడుకొని పోవుటకు వచ్చు

నపుడు నేరాను బొమ్మనుచు నాకు

నోరాడ దిప్పుడ గారవంబుగ డాఁగ

వలయునే నాస్వామివక్షమందుఁ

బగలు రేయుండిన వద్దావతికిఁ జింత

గలుగ నాకేల నీకర్తమంచు

తే. రయమునను లేచి కొల్లాపురంబువిడచి

దారి తప్పక యరిగి పాతాళమందుఁ

జేరి హరియంశుఁడయ్యు విశేషయోగ

మహిమచే నొప్పు కపిలాఖ్యమానిఁ జేరె.

31

క. అపు డాలక్ష్మిని గన్గొని

కపిలమునీంద్రుండు మిగుల గౌరవముగ న

వ్యిపులాశ్రమతలమున నా

చపలాక్షిని నిల్పె మదిని సంశయపడకన్.

32

క. హరియంశము గల మునిపై

నరమర మది నుంచుకొనక యంబుధితనయం

దిరవుగ నిలిచి నిజేశుని

స్థిరముగ మనసునను బూజ సేయుచు నుండెన్.

33

సీ. అటుమీఁద శ్రీవేంకటాద్రినాయకుఁడు ప్రా

తగకాలమున లేచి తప్తహేమ

చేలభూషణములు చెలువుగ ధరియించి

గరుడవాహన మెక్కి గరిమ యెసఁగ

నటఁ బోయి వచ్చెద ననుచుఁ బద్మావతి

కనుకూలముగఁ జెప్పి ఘనత మెఱయ

నందున్న వకుళతో నావరాహస్వామి

తోఁ జెప్పి కదలి సంతోషముగను

తే. బోయి శ్రీకరకరవీరపురమునందుఁ

బద్ధమందిర యున్నట్టి భవనమునకుఁ

జేరి యందందు వెదకి యాక్షీరవార్ధి

కన్యకామణి లేనట్టికతమునకును.

34

శా. ఖిన్నుండై మది నేమిదోచ కచటం గ్లేశాత్తుఁడై సారెకుం

గన్నీ రూరక నింపుచున్ వెదకుచుం గామాతురుం డై మహా

పన్నుండై యకటా రమాతరుణి నాపై మోహమున్ లేకయిం

దిన్నాళ్లుం డిపు డెందు డాఁగినదొ నే నింకేడ శోధింపుదున్.

సీ. అని చింతసేయుచు నచట నుండక పోయి

పర్వతాదులఁ జూచి పలికెఁ జక్రి

గిరులార తరులార కిన్న రాంగనలార
 కానరే మారమాకాంత నెందు
 సురులార మునులార నరులార మీరైనఁ
 గానరే మారమాకాంత నెందు
 పద్మాకరములు మాపద్మాలయను జూచి
 యుండినచోఁ జెప్పు డుండునున్ని
 తే. నన్నుఁ గన్గొని యెచటనో యున్న దిపుడు
 దానిఁ జూడక యుండిన తను వదేల
 యనుచుఁ జింతించునప్పు డయ్యభిసుతను
 జూచి యుండినవారలు సొరిది నపుడు.

36

వ. హరిం జూచి యిట్లనిరి.

37

మత్తకోకిల.—

దేవదేవ మహాత్మ మేచకదేహ యిచ్చట లేదు శ్రీ
 దేవి యెచ్చట నుండునో యది తేటగాఁ గనలేదు మీ
 కేవిధంబున విన్నవించు మహేంద్రశైలనివాసకా
 నాపుడున్ విని శౌరి యూరక నాల్గుదిక్కులు చూచుచున్.

వ. ఇవిధంబునఁ గొంతతడవుండి యాకొల్లాపురంబున నొక్కెడ
 నర్చారూపంబుగ లక్ష్మీని దీర్పించియుంచి పూర్వంబున నగ
 స్త్వండు పూజించుచున్న లక్ష్మీవిగ్రహంబును జూచి
 యచోట నిల్చి తద్విగ్రహంబును బూజించుచు దశవత్స
 రంబులు తపంబునేయుచుండె, నంత నొక్కనాడు సిరిం
 దలంచి చింతాక్రాంతస్వాంతుం డై యుండుసమయంబున
 నశరీరి యాహరి కిట్లనియె.

39

సీ. దేవ యిచ్చుట రమాదేవి మీ కిప్పుడు
 పొడసూప దీతపంబునకు మెచ్చి
 గాన నిచ్చుటికిఁ జక్కఁగ దక్షిణంబుగఁ
 గీర్తి కెక్కినయట్టి కృష్ణవేణి
 యను నది ప్రవహించు నటకు ద్వాత్రింశతి
 యోజనంబులదూర ముండునట్టి
 ముఖ్యమైన సువర్ణముఖరి యున్నది తత్త
 టముఁ జేరి తపము సేయుము క్రమముగఁ

తే. గుంభసంభవుఁ డున్న దిక్కుకును దూర్పు
 గాఁ బ్రకాశించు సిద్ధసౌఖ్యస్థలంబు
 స్వర్ణమందున్న దివ్యసువర్ణకమల
 మొకటిఁ దెప్పించి నాటి యం దొనర నిలిచి.

40

క. ఆకమలమునకుఁ దూర్పు ది
 వాకరుని బ్రతిష్ఠచేసి యర్చించినచో
 నాకంజము ముకుళింపక

ప్రాకట శుభముగను వెలయు భావం బలరన్.

41

శా. నీ వాకంజమునందూఁ జూపిడుచు సన్నిష్ఠారతుండై కన
 ద్భావం బందు రమాసతిం దలచి తత్పద్మాంతరాసీమయం
 దేవేశం గనుచుండు పుష్పములతో నింపొందఁగాఁజేయుమా
 దేవిం బొందఁ బ్రసన్నయై నిలుచు నీదేహంబునశ్రీధరా.

క. పది రెండువత్సరంబులు

మది శ్రీసతియంద నిల్పి మానంబుగ నిం
 పొదవఁగ లక్ష్మీమంత్రము

చెదరక యెప్పుడును జపముసేయు మహాత్మా.

43

సీ. అని భారతీదేవి యశరీరయై పల్కె

విని వింతగాఁ జక్రి కనులు దెఱచి
నాల్గుదిక్కులు చూచి ననుదేని కెవరందుఁ
గన్నట్ట కుండఁగ గగనవాణి
చెప్పిన మాటలు సిద్ధం బనుచు లేచి
గరుడవాహన మెక్కి కదలి దారి
దప్పక శేషభూధరము గ్రక్కునఁ జేరి
వేఱ తా నొకరాజవేష మచట

తే. గ్రమముగా ధరియించి పుష్కరిణియందు
స్నానసంధ్యాదికృత్యముల్ సల్పుచున్న
గాంచి రా రాజవరుఁ డని గౌరవముగ
నెంచి వైఖానసార్చ్యులం దిష్టు లగుచు.

44

తే. వేగ క్రతుభోక్త యగుమహావిష్ణుదేవు
నతిథి యని పూజచేసి దివ్యాన్న మపుడు
పొసఁగ నర్పించి విడె మిచ్చి పుణ్యకథలు
చెప్పి దయయుంచు మంచు నాశీర్వదించి.

45

క. తను వీడ్కొల్పఁగఁ బర్వత
మును డిగ్గి యగస్త్యనామముఖ్యాశ్రమముం
గనుఁగొని దానికిఁ దూర్పుగఁ
జని సిద్ధస్థలమునంద సరగున జేరెన్.

46

వ. అప్పుడు విష్ణుండు గరుడుని డిగ్గి వాయుదేవుని
నతండు వచ్చి చక్రికిఁ బ్రణమిల్లి యిట్లనియె.

స్మరింప
47

క. దేవా నన్నుఁ దలంచుట
కీవేశం గార్య మేమి యెఱిగింపుము నే

నేవిధకార్యం బైనను

శ్రీవల్లభ చేసె దేను నేవకుఁ డగుచున్.

48

వ. అనిన విని శ్రీహరి పవనునిం గనుంగొని.

49

సీ. పలికె నిట్లని విను పవన నీ వాస్వర్గ

మున కేగి యచ్చట ముఖ్యమైన

యలరుమందాకిని యందుండు వరకాంచ

నాబ్జంబు సురపతి నడిగి తెమ్ము

పొమ్మనఁగా జక్రి కమ్మారుతుం డిట్టు

లనియె హేమాబ్జంబు లమిత మగుచు

ముఖ్యంబుగా స్వర్గముఖియందు నుండఁగ

వేఱ భర్తాబ్జము ల్వెదుకనేల

తే. ననఁగ నశరీరి తనకుఁ జెప్పినవిధంబు

నతని కెఱిగించి పంపఁగ ననిలుఁ డరిగి

వరసహస్రదళముల సువర్ణపద్మ

మమరపతి నెలవునఁ దెచ్చి హరి కొసంగి.

50

క. నిలువఁగ మాధవుఁ డిట్లని

పలికెను విను పవన నేఁ దపం బిచ్చోటన్

సలిపెద నీ కీగోప్యము

దెలిపితి నిది యెవరితోడఁ దెలుపకు మనఘా

51

తే. అనిన విని పవనుండు మహాప్రసాద

మంచు హరియాజ్ఞ గైకొని యరిగె నంతఁ

గమలలోచనుఁ డచటిపుష్కరిణి నడుమఁ

గుంతమునఁ గ్రుచ్చి గోకర్ణ మంతయైన.

52

సీ. ఖాతంబు చేసి యక్కడ సువర్ణాంబుజ
 నాళంబు లోతుగ నాటి నీటి
 పైనఁ బద్మము నుంచి భాస్కరు నాతూర్పు
 నందుంచి పూజించి యచలమదిని
 బద్ధాకరమునకుఁ బశ్చిమతటమునఁ
 జేరి పద్మాసనాసీనుఁ డగుచు
 నేకాగ్ర మగుదృష్టి నాకాంచనాబ్జమం
 దుంచి శ్రీసతిని భావించి యచట

తే. నిలిపి మానసపూజ తా నిత్యమొనర
 ధీరుడై చేయుచును రమాదేవిమంత్ర
 మును జపించుచు నచ్చోట మొనసి తపము
 నేయుచుండెను వెన్నుండు సిరిని గూర్చి.

53

క. హరి యిటు తప మొనరించుట
 హరిహారుఁ డెఱిగియును మఱచి యవనీస్థలిపై
 నరపతి యెవఁడో ఘనతప
 మురునిష్ఠను నిల్చి చేయుచున్నాఁ డనుచున్.

54

ఆ. తలఁచి యతఁడు నేయుతపము పూర్ణంబైన
 తనపదంబు సేరు ననుభయంబు
 పొడమ దపమునకును బుడమిపై విఘ్నంబు
 నేయు నంచు నెంచి జిహ్వాఁ డపుడు.

55

చ. తన మది నిశ్చయింపుచును దక్కక యప్పుడ వారకామినీ
 జనములఁ బిల్చి యిట్లనియె సాహసి యొక్కఁడు మత్పదంబు చే
 రను దప మాచరించు నలరాజును మోసముచేసి తత్తపం
 బును జెటుపందగుం జనుఁడు పుష్పశరు న్జతగూడివేడ్కతోన్

మ. అని రంభాదిసతీసమూహమును నెయ్యం బొప్పఁ బంపింప న
త్తనుమధ్యల్ మణిభూషణంబులు సువస్త్రంబుల్ విరుల్ దివ్య
చందనముం దాల్చి యొయారము ల్చెలఁగఁగాఁ దాంబూల
ముల్ చేయుచుం, జన విష్ణుండు తఁగ బొనర్చు ఘనసుస్థానం
బునం జేరఁగన్.

57

క. కలకంఠము లళులును జిలు
కలు కలకలరవము నేయఁగా సూనశరుం
డులుకక మలయానిలమును
జెలువలరఁగఁ గూడి యచటిచేడెల చెంతన్.

58

క. చేరిన మారుని గని యా
నారీమణులెల్ల మెఱయ నగి యచ్చటి శృం
గారవనములోఁ జొరఁబడి
కోరిక లుప్పొంగఁ బూలు గోయుచు నెలమిన్.

59

క. చిలుకలవలెఁ దగిజిలిబిలి
పలుకులు వల్కుచును జెలఁగి పకపక నగుచున్
జెలువారఁగ నొండొరులను
బిలుచుచు నిట్లనిరి చాల ప్రేమ యెసంగన్.

60

సీ. అక్కలారా కొమ్మ లెక్కి పువ్వులు గోసి
చక్కఁగ వనమెల్లఁ జల్లరమ్మ
భువిని వసంతసూధవుఁ జెంత వనలక్ష్మీఁ
జేర్చి వివాహంబు చేయరమ్మ
మల్లెపువ్వులఁ గోసి మగువలారా వేడ్కఁ
దలఁ బ్రాలు వోయరె దంపతులకు

గీరంబులం జెంతఁ జేరి పాటలు పాడ

సెలవు మీరొసంగరె చేడెలార

తే. యనుచు ఘనతాళపద్ధతి నాఁకిపాడి

రభసములు నేయఁగాఁ బరరాజవేష

ధారియై తపమొనరించు దానవారి

నాకపతిచేత కాత్తలో నవ్వుకొనుచు.

61

చ. కనులొగి నెఱ్ఱచేసుకొనఁ గాంతులు దిక్కులు పిక్కటిల్లఁగా

వనజదళాయతేక్షణుఁడు వారిని జూచి చలింప కాత్తలో

వనధిసుతం దలంచుచును వారక యజ్ఞము దిక్కుఁజూడఁగా

ననిమిషకాంతలేభ్రమసియాహారిపై యదమమోహముంచుచున్.

మ. అపు డంచంచుకుఁబోయి పూలసరముల్ హాస్యంబుగాఁ

బూని య, త్తపనీయాంగుఁడు శౌరివక్షముపయిం దా

మేయుచున్ నవ్వుచున్, గపటంబుం దగ నవ్యనాట్యములు

సద్దానంబులం జేసినన్, జపలం బించుక లేక యచ్యుతుఁడు

నిష్ఠన్ నిల్చి యొప్పెం గడున్.

63

వ. అప్పు డయ్యంగనామణులు తమ కేమియుం దోచక.

64

సీ. ఒకరొక్కరిని చూచి యోయక్కలార యీ

నరపతి తపమే ఘనంబు చూడ

మొనసి విశ్వామిత్రమునితపంబున కన్న

దైవపాయనునిమేటి తపముకన్న

నతిశయించిన దిష్టుహారాజు కోడితి

మింకఁ బోవుద మని యెంచుచుండ

నప్పుడు దైత్యారి తెప్పన నొకమోహి

నీదేవి సృజియించె నెమ్మి దనర

తే. దేవతాస్త్రీలు మోహినీదేవిఁ జూచి
విస్తయానందచిత్తలై విశ్వమునను
జూచితిమె యిట్టి యింతిని సుదతులార
యనుచు లజ్జించి యిట్లుకుకొనిరి మఱియు.

65

శా. ఈకాంతామణి నద్భుతం బెసఁగఁగా నీరాజు పుట్టించినాఁ
డేకాలంబున నైన నిట్టి మహిమం బెందేని గన్గొంటిమే
లోకాతీతుఁడు గాని యీపురుషుఁ డీలోకంబునన్ నుండువాఁ
డే కాదు మనుష్యుఁ డంచు మన మి ట్టిపురుని నేడ్కతోన్.

వ. వచ్చిచూచి మోహించుట ధర్తంబుగాదు గావున.

67

సీ. మఱి కొంద టప్పుడు మానినీమణులార
యీతండు తపసిగ నెంచఁదగదు
శ్రీగురుం డనవలెఁ జెలులార లేకున్న
యొకయింతి సృజియింప నోపనగునె
చెనకితి మూరక సిగ్గుపాట్లయ్యె నిం
కేమియు లేదుపో యిచట మనకు
ననుచుఁ జింతింపఁగ నాపుష్పబాణుండు
తలఁచె నివ్వెయి నాదుతండ్రిఁ జూడఁ

తే. దపము నేయుచు నుండఁగఁ గపటపుష్ప
బాణమును బట్టి యెందుకు వచ్చితేను
తండ్రి యేమి తలంచునో తపముమాని
యంచు గడుభీతి నొందుచు నరిగె నంత.

68

మ. దిగులుం బొందుచు నేమి దోచ కపు డాదేవాదిదేవు న్నహః
జగదీశుం గని భక్తిమీఱఁగ నమస్కారంబులం జేసి మె

ల్లంగ మాటాడుచు విస్తయం పడుచు శ్రీ లక్ష్మీశ్వరుం బాసి
యా, మృగనేత్ర ల్ సని నాకనాయకుని సామీప్యంబునం
జేరంగన్.

69

క. వారిం గని పురుహూతుడు
నారీమణులార ధరను నరపతితపమున్
వారించితిరి గదా యన
నారంభాస్త్రీలు భేద మందుచు నపుడున్.

70

సీ. పలికి రిట్లని నీవు పంపింపఁగాఁ బోయి
నరపతి యనుచు నానావిధములఁ
దలకొని నృతగీతము లెంతఁ జేసిన
మాదిక్కుఁ జూడక మహిమ మెఱయఁ
దనచెంత విశ్వమోహినిని బుట్టించినాఁ
డాకాంత కన్న మే మందఱమును
దక్కువైనందునఁ దగ్గి వచ్చితి మిట్లు
చిరతరతపము చేసెడు ఘనుండు

తే. మనుజుఁ డనియుంటి మతఁడు రమావిభుండు
గనుక చలియింప కున్నాఁడు కాముఁ డతని
కదరి చనినాఁడు తత్తపం బతిశయించి
యున్న దిది నిక్క మోపురుహూత యనిన.

71

ఆ. విని సురేశ్వరుండు విస్తయస్వాంతుడై
చక్ర తపమునేయు సరవి మఱచి
యేను జేసి తిప్పు డిటువంటి యపచార
మనుచు హరికి మ్రొక్కి వినుతిచేసె.

72

సీ. దనుజారి యచ్చట తనమాయచే బుట్టి
 నట్టిశక్తిం జూచి యచలుఁ డగుచుఁ
 బలికె నిట్లని నీవు ప్రజలచే నిందందుఁ
 బూజలందుచు నుండు పొమ్మటంచుఁ
 దా దాని పంపించి తదనంతరంబున
 జిష్టుండు నేరక చేసినట్టి
 పనికిఁ గోపింపక తనయుని జనకుండు
 గాచినకై వడి భ్రోచె నంత

తే. శాంతమానసుడై హేమజలజమునన
 పూర్వరీతిని మఱల సంపూర్ణదృష్టి
 నిల్పి చలియింప కత్యంతనిష్ఠ మెఱయఁ
 దపము సేయుచు నుండె నాదానవారి.

73

తే. అచటఁ బద్మావతీదేవి హరిని బాసి
 నది మొదల్ నిద్ర లేక యాహారమైన
 లేక యాచక్రధరునిపై నాసతనరి
 విరహతాపజ్వరంబుచే వేగుచుండి.

74

క. ఇరువదిరెండేండ్ల యెను
 హరి యిచటికి రాకమానె ననుకొని చింతం
 బొరలుచు మఱచుచుఁ దెలివిన్
 దొరకొని యొకనాఁడు వకుళతో నిట్లనియెన్.

75

మ. వకుళా వెన్నుఁడు నన్ను శేషగిరిపై వర్తింప నేమించినాఁ
 డకలంకంబుగ మాటలాడి చని రాఁ డయ్యె న్నహించితచే
 నొకనాఁ డొక్కయుగంబుగాఁ గడపలే నోయమ్మ నాప్రాణనా
 యకుఁ డాలక్ష్మినిగూడి యెందరిగినాఁ డంచు న్విచారింతుదన్.

ఆ. నిలిచి యున్న చోట నిలువ సహింపదు
మఱచించుందు మనిన మఱపురాదు
కనులఁ గట్టినట్లుగాఁ దోచుచున్నాఁడు
మాటలాడఁ డిపుడు మకానివలెను.

77

సీ. కనిపించుచున్నాఁడు కలలోన నిత్యంబు
తపసివేషము దాల్చి దగ్గఱగను
ధ్యానయోగంబును బూనిన ట్లున్నాఁడు
జోడులే కొక్కఁ డున్నాఁడు చూడఁ
గమల యాస్వామికిఁ గన్పట్టెనో లేదో
నా కనుమానమైనది యిదేమొ
నాకిట్టి కలవచ్చె నీకారణం బింత
కేమని తలఁతు నాయీశుఁ డెఱుఁగు

తే. ననుచుఁ గన్నీరు నింప నయ్యబ్జముఖిని
జూచి పరితాపపడుచుఁ దా లేచి వకుళ
మాలికాదేవి యాదేవి మస్తకంబు
నివిరి కన్నీరు దుడుచుచు నెనరు మెఱయ.

78

తే. పల్కె నిట్లని తల్లి యీపామరంబు
విడువు భయమేమి శ్రీమహావిష్ణునకును
గడగి మునిరీతిఁ గలలోనఁ గానుపించు
ననుచుఁ జింతింప కిది శుభం బలరునమ్మ.

79

క. అమ్మా సంతోషస్వాం
తమ్మును దనరారుచుండు తద్దయునే ఖే
దమ్మును బూనకు లక్ష్మీని
నెమ్మదిఁ దోడ్కొనుచు నిటకు శి తి హరి వచ్చున్.

80

స్త్రీ. అని వకుళాదేవి యచట పద్మావతి
 నాదరింపుచునుండె నంత లక్ష్మీ
 కపిలాశ్రమంబులోఁ గన్పట్టె బద్ధావ
 తీదేవి చింతఁ దాఁ దెలిసి చక్రి
 తలఁచి నాకై మేటితపము నేయఁగనేల
 యాకాంత కొండపై నడలనేల
 యని చింతనేయుచు నందుండు కపిలము
 నీశ్వరు నీక్షించి యిట్టు లనియె

తే. మాని పద్మావతిం బెండ్లి మాధవుండు
 చేసుకొని దాని విడనాడి చెలఁగి నన్నుఁ
 గూర్చి తప మొనరించుచుఁ గొంకుమాని
 యుండు వాఁడేమి నేయుదు యోగివర్య.

81

వ. అనిన విని యమ్మనీశ్వరుం డిట్లనియె.

82

శ. హరియురమున వసియింపక
 సిరి నీ వపు డలుగ నేల చిత్రముగద ! యా
 సరవిం జెప్పుము విని నీ
 కరయఁగ నంతయును జెప్పె దంబుజనయనా.

83

శ. అని కపిలుం డపు డడుగఁగ
 విని శ్రీసతి యిట్టులనియె వెన్నుని యురమం
 దొనరఁగ నే నుండఁగ భృగు
 ముని హరియురమందుఁ దన్నె మూఢాత్ముండై.

84

శ. పరుడగు పురునిపాదం
 బరుదుగఁ దాఁకిన యుగంబునందుండిన నా

తిరమగు పాతివ్రత్యము

కరముగఁ జెడునంచు దవ్వుగా నేగి తొగిన్.

85

చ. అన విని మాని యిట్లనియె నాభృగుఁ డెన్నఁడు నీసుతుండు
మున్, గనినసుమారుఁ డన్యుఁ డనఁగాఁ దగ దెట్టులటన్న
వాఁడు నీ, మనుమఁడు పుత్రత్రుల్యుఁ డనుమానము నుంచకు
మాత్తలో మఱిన్, దనుజవిరోధి యీసరణి దాచక చెప్పె
నా లేదో మానినీ.

86

చ. అనవుడు లక్ష్మీ యిట్లనియె నంబుజనాభుఁడు నాకు మున్ను చె
ప్పినవిధ మీవు చెప్పితివి భేదము లేదిక నించుకేని యం
చనఁగ మునీంద్రుఁ డిట్లనియె నాతనిబాసి ప్రియంబు మాని నీ
వసువుగ వచ్చుటేల యపు డాకరవీరపురంబు చేరఁగన్.

87

క. అని కపిలుఁడు వల్కుఁగ విని

వనజాలయ చింతనొంది వారక యపుడా

ఘనయోగీంద్రుని గనుఁగొని

వినయంబును మెఱయ ననియె విధి దూఱు చొగిన్.

88

క. ఆవిష్ట్రం డతిగర్వము

తో విష్ణుని దన్నినట్టి దుగిఖముచే నా

శ్రీవక్షము నెడఁబాసితిఁ

బోవలె నని తలచి తపుడు పుణ్యాంబునిధి.

89

ఉ. నాపుడు నవ్వుకొంచు మునినాయకుఁ డిట్లనియెం గ్రమంబుగా
నీవిభుఁ డొప్పినట్టిపని నీమది కొప్పుక యుండవచ్చునే
నీవు పతివ్రతామణివి నీమదిఁ దోచనిధర్మ మున్నదే
శ్రీవనితాలలామ హరిచి త్త మెఱుంగక యిట్లొనర్తువే.

90

సీ. సిరి నీవు తపములు చేసి యాశ్రీస్వామి
 యురమందు వసియించి యుండి భృగుని
 యందు నేరం బిడి యలిగి వోవుట నీకు
 దగునె భృగుండేమి తప్పుచేసె
 మూఁడుమూర్తులగుణములు పరీక్షించుట
 కైమును లంపఁగ నజుని జేరి
 యతనిరజోగుణం బట పరీక్షించి శం
 కరునితమోగుణం బరసి యంత

శ్రీ. హరిమహాసత్వగుణము బ్రహ్మాదులకును
 దెలియఁజేసెడికొఱకుఁ దా నెలమి భక్తి
 నుంచికొని తన్ని నాఁడు గర్వించి తన్నె
 ననుచుఁ బల్కకు మునిభావ మరయకుండ.

91

౪. స్వల్పదోషములకు జలజజుండును యద్రుఁ
 డలిగిన యాదోష మతిశయముగఁ
 దాఁజేసి చక్రి యందఱచేత మెప్పింప
 వలె నంచుఁ దన్నినవాఁడ గాని
 కోపంబు మదినుంచుకొని తన్న లేదు గా
 వున వెన్నుఁ డాపని కనుమతించి
 యతని గొప్పగ నెంచి యంపించె నాహరి
 యందు నాభృగుమునియందుఁ దప్పు

తే. లుంచి హరి నెడఁబాసి వోవుటను నీద
 తప్పు గొప్పదిగాన నింతటివిరోధ
 మీవు చేయంగరాదు శ్రీదేవుఁ డచట
 నిలువ కప్పుడ వేంకటాచలము చేరి.

92

తే. అచటఁ గొన్నాళ్లు కష్టంబు లనుభవించి
 నట్ల నటయించి పిదప నయ్యబ్బముఖిని
 ప్రేమమీఱఁగ నీక్షించి పెండ్లియాడె
 నతని కెందున్నఁ గొదవలే దంబుజాక్షి.

93

క. హరి కరుణామృతసింధుఁడు
 సరవిగ నిను బిలువవచ్చు సంతసముగ నీ
 వరుగుము తడయక యాకరి
 వరదుని వంచించి యిటకు వచ్చుట తగునే.

94

చ. పరమపతివ్రతామణివి భర్తకుఁ జిక్కులుపెట్టి యిమ్మెయిన్
 ధరణిని వేడ్కబాలకులు డాఁగురుమూతల నాఁడురీతిగాఁ
 దిరుగుచు నుండుచందము పతివ్రత కొప్పునె యెందునైన నీ
 వరయనినీతులుం గలవె హా యిదియేమి విచిత్రమంగనా. 95

సీ. వనితా ద్వివింశతివత్సరంబులనుండి
 తలజడ ల్గట్టఁగఁ దపసి యగుచు
 నాహారని ద్రాసుఖాసక్తులను మాని
 నీకొఱకై సర్వలోకకర్త
 మనుజుఁడై నీనామమంత్రజపంబును
 జేయుచున్నాఁడు సుస్థిరముగాను
 నీవు మంత్రాధీనవై విష్ణుదేవుని
 జేరఁగాఁ దగు నిది సిద్ధ మెలమి

తే. నింక నీవేడ డాఁగెద విపుడ లేచి
 యంబుజాక్షుఁడు నాటియున్నట్టి పద్మ
 నాశపథమున నరిగి నీనాయకుండు
 దృష్టినిడినట్టి కమలాన శ్రీకరముగ.

96

ఆ. నిలిచి యచట నుండు సీరజాసనముఖ్యు
లటకు వత్తు రప్పు డందతెలుఁగ
వనిత నీవు చక్రి వక్షస్థలమునందుఁ
జేరియుండు భూప్రసిద్ధముగను.

97

క. అని కపిలుం డాప్తముగా
వినిపించిన విమలతరవివేకోక్తుల కా
వనధిజ సంతోషించుచు
మన మలరఁగ నిట్టులనియె మహాసీంద్రునితోన్.

98

సీ. నీవుచెప్పినమీఁద నావలనం దప్పు
గలదని తోచె నిక్కంబుగాను
నేనేమిసేయుదు నానాఁటికిం గాల
గతు లీవిరోధంబు గలుగఁజేసె
నటుగాన నాస్వామి కమితచింతను గల్గఁ
జేసితి నికమీఁద సిగ్గులేక
నేను వక్షమునందు నిలువఁబోయినఁ జక్రి
నవ్వఁడే భృగునెంచి నయముగదూర

తే. కాన సంకోచ మైనది కాయ మిచట
నుంచి నే నర్ధకళతోడ నురుతపంబు
చేసి పతి కపచారంబు జేసినట్టి
పాపమును నీగవలయు నోపావనాత్మ.

99

క. ఈదేహముతో నపకృతి
నాదేవుని కాచరించినందున నిపుడే
యీదేహము హరియెదపై
నాదరముగ నిల్పనొల్లనయ్య మహాత్మా.

100

ఉ. కావున నవ్య దేహమును గైకొని వెన్నుఁడు పూజనేయురా
జీవములోన నుండి హరి చేరి యురస్థస్థలమందు నిల్చెదన్
నీవిధి సమ్మతించుము మునిప్రవరా యని సన్నుతింప న
ద్దేవిముఖంబు దివ్యతరదృష్టిని జూచి మనంబులోపలన్. 101

సీ. తలఁచె నీరితిగఁ దాపసశ్రేష్ఠుండు
తెఱవ దేహంబు ప్రత్యేకపూజ
లందు కారణముండు ననికొంచు నిట్లనె
దేవి యిందుండుము దిరము తపము
చేయుచునుండును చెలఁగి పద్మసరోవ
రప్రాంతమునకు నిర్ణయముగాను
జని పాంచరాత్రపూజల నందుఁ గొనుచుండు
మందుపై నీచి త్తమందుఁ దలఁచి

తే. నట్లనే చేయుమని లక్ష్మీ కానతిచ్చి
మఱల నిట్లనియెను లోకమాత నీవు
హరికి నిత్యానపాయని వగుచుఁ జక్రి
యెన్ని యవతారముల నెత్తుచున్న నీవు. 102

క. అన్ని శరీరము లమరం
జెన్నుగ ధరియించి విభుని జెలఁగుచుఁ గీర్తిం
గన్నట్టి నీప్రభావము
మున్నెఱుగుదు నేను విశ్వమోహిని ధరపై. 103

క. నీవెత్తిన దేహంబులు
నావెన్నుం డెత్తినట్టి యవతారము లిం
కా వేయుతలల శేషుని
కావనజజ శంకరులకు నలవె గణింపన్. 104

- క. మీరాదిమదంపతు లై
భూరిజగత్త్రయము నిట్లు పుట్టించినవా
రారయ నిపు డెడఁబాయను
గారణ మున్నందువలనఁ గార్యము గల్గెన్. 105
- క. వేంకటగిరిపై మీ రిపు
డంకితముగ నుండవలసినందున నాఁ డా
శంక మనంబునఁ బొడమెను
బంకజముఖి నీకు భేదభావము గలదే. 106
- క. నిను నేఁ దప్పులు వట్టితి
నని కోపము నేయవలవ దాపుడ నై నా
మనమునఁ దోచిన యర్థము
వినుపించితిఁ గూర్చి చేత విమలేందుముఖి. 107
- ఆ. అనఁగ లక్ష్మి యిట్లు లనియె నోమునినాథ
నీవు చెప్పినందుచే విరోధ
మడఁగె నిటకు వచ్చినప్పటి నాభావ
మిపుడు విన్నవింతు నెట్లు లనిన. 108
- క. అల పద్మావతి చక్రిని
గలసి మెలంగుచును వేడ్కగా నుండఁగ నా
జలజాక్షునివక్షముపై
నెలమిని నే నిల్చియుందు నెట్లన్న నొగిన్. 109
- తే. తలఁచి హరి నిన్నుఁ గరుణతోఁ బిలువవచ్చు
నపుడు వంచించి పచ్చి నీయాశ్రమంబు
నందుఁ జేరితి ననఁగ సంయమివరుండు
చిలునగవు నవ్వి లక్ష్మి నీక్షించి పలికె. 110

తే. వినుము విష్ణుండు కృష్ణుడై వేలసంఖ్య
 లైన కాంతల చేబట్టి యందఱకును
 నన్నిరూపములై గూడునపుడు నీవు
 శౌరి నెడఁబాసి యుంటివి చంద్రవదన. 111

క. మాయాశ్రమము పవిత్రము
 చేయుట కిటు వచ్చితివి విశేషం బయ్యెన్
 నీయాత్మేశ్వరు నిక నెడఁ
 బాయక శేషాచలంబు పై నుండు సిరీ. 112

క. అని యివ్విధమునఁ జెప్పఁగ
 విని సిరి యాకపిలగురుని వీడ్కొని వేడ్కం
 దనయోగమహామహిమం
 బును బెంచుచు లేచి లోకపూజ్యతకొఱకై. 113

సీ. పూర్వాంగమునకుఁ దపోనిష్ఠఁ బుట్టించి
 యందుంచి దివ్యదేహంబు దాను
 బ్రత్యేకముగఁ దాల్చి పద్మనాళంబునఁ
 జొచ్చి యాదారిని వచ్చివచ్చి
 పైన వెల్లుచునుండు పద్మకర్ణికయందుఁ
 జేరి సుఖాసనాసీన యగుచుఁ
 గ్రొక్కాటుమెఱపులు గుమిగూడి విగ్రహం
 బై నిల్చినట్లు లయ్యబ్జమందు

తే. శ్రీరమాదేవి యున్న నీక్షించి విష్ణు
 దేవుఁ డానందజలధిలోఁ దేలి సిరిని
 జూడ నాలేమ హరిమోముఁ జూచి సిగ్గు
 చేతఁ బల్కుక తలవాంచి చింతనొంది. 114

సీ. తనమదిలోఁ దాన తలఁచె నిట్లని లక్ష్మీ
నాకతంబున నిందు నావిభుండు
తపసియై ఘనజటాధారియై తా నిరా
హరియై భోగంబు లన్ని విడచి
యీరీతిగానుండు వైరాగ్యవిగ్రహం
బిటుచూడ వలసె నింకేమి నేతు
ననుచుఁ జింతింపఁగ నాలక్ష్మీభావంబు
భావించి విలసితాభరణములను

తే. గనకచేలము శంఖచక్రములఁ దాల్చి
నీలమేఘనిభాంగుండై నిల్చియున్న
హరిని శ్రీదేవి చాల మోహమునఁ జూచు
చుండఁగాఁ జక్రి తలవాంచి యూరకుండె.

115

చ. సిరి తను జూచుచున్నపుడు శీర్షము నేలకు వంచి లజ్జతో
నరమరఁ జేయుచున్న పతి నంబుధికన్యక చూచి సిగ్గునన్
మఱల శిరంబు వంచి యనుమానమునం దను జూడకుండఁగా
హరి కమలాలయాననము నప్పుడు మోహముమీఱఁ జూడఁ
గన్.

116

క. కందర్పుఁడు మదిని భయం
బొందక సిరి నెదకుఁ బిలువకున్నాడని గో
విందుని మదిలోఁ జొరఁబడి
సందడి నేయుచును బుష్పశరముల నేసెన్.

117

సీ. అప్పు డాగోవిందుఁ డళికియు నళుకక
ధీరుడై శ్రీరమాదేవి తొలుతఁ

దనుఁజూచి మాటాడినను దాను మాటాడ

వలె నంచు శిరమును వాంచి యుండె

హరి పిల్చినపుడు మాటాడె నంచును లక్ష్మీ

కమలంబుపై నిల్చి కదల కుండె

బ్రహ్మదుద్రాదు లాభావము లాభివించి

తమనాహనము లెక్కి తరలివచ్చి

తే. రమ్యతరమైన పద్మ సరస్సుచెంతఁ

జేరి శుభవాద్యములను ఘోషింపఁజేసి

పుష్పవర్షము గురియించి పొగడి వారి

కిర్వరకు భక్తితో మ్రొక్కి యిట్లు లనిరి.

118

దండకము.—శ్రీమత్పరంధామ జీవాంచితస్తోమ శ్రీమానిసీహోల
శృంగారసల్లిల కందర్పలావణ్య కంజోద్భవాగణ్య సాద్గుణ్య
సంపన్న సంరక్షితాపన్న సత్యవ్రతాచార సాధువ్రజోద్ధార
సారాంబుదశ్యామ సంపూర్ణ సత్కామ వేదాంత సంచార
విశ్వంభరాధార శ్రీవేంకటాద్రిశ సచ్చిత్ప్రకాశా పరా
కాశలోకేశ వాగీశ గౌరీశ నాకేశ వంద్యాంఘ్రిపద్మద్వయా
నిత్య సత్యాద్వయా సద్దయాసాంద్ర యోగీంద్ర హృత్పద్మ
భృంగా శుభాంగా సుచారిత్ర మిత్రాబ్జనేత్రా ధరిత్రీకళత్రా
మహోల్లాస భక్తప్రియా శ్రీనివాసా మముక్త సత్కృపం
జూడుమోతంద్రి తల్లోండవాసా నృసింహా సదా శ్రీనమస్తే
నమస్తే నమస్తే నమః.

119

వ. అని మ్రొక్కుచు వినుతించి యిట్లనిరి.

120

సీ. క్షీరసాగరజాత చిత్తజాతునిమాత

ప్రథితగుణోపేత భాగ్యదాత

అమృతాంశుసోదరి యార్తిదోషవిదారి

నవ్యసుందరి సదానందలహరి

భక్తసజ్జనపాల పాపవనానల

విహితాలవాల సద్వినయశీల

కనక పద్మాలయ కవివర్యగణగేయ

విబుధనికాయ సద్విజయనిలయ

తే. లక్ష్మీ సీస్వామి వక్షస్థలంబునందుఁ

జేరి శేషాద్రిపై భూప్రసిద్ధముగను

వెలసి మామీఁద సత్కృప నిలుపవలయు

ననుచుఁ బ్రార్థించి వారిట్టు లనిరి మఱల.

121.

సీ. పరఁగఁ గార్తికశుద్ధపంచమి భృగువార

ముత్తరాషాఢసంయుతదినంబు

చక్రివక్షమునందు సంతసంబునఁ జేర

వలె మైత్రతారగ వఱలునాఁడు

తడవేల నంచు విధాత శంకరులును

విన్నవింపంగ నావిజయలక్ష్మి

పలుకకుండినఁ జూచి బ్రహ్మదేవుఁడు భృగు

సంయమిండుని కనుసైగఁజేసె

తే. నపుడు భృగుముని సిరిపాలి కరిగి మ్రొక్కి

మాతృదేవత నాతప్పు మఱచి యిప్పు

డైన నే నీకుఁ బుత్రుండనంచు నెంచి

హరియురంబునఁ జేరు మాయమ్మ యనుచు.

122.

క. బహువిధముల వినుతింపఁగ

సహజజ్ఞానమున నధికసంతసమున శ్రీ

మహిళామణి భృగుమానిని
విహితంబుగ నాదరించి వేడ్కం గనియెన్.

123

క. ముని నీదృఢతరభక్తికి
ననుపమ ధైర్యముకు మెచ్చి తల సత్వగుణుం
డనదగు నాదేవునిపై
ననుమానము నొంది దూర మరిగితి నయ్యా.

124

సీ. నా రజోగుణమున కారీతి కాగల
గతి జతగూడిన కారణమునఁ
బ్రాణేశు నెడఁబాసి పరదేశమున నుండు
టొక్కటి విభునిచే నుగ్రతపము
చేయించు టొక్కటి సిద్ధించె నందుచేఁ
గాల మెంతటివారు గడుపలేరు
నీతప్పుగా దది నాతప్పుగా దది
కడటనాటకసూత్రకరధరుండు

తే. నైన యాచక్రికార్యంబు లన్ని తలఁచు
నతనిపను లన్ని చూడఁగ నతనికెఱుక
యనుచు భృగుమునితోనని యను ముదమున
మహితుఁడౌహరిపాదపద్మములయంద.

125

వ. దృష్టి నిల్పి భక్తి తుఱంగలింపఁ జేయుచునుండ.

126

క. పుత్తడిబొమ్మవిధమున
నత్తన్ని సువర్ణపద్మమం దుండి విభుం
డెత్తి యురంబున నిడుకొను
నిత్తటి నని తలచి కదల కిందిర యుండెన్.

127

చ. వసజజ శంభులిద్దటును వార్ధితనూభవమోము చూచి త
న్మనమున నుండునట్టి యనుమానము తాముగ్రహించి పద్మలో
చనునకు మ్రొక్కి యిట్లనిరి సాగరకన్యక నెత్తి వక్షమం
వొనరగ నుంచుకొమ్మహారియోజగదీశయటంచుఁబల్కుగన్.

చ. విని హరి నవ్వి యిట్లనియె వింతగఁ జూచుచు నుండనేల న
వ్వనధిజ కెల్ల కాలము నివాసముగాఁ దగినట్టి నాయురం
బున నిడనైన నిల్వమని పొందుగఁ జెప్పుడు మీర లిప్పు డ
న్నను విధి రుద్రులిద్దటు మనంబున సంశయ మొంది తాల్చితోన్.

తే. పలికి రిట్లని దేవి నీప్రాణవిభుని
వక్షమునఁ జేరి యుండఁగ వలయు నిపుడు
మంచిలగ్నంబు గనుక నెమ్మదిగఁ జేరు
మనఁగ నంభోధికన్య ప్రియంబు మెఱసి.

130

సీ. ఘల్లుఘల్లుని కాళ్లగజ్జె లందెలు మ్రోయ
మొలనూలు గజ్జె లిమ్ముగను మెఱయఁ
జెలువారు పసిడియంచులనొప్పు తెల్లని
చీర నద్దపుఁగాంతి చెన్నుమీఱ
రహిని చందురుకావి రవికెను బంగరు
గిండ్లి భంగిగను బాలిండ్లు తనరఁ
జారుకొప్పునఁ బూలసరులుసొంపును జూప
ముంగురుల్ నుదుటను మురువుఁదెల్పు

తే. గర్ల కంఠాభరణ కరకంకణములు
వరశిరోభూషణంబులు సురుచు లెసఁగ
మందహాసంబునేయుచు మహితవినయ
ధన మొసంగుచుఁ జూచుచుఁ దనువుమెఱయ.

131

సీ. భాసుర నాసికాభరణంబుతోఁ గూడి
 బింబాధరముకాంతి పిక్కటిల్లఁ
 దీరగు కస్తూరితిలకంబుతోఁ గూడి
 నిటలతటద్యుతుల్ నిచ్చటిల్ల
 నెలవంక బొమలును నేత్రాంజనము సరి
 గా సొగపై నీలకళల నీనఁ
 బరిమళగంధలేపనముతో నెనసి స
 త్కుసుమసౌరభము దిక్కులను నెఱయ

తే. హంసగతి నొప్పు నుదధిదుగ్ధాబ్ధినుండి
 వెడలి మునువచ్చి హరిచేరు విధముగాను
 రమ్యతరమైన పద్మసరస్సు వెడలి
 శ్రీరమాసతి పతిచెంతఁ జేరి నిలచి.

132

క. మును తనకు నివాసంబై
 తనరెడు హరి యురమునందుఁ దనకరములఁ జం
 దన మలఁది మోహముం దగ
 మనమున భక్తియు నెసంగ మాన్యత మెఱయన్.

133

సీ. తులసీదళంబులు దూర్వాంకురంబులు
 మల్లెపూవులును జేమంతిపూలు
 మొల్లులుతోఁ గడు మోదంబు దనరు పూ
 దండ యొక్కటిఁ గట్టి తనివిఁ దీరఁ
 గరములతో నెత్తి కంకణంబులు మ్రోయ
 హరికంఠమం దుంచి యచట నిలిచి
 యున్న లక్ష్మీం జూచి మన్ననఁజేసి తా
 హస్తంబునంబట్టి యల యురమునఁ

తే. జక్రధరుఁ డుంచుకొనియె నాసమయమునను
వారిశిరములపైఁ బుష్పనర్పములను
దొడరి గురియించి దేవదుందుభులు మొరయఁ
జేసి హరిచెంత జిష్ణుఁడు చేరి మ్రొక్కె.

134

సీ. ఆడిరి రంభాదు లంబరంబున నిల్చి
పాడిరి గంధర్వపతులు సతులు
తుంబురు నారదాదులు వీణమీటి గా
నములు చేసిరి కడు నయము మెఱసి
కశ్యపాది మునీంద్రఘనులు వేదాంతర
సూక్తులఁ బొగడిరి భక్తవరులు
మఱి గొనియాడిరి మాన్యతగా గిరి
జా సరస్వతు లొగి భాసురముగ

తే. మంగళారతు లిచ్చిరి మంగళమని
శంకరుండును బ్రహ్మయు సదమలాత్తు
లగుచు నేసలు చల్లిరి యమరవరులు
కీర్తిఁ బ్రకటించు చెలమి మ్రొక్కిరి దొడంగి.

135

వ. అప్పుడు విష్ణుం డానందసుధాంబుధి నోలలాడుచు నిజరథంబు
నెక్కి శ్రీకాంతతో శ్రీవేంకటాచలారోహణంబు సేయుచుండె,
నాసమయంబున బ్రహ్మాండ్రాదు లా లక్ష్మీ యుదయించిన
పద్మసరస్సునం దీకార్తీక శుద్ధపంచమిదినంబున జనులు
స్నానంబు చేసిరేని వారలకు లక్ష్మీకటాక్షంబు గల్గు నని
తత్తిర్థంబునం దాము మునింగి యాస్వామి వెనువెంట నరిగిరి.
శ్రీస్వామి వరాహస్వామియనుమతంబున విష్వక్సేనాది పరమ
భాగవతు లలంకరించియున్న నిజనివాసము చేరెనప్పుడు

పద్మావతి సకలభూషణాంబరాలంకృత యై తదానందనిల
 యంబునం బ్ర వేశించి హరికి సిరికి నమస్కరించె, నంతఁ బద్మా
 లయ పద్మావతిని దీవించి చెంత నుంచుకొని వకుళను విశ్వా
 సంబుఁ జూపి యిచ్చామాత్రంబున సకలపదార్థంబుల నాకర్షించి
 బ్రహ్మాదులకు విందు చేయించి సువస్త్రభూషణాదుల నొసంగి
 సుతుష్టులంజేసి మునులను గౌరవింప, నందఱు తమ నివాసం
 బుల కరిగిరి, వెన్నడి వేంకటేశ్వరుండు లక్ష్మీ పద్మావతుల
 తోడం గూడి సుఖంబుండి యొక్కనాఁడు వినోదంబుగ లక్ష్మీం
 జూచి యిట్లనియె.

136

తే. శ్రీరమాదేవి నీవు వచ్చినకతమున
 నాకు సంతోషమయ్యె నానాఁడు ధనదు
 చేతఁ దీసిన ఋణము దీర్చెడునుపాయ
 మేమి నాకిప్పు డెఱిగించు మిందువదన.

137

క. అనుచు వినోదంబుగ నా
 వనజాక్షుం డడుగ నప్పుడు వనజాలయ యి
 ట్లనె ఋణము సేయునప్పుడు
 నను నడిగితివే యటంచు నగి మఱి పలికెన్.

138

మ. అనఘా పెండ్లికి నేను వచ్చినపు డిం దర్థంబు లేదంచుఁ జె
 ప్పినఁ దప్పే మటు చెప్పిన న్ధనము నేఁ జేమారఁగా నియ్యనే
 నను నీ వప్పుడు తేరఁజేసి ధనదు న్నా పెండ్లి కీ వర్థ మి
 మ్మని యాచించి ఋణంబు సేయుపని కేమందుఁ జగన్నాయకా.

క. అపు డటమఱఁ జేయఁగఁ గద
 కపటాత్ముడ ననుచుఁ దెలిసి కరవీరపురం

బుపశమముం జేరితి నొగి

జపలతఁ బాతాళమునకుఁ జనుట మహాత్మా.

140

ఉ. నావుడు వెన్నుఁ డిట్లనియె నన్నెడఁ బాసినజాలిచేత నే
నీ వతిచింత నొందఁగను నెమ్మి ధనంబును గూర్చి పెండ్లికిం
గావలెనంచు నిన్నడిగి కైకొనలేదు కడంగి యోరమా
దేవి మఱిది తప్పనుచుఁ దేరగఁ జూడకు మింకఁ బల్కుఁగన్.

శా. ఆమాటల్ విని లక్ష్మీ యిట్లనియె నాఁ డారీతి నయ్యెం గదా
యామీఁదం దడవైన వడ్డి బరువై యాపత్తురాదేమి నీ
కీ మర్యాదను నిల్పునుండిన ధనం బీవేళ నే నిచ్చెదన్
స్వామీ వానిబుణంబు దీర్చు మనినన్ సంతోషసంయుక్తుడై

సీ. హరి యిట్టు లనె నీమహామహిమంబు నే

నెఱుంగనె మును క్రొత్త యేమి తలఁచ

నిపుడు కుబేరుని కీచర్థ మీనేల

నానాటి వడ్డి నిర్లయముగాను

గ్రమముగ నిచ్చుచుఁ గలియుగాంతంబునం

దంతయుఁ దీర్చి విశ్రాంతి నొంది

వైకుంఠపురిఁ జేరవచ్చునంతకు నేష

శైలమందుండి భూజనులనెల్లఁ

తే. బాలనముచేసి వారిపాపముల నింకఁ

బరిహరింపుచు రక్షింప నలయు నెలమి

గాన నయ్యప్పు తలఁచ శీఘ్రంబ యీయ

వలదదెట్లన్న విను ప్రేమ వఱల నిపుడు.

143

సీ. కలియుగంబునఁ బాపకర్తంబు లొనరించు

ప్రజకు రోగాది తాపత్రయములు.

కల్లఁగ వెఱచి తత్కాలంబుగా నన్నుఁ
 బేర్కొంచు కడు మొరల్ వెట్టునపుడు
 వారియాపదలు నివారించి బ్రోవక
 నే నూరకుండుట నీతిగాదు
 గనుక యానరుల దుష్కర్తము ల్వారి ద్ర
 వ్యంబుపై నాకర్షణంబు చేసి

తే. వచ్చు నాపదలను దీర్చి వారిధనము
 నేను గొండకుఁ దెప్పించి నిస్పృహుండ
 నగుచుఁ దత్పాపరూప మైనట్టిధనము
 మూఢజనులకు నిప్పింతు మొనసి వింటె.

144

తే. ఎలమిఁ బుణ్యాత్ము లైనవా రిచ్చినట్టి
 ధనమునం గొంతఁ గైకొని ధనదునకును
 గొంత వడ్డికిఁ జెల్లించి వింతలీల
 లెసఁగఁ జేయుట మేలంచుఁ బొసఁగఁ బల్కి.

145

సీ. మఱల నిట్లనె నో రమాదేవి ద్రవ్యంబు
 నెల్లవారికిని నీ విచ్చుచుండు
 మాద్రవ్య మిచటికి నాకర్షణముచేసి
 సుజన దుర్జనుల కిచ్చుచుఁ గ్రమంబు
 గాఁ బ్రభుత్వము నిందుఁ గడపుచు నీకలి
 కాలంబు మౌనంబులీల నడుప
 వలయుఁ గావున ధనపతికి న ప్పిప్పుడ
 తీర్చుఁ గూడదని నేఁ దిరముగాను

తే. వ్రాసియిచ్చితిఁ గడువిడి పత్రమలర
 దాని నిప్పుడఁ జెటుపంగఁ దలచునేల

మఱియు మొదలీయనేల నెమ్మదిగ ననఁగ
విని రమాదేవి హరిఁ జూచి వెలయుఁ బల్కె.

146

శ. దేవా మీచిత్తమునం
దీవిధమునఁ దలఁచి యుండి యీఋణ మిడ నే
నేవిధమునఁ దీరుతు నని
యావేళ వినోదలీల నడిగిన దేలా.

147

క. అనుచు రమాసతి యడుగఁగ
విని హరి యిట్లనియె నీవు విత్తము ప్రజకున్
ఘనముగ నిచ్చిన నది గై
కొనియెద నని నిన్ను వేడుకొంటిని లక్ష్మీ.

148

వ. అనిన విని లక్ష్మీదేవి యిట్లనియె.

149

క. మన మలరఁగ నే ద్రవ్యం
బనఘా నీకిత్తుఁ దీర్చుమా ఋణమనినన్
వినక పరస్పరముగ భూ
జనులకు నే నియ్య ననెడి సరణిం జెపుమా.

150

సీ. అన విని మఱల నిట్లనియె నోప్రాణేశ
కలియందు నరులెప్పు గఠినహృదయు
లగుచు దానములు నేయరు గాన జన్మజ
న్తాంతరంబులను జంద్రాంశ నొంది
నశియింతు రటువంటి నరులకు ధనము నీ
వీయు మటన్న నే నీయలేను
వరద నీకెంత ద్రవ్యంబైన నిచ్చెద
నీవె వారల కిమ్ము నెనరు మించి

తే. యనఁగ హరి యిట్టు లనియె మోక్షార్హులైన
 వారలకు ముక్తి కోరికల్ కోరి పుణ్యా
 కర్మములు నేయువారి కాకర్తఫలము
 లిచ్చి రక్షించు నదియ నాకిష్ట మతివ.

151

సీ. కలుములచెలి నీవు గాననఁ గలుము లి
 చెప్పెడుపని సేవంతు చెలఁగి వారి
 మెండు రూకల నాక్రమించి యాపదల ని
 వారించి సంతానవరము లొసఁగి
 సంతసించుటకు నా వంతని పల్కఁగ
 హరిని వీక్షించి యిట్లనియె లక్ష్మీ
 మనుజులు దానధర్మ పరోపకారముల్
 చేయరు వారికి సిరుల నొసఁగు

తే. పెల్ల వా రది దెచ్చి నీ కిచ్చుపెల్ల
 ధనము గల్గఁగనే దంభ దర్పలోభ
 ములను బెంచుదు రాద్రవ్యమును నిజముగ
 నీకు నొగి దెచ్చి యిత్తురే నీరజాక్ష.

152

వ. అనిన విని హరి శ్రీలక్ష్మీంజూచి నీవు చెప్పినయట్ల కలియుగము
 నందుఁ బుట్టిన నరులట్ల లోభు లగుటకు సందియంబులేదు
 నిక్కంబగు నందొక్కయుక్తి గల దది యెట్లంటివేని జనులు
 పాపంబులు నేయుదురు. దాన రోగాది బాధల ననుభవిం
 తురు. అట్టి కాలంబున. నన్నుఁ దలంతురు. అపు డవ్వారి
 స్వప్నంబులం బ్రత్యక్షంబై వారి కలిమికొలఁదిగ ముడుపులు
 గట్టించి తద్విత్తంబునకు నధికంబుగ వడ్డి పెచ్చు పెఱుగనిచ్చి
 ప్రతివత్సరంబున వారిని దండించి యీ వేంకటాద్రికిఁ

దోడ్కొని వచ్చి వారుదెచ్చిన ధనంబు నీక్షించి పుణ్యపాప
 విత్తంబుల నేర్పరించి సుజన దుర్జనులకుఁ బంచిపెట్టించి నాకు
 సంతర్పణంబు సేయుండని యాచించి వారిచేత నన్నదానం
 బులం జేయింపుచు నందున వారి ద్రవ్యాన్నదానంబులు
 చేసినవా రగుచుందురు గావున వా రొనర్చిన స్వల్పదానం
 బైన నధికంబుగ నెంచి నీవు వారికి ధనధాన్యంబు లిచ్చు
 చుండవలయు, నేను వారికి నయభయంబులం జూపి తద్ద్రా
 వ్యాన్నంబు లిచ్చుటకీఁ దెప్పించి వారిచేత దానంబులుచేయింపు
 చుండవలయు నీ వేంకటాద్రియందుఁ జేసిన దానంబులకు
 నధికఫలంబుల నిచ్చు నందు నేనీ యుక్తి పన్నితి నీయుక్తి
 చేయగుండినఁ గలిపుర్నుండు సకలధర్మంబులం జెఱచి ప్రజల
 ననేకవిధంబుల బాధించి నరకంబులం ద్రోయించుం గావున
 మదంశసంభవులైన జీవుల కలికాలంబులం దీప్రకారంబు
 రక్షించుకొఱకు నే నీ యద్రియందు నిలిచితి నీవును నాకుఁ
 దోడ్పడి మదర్పణంబులు సేయుటకై ప్రజలకు భాగ్యంబుల
 నిచ్చుచుండుమని నిన్నుఁ బ్రార్థించితే నీ విష్ణుడ కుజేకుని
 యప్పు దీర్చితివేని నే నిందు నిరుద్యోగంబుగ నుండవలయు
 న ట్లూరకుండుట ధర్మంబుగాదు గావున నీవిపు డిట్టి యుద్యో
 గంబు నాకొసంగుమనిన విని నవ్వి లక్ష్మీదేవి యిట్లనియె. 153

సీ. ధన్యాత్మ నీతోడ దబ్బ రాడఁగరాడు.
 చెప్పెద నిష్పడ సిద్ధముగను
 మహియందు దానధర్మ పరోపకారము
 జేసి నీ కర్పణ చేయుచున్న

హారికి ధనధాన్యవరసంపదల నిత్తు
 నందున లోభపాపాత్తు లైన
 నరులధనంబులు నానాట నశియింపఁ
 జేయుదు నది వృద్ధి చేయ ననుచు

తే. హారికి సమృతముగఁ జెప్పి నరులకెల్ల
 సంపదల నిచ్చుచుండె నాసమయమునను
 సకలజనములు వేంకటాచలము చేర
 వచ్చి ధనరాసు లాస్వామి కిచ్చి మ్రొక్కి.

154

వ. అదియునుంగాక శ్రీనివాసార్పితంబుగ ననేకబ్రహ్మాదులకు
 సకల దానంబులు చేసి యిహపర సౌఖ్యంబు లనుభవింపు
 చుండి రా శ్రీనివాసుండు సకలజనుల నెలమి రక్షించుచుండె
 నని దేవదర్శనుండు చెప్పిన విని సంతసించి క్రమ్మట దేవలుం
 డిట్లనియె.

155

సీ. ఘనదేవదర్శనముని శుకాశ్రమమందుఁ
 దపనీయచేలుండు తపముసేయు
 నప్పు డాయోగీంద్రుఁ డందుండెనో లేవో
 యనిన దేవలున కిట్లనియె నతఁడు
 విను విప్ర హారి తపం బొనరింప కట మున్నె
 బ్రహ్మపదానందభరితుఁ డగుచు
 శుకయోగిచంద్రుఁడు సూర్యమండలమునఁ
 జొరఁబడి పో చూచి సూర్యుడతని

తే. నిల్పి యిట్లని పల్కె నోనిర్తలాత్త
 నీకు గురుడైనవ్యాసుఁ డీలోకమునను

నిన్ను వెదకుచునుండఁగ నీవు నింగి

కెగిరివోవుట పాడిగా దెట్టులనిన.

156

క. నీవాశ్రమధర్మములను

బోవిడిచి మహావిరక్తిఁ బొందుట తగునే

దేవర్షిపితృణాంబులఁ

బావనమతి వగుచు దీర్చి పై కరుగు మయా.

157

సీ. ఆదియం దమరంగ వేదముల్ చదివితి

వందుచే ఋషిఋణం బపుడ తీతె

సత నింకఁ జేబట్టి సరనముల్ గావించి

ధీరుడవై దీర్చు దేవఋణము

పుణ్యాత్మ లగునట్టిపుత్రకులను గాంచి

పెంచి గ్రక్కున దీర్చు పితృఋణంబు

కొంకక ఋణావిముక్తుండవై జ్ఞానివై

మహి విరక్తుండ వై మఱల నిటకు

తే. వచ్చి నామండలము దాఁటి హెచ్చి పైకిఁ

గ్రమముగాఁ బోయి మీదిలోకములు గడచి

పరమపదమును జెందుమో పరమమౌని

యనినఁ జిటునవ్వు నవ్వి యిట్లనియె శుకుఁడు.

158

వ. నీ వాదిత్యుండవు త్రిమూర్త్యాత్మకుండవు కర్త సాక్షివి జగచ్చ

క్షుండవు భాస్కరుండవు నీచి త్తంబునకుఁ దెలియనియర్థంబు

లే వైన నామరంబునం దోచినయర్థంబు విన్నివించెద నెట్లు

నిన మాతృగర్భంబు సొచ్చి దేహధారియై భూమియందు

నుదయంచిన దినంబు మొదలుకొని యుదయాస్తమయ

వ్యాజంబునఁ బురుషాయువును గాలంబు వంచించి కొంపోవు

చుండును గావున జలబుద్ధుడంబున నిత్యంబుగాని దేహంబు
నందుండి చతురాశ్రమంబుల నడపి దేవఋషి పితృఋణం
బులం దీర్చి జ్ఞానవైరాగ్యంబు లభ్యసింపవలయు నంటిరి
వేదోక్త కర్త మర్యాద యగుం గావున నాచరింపందగు
నైనను దేహం బనిత్యం బైనందున ముముక్షుం డైనవాడు
కర్తారణ్యంబునం బ్రవేశింపఁ డనిన శుకుం జూచి సూర్యుఁ
డిట్లనియె.

159

శా. ఆదికా విశ్వము వృద్ధినేయుటకుఁ బద్మాక్షుండు గల్పింపఁగా
వేదోక్తాశ్రమ ధర్మకర్త తతి భూవిఖ్యాతమై యుండఁగాఁ
గాదంచు నిష్ఠనాడి నీ వెగిరిపోగా వచ్చునే యంచు న
య్యాదిత్యుండువచింపఁగాశుకుండు నెయ్యంబొప్పగానిట్లనెన్.

సీ. వనజాప్త విను సర్వవర్ణాశ్రమాచార
ధర్మంబులును మోక్షధర్మములును
మాతండ్రి బోధింప నాతత్వవిజ్ఞాన
మాత్మయం దుదయించె నపుడ గురుని
గాంచి యిట్లంటి నిక్కంబుగఁ బ్రథమాశ్ర
మమున నాత్మవివేక మమరఁ గలిగి
నట్టివాఁ డావలి యాశ్రమధర్మముల్
విడువఁగ వచ్చునో విడువరాదో

శ్రీ. తేటగా నిశ్చయము నాకుఁ దెలుపుఁ డంచు
నేను బ్రార్థింపఁగాఁ జూచి నెనరుచేతఁ
జెప్పఁజాలక మిథిలేశుఁ జేరి యడుగు
మనఁగ నేబోయి జనకు నట్లడుగ నతఁడు.

161

సీ. నను జూచి పలికె నో మునివర విజ్ఞాన
మబ్బుటకై చతురాశ్రమములు
నడిపింపఁగావలె నాటిన జన్మజ
న్తాంతరవాసన నంటినట్టి
సదమలవిజ్ఞాన ముదయించినప్పు డా
శ్రమధర్మకర్తముల్ సల్ప కపుడ
పట్టెన స్వస్వరూప పరస్వరూపముల్
దెలిసి వర్ణాశ్రమాతీతుఁ డగుట

తే. విహితధర్మం బటంచును వీడుకొల్పె
నదిమొద ల్లాధవై రాగ్యమందుఁ బొంది
నట్టినన్ను గృహస్థుఁడ వగుమటంచు
నింతగా నిందు మీరానతీయఁ దగునె.

162

చ. అని శుకయోగి వల్కు విని యంబుజమిత్రుఁడు నవ్వి యిట్ల
నెన్, జనకుఁడు జ్ఞానకర్తముల సల్పుచు సర్వసమత్వమొంది
భూ, మిని బరిపాలనం బెపుడు మెచ్చఁగఁ జేయుచు నుండి
బిడ్డలన్, గనినటువంటివాఁడు నిను గాధవిరక్తిని బొందఁ
జెప్పెనే.

163

సీ. హరియందుఁ బద్మజుం డజనియందు వసిష్ఠుఁ
డామునినాథునియందు శక్తి
శక్తియందుం బరాశరుఁ డాఘనునియందు
వ్యాసుఁ డావ్యానునియందు సీవు
పుట్టి విరక్తిని బొంది యూరకపోక
పుణ్యాత్ముఁ డైనట్టి పుత్రు నొకని

గాంచి ధరిత్రివై నెంచవచ్చిన నిన్నుఁ
బోనిత్తు నందాక పోవఁగూడ

తే. దంచు సూర్యుండు వల్కుఁగ నాశుకుండు
సమ్మతించుచు నిజతనుచ్చాయ నొక్క
పుణ్యపుష్పనిగాఁజేసి బుద్ధి నిచ్చె
నప్పు డాపురుషుండు మహాత్ముఁ డనుచు.

164

చ. శుకునకుఁ బద్మమిత్రునకు సుస్థిరుడై ప్రణమిల్లి భక్తితో
ముకుళితహస్తాడై నిలిచి ముందరనుండఁగఁ జూచి సూర్యుఁ
డా, శుకమునియోగసిద్ధి కతిచోద్యము నొందుచు సంతసించి
తా, నకుటిలచిత్తుడై జనితుఁ డైనకుమారుని చూచి యిట్ల
నెన్.

165

క. మాయగ శుకమునిదేహ
చ్చాయను బుర్గుండ వగుచు జనియించిన నీ
వీయవనీస్థలి నరుదుగ
ఛాయాశుకుఁ డనెడుపేరఁ జరియించు మయా.

166

క. అని సూర్యుఁ డానతిచ్చిన
విని ఛాయాశుకుండు చాల వినయము మీఱన్
వినుతించి యవల నాశుకుఁ
గనుఁగొని యిట్లనియెఁ జాల గౌరవమొప్పన్.

167

క. జనకా నన్ను సృజించిన
పనియే మిపు డానతిచ్చి పంపుఁ డటంచుకొ
వినయంబున మ్రొక్కినఁ గనుఁ
గొని ఛాయాశుకున కాశుకుం డి ట్లనియెన్.

168

సీ. పుణ్యాత్మ నీవింక భూలోకమున కేగి
 శ్రీవేంకటాద్రి దక్షిణముగాను
 ముఖ్యమైన సువర్ణముఖరికి నుత్తర
 తటమున వెల్లు సిద్ధస్థలమున
 మహిమ నొప్పు మదాశ్రమంబున నీవుండు
 మదిగాక శ్రీగంగ కరిగి మాకుఁ
 దండ్రొనెట్టి వేదవ్యాసముని నన్నుఁ
 బేర్కొన్న నపు డతిప్రేమ మీర

తే. నీవు నారీతిగా నందు నిలిచి పలికి
 చెలఁగి వారికి శుశ్రూష చేసి వారి
 యనుమతిం బెండ్లియాడి నందనులఁ గాంచి
 కులము నభివృద్ధిసేయుము గొప్ప తనరి.

169

తే. ఇపుడు ముందుగ శ్రీకాళి కేగి యచట
 నచలభక్తిని బాదరాయణుని గొన్ని
 వత్సరంబులు గొలిచి యవ్వల మదాశ్ర
 మస్థలంబునఁ జేరు కుమార యనుచు.

170

సీ. వానికి నియమించి వసుధకుఁ బంపించి
 పంకజాపుని గాంచి పల్కె నిట్లు
 మార్తాండ నీకృపామహిమచే సుతుఁ డుద
 యించె నన్నింకఁ బోనిమ్ము మనిన
 నగి సూర్యుఁ డిట్లనె నాస్వరూపంబగు
 జీవతత్వం బెద్ది చెప్పు మనిన
 శుకుఁ డిట్లు లనె జగజ్జ్యోతిస్వరూప నీ
 చింతాత్రసత్తు నేఁ జెప్పగలనె

తే. నాకుఁ దోచినయంత నిర్ణయముగాను
మద్దురునిసత్కటాక్షసస్త్రిహిమచేత
విన్నవించెద మదిని భావించి యంచుఁ
బద్ధబాంధవునకు మ్రొక్కి పలికె గరిమ.

171

వ. నారాయణపరబ్రహ్మంబను చిద్బిందువువలనఁ బ్రణవస్వరూపం
బైన శబ్దంబు పుట్టె నాశబ్దంబువలన బయలైన నభంబునందు
స్పర్శవలన వాయువు పుట్టె నవ్వాయువు గగనసంబంధముచేత
నుష్ణరూపంబగు తేజంబుగలిగె నందగ్ని జనించె నయ్యగ్ని
యధికంబై ప్రకాశించి తనయందు వ్యాపింపఁగ నాబిందువు
రసాత్మకంబగు సారమును మహాజలముగ సృజించి తేజోరూ
పంబగు నప్పరమాత్మ తా నామహాజలమునందు నిలిచె నది
యే హిరణ్యమయంబగు తేజంబై కొంతకాలంబునకు నారికేళ
వృక్షంబులు ఫలంబులు నొందుచందంబున ననేకకోటి బ్రహ్మాం
డంబులలో నొక్కొక్క బీజము వృక్షఫలంబులం దనేక
వీజరూపంబై నిచ్చినట్లుగ మూలకారణంబైన హిరణ్యయ
తేజస్సు సూర్యరూపంబై స్థావరజంగమాత్మకంబైన జగత్తును
దనరసాంశమువలన జీవమై పోషింపుచును, తేజాంశమువలన
హరింపుచును వటబీజము భూజలసంబంధముచేత వృక్షో
క్యతియై వృక్షములో రసరూపమై నిలిచినట్లు హిరణ్యయ
తేజస్సు సప్తద్వీప సప్తసాగర సప్తకులాచలాధారంబైన
బ్రహ్మాండంబుగఁ బరిణమించి సూర్యరూపంబై నిలిచియున్న
యది. ఆ స్వరూపంబు సకల భూతంబులయందును రసరూప
మైన జీవంబగు నారసమునంద తైలవర్తియందు జ్వాల వెల్లి
నట్లు తెలివి వెలుగుచుండు నా తెలివియ తన్నును జెవుల వినిన

శబ్దంబులను జర్తంబువలనందెలియు స్పర్శంబులను గన్నులవ
లనఁ జూచు రూపంబులను జిహ్వచేత గ్రహించిన రుచులను
మ్రాణంబువలన నాఘ్రాణించిన గంధంబులను గణ్ఠేంద్రియ విష
యంబులైన వచనదానగమన విసర్జనానందంబులను మనోబుద్ధి
చింతాహంకార విషయంబులైన సంశయ నిశ్చయ విచారకర్తృ
త్వంబులను దెలియు నెఱుకయ చింతాత్మంబైన స్వస్వరూపం
బగు నింకఁ బరస్వరూపం బెద్దియనిన వ్యష్టిసమష్టిరూపంబు
లైన పిండాండబ్రహ్మాండంబులయందు నేకరూపంబై వ్యష్టి
సమష్టిరూపంబులయందు మేఘమండలమందలి జలము వర్షిం
చిన భూమియందుం గల వాపీకూప తటాకాదులయందు నిలచి
న చందంబున నీశ్వరచైతన్యంబను మేఘజలంబు జరాయుజాం
డజ్ఞోద్భిజన్వేదజంబు లను జతుర్విధభూతములయందు నిల్చి
యుండుననిన భాస్కరుం డిట్లనియె.

172

తే. ఆ హిరణ్మయతేజ మీ యఖిలభూత
వితతులందున నెట్లు ప్రవేశ మగును
మఱల స్వస్థానమున నేక్రమమునఁ జేరు
నాసరణిఁ దెల్పు బాదరాయణకుమార.

173

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె.

174

నీ. కమలజాండమును బ్రకాశింపఁ జేయుచు
రమణీయ విశ్వకారణము నైన
మహిత హిరణ్మయమండలం బధికతే
జ్జోరసాత్తకమై విశుద్ధ మయ్యె
నందు రసాంశ మాయమృతాంశరూపమా
నది కాలవశమున ననిల మగుచు

దా మేఘ మగుచుఁ జంద్రరసాత్కంబైన
జలముచేఁ బూర్ణమై చల్లనగుచు

తే. వర్ష ధారలు నిండింప వసుధయందు

సస్యములు వృద్ధిబొందు సస్యములయందు

సారతరమైన ఘనజీవసత్తు నిలిచి

ధాన్యమై మర్త్యతతుల కోదనము నగును.

175.

వ. మఱియు దృఢరూపమై పశువుల కన్నం బగు వివిధఫల
రూపంబుల నొంది విహంగాది జంతువుల కన్నంబగు వాయు
రూపంబై సర్పాదుల కన్నంబగు నయ్యన్నంబు తత్తద్భూతం
బులయందుండు జతరాగ్నివలనం బచనంబై పాలలో
ఘృతంబు పైకేఁ దేలినవిధంబున బిందురూపమై పుష్పలయందు
నిలిచి స్త్రీగర్భంబులం జొచ్చి పిండరూపంబగు తత్పిండంబుల
యందు జరాయుసంబంధమువలన మాతృధాతృ సంబంధము
వలన షాణ్డాసంబులు వహ్ని దానియందుఁ బ్రకాశించుకరణేఁ
జైతన్యంబు దీపించుఁ దదనంతరంబు గాలకర్తృపరిపూరితం
బైనతఱి నుదయించు, మఱియు నవ్వర్షజలంబే వృక్షాదుల
యందు రసాత్కంబై జీవనంబగు నీ యుత్పత్తిప్రకారం బింక
లయప్రకారం బెట్లనిన, వాత పిత్త శ్లేష్మాది రోగంబులవలన
భూతంబులు లోఁబడినప్పుడు పల్లముల నిలచిన వర్షజలం
బుల సూర్యకిరణంబులు పీల్చుకరణేఁ గాలస్వరూపమగు
సూర్యుఁడు సర్వభూతంబుల యందలి జీవరసంబుం బీల్చి
వోవునప్పు డా రసస్వరూపంబు సూర్యకిరణంబులందు మిళి
తమై వాయుమండలంబున నేకమై గగనమార్గంబునఁ జంద్ర
మండలంబునం జొచ్చి చంద్రుఁడు సూర్యునియం దేకీభవించి

నప్పుడు సూర్యునియందుఁ జెందునని మద్దురుం డువదేశించె
ననిన విని సూర్యుం డి ట్లనియె. 176

తే. దేవ రాక్షసముఖుల సుస్థితిలయముల
వరుసగాఁ జెప్పు మనఁగ నవ్యాససుతుఁడు
జలజబాంధవు నీక్షించి సంతసించి
మఱల నిట్లని పల్కె నెమ్మనముగాను. 177

వ. దేవా వటబీజంబునకు భూసంబంధం బొక్కటి యైనఁ గాని
ప్రీహిపరిణామంబు పాణ్డాసంబులను వటపరిణామంబు సహస్ర
సంవత్సర పర్యంతంబు గల దాప్రకారంబు బ్రహ్మాది దేవశరీర
ములకును మనుష్యశరీరంబులకును గాలభేదం బున్నయది,
ఆహిరణ్మయ తేజస్సత్త్వాంశం బధికంబుగాఁగ నిలావృత
ఖండాది దేశంబులయందు దేవజాతులు తృప్తియై దీర్ఘా
యుష్మంతులై వర్తింతురు. సామాన్యదేవజాతులకు సుర్తా
వధియు నింద్రాదులకు మన్వంతరావధియు బ్రహ్మాదులకు
బ్రహ్మాండప్రళయావధియుఁ గల్గియుండు నంతటికి నాధారమై
సచ్చిదానంద నిత్యపరిపూర్ణుండై వాఙ్మానసాతీతుం డైననారా
యణుండు ప్రకాశించుఁ దత్ప్రకాశంబు నీవ నిశ్చయించి
యుందునని మఱియు సకల వేదాంతసార నిశ్చితార్థానుభవ
క్రమంబు పిన్నవింప విని సూర్యుండు శుకుం జూచి యిట్లనియె.

సీ. ఓ మహామహానీంద్ర నీమనోదార్థ్యంబు
యోగసిద్ధియుఁ దెలియుటకుఁ జాల
నాక్షేపములుచేసే యడిగితి నన్నిటి
కన్నియుత్తరము లి వనుభవముగఁ

జెప్పితి వందుచే జిత్తంబు రంజిలై
 మహితాత్మ నీవు నామండలంబు
 లోఁ జొచ్చి వెడలి పై లోకంబులను దాటి
 పట్టివైనుండెడు పరమపదము

తే. నందుఁ బొందు మటంచు నయ్యబ్జసఖుఁడు
 చాల మన్నింపఁగా శుకసంయమింద్రుఁ
 డచలితానందరసమగ్నుఁ డగుచు లేచి
 దినకరునిమండలంబు భేదించి వెడలి.

179

వ. తదనంతరంబున నూర్ధ్వమండలంబుల నూర్ధ్వలోకంబుల
 నతిక్రమించి శుకుండు నిర్వాణపదంబు నొందె నంత ఛాయా
 శుకుండు కాశి చేరి వేదవ్యాసులకు వివిధశుశ్రూషాదులు
 చేయుచుండి కొన్నియుగంబుల కాకృష్ణద్వైపాయనుని
 యనుమతంబున శుకాశ్రమస్థలంబునందుఁ జేరి వివాహంబు
 చేసికొని సంతానంబు వడసె నని దేవదర్శనుండు చెప్పిన విని
 దేవలుండు విని యిట్లనియె.

180

తే. శ్రీరమాదేవి పూర్వశరీరకలిత
 యై తపము కపిలాశ్రమమందుఁ జేయు
 చుండె నంటివి మఱల నీయుర్విమీదఁ
 జేరినటువంటికథ నాకుఁ జెప్పుమయ్య.

181

మ. అని యాదేవలమకాని తా నడుగఁగా నాదిత్యయోగీంద్రుఁ డి
 ట్లనె నాదేవి సుశీలయై హృదయమం దాచక్రి నర్చింపుచున్
 మన మాస్వామిపదారవిందములపై మగ్నంబు గావించుచున్
 దనదేహస్థరణంబు లేక జగముల్ దైత్యారిరూపంబుగన్.

క. భావించుచుఁ గొన్నేండ్లా

శ్రీవనితామణి తపంబు సేయఁగ నపు డీ
శ్రీవేంకటగిరినిలయుం

డా వెలఁదిని మెచ్చి తలఁచె నపు డీరీతిన్.

183

సీ. తనుఁగూర్చి తొలుతన తప మాచరించితి

నని నన్నుఁ గూర్చి యయ్యాదిలక్ష్మి
పాతాళమందె తపం బాచరించుచు

నను జిక్కపట్టియున్నది ధరిత్రి
పైకి వచ్చుట కేయుపాయంబు గావెంటు
నని వీరలక్ష్మీహృదబ్జమందు

వెలిగెడితనరూపములను నచ్చట తిరో

ధాన మొందింపఁగ ధ్యాననిష్ఠఁ

తే. జలనమొందఁగ నప్పు డాశ్చర్యమొంది

కన్నుఁగవ విప్పి చూచి పంకరుహనాభు
నచటఁ గానక చింతించి యపుడు లేచి

కపిలమునిపాలి కరిగి శ్రీకాంత నిలిచె.

184

క. అపు డాలక్ష్మిని గనుఁగొని

కపిలముసీంద్రుండు మిగులఁ గరుణం బలికెం
జపలత్వరహిత మగునీ

తప మమలంబై ఫలించెఁ దామరసాక్షి.

185

క. ఇడ నీ విందుండక సని

ప్రకటితశేషాద్రిదిగువఁ బద్మసరసునం

దకుటిలమతివై చేరుము

శుకమునిసుతుడందు నిన్నుఁ జూచి ముదమునన్.

186

సీ. ఘనపాంచరాత్రప్రకారంబుగా నిన్నుఁ
 బూజించు నచటికే పొవ్వుటంచుఁ
 బలికి పంపింపఁగఁ బాతాళమందున్న
 శేషుండు లక్ష్మీ నీక్షించి మ్రొక్కి
 బహురత్న విలసితాభరణాంబరంబులు
 చందన సుమదామచయము లొసఁగి
 రమణీయమగు దివ్యరథములోఁ దగు సహ
 స్రారహేమాబ్జంబునందు వెలుఁగు

తే. కర్ణికాపీఠమున నుంచి గజచతుష్ట
 యంబుతో వీడుకొల్ప నయ్యాదిలక్ష్మీ
 సంతసింపుచు మధ్యాహ్న సమయమునకు
 ధరణి భేదించుకొనుచు మోదమున వచ్చి.

187

తే. మహిమతో నూటయెనిమిదిమంది సేవ
 కాజనంబులు గొల్వఁగ ఘనత మెఱయ
 శేషపర్వతమునకు దక్షిణముగాను
 గలుగు స్వర్ణముఖరికిఁ దద్భాగమందు.

188

సీ. ఘనతరంగయుతంబు గంగోపమానంబు
 నలినకై రవకోకనదయుతంబు
 భాసురమకరందపానమత్తమిళింద
 పటలవిహారంబు పావనంబు
 మత్స్యకచ్ఛపభేకమకరకులీరక
 వ్రాతనివాసంబు శీతలాంబు
 పూర్ణమలఘుసోపానావృతంబును
 స్వాదుగంధాఢ్యమై జగతి మీఱ

తే. రమ్యమైయున్న పద్మసరస్సునడుమ
వెలయు నావీరలక్ష్మి తా వెడలి రాగఁ
బారిజాతము లాలక్ష్మిపైన నించి
చెలఁగి జయజయశబ్దముల్ చేసి సురలు. 189

చ. పొగడుచు నుండఁగా జలధిపుత్రికదివ్యశరీరకాంతు లీ
జగతిని నిండి దిక్కులను సాంద్రముగాఁ బ్రసరించి పిమ్మట
గగనము నావరింప నదిఁ గాంచి ఫణింద్రగిరిశ్వరుండు దా
ఖగపతి నెక్కి యచ్చటికి గ్రక్కున వచ్చెఁ బ్రమోదచిత్తుఁడై.

క. అప్పుడు బ్రహ్మ శివాదులు
తప్పక యచ్చటికిఁ బోయి తమవాక్యతత్తుల్
గొప్పగ మొరయం జేయుచు
నుప్పొంగుచు లక్ష్మి లోచనోత్సవ మెసఁగన్. 191

సీ. చూచుచుఁ గార్తీకశుద్ధపంచమి యుత్త
రాషాఢ భృగువార మమరఁ గూడి
యున్ననాఁ డరుదుగ న్మౌహమహాలక్ష్మి
హరికి ము న్భ్రత్యక్షమయ్యె నట్టి
విమలదినమునంద వీరలక్ష్మి ప్రసన్న
మయ్యె నందఱకు మహాదినంబు
ముఖ్యం బనుచు బ్రహ్మముఖ్యు లాలోచించి
ఫణిగిరింద్రుని జూచి పలికి రిట్లు

తే. దేవ యీపుణ్యమైనట్టి తీర్థమందు
వెలయఁగా న్మౌహాలక్ష్మియు వీరలక్ష్మి
వెడలివచ్చిరి గనుక నీవిమలతోయ
మననిపైఁ బద్మతీర్థాఖ్య నమరెఁ బొగడ. 192

వ. కావున నత్తిర్థంబున స్నాన మాచరించిరేని సౌభాగ్యసంపన్ను
 లగుదురని నిర్ణయించి యందఱు స్నానంబుచేసి యప్పద్మ
 తీర్థంబున కాగ్నేయభాగంబున దివ్యాలయంబు విశ్వకర్తచే
 నిర్మితంబు గావించి యావీరలక్ష్మిని బ్రార్థించి తోడ్కొనివచ్చి
 సకల లోకోత్సవంబులతో నాలయంబునందుంచి ఛాయా
 శుకునిచేతఁ బాంచరాత్రోక్తంబుగ సకలోపచారపూజలు
 చేయించి రందుఁ జక్రి తనకంతముననున్న పుష్పహారంబు
 నవ్వీరలక్ష్మికంతంబునం దుంచి శుకాశ్రమంబు నగ్రహారంబు
 గావించి ఛాయాశుకున కొప్పుగించి బ్రహ్మాదులకు విందు
 నేయించి వస్త్రతాంబూలంబు లిప్పించి నెలవిచ్చి వారి నంపించి
 వీరలక్ష్మితో నిట్లనియె.

193

సీ. పద్మాలయా నీదు ప్రథమశరీరంబు
 కనుఁగొంటి కన్నుల కరువుదీతె
 నీవ్యాహలక్ష్మితో నెనసి వేంకటశైల
 మందుండ వచ్చు నీ పచటి కీపుడు
 రమ్మన నారమారమణి చక్రికి మ్రొక్కి
 పటుభక్తి దీపింపఁ బలికె నిట్లు
 నాప్రాణనాయక నాకొఱకై నీవు
 తపముచేసిన మహాస్థలము గనుక

తే. శ్రీకరంబైన దీ శుకక్షేత్రమంద
 నిలిచెదను నాహృదయములో నీవు నిలిచి
 వ్యాహలక్ష్మీ నురంబుపై నుంచుకొనుము
 నన్నిచట నుంచి రక్షించు నలిననాభ.

194

క. నాకిది యిష్టంబైనది
నీ కనుమానంబు వలదు నీఘనకరుణే
యీకాయమునం దుంచుచు
నాకనకాచలము నేరు మంబుజనయనా. 195

తే. నేను రాలేదనుచు మది నీవు కొదవ
నుంచవల దింక నేనె శ్రీవ్యాహలక్ష్మి
రూపమును దాల్చి వచ్చి నీరొమ్ముమీఁదఁ
గుదురుగా నిల్చి తిఁక నీకుఁ గొదవ యేల? 196

క. కరుణను బద్ధావతి నం
దరమర లేకుండ యేలు మహిగిరిపైకిం
బరమజనుల రావించుచు
వరముల నొసఁగుచుఁ జెలంగు వనజదళాక్షా. 197

సీ. శుభకర కార్తికశుద్ధపంచమి వచ్చు
నప్పుడు నీపుష్పహార మొకటి
ప్రియమైనవస్త్రంబు ప్రేమతోఁ బంపించు
చుండుము నేను మహోత్సవముల
నంగీకరించి నాయాత్మలో వెలుఁగునీ
కన్నియు నర్పించి యచలమతేని
నిన్నుఁ జూచుచు నిందె నే నుండెదను మీరు
శేషాద్రిమీఁద వసించి యుండుఁ

తే. డంచుఁ బాదంబులకు మ్రొక్కినపుడు చక్రి
వీరలక్ష్మిని వీడ్కొని వేంకటాద్రి
చెంత నావ్యాహలక్ష్మితో స్నేహ మెసఁగఁ
గలసి క్రీడించుచుండె నుత్కంఠ మెఱయ. 198

చ. అప్పుడు శుకాగ్రహారవరమందు శుకుం డతిభక్తి మీఱఁగా
 నెప్పుడు మహాత్మ్యవక్రమము లిందిర కిచ్చట నాచరింపఁగా
 నపరిమితంబుగాఁ గలుము లందఱ కిచ్చుచుఁ బూజలందుచున్
 విపులసుఖస్థితిన్ నిలిచి వీరరమామణి యుండె నచ్చటన్. 199

సీ. అంతకుముందుగ నాదిశుకుం డందుఁ

జేరినప్పుడ భూప్రసిద్ధముగను
 బలరామకృష్ణుల భక్తిమై భావించి
 యుందుంచి పూజించి యతఁడు చనిన
 వెనుక ఛాయాశుకుం డనెడు విప్రుఁడు పాంచ
 రాత్రోక్తముగ రమారమణి నచట
 నర్చింపఁ బరకాంత యగులక్ష్మీ హరిచెంతఁ
 జేరియుండక యిందుఁ జేరినప్పుడు

తే. నే నిచట నిల్చియుండుట నీతిగాదు
 తిన్నఁగా లేచి యిప్పుడ తీర్థయాత్ర
 చనుదు నని నీరి లేచె నాసమయమునను
 బట్టి కృష్ణుఁడు గూర్చుండఁబెట్టె నతని.

200

క. అప్పుడు కృష్ణుని గని బలుఁ
 డప్పా కూర్చుండఁబెట్ట నర్హం బగునే
 గొప్పై పరసతి వేడ్కఁగ
 నిప్పుడు దా నిందు నిలిచె నింపుఁ దలిర్పన్.

201

సీ. కావున నేను వేంకటగిరిపై కేగి
 యందొక తీర్థంబు నాశ్రయించి
 యుండెద ననఁగ న న్నొంటిగ నిందుంచి
 యోయన్న పోనేల యుండు మిచట

ననినఁ గృష్ణుని జూచి హలపాణి పల్కె నీ
 వును రమ్మ నావెంట ననఁగఁ గృష్ణ
 దేవుఁ డిట్లనె రమాదేవి నిందొంటిగ
 నుంచి నే వచ్చుట కుచిత మగునె

తే. యంచుఁ గృష్ణుండు వల్కఁగ హలధరుండు
 పరఁగ నిట్లనెఁ గరవీరపురము జేరి
 యొంటిగా నీమహాలక్ష్మి యుండినపుడు
 నీవు తోడుగ నుంటివే నిర్మలాత్మ.

202

చ. అని హలపాణి పల్క నపు డల్లన నవ్వచుఁ గృష్ణదేవుఁ డి
 ట్లనె సిరి దవ్వుగా నిలచినప్పటిరీతిఁ దలంపనేల యిం
 దొనరఁగఁ జేరి యున్నదిపు డొంటిగ నిచ్చట నుంచి నేను బో
 యిన జను లైన నవ్వరె యహింద్రగిరీశ్వరుడైన మెచ్చునే.

తే. మనకు భయమేమి యిచట రమాలలామ
 విభవములు చూచుచుండము వేడ్క నిలచి
 యనిన బలభద్రుఁ డామాట విని భయమును
 జెంది శ్రీకృష్ణదేవు నీక్షించి పల్కె.

204

సీ. భృగుమునీంద్రుని పూర్వమగుడు సేయుచుఁ బర
 పురుషుఁ డంచును మదిఁ బెరికియుంచి
 హరిఁ బాసి కరవీరపురిఁ జేరి పాతాళ
 మున కేగి విభునిచేతనె తపంబు
 చేయించి తపము దాఁ జేసి యీస్థలమందఁ
 జేరి యిచ్చట నిల్చె వీరలక్ష్మి
 యనఁగాఁ బ్రసిద్ధమై హరివలెనే చతు
 ర్భుజములతో మహాస్ఫురణ మెఱయ

తే. నిలిచినదిగాక నేనిందు నిలున వెఱతు
 ననిన దరహాసతాస్యందై యన్నమోము
 గాంచి కృష్ణుండు పల్కె నోకామపాల
 చూడ సిరియందుఁ గొడువలెంచుటనుదగునె?

205

సీ. వై కుంతపురమందు వరమృదుతల్పమై
 యున్నతాకృతిని నీ వుండినపుడు
 హరిఁగూడి నీమీఁద నానందముగనుండు
 నంతియకాని ని న్నన్యఁడంచుఁ
 దలఁచునె లక్ష్మీ సీతాదేవి యైసప్పు
 డిలను లక్ష్మణుడవై యెల్లయెడలఁ
 జరియించునపుడైనఁ బరుడంచు నీమీఁద
 నరమర నుంచెనె యనిన సీరి

తే. నవ్వి యిట్లని పల్కె నానాఁడు సీత
 యన్నమాటలు మఱపు రాకున్నవిపుడు
 సిరి రజోగుణమును దలంచినభయంబు
 నామదిని బుట్టుచుండునో నందతనయ.

206.

క. అని తాలాంకుఁడు పల్కఁగ
 విని కృష్ణుం డిట్టులనియె విశ్రవసునిపు
 త్రుని రామునిచే జంపిం
 పను బని గలుగంగ నట్ల పలికె గదన్నా.

207

ఁ. ఆమాటలు మఱవక యిపు
 డీమాడ్కిని లక్ష్మీ తప్పు లెన్నుచు మదిలోఁ
 బ్రేమయు నుంచక యరుగఁగ
 నీమహితాశ్రమము విడువ నేమిటి కనఘా.

208.

తే. మించి సిరిమీఁద నిటుతప్పు లెంచ కిప్పుడు
శాంతమును బొందు మీశుక్రాశ్రమతలంబు
విడిచి వోవల దనుచు వివేకసరణి
నన్నతోఁ గృష్ణుఁ డేకాంత మాడుచుండె.

209.

సీ. ఛాయాశుకుఁడు తనజనకుఁ డర్చించిన
రామకృష్ణుల రమారమణి నచట
నర్చించుచుండఁగ నపుడు గన్యామాస
మందు బ్రహ్మాత్సవం బద్రియందు
జరుపఁగా నటకేగి ఛాయాశుకుఁడు వీర
లక్ష్మీ సేవకులైన లలితమతులు
మొనసి తా నొకమాట యెనుబదిమందిని
హరియాజ్ఞఁ బడసి వాహకులఁ జేసి

తే. శుకపురము చేరి రామకృష్ణులను వీర
లక్ష్మీ నర్చించుచుండె నుల్లాస మెసఁగ
నచట హరి నిల్పినటువంటి యబ్జసఖుని
జేరి వైఖానసులపూజ సేయుదురని.

210.

వ. ఇవిధంబున దేవదర్శనుండు దేవలునకుఁ జెప్పెనని సూతుం
జూచి శౌనకాదు లిట్లనిరి.

211

సీ. ఓ సూత యాశ్రీనివాసుని శేషాద్రి
యం దెవ్వరెవరు మున్నర్చనములు
చేసి రాచందముల్ చెప్పఁగవలె నంచు
నాశౌనకాదు లిట్లడుగునపుడు
విని సూతుఁ డిట్లనె మునినాథులార మీ
రతిశయ ప్రశ్న నన్నడిగినారు

చెప్ప శక్యంబుగా దిప్పు డావ్యాసగు
రుండు నాజిహ్వాయం దుండి దయను

తే. బరంగఁ బలికించి నట్లు నేఁ బలుకవలయు
ననుచు వ్యాసుని ధ్యానించి యచలుడగుచు
శౌనకాది మునీశ్వరసంఘమునను
జూచి సంతోషచిత్తుడై సూతుఁ డనియె.

212

సీ. వేంకటాచలమందు విధిరుద్రముఖులకు
హరి తాను బ్రత్యక్ష మైనయపుడు
కమలాసనుండు వైఖానససూత్రక
మంబుగఁ దా నర్చనంబు చేసి
మొనసి కన్యామాసమున రథోత్సవము గా
వించె నాపిమ్మట విఖనసుండు
నర్చించె నమ్మునియాజ్ఞచేత మరీచి
యర్చించె నటుమీఁద నత్రి పూజ

తే. చేసెఁ గశ్యపుఁ డవల నర్చించె భృగుము
నీశుఁ డావల నర్చించె నెల్లమునులు
పూజచేసిరి యావలఁ బొసంగ యక్షు
లంత స్వాయంభువను మను నవలఁ జేసె.

213

సీ. సమయంబునను సంది సంవత్సరములతో
మొనయు ముప్పదికోటు లెనుబదియును
నాలుగులక్షల నలువదియెనిమిది
వేలయింటికి బ్రహ్మ విశ్వసృష్టిఁ
దాఁ జేయ నూహించి ధ్యానకాలముకోటి
యవి డెబ్బదియు లక్షలనుచుఁ బలుకు

నవి నలువదినాల్గువే లబ్ధముల్ గాక
 నిల్చినయేండ్లు గణింప సరవి
 తే. గుదిరి యిర్వదితోమ్మిదికోట్లపదియు
 మూడులక్షలు నదిగాక మొనసి పైన
 నెనుబదియు నాలుగగువేల నెన్నఁగూర్చి
 భాగములఁ జేసిచూడఁ జొప్పడు నెసంగి.

214.

తే. ఇన్ని ముప్పదికోటులు నెనుబదియును
 నాల్గులక్షలు నదిగాక నలువదెనిమి
 దైనవేలేండ్లకును బాగు నరసి కూర్చు
 నందు బహుధాన్యవత్సరం బాదిగాగ.

215.

వ. అలువదియెనిమిది చతుర్వ్యగంబులయింటి కప్పటి కీశ్వర
 నామాబ్దంబువఱకుఁ జతుర్వ్యగ మొక్కింటికి సంవత్సరాలు
 నలువదిమూడులక్ష లిరువదివేల లెక్కను మహాయుగంబులు
 మున్ను చెప్పిన క్రమంబుగ నలువదెనిమిదింటికి సంవత్సరము
 లిరువది తొమ్మిదికోట్లు ముప్పదియేండ్ల లక్షలలువదివేలును
 వైఖానససూత్రక్రమముగ విఖనసబ్రహ్మకు శిష్యుడైన పుల్ల
 మహామునికి శిష్యులైన యక్షు లర్చించి రందు.

216.

సీ. నయమగు బహుధాన్యనామసంవత్సరం
 బాదిగ వైఖానసాగమోక్త
 పద్ధతిఁ విఖనసబ్రహ్మసంతతివార
 లటకోటి నలువదియాలులక్ష
 లెనుబదియును మఱి యెనిమిదివేలేండ్లు
 చిరభక్తులై పూజ చేసి రవల

మహిని స్వామంభువుమనుకాల మిన్నియేం

క్షయ్యో నీక్రమముగ నబ్ధసంఖ్య

తే. తనర స్వారోచిషుండు నుత్తముండు తామ
సుండు రైవతుండును జాతుషుండుననెడు
పంచమనువులకాల మేర్పటచి సంధి
యబ్ధములతోడ నెక్కింప నవనియందు.

217

తే. నయముగా నూటయేబదినాల్గుకోటు
లిరువదియు రెండులక్షలు నిదియుఁ గాక
యొక్కనలునదివేలయేం డ్లొజ యాయె
నవల వైవస్వతాఖ్య మన్వంతరమున.

218

క. ఆవిధముగ నేక్షితిపై
నావేంకటశైలభర్త కానందముగా
నావైఖానసు లిపుడును
సేవించుచు నర్చనములు సేయుదు రెలమిన్.

219

సీ. జగతిపై దివ్యవత్సరములు నాల్గువే
లాకృతయుగమునం దమరి నడచు
నదిగాక తత్సంధి యగు నెనిమిదిసూక్ష్మ
మొనసి త్రేతాయుగమునకు మూడు
వేలగు తత్సంధి వివరింప నాటునూ
తాద్వాపరంబున కనువు నెంచ
నొకరెండువేలయేం డ్లొప్పగఁ దత్సంధి
యబ్ధముల్ నన్నూట నవలవచ్చు
తే. కలియుగానికి వేయేండ్లు గాఁగ దాని
సంధిసంవత్సరంబు రెంచంగ ద్విశత

మగు చతుర్యుగకాలంబు లవనియందు
సార్వకాలంబు నీరీతి జరుగుచుండు.

220

తే. భూమిపై నాల్గయుగములు పుట్టి పుట్టి
వేయుమాటులు పోయిన విధికి నొక్క
దినమగుక రాత్రి యట్లగుఁ దెలియ సరవి
ననుచు గుటుతొండు సూతుండు వినఁగ నుడివి.

221

౪. మఱియుఁ జతుర్యుగసహస్రంబులు గడచునంతకు బ్రహ్మసృష్టిం
జేయుచుండు నది గడచిన తుద నిర్ద్రఁజెందినపుడు లోకంబు
లడంగు నతండు మేల్కొంచినప్పు డన్నియుం బుట్టుచుండు
నిట్టి బ్రహ్మదినంబునం జతుర్దశమనువు లివ్వసుంధరఁ బాలింపు
చుండు రట్టిమనుకాలం బెట్టిదనిన స్వాయంభువాది మనువుల
కొక్కొక్కరికి దివ్యయుగంబులు డెబ్బది యొకమాటు చనిన
నది యొక మనుకాలంబని చెప్ప నొప్పు నొక్కొక్క దేవేం
ద్రుఁడు దేవతలు సప్తఋషులు రాజులు హరియంశంబులను
ధరించి యుదయించి లోకంబులు పాలింతురు నారాయణుండు
దేవతీర్యజ్ఞనుష్యరూపంబులు ధరించి సర్వంబును దాన
సమర్థించి రక్షింపుచుండు శ్రీవేంకటేశ్వరుండు మూఁడు
యుగంబులు మునియతౌదులచేతఁ బూజింపఁబడుచుండి
ప్రతి కలియుగంబునందు మనుష్యపూజ లంగీకరించి భక్తుల
రక్షించుచుండు నని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె.

222

సీ. మునివరులార మీ రనఘులు సర్వజ్ఞు
లగుచు నుండియు నన్ను నడుగగాను
భక్తితో శ్రీవ్యాసభట్టారకులదయ
విశదంబుగను పదివేలసంఖ్య

నమరు బ్రహ్మపురాణమందు ద్వాదశసహ
 స్రములచే బ్రహ్మాండ మమర నొకటి
 సరవి నెన్నఁగఁ బంచశతసంఖ్య నమరుచు
 వఱలగ బ్రహ్మకైవర్తనంబు

తే. వెలయు నిరువదినాలుగువేల సంఖ్య
 నమరు విష్ణుపురాణంబు నదియుఁగాక
 దశసహస్రకసంఖ్యతోఁ దనరి ధరను
 నాణెమగు వామనునిపురాణంబు మఱియు.

223

సీ. అదిగాక యేబదియైదువేలగుసంఖ్య
 నెనఁయుఁ బద్మపురాణ మెనిమిదియును
 బదివేలునగుసంఖ్య నొదవు భాగవతంబు
 వెలయఁగఁ బదిరెండువేలసంఖ్య
 నొనరు మత్స్యపురాణమును బదియేడువే
 లైన కూర్మపురాణ మదియుఁగాక
 నయముగ నిరువదినాల్గువేలగులెక్క
 యమరు వరాహమహాపురాణ

తే. మిరువదియు నొక్కవేలునై వరుసగాను
 రచితమైనట్టి గరుడపురాణ మొకటి
 పంచవింశతి సాహస్ర మెంచ నార
 దునిపురాణంబు నదిగాక ఘనతమిర.

224

తే. కుతలమందున నొకపదకొండువేల
 నొదవు లింగపురాణంబు నదియుఁ గాక
 యరయ నిరువదిరెండువే లై దనర్చు
 శివపురాణంబు నొక్కండు చెలువు మీరు.

225

తే. ఎనుబదియు నొక్కవేలసంఖ్యను ఘనముగ
రచితమా స్కాందమనెడు పురాణమొకటి
వింశతీసహస్రసంఖ్యతో వివిధకర్తృ
రాజితాగ్నేయనామపురాణ మొందు.

226

సీ. వెలయఁగ నిరువదివేలగుసంఖ్యతోఁ
దనరు మార్కండేయమునిపురాణ
మదిగాక యిరువది యగువేలసంఖ్యను
సారమై తగు భవిష్యత్పురాణ
మెన్న నెనిమిది పదునెనిమిది యగుపురా
ణంబులు మీకు నిర్ణయముగాను
జెప్పితి నిదిగాక శ్రీవరాహపురాణ
మున భవిష్యోత్తరమునను మఱియు

తే. రమ్యతరమగు పద్మపురాణమునను
వంతలగుచుఁ బ్రకాశించు వేంకటాద్రి
పతిచరితములు గొన్ని యేర్పఱచి మీకుఁ
జెప్పితిని నేను మోక్షంబుఁ జెందుకొఱకు.

227

క. అని యాసూతుఁడు పలుకఁగ
విని శౌనకముఖ్యమునులు విశ్వాసముతోఁ
గనుఁగొని యతని ముదంబున
వినుతింపుచు నిట్లు లనిరి వేడుకమీఱన్.

228

చ. సురుచిరభక్తియుక్తులను సూన్యతవాక్యము లాత్మనిష్ఠయుం
బరమవివేకశీలములు పావనమోక్షవిచారధర్మముల్
కరుణయుశాంతమున్ మొదలుగాఁగలసద్గుణముల్ దృఢంబుగా
నఱిమురి నిల్చె నీహృదయమం దతిథన్యుడవై తివిద్ధరన్. 229

మ. నీవాచక్రిగుణంబులం దలపుచున్ నిర్వాణబోధస్థితిన్
భానంబందు గ్రహించి మాకొనరఁ జెప్పంజాల యోగ్యుండవై
నావీరీతిని కొంకులేక యిచటన్ నానాపురాణార్థముల్
ధీవిజ్ఞానుడవై వచించితివి సందేహంబులం దీర్చుచున్. 230

ఉ. కావున నీవు ధన్యుడవు కంజదళాక్షుడు నీహృదబ్జమం
దే వసియించి యుండి గణుతింపఁగ డివ్యతరోక్తులం గృహన్
బ్రోవఁగ నీ కసాధ్యములు పుట్టవటంచు మునీంద్రు లందఱు
దావిమలాత్మసూతుసుగుణావళి నెన్నుచు నాదరంబునన్.

చ. పలుకఁగ సూతుఁ డిట్లనియెఁ బద్మదళాక్షుడు బాదరాయ
ణుం,డల శుకయోగిపుంగవుడు నార్యులునై తగు మీర లం
దఱున్, విలసితమైన మీకరుణ వేడ్కగ నాయెడనుంచి
యండఁగాఁ, జెలు వలరంగఁ దోచినవి చెప్పితి నంచు వచించి
నమ్ముఁ డై. 232

క. మునులను సన్నుతిచేయఁగ
విన వారలు మెచ్చి యతని వినయానందం
బున కలరుచుఁ గ్రమ్మఱ ని
ట్లని రింకొక ఘనరహస్య మడిగెద మనఘా. 233

ఆ. విను మనేకమర్త్యవితతులలో మోక్ష
కాము లైనవారు కాయములను
విడచి యెచటనెచట విమలులై పొందుదు
రావిధంబు దెల్పు మయ్య సూత. 234

క. అన విని సూతుం డప్పుడు
తనగురుని మనంబునందుఁ దలచి యచలుడై

కసుగవ మోడ్చుచు నావె
ముని ధ్యానముచేసి యొగి ననూనతబుద్ధిన్.

235

సీ. సూతుఁ డిట్లనియె నో సూరిజనములార
వివిధశ్రుతిస్మృతుల్ వినినమీకు
నఖిలంబు దెలియు నాయందు సత్కృపనుంచి
యతీరహస్యప్రశ్న యడిగినపుడు
చెప్పలే దననేల చెప్పెదఁ దప్పొప్పు
లంగీకరించి నెయ్యమున వినుఁడు
పాపకర్తులువోయి బహునారకములందుఁ
బడి పుట్టుచుందురు ప్రజ్ఞ లేక

తే. పుణ్యకర్తులు వోయి తేతుప్యభలము
లనుభవించినతుద భూమియందు వ్రాలి
క్రమ్మఱు బుట్టుచుందురు కామముఖ్య
శత్రువుల గెల్చి గురుకటాక్షమును బొంది
నట్టివారు జనింప నీయవనిమీఁద.

236

సీ. అట్టివా రెవరన్న నాచార్యభక్తులై
పరమవిరక్తులై పటువివేక
కలితులై శాంతులై గర్వవిదూరులై
హేయకామాదులఁ బాయఁద్రోచి
గురుతరకల్యాణగుణులై యచంచల
చిత్తులై విజ్ఞానసిద్ధు లగుచు
హెచ్చక తగ్గక యేకాంతనిష్ఠులై
నారాయణధ్యాన పూరితాత్ము

తే. లై నఘను లంగముల విడి యఖిలలోక
ముల నపుడ దాటి నుండలములను గడచి
వరుస మహదాదులై న యావరణములను
గడచి మూలప్రధానముం గడచి మఱియు.

237

వ. సహస్రశీర్షం డగు విరాట్పుష్ప నతీక్రమించి యమృతవెల్లి
యననొప్పు విరజానదియందుఁ గ్రుంకులిడి లింగదేహంబులను
విడిచి యప్రాకృతదివ్యదేహధరులై శతసహస్రదివ్యావరణా
మృతంబై యనేక కోటిసూర్య చంద్రప్రకాశమై యొప్పు
చున్న పరమపదమందుఁ బ్రకాశింపుచున్న నారాయణ పర
బ్రహ్మ సాన్నిధ్యంబునం బొందుదురు. మఱియు భక్తిజ్ఞాన
వైరాగ్యంబుల నభ్యసించుచు నధ్యాత్మవిద్యానుభవులగు
నాత్మవేత్తలు స్వరూప విలక్షణంబు లేక నిరాకార ప్రకాశ
మైన కైవల్యపదమందుఁ బొందుదురు విజ్ఞానంబు పరబ్రహ్మం
బని యనుభవసిద్ధులగు జ్ఞానవేత్త లమృత సముద్రంబును
విరజయుం బొందుదురు. సహస్రశీర్షండైన విరాట్పుష్పండ,
పరబ్రహ్మంబని నిశ్చయించి తద్ధ్యానారూఢులగు వారా
విరాట్పుష్పని శీర్షోపరిప్రదేశంబునందుఁ జేరుదురు. వీరంద
ఱును బునరావృత్తి రహితులై యుందురు. మఱియు నవ్వీరా
ట్పుష్పని భ్రూమధ్యాధగిప్రదేశంబునందుఁ ద్రిగుణ మిశ్రంబై
యున్న మూలప్రకృతిని పరతత్త్వంబని తదనుష్ఠాన మంత్ర
సిద్ధులైనవారు దుర్గధామంబు నొందుదురు. తత్ప్రకృతి
జన్యంబులైన మహదాది సప్తావరణంబులను బరతత్త్వంబుగఁ
జూచువార లయ్యావరణంబులందుఁ బొందుదురు. వాసుదేవ
ద్వాదశాక్షరీ నారాయణాష్టాక్షరీ నారసింహ గోపాలాది

మహామంత్రసిద్ధులును సదా నారాయణస్మరణ నేమరక
చేయువారును, వాసుదేవ సంకర్షణ ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధ
వ్యాహంబులందుఁ బొందుదురు. విష్ణుం డొక్కఁడ మహా
దూతంబని మఱి యనేకభూతంబులు పృథగ్భూతంబులని
విష్ణుండ సాత్వికబ్రహ్మంబని నిశ్చయించి విష్ణుపడఁజేరి మహా
మంత్ర సిద్ధులైన విష్ణుపరాయణులు శ్రీవైకుంఠము నేరు
దురు. సద్వ్రతనిష్ఠ జ్ఞానభక్తి వైరాగ్య సంపన్నులు కారణ
వైకుంఠంబులందుఁ బొందుదురు. పీఠందలును వటపత్రశయ
నుని నాభికమలములందుఁ బ్రళయకాలంబులందుఁ జొచ్చి
వెడలుచుందురు బ్రహ్మ పరతత్త్వముని బ్రహ్మగాయత్రీ మహా
మంత్రసిద్ధు లగువారు బ్రహ్మలోకమును దపస్సిద్ధు లగు
వారు తపోలోకంబున కెగఁబోయియున్నాడు జనలోకవాసులు
మహర్లోకమునందుఁ జేరుదురు. యజ్ఞాది సత్కర్మనిరతులు
సువర్లోకంబునందును దానధర్మ పరోపకారులు భువర్లోకంబు
నందు నుందురు. సూర్యమంత్రోపాసనా సిద్ధులగువారు
సూర్యలోకంబునందును, జంద్రమంత్రోపాసకులు చంద్ర
లోకంబును జేరుదురు. తత్తత్పుణ్యంబులు ఊఁగించినప్పుడు
భూలోకంబునం గ్రమ్మట నుదయించి జపహేతు కర్మంబులు
నేయుచుందురు. అనిన విని శౌనకాదు లిట్లనిరి.

238

సీ. వెలయఁ గర్తము లెన్నివిధములై జీవుల
కేయేశరీరంబు లిచ్చుచుండుఁ
బుణ్యాతిశయమును బుణ్యమధ్యమమును
బుణ్యసామాన్యంబు భూరిపాప

మును మధ్యపాపంబు మొనసినసామాన్య
 పాపంబు నరుల కేఫలము లిచ్చు
 మిశ్రకర్తాధిక్య మిధ్యశ్రమము మిశ్ర
 సామాన్యమేగతుల్ జనుల కొసంగు

తే. గామ్యకర్తంబులును గతకాలకర్త
 ఫలము లేమార్గములఁ జూపుఁ బ్రజలకనిన
 విని మనంబున భావించి మునివరులను
 జూచి గురుని దలంచి యాసూతుఁడనియె.

239

వ. కర్తలుచేతనే జీవులకు జన్మంబులు గల్గుచుండు నట్టికర్తంబు
 లెన్నివిధంబు లనినఁ బుణ్యపాపమిశ్రకర్తంబులను మూఁడు
 విధంబులు తత్కర్తఫలానుభవంబు లేట్లనినఁ బుణ్యకర్తలు
 దేవాది శరీరంబులందును, పాపకర్తలు తిర్యగాది శరీరంబుల
 యందును, బుణ్యపాపమిశ్రకర్తలు మనుష్యాదిశరీరంబులయం
 దును బొందుదురు. మఱియుఁ బుణ్యాతిశయమును హిరణ్య
 గర్భరూపంబునందును, బుణ్యమధ్యము లింద్రాదిశరీరంబులం
 దును, సామాన్యపుణ్యము యక్షరక్షః ప్రముఖ తామస
 దేహంబులం బొందుదురు. మఱియు సుత్యుష్టపాపంబులు
 చేసినవారు జనతాపకరంబులైన కంటకపృశ్చికవనమక్షికాది
 క్రూరజంతువు లగుదురు. పాపమధ్యములు కదళీ నారికేళాది
 వృక్షంబు లగుదురు. సామాన్యపాపము గోగజాదు లగుదు
 రు. సామాన్య మిశ్రకర్తలు వర్ణాశ్రమ ధర్తార్థ కామ్యకర్త
 లై యుదయింతురు. అత్యుత్కర్ష పుణ్యపాప మిశ్రకర్త
 లీశ్వరార్పిత సత్కర్త లాచరించి యందువలనఁ జిత్తశుద్ధియు
 నందువలన సాధనచతుష్టయసంపత్తి గల్గి యందువలన సద్గురు

భక్తి గల్గి వారికిఁ జతుర్విధశుశ్రూషలు చేసి మెప్పించి వారికిఁ
గరుణకుఁ బాత్రులై వేదాంత సిద్ధాంత రహస్యోపదేశంబు
వడసి శ్రవణమనననిదిధ్యాసనపూర్వకంబుగ సంపూర్ణమయ
జ్ఞానమవలంబించి యజ్ఞానకారణావరణ విక్షేపశక్తులను
గెలిచి శబ్దానువిద్ధ శ్యానువిద్ధ సవికల్ప నిర్వికల్పసమాధుల
నభ్యసించి జ్ఞానజ్ఞాతృజ్ఞేయంబు లనెడు త్రిపుటినిదాఁటి
సచ్చిదానంద నిత్యపరిపూర్ణబ్రహ్మంబునందుఁ బొంది జీవన్ముక్తు
లగుదురు. కామ్యకర్తాచరణులగువారు సుఖదుఃఖకారణంబు
లగు స్వర్గనరకంబులందుఁ బొంది క్రమ్మరం బుట్టిగిట్టు
చుందురని చెప్పిన విని శౌనకాదు లిట్లనిరి.

240

క. చటులొగ్రప్రళయంబున

నటమటమై యున్నయప్పు ఉంభోరాశిన్

వటపత్రమునం దా హరి

యెటువలె వర్తింపుచుండు నెఱిగింపుమయా.

241

తే. ఆనిన విని సూతుఁడనియె లయాభియందు

మహిమమీఱఁగ నంగుష్ఠమాత్రదేహఁ

డై నిజాంగుష్ఠమాస్యమం దమరనుంచి

లీల వటపత్రమునఁ బవ్వళించునపుడు.

242

సీ. పటుతరంగాహతేన్ వటపత్ర మటునిటు

లుయ్యెలవలె నూగుచుండఁగాను

జిరఁజిర నెగరెడు సీకరమాలిక

లుయ్యెలఁజేరున ట్లొప్పఁగాను

ఘోరంబు చుట్టుగప్పి విశాలమయ్యది

యుయ్యెలతెఱవలె నుండఁగాను

- ధ్రువమండలంబడ్డ దూలంబుకై వడి
నుయ్యెలచేర్లతో నొలయఁగాను
తే. పరమపదకాంతు లుప్పొంగి పద్మరాగ
ముఖ్యమణిజాలములరీతి ముద్దుగుల్కు
చెండ్లవలెఁ జూడ్కి కెదురుగఁ జెలఁగ దానిఁ
జూచుచును బాలుఁడాత్మలోఁ జొక్కుచుండ. 243
- ఆ. బాలకుండు దానిఁ బట్ట నుద్యుక్తుడై
ముఱిసి ముఱిసి కరము మొనసి సాచి
పట్టికొనుదుననుచు నట్టిట్లు జుఱుఁగుచు
నుబ్బి బాల్యలీల నొప్పుచుండు. 244
- క. ఘనపద్మజాండకోటులఁ
దనసూక్ష్మోదరమునందు దాచి యెలమితోఁ
వనరాశిమీఁదఁ దేలుచు
నొనరఁగ డోలోత్సవంబు నొంది సుఖించున్. 245
- క. వనజనిభాకారుండై
వననిధిలోఁ దేలుచున్న నటపత్రముపైఁ
దనుదాన చూచి చొక్కుచు
నెనవుగ నానందయోగనిద్రం జెందున్. 246
- వ. ఇవ్విధంబున యోగనిద్రం జెందియుండి పెద్దకాలంబునకుఁ
గ్రమ్మఱ మేల్కొంచి నిజగర్భగతప్రపంచంబును వెడలి పూర్వ
ప్రకారంబున నిర్తించునపుడు ముక్తజీవులు దక్క దక్కిన
కర్తజీవులు యథాప్రకారంబుగఁ బుట్టి గిట్టుచుందురని చెప్పి
వెండియు సూతుం డిట్లనియె. 247

సీ. పుట్టి గిట్టుచునున్న భూలోకవాసుల
 రక్షించుటకు రమారమణితోడ
 వేంకటాచలమందు విఖ్యాతిగానుండి
 నరులచే గోవిందనామభజన
 మొనరఁ జేయింపుచు ఘనపాపములనైన
 తీనింపఁజేయుచు సిరుల నిచ్చి
 పాలింపుచున్నట్టి ఫణిగిరిశ్వరున కా
 వ్రూహమహాలక్ష్మీ కుర్విమిఁద
 శ్రీ. వెలయు నావీరలక్ష్మీ దా విమలహృదయ
 యగుచు నలమేలుమంగాఖ్య నననియందు
 నమరెఁ బద్మావతికి వేంకటాద్రికిలను
 వెలయు శుభమంగళము మహావిభవముగను.

248

శ్రీ. అప్పు డామునులెల్లఁ దథా స్తటంచుఁ
 బలికి శ్రీవేంకటేశ్వరు భక్తికథలు
 సూతుఁ డెఱిగింప వినుచు మెచ్చుచును వార
 లందఱుండుండి రానంద మతీశయింప.

249

క. ధరణీశ్రీనీలాధిప
 కరుణారసపూరితాత్మ కామితఫలదా
 వర వేంకటగిరినాయక
 తఱికుండన్మసింహసుచరితా జగదీశా.

250

మాలిని. సులలితమణిభూషా సూరిచిత్తాబ్జపూషా
 కలుషజలధిశోషా కంజగర్భాండవేషా
 కలిపురుషజదోషాక్రాంతజీవాళిపోషా
 విలసితమృదుభాషా వేదవిద్యాప్రపోషా.

251

గద్యము. ఇది శ్రీతటికుండ లక్ష్మీనృసింహ కరుణాకటాక్ష కలిత విచిత్ర వసిష్ఠగోత్ర పవిత్ర కృష్ణయామాత్య తనూభవ వేంక మాంబా ప్రణీతం బైన శ్రీవీరలక్ష్మీవిలాసంబును, వేంకటేశ్వర మాహాత్మ్యంబునందు లక్ష్మీకొఱకు హరి కొల్లాపురంబునఁ దపంబు నేయుటయు, శుకాశ్రమంబునఁ దపంబు నేయుమని చక్రి కశరీరవాణి బోధించుటయును, శ్రీస్వామి పద్మసరో వరతీరంబునంజేరి దివాకరప్రతిష్ఠ చేసి లక్ష్మీంగూర్చి తపంబు నేయుటయు, దత్తపోవిఘ్నంబు నేయుటకు నింద్రానుమతం బున రంభాదులు వచ్చి హరిని జలింపఁజేయనేరక యోడి సను టయు, హరిందలంచి పద్మావతీ చింతనొందుటయు, లక్ష్మీకపిల మునిసంవాదంబును, వ్యూహలక్ష్మీ హరికిఁ బ్రసన్నం బగు టయు, రమాసహితుడై బ్రహ్మాదులతోఁ జక్రి శేషాద్రి చేరు టయు, లక్ష్మీనారాయణులు వినోదంబుగ సంభాషించుటయు, శుకమార్తాండసంవాదంబును, ఛాయాశుకోత్పత్తియు, వీర లక్ష్మీ శుకాశ్రమంబు చేరియుండుటయు, బలకృష్ణసంవాదం బును, శ్రీనివాసుని బ్రహ్మాదులర్చించిన కాలక్రమంబును, కాలనిర్ణయంబును, అష్టాదశపురాణవిభజనయు, బుణ్య జీవులు వొందుసద్గతిక్రమంబును ననుకథలుగల శ్రీ వేంకటా చలమాహాత్మ్యంబునందూ సర్వంబును షష్టాశ్వాసము.

శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యము

సంపూర్ణము.

చెన్నపురి: వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారి

‘వావిళ్ల’ ప్రెస్సున ముద్రితము.—1937.

ఆంధ్రగ్రంథములు.

— పద్యకావ్యములు. —

	ప్రతి	1-కి	రు. అ.
అచ్చతెనుగురామాయణము, తిమ్మకవిప్రణీతము, శుద్ధప్రతి	...	1	4
డిటా కాలికోబైండు	...	1	10
అనంతునిఛందము, (ఛందోదర్పణము)	...	0	14
అనిరుద్ధచరిత్రము, కనుపర్తి అబ్బయామాత్యప్రణీతము	...	0	8
డిటా కాలికోబైండు	...	0	14
అంబరీషోపాఖ్యానము, సటీక (భాగవతములోనిది)	...	0	4
అప్పకవీయము, శ్రీ గిడుగు రామమూర్తిపంతులుగారి విమర్శతో	...	2	8
ఆముక్తమాల్యద, (విష్ణుచిత్తీయము) వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిగారి వ్యాఖ్యానముతో మేలుకాగితముమీద చక్కగ మరల ముద్రించినారము	...	4	0
ఆంధ్రభాగవతము, పోతనామాత్యప్రణీతము, ఇదివఱకు ముద్రితమైన ప్రతులకన్న అన్నివిధముల బాగుగనున్నది	...	5	8
డిటా అత్యుత్తమప్రతి, 2 సంపుటములు	...	7	8
డిటా 3 సంపుటములు	...	8	4

శ్రీమదాంధ్రభారతము, పద్యకావ్యము:—

అనేకవ్రాతప్రతుల సహాయమున చిరకాలమునుండి సంపూర్ణ పరిశ్రమతోఁ బరిష్కరింపఁబడినది. మేలుకాగితములపై స్ఫుటముగ అచ్చొత్తించి మంచికాలికోబైండు చేయఁబడియున్నది.

7 సంపుటముల ప్రతి	...	14	0
3 సంపుటముల ప్రతి	...	13	0
ఆది, సభాపర్వములుగల సంపుటము	...	2	0
ఆరణ్యపర్వము ,,	...	2	0
విరాటోద్యోగపర్వములు ,,	...	2	0
భీష్మద్రోణపర్వములు ,,	...	2	0

కర్ణ శల్యసౌప్తికస్త్రీపర్వములు	...	2	0
శాంతిపర్వము	...	2	0
ఆచుశాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మాసల, మహా			
ప్రస్థానిక, స్వర్గారోహణపర్వములుగల సంపుటము	...	2	0
ఆదిపంచకము, ఒకటిసంపుటము	...	5	8
యుద్ధపంచకము, స్త్రీపర్వముగల సంపుటము	...	3	12
శాంతిసప్తకము	...	3	12
ఆదిపర్వముమాత్రము, పెద్దచ్చు, చిన్ననైజు	...	1	8
ఆనందరంగగాట్టందము, కాలికోబైండు	...	1	8
ఆంధ్రభౌషాభూషణము, విపులమైన పీఠికతో	...	0	4
ఆంధ్రభౌషార్జ్యము	...	0	12
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము,			
సాంబనిఘంటువు—టీకానుక్రమణికాసహితము		0	12
డిటా కాలికోబైండు	...	1	0
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, మూలము	...	0	2
డిటా టీకానుక్రమణికాసహితము	...	0	6
ఆంధ్రదశరూపకము	...	0	8
ఆంధ్రచంద్రాలోకము, సటీక	...	0	8
ఆంధ్రశబ్దచింతామణి, సటీక	...	0	8
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి పాపరాజప్రణీతము, గిల్టుబైండు		2	0
డిటా పాతప్రతి, రఫ్ కాగితములు	...	0	12
ఉత్తరహరివంశము, నాచన సోమనాథకృతము	...	1	8
కవిసంశయవిచ్ఛేదము, అడిదము సూరకవివిరచితము	...	0	6
కవికర్ణరసాయనము (మాంధాతృచరిత్ర)	...	1	8
కళాపూర్ణోదయము, దళసరి కాగితములు	...	2	4
కాశీఖండము, చక్కనికూర్పు	...	1	8
కుచేలోపాఖ్యానము, సటీక, (భాగవతముతోనిది)	...	0	4
డిటా గట్టుప్రభు	...	0	6

కృష్ణరాయవిజయము, కుమార ధూర్జటికృతము	...	0	8
గజేంద్ర మోక్షము, (భాగవతములోనిది) సటీక	...	0	6
గయోపాఖ్యానము, రామనామాత్యప్రణీతము	...	0	8
గోపీనాథరామాయణము, 2 సంపుటములు, శ్రీమద్రామాయణము నకు సరియైనతర్జుమా, కవనము మిక్కిలిసొంపు, పీఠిక అతివిపులము	...	7	8
చంద్ర రేఖావిలాపము, కూచిమంచి జగ్గకవి	...	0	14
చిత్ర భారతము, చరికొండ ధర్మనకృతము	...	1	4
చెన్నబసవపురాణము, పాపకవికృతము	...	1	2
ఛందోదర్పణము, (అనంతునిఛందము)	...	0	14
జై మినిభారతము, అశ్వమేధపర్వము	...	1	0
డిటూ కాలికోబైండు	...	1	6
దశకుమారచరిత్రము, కేతనకవికృతము	...	1	2
డిటూ కాలికోబైండు	...	1	12
దశావతారచరిత్ర, చక్కనికూర్పు	...	2	0
ధ్రువోపాఖ్యానము, సటీక, (భాగవతములోనిది)	...	0	8
నరసభూపాలీయము, అట్టబైండు	...	0	10
డిటూ మేలుప్రతి, కాలికోబైండు	...	1	0
నలోపాఖ్యానము, (ఆంధ్ర భారతములోనిది)	...	0	6
నలచరిత్ర, ద్విపద, చక్రపురి రాఘవాచార్యప్రణీతము, కాలికో	...	0	14
నిర్వచనోత్తరరామాయణము, తిక్కనామాత్యప్రణీతము	...	1	0
డిటూ కాలికోబైండు	...	1	6
నిరంకుశోపాఖ్యానము, రుద్రకవికృతము	...	0	6
నీలాసుందరీపరిణయము, కూచిమంచి తిమ్మకవికృతము	...	0	4
డిటూ కాలికోబైండు	...	0	8
నృసింహపురాణము, ఎఱ్ఱాప్రగ్గడ, క్రొత్తకూర్పు	...	1	0
ప్రభావతిప్రద్యుమ్నము, పింగళిసూరవ	...	0	10
డిటూ కాలికోబైండు	...	0	14

పంచతంత్రము నారాయణకవికృతము	...	0	12
డిటూ కాలిక్టోబైండు	...	1	2
డిటూ వేంకటనాథరాజకవివరకృతము	...	1	4
డిటూ కాలిక్టోబైండు	...	1	10
పారిజాతాపహరణము, చిన్ననైజు, క్రొత్తకూర్పు	...	0	8
డిటూ కాలిక్టోబైండు	...	0	12
బసవపురాణము, పిడుపర్తి సోమనాథప్రణీతము	...	2	4
బ్రహ్మోత్తరఖండము, శ్రీధరమల్ల వేంకటరామకవి	...	1	0
భాస్కరరామాయణము, చక్కనికూర్పు	...	4	0
భోజరాజీయము, అనంతామాత్యకృతము	...	1	2
మనుచరిత్ర, సటీక, వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిగారివ్యాఖ్యానముతో చిన్ననైజున మేలుకాగితములమీద స్ఫుటమైనఅక్షరములతో చక్కగ ముద్రితము	...	2	0
మార్కండేయపురాణము, మారనకృతము	...	1	12
డిటూ కాలిక్టోబైండు	...	2	2
మొల్లరామాయణము, ఆతుకూరి మొల్ల	...	0	10
డిటూ కాలిక్టోబైండు	...	0	14
యయాచరిత్రము, పొన్నిగంటి తెలగసార్యప్రణీతము	...	0	12
రసికజనమనోభిరామము, కూచిమంచి తిమ్మకవి	...	0	12
డిటూ కాలిక్టోబైండు	...	1	0
రంగనాథరామాయణము, ద్విపద, చక్కని క్రొత్తకూర్పు...	...	2	8
రంగరాయచరిత్రము, దిట్టకవి నారాయణకవిప్రణీతము	...	0	8
డిటూ కాలిక్టోబైండు	...	0	12
రాఘవపాండవీయము, సటీక, ద్వ్యర్థిప్రబంధరాజము	...	2	0
రాజశేఖరవిలాసము, కూచిమంచి తిమ్మకవి	...	0	8
డిటూ కాలిక్టోబైండు	...	0	12
రామరాజీయము, (నరపతివిజయము) వెంకయ్యప్రణీతము...	...	0	12

దుక్కిణీకల్యాణము, టీకాతాత్పర్యసహితము, చక్కనిప్రతి (భాగవతములోనిది) ...	0	6
డిటూ కాలిగోబైండు ...	0	8
దుక్కిణీపరిణయము, శుద్ధప్రతి, కూచిమంచి తిమ్మకవి ...	0	8
డిటూ కాలిగోబైండు ...	0	12
దుక్కిణీగదచరిత్ర (ఏకాదశీమాహాత్యము,) ప్రాథమికవి మల్లన ...	0	10
డిటూ కాలిగోబైండు ...	0	14
లంకావిజయము, (రావణదమ్మియము) పిండిప్రోలు లక్ష్మణ కవికృతము, టీకాతాత్పర్యసహితము ...	1	4
డిటూ కాలిగోబైండు ...	1	8
వసుచరిత్ర, సటీక, రామరాజభూషణప్రణీతము, అనేకనూతన నాంశములుగల చక్కనికొత్తకూర్పు ...	4	0
వసిష్ఠజనకసంవాదము, యాముజాల శేషయ్యకవి ...	0	8
వాసిష్ఠరామాయణము, ద్విపద, తరిగొండ వెంకమ్మ ...	1	4
విక్రమార్కచరిత్ర, జక్కనకవిప్రణీతము ...	1	4
విష్ణుపురాణము, వెన్నెలకంటి సూరనార్యప్రణీతము, లఘుటిప్పణి సహితము, కొత్తకూర్పు ...	2	8
వివేకసింధువు, కొండనార్యప్రణీతము ...	0	12
విజయవిలాసము, చేమకూర వేంకటకవికృతము ...	0	8
విదురనీతి, టీకాతాత్పర్యసహితము, (ఆంధ్రభారతములోనిది) ...	0	5
వీరభద్రవిజయము, బమ్మెర పోతరాజకృతము ...	0	12
వేంకటేశాంధ్రము ...	0	6
వేమనపద్యములు, చక్కనికూర్పు ...	0	6
డిటూ బ్రాహ్మదొరగారి ఇంగ్లీషుతర్జుమాతో ...	1	4
డిటూ 2728 పద్యములు కాలిగోబైండు ...	1	12
వైశ్యపురాణము, శ్రీగురుభాస్కరాచార్యకృతము ...	1	4
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణకవికృతము ...	0	12
డిటూ కాలిగోబైండు ...	1	2

శతకంఠరామాయణము, క్రొత్తకూర్పు, మర్దనకవికృతము ...	0	10
శశిరేఖాపరిణయము, అప్పప్పకవికృతము ...	0	12
డిటూ కాలికోబైండు ...	1	2
శివలీలావిలాసము, కూచిమంచి తిమ్మకవి ప్రణీతము ...	0	6
శృంగారనైషధము, శ్రీనాథకవి, క్రొత్తకూర్పు ...	1	0
,, కాలికోబైండు ...	1	6
శేషధర్మము, తామరపల్లి తమ్మయ్య ...	0	12
సమీరకుమారవిజయము (నూతనముద్రితము) ...	1	4
సప్తమస్కంధము, సాధారణప్రతి (భాగవతము) ...	0	4
డిటూ సటీక, చిన్నసైజు ...	1	0
సహస్రకంఠరామాయణము, రామావజ్ఞుల కొండయ్యకవి ...	0	12
సారంగధరచరిత్రము, చేమకూర వేంకటకవికృతము ...	0	8
సానందోపాఖ్యానము, శ్రీశివరామకవి విరచితము ...	1	0
సీతారామాంజనేయసంవాదము, సటీక, అనేక నూతనాంశములు		
చేర్చి చిన్నసైజున ముద్రించినారము, టీక వివరణము మిక్కిలి విపులము. ఈవఱకు ప్రకటితమైన ప్రతులకన్న బాగుగనున్నది, సాధారణప్రతి ...	2	0
డిటూ మేలుకాగితములు, గిల్టుపేరు, కాలికోబైండు	3	8
సులక్షణసారము, సటీక ...	0	8
హరవిలాసము, శ్రీనాథకవి ...	0	12
డిటూ కాలికోబైండు ...	1	2
హరిశ్చంద్రనలోపాఖ్యానము, రామరాజభూషణ ప్రణీతము, సటీక, విపులమైన పీఠిక విమర్శనలతోనున్నది ...	2	8
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, శంకరకవి ప్రణీతము ...	0	12
హరివంశము, క్రొత్తకూర్పు, ఎఱ్ఱాపైగడ ...	3	0
,, మేలుకాగితములు ...	4	0

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్,

292, ఎస్.జే. నేడ్, చెన్నపురి.

